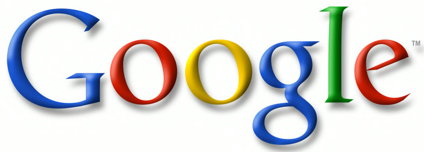

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

3 3433 08161872 4

LENOX LIBRARY

Duyckinck Collection.
Presented in 1878.

ARISTOPHANIS

COMŒDIÆ

EX OPTIMIS EXEMPLARIBUS EMENDATÆ:

CUM

VERSIONE LATINA,

VARIIS LECTIONIBUS, NOTIS,

ET

EMENDATIONIBUS.

ACCEDUNT

DEPERDITARUM COMŒDIARUM FRAGMENTA,

ET

INDEX

VERBORUM, NOMINUM PROPRIORUM, PHRASIUM,
ET PRÆCIPUARUM PARTICULARUM.

A

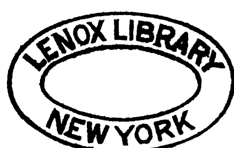
RICH. FRANC. PHIL. BRUNCK.

TOM. IV.

OXONII:

TYPIS ET SUMTU N. BLISS.

1810.

LENOX LIBRARY
NEW YORK

ARISTOPHANIS

LYSISTRATA.

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

DRAMATIS PERSONÆ.

LYSISTRATA.
CALONICE.
MYRRHINA.
LAMPITO.
CHORUS SENUM.
CHORUS MULIERUM.
STRATYLLIS.
PROVISOR.
MULIERES QUÆDAM.
CINESIAS.
PUER.
CADUCEATOR LACEDÆMONIORUM.
LEGATI LACEDÆMONIORUM.
POLYCHARIDES.
CIRCUMFORANEI QUIDAM.
FAMULUS.
ATHENIENSIS QUIDAM.

ARISTOPHANIS LYSISTRATA.

LYSISTRATA, CALONICE, MYRRHINA, LAMPITO.

LYS. At si quis in ædem Bacchi vocasset eas, aut Panos, aut Coliadis, aut Genetyllidis, ne transire quidem liceret præ multitudine tympanorum: nunc autem nulla adest hic mulier. Verumtamen hæc vicina mea foras exit. Salve, ô Calonice.

CAL. Et tu mecastor salve, Lysistrata. Sed quid conturbata es? exporge frontem, carissima: non enim te decent contracta supercilia.

LYS. Sed, ô Calonice, uritur mihi cor, et valde me piget sexus nostri, quoniam viri existimant nos esse nequam.

CAL. Quippe tales pol sumus.

LYS. Quumque edictum illis fuerit huc convenire, deliberaturis de re non levi, dormiunt, nec veniunt.

CAL. Sed, ô carissima, venient. Mulieribus domo prodire non ita facile est. Alia enim marito operam dat: alia famulum excitat: alia puerum in lecto collocat, alia lavat, alia cibo in os indito placat.

LYS. Sed erant magis necessaria curanda ipsis.

CAL. Quid autem est, mea Lysistrata, cur nos mulieres convocas? Quænam illa res est aut quanta?

LYS. Magna.

CAL. Num etiam crassa?

LYS. Ita me servet Jupiter, crassa.

CAL. Quî fit ergo, ut non veniamus?

LYS. Nihil tale est: cito enim convenissemus. Sed est quiddam a me quæsitum, multis vigiliis in omnes partes versatum.

CAL. Mirabor, ni subtile quid sit versatum istud in omnes partes.

LYS. Adeo subtile, ut universæ Græciæ salus sita sit in mulieribus.

CAL. In mulieribus? Parum ergo abest, quin nulla sit

LYS. Ita ut arbitri nostri sit, salvam esse rempublicam, aut nullos superesse, nec Peloponnesios—

CAL. Nullos superesse edepol optimum est.

LYS. Bœotiosque omnes perire funditus.

CAL. Non omnés, quæso; sed anguillas excipe.

LYS. De Athenis autem nil tale ominabor: tu ipsa conjecturam facias. Si vero convenerint huc mulieres ex Bœotia simul et Peloponneso, nosque Atticæ, communiter servabimus Græciam.

CAL. Sed quid possent mulieres prudenter agere et praeclare?

nosne, quæ sedemus pigmentis nitentes, ornamentis excultæ, crocotas gestantes, et Cimbericas rectas, et peribaridas?

LYS. Immo enimvero hæc ipsa sunt, a quibus salutem spero; crocotulæ, et unguenta, et peribarides, et anchusa, et pellucidæ tunicæ.

CAL. Quo tandem modo?

LYS. Ita ut illorum, qui nunc vivunt, virorum contra alium hastam nemo tollat.

CAL. Crocotam ergo, ita me Ceres amet et Proserpina, mihi tingendam curabo.

LYS. Nec clypeum sumat.

CAL. Cimbericam induam,

LYS. Nec gladiolum.

CAL. Peribaridas emam.

LYS. Annon ergo adesse mulieres oportebat?

CAL. Quin pol volando venisse oportuit dudum.

LYS. Sed, pro dolor! videbis eas esse nimis Atticas, dum omnia faciunt justo tardius. At nec ex maritimis ulla mulier adest, nec ex Salamine.

CAL. Sed has scio in celocibus trajecisse matutinas.

LYS. Nec, quas sperabam et confidebam ego primas hic adfore, Acharnenses mulieres veniunt.

CAL. Attamen Theagenis uxor, tanquam horsum venire cupiens Hecatæ simulacrum consuluit. Sed ecce accedunt quædam: item aliæ etiam. Hem, hem! undenam sunt?

LYS. Ex Anagyro.

CAL. Edepol ut dicis. Anagyrus ergo mihi videtur commotus.

MYRR. Num tardius advenimus, ô Lysistrata? quid ais? cur taces?

LYS. Non laudo, Myrrhina, modo advenientem in re tanta.

MYRR. Vix enim in tenebris cingulum inveni, sed, si res urget, fare præsentibus nobis.

LYS. Immo potius opperiamur paulisper, dum Bœotiæ et Peloponnesiæ mulieres veniant.

MYRR. Multo tu rectius dicis: et ecce jam hæc Lampito accedit.

LYS. O carissima Lacæna, salve Lampito. Quam formosa videris, ô dulcissima! quam pulchro colore, quam vegeto es corpore! vel taurum strangulare possis.

LAMP. Næ istuc ecastor credo, siquidem corpus exerceo, et subsultans pede podicem ferio.

LYS. Quam bellas habes papillas!

LAMP. Tanquam victimam pertractatis me.

LYS. Hæc autem adolescentula altera, cujas est?

LAMP. Primaria ecastor femina Bœotia venit ad vos.

LYS. Pol Bœotia est, pulchrumque habens campum.

CAL. Et pol mundum, vulso pulegio.

LYS. Quænam vero est illa altera puella?

LAMP. Bona quidem ecastor, sed Corinthia.

LYS. Bona edepol videtur, ut illic esse solent.

LAMP. Jam vero quis congregavit mulierum hunc cœtum?

LYS. Ipsa ego.

LAMP. Dic igitur nobis, quid velis.

LYS. Ita sane, carissima.

MYRR. Dic tandem quodnam sit serium illud negotium.

LYS. Jam dicam. Sed priusquam dicam, vos hoc interrogabo pauxillum quidpiam.

MYRR. Quidquid voles.

LYS. Liberorum vestrorum patres nonne desideratis absentes in militia? Sat enim scio unicuique vostrûm peregre abesse virum.

CAL. Meus quidem vir jam quinque menses, ô miser, abest in Thracia observans Eucratem.

LYS. Meus vero totos sex menses ad Pylum.

LAMP. Meus autem, si quando ab exercitu redeat, mox adnexo sibi clypeo evolat.

LYS. Sed nec mœchi relicta est scintilla. Ex quo enim nos prodiderunt Milesii, ne olisbum quidem vidi octo digitos longum, qui nobis esset coriaceum auxilium. Velletisne ergo, si quam ego fabricam invenero, bello mecum finem imponere?

MYRR. Per Deas juro me velle, si me oporteat vel encyclum hocce opponere pignori, sumtamque pecuniam hoc ipso die ebibere.

CAL. Ego vero mihi videor vel rhombi instar meipsam dissectura, et dimidium mei datura.

LAMP. Ego vero vel ad Taygetum ascenderem, si ibi Pacem sim visura.

LYS. Dicam ergo; siquidem res celanda non est. Nobis enim, ô mulieres, si volumus cogere viros ad colendam pacem, abstinendum est—

MYRR. Quo? dic.

LYS. Facietisne ergo?

MYRR. Faciemus, si vel nos mori oporteat.

LYS. Abstinendum igitur nobis est a pene. Quid mihi aversamini? quorsum itis? Vos inquam, cur labia distorquetis, et renuitis? cur color mutatur? cur lacrima fluit? facietisne, an non facietis? aut quid cogitatis?

MYRR. Non fecerim, sed bellum serpat.

CAL. Nec edepol ego, sed bellum serpat.

LYS. Hoccine dicis tu, rhombe? atqui modo aiebas te vel dimidium tui abscissuram.

CAL. Aliud, aliud quidquid voles. Vel per ignem, si oporteat, incedere volo. Hoc potius, quam quod de pene dicebas, ad quem nihil est quod compares, ô cara Lysistrata.

LYS. Tu vero, quid?

LAMP. Et ego volo per ignem.

LYS. O libidinosum sexum omnem nostrum! non temere est, quod de nobis fiunt Tragœdiæ: nihil enim sumus, nisi *Neptunus et scapha*. Sed, ô cara Lacæna (tu enim si fueris sola mecum, perpitam rem adhuc restituere poterimus) adsentire mihi.

LAMP. Per ecastor difficile est feminas dormire solas sine mentula. Hoc tamen perpeti oportet: nam pacem fieri oportet maxime.

LYS. O carissima et sola harum femina.

MYRR. Si autem, quod absit, quam maxime abstineamus a quo tu dicis, magisne eapropter fiet pax?

LYS. Multo magis, ita me ament Divæ. Si enim domi sederemus pigmentis oblitæ et in amorginis subuculis nudæ incederemus glabro cunno, arrigerent viri, et coire cuperent: nos autem si non accederemus, at nos contineremus, sat scio mox pacem eos facturos.

LAMP. Sane Menelaus olim conspectis, ut puto, Helenæ nudis papillis, ensem abjecit.

MYRR. Quid vero, ô misella, si nos omiserint viri?

LYS. Tum istud Pherecratis adhibe, *Canem excoriatum excoriare.*

MYRR. Nugæ sunt ista simulacra. Si vero comprehensas in cubiculum vi traxerint nos?

LYS. Renitere apprehensis foribus.

MYRR. At si verberent?

LYS. Tum præbe, sed maligne. Nulla enim his inest voluptas, si per vim fiant. Aliisque modis molestia eos afficere oportet. Nec dubites, quin ocius defatigentur: nunquam enim ex eo voluptatem vir capiet, ni mulieri simul jucundum sit.

MYRR. Si vobis hoc videtur, nobis itidem videtur.

LAMP. Et nos quidem nostris viris persuadebimus, ut ubique sine dolo malo pacem colant. Sed Atheniensium colluviem quomodo quis adducere possit, ut ne rursus delicias faciat?

LYS. Ne sis sollicita: nòs, quod in nobis erit, nostratibus persuadebimus.

LAMP. Nequicquam, quamdiu in triremes conferentur studia, et in Divæ æde adservabitur immensa illa pecuniæ vis.

LYS. Sed et hoc etiam bene provisum et præcautum est: occupabimus enim arcem hodie. Nam provectioribus ætate mulieribus hoc mandatum est negotium, ut, dum nos hæc constituimus, sub specie sacrificandi occupent arcem.

LAMP. Omnino fieri possit: etenim sic bene autumas.

LYS. Cur ergo non hæc quamprimum, ô Lampito, jurejurando confirmamus, ut irrupta sint?

LAMP. Jusjurandum modo concipito, ut juremus.

LYS. Recte autumas. Ubi est Scythæna? quo spectas? Pone in conspectu clypeum supinum: et mihi det hostias aliquis.

MYRR. Lysistrata, quo sacramento nos adstringes?

LYS. Quonam? In clypeum, ut Æschylum aiunt fecisse quondam, ove mactata—

MYRR. Ne, quæso, mea Lysistrata, juraveris in clypeum quicquam super pace.

LYS. Quodnam erit ergo jusjurandum?

MYRR. Si sumtum alicunde album equum immolemus, et super eo juremus.

LYS. Quorsum album equum?

MYRR. Sed quomodo jurabimus nos?

LYS. Edepol tibi dicam, si velis. Collocato supino grandi calice nigro, in eum immolemus Thasii vini urceum, et juremus aquam in calicem nos non infusuras.

LAMP. Dii boni, quale juramentum! dicere nequeam quantum illum probem. Intus efferat aliquis foras calicem et urceum.

LYS. O carissimæ mulieres, quanta vis fictilium! hoc sumto calice statim quis hilarabitur: eum depone, et hostiam mihi prehende. O Suada domina, et amicitiæ phiala, propitia mulieribus accipe hæc sacra.

MYRR. Boni coloris est sanguis et pulchre profluit.

LAMP. Quin etiam, ita me Castor amet, suave olet.

LYS. Sinite primam me, ô mulieres, jurare.

MYRR. Non, per Venerem; nisi sortita fueris.

LYS. Prehendite omnes calicem, ô Lampito, dicatque pro vobis una, quæcunque ego dixero; vos vero in eadem jurabitis et rata habebitis: *Nec adulter, nec vir ullus est—*

MYRR. *Nec adulter, nec vir ullus est.*

LYS *Qui ad me accedet rigente nervo.* Dic.

MYRR. *Qui ad me accedet rigente nervo.* Papæ! labant genua mea, ô Lysistrata.

LYS. *Domi casta degam ætatem—*

MYRR. *Domi casta degam ætatem.*

LYS. *Crocotam gestans et comta—*

MYRR. *Crocotam gestans et comta.*

LYS. *Ut meus vir quam maxime incendatur—*

MYRR. *Ut meus vir quam maxime incendatur.*

LYS. *Nec unquam sponte viro meo morem geram—*

MYRR. *Nec unquam sponte viro meo morem geram.*

LYS. *Si vero me invitam vi cogat—*

MYRR. *Si vero me invitam vi cogat.*

LYS. *Maligne ei præbebo et motus non addam.*

MYRR. *Maligne ei præbebo et motus non addam.*

LYS. *Non tollam calceos sursum ad lacunar.*

MYRR. *Non tollam calceos sursùm ad lacunar.*

LYS. *Non conquiniscam instar leænæ in cultri manubrio.*

MYRR. *Non conquiniscam instar leænæ in cultri manubrio.*

LYS. *Hæc si rata habeam, liceat mihi hinc bibere.*

MYRR. *Hæc si rata habeam, liceat mihi hinc bibere.*

LYS. *Si vero transgrediar, aqua impleatur calix.*

MYRR. *Si vero transgrediar, aqua impleatur calix.*

LYS. Vosne omnes jurejurando hæc firmatis?

CAL. Ita, per Jovem.

LYS. Age, ego sacrificabo hanc hostiam.

MYRR. Partem modo, ô cara, ut statim ab initio amicæ inter nos simus.

LAMP. Quis ille clamor?

LYS. Hoc illud est, quod dicebam. Nam mulieres arcem Deæ jam occuparunt. Sed, ô Lampito, tu quidem abi, et res vestras

compone: has autem relinque nobis hîc obsides. Nos vero cum ceteris, quæ sunt in arce, mulieribus, una occludamus ingressæ ostium repagulis.

MYRR. Nonne putatis contra nos suppetias venturos mox viros?

LYS. Flocci eos non facio. Non enim tantas minas, nec tantum ignem ferentes venient, ut claustra hæc reserare possint, nisi ea, qua diximus, conditione.

MYRR. Nunquam certe, ita me Venus amet. Frustra enim nos mulieres vocaremur invictæ et scelestæ.

CHORUS SENUM, CHORUS MULIERUM, STRATYLLIS, PROVISOR, MULIERES QUÆDAM.

CHOR. SEN. Perge, Draces; præi pedetentim, etsi dolet tibi humerus, ferenti tantum onus virentis olivæ.

SEMICH. Profecto multa præter spem eveniunt in longa ætate. Vah! quis enim unquam sperasset, ô Stymmodore, se auditurum, ut mulieres, quas pavimus domi, malum manifestum, obtinerent sacrum simulacrum, et occuparent arcem meam, pessulisque et claustris vestibulum occluderent?

SEMICH. Sed quam citissime properemus ad arcem ire, ô Philurge, ut circumponentes hos caudices ipsis, quotquot hoc facinus instituerunt et aggressæ sunt, pyra una aggesta, incendamus nostris manibus omnes, uno animo: inprimis autem Lyconis uxorem. Non enim, ita mihi Ceres propitia sit, quoad ego vixero, nobis illudent. Nam nec Cleomenes, qui arcem prius occupavit, abivit sine malo suo: sed is, licet Laconicos spiritus gerens, abscessit, armis mihi traditis, exiguam plane et detritam habens lacernam, squalidus, sordidatus, hirsutus, inde a sex annis illotus. Ita oppugnavi ego virum illum tamen, per sedecim ordines disposito exercitu, dormiens ad portas. Harum vero, quæ Euripidi et diis omnibus invisæ sunt, ego non reprimam præsens audaciam tantam? Ne ergo amplius in Tetrapoli meum sit tropæum. Sed enim hoc mihi viæ conficiendum superest, acclive istud spatium, ad arcem, quo propero; et danda opera, ut protelo ducamus hæc ligna sine jumento; nam mihi bajularii vectes humerum comprimunt. Attamen ire oportet, et sufflare ignem, ne forte extinctus imprudentem me deficiat, quum ad finem viæ pervenero. Fu, fu. Dii boni, qui fumus! Quam vehemens, ô dive Hercules, adoriens me ex olla, uti rabiosus canis, mordet mihi oculos! Et est Lemnius ignis iste omnino: non enim alioqui morsu sic læsisset gramias meas. Festina ad arcem et fer opem Divæ: quando enim ei magis quam nunc succurremus? Fu, fu. Dii boni, qui fumus! Istic quidem ignis deûm favore vigilat et vivit. Quidni ergo, depositis hic vectibus, viteam facem in ollam immittimus, accendimus, et in januam arietamus? Et nisi, quum eas vocabimus, arcis claustra laxent mulieres, incendere oportet fores, et fumo premere. Depo-

namus jam onus. Vah! quantus fumus! papæ! Quis e Samiæ expeditionis ducibus nobis opitulabitur, manumque vectibus admovebit? Desierunt tandem illi dorsum meum premere. At tuum est, olla, carbones excitare: fac tædam incensam quamprimum mihi feras. Diva Victoria ades, daque nobis, ut mulierum, quæ arcem tenent, præsentem istam audaciam reprimamus, et tropæum erigamus.

CHOR. MUL. Flammam et fumum videor mihi cernere, ô mulieres, tanquam ardentis ignis: festinandum est ocius.

SEMICH. Vola, vola, Nicodice, priusquam incendantur Calyca et Critylla, flatu undique oppressæ, a legibus durissimis et perditis senibus.

SEMICH. At hoc timeo: num tardiore gradu succurro? nam, postquam primo diluculo urnam e fonte ægre implevi, ob turbam et tumultum et strepitum ollarum, inter ancillas stigmatiasque servos pulsata, raptim sublata urna, popularibus meis adustis nunc demum aquam ferens succurro. Audivi enim capulares senes, stipites ferentes, tanquam balneum calefacturos, trium circiter talentûm pondere, impetu ad arcem ire, atrocissimis verbis minaciter dicentes, comburendas esse sceleratas mulieres: quas, ô Diva, ne videam ego ambustas unquám, sed Græciam et cives nostros earum opera bello et furore liberatos. Eapropter, aurea galea fulgens urbis Præses, tuas sedes occuparunt: teque voco adjutricem, si quis illas vir incenderit, ut feras nobiscum aquam.

STRAT. Omitte, oh! quid hoc est, viri improbissimi? Nunquam enim probi, aut pii hoc fecissent viri.

CHOR. SEN. Hanc rem inexpectatam cernimus nobis evenire: mulierum examen foribus succurrit.

CHOR. MUL. Quid nos formidatis? numquid multæ videmur esse? atqui partem nostrûm decem-millesimam nondum videtis.

CHOR. SEN. O Phædria, hasce garrire tam multa sinemus? nonne oportet aliquem nostrûm has verberando baculum frangere?

CHOR. MUL. Deponamus jam urnas nos etiam humi, ut ne impedimento mihi sit, si quis manum admoverit.

CHOR. SEN. Næ hercle, si quis jam maxillas istarum, tanquam Bupali, bis aut ter tutudisset, vocem non haberent.

CHOR. MUL. Atqui en, tundat aliquis: stans ego os præbebo, et nunquam alia canis testiculis te prehendet.

CHOR. SEN. Ni taces, verberando te senectutis meæ vires exhauriam.

CHOR. MUL. Accede modo, et digito tange Stratyllida.

CHOR. SEN. Quid, si contundam eam pugnis? quid mihi facies mali?

CHOR. MUL. Mordicus tibi pulmones et intestina extraham.

CHOR. SEN. Non est Euripide poëta sapientior. Nullum enim animal æque impudens est, atque mulieres.

CHOR. MUL. Tollamus nos aquæ urnam, ô Rhodippe.

CHOR. SEN. Cur tu, ô diis invisa, huc venisti cum aqua?

CHOR. MUL. Tu vero cur cum igne, senex Acheruntice? an ut teipsum combusturus?

CHOR. SEN. Ego, ut aggesta pyra incendam tuas amicas.
CHOR. MUL. Ego vero, ut tuam pyram istâ restinguam aqua.
CHOR. SEN. Tu meum ignem restinguas?
CHOR. MUL. Res ipsa mox indicabit.
CHOR. SEN. Nescis, an ista lampade mox te ustulem?
CHOR. MUL. Si forte sordes habes, balneum tibi præbebo.
CHOR. SEN. Tu mihi balneum, obsoleta?
CHOR. MUL. Et quidem nuptiale.
CHOR. SEN. Audistin' ejus audaciam?
CHOR. MUL. Enimvero libera sum.
CHOR. SEN. Reprimam ego tibi hunc clamorem.
CHOR. MUL. Sed non amplius judex in Heliæa sedebis.
CHOR. SEN. Incende comas ejus.
CHOR. MUL. Tuæ sunt partes, ô Acheloë.
CHOR. SEN. Væ misero mihi!
CHOR. MUL. Num calida erat?
CHOR. SEN. Quid calida? nonne desines? quid facis?
CHOR. MUL. Irrigo te, ut regermines.
CHOR. SEN. Sed aridus jam sum et tremulus.
CHOR. MUL. Itaque, quum ignem habeas, teipsum tepefacies.

PROV. Satin' emicuit mulierum luxuria, et tympanorum pulsatio, et frequentes Bacchationes, et illa in ædium tectis Adonia celebrantium lamenta, quæ ego, quum essem in concione, audiebam. Demostratus enim, dignus ille hercle qui male pereat, dicebat navigandum esse in Siciliam: mulier autem tripudians, *hei, hei, Adoni*, inquit. Porro Demostratus dicebat milites gravis armaturæ esse conscribendos e Zacyntho: mulier autem in tecto temulenta, *Plangite Adonin*, ait. Contra omni studio enitebatur diis invisus ille et scelestus Cholozyges. Tales earum sunt obscenæ cantilenæ.

CHOR. SEN. Quid, si audias harum insolentiam? quæ tum aliis contumeliis nos adfecerunt, tum etiam effusis urnis nos lavarunt, ita ut vestes nobis quatiendæ sint, tanquam si imminxissemus.

PROV. Merito sane, ita me Neptunus amet marinus. Quum enim nos adjutores simus nequitiæ mulierum, easque luxuriam doceamus, hujusmodi nascuntur ab illis consilia. Qui talia dicimus in officinis opificum: *O aurifex, monili, quod fabricaveras uxori meæ, dum ea vesperi saltabat, glans excidit ex foramine; mihi quidem navigandum est in Salaminem: tu autem, si vacat, quovis pacto circa vesperam veni, et ei glandem inferas.* Porro alius quispiam hæc ad sutorem dicit, juvenem, et qui penem habet haudquaquam puerilem: *O sutor, uxoris meæ pedis digitulum premit corrigia, utpote tenellum: hanc itaque tu meridie veniens, laxa, ut latior fiat.* Talia ex istis evenire solent, siquidem ego, qui Provisor sum, quum nunc, scriptis remigibus, pecunia opus sit, portis excludor a mulieribus. Sed nihil proderit ad hunc modum stetisse: cedo vectes, ut illarum contumeliam retundam. Quid obstupescis, miser? Tu etiam, quo respicis, qui nihil præter cauponam spectas, nonne admotis ad portas vectibus eas istinc revellitis? hinc ego etiam simul vellam.

LYS. Ne revellite: ultro enim ipsa exeo. Quid vectibus est opus? non enim tam vectibus opus est, quam sana mente.

PROV. Siccine vero impurissima? ubi est Sagittarius? comprehende istam, et manus ei post tergum liga.

LYS. Per Dianam juro, extremam mihi si manum admoverit, publicus sit licet minister, flebit.

PROV. Heus tu, pavesne? nonne corripies mediam, tuque cum isto una, et properabitis ligare?

STRAT. Per Pandroson juro, si huic tantum manum injicies, mox cacabis calcatus.

PROV. Ecce vero *cacabis!* Ubi est alter sagittarius? Hanc primam constringe, quia occepit loqui.

LYS. Per Luciferam Dianam juro, si hanc digito attigeres, cyathum mox petes.

PROV. Quid hoc est? ubi sagittarius? hanc retine. Faxo ego, ut desinatis huc exire.

STRAT. Per Tauricam Dianam juro, si ad hanc accesseris, evellam tibi capillos cum largo tuo fletu.

PROV. Heu me miserum! deseruit me sagittarius, sed mulieribus cedere prorsus nos dedecet. Quin instructa acie obviam eis eamus, ô Scythæ.

LYS. Edepol ergo experiemini et apud nos intus esse quatuor cohortes pugnacium mulierum armis instructarum.

PROV. Retorquete manus earum, ô Scythæ.

LYS. O sociæ mulieres, procurrite foras: ô quæ in foro semina, ova et olera venditis: ô cauponæ, quæ allia et panes venditis, nonne trahetis, nonne ferietis, nonne propulsabitis, nonne conviciabimini, nonne impudenter agetis? desinite, recedite, spolia ne detrahite.

PROV. Hei mihi! quam male res successit meis sagittariis!

LYS. Sed quidnam arbitrabaris? an ancillas aggredi te putasti? aut mulieribus bilem inesse non existimas?

PROV. Immo hercle perquam multam, si prope sit caupo.

CHOR. SEN. O qui multa incassum verba effudisti, Provisor hujus urbis, cur cum hisce bestiis verbis-velitationi te committis? nescis quali balneo istæ nos modo laverint indutos vestibus, idque sine lixivio?

CHOR. MUL. Sed, ô bone, non oportet aliis temere admovere manum: sin hoc feceris, omnino tibi tumebunt oculi. Modeste enim ego, tanquam virgo, sedere volo, nemini hîc molestiam adferens, ne festucam quidem loco movens, dum ne quis me premat et irritet tanquam crabrones.

CHOR. SEN. O Jupiter! quid faciemus istis bestiis? hæc enim sunt intolerabilia. Sed inquirendum tibi mecum est in hoc malum, quid volentes Cranaam occupaverint, curque petricosam inaccessam arcem, sacrum templum. Sed interroga et ne crede, et adhibe omnia argumenta. Turpe enim nobis inexploratam rem ejusmodi sinere nostra negligentia.

PROV. Equidem hercle hoc primum cupio ex ipsis quærere: quid volentes arcem nostram repagulis occlusistis?

LYS. Ut pecuniam salvam præstaremus, nec propter eam bellaretis.

PROV. Propter pecuniam ergo bellamus?

LYS. Quin cetera omnia turbata sunt. Pisander enim, et qui magistratus ambiunt, ut habeant quod depeculentur, semper aliquas turbas concitare solent. Jam vero faciant quidquid libuerit: nam ex ista pecunia nihil amplius depromenț.

PROV. Quid facies ergo?

LYS. Rogas? Nos eam dispensabimus.

PROV. Vosne pecuniam dispensabitis?

LYS. Quid mirum tibi videtur? nonne utique domi penum omnem vobis dispensamus?

PROV. Sed non eadem res est.

LYS. Quomodo non eadem?

PROV. Hinc bellum gerendum est.

LYS. At primum nihil opus est belligerare.

PROV. Quonam ergo alio modo servabimur?

LYS. Nos servabimus vos.

PROV. Vosne?

LYS. Nos vero.

PROV. Indignum hoc quidem.

LYS. Servaberis tamen, etiamsi nolis.

PROV. Rem atrocem dicis.

LYS. Stomacharis: attamen hoc tibi faciendum est.

PROV. Per Cererem, iniquum est.

LYS. Habenda salus est, ô bone.

PROV. Et si non opus mihi sit ea?

LYS. Eapropter multo magis.

PROV. Sed vobis unde in mentem venit, ut bellum et pacem curaretis?

LYS. Id vobis dicemus.

PROV. Dic igitur ocius, ne plores.

LYS. Ausculta jam, et conator manus comprimere.

PROV. Sed non possum: mihi enim præ iracundia difficile est eas cohibere.

LYS. Ergo multo magis plorabis.

PROV. Istuc quidem, ô vetula, tuo capiti crocitaveris: tu vero mihi quæ ad rem sint dicito.

LYS. Hoc agam. Superiore quidem bello et tempore tulimus patienter modestia nostra vos viros, quidquid ageretis; non enim sinebatis nos mutire, postea non placebatis nobis: sed sentiebamus satis quid ageretis: domique sæpe audivimus vos magnis de rebus mala consilia cepisse. Deinde interno dolore ægræ cum risu interrogabamus vos: *Quid vobis hodie in concione constitutum est columnæ inscribere de pace?* Tum vir, *Quid hoc ad te*, aiebat, *nonne tacebis?* Et ego tacebam.

MUL. QUÆD. At ego nunquam tacuissem.

PROV. At plorasses, nisi tacuisses.

LYS. Ego vero domi tacebam. Audito forte alio quo deteriori

consilio vestro, quærere solebamus: *Mi vir, qui fit, ut hæc tam stulte agatis?* At ille statim limis me intuens dicebat: *Nisi subtemen neveris, dolebit tibi caput diu: bellum autem curabunt viri.*

PROV. Recte quidem ille hercle dicebat.

LYS. Quonam modo *recte*, ô perdite, si nobis nec submonere vos licuit, prava consilia agitantes? sed quum jam vos audiremus per compita palam dicentes: *Non est vir in urbe, non hercle quisquam est alius;* posthæc statim Græciam servare communiter visum est mulieribus congregatis: cur enim fuisset diutius expectandum? Si igitur nobis meliora suadentibus vicissim volucritis auscultare et vicissim tacere, ut nos tunc, fieri possit, ut vos restituamus.

PROV. Vosne nos restituatis? sane acerbum dictu et intolerabile.

LYS. Tace.

PROV. Tuone jussu, ô scelesta, taceam ego? idque præsertim quum flammeo caput obtectum habeas? emori me malim.

LYS. Sed si istuc solum tibi est impedimento, flammeum hocce a me acceptum circumpone capiti tuo, deinde tace. Hunc etiam sume calathum, et succinctus lanam carpe, fabas esitans: *bellum autem curabunt mulieres.*

CHOR. MUL. Recedite, ô mulieres, ab urnis, ut et nos vicissim amicis nostris opitulemur. Ego enim nunquam defetiscar saltando, neque lassitudo molesta capiet genua mea: voloque adire omne periculum cum istis, virtutis causa, quibus inest ingenium, inest gratia, inest audacia, inest et sapientia, inest addicta reipublicæ virtus cum prudentia conjuncta. Sed ô fortissimarum aviarum, et tactu urentium matercularum progenies, ite animo ardenti et ne mitescite: nam adhuc secundo vento curritis.

LYS. Sed si Cupido ille dulcis, et Cypria Venus, amorem vobis in sinum et in femina inspiraverit; deinde vero si viris tentiginem jucundam ingeneraverit, ut quasi baculos penes erigant, spero fore aliquando, ut *Lysimachæ* a Græcis vocitemur.

PROV. Quodnam ob facinus?

LYS. Si effecerimus, ut desinant cum armis in foro versari et insanire.

MUL. QUÆD. Maxime, ita me Paphia Venus amet.

LYS. Nunc enim et qua ollæ, et qua venduntur olera, obambulant per forum cum armis, quasi Corybantes.

PROV. Ita hercle: sic enim fortes decet.

LYS. Profecto res est ridicula, si quis clypeum Gorgonis capite insignitum tenens, emat coracinos.

MUL. QUÆD. Vidi equidem ecastor comatum quemdam equitum tribunum, qui equo insidens in æreum pileum injiciebat ovum à vetula sumtum. Thrax vero alius peltam quatiens et jaculum, uti Tereus, terrefaciebat caricarum venditricem, et ficus maturas deglutiebat.

PROV. Quomodo igitur poteritis vos turbatas res multas sedare, et dissolvere in regionibus?

LYS. Perfacile.

PROV. Quomodo? ostende.

LYS. Sicuti fila, quum nobis sunt turbata, sic prehendimus, et subducimus fusis hac et illac; ita et bellum istud dissolvemus, si quis sinat, diducentes id per legationes hac et illac.

PROV. Ex lana ergo et filis et fusis res periculosas, ô fatuæ, vos putatis sedaturas?

LYS. Et vos, si vobis aliquid inesset sanæ mentis, ex nostro lanificio sumto exemplo rempublicam administraretis.

PROV. Quidum? fac videam.

LYS. Primum quidem oportebat vos, tanquam lanam in balneo, eluentes sordes, homines nequam præcipites ex urbe virgis expellere, et tribulos seligere; et istos qui inter se cohærent, et sese trudunt, magistratus affectantes, distrahere, eorumque capita defloccare: deinde omnes in calathum carminare communem benevolentiam, immiscendo et inquilinos, et si quis hospes aut amicus sit vobis; et si quis debeat ærario, hos quoque immiscendo. Quin etiam urbes, quas deducti ex hac terra coloni tenent, scire vos oportebat veluti glomeres quosdam nobis jacere, seorsum singulas: deinde ab istis omnibus sumere oportebat filum, hucque adducere, et omnia in unum cogere, deinde facere glomerem magnum, et ex eo texere Populo lænam.

PROV. Nonne indignum est hæc istas lanæ instar purgare et glomerare, quæ belli minime participes sunt?

LYS. Atqui, ô sceleratissime, plusquam duplum id ferimus, quæ primum quidem peperimus filios, et armatos emisimus.

PROV. Tace: noli meminisse malorum.

LYS. Deinde, quando oportet nos oblectari, et flore ætatis frui, solæ cubamus ob militiam. At quod nostra intersit mittite: discrucior vero propter virgines in thalamis consenescentes.

PROV. Non ergo et viri senescunt?

LYS. Edepol longe diversum est quod dicis. Vir enim peregre adveniens, etiamsi canus sit, cito puellam ducit virginem: mulieris autem brevis est opportunitas, quam nisi apprehendat, nemo vult eam ducere: sedet autem omnia captans.

PROV. Sed quicunque senex penem adhuc arrigere valet—

LYS. Tu ergo cur non moreris? morti tempestivus es. Sandapilam emes: utique mellitam tibi placentam pinsam. Sume hanc corollam et cinge caput.

MUL. I. Et istas vittas accipe a me.

MUL. II. Et hanc cape coronam.

LYS. Quid tibi deest? quid desideras? Vade in navem; te Charon vocat: in mora es, quominus in altum provehatur.

PROV. Nonne acerbum est hoc me pati? sed mehercle certum est ad collegas ire cum isto ornatu, et meipsum iis ostendere.

LYS. Num expostulas, quod te non collocavimus? sed post tertium diem a nobis venient tibi summo mane tridualia parata.

CHOR. SEN. Non amplius decet dormire, quicunque est liber; sed accingamus nos, viri, ad hoc negotium. Jam enim hæc res plura et majora olere facinora mihi videtur: et præcipue odoror Hippiæ tyrannidem; metuoque valde, ne Lacones aliqui viri huc con-

venerint in Clisthenis domum, et has diis invisas mulieres dolo incitent, ut occupent opes nostras, et mercedem, unde ego victitabam. Indignum enim est ab istis admoneri cives, easque, mulieres quum sint, loqui de æreo clypeo, et insuper nobiscum agere de pace cum Laconibus, quibus non plus inest fidei, quam hianti lupo. Sed, ô viri, hæc illæ texuerunt ad tyrannidem occupandam. At enim nunquam mihi dominabuntur, siquidem cavebo, et *gestabo gladium deinceps in myrti ramo*, et in foro stabo armatus prope Aristogitonem. Hoc modo autem stabo juxta ipsum : ipse enim mihi auctor est, ut hujus diis invisæ vetulæ percutiam maxillam.

CHOR. MUL. At vos domum ingressos ne mater ipsa agnoverit. Sed, ô carissimæ vetulæ, primum hæc humi deponamus. Nos enim, ô cives, orationem exordimur civitati utilem ; atque adeo merito : nam illa in deliciis splendide educavit me. Septem annos nata statim arcana in Minervæ pompa gestavi : deinde molitrix fui : tum decennis, Dianæ dominæ, fluenti crocota amicta, Brauroniis consecrata fui : demum adulta virgo canistrum gestavi, habens caricarum catenam. Numquid ego debeo civitati suadere utilia ? licet autem femina nata sim, absit invidia, si meliora præsentibus adferam : nam symbolæ etiam ego particeps sum, quippe quæ viros in commune adfero : vobis autem miseris senibus nulla hujus pars est. Nam symbolam avorum, quæ dicitur, collatam ex Medorum spoliis, quum consumseritis, non vicissim adfertis tributa : sed insuper etiam periculum est, ne a vobis perdamur. Num ergo mutire licet vobis ? Si autem molestus mihi eris, crudo hoc cothurno buccam tibi percutiam.

CHOR. SEN. Annon hæc contumelia est magna ? quin et incrementum res captura mihi videtur magis. Sed obviam ire oportet huic malo, quicunque coleatus est vir. Sed exomidem exuamus. Nam vir debet olere statim virum, nec decet vestibus involutum esse. Sed agite lupipedes, quicunque ad Lipsydrium convenimus, quum adhuc essemus : nunc oportet, nunc adsumere rursus juvenile robur, et extollere totum corpus, et decutere senium hocce. Si enim quis nostrûm hisce vel exiguam ansam dederit, nihil remittent illæ ab adsiduo labore ; verum et naves fabricabunt, et adhuc conabuntur navalibus præliis decertare, et contra nos navigare, ut Artemisia : sin ad equitandum se convertant, deleo dehinc equites nostros ex catalogo. Nam equo maxime gaudet, eique firmiter invehit mulier ; nec currente facile deciderit : spectasis Amazonas, quas Micon pinxit in equis pugnantes cum viris. Sed istarum omnium in numellam indere hoc collum oportet.

CHOR. MUL. Ecastor, si me irritassis, suem meam laxabo jam, et faxo hodie, ut vellicatus populares tuos inclames. Sed et nos, ô mulieres, ocius exuamur, ut oleamus feminas pertinaciter iratas. Nunc ad me veniat aliquis, ut ne amplius comedat allia neque fabas nigras. Nam si dixeris tantum male, sum enim valde irata, *aquilæ parienti scarabæus tibi ero obstetrix.*

MUL. QUÆD. Vos enim nihili faciam, si mihi vivat Lampito, et Thebana amica nobilis Ismenia. Non enim potis eris, nec si septies decreta facias, qui odio es, ô perdite, omnibus et vicinis. Nam

et heri, quum Hecatæ festum ludicrum instituerem, liberis meis amicam arcessivi ex vicinia, puellam bonam et amabilem, Bœotiam anguillam: illi autem negarunt se missuros propter tua decreta. Nec unquam hujuscemodi decreta facere desinetis, priusquam vos aliquis crure arreptos in præceps dejiciat.

CHORUS MULIERUM, LYSISTRATA, MULIERES QUÆDAM, CHORUS SENUM, SENEX QUIDAM.

CHOR. MUL. Dux facinoris hujus et consili, cur mihi tristis exivisti ex ædibus?

LYS. Malarum feminarum facta et muliebris animus anxiam me reddunt, et sursum deorsum agunt.

CHOR. MUL. Quid ais? quid ais?

LYS. Vera, vera.

CHOR. MUL. Quid mali est? dic nobis, quæ amicæ tuæ sumus.

LYS. Sed turpe est dicere, et difficile reticere.

CHOR. MUL. Ne me celes, quid nobis evenerit male.

LYS. Prurimus libidine, ut brevissime dicam.

CHOR. MUL. Io Jupiter!

LYS. Quid Jovem inclamas? hæc sane ita habent. Equidem eas abstinere non amplius possum a viris: aufugiunt enim. Primam quidem deprehendi foramen pertundentem, ubi Panos est sacellum: aliam e trochlea sese devolventem: aliam vero transfugium parantem: porro unam passeri insidentem, jam volare cogitantem deorsum in domum Orsilochi, crinibus prehensam heri retraxi: omnesque prætextus extundunt domum abeundi. Jam quædam earum venit. Heus tu, quorsum curris?

MUL. I. Domum ire volo: domi enim mihi est lana Milesia, quam tineæ rodunt.

LYS. Quæ tineæ? nonne ibis retro?

MUL. I. Sed cito revortar, per Divas juro, dummodo in lecto extendero—

LYS. Ne extende, neque abeas usquam.

MUL. I. Sed lanamne perire sinam?

LYS. Ita, si necesse sit.

MUL. II. Me miseram, me miseram, ob amorgidem, quam reliqui domi non decorticatam!

LYS. En alia, ad amorgin non decorticatam quæ egreditur. Redi huc.

MUL. II. At per Luciferam juro, me actutum inde huc redituram, ubi eam decorticavero.

LYS. Noli decorticare: nam si tu istuc inceptaveris, itidem alia mulier facere volet.

MUL. III. O diva Lucina, retine partum, donec in locum profanum ivero.

LYS. Quid nugaris ita?

MUL. III. Jamjam pariam.

LYS. Atqui heri non eras prægnas.

MUL. III. Verum hodie. Sed domum me ad obstetricem, ô Lysistrata, dimitte quam primum.

LYS. Quam fabulam narras? quid habes hic duri?

MUL. III. Masculum infantem.

LYS. Non tu ecastor. Profecto ahenum habere quoddam videris cavum. Sciam modo. O ridicula! sacram galeam habes, et prægnatem te esse dicis!

MUL. III. Et edepol prægnans sum.

LYS. Cur ergo hanc habebas?

MUL. III. Ut, si me occupasset partus adhuc in arce, parerem in galeam istam ingressa, ut columbæ.

LYS. Quid dicis? cur manifestæ rei verba prætendis? non lustricum galeæ diem hic expectabis?

MUL. IV. At non possum amplius ne quidem dormire in arce, ex quo serpentem illum æditum vidi.

MUL. V. Ego vero misera pereo insomnia ob continuum titubantium noctuarum clangorem.

LYS. O scelestæ, mittite ficta ista portenta. Fortassis viros desideratis. Nos vero nonne putas illis desiderio esse? sat scio, molestas transigunt noctes. Sed, ô bonæ, sustinete fortiter, et durate paululum adhuc. Nobis enim editum est oraculo, superiores nos futuras, si seditionem inter nos non fecerimus. Sic autem habet oraculum.

CHOR. MUL. Dic nobis quid dicat.

LYS. Tacete jam. *Sed quando hirundines trepidæ in unum locum convenerint epopas fugientes, abstinebuntque a mentulis, tum finis erit malorum, et summa faciet ima Jupiter altifremens.*

CHOR. MUL. Supra jacebimus nos?

LYS. *Sin dissidium fecerint, et avolarint e sacro templo hirundines, jam non videbitur avis ulla esse lascivior.*

CHOR. MUL. Perspicuum edepol oraculum: ô Cœlites! ne jam despondeamus animum lassitudine, sed ingrediamur. Etenim turpe erit, ô carissimæ, si oraculo defuerimus.

CHOR. SEN. Fabulam volo narrare quandam vobis, quam olim ipse puer audivi: sic autem habet. Erat adolescens quidam Melanion, qui fugiens nuptias abiit in deserta, et in montibus habitabat: deinde lepores venabatur, texens retia, et canem unum habebat. Nec amplius rediit domum, propter odium: adeo mulieres abominatus est ille. Nos vero non minus quam Melanion, qui sumus casti.

SEN. QUID. Volo te osculari, vetula.

MUL. QUÆD. Non ergo cepam comedes.

SEN. Et sublato crure te calce ferire.

MUL. Silvam multam geris.

SEN. Nam et Myronides erat hispidus illa parte, nigroque pódice, timendus hostibus omnibus: sic etiam Phormio.

CHOR. MUL. Et ego volo fabulam quandam vobis narrare Melanioni respondentem. Timon quidam erat implacabilis, inaccessis spinis circumseptus faciem, Furiarum propago. Iste inquam Timon fugit propter odium, multa mala imprecatus improbis viris. Sic

ille rursus vestrûm oderat malos viros semper: mulierum autem erat amantissimus.

MUL. QUÆD. Visne buccam tibi percutiam?

SEN. QUID. Haudquaquam timeo.

MUL. Sed crure feriam.

SEN. Cunnum ostendes.

MUL. Sed tamen non videbis, licet vetula sim, eum crinitum, at deglabratum lucernæ flammula.

LYSISTRATA, MULIERES QUÆDAM, MYRRHINA, CINESIAS, PUER, CHORUS SENUM.

LYS. Io, io mulieres, venite huc ad me celeriter.

MUL. I. Quid est? dic mihi, quis est iste clamor?

LYS. Virum, virum video accedere furibundum, Veneris percitum orgiis.

MUL. II. O diva, Cypri, et Cytherorum, et Paphi regina, perge recta via, quam instituisti.

MUL. I. Ubi est, quisquis est?

LYS. Apud Cereris.

MUL. I. Ecastor næ est aliquis. Nam quis esse possit?

LYS. Videte. Novitne aliqua vestrûm?

MYRR. Pol equidem novi: et est meus vir Cinesias.

LYS. Tuum sit munus torrere et versare illum, et decipere amando et non amando, et omnia præbere, præter illa, quorum conscius est calix.

MYRR. Ne sollicita sis: faciam ista ego.

LYS. Quin et ego hic manens una tecum decipiam et uram istum. Vos autem abite.

CIN. Hei mihi misero! quanta discrucior convulsione et tentigine, non secus ac si in rota torquear!

LYS. Quis est iste, qui stat cis custodes?

CIN. Ego.

LYS. Vir?

CIN. Vir utique.

LYS. Nonne ergo hinc facesses?

CIN. Tu vero quænam es, quæ me ejicis?

LYS. Diurna speculatrix.

CIN. Per deos ergo obsecro, evoca mihi Myrrhinam.

LYS. Ecce vero! egone ut Myrrhinam tibi vocem? Tu autem, quis es?

CIN. Vir illius, Pæonides Cinesias.

LYS. O salve carissime: non enim obscurum apud nos est tuum nomen, nec ignobile; semper enim te in ore habet uxor tua, et si ovum aut malum sumat, *Cinesiæ sit hoc*, inquit.

CIN. Dii vostram fidem!

LYS. Ita est, per Venerem juro. Tum si de viris incidat sermo aliquis, statim dicere solet uxor tua, *cetera omnia nugas esse præ Cinesia.*

CIN. Agedum voca ipsam.

LYS. Quid? dabisne aliquid mihi?

CIN. Equidem hercle illico si velis. Habeo autem istud: quod itaque habeo, do tibi.

LYS. Descendam igitur, et vocabo eam tibi.

CIN. Quam citissime ergo. Nam prorsus ingrata mihi vita est, ex quo exivit illa domo: atque intrare tædet: desolata mihi videntur omnia: neque unquam quicquam me juvat quod edo: *nam riget mihi nervus.

MYRR. Amo equidem, amo illum: sed non vult a me amari. Proinde ne me ad hunc vocaveris.

CIN. O dulcissima Myrrhinula, cur istæc agis? descende huc.

MYRR. Non ecastor ego illuc descendam.

CIN. Ne quidem me vocante, Myrrhina?

MYRR. Nihil enim mei indigens me vocas.

CIN. Egone nihil indigens? immo perditus.

MYRR. Abeo.

CIN. Noli, quæso: sed saltem puerulo ausculta. Heus tu, nonne vocas matrem?

PUER. Mater, mater, mater.

CIN. Heus tu, quid agis? nonne te miseret puerului sextum jam diem illoti et mamma carentis?

MYRR. Utique miseret me: sed negligens est ei pater.

CIN. Descende, insana, puerulí gratia.

MYRR. Hem! quale est peperisse! descendendum; quid enim agam?

CIN. Mihi quidem junior illa videtur facta esse multo, et amabilius intueri: et quod se difficilem præbet, meique fastidit, illud ipsum nimirum est, quod me enecat desiderio.

MYRR. O dulcissime filiole mali patris, age deosculabor te dulcissimum matri tuæ.

CIN. Cur, ô improba, hæc facis, aliisque obsequeris mulieribus? Et me molestia, teque ipsam tædio adficis.

MYRR. Potin' es ut abstineas manum?

CIN. Quæ nobis autem domi sunt communia bona, perditum is.

MYRR. Parvi pendo illa.

CIN. An parvi pendis, quod tramam differunt gallinæ?

MYRR. Ita ecastor.

CIN. Veneris orgia non celebrasti tanto tempore. Nonne redibis?

MYRR. Haud pol ego, nisi pacem faciatis inter vos, et desinatis belligerare.

CIN. Ergo, si tibi ita placet, id etiam faciemus.

MYRR. Ergo, si tibi ita placet, domum redibo: nunc autem quin redeam sacramento teneor.

CIN. Saltem aliquantisper mecum decumbe.

MYRR. Non sane: etsi non possim negare te a me amari.

CIN. Amas? cur ergo non decumbis, ô Myrrhina?

MYRR. O ridende, num præsente puerulo?

CIN. Non hercle. Sed tu, ô Manes, fer eum domum. Ecce puerulus jam tibi hinc amotus: tu vero non decumbes?

MYRR. Sed, ô perdite, ubi fieri id potest?

CIN. Ad Panos sacellum percommode.

MYRR. At quomodo in arcem casta redire potero?

CIN. Facillume, in Clepsydra si laveris.

MYRR. Scilicet, ô perdite, jurata pejerabo?

CIN. In caput meum vertat. De jurejurando ne sis sollicita.

MYRR. Agedum feram lectulum nobis.

CIN. Nequaquam; sufficit nobis humi cubare.

MYRR. Ita me Apollo juvet, ut ego te, quamvis turgentem libidine, non reclinaverim humi.

CIN. Amat me valde, satis apparet, uxor.

MYRR. En, decumbe properans, et ego exuo vestes. At, perii! teges efferenda est.

CIN. Quæ, malum, teges? haud mihi quidem.

MYRR. Ita mihi Diana propitia sit: turpe est enim super loris cubare.

CIN. Sine deosculer te.

MYRR. En.

CIN. Papæ! revertere huc ergo quam celerrime.

MYRR. En teges. Decumbe: jam exuo vestes. Sed, perii! cervical non habes.

CIN. At nihil opus est mihi.

MYRR. At ecastor mihi.

CIN. Profecto penis hicce uti Hercules hospitio excipitur.

MYRR. Surge, subsulta.

CIN. Jam omnia habeo.

MYRR. Itane omnia?

CIN. Agedum ô aurea.

MYRR. Jam strophium solvo: tu vero memento, ne, quam dedisti de pace ineunda, fidem fallas.

CIN. Peream hercle prius.

MYRR. Sed lodicem non habes.

CIN. Nec hercle opus est; sed futuere volo.

MYRR. Ne fis sollicitus, et istud facies: cito enim redeo.

CIN. Stragulis perdet me hæc femina.

MYRR. Erigere.

CIN. At iste jamdudum erectus est.

MYRR. Vin' ut te inungam?

CIN. Ne hoc Apollo sirit.

MYRR. Per Venerem, velis nolis, inungere.

CIN. Utinam, ô supreme Jupiter, effusum fuisset istuc unguentum!

MYRR. Porrige manum, sume et inungere.

CIN. Istuc hercle unguentum minime est suave, nisi terendo bonum sit; nec concubitum olet.

MYRR. Me miseram! Rhodium unguentum extuli.

CIN. Bonum est: hoc mitte, ô fatua.

MYRR. Nugaris.
CIN. Qui illum dii omnes perduint, qui primus coxit unguentum!
MYRR. Cape hoc alabastrum.
CIN. Sed aliud habeo. At tu, ô perdita, decumbe, et ne fer mihi quicquam.
MYRR. Istuc agam, ita me Diana amabit. Calceos igitur exuo. Sed, ô carissime, vide, ut decernas aliquid de pace facienda.
CIN. Consulam—Perdidit me et adtrivit mulier tum aliis omnibus, tum quod me excoriatum relinquens abiit. Hei mihi! quid faciam? quem futuam, postquam spe excidi potiundæ pulcherrimæ? quomodo hancce educabo? ubi Cynalopex? loca mihi mercede nutricem.
CHOR. SEN. In maxumis malis, ô infelix, et animi angore cruciaris; et me tui miseret. Heu! heu! Quinam renes possint durare? quis animus? qui colei? quis lumbus? quis penis intentus, nec mane permolens aliquam?
CIN. O Jupiter! quam diræ convulsiones!
CHOR. SEN. Ita de te merita est execrabilis et scelesta illa.
CIN. Immo hercle cara et dulcissima.
CHOR. SEN. Quid, malum, *dulcissima?* Scelerata, scelerata utique. O Jupiter, ô utinam ipsam, velut acervos acerum, magno venti turbine contortam et rotatam auferas, deinde dimittas: illa autem rursus feratur in terram: deinde repente in mentulam incidat et infigatur!

CADUCEATOR LACEDÆMONIORUM, PROVISOR, CHORUS SENUM, CHORUS MULIERUM.

CAD. Ubi Athenarum est Senatus, aut ubi sunt Magistratus? Volo aliquid novi dicere.
PROV. Tu vero quis es? utrum homo, an Conissalus?
CAD. Caduceator ego sum, ô stulte: testor deos geminos: veni Sparta, pacis conciliandæ gratia.
PROV. Ergone advenisti hastam sub axilla gerens?
CAD. Non ego hercle.
PROV. Quo te versas? quidve prætendis sagum? an dolent tibi inguina ex itinere?
CAD. Ineptus mecastor est hic homo.
PROV. Sed arrigis, impurissime.
CAD. Non ego hercle: noli nugari.
PROV. At quid est hoc tibi?
CAD. Scytala Laconica.
PROV. Sit modo hæc scytala Laconica: sed mihi, tanquam scienti, dic verum; quomodo sese res vestræ habent Lacedæmone?
CAD. Erecta est universa Lacedæmon, et socii omnes arrigunt: Pellena opus est.
PROV. Undenam istud malum in vos ingruit? num a Pane ira?
CAD. Non. Principium quidem sola Lampito: deinde ceteræ simul Spartanæ mulieres uno consensu viros a cunnis abegerunt.
PROV. Quomodo ergo habetis?

CAD. Ærumnis conficimur: nam per urbem incurvi ambulamus, tanquam lucernas gestantes: mulieres autem ne tangi quidem sibi cunnum a nobis patiuntur, priusquam omnes unanimi consilio pacem faciamus cum Græcia.

PROV. In hanc rem undique conjurarunt mulieres: nunc demum intelligo. Sed quamprimum renuntia, ut de pace legatos plena cum potestate huc mittant: ego vero Senatui dicam, ut alios hinc lectos mittant legatos, ostendens hunc penem.

CAD. Volabo: nam optime prorsus autumas.

CHOR. SEN. Nulla est bestia muliere inexpugnabilior, nec ignis, nec ulla pardalis tam impudens.

CHOR. MUL. Hæc vero ita esse intelligis, et bellum geris, dic mihi, quum tibi nunc, ô improbe, liceat certam me habere amicam?

CHOR. SEN. Equidem mulieres odisse non desinam.

CHOR. MUL. Sed quando voles, desines: nunc autem non patiar te nudum sic esse: video enim, quam sis ridiculus. Verum accedam, et tibi hanc exomidem induam.

CHOR. SEN. Istuc quidem hercle non perperam facitis: verum præ iracundia illam modo exui.

CHOR. MUL. Primo quidem vir videris: deinde non es ridiculus: et nisi mihi molestus fuisses, ego tibi hanc bestiolam, quæ oculo tuo nunc insidet, prehensam exemissem.

CHOR. SEN. Hoc nimirum erat, quod me cruciabat, mordaculus ille. Erue id: et ubi detraxeris, ostende mihi. Nam dudum hercle oculum mihi morsicat.

CHOR. MUL. Sed faciam id, etsi homo sis morosus. O Jupiter! ingens utique aspectu culex inest tibi. Nonne vides? annon iste culex est Tricorysius?

CHOR. SEN. Edepol me beasti. Nam dudum me fodiebat, quasi puteum faceret: itaque, postquam exemtus est, fluit mihi lacrima largiter.

CHOR. MUL. Sed detergam ego te, etsi valde sis malus; et osculabor.

CHOR. SEN. Ne osculeris.

CHOR. MUL. Velis nolis, tamen.

CHOR. SEN. Male pereatis, ut estis ingenio ad blandiendum composito! et est vetus illud verbum vere et non perperam dictum: *Neque cum perniciosissimis, neque sine perniciosissimis.*

CHOR. MUL. Sed nunc tecum paciscor, me deinceps nec facturam amplius vobis, nec passuram a vobis quicquam mali: sed jam cœtu facto incipiamus una canticum. Ita nos, ô viri comparamus, ut nulli civium ne minimum quidem male dicamus: sed contra potius omnia bona et dicamus et faciamus: etenim sufficiunt præsentia hæc mala. Sed profiteatur quicunque vir aut femina pecunia eget, et accipere vult minas duas aut tres: nam plurimum est intus, nosque habemus cruminas: et si aliquando Pax exoriatur, quicunque nunc mutuabitur, is quæ a nobis acceperit nunquam reddet. Convivio autem excepturæ sumus hospites quosdam Carystios, viros bonos et fortes: et est nonnihil pultis: et porcellus

erat mihi, quem mactavi : sicque carnes habebitis teneras et bonas. Venite ergo in domum meam hodie : tempori autem oportet hoc facere lotos, vos ipsos et liberos vestros ; deinde intro ire, nec quemquam interrogare : sed recta ingredi, tanquam in domos vestras, strenue. Fortassis autem janua erit clausa.

CHOR. SEN. Sed e Sparta isti legati, trahentes barbas, adveniunt, quasi paxillum, cui porcelli adligantur, circa femora habentes.

CHORUS SENUM, LEGATI LACEDÆMONIORUM, POLYCHARIDES, LYSISTRATA, CHORUS MULIERUM, CIRCUMFORANEI QUIDAM, FAMULUS, ATHENIENSIS QUIDAM.

CHOR. SEN. Primum quidem, ô Lacones, salvete : deinde dicite nobis quo in statu huc veneritis.

LEG. Cur vobis rem multis verbis narremus ? cernere licet, quo in statu venerimus.

CHOR. SEN. Papæ ! huic malo intenduntur nervi perquam vehementer ; gliscitque fervor pejorem in modum.

LEG. Res verbis adumbrari nequit : quid verbis opus est ? sed veniat quis, et quo tandem pacto voluerit, pacem nobis constituat.

CHOR. SEN. Atqui et istos conspicor indigenas, tanquam luctatores pueros, a ventre rejicientes vestes, ita ut athleticum quid hic morbus videatur.

POL. Quis indicet nobis Lysistratam, ubi sit ? nam viri adsumus et nos hujuscemodi.

CHOR. SEN. Et alter hic morbus alteri congruit. Numquid mane tentigo vos capit ?

POL. Immo perimus, dum hoc experimur. Quare, nisi pacem quis inter nos ocius conciliet, fieri non poterit, quin Clisthenem futuamus.

CHOR. SEN. Si sapitis, vestes sumetis, ut ne quis eorum, qui Hermas truncant, vos videat.

POL. Recte, ita me Jupiter amet, autumas.

LEG. Ita me Castores, recte omnino. Agedum amiciamur.

POL. Salvete, ô Lacones : turpe est, quod nobis accidit.

LEG. O Polycharida, male utique nobis fuisset, si vidissent isti viri mentulas nostas erectas.

POL. Agite, Lacones, aperte profitendum est : quare huc advenistis ?

LEG. De pace legati.

POL. Recte dicitis ; et nos ob eam rem. Quidni ergo vocamus Lysistratam, quæ sola nos conciliare possit ?

LEG. Ita edepol, et, si vultis, Lysistratum.

CHOR. SEN. Sed nihil opus est, ut videtur, a vobis eam evocarier : ipsa enim, re audita, egreditur.

POL. Salve mulier omnium fortissima : nunc te decet esse formidabilem, probam, simplicem, gravem, mitem, callidam. Nam primarii Græciæ viri, tuis illecebris capti, tibi permiserunt, et communi consilio commiserunt querelas suas.

LYS. Sed non difficile negotium est, si quis subantes eos offendat, et mutuo masculæ Veneris usu abstinentes. Sed mox scibo. Ubi est Pax? adduc primum Laconas prehensos manu, sed non dura, nec superba, neque, ut viri nostri solebant, invenuste; sed ut mulieres decet, familiariter omnino. Si tibi quis manum non dederit, mentula prehensum duc. Age tu etiam Athenienses duc istos, qua concedent parte prehensos. Vos Lacones, state huc prope me: vos autem istinc, et verba mea percipite. Mulier quidem sum: mens tamen inest mihi: et primum quidem a natura mihi inditum fuit, ut recte sentirem: tum, præceptis multis e patre meo et senioribus auditis, erudita sum non male. Volo autem vos communi argumento increpare, idque merito: qui, licet eadem aqua lustrali aras conspergatis, tanquam cognati, Olympiæ, Pylis, Delphis, (Quot alia memorarem loca, si vellem esse prolixior?) quum non desint barbari hostes, tamen infestis exercitibus Græcos et eorum urbes pessundatis. Communis quidem ista oratio hactenus mihi finitur.

POL. At ego tentigine pereo.

LYS. Deinde vos Lacones, nam ad vos me convertam, nonne scitis, ut olim huc veniens Periclides Laco, Atheniensibus supplex, ad aras sedit, pallidus, in purpureo amictu, auxiliares copias petens? nam tunc vos urgebat Messena, et una Neptunus terram quatiens. At Cimon cum quatuor millibus armatis profectus universam servavit Lacedæmonem. His ab Atheniensibus acceptis beneficiis, vastatis terram, cujus talia sunt in vos merita.

POL. Injurii sunt isti hercle, ô Lysistrata.

LEG. Injurii sumus: sed vix dici potest, quam pulcher sit hujus culus.

LYS. At putasne me vos Athenienses absoluturam culpa? nonne meministis, ut vicissim Lacones, quando servilibus tunicis induti eratis, venientes armati, multos occiderunt Thessalos, multosque Hippiæ amicos et socios, soli suppetias vobis ferentes illo die, et restituta vobis libertate, pro servili tunica populum vestrum pallio amicierunt denuo?

LEG. Nondum vidi mulierem præstantiorem.

POL. At ego cunnum nunquam pulchriorem.

LYS. Cur ergo, quum tam multa et præclara merita vestra exstent, pugnatis, et non desistitis a malitia? cur non reconciliamini? age, quid obstat?

LEG. Nos quidem volumus, si quis nobis encyclum istud reddere velit.

LYS. Quodnam, ô bone?

LEG. Pylum, ut dudum eam flagitamus et captamus.

POL. Illud quidem vobis nunquam eveniet, per Neptunum juro.

LYS. Concedite illis, ô boni.

POL. Postea quamnam movebimus?

LYS. Aliud reposcite pro isto castellum.

POL. Perii! date igitur nobis hunc Echinuntem primo, et Maliensem sinum pone adjacentem, et Megarica Crura.

LEG. Non edepol omnia, ô insane.

LYS. Sinite, ne contende de Cruribus.

POL. Jam exuta veste nudus arare volo.

LEG. At pol ego stercus convehere quamprimum.

LYS. Ubi pax vobis reconciliata fuerit, istuc facietis. Sed si de pace vobis constat sententia, deliberate, et socios adeuntes rem cum iis communicate.

POL. Nam quos, ô bona, socios? arrigimus. Annon idem nostris sociis videbitur, omnibus futuendum esse?

LEG. Sic edepol meis.

POL. Immo hercle Carystiis.

LYS. Recte dicitis. Nunc curate ut puri sitis, ut nos mulieres in arce convivio vos excipiamus de illis quæ in cistis habemus. Jusjurandum et fidem illic invicem date, deinde uxore sua accepta, vestrûm unusquisque abibit.

POL. Sed eamus quam citissime.

LEG. Duc quo tu vis.

POL. Ita hercle, quam celerrime.

CHOR. MUL. Stragulas vestes et lænas, et xystidas, et aurea vasa, quidquid est mihi, sine invidia volo omnibus præbere, ut ferant suis liberis, si quando alicujus filia canistrum in sacris gestet. Omnibus vobis dico, ut sumatis nunc de meis opibus e domo mea, et nihil tam bene obsignatum esse, quin ceram revellatis, et quæ intus condita sunt auferatis. Sed qui omnia circumspexerit, nihil videbit, nisi quis vestrûm acutius cernit, quam ego. Si vero alicuî cibus deest, quo vernas et parvulam sobolem numerosam pascat, licet a me sumere contritas fruges: at est panis unius chœnicis, aspectu valde magnus. Quisquis igitur vult pauperum, eat in domum meam saccos habens et peras, accepturus fruges: Manes autem servus meus eis indet. Verumtamen ad januam meam ne quis accedat, prædico: sed caveat canem.

CIRC. Aperi januam.

FAM. Nonne vis loco cedere? Vos, quid sedetis? Num vultis, ut ego lampade hac vos comburam? molesta est hæc statio.

CIRC. Non recedam.

FAM. Sed si omnino id faciendum est, ut vobis gratificemur, durabimus.

CIRC. Et nos tecum una durabimus.

FAM. Nonne abitis? Male erit vestris capillis et flebitis largiter. Non abitis, ut Lacones ex ædibus quiete abeant rerum omnium saturi?

ATH. QUID. Nunquam equidem vidi tale convivium. Faceti utique erant Lacones: nos autem in vino convivæ sapientissimi.

CHOR. SEN. Recte autumas, quia sobrii insanimus. Quod si Athenienses me audient, madidi semper obibimus legationes ubicunque. Nunc enim si quando Lacedæmonem venimus sicci, statim circumspicimus, ecquid turbare possimus. Itaque quid dicant, non audimus: quæ vero non dicunt, hæc suspicamur perperam: et nuntiamus non eadem de iisdem rebus. At nunc omnia placuerunt, ut si quis

cantaret Telamonis, quum cantare debuisset scolion Clitagoræ, tamen laudaremus, et insuper pejeraremus.

FAM. Sed isti rursus huc conveniunt. Nonne facessitis, verberones?

CIRC. Ita hercle: jam enim intus egrediuntur convivæ.

LEG. O Polycharida, cape tibias, ut ego tripudiem et canam lepide in Athenienses et nos simul.

POL. Quin tu cape tibias, per deos obsecro: nam nihil me magis oblectat, quam si vos saltantes conspicer.

LEG. Excita, ô Mnemosyne, juvenes hosce, et meam Musam, quæ nostra et Atheniensium præclara facta novit: quando hi quidem ad Artemisium, diis similes, impetum fecerunt in naves hostiles, et Medos vicerunt. Nos vero Leonidas ducebat, tanquam apros, exacuentes dentem: plurima autem circa ora spuma efflorescebat, plurimaque simul defluebat cruribus. Erant enim viri Persæ numero non pauciores, quam arena. Silvarum potens Diana venatrix, huc ades, virgo diva, ad fœdus nostrum, ut concordiam nostram diu tuearis, utque jam deinceps amicitia permaneat facilis, inito fœdere; et astutiam vulpinam missam faciamus: ô huc ades, ô venatrix virgo.

LYS. Agite nunc rebus bene peractis ceteris, abducite istas, ô Lacones; has autem, vos: vir apud mulierem, et mulier stet apud virum. Et deinde ob felicem rerum successum, choreis in deorum honorem ductis, caveamus deinceps rursus peccare.

CHOR. ATHEN. Adduc chorum, adduc etiam Gratias: præterea Dianam advoca; advoca etiam geminum Dianæ, chori ducem, Pæanem benignum: advoca Nysium, cui cum Mænadibus oculi sunt flagrantes: Jovemque igni coruscum, et conjugem venerandam advoca beatam; deinde vero deos, quibus testibus utemur non obliviosis circa magnanimam pacem, quam fecit diva Cypris. Alalæ io Pæan, tollite vos sublimes, io! tanquam victoria potiti, io! Euœ, euœ; Euæ, euæ. Lacon, tu jam profer cantilenam novam post novam.

CHOR. LAC. Taygetum amabilem relinquens, rursus veni Musa Lacæna, venerandum nobis celebrans Amyclarum deum, et Chalciœcam Minervam, Tyndaridasque fortes, qui ad Eurotam ludunt. Eia naviter ingredere, levem pallii quatiens institam, ut Spartam celebremus, cui deorum chori sunt curæ, et pedum strepitus: puellæ vero propter Eurotam, ut pulli equini, subsultant, crebro pedum pulsu festinantes, comasque quassant, tanquam Bacchæ thyrsis ludentes. Præit autem Ledæ filia casta, dux chori pulchra. Sed age manu fluxos capillos implica vittæ, et pedibus salta, salta ut cerva: plausum simul fac choreis utilem, et divarum fortissimam Chalciœcam celebra, bellatricem.

ARISTOPHANIS

THESMOPHORIAZUSÆ.

DRAMATIS PERSONÆ.

MNESILOCHUS *Euripidis socer.*

EURIPIDES.

FAMULUS *Agathonis.*

AGATHO.

CHORUS *Agathonis.*

PRÆCO.

CHORUS *Mulierum Thesmophoria celebrantium.*

MULIERES QUÆDAM.

CLISTHENES.

PRYTANIS.

SCYTHA LICTOR.

ARISTOPHANIS

THESMOPHORIAZUSÆ.

MNESILOCHUS, EURIPIDES, FAMULUS AGATHONIS, AGATHO, CHORUS AGATHONIS.

MNES. O JUPITER! quando tandem hirundo apparebit? perdet me homo, in orbem me circumducens a matutino usque tempore. Licetne vero, priusquam lien mihi excutiatur, percontari te, quo me ducis, ô Euripides!

EUR. Sed non audire te oportet omnia, quæ statim præsens videbis.

MNES. Quid ais? iterum memora. Non oportet me audire?

EUR. Non, si quæ statim visurus es.

MNES. Neque ergo videre me oportet?

EUR. Non, si quæ auditurus es.

MNES. Quidnam mihi suades? attamen scite loqueris. Scilicet, ut censes, nec audiendum, nec videndum mihi est.

EUR. Utriusque enim horum diversa est natura. Aliud est *non videre*, aliud est *non audire*: hoc scias.

MNES. Quomodo aliud?

EUR. Ita hæc olim discreta fuerunt. Etenim æther, quum primum secerni cœpit, et animalia in se gignere motu prædita, quo quidem cernere oportet, primum fabricavit oculum, instar Solis rotæ: auditus vero infundibula, aures perforavit.

MNES. Propter infundibulum ergo neque audio, neque video. Gaudeo hercle me hæc didicisse. Quantum est cum sapientibus conversari!

EUR. Multa talia discere possis a me.

MNES. Utinam ergo præter bona ista excogitare queas, quanam ratione adhuc addiscam, non esse claudum cruribus!

EUR. Accede huc et adhibe mentem.

MNES. Ecce.

EUR. Viden' ostiolum hoc?

MNES. Sic hercle opinor.

EUR. Tace nunc.

MNES. Taceo ostiolum.

ERU. Ausculta.

MNES. Auscultabo et tacebo ostiolum.

EUR. Hîc habitat inclytus ille Agatho, tragicus poëta.

MNES. Qualis est iste Agatho ?

EUR. Est quidam Agatho---

MNES. Num niger ille et robustus ?

EUR. Non : sed alius quis. Nunquamne vidisti ?

MNES. An barbatus ille ?

EUR. Nunquamne vidisti ?

MNES. Haud hercle vero, quod quidem sciam.

EUR. Atqui præcidisti tu eum : sed non noveras forsan. Sed procul deliteamus, quia foras egreditur famulus quis ejus, ignem gerens et ramos myrteos : sacrificaturus videtur pro felici carminum elaboratione.

FAM. Favete linguis, omnis populus, ore compresso. Versatur enim intra heriles ædes Musarum sacer cœtus cantica modulans. Compescat autem ventos tranquillus æther, fluctusque maris non resonet cœruleus.

MNES. Bombax.

EUR. Tace : cur loqueris ?

FAM. Volucrum genus omne somno quiescat, agrestiumque ferarum per silvas vagantium pedes ne solvantur.

MNES. Bombalobombax.

FAM. Nam constituit suaviloquus Agatho, antistes noster—

(MNES. An pædicari ?

FAM. Quis vocem emisit ?

MNES. Tranquillus æther.)

FAM. Statumina pangere, dramatis exordia : curvat vero novas testudines versuum : et alios quidem tornat, aliorum conglutinat membra : gnomas effingit : nomina commutat rebus : in modum ceræ versus liquat, et rotundat, et in forma fundit.

MNES. Et clunem agitat.

FAM. Quis rusticus septis appropinquat ?

MNES. Qui paratus est tibi et poëtæ illi suaviloquo, perforato septo, rotundatum hunc penem et contortum in culi formam fundere.

FAM. Mirum, ni, quum juvenis esses, valde fueris protervus, ô senex.

EUR. O bone, hunc quidem jube valere : tu vero Agathonem huc mihi evoca omni studio.

FAM. Non est quod me roges : nam ipse egredietur illico, quippe qui carmina modulari occipit. Hieme enim flectere strophas non est facile, nisi quis foras progrediatur in solem.

MNES. Quid igitur agam ?

EUR. Opperiredum : nam egreditur. O Jupiter, quid me facere cogitas hodie ?

MNES. Per Jovem, percontabor hominem, quid hoc rei sit. Quid gemis ? quid gravaris ? clam me non decet te habere, qui sis gener meus.

EUR. Est malum mihi magnum præparatum.

MNES. Quodnam ?

EUR. Hodie decernetur, vivatne adhuc, an perierit Euripides.

MNES. Et quomodo? si quidem nunc neque in foris jus dicitur, nec Senatûs est consessus, quia tertius est dies, Thesmophoriorum medius.

EUR. Hoc ipsum nimirum exitio mihi futurum præsagit mihi animus. Insidias enim struxerunt mihi mulieres, et in Dearum ædem convenerunt hodie, in perniciem meam deliberaturæ.

MNES. Quam ob causam?

EUR. Quia in tragœdiis eas traduco, et convicia illis dico.

MNES. Per Neptunum et Jovem merito hoc tibi evenerit. Sed, quum hæc ita comparata sint, quid habes quod contra machineris?

EUR. Agathoni poëtæ tragico si persuasero, ut Thesmophoria adeat.

MNES. Quid facturus, quæso?

EUR. Ut verba faciat in mulierum concilio, et quæ in rem meam sint pro me dicat.

MNES. Utrum palam, an clam?

EUR. Clam, stola muliebri indutus.

MNES. Lepidum hercle inventum, et a tuo more minime alienum. Fallaciarum enim nostra est palma.

EUR. Tace.

MNES. Quid rei est?

EUR. Egreditur Agatho.

MNES. Et qualis ille est?

EUR. Is est, qui nunc advehitur.

MNES. Profecto cœcus sum: non enim video virum ullum hîc præsentem: at Cyrenen video.

EUR. Tace; jam enim, ut carmina moduletur, se comparat.

MNES. Formicinas semitas, aut quid aliud flebili voce cantillabit?

AG. Sacram Inferis Deabus accipientes facem, puellæ, cum libera patria, choros agitate, et clamorem tollite.

CHOR. Cuinam deorum, dic age, festum hoc celebratur? facile enim animum induco deos colere.

AG. Age nunc instrue, Musa, aureo arcu insignem Phœbum, urbis qui condidit mœnia in Simoëntide terra.

CHOR. Salve, festivissimis canticis celebrate Phœbe: qui musicis in certaminibus sacrorum præmiorum honoribus excellis.

AG. Et nemorosis in montibus degentem virginem laudate, Dianam silvestrem.

CHOR. Celebrare et beatam prædicare pergo venerandam Latonæ prolem, Dianam integram.

AG. Latonamque, et pulsus Asiaticæ citharæ, a pede nunc discrepantes, nunc ei respondentes rhythmo, ad quos moventur Phrygiæ Gratiæ.

CHOR. Veneror Latonamque reginam, citharamque matrem hymnorum, probato masculo clamore, per quem fulgor emicat divinis ex oculis, et per nostram subitam vocem: quorum gratia regem Phœbum laudibus orna. Salve Latonæ fili beate,

MNES. Quam dulce melos, ô venerandæ Genetyllides, et effeminatum, et blandius lasciviusque quibusvis osculis, ita ut audienti mihi podicem ipsum subierit titillatio! Et te, ô adulescens, Æschyli verbis in Lycurgo interrogare volo. Cujas est effeminatus iste? quæ patria? quæ stola? quæ confusio vitæ? Quid barbito rei est cum crocota? quid lyræ cum redimiculo? quid palæstrica ampulla et strophium? quam non conveniunt! quænam est speculi et ensis societas? quisnam vero ipsus es, adulescens? num vir es? at ubi penis? ubi læna? ubi viriles calcei? an vero femina? ubi igitur papillæ? quid ais? quid taces? Sed utique ex cantu conjecturam de te faciam, siquidem ipse non vis dicere.

AG. O senex, senex, invidiæ quidem convicium audivi; sed dolore non affectus sum. Ego autem vestem, pro iis quæ animo meditor, gero. Poëtam enim oportet fabularum, quas facit, argumentis convenientes adsciscere mores. Ac primo quidem muliebres quando quis facit fabulas, muliebrium morum corpus ipsum poëtæ particeps esse oportet.

MNES. Equum igitur agitas, quum Phædram facis.

AG. Viriles autem si quis faciat, virile istud corpori inest ipsi, At quæ natura non habemus, illa demum imitando studemus adsequi.

MNES. Ergo quum Satyros facies, voca me, ut opera mea te adjuvem pone stans arrecto veretro.

AG. Præterea illepidum est poëtam videre, agrestis qui sit et hirsutus. Considera porro Ibycum illum et Anacreontem Teïum, et Alcæum, qui harmoniæ venustatem conciliarunt, mitras gestasse, et molliter, Ionum more, saltasse. Phrynichus quoque, de hoc enim certe audivisti, et ipse pulcher erat, et pulchris induebatur vestibus: idcirco utique et pulchra erant ejus dramata. Necesse enim quemlibet paria naturæ suæ facere.

MNES. Propterea utique Philocles, qui turpis est, turpia facit: Xenocles autem, qui malus est, mala facit: porro Theognis, qui frigidus est, frigida facit.

AG. Necesse omnino. Quare, quum illud nossem, corpus meum curavi diligenter.

MNES. Quomodo obsecro?

EUR. Desine latrare. Namque ego istuc ætatis talis eram, quando incepi fabulas facere.

MNES. Tibi hercle non invideo educationem tuam.

EUR. Sed cujus gratia veni, sine me dicere.

MNES. Dic.

EUR. Agatho, sapientis est viri, si quis paucis verbis multa scite complecti possit. Ego vero nova calamitate percussus supplex ad te venio.

AG. Quanam re indigens?

EUR. Constituerunt mulieres me perdere hodie in festo Thesmophoriorum, quia ipsis male dico.

AG. Quodnam igitur a nobis est auxilium tibi?

EUR. Maximum. Nam si inter mulieres, clam eas, sedeas, ita

ut mulier esse videaris, causamque meam dilucide agas, servabis me. Solus enim condigne pro me dicere queas.

AG. Quidni vero ipse causam tuam dicis præsens?

EUR. Dicam tibi. Primum quidem noscor: deinde canus sum, et barbam habeo. Tu vero formoso es vultu, candidus, rasus, muliebri voce, delicatus, specie decora.

AG. Euripides—

EUR. Quid est?

AG. Fecistin' aliquando hunc versum? *Jucundum tibi est lucem intueri: patri vero id non jucundum putas?*

EUR. Equidem.

AG. Ne igitur speres tuum malum nos subituros esse: nam insaniremus utique. Sed ipse quod tuum est, eo quo par est animo feras. Calamitates enim non dolos struendo ferre nos æquum est, sed patiendo.

MNES. Enimvero tu, impudice, latiorem culum habes, non dicendo, sed patiendo.

EUR. Quid vero causæ est cur illuc ire formides?

AG. Pejori exemplo periturus essem, quam tu.

EUR. Quidum?

AG. Qui? quia viderer mulierum opera nocturna clepere, et surripere muliebrem Venerem.

MNES. Ecce vero *clepere!* immo hercle pædicari. Sed, ita me Jupiter servet, speciosus est prætextus.

EUR. Quid igitur? faciesne quæ te rogo?

AG. Neutiquam hoc credas.

EUR. O me infelicissimum! ut periit Euripides!

MNES. O amicissime, ô gener, ne tibi desis.

EUR. Quanam igitur ratione me expediam?

MNES. Hunc quidem longum flere jube: me vero, ad quodcunque vis, utere.

EUR. Age igitur, quoniam tute ipsum tradis mihi, exue hanc vestem.

MNES. Ecce, humi jacet. Sed quid me facere cogitas?

EUR. Radere hanc barbam; inferiorum vero partium pilos adurere.

MNES. Fac ergo, si tibi videtur; vel tradere meipsum tibi non debebam unquam.

EUR. Agatho, sine novaculis nunquam deprehenderis: unam igitur nobis nunc commoda.

AG. Sume ipse ex hac theca.

EUR. Liberalis es. Tu vero sede: infla buccam dextram.

MNES. Hei mihi!

EUR. Quid clamitas? paxillum ori tibi indam, ni taceas.

MNES. Attatæ, attatæ!

EUR. Heus tu, quo curris?

MNES. Ad Eumenidum fanum: non enim, per Cererem, hic manens secandum me præbebo.

EUR. Nonne ridiculus eris semiraso capite?

MNES. Parum id curo.

EUR. Per deos obsecro, nequaquam prodideris me: huc accede.
MNES. O me infelicem!
EUR. Immotus sede, et erige caput. Quo te vertis?
MNES. Mu, mu.
EUR. Quid mussitas? omnia belle peracta sunt.
MNES. Væ misero mihi! levis ergo militabo.
EUR. Animo liquido et tranquillo es: nam formosus videberis omnino. Vin' ipse te spectare?
MNES. Si tibi ita placet, speculum affer.
EUR. Viden' teipsum?
MNES. Non mehercle, sed Clisthenem.
EUR. Surge, ut pilos tibi aduram; et inclina te.
MNES. Hei mihi misero! porcellus fiam.
EUR. Adferat huc aliquis intus facem vel lucernam. Inclina te: caudæ cave nunc extremæ.
MNES. Curabo id hercle. At vero uror. Heu me miserum! aquam, aquam, vicini, priusquam podex suppetias ferat ad flammam restinguendam.
EUR. Bono animo es.
MNES. Qui bono animo sim, flamma ambustus?
EUR. Sed nihil tibi amplius molestiæ reliquum est: plurimus enim tibi labor exantlatus est.
MNES. Heu, heu, fuliginem! ambusta mihi omnia sunt circa podicem.
EUR. Istuc ne cures: illum enim alius quis spongia absterget.
MNES. Utique flebit, si quis podicem meum abluerit.
EUR. Agatho, quandoquidem operam tuam mihi invides, at saltem pallam hancce commoda nobis et strophium: non enim dices te istis carere.
AG. Sumite et utimini, lubens concedo.
MNES. Quid igitur sumam?
AG. Crocotam primum sume et indue.
MNES. Per Venerem, suavem spirat odorem mentulæ.
AG. Præcinge illum celeriter.
MNES. Cedo nunc strophium.
EUR. Ecce.
MNES. Age nunc indue ornamenta cruribus meis.
EUR. Vittis opus est et mitra.
AG. En galericulum, quod ego noctu gesto.
EUR. Quin et hercle perquam commodum est.
MNES. Mihine aptum erit?
AG. Immo edepol optime habet.
EUR. Cedo encyclum.
AG. Hoc sume e lectulo.
EUR. Calceis opus est.
AG. Hos meos sume.
MNES. An apti mihi erunt?
EUR. Quidni? num laxos gestare amas?
AG. Tu hoc ipse videas. Sed quandoquidem omnia habes, quorum tibi opus est, intro aliquis quam citissime me vehat.

EUR. Vir quidem hic nobis speciem mulieris utique præ se fert. At quum loqueris, fac ut vocis sono mulierem imiteris bene et verisimiliter.

MNES. Id conabor.

EUR. Vade igitur.

MNES. Non hercle, nisi juraveris mihi—

EUR. Quidnam?

MNES. Te servaturum esse me omnibus modis, si quid mihi accidat mali.

EUR. Juro igitur per Ætherem, domicilium Jovis.

MNES. Quid potius quam per Hippocratis contubernium?

EUR. Juro igitur per omnes funditus deos.

MNES. Memento igitur hoc: mens juravit, non vero lingua. Hanc jurejurando minime obstringere volo.

(Auditur mulierum acclamatio: mutata scena templum conspicitur.)

EUR. Abi propere celeriter. Nam concionis signum in Thesmophorio apparet: ego vero abibo.

MNES. Huc age Thratta, sequere. O Thratta, vide, ardentibus facibus quanta ascendat fuligo. Sed, ô perpulchræ Thesmophoræ, recipite me bonis avibus, et huc, et hinc rursus domum. O Thratta, cistam de capite depone, et deinde exime placentam, ut eam sumam et libem Deabus. Domina valde honorata, cara Ceres, et Proserpina, da mihi, ut multa sæpe tibi libare queam: sin minus, at nunc saltem lateam: utque filiæ meæ cunnus virum nanciscatur divitem, quamvis stolidum et insipientem, et ad mutonem adtentam habeat animi mentem. Ubi, ubi sedere potero loco commodo, oratores ut audiam? tu vero, ô Thratta, hinc facesse: servis enim non licet concioni interesse.

PRÆCO, CHORUS MULIERUM THESMOPHORIA CELEBRANTIUM, MULIERES QUÆDAM, MNESILOCHUS, CLISTHENES.

PRÆC. Favete linguis, favete linguis. Vota facite Thesmophoris, Cereri et Proserpinæ, et Pluto, et Calligeniæ, et juvenum altrici Terræ, et Mercurio, et Gratiis, ut concio hæc et concilium præsens pulcherrime et optime habeatur, multumque prosit urbi Atheniensium, et feliciter nobis ipsis vertat; et ut, quæ præclaris factis et orationibus merebitur quam optime de populo Atheniensium et mulieribus, ea vincat: hæc precamini et vobis ipsis bona. Io Pæan, io Pæan, io Pæan: gaudeamus.

CHOR. Hæc fieri optamus, et deorum genus precamur, ut ad has preces appareant læti. Jupiter magni nominis, et aurea lyra decore, Delum qui colis sacram; et tu omnium victrix virgo, cæsia oculos, auream quæ vibras hastam, quæque urbem habitas florentissimam, huc veni: et multi nominis, ferarum interfectrix puella, pulchræ Latonæ germen: tuque marine venerande Neptune, maris rector, relicto piscoso turbinibusque agitato Nerei penetrali; marinæque puellæ et Nymphæ montivagæ. Aurea quoque lyra accinat precibus nos-

tris. Ex voto concionem habeamus, Atheniensium nobiles mulieres.

PRÆC. Preces adhibete diis Olympiis, et deabus Olympiis, et Pythiis deis, et Pythiis deabus, et Deliis deis, et Deliis deabus et reliquis diis. Si quis malum aliquod machinatur muliebri populo, vel pacem offert Euripidi, Medisve, unde detrimentum capiant mulieres; vel tyrannidem affectat, vel cum aliis conspirat, ut tyrannum reducat; vel mulieris alicujus, quæ infantem supposuerit, nomen detulit; vel si mulieris alicujus ancilla lenocinium faciens, rem hero in aurem insusurrat, aut si aliquo missa, falsos nuntios adfert; vel si quis mœchus mulierem decipit mendaciis, et non dat quæ promiserit; vel si quæ anus dona dat mœcho; vel si dona accipit ab alio meretrix, amicum suum prodens; et si quis caupo vel caupona, congii vel cotylarum usu receptam mensuram adulterat, ut male pereat ipse et tota familia, imprecamini: vobis autem aliis omnibus ut dii dent multa bona, precamini.

CHOR. Junctis precamur precibus, ut rata urbi, rataque populo hæc vota fiant, utque suffragiis omnibus vincant, uti par est, quæ optima suaserint: quæcunque vero decipiunt, violantque jurisjurandi formulas moribus receptas, proprii lucri gratia, et in publicum detrimentum; vel plebiscita et legem quærunt abrogare, novis promulgatis; arcanaque hostibus nostris produnt, vel Medos inducunt in regionem nostram, ad eam perdendam, impie agunt, injuriaque adficiunt civitatem. Sed tu, imperio qui regis omnia Jupiter, hæc rata facias, ut nobis dii adsint, quamvis mulieres simus.

PRÆC. Audite omnes. Placuerunt hæc Senatui mulierum, Timoclea præside, Lysilla scribæ vicem obeunte, dicente Sostrata; concilium haberi mane, die medio Thesmophoriorum, quo nobis quamplurimum est otii, et consultari primum de Euripide, quid illum pati oporteat: videtur enim injuriam facere nobis omnibus. Quis concionari vult?

MUL. I. Ego.

PRÆC. Circumda igitur hanc coronam capiti, priusquam verba facias. Tace, sile, adtento esto animo: exscreat enim jam, quod faciunt oratores: longam orationem habitura videtur.

MUL. I. Ecastor nulla ambitione inducta, ô mulieres, loquutura surrexi: sed enim jampridem graviter fero misera, quum contumeliis vos lacessi videam ab Euripide, illo olerum venditricis filio, multaque et varia audire opprobria. Quibus enim ille nos conviciis non incessit? ubi nos non calumniatur, sicubi spectatores vel pauci conveniunt, et tragœdi et chori? fallaces nimirum, et virorum amatrices vocans, vinolentas, proditrices, loquaces, nulli rei neque frugi bonæ, magnum viris malum. Quapropter simul ac ingrediuntur domum a theatro revertentes, limis nos intuentur, dispiciuntque protinus, an forte adulter quispiam intus sit occultatus. Facere autem nobis nihil amplius, ut antidhac, licet; adeo homo hic mala docuit viros nostros: ut si quæ nectat mulier corollam, amare videatur; et si cui per domum cursitanti vas aliquod excidat, vir rogitet: *Cujusnam in honorem fracta est olla? non alius procul dubio, quam Corinthii hospitis.* Morbo laborat puella aliqua? statim frater dicit: *Color*

hicce mihi non placet puellæ. Porro si carens liberis mulier quæpiam sibi partum supponere velit, neque hoc clam facere licet: viri enim jam adsident proxime. Et apud senes, qui puellas antea ducebant, nos calumniatus est, ita ut non sit senex ullus, qui uxorem ducere velit, propter hunc versum: *Imperat enim seni marito uxor.* Deinde hic etiam in causa est cur gynæconitides obsignent jam, et pessulis occludant, custodientes nos, et præterea Molossos alant, terriculamenta mœchis, canes. Et hæc quidem ignosci possunt: quæ vero nobis antidhac sumere licebat, quum ipsæ e cella penuaria depromeremus, farinam, oleum, vinum, ne ista quidem amplius licet. Ipsi enim jam viri parvas claves gestant, occultas, et maxime malignas, Laconicas nescio quas, tres habentes dentes. Nihilominus antea licebat clam aperire ostium, si faciendum curassemus nobis triobolarem anulum. Nunc autem familiarum illa pernicies, Euripides, viros docuit corrosa vermibus sigilla appensa gestare. Itaque opus esse mihi videtur, ut exitium aliquod huic homini quaqua ratione moliamur, vel toxico, vel alio quovis dolo, ut pereat. Hæc ego palam dico: reliqua vero cum scriba in syngrapham conferam.

CHOR. Nunquam hac audivi versutiorem feminam, neque majore facundia pollentem: omnia enim dicit recte, omnesque species examinavit, et omnia ponderavit mente: prudenterque et callide argumenta invenit bene excogitata; adeo ut, si diceret juxta illam Xenocles Carcini filius, vobis omnibus videretur ille, ut quidem opinor, plane nihil dicere.

MUL. II. Pauca sunt, quæ ut dicerem, ipsa in medium processi. Nam cetera quidem recte hæc accusatione comprehendit; quæ vero ipsa passa sum, ea dicere volo. Mihi enim vir mortuus est in Cypro, liberis quinque relictis parvulis, quos ego ægre alebam corollis nectendis in foro, ubi venduntur myrti. Antea igitur vix ac ne vix quidem vitam meam sustentabam: nunc vero hic tragœdiarum suarum commentis persuasit viris deos non esse, unde fit, ut ne dimidiam quidem partem amplius vendamus. Itaque omnibus suadeo et dico, ut puniatis hunc virum multis de causis. Agrestia enim, ô mulieres, nobis facit mala, utpote agrestibus oleribus ipse innutritus. Sed in forum abibo. Viris enim quibusdam oportet, ut coronas nectam locatitias viginti.

CHOR. Altera hæc libertas dicendi lepidior adhuc, quam prior, apparuit: adeo facete dixit, non intempestive, prudentia prædita et versuto ingenio: neque dicta ejus intellectu difficilia, sed omnia ad persuadendum accommodata. Oportet autem hujus injuriæ nobis virum illum insignes dare pœnas.

MNES. Vos quidem, ô mulieres, acriter irasci et vehementer Euripidi, talia audientes opprobria, non mirum est, neque effervescere vobis bilem. Nam et ego ipsa, ita mihi salvi sint liberi, odi virum illum, nisi insanio. Verumtamen oportet, ut nobismet ipsis reddamus rationes: solæ enim sumus, nec metus est, ne foras efferantur nostri sermones. Quid illum accusamus, graviterque ferimus, si duo nobis vel tria flagitia, de quibus rescivit, exprobravit, quum faciamus innumera? Ego enim ipsa primum, ne de alia dicam, conscia mihi sum multorum scelerum:

illud vero omnium longe sceleratissimum, quod, tres modo dies nupta, dum maritus meus mecum noctu concumbebat, admisi. Erat mihi amicus, qui septuenni mihi vitium obtulerat: hic amore mei captus venit, et januam unguibus leniter scalpsit. Id quod res erat illico cognovi: clam igitur descendo. Vir autem rogat: *Quo descendis?*—*Quo?* respondi, *tormina me cruciant ventris, ô marite, et dolor; qua gratia ad latrinam eo.*—*Vade igitur*, inquit. Tum ille quidem conterere cedrides, anethum, salviam: ego vero, postquam aqua cardinem conspersi, egressa sum ad mœchum: deinde inclinato corpore juxta aram pro foribus stans, prehensaque adnixa lauro, subagitata fui. Hæc nunquam, animadvertite, dixit Euripides: neque, ut a servis et mulionibus permolimur, si desint alii mœchi, dicit: neque ut, quum maxime noctu ab aliquo subagitatæ fuerimus, mane allia mandimus, ne vir ab excubiis domum rediens, aliquid mali nos fecisse statim suspicetur. Hæc, vides, nunquam dixit. Si vero Phædram conviciis incessit, quid hoc ad nos? Neque istuc dixit unquam, ut mulier ostendens viro encyclum ad lucem expansum, jubens mirari quam pulchrum esset, obtectum mœchum emiserit: non utique hoc dixit. Aliam vero ego novi mulierem, quæ decem totos dies parturire se dixit, donicum infantem emerit. Vir interea urbem obibat, medicamenta emens accelerando partui. Domum autem adtulit anus in olla infantem, cui, ne vagiret, os favo obturaverat: tum, ut capite innuit anus, mulier illico clamat; *Abi, abi; jam enim, ô marite, mihi videor paritura.* Ventrem enim ollæ calcibus feriebat infans: et hic quidem lætus abiit. Illa autem favum ex ore infantis extraxit, qui illico vagire cœpit. Deinde scelesta anus, quæ infantem adtulerat, adcurrit subridens ad virum, et dicit: *Leo, leo tibi natus est, expressa tui imago, et cum cetera omnia, tum etiam mentula tuæ similis, tortuosa, instar nucamenti pinei.* Hæc non perpetramus facinora? hæc utique, per Dianam: deinde vero irascimur Euripidi, a quo non plus audivimus, quam fecimus?

CHOR. Hoc utique mirum, unde inventa sit resista, et quænam educaverit regio hanc adeo audacem. Talia enim tam impudenter aperte dicere improbam non rebar inter nos ne ausuram quidem fuisse unquam. Sed omnia nunc evenire queunt; et verbum laudo vetus illud: *Sub omni enim lapide dispicere oportet, ne latens forte mordeat orator.* Enimvero impudentibus suopte ingenio mulieribus nihil pejus est ad omnia, præter mulieres.

MUL. III. Haud sane, per Agraulam, ô mulieres, sapitis: sed vel fascinatæ estis, vel malum aliquod magnum vobis aliud contigit, si hanc sinitis pestem talibus nos omnes injuriis adficere. Quapropter, si quæ est vestrûm, quæ hanc ulcisci velit, bene est: sin minus, nos ipsæ et pedisequæ, cinere aliunde sumto, hujus depilabimus cunnum, ut discat mulier quæ sit, mulieribus in posterum non male dicere.

MNES. Ne, quæso, cunnum, ô mulieres. Si enim quum esset libera concio, et liceret verba facere omnibus civibus, quæ adsumus, tum dixi quæ noveram ad excusandum Euripidem idonea, an idcirco pœnas me dare vobis æquum est pilorum vulsione?

MUL. III. Annon vero te pœnas dare æquum est? quæ sola sustinuisti causam viri defendere, qui nos multis malis adfecit, dum de

industria excogitat fabularum argumenta, sicubi femina improba exstitit, Melanippas faciens et Phædras: de Penelope vero nunquam fecit drama, quod femina casta esse videretur.

MNES. Atqui hujus rei causam novi. Etenim ne unam quidem hujus ætatis mulierum dixeris Penelopen: Phædras vero omnes omnino.

MUL. III. Audite, ô mulieres, quid dixerit improba de nobis omnibus rursus.

MNES. At vero ecastor nondum dixi omnia, quorum conscia sum: quapropter, si vultis, plura dicam.

MUL. III. Sed plura non possis. Quæcunque enim noveras, effudisti omnia.

MNES. Non ecastor decies-millesimam partem eorum, quæ facimus: siquidem hoc non dixi, viden'? ut strigilibus sumtis, postea tanquam per siphonem adtrahimus vinum.

MUL. II. Male pereas.

MNES. Nec ut carnes ex Apaturiis lenis dantes, deinde mustelam dicimus—

MUL. III. Miseram me! nugaris.

MNES. Nec, ut virum securi mulier percusserit, dixi: neque ut philtris alia virum ad insaniam adegerit: neque ut aliquando sub balneatorio solio defoderit—

MUL. III. Pestem oppetas.

MNES. Acharnica suum patrem.

MUL. III. Hæccine ferant aures nostræ?

MNES. Neque ut tu, quum ancilla peperisset marem, tibi ipsi eum subposuisti, tuam vero filiolam tradidisti illi.

MUL. III. Haud sane, per Deas, tu impune hæc dixeris; sed evellam tibi pilos.

MNES. Nunquam, per Jovem, tu me attinges.

MUL. III. At ecce.

MNES. Ecce contra.

MUL. III. Accipe pallam meam, Philista.

MNES. Admove manum modo, atque ego te, per Dianam—

MUL. III. Quid facies?

MNES. Sesaminam placentam, quam comedisti, hanc faciam ut caces.

CHOR. Desinite conviciari: nam mulier quædam festinans ad nos adcurrit: quare, antequam nos conveniat, tacete, ut sedate audiamus quæ dictura est.

CLIS. Caræ mulieres, adfines morum meorum, me quidem amicum esse vobis, satis ostendunt malæ meæ: insano enim mulierum amore teneor, vobisque patrocinor semper: et nunc, quum audierim rem magni momenti ad vos pertinentem, de qua paulo ante in foro sermo erat, venio eam delaturus, nuntiaturusque vobis, ut videatis et caveatis, ne vobis incautis accidat grave malum et magnum.

CHOR. Quid est, ô puer? puerum enim te par est vocare, quoad malas adeo leves habes.

CLIS. Euripidem aiunt adfinem quemdam suum, senem hominem, huc misisse hodie.

CHOR. Cui faciendæ rei, aut cujus consili gratia?

CLIS. Ut quidquid consultaretis, et facere decerneretis, ille esset sermonum vestrorum explorator.

CHOR. At quomodo fefellit nos mulieribus immixtus vir?

CLIS. Pilos ipsi adussit et evulsit Euripides, et quod ad reliqua omnia, ut mulierem adornavit.

MNES. Hæccine isti creditis? Quis enim vir adeo stultus sit, ut pilos sibi evelli patiatur? Haud equidem crediderim, ô venerandæ Deæ.

CLIS. Nugas blatis. Non enim venissem nuntiaturus, nisi audivissem hæc ex illis, qui rem certo sciunt.

CHOR. Rei sane indignæ nuntius ad nos adfertur. Quare, mulieres, non cunctari oportet, sed circumspicere virum, et quærere, ubi clam ingressus inter nos delitescat. Et tu nobiscum eum deprehendere stude, ut gratiam hanc et illam a nobis ineas, ô amice.

CLIS. Age videam. Quænam es prima tu?

MNES. Quo me vertam?

CLIS. Excutiendæ enim estis.

MNES. Me miserum!

MUL. IV. Mene, quæ sim, rogabas?

CLIS. Ita.

MUL. IV. Cleonymi uxor.

CLIS. Scitisne vos quænam sit hæc femina?

CHOR. Novimus omnino: sed alias explora.

CLIS. Hæc vero quænam est, quæ infantem portat?

MUL. IV. Nutrix, per Jovem, mea.

MNES. Nullus sum.

CLIS. Heus tu? quo abis? mane hic. Quid istuc mali?

MNES. Sine mingere me.

CLIS. Impudens utique es. Tu igitur rem tuam age: opperior enim hîc.

CHOR. Opperire, quæso, et observa eam diligenter: solam enim illam, ô bone, non novimus.

CLIS. Heus tu, perdiu mingis.

MNES. Nimirum, ô miselle, stranguria laboro. Heri enim edi nasturtium.

CLIS. Quid de nasturtio garris? quin vade huc ad me.

MNES. Quid, quæso, me trahis ægrotantem?

CLIS. Dic mihi, quisnam est maritus tibi?

MNES. Maritum meum, qui sit, rogitas? nostin' aliquem Cothocidensem?

CLIS. Aliquem? quemnam? Estne aliquis ille, qui et aliquando—

MNES. Aliquis, filius alicujus.

CLIS. Nugari mihi videris. Venistin' huc jam antea?

MNES. Ecastor quotannis.

CLIS. Et quænam est tua contubernalis?

MNES. Quædam.

CLIS. Heu me miserum! nihil dicis.

MUL. V. Amove te. Ego enim examinabo hanc probe e sacris superioris anni: tu vero hinc recede, ne audias, qui vir es. At tu, dic mihi, quid primum nobis sacrorum ostensum fuit? agedum, quid primum erat?

MNES. Quid primum? bibebamus.

MUL. V. Quid vero post hoc secundum?

MNES. Propinabamus.

MUL. V. Hæc quidem audivisti ex aliquo. Quid vero tertium?

MNES. Scaphium Xenylla petiit: non enim aderat matula.

MUL. V. Nihil dicis. Huc veni, huc, Clisthenes: hic est vir, quem autumas.

CLIS. Quid igitur faciam?

MUL. V. Vestes illi exue: nihil enim sani dicit.

MNES. Itane vestes exuetis mihi, novem liberorum matri?

CLIS. Solve cito strophium, impudentissima.

MUL. V. Ut et firma videtur, et robusta! nec edepol mammas, uti nos, habet.

MNES. Nempe sterilis sum, nec unquam prægnans fui.

MUL. V. Itane nunc? Paulo ante vero mater eras novem liberorum.

CLIS. Sta erectus. Quo penem trudis deorsum?

MUL. V. Eccum, vide, prominet, et optimi coloris est.

CLIS. At ubi est?

MUL. V. Rursus in anteriorem partem abit.

CLIS. Utique hic non est.

MUL. V. Etenim huc revertitur.

CLIS. Isthmum aliquem habes, homo: sursumque et deorsum penem trahis retrahisque frequentius quam Corinthii.

MUL. V. Nimirum scelestus hic ista nobis convicia dixit Euripidis defendendi gratia.

MNES. Me miserum! in quas memet conjeci molestias!

MUL. V. Agedum quid faciemus?

CLIS. Hunc adservate sedulo, ne fuga hinc elabatur: ego vero ista Prytanibus nuntiabo.

CHOR. Nos igitur deinceps lampadas jam accendere oportet, succinctasque bene et viriliter, pallisque exutas, quærere, an forte et alius vir clam ingressus sit, et obire Pnycem totam, tentoriaque et vias perlustrare.

SEM. Eia igitur primum quidem oportet levem efferre pedem, et dispicere quaquaversum silentio: maxime vero oportet properare: nam cunctandi copia non est amplius: sed quamprimum oportet citissime in orbem currere. Eia age nunc investiga, et scrutare celeriter cuncta, an quis in his locis insidiator alius forte delitescat. Quaquaversum circumfer oculos, et tam ab illa, quam ab hac parte omnia dispice accurate. Si enim non latuerint cœpta ejus impia, non solum dabit pœnas, sed præterea etiam aliis omnibus erit exemplum injuriæ, injustorumque facinorum, et impiorum morum: dicetque esse deos manifesto: documentoque erit in posterum omni-

bus hominibus venerari deos, et juste pietatem colentes, legibusque consentanea cogitantes, recte facere. Et nisi hæc faciant, talia illis erunt: eorum si quis deprehensus fuerit in nefario facinore, furore ardens, rabieque insanus, si quid fecerit, omnibus manifesto apparebit feminis et mortalibus, injuste et impie factorum pœnas deum repetere confestim solvendas.

CHOR. Sed nobis videntur omnia fere perspecta esse recte: non enim conspicimus ullum alium inter nos latitantem.

MUL. VI. Ah, ah! Quo, quo fugis? heus, heus tu, non manebis? miseram me, miseram! et infante rapto ab uberibus meis e conspectu aufugit.

MNES. Clama quantumlibet: at hunc nunquam præmansis nutries buccellis, nisi me amittatis: sed hic super femora percussus gladio cruentas venas, sanguine imbuet aram.

MUL. VI. O me miseram! annon opem feretis, mulieres, et clamore multo sublato, statuetis de hoc tropæum? sed unico infante me sinetis impune privarier?

CHOR. Ah, ah! ô venerandæ Parcæ, quodnam video novum rursus prodigium? ut nihil aliud reperire est, quam audaciæ facinora et impudentiæ! quale rursus fecit facinus! quale, amicæ, hoc!

MNES. Quomodo vestram effrænatam insolentiam retundam?

CHOR. Nonne indigna hæc sunt, et ultra omnem modum?

MUL. VI. Indigna utique, quod meum mihi eripuit infantem.

CHOR. Quid ergo dicendum est ad hæc? quum talia faciens frontem adeo perfricet.

MNES. Necdum sane desii.

MUL. VI. Sed non eo redibis, unde venisti: nec facile fuga hinc elapsus dices, quantum ausus scelus evaseris: male vero peribis.

MNES. Hoc quidem nunquam fiat; abominor.

CHOR. Quis igitur deorum immortalium te adjutum veniat, qui tam impie te geras?

MNES. Frustra blateratis: nam ego hanc parvolam nunquam amittam.

CHOR. Sed, per Deas, haud impune mox in nos illudes, verbaque dices impia. Nefariis enim factis vicissim, ut par est, hæc tua ulciscemur. Fortasse autem te, conversa ad malum diversi generis, inhibebit fortuna quædam.

MUL. VI. Sed his adsumtis mulieribus, oportet te ligna efferre, et comburere improbum istum, igneque ustulare quam citissime. Quæsitum eamus sarmenta, ô Mania; nam ego te reddam titionem hodie.

MNES. Succende et combure. Tu vero Creticum amiculum exue cito, et mortis tuæ, infans, solam ex mulieribus accusa matrem tuam. Quid hoc rei est? in utrem mutata est puella vino plenum, etiam Persicas habentem. O calidissimæ mulieres, ô bibacissimæ, et ex quacunque re excogitantes rationem bibendi: ô magnum cauponibus bonum, nobis autem contra malum: malum vero etiam supellectili et subtemini.

MUL. VI. Admove multa sarmenta, Mania.

MNES. Admoveas licet. Tu vero responde mihi hoc: hunc infantem peperisse te dicis?

MUL. VI. Et decem menses illum in utero gestavi.

MNES. Gestastin' tu?

MUL. VI. Ita me sospitet Diana.

MNES. Trium cotylarum, aut quanti capacem? dic mihi.

MUL. VI. Quid mihi fecisti? exuisti, impudens, meum infantem vestibus, qui tantillus est.

MNES. Tantillus?

MUL. VI. Per ecastor parvus.

MNES. Quot annos vero natus est? tres congios, an quatuor?

MUL. VI. Fere tantum, et quantum temporis a proximis Liberalibus effluxit. Sed redde eum.

MNES. Non. Testis mihi sit hic Apollo.

MUL. VI. Cremabimus igitur te.

MNES. Cremetis licet: hæc vero jugulabitur illico.

MUL. VI. Ne facias, obsecro te: sed me, potius quam hunc, quocunque vis, affice malo.

MNES. Amans liberorum videris esse natura: sed nihilominus hæc jugulabitur.

MUL. VI. Hei mihi, filia! Da mihi alveum, Mania, ut saltem sanguinem filiæ meæ excipiam.

MNES. Subpone eum: gratificabor enim hoc unum tibi.

MUL. VI. Male pereas. Quam invidus es et malevolus!

MNES. Pellis hæc sacerdoti cedet.

MUL. VI. Quid cedet sacerdoti?

MNES. En accipe.

MUL. VII. Miserrima Mica, quis puella te privavit? Quis dilectam et unicam filiolam tibi eripuit?

MUL. VI. Improbus hic. Sed quandoquidem ades, custodi ipsum, ut adsumto comite Clisthene, Prytanibus, quæ fecit scelestus ille, indicem.

MNES. Age vero, quænam erit ratio expediendæ salutis? quis conatus, quod commentum? auctor enim hujus negoti, et qui me conjecit in tantas molestias, nondum usquam apparet. Age, quemnam, quem nuntium mittere possim ad eum? At rei expediendæ rationem novi ex Palamede. Ut ille, literis inscriptas palmulas projiciam. Sed non sunt in promptu palmulæ. Undenam misero fieri possit palmularum copia? unde? Quid vero si pro palmulis has statuas literis inscriptas disjecero? melius multo id fuerit. Lignum enim et hæ sunt, et illæ erant lignum. O manus meæ, aggredi oportet rem, quæ viam nobis ad salutem aperit. Agite igitur, tabellarum politarum plagulæ, recipite scalpri sulcos, nuntios meorum malorum. (hei mihi! malum est istuc Rho: nam quem per sulcum vadit?) Ite, festinate per omnes vias, hac, illac: celeritate opus est.

CHOR. Nos vero ad spectatores conversæ, nosmetipsas laudemus; quamvis nemo non muliebri generi multa convicia dicat, quasi merum simus malum hominibus, et a nobis oriantur omnia, lites,

rixæ, seditio, molestus dolor, bellum. Sed quæso vos, si malum sumus, cur ducitis nos uxores, si vere malum sumus? et interdicitis, ne exeamus, et ne quæ nostrûm ex fenestra prospiciens deprehendatur? quin tanto labore malum studetis custodire? Quod si egressa fuerit mulier aliquo, neque inveniatis eam domi, insanum in modum insanitis, quos oportebat diis libare et lætari, si revera ex ædibus evaserit vobis malum, nec illud reperiretis domi. Et si forte lusu defatigatæ dormiamus in alienis ædibus, unusquisque malum hoc investigat, lectos circumiens. Et si e fenestra prospexerimus, studet quilibet malum illud spectare: et si quæ pudore suffusa recesserit, multo magis quisque cupit, ut caput exserens malum rursus se conspiciendum præbeat. Adeo nos manifesto sumus vobis multo meliores: idque ex instituto examine apparere potest. Examinemus, utri deteriores sint: nos enim dicimus vos: vos vero nos. Consideremus igitur, et opponamus singulos singulis, comparantes feminæ et viri nomina singula inter se. Nausimachæ scilicet cedit Charminus: manifesta enim sunt facta: et Cleophon deterior omnino est Salabaccha: cum Aristomache vero, prænobili illa Marathonia, et cum Stratonice nemo vestrûm a longe jam tempore, ne conatur quidem certare. Sed Eubulæ aliquis ex superioris anni senatoribus præstat, qui scilicet alteri munus senatorium cessit? At ne ipse quidem hoc dixeris. Sic itaque nos multo meliores viris gloriamur esse. Neque femina, quæ ex publica pecunia quinquagena talenta furari consueverit, bigis urbem invehitur: sed, quum plurimum surripit, aportam tritici viro suffurata, eodem die illam reddit. Sed nos horum multos ostendere possemus ista facientes, et præterea ventri, magis quam nos, deditos, et grassatores, et scurras, et plagiarios. Quin immo patrimonia multo minus quam nos conservare sciunt. Nobis enim salvum usque adhuc liciatorium, scapus textorius, calathisci, umbella: viris autem hisce nostris periit quidem multis scapus ex ædibus, cum ipsa lancea: multi autem alii bellicis in expeditionibus ab humeris abjecerunt clypeum.

De multis mulieres nos jure expostulare possemus cum viris: de uno vero præcipue, quod est omnium longe maximum. Oportebat enim, nostrarum si quæ peperisset utilem civitati virum, ordinum ductorem, vel imperatorem, adfici honore aliquo, primamque sedem illi tribui in festo Steniorum et Scirorum, aliisque festis, quæ celebrare solemus. Sin timidum et inutilem virum quædam peperisset femina, vel trierarchum ignavum, vel gubernatorem imperitum, posteriorem eam sedere, capite detonso, illa, quæ fortem virum peperisset. Qui enim par est, ô cives, Hyperboli matrem sedere, albis indutam vestibus, et promissa coma, juxta matrem Lamachi, et fœnori locare pecuniam? cui, si fœnori alicui dedisset, et fœnus exigeret, oportebat dare neminem usuras, sed auferre vi pecuniam cum hoc dicto: *Digna scilicet es fœnore, quæ talem peperisti fœtum!*

MNESILOCHUS, MULIER VII. EURIPIDES, PRYTANIS, CHORUS.

MNES. Strabus factus sum, dum expectans oculorum aciem illuc defigo: ille autem nondum apparet. Quid, miror, impedimento esse possit? fieri sane non potest, quin eum frigidi Palamedis pudeat. Qua igitur illum adducere queam fabula? At novi; recentem Helenam imitabor. Omnino enim mihi est muliebris vestitus.

MUL. VII. Quid rursus machinaris? aut quid circumspectas? acerbam Helenam videbis mox, nisi modeste te geras, donec Prytanum aliquis veniat.

MNES. ut HELENA. Nili hæc sunt pulchris Nymphis decora fluenta, qui pro cœlesti pluvia Ægypti solum candidæ irrigat, nigra syrmæa victitantem populum.

MUL. VII. Omnium machinarum peritus es, per Hecaten luciferam.

MNES. Mihi vero patria est quidem haud ignobilis, Sparta: pater autem Tyndareus.

MUL. VII. Tibine, ô perdite, iste est pater? immo vero Phrynondas.

MNES. Helena autem vocor.

MUL. VII. Fis rursus femina, antequam prioris fraudis, quâ feminam mentitus es, dederis pœnas?

MNES. Viri autem multi propter me ad Scamandria fluenta occubuerunt.

MUL. VII. Utinam tu quoque!

MNES. Et ego equidem hic sum; at miser maritus meus Menelaus nondum advenit. Quid igitur vivo corvorum ignavia? sed aliquid quasi blanditur cordi meo. Ne frusteris, ô Jupiter, appropinquantem spem meam.

EUR. ut MENELAUS. Quis harum mœnitarum ædium est dominus, qui hospites excipiat in mari fluctibus agitato tempestatem passos et naufragium?

MNES. Protei hæc est domus.

EUR. Cujusnam Protei?

MUL. VII. O infelicissime, mentitur ecastor. Nam mortuus est Proteas annis abhinc decem.

EUR. Ad quam vero terram appulsa est navis nostra?

MNES. Ægyptum.

EUR. O me miserum! quo tempestate delati sumus!

MUL. VII. Credisne, ô stulte, huic male perituro, nuganti nugas? Thesmophorium hoc est.

EUR. Ipse vero Proteus, estne domi, an foris?

MUL. VII. Certe nausea laboras adhuc, hospes, qui postquam audivisti mortuum esse Proteam, tamen rogitas sitne domi an foris.

EUR. Heu! heu! mortuus est. Ubi vero conditus est sepulcro?

MNES. Hoc est ipsius sepulcrum, ad quod sedemus.

MUL. VII. Male pereas, et peribis utique, qui audes sepulcrum vocare aram.

EUR. Cur vero sedes in hac sepulcrali sede, palla obtecta, hospes?

MNES. Vi cogor nuptiis cum Protei filio inire lecti societatem.

MUL. VII. Quid rursus, infelix, decipis peregrinum hunc? Hicce fraudum artifex huc ascendit, hospes, ad mulieres, auri furandi gratia.

MNES. Latra, corpus meum incessens maledictis.

EUR. Heus, peregrina, quænam est hæc anus, quæ te conviciis insectatur?

MNES. Hæc est Theonoë, Protei filia.

MUL. VII. Non, per Deas: sum Critylla, Antithei filia, domo Gargettia: tu vero es scelestus.

MNES. Quæcunque vis, dic: nunquam enim nubam fratri tuo, deserens Menelaum meum ad Trojam maritum.

EUR. Mulier, quid dixti? huc aciem oculorum tuorum converte.

MNES. Intueri te coram me pudet, ob contumeliam quam passæ sunt genæ meæ.

EUR. Hoc quid est? Vocem intercludit mihi stupor. O dii, quam faciem video? quænam es mulier?

MNES. At tu quis es? Eadem enim te et me admirationis tenet ratio.

EUR. Num Græca es, an indigena mulier?

MNES. Græca. Sed et tuum genus discere cupio.

EUR. Helenæ te similem maxime video, mulier.

MNES. Ego vero te Menelao, saltem quod ad olera.

EUR. Recte nimirum agnoscis virum miserrimum.

MNES. O sero tandem veniens tuæ conjugis in amplexus, accipe me, accipe me, marite: circumda collo meo brachia: fac te osculer: abduc me, abduc, abduc, abduc me adsumtam quam citissime.

MUL. VII. Plorabit utique, per Deas, quicunque te abduxerit, percussus hac face.

EUR. Tu uxorem meam prohibes me, Tyndarei filiam, Spartam abducere?

MUL. VII. Hei mihi, quam versutus et tu mihi esse videris, et hujus particeps consiliorum! Haud temere dudum de Ægypto nescio quid garriebatis. Sed hic quidem dabit pœnas: accedit enim Prytanis, et lictor.

EUR. Incommodum est hoc: sed clam discedendum mihi est.

MNES. At ego quid faciam infelix?

EUR. Mane quietus. Non enim te prodam unquam, quoad vixero, nisi destituant innumeri me doli.

MUL. VII. Hic quidem funiculus nihil adtraxit.

PRYT. Hiccine est improbus ille, quem dixit nobis Clisthenes? heus tu, quid te occultas? Immitte ejus collum in asserem, lictor,

et eum adliga: deinde hic locatum custodi, nec quemquam ad eum accedere sine; sed flagellum tenens, cæde, si accesserit aliquis.

MUL. VII. Sic edepol recte jubes. Parum enim abfuit, quin modo hunc mihi eriperet veterator nescio quis.

MNES. O Prytani, obsecro te per dextram, quam soles cavam porrigere, nummos si quis obtulerit, exiguum quid mihi, quamvis morituro, gratificare?

PRYT. Quid tibi gratificer.

MNES. Vestibus nudatum me jube ut lictor adliget asseri, ne crocotis et mitris indutus vir senex risum præbeam corvis, dum eos pascam.

PRYT. At vero hisce indutum Senatui visum est te ligari, ut prætereuntium quilibet videat manifesto scelestum te esse.

MNES. Jappapæax! ô crocota, quid mihi fecisti? non est amplius spes ulla salutis.

CHOR. Agite nunc ludamus, sicut mos hic est mulieribus, quando veneranda Dearum orgia festis temporibus celebramus, quæ et Pauson jejunio colit, sæpe illas rogans, ut alio post aliud festo talia curæ sint frequenter sibi. Incipe tripudiare, incede leviter pedibus, move te in orbem, manui conjunge manum, secundum rhythmum choreæ quælibet incedat: ingredere velocibus pedibus. Circumspicere quoque, omnem in partem circumferendo oculos, oportet choreæ orbem. Simul et genus cœlestium deorum cane quælibet, et celebra voce, choreas cum omni lætitia agitantes. Si quis autem sperat maledicturam in templo me, quæ sum femina, viris, non recte sentit. Sed oportet, velut rem rursus novam, primum orbicularis choreæ concinnum constituere gressum. Procede pedibus, pulchræ fidicinem lyræ canens deum, et arcigeram Dianam, reginam castam. Salve, ô longe jaculans, præbe nobis victoriam. Junonemque nuptiarum præsidem carmine celebremus, ut par est, quæ omnibus in choris ludit, et claves nuptiarum servat. Mercuriumque pastoralem precor, cum Pane et Nymphis dilectis, ut adrideat nobis benigne, nostris gaudens choreis. Extolle itaque alacriter duplicem complosis manibus saltationem. Ludamus, ô mulieres, sicut mos est; jejunemusque omnino. Sed eia in aliam partem rursus te circumage, moto in numerum pede: clara voce modulare omnem cantilenam: dux vero noster sis hic ipse tu, hederifer Bacche domine: ego enim te canticis et saltationibus celebrabo Evium, ô Bacche, Bromie et Semelæ gnate, choris gaudens, quique in montibus, Nympharum amabiles inter hymnos Evium, Evium, Evoë cum cantu et choreis iteras: circum vero te resonat Cithæronia Echo, densisque frondibus opaci montes et umbrosi, silvæque saxosæ reboant, circumque te hedera foliis pullulans capreolo floret.

LICTOR, MNESILOCHUS, EURIPIDES, CHORUS.

LICT. Hic nunc plorabis sub dio.

MNES. O lictor, obsecro te.

LICT. Ne me quicquam roges.

MNES. Laxa clavum.

LICT. At hoc tibi faciam,

MNES. Væ mihi misero! magis magisque eum infiges.

LICT. Magis adhuc, si velis.

MNES. Attatæ, attatæ! male pereas.

LICT. Tace, infelix senex. Age, afferam stoream, ut custodiens te recumbam.

MNES. Egregia hæc sunt commoda, quæ ex Euripide percipio. Hem, dii, Jupiter Servator! non periit spes omnis, vir non videtur me proditurus: sed mihi signum occulte dedit Perseus emicans, oportere me fieri Andromedam. Equidem re ipsa vinctus sum. Manifestum est igitur, eum venturum, ut me servet: alioqui enim non prætervolasset.

EUR. ut PERSEUS. Caræ virgines, caræ, utinam accedere possim, et Scytham latere. Audias, ô quæ adloqueris eas, quæ sunt in antris, adnue, sine ad uxorem me accedere.

MNES. Immisericors, qui me vinculis constrinxit miserrimum mortalium. Ægre quidem putidam anum effugi, perii tamen: nam custos jamdudum mihi adstat hic Scytha, postquam exitio destinatum, amicisque destitutum suspendit me, corvis pabulum futurum. Viden'? non inter choros, neque æquales puellas, calculorum fiscellam sto habens: sed arctis vinculis constricta, ceto præda Glaucetæ exposita sum. Cum Pæane, non nuptiali, sed qui vinctis conveniat, lugete me, ô mulieres, quæ indignis affecta sum malis, infelix; ô misera ego, misera! . . . sed a cognatis: sed inter injustas calamitates virum, mei auctorem infortunii, obtestantem, lacrimosum Orci lessum excitantem, heu, heu, heu, heu! qui me rasit primum, qui me crocota induit, et postea ad hoc misit templum, ubi congregatæ mulieres. O fati mei inexorabilis dæmon! ô me diris devotum! Quis coram hæc mala intuens meæ non miserebitur calamitatis ingentis? utinam ignifera ætheris stella miserum me prorsus perdat! non enim immortale Solis jubar intueri mihi jucundum est amplius, postquam suspensus fui, doloribus guttur angentibus furiatus, ut celeri itinere ad mortuos descenderem.

EUR. ut ECHO. Salve, cara filia: patrem autem Cepheum, qui te exposuit, male perdant dii.

MNES. ut ANDROMEDA. Tu vero quænam es, quæ meam miserata es calamitatem?

EUR. Echo, verba recinens sono garrulo, quæ superiore anno in hoc eodem loco Euripidi et ipsa adjutrix fui. Sed, ô filia, te quidem id facere oportet, lamentari nimirum miserabiliter.

MNES. Te vero lamentis respondere mihi.

EUR. Curæ id mihi erit: sed initium fac dicendi.

MNES. O Nox sacra, quam longum cursum moves, per stelligera convexa bigis invecta ætheris sacri, emetiendo venerando Olympo.

EUR. *Olympo.*

MNES. Cur, quæso, ego Andromeda præ omnibus aliis malorum portionem sortita sum?

EUR. *Portionem sortita sum.*

MNES. Mortis misera!

EUR. *Mortis misera.*

MNES. Enecabis me, anus, garriendo.

EUR. *Garriendo.*

MNES. Edepol molesta huc intrasti valde.

EUR. *Valde.*

MNES. O bone, sine me solum canere lessum, et gratificaberis mihi: desine.

EUR. *Desine.*

MNES. Male pereas!

EUR. *Male pereas.*

MNES. Quid hoc mali?

EUR. *Quid hoc mali.*

MNES. Nugaris.

EUR. *Nugaris.*

MNES. Plora.

EUR. *Plora.*

MNES. Ejula.

EUR. *Ejula.*

LICT. Heus tu, quid garris?

EUR. *Heus tu quid garris.*

LICT. Prytanes vocabo.

EUR. *Prytanes vocabo.*

LICT. Quid hoc mali?

EUR. *Quid hoc mali.*

LICT. Unde hæc vox?

EUR. *Unde hæc vox.*

LICT. Tune loqueris?

EUR. *Tune loqueris.*

LICT. Plorabis.

EUR. *Plorabis.*

LICT. Rides me?

EUR. *Rides me.*

MNES. Non ego hercle, sed mulier proxima hæc.

EUR. *Proxima hæc.*

LICT. Ubi est scelesta? ecce fugit. Quo, quo fugis?

EUR. *Quo, quo fugis.*

LICT. Nonne prehendes?

EUR. *Nonne prehendes.*

LICT. Adhuc vero mussitas?

EUR. *Adhuc vero mussitas.*

LICT. Prehende scelestam.

EUR. *Prehende scelestum.*

LICT. Loquacem et detestabilem mulierem.

EUR. ut PERSEUS. O dii, quamnam barbaram in terram delati sumus celeri talari? per medium enim ætherem secans viam, pede volo alato Perseus, ad Argos dirigens cursum, et Gorgonis caput ferens.

LICT. Quid ais de Gorgone: Scribæ caput, tu Gorgonis esse dicis?

EUR. Sic aio.

LICT. At ego tibi *Gorgo* dico.

EUR. Atat quemnam hunc scopulum video, et virginem deabus similem, tanquam navem in portu, vinclis adnexam?

MNES. O hospes, miserere mei miserrimæ: solve me vinclis.

LICT. Tu ne loquere. Audesne sceleste? moriturus, linguax es tamen?

EUR. O virgo, miseret me tui, quam sic suspensam video.

LICT. Non est virgo, sed scelestus senex, et fur, et versutus.

EUR. Ineptis, Scytha: hæc enim est Andromeda, filia Cephei.

LICT. Specta penem hunc; num tibi parvus videtur?

EUR. Cedo huc mihi manum, ut attingam puellam, age, Scytha. Hominibus enim morbi omnibus sunt: at me puellæ hujus amor invasit.

LICT. Æmulum me non habes. Quandoquidem igitur podex huc conversus est, tibi non invideo, quin eum præcidas.

EUR. Quidni me sinis solvere eam, Scytha, et ruere in concubitum amplexusque uxoris meæ?

LICT. Si tam valde cupis senem pædicari, tabula perforata a tergo culum divide.

EUR. Immo solvam vincla.

LICT. Flagello igitur te cædam.

EUR. Atqui hoc faciam.

LICT. Caput igitur tuum ensis abscindet hic.

EUR. Heu, heu! quid faciam? ad quos me convertam sermones? sed eos non admittet barbarum ingenium. Rudes enim et inficetos qui novis aggreditur lepidis commentis, operam is ludos facit. Sed alia quædam huic conveniens fabrica est admovenda.

LICT. Improba vulpes, ut conatur decipere me!

MNES. Memento, Perseu, ut me miseram deseris.

LICT. Scilicet flagellum adhuc sentire vis.

CHOR. Palladem choris gaudentem mihi mos est huc vocare in chorum, virginem nuptialis jugi expertem puellam, quæ urbem nostram tenet, solaque manifesto regit imperio, Clavigeraque vocatur. Appare, ô tyrannis, ut par est, inimica; populus te vocat mulierum: veni autem cum Pace festis amica. Ceres et Proserpina, venite lætæ, propitiæ, lucum in vestrum, ubi viris non fas est intueri orgia veneranda Dearum: ubi, facibus ardentibus, ostenditis immortalem faciem. Venite, accedite, precamur, ô Thesmophoræ admodum venerandæ. Si enim unquam ante, exauditis precibus nostris, venistis, nunc venite, oramus huc ad nos.

EURIPIDES, CHORUS, LICTOR, MNESILOCHUS.

EUR. Mulieres, si vultis in posterum pacem facere mecum, id nunc licet, ea conditione, ut nullum a me unquam posthac convicium audiatis; hanc vobis pacem offero.

CHOR. Qua inductus causa hoc demum nobis proponis?

EUR. Hic in assere vinctus socer meus est. Eum igitur si recepero, nullum unquam maledictum a me audietis; sin mihi non obtemperaveritis, de iis, quæ domi nunc occulte machinamini, apud viros ex militia reversos vos criminabor.

CHOR. Nos quod adtinet, scias te nobis rem persuasisse: at barbaro huic eandem ipse persuadeto.

EUR. ut ANUS. Mei officii est: et tui, ô Elaphium, quæ tibi in via dixi, ea ut facere memineris. Primum igitur transi, et subduc vestis sinum: tu vero, Teredon, inflatis tibiis cane Persicam saltationem.

LICT. Quid bombus hic sibi volt? comissationem quis excitat mihi?

EUR. Opus est, ô lictor, ut præludat puella hæc; saltatura enim pergit ad viros quosdam.

LICT. Saltet et præludat; non prohibebo ego. Quam agilis et levis est! ut pulex in vellere.

EUR. Age, vestem subduc, filia, hanc; sedensque in genibus Scythæ, pedes protende, ut solvam tibi calceos.

LICT. Recte, recte; sede, sede, næ, næ, filiola. Hei mihi! quam rotundæ sunt papillæ, instar rapæ!

EUR. Tibia cane ocyus. An adhuc Scytham formidas?

LICT. Pulchræ hercle sunt nates.

(Nudatus lictoris penis alternis emergit et demergit.)

EUR. Male huic erit, nisi intus manserit.

LICT. Attamen pulchra est species arrectæ hujus mentulæ.

EUR. Recte est: vestem rursus indue: tempus est nobis jam abeundi.

LICT. Annon prius me osculabitur?

EUR. Omnino osculare ipsum.

LICT. Oh, oh, oh! papæ! quam dulce est os, instar mellis Attici! quare non concumbit mecum?

EUR. Vale Lictor: non enim hec fieri fas est.

LICT. Næ, anicula, gratificare hoc mihi.

EUR. Dabin' igitur drachmam?

LICT. Næ, næ, dabo tibi.

EUR. Fer igitur pecuniam.

LICT. At nihil habeo: pharetram saltem hanc sume.

EUR. Postea puellam huc reduces.

LICT. Sequere, filia: tu vero custodi senem hunc, ô anicula, At quodnam est tibi nomen?

EUR. Artemisia.

LICT. Utique nominis meminero. Artomuxia.

EUR. Mercuri, fraudum patrone, ista quidem adhuc recte facis. Tu igitur hinc te proripe cursu, puella illa abducta. Ego vero solvam hunc. Tu autem vide, ut strenue, quum solutus fueris, et celerrime fugias, contendasque ad uxorem et liberos domum.

MNES. Mihi hoc curæ erit, quum primum solutus fuero.

EUR. Solvitor. Quod igitur nunc te facere convenit, fuge, priusquam lictor veniens te adsequatur.

MNES. Hoc jam ago.

LICT. O anicula, quam venusta est tibi filiola, nec difficilis, sed mitis—Ubinam est anus? hei mihi, ut perii! quonam hinc abiit senex? ô anicula, ô anus, factum tuum non laudo, anicula, Artamuxia. Decepit me anus. Apage hinc te quam citissime, ô pharetra: recte vero *subine* dicitur; per eam enim in me illuditur. Hei mihi! quid faciam? Ubi est anus? Artamuxia.

CHOR. Percontarisne de anu, quæ pectidas gestabat?

LICT. Sic, sic. Vidistin' eam?

CHOR. Hac abiit et ipsa, et senex quidam eam sequebatur.

LICT. Senex crocota indutus?

CHOR. Aio. Adhuc eos adsequi possis, si insequaris hac.

LICT. O scelesta anus! quanam aufugit via? Artamuxia.

CHOR. Recta, quæ sursum tendit, via insequere. Quo curris? annon retro hac insequeris? contrariam insistis viam.

LICT. Infelix ego! at interim currit Artamuxia.

CHOR. Curre jam. In maximam malam crucem ventus te secundus ferat. Sed lusum est satis nobis: quare tempus est eundi domum unamquamque. Thesmophoræ autem nobis bonam pro his gratiam rependant.

ARISTOPHANIS

RANÆ.

DRAMATIS PERSONÆ.

XANTHIA *servus.*

BACCHUS.

HERCULES.

MORTUUS.

CHARON.

CHORUS RANARUM.

CHORUS INITIATORUM.

ÆACUS.

ANCILLA *Proserpinæ.*

CAUPONÆ.

EURIPIDES.

ÆSCHYLUS.

PLUTO.

ARISTOPHANIS

RANÆ.

XANTHIA, BACCHUS, HERCULES, MORTUUS, CHARON, CHORUS RANARUM.

XANTH. Dicamne aliquid ex usitatis istis, ô here, super quibus semper rident spectatores?

BACCH. Ita hercle, quidquid vis, præter illud *Premor*. Hoc vero cave dixeris: jam enim plane satietas me cepit.

XANTH. Neque aliud quiddam lepidum?

BACCH. Modo ne dixeris: *Quam affictor!*

XANTH. Quid? numnam illud oppido ridiculum dicam?

BACCH. Immo hercle audacter. Illud tantum vide ne dicas.

XANTH. Quodnam?

BACCH. Ut cacaturias, jactans lignum bajulatorium de humero in humerum.

XANTH. Neque ut, tantum onus ferens, nisi aliquis id demat mihi, pedam?

BACCH. Nequaquam, obsecro, nisi quum vomiturus ero.

XANTH. Quid ergo opus erat, ut hanc sarcinam ferrem, si nihil eorum fecero, quæ Phrynichus facere solet, et Lycis, et Amipsias, sarcinas bajulantes identidem inducentes in comœdiis.

BACCH. Ne faxis: nam ego si spectator sedeam, et istorum commentorum quoddam videam, plus quam anno senior factus abeo.

XANTH. O miserrimum igitur humerum hunce, si afflictatur quidem, at ridiculum tamen nihil proferet!

BACCH. Annon hæc insolentia est et mera mollitia, quando ego, qui Bacchus sum et Stamnii filius, pedes incedo et delassor, hunc autem vehi facio, ut ærumnarum sit expers, et onus non ferat?

XANTH. Annon ergo fero ego?

BACCH. Quomodo fers, qui veheris?

XANTH. Hæc ferens.

BACCH. Quomodo?

XANTH. Ægre admodum.

BACCH. Atqui nonne quod tu fers, onus hoc fert asinus?

XANTH. Non sane, quod ego habeo et fero: non, ita me servet Jupiter.

BACCH. At quomodo fers, qui profecto ipse ab alio fereris?

XANTH. Nescio: sed humerus tamen hicce premitur.

BACCH. Tu ergo, quandoquidem asinum te juvare negas, invicem sublatum asinum ferto.

XANTH. Hei mihi misero! Nam cur ego prælio navali non interfui? tum certe plorare te longum jussissem.

BACCH. Descende, sceleste: namque ad januam nunc accedam hancce, quo me primum divertere oportebat. Puer, puer, heus puer.

HERC. Quis januam pultavit? quam centaurice insultavit, quisquis est! Dic mihi, hoc quid erat?

BACCH. Heus puer.

XANTH. Quid est?

BACCH. Non animadvertisti?

XANTH. Quidnam?

BACCH. Quam vehementer me timuerit.

XANTH. Ita, per Jovem, ne insanires.

HERC. Nequeo, per Cererem, risu me admoderarier, etsi labra præmordeo: sed tamen rideo.

BACCH. O bone, accede: tui enim alicujus rei indigeo.

HERC. Sed non possum dispellere risum, quando pellem leoninam crocotæ injectam video. Quæ mens istorum est? quid convenere cothurnus et clava? ubi gentium peregrinatus es?

BACCH. Clisthenem inscendi.

HERC. Et decertasti prælio navali?

BACCH. Et quidem naves depressimus hostiles duodecim, ni fallor, aut tredecim.

HERC. Vosne?

BACCH. Per Apollinem juro.

HERC. Tum ego expergefactus fui.

BACCH. Porro legenti mihi in nave apud me ipsum Andromedam, derepente desiderium cor percussit, quam putas vehementer?

HERC. Desiderium? quantum?

BACCH. Parvum, instar Molonis.

HERC. An feminæ?

BACCH. Non sane.

HERC. Ergo pueri?

BACCH. Nequaquam.

HERC. Ergo viri?

BACCH. Attatæ!

HERC. Concubuisti cum Clisthene?

BACCH. Ne me irrideas, frater. Enimvero male habeo: tale me discruciat desiderium.

HERC. Quale, ô fratercule?

BACCH. Declarare nequeo: attamen per imaginem tibi indicabo. En unquam derepente concupivisti pultem?

HERC. Pultem? papæ! millies in mea vita.

BACCH. Num rem ipsam perspicue edoceo? an aliud quid dicam?

HERC. De pulte quidem nihil amplius dixeris: nam satis intelligo.

BACCH. Tale igitur me dilaniat desiderium Euripidis, idque mortui. Et nemo mihi hominum persuaserit, quin eam ad illum.

HERC. Num ad Inferos deorsum?

BACCH. Immo edepol si quid adhuc est inferius.

HERC. Cujus rei indigens?

BACCH. Opus est mihi bono poëta: tales enim nulli sunt amplius: et qui vivunt, mali sunt.

HERC. Quid? annon Iophon vivit?

BACCH. Hoc tamen, et solum adhuc superest bonum; si saltem bonum hoc est etiam: non enim satis scio quomodo id quoque comparatum sit.

HERC. Nonne ergo Sophoclem, qui prior est Euripide, sursum es ducturus, si omnino inde aliquem educere debes?

BACCH. Non, priusquam Iophontem seorsum sumtum exploravero, quid solus sine Sophocle facere valeat. Præterea Euripides, homo versutus, vel conaretur una huc aufugere: alter autem tam illic, quam hic, facilis est.

HERC. Agatho vero ubi est?

BACCH. Reliquit me et abiit, bonus poëta et amicis desiderabilis.

HERC. Quo terrarum miser ille?

BACCH. Ad Beatorum epulas.

HERC. Xenocles vero?

BACCH. Pereat utique.

HERC. Pythangelus autem?

XANTH. De me vero nulla mentio, cui tam valde premitur humerus.

HERC. Annon alii hic sunt adolescentuli, qui tragœdias faciunt, plus quam decies mille? Euripide plus quam stadio loquaciores?

BACCH. Rejiculi hi sunt racemuli, loquaculi, hirundinum musea, contaminatores artis, qui, si modo chorum acceperint, et semel tantum in Tragœdiam minxerint, viribus exhausti protinus evanescunt. Fecundum vero poëtam non amplius invenias, quæras licet, qui verbum generosum sonet.

HERC. Quomodo fecundum?

BACCH. Ita fecundum, ut proferat audacem aliquam dictionem hujuscemodi, *Æthera Jovis ædiculam*, aut *Temporis pedem*, aut *Mentem quidem noluisse per sacra jurare, sed linguam pejerasse seorsum a mente.*

HERC. Ergone tibi hæc placent?

BACCH. Plus utique quam insáno modo.

HERC. Profecto inepta sunt, vel te judice.

BACCH. Ne tu meum habites animum: nam habes domum.

HERC. Atqui omnino pessima videntur esse.

BACCH. Cœnare me doceas.

XANTH. De me autem nulla mentio.

BACCH. Quin audi, qua gratia te imitatus cum hoc ornatu vene-

rim: nempe ut mihi hospites tuos enarres, si mihi opus sit illis, quibus tunc usus es, quum ad Cerberum proficiscereris. Hos indica mihi, et portus, et ubi panis venalis, lupanaria, mansiones, diversoria, fontes, vias, urbes, cœnacula, cauponas, ubi cimices paucissimi.

XANTH. De me autem nulla mentio.

HERC. Tune etiam audebis ire, miserrime?

BACCH. Nihil amplius contradicas: sed de viis doce, qui citissime ad Inferos perveniamus; unamque monstra, quæ neque calida, neque nimis frigida sit.

HERC. Agedum, quamnam earum tibi primam dicam? quam? una quidem est a scabello et reste, si teipsum suspendas.

BACCH. Desine: suffocatoriam dicis.

HERC. Sed est via compendiosa et trita, illa per mortarium.

BACCH. Num cicutam dicis?

HERC. Maxime.

BACCH. Frigidam quidem illam et algidam; statim enim tibias conglaciat.

HERC. Vin' celerem et declivem tibi dicam?

BACCH. Ita edepol, præcipue quum non sim nimis expeditus viator.

HERC. Perrepta igitur in Ceramicum.

BACCH. Quid tum?

HERC. Ubi turrim illam excelsam inscenderis...

BACCH. Quid faciam?

HERC. Lampadem, dum mittetur, illinc specta: deinde quando jubebunt spectatores eam mitti, tunc et tu teipsum mitte.

BACCH. Quorsum?

HERC. Deorsum.

BACCH. Sed perderem cerebri membranas duas. Nolim hanc viam ire.

HERC. Quid igitur?

BACCH. Illam, quam tu ivisti tunc.

HERC. Sed longa est navigatio. Primo enim vanies ad paludem maximam et profundissimam.

BACCH. Deinde illam quomodo transmittam?

HERC. In navicula tantilla senex quidam navita te transvehet, mercede accepta, duobus obolis.

BACCH. Hui! quantum ubique pollent duo illi oboli! quomodo pervenerunt illuc etiam?

HERC. Theseus eos perduxit. Posthæc angues et belluas videbis innumeras, horrendas.

BACCH. Ne me terrefacias, neu pavorem incutias: non enim me deterrebis.

HERC. Deinde cœnum spissum, et stercus supernatans semper; in illo autem jacentes, sicubi quispiam aut hospitem injuria adfecit aliquando, aut puero, quem subagitabat, pecuniam surripuit, aut matrem permoluit, aut patri malam percussit, aut pejeravit, aut orationem aliquam Morsimi transcripsit.

BACCH. Edepol oportebat his addi, si quis Pyrricham Cinesiæ didicit.

HERC. Exinde circumfundetur tibi flatus quis tibiarum, lumenque videbis pulcherrimum, sicut hic, et myrteta, et beatos cœtus virorum et feminarum, crebrosque manuum plausus.

BACCH. Isti vero quinam sunt?

HERC. Initiati—

XANTH. Ergo equidem hercle asinus sum vehens mysteria: sed ista non feram amplius.

HERC. Qui tibi indicabunt omnia, quibus opus tibi fuerit. Illi enim proxime in ipsa via ad ostium Plutonis habitant. Sed multum vale, ô frater.

BACCH. Ita faxit Jupiter! et tu quoque valeto. At tu stragula rursus suscipe.

XANTH. Priusquam deposuerim etiam?

BACCH. Et quidem cito admodum.

XANTH. Haudquaquam, obsecro te: sed conduc aliquem mercede ex illis qui efferuntur, cui decretum sic hoc iter.

BACCH. Si vero neminem invenero?

XANTH. Tunc me ducito.

BACCH. Recte autumas. Etenim efferunt quidam hunce mortuum. Heus tu: tibi quidem dico, tibi, qui mortuus es. Vin' tu, homo, minutam supellectilem ad Inferos ferre?

MORT. Quanta est?

BACCH. Ista.

MORT. Pendesne mercedem duas drachmas?

BACCH. Non hercle, sed minus.

MORT. Vos, vespillones, pergite.

BACCH. Exspecta, ô bone, si possim tecum mercede paciscí.

MORT. Nisi duas drachmas deposueris, ne loquaris.

BACCH. Accipe novem obolos.

MORT. Reviviscam potius.

XANTH. Quam superbus est execrabilis iste! annon plorabit? Ego ibo.

BACCH. Probus es et generosus. Pergamus ad navem.

CHAR. Oop! appelle cymbam ad litus.

XANTH. Hoc quid est?

BACCH. Hæc pol palus ipsa est, quam nobis dicebat; et navem conspicor.

XANTH. Ita me Nuptunus amet, atque iste Charon est.

BACCH. Salve Charon, salve Charon, salve Charon.

CHAR. Quis in requiem e miseriis et molestiis, quis in oblivionis campos, aut ad asini vellera, aut ad Cerberios, aut ad corvos, aut ad Tænarum?

BACCH. Ego.

CHAR. Cito inscende.

BACCH. Quorsum appellere tibi videtur? num revera ad corvos?

CHAR. Ita hercle, vel tui gratia. Inscende modo.

BACCH. Puer, huc ades.

CHAR. Servum non veho, nisi prælio navali una decertavit de carnibus.

XANTH. Non hercle potui, quia tum mihi forte dolebant oculi.

CHAR. Itaque paludem curriculo circumcurres.

XANTH. Ubi ergo opperiar?

CHAR. Apud Auæni lapidem, juxta mansiones.

BACCH. Intelligin'?

XANTH. Omnino intelligo. Hei misero mihi! cuinam occurri primum domo egressus?

CHAR. Sede ad remum. Si quis præterea navigaturus est, festinet. Heus tu, quid facis?

BACCH. Quid faciam? quid aliud, quam sedeo ad remum, ubi ipse jusseras?

CHAR. Nonne ergo huc sedebis, ventriose?

BACCH. En.

CHAR. Nonne projicies manus, atque extendes?

BACCH. En.

CHAR. Ne nugas agas; sed obnixus remum age strenue.

BACCH. At quomodo potero, imperitus quum sim et insuetus maris atque navigationis, agere remum?

CHAR. Facillime: audies enim cantus pulcherrimos, ubi semel remo incubueris.

BACCH. Quorumnam?

CHAR. Ranarum, cycnorum, admirandos.

BACCH. Celeusma cane.

CHAR. Oop op! Oop op!

CHOR. Brekekekex coax coax. Brekekekex coax coax. Palustris fontium soboles, tibiarum cantu permistum clamorem edamus, sonoram meam cantilenam, coax, coax, qua Nyseum Jovis filium Bacchum in Limnis cantavimus, quando ebria, in festo sacro Chytrorum, hominum turba ad meum lucum comissatum venit. Brekekekex coax coax.

BACCH. Ego vero dolere incipio podicem, *coax*, *coax*.

CHOR. Brekekekex coax coax.

BACCH. Vos autem nihil id scilicet curatis.

CHOR. Brekekekex coax coax.

BACCH. Sed pereatis una cum vestro *coax*. Nihil enim aliud estis quam *coax*.

CHOR. Equidem merito, ô male curiose. Me enim amarunt et Musæ lyra scite canentes, et cornipes Pan, qui ludit vocalibus calamis: in deliciis etiam me habet citharœdus Apollo, propter arundinem, quam lyræ idoneam alo sub aqua in paludibus. Brekekekex coax coax.

BACCH. Ego vero pustulas habeo, et culus mihi dudum sudat; atque mox propendens dicet, *Brekekekex coax coax*. Sed, ô cantus amans gens, desinite.

CHOR. Immo magis canemus, si unquam serenis in diebus salta-

vimus per cyperum et phleon, gaudentes carminibus, quæ inter natandum cantantur: aut si Jovis ad fugiendum imbrem, celerem choream profundis sub aquis agitantes cantavimus cum bullarum ruptarum crepitu, Brekekekex coax coax.

BACCH. Hoc vobis eximo.

CHOR. Indigna ergo patiemur, si nobis silendum sit.

BACCH. Immo ego indigniora, si remum agendo disrumpar.

CHOR. Brekekekex coax coax.

BACCH. Ploretis: non enim id curo.

CHOR. At nos clamabimus, quantum fauces nostræ capiunt, toto die, Brekekekex coax coax.

BACCH. Isto quidem non vincetis.

CHOR. Neque tu nos certe.

BACCH. At nec vos tamen me unquam. Vociferabor enim, si opus sit, vel toto die, usque dum istuc vestrum superem *coax*.

CHOR. Brekekekex coax coax.

BACCH. Scilicet aliquando vestrum inhibiturus eram *coax*.

CHAR. Ohe desine, desine. Remo appelle navem ad litus. Egredere, solve naulum.

BACCH. En, accipe duos obolos.

BACCHUS, XANTHIA, CHORUS INITIATORUM.

BACCH. Xanthia! ubi Xanthia? echo Xanthia!

XANTH. Au.

BACCH. Accede huc.

XANTH. Salvus sis, here.

BACCH. Quid istic est?

XANTH. Tenebræ et cœnum.

BACCH. Vidistin' ergo alicubi parricidas illic, et perjuros, quos dicebat ille nobis?

XANTH. Tu vero non vidisti?

BACCH. Immo, ita me Neptunus amet, nunc etiam video. Age vero, quid faciamus?

XANTH. Optimum nobis erit progredi: nam iste locus est, ubi beluas illas horrendas esse dicebat ille.

BACCH. Quam valde plorabit! præstigias faciebat, ut ego timerem, ex æmulatione, quia me bellicosum esse scit. Nihil enim adeo arrogans est, ut Hercules. Ego vero optem in discrimen quodpiam incidere, et occasionem nancisci edendi facinoris, quod dignum sit isto itinere.

XANTH. Atqui hercle sentio strepitum aliquem.

BACCH. Ubi, ubi est?

XANTH. Pone.

BACCH. Pone igitur eas.

XANTH. Sed est ante nos.

BACCH. Præcede igitur.

XANTH. Atqui hercle video beluam magnam.

BACCH. Qualis est?

XANTH. Horrenda. Porro in omnes species se vertit: modo fit bos, modo mulus, modo mulier pulcherrima.

BACCH. Ubi est? age, accedam ad eam.

XANTH. Sed non amplius est mulier, at vero nunc canis.

BACCH. Ergo Empusa est.

XANTH. Sane igni coruscat tota facie.

BACCH. Et crus æreum habet?

XANTH. Ita edepol, et stercoreum alterum. Certo hoc scias.

BACCH. Quo me ergo convertam?

XANTH. Quo vero ego?

BACCH. O sacerdos, serva me, ut sim compotor tuus.

XANTH. Peribimus, ô rex Hercules.

BACCH. Ne me appelles, homo, obsecro, neu nomen meum edas.

XANTH. O Bacche igitur.

BACCH. Istuc multo minus altero dixeris.

XANTH. Perge qua is: huc ades, ô here.

BACCH. Quid vero est?

XANTH. Bono animo es: optime nobiscum agitur. Licet enim nobis dicere, ut Hegelochus: *Namque post fluctus rursus mustelam video.* Disparuit Empusa.

BACCH. Jura.

XANTH. Per Jovem juro.

BACCH. Et iterum jura.

XANTH. Per Jovem ergo.

BACCH. Jura, inquam.

XANTH. Per Jovem, inquam.

BACCH. Hei misero mihi! ut expallueram viso spectro! At iste exterritus plus quam ego expalluit. Hei mihi! undenam mala ista mihi accidere? quem deorum dicam me perditum ire? *Æthera, Jovis ædiculam*, an *Temporis pedem?*

(Tibia canit intus aliquis.)

XANTH. Heus tu.

BACCH. Quid est?

XANTH. Non audivisti?

BACCH. Quidnam?

XANTH. Tibiarum sonum.

BACCH. Ita sane, et quidem tædarum me adflavit aura quædam oppido mystica. Sed tacite ex insidiis auscultemus.

CHOR. Iacche, ô Iacche! Iacche, ô Iacche.

XANTH. Hoc illud est, here; ludunt alicubi hic Initiati, quos nobis narrabat ille: nam Iacchum cantant, ut Diagoras.

BACCH. Et mihi ita videntur. Quapropter silentium agere optimum est, ut rem perspicue cognoscamus.

CHOR. Iacche, ô qui sanctissimas sedes hic incolis, Iacche, ô Iacche, veni ad sacros sodales, choros in hoc prato ducturus, pullulantem multis fructibus circa caput tuum quatiens myrti coronam, audacique saltans pede liberam illam et jocosam, cui plurimæ insunt veneres, tuum decus, puram, sanctis mystis solemnem choream.

XANTH. O veneranda et sanctissima Cereris filia, quam suavis odor porcinæ carnis me adflavit!

BACCH. Non igitur quiescere poteris, si aliquid intestini hic esse persentiscas?

CHOR. Excita flammeas lampadas, quas advenis in manibus quatiens, ô Iacche, lucifer nocturnorum orgiorum stella: ignibus refulgit pratum: genu palpitat senum; excutiunt mœrores, longævæque ætatis veteres annos, sacrorum tuorum honorum participes ut fiant. Tu vero, qui lampade luces, procedens educ in flaridum et palustre solum saltatricem pubem, ô beate.

SEM. Lingua favere oportet, et loco cedere choris nostris, quicunque expers est horum sermonum, aut mentem non habet puram, aut germanarum orgia Musarum nec vidit adhuc, nec saltavit, nec Cratini taurivori Bacchicæ linguæ mysteriis est initiatus, aut scurrilibus versibus delectatur intempestivum risum moventibus, aut inimicam seditionem non compescit, nec facilis est civibus; sed excitat eos et inflammat, proprii lucri cupidus: aut vexatæ calamitatibus civitatis præses, muneribus corrumpitur: aut castellum prodit, aut naves; aut res vetitas mittit ex Ægina, Thorycion alter, vicesimarum exactor perditissimus, coria, et lintea, et picem mittens Epidaurum; aut alicui persuadet, ut hostibus pecuniam det fabricandis navibus; aut concacat Hecatæ imagines, dum choris dithyrambicis succinit: aut si quis rhetor mercedem poëtarum adrodit, quia traductus fuit in patriis Bacchi sacris. Istis edico, iterum iterumque edico, ut loco cedant mysticis choris. Vos vero excitate cantum, et pervigilia nostra, huic festo convenientia.

SEM. Procede nunc quisque strenue in floridos sinus Infernorum pratorum, tripudians, salibus et dicteriis sannisque ludens. Satis enim in peragendis his sacris emicuit studium nostrum. Sed incede et vide, ut Servatricem divam egregie extollas, voce eam celebrans, quæ regionem se conservaturam profitetur semper, etiamsi Thorycion nolit.

SEM. Age nunc alio genere hymnorum frugiferam reginam, Cererem deam, ornantes, divinis cantibus celebrate.

SEM. Ceres, purorum orgiorum regina, ades nobis, et conserva tuum chorum; daque ut ego tuto omni tempore ludere et saltare possim, multaque ridicula dicere, et multa seria; et quando condigne tuo festo luserim et riserim, ut victor coroner.

SEM. Eia age, nunc etiam cantibus huc voca festivum illum deum, sodalem hujus choreæ.

SEM. Iacche sancte, carminis hoc festo cantari soliti suavissimi inventor, huc ades, et nos comitare ad deam, et ostende quam longam viam sine labore conficias.

SEM. Iacche saltationis amans, prosequere me: tu enim discidisti ad risum usque et ad vilitatem hoc sandalium et istos pannos, et id excogitasti, ut impune ludere et saltare nobis liceat.

SEM. Iacche saltationis amans, prosequere me. Etenim limis adspectans, puellæ modo vidi, et quidem admodum formosæ, collu-

dentis, e tunica leviter scissa promicantem papillam. Iacche saltationis amans, prosequere me.

XANTH. Ego vero lubens soleo comitari, et cum ipsa ludens saltare volo.

BACCH. Et ego insuper.

CHOR. Vultisne ergo ut simul ludos faciamus Archedemum, qui septuennis nondum habebat phratoras: nunc autem dux populi est apud supernos manes, et principatum nequitiæ illic obtinet? Clisthenem autem audio in sepulcris podicem vellicare suum, et pilantem lacerare genas: et plangere pronus, et plorare, et inclamare solet Sebinum, qui Anaphlystius est. Quin et Calliam aiunt, istum Hippobini filium, cunni leonina indutum decertare prælio navali.

BACCH. Possetisne nobis indicare, Pluto ubinam hic habeat? peregrini enim sumus, et modo huc advenimus.

CHOR. Ne longius abeas, neque iterum me interroges: sed scito ad ipsum ostium te pervenisse.

BACCH. Tolle rursus, puer, stragula.

XANTH. Quid hoc erat aliud, quam *Jovis Corinthus* in stragulis?

SEM. Ducite nunc sacram choream Divæ, per nemus floriferum ludentes, qui participes estis pii festi: ego vero cum virginibus ibo et mulieribus, ubi Dearum est pervigilium, facem sacram portaturus.

SEM. Eamus in rosis referta florida prata, nostro more pulcherrimis choreis ludentes, quas beatæ Horæ quotannis reducunt. Nobis enim solis Sol et lux jucunda est, qui sumus initiati, piosque nos gessimus et erga peregrinos et erga cives.

BACCHUS, XANTHIA, ÆACUS, ANCILLA PROSERPINÆ, CAUPONÆ, CHORUS INITIATORUM.

BACCH. Agedum quomodo januam pultabo? quomodo? Quonam hic modo pultant incolæ?

XANTH. Ne tempus teras, sed aggredere januam, ut ornatu, sic etiam animo Herculem referens.

BACCH. Heus puer.

ÆAC. Quis iste?

BACCH. Hercules ille fortis.

ÆAC. O execrande, et impudens, et audax, et impure, et perimpure, et impurissime, qui canem nostrum Cerberum protractum abegisti obtorto collo, et fuga te cum eo proripuisti, quem ego custodiebam. Sed nunc medius teneris: talis te Stygis atra petra et Acherontius scopulus sanguine manans adservant, et Cocyti circumcursantes canes, Echidnaque centiceps, quæ viscera tua discerpet: pulmonesque tuos corripiet Tartesia muræna: renes vero tuos cruentatos una cum ipsis intestinis distrahent Gorgones Tithrasiæ, quas citato cursu arcessam ego.

XANTH. Heus tu, quid fecisti?

BACCH. Cacavi. Opem implora dei.

XANTH. O ridicule, nonne cito surges, priusquam te videat alienus quispiam.

BACCH. Sed linquor animo: verum fer ad cor meum spongiam.

XANTH. En, accipe.

BACCH. Admove.

XANTH. Ubi est? Dii boni! hic habes cor?

BACCH. Nam præ metu in inferiorem ventrem delapsum est.

XANTH. O timidissime deorum tu atque hominum.

BACCH. Ego? quomodo timidus essem, qui spongiam a te petii? nemo sane alius hoc fecisset.

XANTH. Quid vero?

BACCH. Jacuisset olfaciens, si timidus esset: ego autem surrexi, et ad hæc abstersi nates.

XANTH. Fortia sane facta, ô Neptune!

BACCH. Ita hercle, opinor. At tu nonne formidasti strepitum verborum et minas?

XANTH. Flocci non feci, ita me Jupiter amet.

BACCH. Agedum, quandoquidem animosus et fortis es, tu fias ego, clava hac sumta et leonina pelle, si quidem nullo timore quatiuntur viscera tua: ego vero in partem ero tibi bajulus.

XANTH. Cedo ea celeriter; mos enim gerendus est: et intuere Herculeum Xanthiam, an timidus futurus sim, et tui similem habiturus animum.

BACCH. Non pol mei similis eris, sed revera ille Melitensis verbero. Agedum stragula ista tollam.

ANC. O carissime, venistin' Hercules? huc ingredere. Nam Diva, ut audivit te advenisse, statim pinsuit panes, coxit leguminum fresorum ollas, pultis duas aut tres; bovem assavit integrum, placentas torruit, collabos: sed ingredere.

XANTH. Bene vocas: gratia est.

ANC. Ita me Apollo amet, ut ego te nunquam sinam abire; quandoquidem et carnes avium elixavit, et bellaria frixit, et vinum miscuit suavissimum. Sed ingredere mecum.

XANTH. Perbenigne.

BACCH. Nugas agis: non enim te amittam.

ANC. Namque et tibicina tibi una est intus pulcherrima, et saltatrices duæ aut tres.

XANTH. Quid memoras? saltatrices?

ANC. Pubescentes, et recens vulsæ. Sed ingredere: nam coquus jam pisces erat detracturus foco, et mensa intro ferebatur.

XANTH. Agedum dic primo tibicinis illis, quæ intus sunt, me ipsum jam ingredi. Tu, puer, sequere me hac et fer stragula.

BACCH. Heus tu, siste gradum. Nequaquam, opinor, pro re seria habes, quod te joculo feci Herculem: nec ultro nugeris, Xanthia: sed sublata rursus hæc fer stragula.

XANTH. Quid est? non cogitas, ut puto, mihi adimere, quæ ipse dedisti.

BACCH. Non sane cogito, sed jam istuc facio. Depone pellem.

XANTH. Testes horum ego deos voco, iisque ultionem committo.

BACCH. Quos deos? annon vero ineptum et stultum est, te sperare, ut Alcumenæ filius sis, qui servus es et mortalis?

XANTH. Bene sane. Habe hæc. Forte enim aliquando mei indigebis, si deus volet.

CHOR. Hoc viri est cordati et sapientis, quique multum circumnavigaverit, convertere seipsum semper ad illud latus navis, quod bono statu est, potius quam, instar pictæ imaginis, stare, eodem retento habitu. At convertere se ad molliorem sortem, sciti est hominis, et plane Theramenis.

BACCH. Annon vero ridiculum esset, si Xanthia quidem servus, in Milesiis stragulis prostratus, subagitans saltatricem, matulam me sibi ferre juberet: ego vero hunc intuens mentulam mihi fricarem; iste vero, utpote homo vafer, hoc animadverteret, et impacto pugno anteriores mihi dentes e maxilla excuteret?

CAUP. I. Plathana, Plathana huc ades. Hic ille est scelestus, qui in cauponam ingressus aliquando, sedecim panes nobis comedit.

CAUP. II. Sane ecastor ille ipse est.

XANTH. Malum imminet nonnemini.

CAUP. I. Et carnium insuper elixarum frusta viginti, semiobolaria singula.

XANTH. Pœnas dabit nonnemo.

CAUP. I. Et multa illa alia.

BACCH. Mulier, nugas agis, nec scis quid dicas.

CAUP. I. Ergone sperabas, quod cothurnos haberes, me non te amplius agnituram?

CAUP. II. Quid vero? multa illa salsamenta nondum dixi, neque ecastor caseum illum recentem, misera ego, quem una cum ipsis fiscellis devoravit: deinde quum pecuniam ab ipso exigerem, intuitus est me torve, et mugiit.

XANTH. Hujus omnino facta hæc sunt; ita solet ubique.

CAUP. II. Et gladium strinxit furibundo similis.

XANTH. Ita hercle, ô misera.

CAUP. II. Nos autem pavidæ metu in superiorem contignationem illico nos proripuimus: at ille impetu aufugit, sumtis etiam storeis.

XANTH. Et hoc hujus factum est. Sed aliquid vobis faciendum erat.

CAUP. I. Agedum voca mihi huc Cleonem, patronum meum.

CAUP. II. Tu vero mihi, si modo inveneris, Hyperbolum, ut istum funditus perdamus.

CAUP. I. O faucem improbam! quam libenter tibi lapide dentes molares effringerem, quibus contrivisti meum peculium!

CAUP. II. Ego vero in Barathrum velim te injectum.

CAUP. I. Ego vero, sumta falce, guttur tibi vellem exscindere, quo panes succineritios deglutisti. Sed Cleonem arcessam, qui eum hodie in jus vocabit, et hæc ejus facta extricabit.

BACCH. Pessime peream, nisi Xanthiam deamo.

XANTH. Novi, novi mentem tuam, desine loqui. Nolim Hercules fieri.

BACCH. Minime gentium hoc dixeris, mi Xanthisce.

XANTH. Et quomodo Alcumenæ filius fieri possem ego, qui simul servus et mortalis sum?

BACCH. Scio, scio te iratum esse, idque non injuria. Etiam si me verberares, tecum non expostularem. Immo si in posterum unquam tibi ornamenta hæc ademero, radicitus et ego et uxor liberique pessimis exemplis pereamus, ut Archedemus lippus.

XANTH. Accipio jusjurandum, et hac conditione ornatum adsumo.

CHOR. Nunc tuum est officium, postquam ornatum hunc rursus accepisti, quem habebas prius, juvenilem animum ostendere usque, et rursus torvum tueri, dei memorem illius, cujus præ te fers speciem. Quod si stulte rem gerere deprehenderis, et aliquid commiseris, quod mollem et ignavum arguat, denuo tollere te stragula necesse erit.

XANTH. Bene monetis, ô amici: sed et ipsus eadem jam mecum cogito. Istum quidem, si boni evenerit quidpiam, hæc adimere rursus conaturum mihi sat scio: sed tamen ego præbebo me fortem et animosum, et acerbe, velut origanum, tuentem. Ita faciundum erit, ut videtur: nam audio jam crepitum januæ.

ÆAC. Constringite ocius hunc canifurem, ut pœnas det: properate.

BACCH. Imminet nonnemini malum.

XANTH. Nonne in malam rem ibitis? ne accedite.

ÆAC. Eia etiam pugnare incipis? Tu Dityla, et tu Sceblia, tuque Pardoca, accedite huc et depugnate cum isto.

BACCH. Nonne ergo res indigna est? istumne alios verberare, qui furari aliena ipse solet?

XANTH. Infinitum quantum.

ÆAC. Indignum quidem et intolerandum, fateor.

XANTH. Atqui per Jovem juro; si unquam veni huc, emori volo, aut si quicquam tuorum furatus sum, quod vel unius pili facias. Et ecce incipiam facinus generosum: accipe hunc servum, et tormentis ex eo rem quære, atque, si me injurium deprehenderis, abduc me et occidito.

ÆAC. Quomodo ergó quæram?

XANTH. Omnibus modis: in scala eum ligans, suspendens, flagellis cædens, excorians, torquens, quin naribus acetum infundens, lateres imponens: cetera omnia fac: tantum ne porris verberes eum, nec aliis novis.

ÆAC. Æqua prædicas: tum si verberibus mutilavero tibi servum, præsentarium a me petito argentum.

XANTH. Non utique ego: sed ita hunc abductum torque.

ÆAC. Immo in hoc ipso loco, ut coram in os tibi dicat. Tu depone sarcinas ocius, ac vide ut nihil hic dicas mendaci.

BACCH. Edico ut me nemo torqueat, qui sum immortalis: sin, tua culpa tibi evenire putato, quidquid evenerit mali.

ÆAC. Quid ais?

BACCH. Aio me immortalem esse, Bacchum, Jovis filium: hunc autem esse servum.

ÆAC. Hæccine audis?

XANTH. Profecto audio; et multo magis est flagris cædendus. Si enim deus est, non sentiet.

BACCH. Quidni igitur, siquidem et tu ais deum te esse, tu quoque pariter mecum plagas accipis?

XANTH. Justa est hæc oratio. Utrum autem nostrûm videris priorem plorare, aut rationem aliquam habere verberum, hunc tu pro deo ne habeas.

ÆAC. Procul dubio tu generosus es homo: nam non refugis id quod justum est. Exuite jam vestes.

XANTH. Quomodo igitur quæstionem exercebis, ut par est?

ÆAC. Facile. Alternis plagas accipietis.

XANTH. Recte autumas. Ecce, specta an me videas commoveri.

ÆAC. Jam percussi te.

XANTH. Minime hercle.

ÆAC. Nec mihi videris sensisse. Sed ad hunc ibo et percutiam eum.

BACCH. Quando tandem?

ÆAC. Atqui jam percussi.

BACCH. Quomodo ergo non sternutavi?

ÆAC. Nescio: hunc rursus tentabo.

XANTH. Nonne igitur properabis? Iattatæ!

ÆAC. Quid sibi volt hoc *iattatæ?* num doluit?

XANTH. Non hercle. Sed cogitabam, quando Diomenses Herculis festum celebrant.

ÆAC. Hominem religiosum! huc rursus eundum.

BACCH. Hei, hei!

ÆAC. Quid est?

BACCH. Equites video.

ÆAC. Quid itaque fles?

BACCH. Cepas olfacio.

ÆAC. Itane verbera nihili facis?

BACCH. Nihil curo.

ÆAC. Eundum igitur est ad hunc rursus.

XANTH. Hei mihi!

ÆAC. Quid est?

XANTH. Spinam hanc mihi exime.

ÆAC. Quid hoc rei est? huc rursus eundum.

BACCH. *Apollo, qui forte nunc Delum aut Delphos incolis*—

XANTH. Indoluit. Nonne vidisti?

BACCH. Haud ego quidem: nam iambi Hipponactis reminiscebar.

XANTH. Namque nihil efficis: sed ilia cæde.

ÆAC. Nihil profecto efficio. Sed jam præbe ventrem.

BACCH. *Neptune—*

XANTH. Indoluit nonnemo.

BACCH. *Qui Ægei promontoria tenes, aut cærulei regnas maris in fundo—*

ÆAC. Neutiquam, ita me Ceres amet, cognoscere possum, uter vestrûm sit deus. Sed ingredimini: nam herus ipse vos cognoscet, et Proserpina, quum sint dii ipsi etiam.

BACCH. Recte autumas. Vellem autem hoc te prius fecisse, antequam plagas acciperem.

CHOR. Ad sacros choros ades, Musa, et veni, ut delecteris carmine meo, visura numerosam populorum multitudinem, ubi sapientiæ innumeræ sedent, ambitiosiores Cleophonte, cujus in labris garrulis acerbe fremit Thracia hirundo, super barbaro folio sessitans: cantat autem lugubre lusciniæ carmen, ut sit periturus, etiamsi pares fuerint calculi.

SEM. Æquum est ut sacer chorus, quod in rem est civitatis moneat et doceat. Primum itaque videtur nobis exæquandos esse cives cum civibus, et metus adimendos: tum si quis aliquid peccaverit, deceptus Phrynichi artificiis, aio oportere facultatem esse illis, qui tunc lapsi sunt, causa dicta, diluendi priora peccata. Præterea neminem in civitate aio oportere ab honoribus excludi. Etenim turpe est illos, qui semel interfuerunt prælio navali, et Platæenses statim fieri, et dominos pro servis. Equidem nec istud negare possim recte se habere; verum laudo: hæc enim sola sapienter fecistis. Præterea æquum est vos illis, qui vobiscum sæpe jam, ut et parentes eorum, interfuerunt præliis navalibus, quique genere vobis propinqui sunt, unam hanc noxam remittere, idque petentibus. Sed, ô sapientissimi, ira nonnihil laxata, demus operam, ut omnes homines nobis quasi cognatos faciamus, et ut omnibus adipisci honores et esse civibus liceat, qui una decertarint prælio navali. Si autem in concedenda civitate tumidos et superbos nos gesserimus, præsertim quum in ulnis fluctuum jactemur, in posterum non recte sapere videbimur.

CHOR. Quod si ego callidus sum dispicere vitam hominis et mores, qui plorabit aliquando, non diu immorabitur vel simius ille, qui nunc molestus est, pusillus Cligenes, balneator ille pessimus omnium quotquot tractant cinerem ex falso nitro et creta mixtum. Hoc autem quum sciat, non erit pacatus, ne forte spolietur vestibus ebrius, sine ligno incedens.

SEM. Sæpe animadvertimus civitati nostræ evenire idem circa bonos et probos cives, quod ei evenit circa veteres nummos et novos. Nam et illis, quamvis non sint adulterini, sed optimi omnium, ut constat, nummorum, et soli probe cusi, et tinnitu probati ubique, tam apud Græcos, quam apud barbaros, non utimur omnino: sed malis his æneis nuper cusis, notæ pessimæ. Et cives illos, quos scimus esse ingenuos et modestos, virosque justos, bonos item et probos, et educatos in palæstris et choris et musica, indignissimis contumeliis adficimus: istis autem æreis et peregrinis, et Pyrrhiis,

malis et malo genere prognatis, ad omnia utimur, licet postremi venerint; quibus civitas antehac ne pro piacularibus quidem facile usa fuisset. Sed nunc saltem, ô stolidi, mutatis moribus, utimini rursus bonis viris: nam hoc, si bene vobis cesserit, laudem merebitur: sin aliquid fuerit offensum, saltem ex honorato ligno pati videbimini, si quid patiamini.

ÆACUS, XANTHIA, CHORUS INITIATORUM.

ÆAC. Egregius vero, ita me Jupiter Servator amet, est vir tuus herus.

XANTH. Quomodo non egregius, qui potare et futuere tantum scit?

ÆAC. Illud vero annon mirum, quod te non verberaverit, mendaci palam convictum, qui servus herum te diceres?

XANTH. Plorasset utique.

ÆAC. Istuc quidem servile illico fecisti, quod ego lubenter facio.

XANTH. Lubenter, obsecro?

ÆAC. Immo Epopta esse mihi videor, quando clam hero maledico.

XANTH. Quid vero, quando, acceptis plagis multis, foras abeundo mussitas?

ÆAC. Tunc etiam voluptate adficior.

XANTH. Quid autem, quando curiosus es?

ÆAC. Adeo hercle, ut nihil sciam dulcius.

XANTH. Pro germane Jupiter! etiamne sermones captans, quando heri colloquuntur?

ÆAC. Immo plus quam insano modo.

XANTH. Quid demum, quando extraneis sermones illos prodis?

ÆAC. Egone? Pol ego, quando hoc facio, semen emittere mihi videor.

XANTH. O Phœbe Apollo! injice mihi dextram, et da te osculandum, ipseque me osculare, atque dic mihi, per Jovem obsecro, qui nobis est converbero, quis iste est tumultus intus et clamor et concertatio?

ÆAC. Æschyli et Euripidis.

XANTH. Vah!

ÆAC. Motus enim, motus ingens exortus est inter mortuos, et magna omnino seditio.

XANTH. Quanam ex re?

ÆAC. Lex quædam hic statuta est, ut ex artibus majoribus et elegantioribus ille, qui est præstantissimus sui generis artificum, in Prytaneo cibum capiat, sedemque proxime a Plutone habeat,—

XANTH. Intelligo.

ÆAC. Usquedum veniat in ea arte sapientior ipso alius quispiam: tunc autem loco cedere oportet.

XANTH. Cur autem hoc turbavit Æschylum?

ÆAC. Tenebat ille tragicum solium, ut qui esset præstantissimus in ista arte.

XANTH. Nunc vero quis?

ÆAC. Euripides quum primum huc descendit, edidit specimen artis grassatoribus, et crumenisecis, et parricidis, et parietum perfossoribus, quorum hominum apud Inferos vilissima est annona: illi autem audientes contrarias disputationes, et flexuras, et strophas, summopere insanierunt ejus amore, et sapientissimum judicarunt: deinde fiducia elatus capessit solium, ubi Æschylus sedebat.

XANTH. Et lapidibus non fuit impetitus?

ÆAC. Non hercle: sed multitudo clamabat judicio decernendum esse, uter artis peritia excelleret.

XANTH. Scilicet sceleratorum illorum?

ÆAC. Et pol altissimo clamore.

XANTH. Æschylo vero non adsistebant adjutores alii quipiam?

ÆAC. Bonorum exiguus est numerus, ut hic etiam.

XANTH. Quid ergo Pluto facere cogitat?

ÆAC. Certamen quamprimum committere, comparationemque et probationem instituere eorum in arte peritiæ.

XANTH. Sed qui factum, ut sibi non Sophocles vindicaret solium?

ÆAC. Haudquaquam ille hercle. Sed quum primum huc advenit, osculatus est Æschylum, et injecit ei dextram, et sponte cessit, nullam de solio controversiam movens. Nunc autem sedet, ut ait Clidemides, observator certaminis: et si Æschylus vicerit, continebit se in suo loco: sin minus, de artis peritia decertaturum se dixit cum Euripide.

XANTH. Quid ergo fiet?

ÆAC. Edepol non ita multo post, et quidem hoc ipso in loco, horrendum illud certamen exorietur. Etenim in trutina perpendetur ars musica.

XANTH. Quid? tragœdiamne ad libram appendent?

ÆAC. Et regulas efferent et normas versuum, et quadrata compactilia formabunt instar laterum, et diametros et cuneos. Nam Euripides tragœdias se examinaturum ait, singulis seorsum sumtis versibus.

XANTH. Mirum ni graviter ista ferat Æschylus.

ÆAC. Ideo torvum intuebatur, capite in terram demisso.

XANTH. Quis vero judex erit?

ÆAC. Hoc difficile erat: nam sapientum virorum magnam deprehenderunt penuriam. Neque enim Æschylo cum Atheniensibus conveniebat,—

XANTH. Multos forte inter eos esse putabat perfossores parietum.

ÆAC. Ceterosque nugaces esse existimabat in dignoscendis ingeniis poëtarum. Rem deinde commiserunt hero tuo, quia peritus artis erat. Sed ingrediamur. Nam quum majori studio quidpiam agunt heri nostri, parata nobis sunt verbera.

CHOR. Mirabor, ni vir grandiloquus horrendam iram in præcordiis foveat, quando celerem loquacitatem animadvertet dentes exacuentis adversarii: tum demum præ furore acerrimo oculos distorquebit. Existent autem verborum alte cristatorum galeatæ et veloces concertationes, scindularumque subtilium audaces rotationes, et ramenta operum, refutante altero viro artificis ingeniosi verba sesquipedalia. Tum iste erigens comantis cervicis hirsutam setam, horribile supercilium contrahens, rugiens, emittet verba compaginata, tanquam tabulas, ea revellens, giganteo spiritu. Hinc jam dicendi magistra, versuum examinatrix, lubrica lingua volubilis invidiosos concutiens frenos, concidens adversarii verba, minutatim refellet pulmonum plurimum laborem.

EURIPIDES, BACCHUS, ÆSCHYLUS, CHORUS INITIATORUM, PLUTO.

EUR. Nolim a solio desistere, ne adhorteris: nam isto me potiorem esse aio in arte nostra.

BACCH. Æschyle, quid taces? non enim te fugiunt hæc dicta.

EUR. Cum gravitate aliquamdiu stabit tacitus primo, id quod identidem in tragœdiis factitabat præstigiator ille.

BACCH. O bone, ne nimis magna loquere.

EUR. Ego hunc novi, et dudum perspexi, hominem feros fingentem mores, contumaci præditum, effreni, impotenti, et bipatenti ore, sine ullo modo loquentem, turgida verba cumulatim fundentem.

ÆSCH. Itane, ô fili rusticæ divæ? tu in me hæc dicis, ô blateramentorum collector, et mendicorum fictor, et pannorum consutor? at faxo ut cum magno tuo malo dixeris.

BACCH. Desine, Æschyle, neve excandescas iracundia.

ÆSCH. Minime vero, priusquam ostendero perspicue, qualis homo sit iste claudorum fictor, qui nunc adeo ferox est.

BACCH. Nigram, pueri, nigram pecudem efferte: nam turbo erumpere conatur.

ÆSCH. O qui Creticas colligis monodias, nuptiasque nefarias infers in artem!

BACCH. Reprime te, ô valde honorande Æschyle: tu vero, ô ærumnose Euripide, si sapis, a grandinibus remove te ocius, ne grandiori verbo tempora tibi feriens præ iracundia, excutiat Telephum. At tu, Æschyle, non iracunde, sed leniter argue et arguitor. Conviciari autem non decet viros poëtas, tanquam mulieres quæ panem vendunt: tu vero statim vociferaris eodem strepitu, quo ilex incensus.

EUR. Equidem paratus sum, et non refugio, mordere, aut morderi prior, si huic videtur, in versibus, in melicis, in tragœdiæ nervis, et mehercle in Peleo, et Æolo, et Meleagro, immo etiam in ipso Telepho.

BACCH. Tu vero quid cogitas facere? dic Æschyle.

ÆSCH. Voluissem quidem hic non contendere: nam ex æquo nobis non est certamen.

BACCH. Quid ita?

ÆSCH. Quia mea poësis mecum non interiit: quæ autem fecit ille, cum eo interiere, ita ut quæ dicat habiturus sit. Tamen, quoniam tibi videtur, mos tibi gerendus est.

BACCH. Agedum thus aliquis huc et ignem mihi det, ut, antequam hi argutentur, preces concipiam, ut certamen istuc quam scitissime decidam. Vos vero Musis carmen aliquod accinite.

CHOR. Jovis ô novem filiæ virgines, castæ Musæ, quæ subtiles in disserendo adspicitis solertes mentes virorum sententias procudentium, siquando in arenam cum suis acute excogitatis descendant versutisque artibus luctatoriis, contradicendo inter sè certaturi; adeste inspecturæ vim duorum facundissimorum orium: præbete autem verba, et subtilem scobem versuum. Nunc enim magnum illud sapientiæ certamen incipit.

BACCH. Precamini jam vos etiam aliquid, priusquam versus recitetis.

ÆSCH. O Ceres, quæ meam mentem aluisti, effice me dignum tuis mysteriis.

BACCH. Tu etiam sume thus et in ignem inde.

EUR. Recte. Sunt enim alii dii, quos ego invoco.

BACCH. Peculiaresne quipiam tibi, et novæ notæ?

EUR. Admodum.

BACCH. Age ergo, invoca peculiares tuos deos.

EUR. Æther, meum pabulum, et linguæ volubilitas, et intelligentia, et nares olfactoriæ, adnuite ut recte redarguam dicta, quæ carpere aggrediar.

CHOR. Et nos quidem avemus ex viris sapientibus audire sermones aliquos concinne medulatos, doctoque adesse certamini. Etenim lingua eorum efferari cœpit, animusque haud ignavus ambobus est, nec pigra mens. Par est igitur ut speremus alterum quidem aliquid urbani et limati dicturum: alterum autem convellentem illud, grandibus verbis irruendo, dissipaturum multas verborum tricas.

BACCH. Sed ocius oportet orationes incipere, ita tamen ut dicatis urbana, et nec imagines, nec qualia possit alius dicere.

EUR. Equidem de me ipso, qualis poëta sim, dicam postremo loco: primo autem ostendam hunc fuisse jactatorem et impostorem, quibusque rebus spectatores deceperit, quos fatuos acceperat, apud Phrynichum educatos. Primo enim unum quemlibet sedere faciebat obvelatum, Achillem forte, aut Niobam, faciem ejus non ostendens, prætextum tragœdiæ, nec tantillum mutientes.

BACCH. Non hercle quicquam.

EUR. Chorus autem protrudere solebat series carminum continuas quatuor: at illi silebant.

BACCH. Ego vero gaudebam hoc silentio, et me illud delectabat non minus, quam si qui hodie loquantur.

EUR. Stolidus enim eras: scias hoc velim.

BACCH. Et mihimet ipsi videor. Cur autem hoc faciebat illo?

EUR. Nempe ex ostentatione, ut spectator sederet exspectans, quando Nioba loqueretur tandem: interea ipsum drama procedebat.

BACCH. Hominem improbum! quam turpiter ergo ab eo deceptus sum! quid pandicularis et impatiens es?

EUR. Quia eum convinco. Deinde, ubi ad hunc modum nugatus fuisset, dimidia jam dramatis parte acta, verba quædam grandia duodecim eloquebatur, superciliosa et cristata, horrenda veluti terriculamenta, ignota spectatoribus.

ÆSCH. Hei misero mihi!

BACCH. Tace.

EUR. Perspicuum autem nihil dicebat.

BACCH. Ne frende dentibus.

EUR. Sed aut Scamandros, aut fossas, aut clypeorum insignia, ære ductas grypho-aquilas, et verba grandia prærupta, quæ conjectura adsequi non erat facile.

BACCH. Ita hercle: nam ego aliquando longo tempore noctis vigilavi quærens mecum, quinam sit ales flavus ille equo-gallus.

ÆSCH. Insigne est, ô perquam rustice, quod navibus adpingi solet.

BACCH. At ego Eryxin putabam esse Philoxeni filium.

EUR. Ergone in tragœdiis oportebat et gallos fingere?

ÆSCH. Tu vero, diis invise, quæ fecisti, cedo, qualia sunt?

EUR. Non edepol equigallos feci, nec capricervos, ut tu, cujusmodi in aulæis Persicis pingi solent. Sed quum primum artem a te accepi turgentem inani fastu, et verbis molestis, primulum eam statim attenuavi, et ei pondus detraxi, substitutis versiculis et deambulationibus, et betis minutis, additoque nugamentorum succo e libris expresso et percolato: deinde eam nutrivi monodiis, admisto Cephisophonte. Tum non garriebam quidlibet temere, neque quæcunque se offerrent miscebam: sed qui prodibat in scenam, statim is mihi primo genus edisserebat fabulæ.

BACCH. Nam istud hercle tibi magis decorum erat, quam tuum ipsius dicier.

EUR. Deinde a primis inde versibus nullam personam otiosam siri: sed loquebatur mihi et mulier, et nihil minus servus, atque herus, item virgo et anus.

ÆSCH. Ergone non eras morte dignus his ausis?

EUR. Non hercle. Nam populare est istuc meum factum.

BACCH. Istud quidem, ô bone, omitte; non enim ea de re pulchra tibi diputatio.

EUR. Deinde istos artem dicendi docui.

ÆSCH. Fateor equidem. Sed antequam doceres, utinam medius fuisses disruptus!

EUR. Et subtilium regularum usum, verborumque flexus, animad-

vertere, videre, intelligere, versare dolos, amare, machinari astutias, suspicari, comminisci quidlibet.

ÆSCH. Non equidem nego.

EUR. Res domesticas introducens, quibus utimur et adsuevimus; unde etiam facile reprehensus fuissem: nam isti harum rerum gnari reprehendissent artem meam. Non autem fastuosum strepitum edidi, spectatores ab intelligendo abducens; neque eos perterrefaciebam, Cycnos inducens et Memnonas, equos agitantes phaleris et tintinnabulis ornatos. Dignosces autem utriusque, hujus, et meos discipulos. Hujus enim sunt Phormisius, Megænetusque ille servus, tubis, hastis, barbis horridi, amarulento risu Sinidem referentes: mei autem sunt Clitophon, et Theramenes ille scitus.

BACCH. Theramenes? vir sane callidus et acris ad omnia, qui si in malum aliquod incidat, et prope adstet, elabi solet, non Chium, sed Cium se professus.

EUR. Talem equidem prudentiam istis induxi hominibus, ratiocinatione indita arti tragicæ, et consideratione, ut jam intelligant omnia, et perspiciant; et cum alia, tum rem familiarem administrent melius, quam antidhac, et speculentur singula, sic dicentes: *Quomodo istuc se habet? Ubi illud est? Quis hoc sumsit?*

BACCH. Ita edepol. Proinde jam Atheniensium quilibet, ut intravit domum, inclamat servos, sciscitaturque: *Ubi est olla? Quis caput comedit mænæ? Catinus proximo anno emtus interiit mihi. Ubi allium illud hesternum? Quis adrosit olivam?* Antea vero stolidi ore hiante, ut Mammacuthi quidam et Melitidæ, sedebant.

CHOR. *Hæc quidem adspicis, inclyte Achilles.* Tu vero, age, quid ad hæc dices? hoc tantum vide, ne te abripiat iracundia, et extra oleas ferat: nam acerba in te dixit. Sed, ô generose, cave ne iracunde contradicas; verum contractis velis, extrema eorum ora ventum accipe: deinde magis magisque navem guberna, et observa quando ventum lenem et placidum nactus fueris. Sed, ô qui primus Græcorum alte exstruxisti magnifica verba, et exornasti tragicas nugas, audacter emitte rivum.

ÆSCH. Irascor equidem ob hunc congressum, et fervent mihi bile viscera, quod mihi contra hunc disputandum erit: ne tamen dicat ad incitas me redactum, age, responde mihi, cujus rei gratia admirari oportet poëtam?

EUR. Dexteritatis et disciplinæ, quia homines efficimus meliores in civitatibus.

ÆSCH. Hoc igitur si tu non fecisti, verum ex bonis et generosis eos improbissimos reddidisti, quo supplicio dices te dignum esse?

BACCH. Morte. Ne hunc interroga.

ÆSCH. Specta igitur quales eos a me primum acceperit; an fortes et quadricubitales, nec detrectantes munia publica, nec circumforaneos, nec versutos, ut nunc sunt, neque præstigiatores; verum spirantes hastam et lanceas et galeas cum albis cristis, et cassidas et ocreas, et animos septemplicem clypeum gestantis Ajacis.

BACCH. Sane procedit hoc malum: enecabit me galeas usque commemorans.

EUR. Tu vero quanam ratione eos tam fortes esse docuisti?

BACCH. Dic Æschyle, neque adeo sævi ferociter te jactans.

ÆSCH. Tragœdiam faciens Marte refertam.

BACCH. Quamnam?

ÆSCH. *Septem ad Thebas*, quam nemo spectavit, quin cuperet bellator fieri.

BACCH. Atqui male hoc abs te factum est: nam Thebanos audaciores reddidisti ad movendum bellum: ideoque vapula.

ÆSCH. At vobis licebat bellicis rebus operam dare; sed eo non vos convertistis. Deinde edita tragœdia *Persis*, itidem eos docui cupidos esse vincendi hostes perpetuo, adornavique opus pulcherrimum.

BACCH. Utique gravisus sum, auditis quæ nuntiabantur de Dario mortuo, quumque statim Chorus, manibus sic complosis exclamaret, *Iu, iu*.

ÆSCH. Hæc nempe tractare decet poëtas. Namque considera inde ab initio, quam utiles fuerint præstantiores illi poëtæ. Orpheus enim initiationes docuit, et a cædibus abstinere: Musæus autem remedia morborum et vaticinia: Hesiodus vero agriculturam, fructuum tempora et sementis: at ille divinus Homerus unde gloriam et decus adeptus est, nisi ex eo quod utilia docuerat, acies ordinare, virtutes bellicas, armis viros instruere?

BACCH. Attamen Pantaclem edocere non potuit ineptissimum illum: nuper enim quum pompam duceret, impositam capiti suo galeam primum subligavit, deinde cristam ei adligare tandem cogitavit.

ÆSCH. Sed alios edocuit multos et fortes, quorum unus est Lamachus heros. Ab hoc autem Homero exempla expressit mens mea, et multas virtutes effinxit Patroclorum, Teucrorum, Thymoleontum, quibus excitarem unumquemque civem, ut se his adæquaret, siquando tubæ signum audiret. At hercle Phædras non faciebam impudicas nec Sthenebœas: nec scio an in ullam unquam feminam amantem versus fecerim.

EUR. Non hercle: nam nihil Veneris tibi inerat.

ÆSCH. Nec opto ut insit: tibi autem tuisque plurima Venus semper insideat, ut et te ipsum pessumdedit.

BACCH. Ita est per Jovem: nam quæ alienarum mulierum commentus es flagitia, iisdem impetitus pœnas luisti.

EUR. Et quid civitati nocent, ô infortune, meæ Sthenebœæ?

ÆSCH. Quia ingenuas feminas ingenuorum virorum uxores adduxti, ut cicutam biberent, quod puderet eas propter tuos Bellerophontas.

EUR. An vero historiam de Phædra composui aliter ac exstabat?

ÆSCH. Immo hercle, ut exstabat. Sed, quod malum est, oportet poëtam celare, et non producere, nec in scenam edere. Nam uti puerulos magister docet, ita adultos poëtæ. Omnino autem decet nos utilia memorare.

EUR. Si ergo tu Lycabetos memores nobis et Parnasorum alti-

tudines, hoccine est utilia docere? quem oportebat humano more loqui.

ÆSCH. Sed, ô perdite, necesse est magnarum sententiarum et cogitationum similia etiam verba producere. Alias par est etiam semideos grandioribus verbis uti: nam et vestibus multo splendidioribus utuntur, quam nos. Quæ quum ego pulchre instituissem, tu fœdasti.

EUR. Quo facto?

ÆSCH. Primo quum reges pannis induisti, ut miserabiles hominibus viderentur esse.

EUR. Ergone in hac re nocui? quo facto?

ÆSCH. Idcirco jam nemo dives vult triremem instruere suo sumtu: verum pannis sese involvens unusquisque flet, et pauperem se esse ait.

BACCH. Et quidem, ita me Ceres amet, subtus habens tunicam e molli lana textam: qui vero hæc dicens fefellerit, eum in foro piscatorio emergere videas.

ÆSCH. Deinde loquacitatem excolere et argutias docuisti, quæ res et palæstras evacuavit, et culos contrivit adolescentulorum nugas garrientium, et nautis persuasit, ut refragarentur magistris. At tum, quando ego vivebam, nihil aliud sciebant, quam offam poscere et *Rhyppapæ* clamare.

BACCH. Ita hercle, et oppedere etiam in os inferiori remigi, et concacare commensalem, et nave egressi veste aliquem spoliare: nunc autem obloquuntur, et non amplius agunt remos, et huc illuc navigant.

ÆSCH. Quorum vero scelerum non est auctor? nonne lenas ostendit iste, et parientes in fanis mulieres, et concubitu fratrum mistas, et quæ dicant, *vitam non esse vitam?* Hinc etiam civitas nostra scribis impleta est, et scurris, qui, simiarum more, populum fraudibus decipiunt semper: lampadem vero nemo scit ferre jam amplius exercitationis neglectu.

BACCH. Nemo hercle: ita ut risu pene emortuus sim in Panathenæis, quum tardus quidam homo curreret incurvus, albus, obesus, longo intervallo relictus, et misere se torquens: deinde Ceramicenses in portis stantes percutiebant ei ventrem, latera, ilia, nates: ille vero percussus palmis, subinde pedendo, extincta lampade, currebat.

CHOR. Magnum negotium, vehemens concertatio, grave bellum instat. Itaque operosum erit discernere, ubi alter contenderit valide, alter vero refutare possit et obniti scite. Sed nolite in eodem consistere: sunt enim viæ et aliæ multæ argutiarum. Quicquid igitur habetis ad disceptandum, hoc dicite, percurrite, et revelate tam vetera quam recentia; et audete aliquid subtile et scitum atque argutum eloqui. Si vero id veremini, ne inscitia quadam laborent spectatores, ita ut, si quæ subtilia dicatis, intelligere nequeant, ne timete: quoniam hoc non amplius ita se habet. Nam exercitati sunt, et librum quisque habens discit sapientiam: præterea ingenio maxime

pollent, quod nunc ipsis acutius etiam est. Nihil itaque timete, sed omnia percurrite, spectatorum, utpote sapientum, gratia.

EUR. Igitur ad ipsos prologos me tibi convertam, ut, quod primum est in tragœdia, primo examinem sciti illius poëtæ: erat enim obscurus in rebus enuntiandis.

BACCH. Et quemnam illius prologum examinabis?

EUR. Multos admodum. Primum recita mihi illum ex Orestea.

BACCH. Silete jam omnes. Recita Æschyle.

ÆSCH. *Mercuri Terrestris, qui paterna inspectas imperia, servator mihi sis et adjutor roganti: venio enim in hanc terram et revertor—*

BACCH. Estne in istis quidpiam quod carpere velis?

EUR. Plus quam duodecim.

BACCH. At vero omnia ista non sunt plura, quam tres versus.

EUR. Sed unusquisque eorum habet viginti peccata.

BACCH. Æschyle, auctor tibi sum ut taceas: sin minus, præter hos tres iambos, reus eris plurium.

ÆSCH. Egone ut coram hoc taceam?

BACCH. Si me audis.

EUR. Quippe initio statim peccavit immane quantum. Viden' ut nugaris?

BACCH. Nil curo.

ÆSCH. Quomodo dicis me peccasse?

EUR. Repete denuo.

ÆSCH. *Mercuri Terrestris, qui paterna inspectas imperia—*

EUR. Annon Orestes hoc dicit in tumulo patris mortui?

ÆSCH. Haud aliter dico.

EUR. Anne ergo Mercurium inspectasse dicit, ut pater interierit suus per vim manu muliebri, clandestinis dolis?

ÆSCH. Non illum inquam Dolosum, sed Eriunium Mercurium vocavit *Terrestrem*, quod et addito declaravit verbo, quia *paternum* istud munus obtinet.

EUR. Majus adhuc, quam volebam, peccatum commisisti. Si enim quod *Terrestris* sit, *paternum* hoc habet munus—

BACCH. Hoc pacto esset inde a patre tumulorum suffossor.

ÆSCH. Bacche, non uteris vino fragrante.

BACCH. Recita ei alium: tu vero vitium observa.

ÆSCH. *Servator mihi sis et adjutor roganti: venio enim in terram hanc et revertor—*

EUR. Bis idem nobis dixit sapiens Æschylus.

BACCH. Quomodo bis?

EUR. Considera orationem: ego autem tibi declarabo. *Venio enim in terram hanc*, inquit, *et revertor*. Idem est autem *venio* quod *revertor*.

BACCH. Ita hercle, tanquam si quis vicino suo dicat: *Commoda mihi mactram, aut, si vis, magidem.*

ÆSCH. Non utique istud, ô garrule homo, idem est: sed versus est omnium optimus.

BACCH. Quomodo ergo? doce me qua ratione istuc dicas.

ÆSCH. *Venire* quidem *in terram* cuicunque licet, qui patriæ particeps est: hic enim calamitatis expers venit. At exsul et *venit* et *revertitur.*

BACCH. Bene, ita me Apollo amet. Quid tu dicis, Euripide?

EUR. Nego Orestem domum *reversum fuisse:* clam enim venit, non impetrata venia ab iis, penes quos imperium erat.

BACCH. Bene, ita me Mercurius amet At quod dicis non intelligo.

EUR. Recita igitur alium.

BACCH. Age tu recita, Æschyle, ocius: Tu vero ad vitium respice.

ÆSCH. *Tumuli in vertice hæc renuntio patri, ut audiat et auscultet.*

EUR. Idem alterum rursus dicit. Nam *audire* et *auscultare* idem est planissime.

BACCH. Mortuis enim loquebatur, ô improbe, quibus ne ter quidem dicentes sufficimus.

ÆSCH. Tu vero quemnam ad modum faciebas prologos?

EUR. Edisseram: et si alicubi bis idem dixero, aut si farturam videris inesse, quæ nihil ad rem pertineat, me despue.

BACCH. Agedum fare: non enim meæ sunt loquendi partes, sed auscultandi, quam recte se habeant tuorum prologorum versus.

EUR. *Erat Œdipus ab initio beatus homo—*

ÆSCH. Non hercle, non inquam: sed ipsa natura miser, utpote quem, prius quam satus esset, Apollo prædixit patrem suum occisurum, et prius quam natus esset. Quomodo is *erat ab initio beatus homo?*

EUR. *Deinde factus est miserrimus mortalium.*

ÆSCH. Non herclé, non inquam: nam non desiit idem esse qui ante. Quo enim pacto? quando ipsum recens jam editum hiberno tempore in testa exposuerunt, ne educatus patris fieret interfector: deinde cum magno suo malo pervenit ad Polybum tumentibus pedibus: postea vetulam juvenis ipse duxit uxorem, et ad hæc suam ipsius matrem: denique se ipsum excœcavit.

BACCH. Beatus fuisset, si cum Erasinide etiam classis præfectus fuisset.

EUR. Deliras: ego vero prologos recte facio.

ÆSCH. At jam hercle non vellicabo versuum singula verba: sed, diis propitiis, a lecythulo prologos tuos disperdam.

EUR. A lecythulo tu meos?

ÆSCH. Unico tantum. Nam sic facis versus, ut tuis iambis adaptari possint omnia, et pellicula, et lecythulus, et culeolus. Id autem ostendam illico.

EUR. Ecce vero! tu id ostendes?

ÆSCH. Aio.

BACCH. Recitare jam oportet.

EUR. *Ægyptus, ut fama maxime pervulgata est, cum filiis quinquaginta navi Argos appellens—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

EUR. Quid rei erat hic lecythulus? non plorabit?

BACCH. Recita ei alium prologum, ut rursus cognoscat.

EUR. *Bacchus, qui thyrsis et hinnulorum pellibus instructus inter tædas super Parnasum saltat choreas agens—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

BACCH. Heu! rursus percussi sumus a lecytho.

EUR. Sed non amplius molestus erit. Nam ad istum prologum non poterit applicare lecythum. *Beatus haud est ullus ab omni parte: vel enim summo natus genere opibus caret, vel ignobilis—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

BACCH. Euripide.

EUR. Quid est?

BACCH. Vela tibi submittenda sunt, ut mihi videtur: nam lecythulus iste validum emittet ventum.

EUR. Nihil moror, ita me Ceres amet: nunc enim ei excutietur ille.

BACCH. Age recita alium, et cave a lecytho.

EUR. *Cadmus, relicta quondam urbe Sidonia, Agenoris filius—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

BACCH. O bone, lecythum eme, ne nobis corrumpat prologos.

EUR. Quid ita? Egone ab hoc emam?

BACCH. Si me audis.

EUR. Minime vero. Nam multos prologos potero dicere, ubi iste non poterit aptare lecythum. *Pisam profectus Tantalo natus Pelops velocibus equis—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

BACCH. Viden'? rursus aptavit lecythum. Sed, ô bone, adhuc nunc vende eum quovis pacto: emes enim obolo pulchrum omnino et bonum.

EUR. Nondum hercle: sunt enim adhuc multi mihi. *Œneus aliquando ex arvis—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

EUR. Sine recitem prius totum versum. *Œneus aliquando ex arvis copiosa collecta segete, e primitiis sacra faciens—*

ÆSCH. Lecythulum deperdidit.

BACCH. Inter ipsa sacra? Ecquis illum ei abstulit?

EUR. Mitte istum, ô bone: ad hunc enim dicat. *Jupiter, ut ab ipsa Veritate dicitur—*

BACCH. Perdet te: dicit enim: *Lecythulum deperdidit.* Quippe lecythulus iste prologis tuis, tanquam ficus oculis, adhæret. Sed, obsecro per deos, ad cantica ejus te converte.

EUR. Equidem possum demonstrare, ipsum esse malum canticorum auctorem, atque eadem subinde repetere.

CHOR. Quid tandem fiet? nam ego sane solicitus cogito, quam-

nam reprehensionem conferet in virum, qui multo plurima jam et pulcherrima carmina fecit, præ omnibus istis qui nunc sunt poëtæ. Miror sane, quomodo reprehensurus hunc sit Baccheum regem: et ei timeo.

EUR. Admiranda scilicet carmina! res ipsa mox indicabit. Nam in unum omnia ejus carmina concidam.

BACCH. Et ista ego, sumtis calculis, computabo.

(Tibicen diaulium accinit.)

EUR. *Achilles Phthiota, cur, audita hominum cæde, non festinas in auxilium, laboris remedium? Mercurium generis auctorem honoramus, paludis adcolæ. Non festinas in auxilium, laboris remedium?*

BACCH. Duo isti jam sunt *labores* tibi, Æschyle.

EUR. *Inclutissime Achæorum, Atrei multis imperans gnate, percipe hæc: non festinas in auxilium, laboris remedium?*

BACCH. Tertius, Æschyle, tibi *labor* iste.

EUR. *Favete linguis. Melissarum præsides jam in eo sunt, ut Dianæ domum aperiant. Non festinas in auxilium, laboris remedium? Penes me est jus invocandi justum imperium sanctorum virorum. Non festinas in auxilium, laboris remedium?*

BACCH. O Jupiter Rex! res *laborum* quanta illa est! Equidem in balneum ire volo: præ *laboribus* enim renes mihi intumuere.

EUR. Ne, quæso, prius quam et aliud audieris statarium canticum, e citharœdicis modis concinnatum.

BACCH. Age expedi, et *laborem* ne adde.

EUR. *Ut in Achæorum duplex imperium, Græciæ pubem, Phlattothrattophlattothrat, sphingem tristificam, rectorem canem, mittit, Phlattothrattophlattothrat, cum hasta et manu strenua bellicosus ales, Phlattothrattophlattothrat, postquam permisit audacibus canibus aëra pervagantibus, ut inciderent, Phlattothrattophlattothrat, in eos qui ad Ajacem una inclinarent, Phlattothrattophlattothrat.*

BACCH. Quid rei est istud *Phlattothrat*? Estne ex Marathone? aut unde collegisti restionis carmina?

ÆSCH. At ego ex bono in aliud bonum traduxi hæc, ne idem cum Phrynicho Musarum sacrum pratum viderer carpere. Sed hic quæ canit, ea sumit ab omnibus meretriculis, scoliis Meliti, Caricis tibiarum modis, lessis, choricis cantilenis; quod et illico palam fiet. Ferat huc aliquis lyram. Sed quid lyra ad istum? ubi est muliercula testulis crepitantibus ludens? adesdum Euripidis Musa, ad quam cantare ista decet carmina.

BACCH. Nunquamne hæc Musa Lesbias imitata est? non?

ÆSCH. *Alcedones, quæ apud perennes maris fluctus cantillatis, tingentes humidis alarum guttis corpus, rore humectatæ: et vos, quæ sub tectis in angulis habitantes araneæ e e e e evolvitis digitis extenta jugo fila, pectinis arguti curas; ubi tibiarum amans delphin exsultabat proris cæruleis, oracula et stadia: florentis vitis lætitiam, uvæ capreolum curas solventem. Circumda mihi brachia, nate. Viden' hunc pedem?*

BACCH. Video.

ÆSCH. *Quid vero? an hunc vides?*

BACCH. Video, inquam.

ÆSCH. Hujuscemodi quum tu facias, audes mea carmina reprehendere, qui duodecim figuras Cyrenæ imitaris modulando? hæc quidem sunt tua carmina: volo autem adhuc monœdiarum tuarum percurrere rationem. *O Noctis atra caligo, quodnam mihi triste insomnium mittis e tenebris, Orci ministrum, animam inanimem habentem, nigræ Noctis filium, horribili specie, pulla veste indutum, truculenta tuentem, magnos ungues habentem? sed mihi, ô famulæ, lucernam accendite, et in urceis e fluviis rorem adferte, et aquam calefacite, ut divinum insomnium lustrem. Io marine dive! hoc illud est. Io contubernales, ista prodigia spectate. Rapto meo gallo evasit Glyca. Nymphæ montigenæ! O Mania comprehende eam. At ego misera tum forte intenta eram operi meo, fusum oppletum lino e e e e evolvens manibus, glomerem faciens, ut primo mane in forum ferrem et venderem. At ille subvolabat in ætherem levissimo alarum motu, mihique dolores reliquit; lacrimasque oculis fundebam misera. Sed, ô Cretenses, Idæ filii, sumtis sagittis, succurrite, cruraque leviter movete, et cingite domum. Simulque Dictynna virgo, Diana formosa, canes habens secum, perlustret domum quaquaversum. Tu vero Jove nata Hecata, geminam protendens facem velocissimis manibus, præluceas mihi in domum Glycæ, ut ingressa detegam furtum.*

BACCH. Missa jam facite carmina.

ÆSCH. Et mihi satis. Nam ad stateram volo hunc ducere, quæ sola ostendet utriusque nostrûm poësin, qualis sit: explorabit enim pondera verborum.

BACCH. Adeste huc, siquidem hoc etiam mihi faciundum est, ut poëtarum artem ad libram tanquam caseum vendam.

CHOR. Industrii sunt sapientes. Nam istuc aliud est monstrum novum, mirabilitatis plenum, cujusmodi quis alius excogitasset? Edepol ego, si quis id mihi dixisset quispiam e vulgo, ne credidissem unquam, sed putassem eum nugas agere.

BACCH. Agite jam, accedite ad lances.

EUR. En adsum.

BACCH. Easque prehendentes versum uterque recitet, nec dimittatis, prius quam ego vobis coccyzavero.

EUR. Prehendimus.

BACCH. Versum jam recitate ad stateram.

EUR. *Utinam Argoa nunquam pervolasset navis.*

ÆSCH. *Sperchie fluvie, et boum pascua.*

BACCH. Cucu. Dimittite. Multo sane inferius vergit hujusce versus.

EUR. Quamobrem?

BACCH. Quia imposuit fluvium, illorum more, qui lanas vendunt, madefaciens versum, tanquam lanam: tu vero versum alatum imposuisti.

EUR. Sed alium quempiam recitet contraque appendat.

BACCH. Prehendite igitur rursus.

EUR. En prehendo.

BACCH. Recita.

EUR. *Non est Suadæ templum aliud quam oratio.*

ÆSCH. *Sola enim ex diis Mors dona non appetit.*

BACCH. Dimittite, dimittite: hujus versus rursus vergit deorsum: Mortem enim indidit gravissimum malorum omnium.

EUR. At ego Suadam, versum egregium plane.

BACCH. Sed Suada res levis est, et mente caret. At tu alium quære ex illis, qui sunt majoris ponderis, qui tibi lancem impellat deorsum, robustum quempiam et magnum.

EUR. Age ergo ubi est mihi talis? ubi esse dicam?

BACCH. *Jecit Achilles duo puncta et quatuor.* Recitate: nam hæc ultima est appensio.

EUR. *Instar ferri grave dextra comprendit lignum.*

ÆSCH. *Super curru currus, super cadavere cadaver.*

BACCH. Circumvenit te nunc etiam.

EUR. Quidum?

BACCH. Duos currus indidit et cadavera duo, ita ut ne centum quidem Ægyptii pondus tollerent.

ÆSCH. Nec mecum amplius singulis versibus certet: sed in stateram ipsemet, liberi, uxor, Cephisopho, ingressus sedeat, adsumtis etiam libris: ego vero duos tantum meorum versuum recitabo.

BACCH. Sapientes sunt isti viri, equidem a judicio abstinebo: nam neutrum illorum volo mihi infensum reddere. Alterum enim sapientem judico, altero delector.

PLUT. Nihil igitur eorum efficies, quorum causa venisti.

BACCH. Si vero sententiam pronuntiavero, quid tum?

PLUT. Altero adsumto abibis, utrumlibet prætuleris, ne frustra huc veneris.

BACCH. Dii te ament. Agite vos auscultate mihi: ego poëtam huc veni quæsitum.

EUR. Qua gratia?

BACCH. Ut sospitata civitas choros instituat. Uter itaque vestrûm civitati suaserit quidpiam utile, hunc abducere constitui. Primum ergo de Alcibiade qualem fovetis utrique sententiam? civitas enim male habet.

EUR. Quid autem de illo sentit?

BACCH. Quid sentiat? et desiderat eum, et odit, et cupit habere. Sed quid sentiatis de illo, dicite.

EUR. Odi civem, qui ad juvandam patriam tardus est, ad lædendam vero, promtissimus, quique se ex difficultatibus celeriter expedit, civitati autem prospicere nequit.

BACCH. Euge, ô Neptune! tu vero quam habes sententiam?

ÆSCH. Non oportet leonis catulum in urbe educare: si vero aliquis educatus fuerit, moribus ejus obsecundandum.

BACCH. Nescio, ita me Jupiter amet, utram in partem senten-

tiam feram: alter enim sapienter dixit: alter perspicue. Sed adhuc unam uterque sententiam dicite, ecquam rationem habetis servandæ civitatis.

EUR. Si quis pro alis Cleocrito applicet Cinesiam, et auræ utrumque tollant super moris æquor.

BACCH. Ridiculum quidem videretur. Sed quid sibi volt hoc commentum?

EUR. In prælio navali acetabula manibus tenentes, acetum inspergerent oculis hostium. Sed aliud quid novi et dicere volo.

BACCH. Dic.

EUR. Si illa, quæ nunc infida sunt, pro fidis habeamus: et illa, quæ fida sunt, pro infidis.

BACCH. Quomodo? non intelligo. Rudius aliquanto dic et planius.

EUR. Si civibus, quibus nunc fidimus, illis diffidamus: et quibus non utimur, istis utamur, forte sospitaremur. Si enim nunc illorum opera infelices sumus, quomodo contraria istis agentes, salvi non essemus?

BACCH. Bene sane, ô Palamedes! ô ingenium lepidissimum! num ipsus hæc invenisti, an Cephisopho?

EUR. Ego solus: sed acetabula Cephisopho.

BACCH. Quid autem dicis tu?

ÆSCH. Civitatem primumdum dic mihi, qualibus viris utatur. Num probis?

BACCH. Qui? odit eos pessime.

ÆSCH. Malis autem delectatur?

BACCH. Non sane illa quidem: sed necessitate coacta iis utitur.

ÆSCH. Quomodo ergo aliquis ejusmodi urbem servaverit, cui nec laneum, nec pelliceum stragulum convenit.

BACCH. Quæso reperi aliquid, si forte e malis emergere denuo possit.

ÆSCH. Illic dicam: hic autem nolo.

BACCH. Minime. Sed hinc mitte sursum bona.

ÆSCH. Quando terram hostium putaverint suam esse; suam vero, hostium: et quæstum esse naves, inopiam vero esse quæstum.

BACCH. Bene quidem: sed judex hæc deglutit solus.

PLUT. Fer sententiam.

BACCH. Hoc erit judicium vestrum. Eligam enim eum quem cupit animus meus.

EUR. Memor itaque deorum, per quos abducturus me jurasti domum, elige amicos tuos.

BACCH. *Lingua juravit:* Æschylum vero eligam.

EUR. Quid fecisti, impurissime hominum?

BACCH. Egone? Judicavi vicisse Æschylum. Nam quidni?

EUR. Adhucne me adspicis, in quem turpissimum admisisti flagitium?

BACCH. Quid turpe, si spectatoribus non ita videtur?

EUR. Improbe, patierisne ut mortuus maneam?

BACCH. Quis scit an *vivere* sit *mori, spirare* vero *cœnare*; et *dormire, vellus?*

PLUT. Itote ergo intro, Bacche.

BACCH. Quam ob rem?

PLUT. Ut hospitali epulo vos excipiam, priusquam abeatis.

BACCH. Recte hercle autumas: hæc enim res mihi molesta non est.

CHOR. Beatus vir est, qui perfectam habet sapientiam: quod multis ex argumentis discere est. Etenim iste, quia sapere visus est, rursus redibit domum, bono civium, et bono suorum cognatorum et amicorum, quia perspicax et prudens est. Pulchrum itaque est, non Socrati adsidentem garrire, abjecta arte musica, omissisque iis, quæ præcipua sunt artis tragicæ. Sermonibus autem tetricis et subtilitatibus nugarum immorari otiosum, desipientis est hominis.

PLUTO, ÆSCHYLUS, CHORUS INITIATORUM.

PLUT. Agedum, Æschyle, lætus abi, et serva urbem nostram præceptis utilibus, et castiga stultos: sunt autem multi. Atque istuc trade Cleophonti, et hoc quæstoribus illis, Murmeci simul et Nicomacho; hoc autem Archenomo: et dic ipsis ut cito ad me huc veniant, et ne cunctentur. Ni vero cito veneriut, ego, ita me amet Apollo, fodicabo ipsos, et quadrupedes constrictos, una cum Adimanto Leucolophi filio, mox huc demittam.

ÆSCH. Faciam hæc: tu autem solium meum da Sophocli custodiendum et servandum, si forte aliquando huc redeam. Nam hunc mihi secundum esse judico in sapientia. Memineris vero, ut vafer ille homo et falsiloquus et scurra nunquam in sede mea vel invitus sedeat.

PLUT. Prælucete igitur vos huic lucernis sacris, simulque prosequimini, suis ipsum canticis et carminibus celebrantes.

CHOR. Principio felix iter abeunti poëtæ et in lucem properanti date, Dii inferi: deinde civitati magnorum bonorum bonas excogitationes. Nam magnis malis et acerbo armorum conflictu liberaremur hoc pacto. Pugnet autem Cleopho, et alius quicunque istorum voluerit, in patrio suo solo.

ARISTOPHANIS

PLUTUS.

DRAMATIS PERSONÆ.

CARIO *famulus.*

CHREMYLUS *herus.*

PLUTUS.

CHORUS RUSTICORUM.

BLEPSIDEMUS *amicus Chremyli.*

PAUPERTAS.

MULIER *uxor Chremyli.*

VIR JUSTUS.

SYCOPHANTA.

ANUS.

ADOLESCENS.

MERCURIUS.

SACERDOS JOVIS.

ARISTOPHANIS

PLUTO.

CARIO, CHREMYLUS, PLUTUS, CHORUS.

CAR. O JUPITER Diique, quam molesta res est servum esse desipientis domini! Si enim optima quæque servus dixerit, secus autem facere hero videatur, servo evenire aliquid mali necesse est. Nam qui natura corporis sui dominus est, eum in illud jus habere non sinit Fortuna, sed illum qui id emerit. Atque hæc quidem ita se habent. Sed Loxiam, qui vaticinatur e tripode aureo, accuso hac justa accusatione, quod, medicus quum sit et vates, ut aiunt, sapiens, atra bili percitum dimisit herum meum; qui pone sequitur hominem cœcum, contra faciens atque eum conveniebat facere. Nam nos, qui videmus, cœcos ducimus: iste autem sequitur, ac me insuper sequi cogit, nihil prorsus mihi respondens. Quapropter non potest fieri ut taceam, nisi dixeris, cur hunc sequamur tandem, here; sed facessam tibi negotium: non enim me verberabis, qui coronam habeo.

CHREM. Immo hercle, detracta prius corona, si mihi molestus eris, ut magis dolorem sentias.

CAR. Nugæ! non enim quiescam, priusquam dicas mihi, quis tandem sit iste. Animo namque prorsus benevolo hoc sciscitor.

CHREM. At te non celabo: meorum enim vernarum fidelissimum te duco et occultissimum. Ego, qui vir sum pius et justus, iniqua utebar fortuna, et pauper eram.

CAR. Novi equidem.

CHREM. Alii autem ditescebant sacrilegi, causidici, et sycophantæ, et scelesti.

CAR. Credo.

CHREM. Scitatum igitur profectus sum ad deum, meam quidem hominis miseri rem familiarem fere jam existimans exhaustam esse: de filio autem, qui mihi unicus est, interrogaturus, an eum oporteat mutatis moribus fieri improbum, injustum, omnis honestatis expertem, utpote qui vitæ id putarem conducere.

CAR. Quid ergo Phœbus profatus est e sertis?

CHREM. Audies. Clare namque Deus dixit mihi hocce: *cui occurrerem primum egressus, ab eo me jussit non amplius discedere, eique persuadere, ut me sequatur domum.*

CAR. Cui ergo primo occurristi?

CHREM. Huic.

CAR. Itane non intelligis mentem dei, hominum ineptissime, quæ tibi dicit clarissime, filium tuum ut educes vernaculo more?

CHREM. Quonam argumento istuc judicas?

CAR. Nimirum vel cœcus cognoscere sibi hoc videatur, *valde esse conducibile nihil boni conari hoc tempore.*

CHREM. Non potest fieri ut oraculum illo vergat, sed ad majus aliud quidpiam. Quod si nobis dixerit iste, quinam sit, et qua gratia, et cujus rei indigens venerit nobiscum huc, intelligeremus quænam sit mens oraculi nostri.

CAR. Agedum tutemet te indica, quinam sis, priusquam faciam quæ deinceps consecutura sunt. Dicere oportet quam citissime.

PLUT. Equidem ejulare te jubeo.

CAR. Intelligis quem se dicat esse?

CHREM. Tibi hoc dicit, non mihi. Nam rustice et duriter eum interrogas. At tu, si tibi placent hominis candidi mores, dic mihi.

PLUT. Plorare equidem tibi dico.

CAR. Amplectere virum et omen oblatum a Deo.

CHREM. Haud impune, ita mihi Ceres propitia sit, id feres amplius.

CAR. Nisi enim declares qui sis, male te malum perdam.

PLUT. O boni, discedite a me.

CHREM. Haudquaquam.

CAR. Equidem optimum est quod dico, here: perdam hominem hunc pessime. Statuam enim eum in loco aliquo prærupto; post ibi relicto homine abibo, ut inde delapsus cervices frangat.

CHREM. Tolle vero sublimem ocius.

PLUT. Nequaquam.

CHREM. Dicesne igitur?

PLUT. Sed si audiatis me, qui sim, sat scio, aliquid mali facietis mihi, nec me dimittetis.

CHREM. Nos quidem hercle, si modo velis ipse.

PLUT. Amittite nunc me primum.

CHREM. Ecce amittimus.

PLUT. Audite jam. Necesse est enim, ut videtur, me dicere, quæ celare constitueram. Ego enim sum Plutus.

CHREM. O impurissime hominum omnium! itane vero tacebas, Plutus quum esses?

CAR. Tu Plutus, tam ærumnoso statu?

CHREM. O Phœbe Apollo, et dii et dæmones et Jupiter! Quid ais? illene revera es tu?

PLUT. Ille inquam.

CHREM. Is ipsusne es?

PLUT. Ipsissimus.

CHREM. Unde igitur, dic mihi, squalidus incedis?

PLUT. E Patroclis domo venio, qui non lavit postquam natus est.

CHREM. Cœcitatem autem hanc dic mihi, undenam te afflictet?

PLUT. Jupiter ita me male habuit, hominibus invidens. Ego enim quum essem adhuc adolescentulus, minatus eram, me ad justos et sapientes et modestos solos iturum: ille autem me fecit cœcum, ut ne dignoscerem illorum quemquam: adeo ille probis invidet.

CHREM. Atqui a probis honore adficitur solis et a justis.

PLUT. Adsentior tibi.

CHREM. Age, quid ergo? si rursus cerneres, ut antidhac, fugitaresne tum malos?

PLUT. Ita aio.

CHREM. Iresne vero ad bonos?

PLUT. Maxime quidem; multo enim eos non vidi tempore.

CHREM. Et nihil mirum sane: nec enim ego, qui cerno.

PLUT. Dimittite nunc me. Jam enim me et mea omnia cognoscitis.

CHREM. Non hercle: sed multo magis te retinebimus.

PLUT. Nonne dicebam fore ut molestias exhibeatis mihi?

CHREM. At tu sine, quæso, ut hoc tibi persuadeam, et ne deseras me. Non enim invenies me ipso, etiamsi quæras, hominem melius moratum. Non inquam, Jovem testor: nec enim est alius, præterquam ego.

PLUT. Hæc dicunt omnes: quando autem me adepti sunt revera, et evaserunt divites, plane supra modum fiunt mali.

CHREM. Ita quidem obtinet: sunt tamen non omnes mali.

PLUT. Non hercle omnes modo, sed ad unum omnes simul.

CAR. Flebis largiter.

CHREM. At tu ut scias, quanta, si apud nos maneas, eventura sint bona, adverte animum, ut intelligas. Arbitror enim, modo deus adnuat, me ista te liberaturum cœcitate, restituto tibi visu.

PLUT. Minime istuc feceris; nolo enim rursus visum recipere.

CHREM. Quid ais?

CAR. Homo iste ingenio natus est ad miseriam.

PLUT. Jupiter enim, sat scio, quum primum stulta horum facta animadvertet, penitus me perdet.

CHREM. Nunc vero nonne hoc facit, qui te passim offendentem errare sinit?

PLUT. Nescio: at ego illum formido maxime.

CHREM. Itane? ô timidissime omnium deorum! Putasne vero fore Jovis tyrannidem et fulmina trioboli, si visum recipias tu vel in modicum tempus?

PLUT. Vah! ne dixeris ista, miser.

CHREM. Quiesce: ego enim ostendam te Jove multo plus posse.

PLUT. Mene tu?

CHREM. Per cœlum juro. Et primum quidem per quemnam imperat Jupiter Diis?

CAR. Per argentum: plurimum enim est ei.

CHREM. Age, quis itaque est, qui hoc ei præbet?

CAR. Hicce.

CHREM. Per quem vero sacrificant illi? nonne per hunc?

CAR. Et quidem hercle precantur palam, ut ditescant.

CHREM. Nonne igitur hicce causa est, et facile finem imponat, si velit, his rebus?

PLUT. Quid ita?

CHREM. Quia haud quisquam hominum sacrificaret amplius nec bovem, nec libum, nec aliud quicquam, te nolente.

PLUT. Quomodo?

CHREM. Quomodo? nullo modo fiet, ut emat scilicet, nisi tu præsens ipse des argentum: itaque Jovis potentiam, si tibi molestus fuerit, tolles solus.

PLUT. Quid autumas? Per me sacrificant ei?

CHREM. Aio ego. Atque hercle si quid est præclarum et pulchrum, aut venustum hominibus, id per te fit: omnia enim divitiis parent.

CAR. Sane equidem propter pauxillum argenti servus sum factus, quod non æque essem dives.

CHREM. Et meretriculas aiunt Corinthias, siquando eas pauper quispiam adtentaverit, ne animum quidem advertere; si vero dives, clunem eas extemplo illi obvertere.

CAR. Quin et pueros aiunt idem istuc factitare, non amatorum, sed pecuniæ gratia.

CHREM. Non probos vero, sed meritorios, quoniam non flagitant pecuniam probi.

CAR. Quid ergo?

CHREM. Alius equum generosum, alius canes venaticos.

CAR. Namque dum pudet eos forte pecuniam petere, verbo involvunt malitiam.

CHREM. Artes item omnes propter te et commenta quævis callida inter homines sunt inventa. Alius enim eorum corium secat in sutrina sedens.

CAR. Alius ferrum cudit, alius fabricatur e ligno.

CHREM. Alius aurum fundit, quod a te accepit.

CAR. Alius edepol obvios in viis expilat, alius parietes perfodit.

CHREM. Alius fullonicam exercet.

CAR. Alius lavat pelles.

CHREM. Alius coria macerat: alius vendit cepas.

CAR. Alius deprehensus in adulterio propter te vulsuram patitur.

PLUT. Hei me miserum! hæc me dudum latuerant.

CAR. Magnus vero Rex nonne propter hunc superbit?

CHREM. Concio nonne propter hunc agitur?

CAR. Quid? triremes nonne tu imples? dic mihi.

CHREM. Conductum vero in Corintho exercitum nonne hic alit?

CAR. Pamphilus nonne propter hunc plorabit?

CHREM. Nonne Belonopoles una cum Pamphilo?

CAR. Nonne Agyrrius propter hunc pedit?

CHREM. Nonne Philepsius tui causa fabulas narrat?

CAR. Nonne propter te auxilia sunt Ægyptiis?

CHREM. Nonne propter te Philonidem amat Laïs?

CAR. Timothei autem turris—

CHREM. Ea quidem te obruat. Nonne omnia negotia propter te geruntur? solus enim omnino tu es omnium causa, et malorum et bonorum: hoc probe scias ita esse.

CAR. Itaque et in bellis superiores identidem sunt, super quibus iste sessitaverit solus.

PLUT. Egone tanta possum solus efficere?

CHREM. Et istis hercle multo plura. Ideo nec plenus tui quisquam est factus unquam. Nam aliarum rerum est omnium satietas: amoris.

CAR. Panum.

CHREM. Musicæ.

CAR. Bellariorum.

CHREM. Honoris.

CAR. Placentarum.

CHREM. Virtutis.

CAR. Ficuum.

CHREM. Ambitionis.

CAR. Pultis.

CHREM. Imperi.

CAR. Lentis.

CHREM. Tui autem plenus nemo unquam fuit. Sed si quis talenta lucratus fuerit tredecim, multo magis cupit sedecim lucrarier: quæ si confecerit, quadraginta vult, aut sibi vitalem vitam esse negat.

PLUT. Recte quidem mihi videmini dicere omnino: sed de uno tantum solicitus sum.

CHREM. Qua de re? memora.

PLUT. Quo pacto ego potentiæ hujus, quam vos dicitis habere me, compos fiam.

CHREM. Enimvero hercle haud temerarium est, quod dicant omnes, rem plenam timoris esse divitias.

PLUT. Minime vero: sed me calumniatus est parietum perfossor quispiam. Quum enim aliquando irrepsisset in domum, nihil potuit illinc auferre, occlusis omnibus repertis: tum providentiam meam nominavit *timiditatem*.

CHREM. Ne jam tibi curæ sit quicquam: nam si eris promto et parato animo ad res agendas, faxo, ut cernas acutius Lynceo.

PLUT. Quomodo igitur poteris hoc efficere, mortalis quum sis?

CHREM. Spem aliquam bonam foveo ex illis, quæ mihi dixit Phœbus ipse, Pythicam quatiens laurum.

PLUT. Ergone ille etiam horum est conscius?

CHREM. Ita inquam.

PLUT. Videte—

CHREM. Liquido es et tranquillo animo, ô bone: ego enim, scias hoc velim, tametsi me necesse sit mortem oppetere, ipse hæc efficiam.

CAR. Et, si voles, ego etiam.

CHREM. Multi autem erunt et alii nobis adjutores, quibus, utpote justis viris, non est unde vitam sustentent.

PLUT. Papæ! miseros utique prædicas nobis adjutores.

CHREM. Non; si modo ditescant denuo. Sed tu curriculo curre.

CAR. Quid faciam? dic.

CHREM. Socios nostros agricolas arcesse (forte autem invenies in agris eos cum ærumnis conflictantes) ut quilibet huc veniens, æqualem nobiscum accipiat hujus Pluti partem.

CAR. Jam eo: sed carnis hoc frustum aliquis e domo capiat, et intro ferat.

CHREM. Mihi erit curæ: sed perge currere. Tu vero, Plute, deorum omnium præstantissime, intro mecum huc ingredere: domus enim hæc est, quam te divitiis oportet hodie implere, qua jure qua injuria.

PLUT. At ægre admodum fero, deos testor, quod mihi identidem in domum alienam ingrediendum sit. Quippe nihil inde boni mihi obtigit unquam. Si enim ad parcum forte ingressus fuero, continuo me defodit in ima terra: tum si quis accedat probus homo et amicus rogatum, ut sibi commodet pauxillum pecuniæ, negat se vero vidisse me unquam. Sin ad insanum et prodigum hominem intravero, scortis et aleis objectus, nudus domo excido, eis brevissimum tempus.

CHREM. Non enim in hominem moderatum incidisti unquam, qualis fere sum ego semper; nam et parsimonia delector, ut nemo alius; et rursus, siquando usus veniat, sumtibus. Sed ingrediamur: nam volo ut te videat uxor mea, et gnatus unicus, quem ego post te amo maxime.

PLUT. Credo.

CHREM. Cur enim tibi quispiam veritatem non dicat?

CAR. O qui sæpe jam cum hero meo commune allium edistis, amici viri et populares, laborisque amantes, ite, properate, festinate: nam tempus non est cunctandi, sed est in ipso articulo, quo oportet vos opem ferre.

CHOR. Nonne vides nos jamdudum properantes alacriter, ut par est viros imbecillos et jam senes? at tu forte æquum censes me currere, priusquam istuc dicas mihi, qua gratia herus tuus arcessiverit nos.

CAR. Nonne jamdudum tibi dico? ipse vero non audis. Herus etenim meus dicit vos jucunde omnes victuros, frigida ista et dura vivendi ratione solutos.

CHOR. Quænam vero res est illa, aut unde, quam ille narrat?

CAR. Advenit huc habens secum senem quemdam, ô miseri, squalidum, incurvum, ærumnosum, rugosum, calvum, edentulum, et hercle etiam arbitror verpum eum esse.

CHOR. O qui aureum nuntium adportas, quid ais? iteradum ista mihi: significas enim eum cum acervo pecuniarum advenire.

CAR. Immo cum acervo senilium malorum.

CHOR. Num putas, si nos deluseris, id te impune laturum, me præsertim baculum habente?

CAR. Prorsusne vero hominem ingenio me putatis adeo versuto esse, nec unquam arbitramini me sani quicquam dicere?

CHOR. Quam severus est perditissimus ille! at tibiæ tuæ clamant, *Iu, iu*, choenices et compedes desiderantes.

CAR. Quum jam sorte ducta litera jus in loculo dicturus sis, quid ire cessas? Charon vero tibi symbolum dat.

CHOR. Disrumparis! ut molestus es et ingenio versipelli, qui deludis nos, et nondum dicere sustinuisti, cujus rei causa nos herus tuus vocaverit huc; qui multis laboribus exerciti, quamvis non esset otium, strenue huc advenimus, per multas alliorum radices transeuntes.

CAR. Sed non celabo amplius: venit enim, ô amici, Plutum adducens herus: qui vos divites faciet.

CHOR. An revera divitibus esse nobis licet omnibus?

CAR. Ita hercle: et quidem Midas faciet, si aures asininas sumatis.

CHOR. Ut lætor, ut delector, ut cupio tripudiare præ gaudio! siquidem tu hæc re ipsa vera prædicas.

CAR. At ego volo, *threttanelo*, Cyclopem imitans, et hoc modo pedibus impellens, vos agere. Sed eia filioli clamitantes, et cum balatu edentes oviculārum caprarumque olentium carmina, sequimini, arrectisque veretris, instar hircorum lascivite.

CHOR. Nos autem conabimur, *threttanelo*, Cyclopem te, ubi balantes invenerimus sordibus inquinatum, peram habentem et olera agrestia, vino gravem, ducentem oviculas, temere alicubi somno oppressum, excœcare, sumta ingenti et præusta sude.

CAR. At ego Circam illam, quæ medicamina miscet, quæ sodalibus Philonidis aliquando Corinthi persuasit, ut tanquam porci subactam merdam comederent, quam ipsa subegerat illis, imitabor omnibus modis: vos autem præ gaudio grunnientes, sequimini matrem porcelli.

CHOR. Nos itaque te Circam, miscentem medicamina, et officiis sublinentem atque contaminantem socios, comprehendentes, præ gaudio Laërtis filium imitantes, a testiculis suspendemus; stercoreque tibi oblinemus, tanquam hirco, nares: tu vero, ut Aristyllus, ore hiante lambens, dices: *Sequimini matrem porcelli.*

CAR. Sed ohe! omissis jam cavillationibus, ad aliud cantici genus convertimini: ego autem domum ingressus, clam hero meo, volo sumere nonnihil panis et carnis; atque ubi manducavero, sic postea opus obire.

CHOR. *(Deest cantiuncula Chori.)*

CHREMYLUS, CHORUS, BLEPSIDEMUS, PAUPERTAS.

CHREM. Si salvos vos esse jubeam, ô populares, ea jam antiqua est et obsoleta compellatio: itaque amanter vos complector, quod venistis promte et contente, nec socorditer. Facite autem ut etiam in ceteris rebus mihi adjutores adsitis, simulque veri hujus dei servatores.

CHOR. Confide: namque videbor tibi prorsus martium quiddam intueri. Esset enim absurdum, si propter tres quidem obolos identidem in concione alii alios trudimus et impellimus, ipsum autem Plutum paterer a quoquam mihi eripi.

CHREM. Atqui video etiam Blepsidemum huncce accedentem. Satis apparet ex incessu ejus et festinatione, eum aliquid harum rerum inaudivisse.

BLEP. Quid hoc rei sit? unde et quomodo Chremylus divus factus sit repente? non credo. Tametsi mehercle sermones multi ferebantur hominum in tonstrinis desidentium, eum repente factum esse divitem. Est autem cum hoc ipsum mirandum, tum quod, prospera utens fortuna, amicos arcessit. Non sane facit hoc pro recepto hic more.

CHEM. Sed nihil celando, ita me dii ament, dicam, ô Blepsideme. Melius quam heri nobiscum nunc agitur: adeoque participem te fieri bonorum, nihil prohibet; es enim unus ex amicis.

BLEP. Verene es factus, uti prædicant, dives?

CHREM. Fiam equidem actutum, si deus volet: inest, inest enim periculum quidpiam in hoc negotio.

BLEP. Quale?

CHREM. Rogas?

BLEP. Dic cito, quod dicere vis.

CHREM. Ut, si rem istam ex sententia geramus, simus perpetuo fortunati: sin aliquid fuerit offensum, ut funditus pereamus.

BLEP. Mala merce mihi videris onustus; nec mihi istuc placet. Nam subito sic ditari nimis, et rursus in metu esse, hominis est qui nihil boni patravit.

CHREM. Quemadmodum nihil boni?

BLEP. Si nimirum quidpiam furatus inde venis, aut argentum aut aurum ab Apolline, et nunc forte facti te pœnitet.

CHREM. Pro averrunce Apollo! haud equidem hercle.

BLEP. Desine nugari, ô bone; novi enim clare.

CHREM. Noli tu quicquam tale de me suspicari.

BLEP. Heu! quam nihil omnino sani est apud quemquam! verum omnes ad unum serviunt lucro.

CHREM. Per Cererem haud sana mente mihi esse videris.

BLEP. Quam multum recessit a pristinis moribus!

CHREM. Mi homo, te certe atra bilis agitat.

BLEP. At neque vultu est satis composito et quieto; sed et is indicio est eum aliquid mali perpetrasse.

CHREM. Tu quidem quid blateres, novi: nempe, quasi ego quidpiam furatus fuerim, cupis particeps fieri.

BLEP. Particeps fieri cupio? cujusnam?

CHREM. At non ita se res hæc habet: sed aliter longe.

BLEP. Num vi aliquid, non furto, abstulisti?

CHREM. Larvæ te ac intemperiæ agitant.

BLEP. At vero nec cuiquam damnum fecisti?

CHREM. Non certe ego.

BLEP. O Hercules! age, quonam igitur quis se vertat? nam verum non vis fateri.

CHREM. Accusas enim, prius quam rem cognoveris.

BLEP. O amice, hoc tibi negotium exiguo admodum sumtu volo expedire, priusquam audiant ista cives, os oratorum nummis obturans.

CHREM. Et quidem hercle, ut mihi videris, tribus hanc in rem impensis minis, familiariter mihi duodecim imputares.

BLEP. Video nonneminem qui ad tribunal sedebit, et supplex olivæ ramum protendet, cum liberis et uxore; qui prorsus non differet quicquam ab Heraclidis Pamphili.

CHREM. Apage istæc, insane: solos enim probos, et lepidos, et modestos mox divites reddam.

BLEP. Quid ais? adeone multa furatus es?

CHREM. Vah! tu istis commemorandis malis me perdes.

BLEP. Tu quidem te ipsum, ut mihi videris.

CHREM. Non equidem; quoniam Plutum, ô stulte, habeo.

BLEP. Tu Plutum? Quemnam?

CHREM. Ipsum deum.

BLEP. Et ubinam est?

CHREM. Intus.

BLEP. Ubi?

CHREM. Apud me.

BLEP. Apud te?

CHREM. Omnino.

BLEP. Nonne in malam rem abibis? Plutus apud te?

CHREM. Ita inquam, per deos adjuro.

BLEP. Verane dicis?

CHREM. Aio.

BLEP. Per Vestam obsecro.

CHREM. Testor Neptunum.

BLEP. Marinumne dicis?

CHREM. Si alius est quispiam Neptunus, alium etiam illum.

BLEP. Itane ad nos amicos tuos non transmittes eum?

CHREM. Res nondum in eo est.

BLEP. Quid ais? non in eo, ut nos participes facias?

CHREM. Non hercle: oportet enim prius—

BLEP. Quid?

CHREM. Curare nos ut videat—

BLEP. Quisnam videat? effare.

CHREM. Plutus, ut antehac, quovis tandem pacto.

BLEP. Estne enim revera cœcus?

CHREM. Ita: cœlum testor.

BLEP. Non temere ergo factum, quod ad me nunquam venerit.

CHREM. At jam porro veniet, si dii voluerint.

BLEP. Annon medicum oportuit introducere aliquem?

CHREM. Quis vero medicus est nunc in urbe? Nam et merces nihili est, et ars.

BLEP. Videamus tamen.

CHREM. At nullus est.

BLEP. Neque mihi videtur.

CHREM. Non hercle. Verum, quod dudum meditabar ego, optimum est, si illum in Æsculapi fano incubare faciamus.

BLEP. Multo quidem certe, ita me dii ament. Ne igitur cunctare; sed da operam, ut perficias aliquid.

CHREM. Atqui jam vado.

BLEP. Festina igitur.

CHREM. Hoc ipsum facio.

PAUP. O qui facinus audax et impium et nefarium facere sustinetis, homunculi miseri! quo? quo? quid fugitis? nonne resistetis?

BLEP. Hercules, te invoco.

PAUP. Ego enim vos perdam malos male: facinus enim audetis non tolerabile, sed quale nemo alius unquam est ausus neque deus, neque homo: adeoque periistis.

CHREM. Tu vero, quænam es? pallida namque mihi videris esse.

BLEP. Fortasse Erynnis est ex tragœdia: et quidem furibundum quid et tragicum intuetur.

CHREM. At vero faces non habet.

BLEP. Plorabit igitur.

PAUP. Quam vero putatis me esse?

CHREM. Cauponam, aut ovorum venditricem: non enim tanto clamore nos adorta esses, nulla provocata injuria.

PAUP. Itane? annon vero gravissima perpetrastis, qui me cogitatis ex omnibus locis ejicere?

CHREM. Nonne superest tibi Barathrum? sed quænam sis, quidni statim dicis?

PAUP. Quæ efficiam hodie, ut detis pœnas, pro eo quod me quæritis hinc penitus exstirpare.

BLEP. Numquid est caupona ista ex vicinia, quæ iniqua cotylarum suarum mensura semper me fraudatur?

PAUP. Equidem Paupertas ego sum, quæ vobiscum habito a multis annis.

BLEP. *(aufugiens, audito Paupertatis nomine)* O Rex Apollo, diique, quo quis fugiat?

CHREM. Heus tu, quid agis? ô timidissimum animal! nonne manebis?

BLEP. Minime omnium.

CHREM. Non manebis? sed viri duo feminam fugimus unam?

BLEP. Paupertas enim est, ô miser, qua nusquam ulla nata est belua pestilentior.

CHREM. Sta, obsecro, sta.

BLEP. Non ego certe.

CHREM. Atqui, tibi dico, scelus multo pessimum omnium scelerum admittimus, si deum solum relinquentes aliquorsum fugerimus, hujusce metu, neque depugnaverimus.

BLEP. Quibus armis, aut qua potentia freti? Quam enim loricam, quem clypeum impurissima hæc pignori non opponit?

CHREM. Bono animo es: scio enim deum illum solum facile hanc profligaturum.

PAUP. Etiamne vos mutire audetis, ô piacula, quum manifeste in flagitio pessimo deprehensi sitis?

CHREM. Tu vero, perditissima, quid conviciis incessis nos, ne tantillum quidem injuriæ passa?

PAUP. Nullane, quæso, putatis vos me injuria adficere, qui Plutum facere conamini oculatum denuo?

CHREM. Quid vero? injuriine in te sumus, si universis hominibus bona præbemus?

PAUP. At quid vos boni excogitare possitis?

CHREM. Quid? Primumdum si te ejiciamus e Græcia.

PAUP. Si me ejiciatis? et quonam putatis vos malo majore mactaturos homines?

CHREM. Quonam? si nimirum hujus incepti obliviscamur.

PAUP. Atqui primum ipsa volo vobis de hac re rationem reddere. Et si ostendero solam me vobis omnium esse bonorum causam, meoque beneficio vos vivere, recte est: sin minus, facite jam quodcunque vobis videbitur.

CHREM. Hoccine tu audes, impurissima, dicere?

PAUP. Patere modo te doceri: nam perquam facile arbitror me ostensuram, te tota via errare, si justos te ais ditaturum.

CHREM. O fustes et nervi, nonne opem feretis?

PAUP. Ne quiritare, neve exclama, priusquam rem intelligas.

BLEP. Ecquis vero possit non exclamare *Iu, iu*, talia audiens?

PAUP. Qui mente est integra.

CHREM. Quam ergo multam tibi irrogabo, si causa cecideris?

PAUP. Quæcunque tibi videbitur.

CHREM. Recte autumas.

PAUP. Idem enim, si vincamini, vobis patiundum erit.

BLEP. Putasne sufficere mortes viginti?

CHREM. Huic quidem: at nobis duæ sufficient solæ.

PAUP. Effugere non poteritis, quin hoc patiamini: aut quid possit habere aliquis, quod mihi jure opponat?

CHOR. Sed jam oportet vos argutum quidpiam proferre, quo vincatis hancce, adlatis rationibus ei contradicentes: nihil vero molliter et remisse agatis.

CHREM. Ego me arbitror cognovisse, istuc omnibus ex æquo esse in promtu, nimirum justum esse, ut bonis hominibus bene sit; malis autem et impiis, contra. Hoc quum nos cuperemus, vix tandem invenimus, quo id effectum daremus, consilium pulchrum et generosum, et per omnia utile. Si enim Plutus nunc cernat, neque cœcus obambulet, ad bonos homines ibit, et eos non deseret: malos autem et impios fugitabit: atque sic deinde efficiet, ut omnes fiant boni et divites, rerumque divinarum observantes. Atqui quod hominibus melius sit istoc ipso, quis invenire possit?

BLEP. Nemo. Ego tibi hujus rei testis ero: ne hanc interroges.

CHREM. Ut enim nunc humana vita comparata est, quis non putabit insaniam esse, vel potius furorem? Plurimi enim hominum, licet sint mali, opibus abundant, quas injuste collegerunt: plurimi autem, quamvis probi admodum, inopia et fame laborant, et tecum maximam ætatis partem degunt. Aio itaque, si Plutus cernat aliquando, esse aliam, quæ his rebus finem imponat, viam, quam si ingrediatur ille, majora bona hominibus præbeat.

PAUP. At ô qui omnium facillime hominum adducti estis, ut insaniretis, duo vetuli, in delirando et allucinando socii, si hoc fiat quod vos cupitis, nego id vobis profuturum esse. Si enim Plutus de integro cernat, distribuatque æqualiter sese, nec artem ullam, nec scientiam quisquam hominum colet. Ambabus autem istis sublatis, quis volet ferrum cudere, aut naves compingere, aut vestes consuere, aut rotas facere, aut coria secare, aut lateres coquere, aut vestimenta polire, aut coria macerare, aut, aratris proscisso terræ solo, Cereris fruges metere, si otiosis esse licebit vobis, ista omnia negligentibus?

CHREM. Nugaris. Nam ista omnia nobis, quæcunque modo enumerasti, famuli perficient.

PAUP. Unde igitur habebis famulos?

CHREM. Ememus scilicet pecunia.

PAUP. At primo quis erit, qui vendat, quando pecuniam et ille habebit?

CHREM. Lucri cupidus mercator quispiam e Thessalia veniens, a plurimis plagiariis.

PAUP. At primo nec plagiarius erit ullus, juxta illam nempe quam dicis rationem. Quis enim dives volet istuc faciens discrimen adire vitæ? itaque ipse arare coactus et fodere et alia opera facere, multo ærumnosius teres ætatem, quam nunc.

CHREM. In caput tuum vertat!

PAUP. Præterea non poteris aut in sponda dormire; non enim erit: aut in tapetibus; quis enim texere volet, cui aurum suppetat? neque unguentis inungere poteritis sponsam, quando eam ducetis domum, nec eam ornare sumtuosis vestibus ostro perfusis et acu pictis.

Atqui ditescere quid juvat istis omnibus egentes? apud me autem ea omnia in promtu sunt, quibus indigetis. Ego enim tanquam domina adsideo, cogens opificem, ut propter egestatem et penuriam quærat, unde victum habeat.

CHREM. Tune vero præbere quicquam boni possis, præter pustulas e balneo, et puerulorum esurientium anicularumque turbas numerumque pediculorum et culicum et pulicum, nec dico quantum præ multitudine? qui molesto circa caput stridore expergefaciunt, canentes, *Esuries, sed surge*. Præterea ut habeant pro veste pannos, pro lecto stramentum e juncis, culicibus plenum, quod dormientes excitat: et stoream ut habeant pro tapete putridam, pro pulvino lapidem prægrandem sub capite: et ut pro pane comedant malvæ germina: pro pulte folia exilium raphanorum: utque habeant pro scamno fracti urcei operculum: pro mactra dolioli latus, idque etiam rimosum. Numquid multorum bonorum te omnibus hominibus ostendo esse causam?

PAUP. Tu quidem meam vitam non memorasti: illam autem mendicorum exagitasti.

CHREM. Atqui mendicitatis paupertatem dicimus esse sororem.

PAUP. Vos quidem, qui etiam Thrasybulo Dionysium similem esse dicitis. Verum mea vita nihil tale experta est; nihil hercle, neque experietur. Mendici enim vita, quam tu dicis, est, vivere nihil habentem: pauperis autem, vivere parce, laboribus addictum; nihil quidem ei superesse, verum etiam nihil deesse.

CHREM. Pro Ceres! quam beatæ memoriæ vitam ejus narras! si parcendo et laborando tantum non relinquat, unde sepeliri possit.

PAUP. Deridere incipis et cavillari, posthabitis seriis; ignorans me homines meliores reddere, quam Plutus, et ingenio et specie. Nam apud hunc podagrosi, ventriosi, et crassi suras, pinguesque sunt supra modum: apud me autem tenues et graciles, hostibusque formidabiles.

CHREM. Forsan enim a fame hanc ipsis gracilitatem præstas.

PAUP. De temperantia jam disseram vobis, et demonstrabo mecum esse modestiam, Pluti autem esse, injurias inferre.

CHREM. Sane itaque furari modestum est, et parietes perfodere.

BLEP. Ita hercle: si quidem latere hæc facientem oportet, quidni modestum est?

PAUP. Adspice modo oratores in urbibus, ut se, quamdiu sunt pauperes, populo et reipublicæ justos præstant, at e publicis pecuniis ditati, mox injusti fiunt, et insidiantur plebi, popularisque status fiunt hostes.

CHREM. At non mentiris horum quicquam, licet valde sis maledica. Verumtamen nihilominus plorabis, ne propterea superbias, quoniam studes nobis persuadere meliorem esse paupertatem divitiis.

PAUP. Tu vero refutare me nondum potes in ista re, sed nugaris, et frustra strepis.

CHREM Qui fit ergo, ut te omnes fugitent?

PAUP. Quia meliores eos reddo. Contemplari licet hoc maxime

in pueris: etenim illi patres fugitant, qui bene cupiunt ipsis: adeo difficile est dignoscere id quod justum est.

CHREM. Dices itaque Jovem non satis dignoscere quod sit optimum: nam et ille divitias habet.

BLEP. Hanc autem ad nos ablegat.

PAUP. At ô qui mentem lippientem habetis Saturniis gramiis, Jupiter inops est utique; idque jam clare te docebo. Si enim dives esset, quomodo instituens ipse Olympiacum certamen, ubi Græcos universos quinto quoque anno congregat, proclamaret victores athletas, coronatos oleastri ramo? atqui auro potius oportebat, si esset dives.

CHREM. Hoc ipso ergo ostendit ille, se magni facere divitias. Dum enim parcit et nihil earum volt erogari, dumque rebus nihili victores coronat, divitias sibi servat.

PAUP. Rem ei multo turpiorem, quam est inopia, studes adfingere, si, dives quum sit, adeo est sordibus et lucri cupidus.

CHREM. Sed te Jupiter perdat oleastro prius redimitam.

PAUP. Vosne mihi ausos contradicere, quasi non omnia vobis bona eveniant propter paupertatem!

CHREM. Ex Hecata hoc quærere licet, an ditescere, an vero esurire sit melius. Dicit enim eos, qui abundant opibus, cœnam sibi singulis mensibus adpositum venire, eam vero pauperes homines rapere, priusquam adposita sit. Sed perieris, et ne mutias quicquam amplius. Non enim persuadebis, tametsi persuadeas.

PAUP. *O cives Argivi, audite qualia dicat.*

CHREM. Pausonem invoca commensalem tuum.

PAUP. Quid agam misera?

CHREM. In maximam malam crucem abi ocius a nobis.

PAUP. Quorsum autem eam?

CHREM. In nervum ito: ne cessa, sed propera.

PAUP. Atqui vos me aliquando huc arcessetis.

CHREM. Tum redibis: nunc vero te aufer. Melius est enim ut ego ditescam: tuo autem capiti male sit.

BLEP. Equidem hercle volo dives factus convivari cum liberis meis et uxore; et lotus atque nitidus procedens e balneo, opificibus et Paupertati oppedere.

CHREM. Nobis quidem abiit perdita ista: ego vero et tu Deum quam citissime ducamus in Æsculapi fanum, ut illic incubet.

BLEP. Ne vero cessemus, ne rursus aliquis accedens impedimento sit, quo minus faciamus, quod ad rem pertineat.

CHREM. Heus Cario famule, stragula efferre oportet, ipsumque deum ducere, ut moris est, ceteraque simul, quæ intus parata sunt.

CHOR. *(Deest Chori canticum.)*

CARIO, CHORUS, MULIER, PLUTUS, CHREMYLUS.

CAR. O qui sæpe Theseis tenuiter epulati estis, senes, pane ad-

modum modico, quam nunc estis fortunati, quam beata est sors vestra, ceterique omnes, qui probis estis moribus!

CHOR. Quid est, optime tuorum sodalium? videris enim advenire nuntius alicujus boni.

CAR. Herus meus factus est fortunatissimus, vel potius ipse Plutus: nam ex cœco factus est oculatissimus, habetque nitentes pupillas, Æsculapio usus medico propitio.

CHOR. Nuntias mihi quod gaudeam, nuntias mihi quod exclamem.

CAR. Licet jam lætari, velitis nolitis.

CHOR. Alta voce laudabo optimi patris filium, et ingens illud mortalibus jubar, Æsculapium.

MUL. Quisnam iste clamor est? nuntiabitne aliquid boni? hoc enim cupiens ego dudum intus desideo, hunc opperiens.

CAR. Cito, cito affer vinum, hera, ut et ipsa bibas: lubens enim oppido hoc facis. Nam omnia bona uno quasi fasce comprehensa tibi fero.

MUL. Ubi ergo sunt?

CAR. Ex illis quæ dicam cognosces illico.

MUL. Age igitur expedi quidquid dicis tandem.

CAR. Ausculta igitur: nam ego rem omnem a calce usque in caput tibi demensam dabo.

MUL. Ne quæso in caput mihi.

CAR. Annon bona ea, quæ modo evenerunt?

MUL. Non res ipsas inquam.

CAR. Etenim quum extemplo pervenimus ad Deum, virum ducentes tunc quidem miserrimum, at nunc felicem ac beatum, si quisquam alius, primum quidem ipsum ad mare deduximus, deinde abluimus.

MUL. Edepol næ ille beatus erat: homo senex, frigido lotus mari.

CAR. Deinde ad delubrum Dei concessimus. Postquam autem in ara placentæ et liba consecrata fuere flamma Vulcani, reclinavimus Plutum, uti par erat: nostrûm autem unusquisque torum sibi consarcinavit.

MUL. Aderantne alii etiam, opem Dei desiderantes?

CAR. Unus quidem Neoclides, qui cœcus quidem est, at furando facile videntes superat; aliique multi omnis generis morbis impliciti. Postquam autem lucernis exstinctis nos jussit dormire Dei minister, edixitque, ut, si quis sonitum sentiret, taceret, omnes placide decubuimus. Ego autem dormire non poteram, sed me pultis olla quædam percellebat, posita non procul a capite aniculæ cujusdam, ad quam misere cupiebam adrepere. Deinde suspiciens video sacerdotem liba rapere et caricas de sacra mensa. Postilla circumibat aras omnes ordine, sicubi aliquod panificium esset relictum: deinde hæc sacro ritu condebat in sacculum aliquem. Ego autem existimans jam omnino fas esse talia facere, ad ollam illam pultis erigor.

MUL. Scelestissime hominum! non verebaris Deum?

CAR. Immo equidem hercle, ne prius ad ollam accederet cum

suis corollis: nam sacerdos ejus mihi documento fuerat. Anicula vero, quum jam strepitum meum sentiret, manu ollam subtrahere conata est: ego autem, subilo edito, mordicus eam adripui, non secus ac si pareas anguis fuissem: illa vero extemplo manum retraxit, jacuitque quiete, stragulis involuta, præ metu visiens acerbius mustela. At ego tunc bonam partem pultis absorbui: post impletus requievi.

MUL. Deus vero ad vos non accederat?

CAR. Nondum. Posthæc etiam ridiculum quiddam feci: nam accedente ipso vehementer admodum pepedi: nam venter meus inflatus erat.

MUL. Mirum ni illi nauseam moveris.

CAR. Minime: verum Jaso quædam, quæ ipsum sequebatur, erubuit: et Panacea sese evertit, naribus compressis: nam thus ego non pedo.

MUL. Ipse autem Deus?

CAR. Ne id quidem hercle curavit.

MUL. Utique inurbanum hunc deum esse dicis.

CAR. Neutiquam hercle: sed merdivorum.

MUL. Hem scelus!

CAR. Post illa me ipse etiam extemplo cooperui timens: ille autem ivit circum circa, morbos inspiciens omnes recte admodum atque ordine: deinde puer ei lapideum mortariolum adposuit, et pistillum, et capsulam.

MUL. Lapideam?

CAR. Non hercle inquam, non ipsam capsulam.

MUL. At vero quo modo videbas, ô tervenefice, qui te coopertum fuisse dicis?

CAR. Per palliolum: pol enim foramina habebat non pauca. Primo itaque Neoclidi medicamentum ad illinendum cœpit terere, injectis alliorum Teniorum tribus capitibus: deinde contudit illa in mortario, admiscens gummi et scillam: his deinde aceto perfusis Sphettio, oblevit ei palpebras extrorsum versas, ut cruciaretur magis. At ille vociferans atque clamans fugit exiliens: ipse autem Deus ridens dixit: *Hic jam sede perlitus, ut mea opera desinas interesse concioni, possisque eam ejurare.*

MUL. Quam amans reipublicæ est ille Deus et sapiens!

CAR. Posthinc Pluto adsedit; et primo quidem caput attrectavit: deinde puro sudario sumto, palpebras circumabstersit: Panacea vero obvelavit ei caput purpureo involucro, et faciem totam: deinde Deus sibilavit, atque prosiluerunt illico e delubro serpentes duo immani magnitudine.

MUL. Dii boni!

CAR. Isti autem tacite purpureum involucrum subeuntes, palpebras circumlambebant, ut mihi quidem videbatur; et priusquam tu heminas vini decem ebiberes, Plutus, hera mea, surrexit videns. Ego autem plausi præ gaudio, herumque excitavi. At deus statim se abscondit ipsique serpentes in delubrum. Qui autem juxta ipsum cu-

babant, quantopere existimas? Plutum amplexi sunt, et tota nocte vigilarunt, usquedum illuxit. Ego autem laudabam deum maximopere, quod cito Plutum fecisset videntem, Neoclidem vero magis fecisset cœcum.

MUL. Quantam habes potentiam, ô rex domine! Sed dic mihi, ubi est Plutus?

CAR. Venit. Verum circa eum erat immensa hominum turba. Qui enim prius justi fuerant, victumque habuerant modicum, ipsum amplexabantur, salutabantque omnes gaudio perfusi: quicunque autem fuerant divites, opesque multas habuerant, et victum sibi injusta ratione acquisiverant, supercilia contrahebant, vultumque præ se ferebant tetricum. Illi autem pone sequebantur, sertis redimiti, ridentes, bona verba dicentes: personabat autem calceus senum, in numerum compositis gressibus euntium. Sed eia omnes pariter uno ordine saltate, tripudiate, choreas ducite: nemo enim vobis domum ingressis nuntiabit, farinam non inesse in sacco.

MUL. Equitem, ita mihi Hecate propitia sit, volo coronare te, ob lætum nuntium, panum clibanitiorum serie, qui talia nuntiaveris.

CAR. Ne ergo cunctare amplius: jam enim viri adsunt prope ostium.

MUL. Age vero domum ingressa, afferam bellaria, tanquam in recens emtos oculos effundenda.

CAR. Ego autem obviam procedere illis volo.

CHOR. *(Deest Chori cantiuncula.)*

PLUT. Et quidem primum saluto Solem, deinde almæ Palladis inclytum solum, universamque Cecropis regionem, quæ me excepit. Pudet autem me miseriæ meæ. Mene cum istiusmodi hominibus inscium convixisse! illos autem, qui digni erant meo consortio, fugitavi, omnium rerum ignarus, ego miser. Quam male utrumque feci! sed omnibus in contrarium conversis, ostendam deinceps cunctis hominibus, quam invitus me ipsum improbis tradiderim.

CHREM. Facesse in malam rem. Quam molesti sunt amici, qui statim apparent protinus, quum quis prospera utitur fortuna! Etenim fodicant, et tibias fricant, declarantes unusquisque benevolentiam quamdam. Nam quis me non salutavit? quænam me in foro non circumdedit senilis turba?

MUL. Carissime vir, et tu et tu salvete. Age nunc, moris enim est, bellaria ista sumam et te iis perfundam.

PLUT. Nequaquam. Me enim primum, postquam visum recepi, domum ingrediente, nihil efferre decet, sed potius inferre.

MUL. Itane non accipies bellaria hæc?

PLUT. Intus quidem apud focum, uti mos est. Præterea irrisionem sic quoque vitabimus. Non enim decet poëtam caricas et bellaria spectatoribus projicere, et istis eos ad risum compellere.

MUL. Recte prorsus autumas. Nam ecce Dexinicus iste jam surrexit, tanquam arrepturus caricas.

CHOR. *(Deest canticum Chori.)*

CARIO, VIR JUSTUS, CHREMYLUS, SYCOPHANTA, CHORUS.

CAR. Quam suave est, ô viri, rem feliciter gerere, præsertim si nihil domo extuleris. Nobis enim bonorum acervus in domum irruit, sine ullo cujusvis intertrimento. Panarium quidem plenum est alba farina: amphoræ autem vino rubro fragranti: argento et auro omnia nobis vasa efferta sunt, adeo ut mirari subeat: puteus oleo plenus: ampullæ unguentis refertæ; cœnaculum caricis. Acetabula omnia, et patellæ, et ollæ æreæ jam sunt: scutellas vero putidas, piscarias illas, argenteas jam videre est: muscipula autem nobis repente facta est eburnea. At nos famuli ludimus par impar stateribus aureis: nates autem detergimus, non lapillis amplius, sed alliis, præ luxuria, semper. Et nunc herus quidem meus immolat suem et hircum et arietem coronatus: me autem exire compulit fumus; nec enim poteram intus manere: nam palpebras mihi mordebat.

JUST. Sequere me, puer, ut ad Deum eamus.

CHREM. Eia quis iste est, qui huc accedit?

JUST. Homo prius quidem miser, nunc autem fortunatus.

CHREM. Apparet e numero bonorum te esse.

JUST. Maxime.

CHREM. Quid itaque vis tibi?

JUST. Ad deum istum venio: nam is mihi magnorum bonorum auctor est. Ego enim quum facultates satis amplas a patre mihi relictas accepissem, subveniebam inopibus amicis, existimans hoc in vita esse utile.

CHREM. Mirum, ni te cito defecerit pecunia.

JUST. Omnino.

CHREM. Itaque postea miser eras?

JUST. Omnino. Et ego quidem arbitrabar, quibus antea benefecissem indigentibus, eos me habiturum amicos vere firmos, siquando egerem: illi autem me aversabantur, et me videre se dissimulabant.

CHREM. Etiam deridebant te, sat scio.

JUST. Omnino. Squalor enim meæ supellectilis me perdidit.

CHREM. Sed jam non amplius.

JUST. Eapropter ad deum merito huc veni, ut eum adorem.

CHREM. Sed quid detritum pallium facit ad deum, quod fert puer hic, qui te comitatur? dic mihi.

JUST. Et hoc dedicaturus ad deum venio.

CHREM. Num in hoc pallio initiatus es majoribus mysteriis?

JUST. Non: verum in eo alsi annos tredecim.

CHREM. Calcei vero?

JUST. Et isti una hibernum frigus tolerarunt.

CHREM. Ergo istos etiam dedicandos adtulisti?

JUST. Ita hercle.

CHREM. Lepida sane dona deo ferens venis.

SYC. Hei infortunatus ego! quam penitus perii miser! ô terque quaterque infortunatus et quinquies, et duodecies, et decies-millies. Iu, iu! ita multiplici obrutus sum infortunio.

CHREM. Apollo averrunce et dii servatores! quin est quod huic homini evenit mali?

SYC. Annon vero intoleranda mihi nunc evenerunt mala? qui amisi omnia, quæ domi habebam, per deum hunc, qui futurus est cœcus de integro, si modo jura non deficiant.

JUST. Ego propemodum rem cognoscere me arbitror: accedit enim aliquis oppressus calamitate: videtur autem esse homo pravæ notæ.

CHREM. Ita hercle. Recte ergo ei fit, quod perit.

SYC. Ubi, ubi est iste, qui solus nos omnes opulentos extemplo se facturum pollicitus fuerat, si modo visum rursus reciperet? at ille multo potius perdidit nonnullos.

CHREM. Et quemnam sic male adfecit?

SYC. Me ipsum.

CHREM. Num unus ex improbis eras et parietum perfossoribus?

SYC. Nihil hercle sani vobis ambobus inest: nec fieri potest, quin meam habeatis pecuniam.

CAR. Pro magna Ceres! quam se ferocem intulit hic sycophanta! apparet eum fame urgeri.

SYC. Tu quidem mox cito ad forum ibis: ibi enim tormentis cogeris in rota confiteri tua scelera.

CAR. At tu ejula.

JUST. Ita me Jupiter Servator amet, ut magni faciendus est Græcis omnibus Deus ille, quod sycophantas perditurus est malos male.

SYC. Hei miser ego! Num tu etiam hujus furti particeps, me derides? nam alioqui unde accepisti vestimentum hocce? heri autem te vidi detrito amictum pallio.

JUST. Nihil te moror: gesto enim emtum drachma ab Eudamo anulum huncce.

CHREM. Sed nullum reperias contra sycophantæ morsum.

SYC. Quid est, nisi hoc insignis contumelia est? irridetis; at quid hic agatis, nondum dixistis. Etenim nulli bono hic estis.

CHREM. Non tuo hercle: scias hoc velim.

SYC. De meo enim edepol cœnabitis.

CHREM. Ut hoc verum est, ita tu cum tuo teste disrumparis, nullo cibo repletus.

SYC. Negatis? intus est, ô impurissimi, magna vis piscium in frustra concisorum, et carnium assarum. Uhu, uhu, uhu, uhu, uhu, uhu.

CHREM. Odorarisne aliquid, scelus?

JUST. Frigus fortasse, quia tam detrito amictus est pallio.

SYC. Hæccine toleranda sunt, ô Jupiter diique ceteri! mene ab istis sic ludibrio haberi! heu, quam crucior, quod vir bonus et patriæ amans hæc mala suffero!

CHREM. Tune patriæ amans et vir bonus?

SYC. Ut nemo alius.

CHREM. Atqui responde mihi quod te interrogabo.

SYC. Quidnam?

CHREM. Esne agricola?

SYC. Tu me adeo insanire putas?

CHREM. Sed mercator?

SYC. Sane eum me esse simulo, siquando usus venit.

CHREM. Quid ergo? num artem aliquam addidicisti?

SYC. Non hercle.

CHREM. Quomodo igitur victitabas, aut unde, quum nihil ageres?

SYC. Publica negotia procuro et privata omnia.

CHREM. Tune? qua impulsus causa?

SYC. Sic lubet.

CHREM. Quomodo igitur tu sis vir bonus, ô parietum perfossor, si in iis, quæ nihil ad te adtinent, odium tibi concilias?

SYC. Itane vero ad me non adtinet de mea mihi patria me bene mereri pro meis viribus, ô fatue?

CHREM. Bene mereri de patria estne aliena curare?

SYC. Est sane legibus succurrere, quæ positæ fuerint, et non permittere, si quis peccet.

CHREM. Annon vero data opera civitas judices constituit, qui his præsint?

SYC. At quis nomina defert?

CHREM. Qui vult.

SYC. Atqui is ego sum: proinde in me recidunt civitatis negotia.

CHREM. Improbum igitur hercle præsidem habet. At nonne malles tranquillitate perfruens in otio vivere?

SYC. At tu pecudis vitam commemoras, si nullum erit studium, in quo ætatem teras.

CHREM. Nec meliora te doceri sineres?

SYC. Non, si mihi dares Plutum ipsum et Batti silphium.

CHREM. Depone ocius vestem.

CAR. Heus tu, tibi dicit.

CHREM. Deinde calceos exue.

CAR. Omnia hæc tibi dicit.

SYC. Quin age, accedat aliquis vestrûm huc ad me, si quis vult.

CAR. Atqui is sum ego.

SYC. Hei miser! interdiu vestibus spolior.

CAR. Tu enim vis, aliena negotia curans, cibum habere.

SYC. *(ad testem)* Viden' tu quæ facit? horum te testem voco.

CHREM. Sed in pedes se conjecit, quem adduxti testem.

SYC. Væ mihi! solus ab istis circumclusus sum.

CAR. Nunc clamitas?

SYC. Væ iterum mihi!

CAR. Da tu mihi detritum istud pallium, quo amiciam sycophantam huncce.

JUST. Minime vero: nam Pluto consecratum est dudum.

CAR. Ubinam ergo melius dedicabitur, quam si homini nequam et parietum perfossori injiciatur. At Plutum ornari decoris vestimentis par est.

JUST. Calceis autem istis quid faciemus? dic mihi.

CAR. Et istos actutum ad frontem, tanquam ad oleastrum, clavis adfigam huic.

SYC. Abibo: nam sentio me multo inferiorem esse vobis. Si vero socium mihi adscivero quempiam, tametsi ficulneum, potens iste Deus ut mihi pœnas det, faxo hodie; quandoquidem solus et unus tollit manifesto popularem statum, re nec in senatu, nec apud populum deliberata.

JUST. Tu vero, quoniam armatura mea instructus incedis, age in balneum curre: deinde ibi primam stationem obtinens te calefacias: nam et eandem ego olim tenui.

CHREM. Sed balneator protrahet eum foras prehensum testiculis: nam, ubi eum viderit, animadvertet ipsum esse ex sequioris notæ hominibus. At nos ingrediamur, ut adores Deum.

CHOR. *(Deest Chori canticum.)*

ANUS, CHORUS, CHREMYLUS, ADOLESCENS.

AN. Anne, optimi senes, ad domum novi istius Dei vere pervenimus, aut tota via aberravimus?

CHOR. At scito ad ipsum te pervenisse ostium, adolescentula: nam lepide sciscitaris.

AN. Age ergo, familiarium quempiam evocabo foras.

CHREM. Ne faxis: ego enim ipse egressus sum. Sed quamobrem maxime veneris, dicere te par est.

AN. Perpetior gravia et nefaria, ô amice: nam ex quo Deus iste cœpit videre, haud vitalem reddidit vitam mihi.

CHREM. Quid vero est? num tu etiam sycophantria inter mulieres eras?

AN. Haud ecastor ego.

CHREM. Aut literam non sortita es, quæ tibi jus daret gratiis bibendi?

AN. Irrides: ego vero perii. Ita uror misera.

CHREM. Annon itaque properabis dicere, quid te tam male urat?

AN. Ausculta. Erat mihi adolescentulus, quem amabam, pauper quidem, sed venusto vultu, et pulcher et probus. Nam si qua re mihi forte opus esset, omnia faciebat mihi decenter et scite; ego vero vicissim in iisdem omnibus operam ei dabam.

CHREM. Quid autem erat, quod a te peteret maxime?

AN. Non multa: etenim me impendio reverebatur. Sed viginti drachmas petebat quandoque ad vestem emendam: octo autem ad calceos: et tunicam sororibus emere me jubebat, matrique pallam, frumentique petebat modios quatuor.

CHREM. Haud multa sane, ita me Apollo amet, ista sunt, quæ commemorasti: sed apparet illum te reveritum esse.

AN. Et hæc quidem non ex avaritia petere se a me dicebat, verum amicitiæ gratia, ut meam gestans vestem, mei recordaretur.

CHREM. Hominem narras supra modum tui amantem.

AN. Sed nunc scelestus non eodem amplius erga me est animo: verum prorsus est immutatus. Quum enim placentam istam, ceteraque ei bellaria, quæ huic lanci imposita sunt, misissem, et subindicassem me ad vesperam venturam—

CHREM. Quid fecit? dic mihi.

AN. Placentulam istam nobis insuper remisit, ea lege, ut ne amplius illuc venirem, addito etiam hoc dicterio: *Olim fuere fortes Milesii.*

CHREM. Apparet moribus fuisse non improbis: deinde dives factus, non amplius capitur lenticula: antehac autem præ inopia omnia devorabat.

AN. Atqui antehac quotidie, ita me amet Ceres et Proserpina, ad ostium meum accedebat semper.

CHREM. Efferendi causa?

AN. Non ecastor, sed tantum vocis meæ audiendi cupidus.

CHREM. Quin immo accipiendi gratia.

AN. Tum pol, siquando tristem me esse sentiret, *anaticulam* me et *palumbulam* blande vocabat.

CHREM. Deinde forte nummos petebat ad calceos.

AN. Majoribus autem Eleusiniis quia vectam me carpento forte quis adspexisset, ob id toto die vapulavi: tanta æmulatio incesserat illum adolescentulum.

CHREM. Nam lubenter, uti videtur, comedebat solus.

AN. Quin et manus me perpulchras habere solebat dicere.

CHREM. Quum scilicet porrigerent viginti drachmas.

AN. Cutemque meam suave dicebat olere.

CHREM. Merito hercle, siquando nimirum Thasium infunderes.

AN. Adspectumque me habere mollem et pulchrum.

CHREM. Non inficetus erat homo, sed sciebat vetulæ subantis viatica comedere.

AN. Hæc itaque Deus iste, ô amice, non recte facit, qui profitetur se injuria lacessitis præsto futurum semper.

CHREM. Quid igitur faciat, dic; et effectum dabitur.

AN. Ecastor æquum est cogere eum, qui a me beneficia acceperit, ut mihi vicissim benefaciat: aut indignus est qui ne minimo quidem fruatur bono.

CHREM. Nonne igitur singulis tibi noctibus referebat gratias?

AN. At dicebat se vivam me nunquam deserturum.

CHREM. Recte quidem: at nunc non amplius vivere te putat.

AN. Præ mœrore enim contabui, ô amicissime.

CHREM. Non: sed putrefacta es, ut mihi videris.

AN. Itaque profecto per anulum me transire feceris.

CHREM. Si quidem is anulus sit cribri circulus.

AN. Sed eccum, ipsus hic advenit adolescentulus, de quo dudum conqueror. Videtur comissatum ire.

CHREM. Apparet. Coronam etenim gestans et facem incedit.

AD. Salvere jubeo.

AN. Quid ait?

AD. Amica vetus, celeriter sane incanuisti, cœlum testor.

AN. Misera ego, quanta contumelia adficior!

CHREM. A multo tempore te non videtur vidisse.

AN. Quanto tempore, miser, qui heri apud me fuerit?

CHREM. Ergo contra ei evenit, atque aliis plerisque: ebrius enim, ut apparet, acutius cernit.

AN. Minime: sed semper incompositis fuit moribus.

AD. O rex maris Neptune, et dii seniles, quantum rugarum in facie habet!

AN. Ah, ah! facem mihi ne admove.

CHREM. Recte sane autumat. Si enim ipsam vel unica scintilla attigerit, tanquam vetustum oleæ ramum eam comburet.

AD. Vin' aliquantisper mecum ludere?

AN. Ubinam, miser?

AD. Istic, sumtis nucibus.

AN. Quemnam ludum?

AD. Quot habes dentes?

CHREM. At cognoscam ego etiam: habet enim tres fortasse, aut quatuor.

AD. Solve: nam unicum tantum molarem habet.

AN. Homo miserrime! non mihi videris esse sanæ mentis, qui coram tot viris me conviciis perfundis.

AD. Equidem tibi prodesset, si quis te calida perfunderet.

CHREM. Non sane, quia nunc mangonice sese habet: sin abluatur ista cerussa, videbis manifesto faciei rugas.

AN. Quum sis homo senex, deliras, uti video.

AD. Fortasse attentat te, et papillas contrectat tuas, existimans hæc se clam me facere.

AN. Non meas quidem, non inquam, sceleste, ita me Venus amet.

CHREM. Non sane, ita mihi Hecate propitia sit: nam utique insanirem. Verum tamen, ô adolescens, non sinam adolescentulam ut odio habeas istam.

AD. Ego vero eam efflictim amo.

CHREM. Atqui te accusat.

AD. Qua de re accusat?

CHREM. Ait te petulantem esse et dicere, *Olim fortes fuisse Milesios.*

AD. Ego de hac tecum non contendam.

CHREM. Quid ita?

AD. Reverentia ætatis tuæ: nam nunquam alteri concessissem ut istuc faceret. Nunc vero lætus abi adsumta adolescentula.

CHREM. Novi mentem tuam, novi: non amplius forte vis esse cum illa.

AN. Quis autem est permissurus?

AD. Non sollicitarem sane anum subagitatam inde a tredecies mille annis.

CHREM. At tamen quoniam vinum non dedignatus es bibere, etiam fæx tibi exhaurienda erit.

AD. Sed hæc fæx est nimis vetus et putris.

CHREM. Ergo colum istis omnibus medebitur.

AD. Sed abi intro: Deo enim volo ingressus dedicare coronas hasce, quas habeo.

AN. Ego vero ei etiam aliquid dicere volo.

AD. At ego jam non intrabo.

CHREM. Bono animo es: nihil formida: non enim tibi vim inferet.

AD. Recte omnino mones: nam satis multo tempore eam sublevi.

AN. I præ: ego autem pone te ingrediar.

CHREM. Quam pertinaciter, ô supreme Jupiter, hæc anicula, velut ostreum, adolescenti adhærescit!

CHOR. *(Deest Chori canticum.)*

CARIO, MERCURIUS, SACERDOS JOVIS, CHREMYLUS, ANUS, CHORUS.

CAR. Quis est, qui pultat fores? quid hoc est? nemo, ut videtur, pultat: sed nimirum ostiolum sic temere sonitu edito gemit.

MERC. Tibi, tibi inquam dico, Cario, resiste.

CAR. Eho, dic mihi, tune fores pultabas tam improbe?

MERC. Non hercle, sed jam pultaturus eram: deinde occupasti aperire. Sed curriculo curre et evoca huc herum, deinde uxorem ejus et liberos, deinde et famulos, deinde canem, deinde te ipsum, deinde porcum.

CAR. Dic mihi, quid est?

MERC. Jupiter, ô miserrime, vult in eodem vos commistos catino universos in Barathrum injicere.

CAR. Istiusmodi rerum nuntio lingua exciditur. Sed cur tandem hæc facere cogitat nobis?

MERC. Quia facinus gravissimum patrastis. Ex quo enim denuo cœpit videre Plutus, nemo nec thus, nec laurum, nec libum, nec victimam, nec aliud quicquam nobis diis sacrificat.

CAR. Non hercle; neque sacrificabit. Male enim nostri curam gerebatis tunc.

MERC. De ceteris quidem diis minus anxie laboro: at ego perii et interii.

CAR. Recte sapis.

MERC. Antea enim apud cauponas mane statim habebam omnis generis lautitias, offam vino subactam, mel, caricas, quæcunque par est Mercurium edere: nunc autem esuriens, sursum porrectis pedibus, requiesco.

CAR. Nonne vero merito, ut qui damno cauponas mactabas subinde, quum tamen istiusmodi bona ab illis haberes?

MERC. Heu miser ego! heu placentam quarto cujusvis mensis die pistam!

CAR. *Absentem desideras et frustra vocas.*

MERC. Eheu pernam, quam ego comedebam!

CAR. Uni tu pernæ innixus hic sub dio salta.

MERC. Et intestina calida, quæ ego comedebam!

CAR. Intestinorum tormina te videntur vexare.

MERC. Eheu calicem æquali portione vini et aquæ temperatum!

CAR. Hoc insuper epoto, quamprimum hinc facesse.

MERC. Numquid me amicum tuum ope tua juvares?

CAR. Si ejusmodi re tibi opus est, in qua tibi prodesse possim.

MERC. Si mihi panem bene pistum præbens, comedere dares, et magnum frustum carnis victimarum earum, quibus intus sacrificatis.

CAR. At illa efferri nefas est.

MERC. Atqui quando aliquod vasculum heri tui surripiebas, semper ego faciebam, ut latere posses.

CAR. Ea quidem conditione, ut ipse particeps fieres, ô parietum perfossor: nam obvenire tibi solebat grandis placenta bene pista.

MERC. Quam deinde solus comedere solebas.

CAR. Non enim partem æquam plagarum mecum accipiebas, si, quando deprehenderer flagitio aliquo commisso.

MERC. Ne memineris veterum malorum, si Phylen occupasti. Sed, per deos obsecro, contubernalem me recipite.

CAR. Itane, diis relictis, hic manebis?

MERC. Vestra enim conditio est melior multo.

CAR. Quid vero? num transfugere tibi lepidum videtur?

MERC. *Patria enim est omnis regio ubi homini bene est.*

CAR. Quem, quæso, usum nobis præstabis, si hic fueris?

MERC. Januæ vertendæ me præsidem facitote.

CAR. Vertendæ? atqui nihil opus est versutiis.

MERC. At negótiationum.

CAR. At nunc ditescimus. Quid ergo Mercurium Cauponarium alere nobis opus est?

MERC. Itaque doli artificem.

CAR. Doli? minime. Non enim opus est jam dolo, sed simplicibus moribus.

MERC. At viæ ducem.

CAR. Sed Deus jam videt: adeoque duce non amplius indigebimus.

MERC. Itaque certaminum præses ero: et quid adhuc dices? Pluto enim convenientissimum est instituere certamina musica et gymnica.

CAR. Quam bonum est cognomina multa habere! iste enim hac ratione invenit sibi victum. Non temere omnes judices omni sæpe studio contendunt, ut multis tribunalium literis inscribantur.

MERC. Itaque hac conditione ingrediar.

CAR. Et quidem elue ipse ad puteum accedens exta victimarum, ut statim officiosum te mihi probes.

SAC. Quis possit mihi certo indicare, ubi sit Chremylus?

CHREM. Quid est, vir optime?

SAC. Quid, nisi male? Ex quo enim Plutus iste cœpit videre, pereo fame: nam quod comedam, non habeo, tametsi sum sacerdos Jovis Servatoris.

CHREM. Quænam vero, amabo, causa est hujus rei?

SAC. Nemo dignatur amplius sacrificare.

CHREM. Quam ob rem?

SAC. Quia omnes sunt divites. At tunc, quum nihil habebant, mercator salvus reversus domum mactabat victimam aliquam: alius item quispiam, quod judicio absolutus fuisset: alius vero litabat, et invitabat sacerdotem: nunc nemo sacrificat prorsus quicquam, neque in fanum intrat, nisi cacatum plus quam decies milleni.

CAR. Nonne ergo ex his, quæ tibi rite obveniunt, sumis?

SAC. Igitur ipse etiam mihi videor, Jove Servatore deserto, hic mansurus.

CHREM. Bono animo es: nam Deo volente, bene erit. Jupiter enim Servator hic adest, sponte adveniens.

SAC. Omnia bona itaque nuntias.

CHREM. Dedicabimus ergo actutum, manta modo, Plutum in eo loco, ubi antehac erat, ærarium Deæ perpetuo custodiens. Sed efferat aliquis huc faces incensas, ut tu eas gestans præcedas ante Deum.

SAC. Omnino quidem hæc fieri oportet.

CHREM. Plutum aliquis evocet foras.

AN. Ego vero quid faciam?

CHREM. Ollas, quibus Deum dedicabimus, cape, et in capite fer modeste, siquidem venisti varia veste induta.

AN. Et illa, quorum causa veneram?

CHREM. Omnia confient. Veniet enim ad te adolescentulus ad vesperam.

AN. At tu quidem si pro illo spondeas venturum eum ad me, ita ecastor portabo ollas.

CAR. Profecto ollis istis contra atque aliis evenit; nam ceteris quidem ollis anus in summo est: huic autem nunc anui in superficie sunt ollæ.

CHOR. Haud amplius itaque decet nos cunctari, sed recedere retrorsum: nos enim cantantes oportet istos a tergo sequi.

ARISTOPHANIS

ECCLESIAZUSÆ.

DRAMATIS PERSONÆ.

PRAXAGORA.

MULIERES QUÆDAM.

CHORUS MULIERUM.

BLEPYRUS *maritus Praxagoræ.*

VIR QUIDAM.

CHREMES.

VIR I. *bona in medium depositurus.*

VIR II. *non depositurus.*

VETULÆ III.

PUELLA.

ADOLESCENS.

ANCILLA.

HERUS.

ARISTOPHANIS

ECCLESIAZUSÆ.

PRAXAGORA, MULIERES QUÆDAM, CHORUS.

PRAX. O LUCIDUM jubar lychni fictilis, conspicuis in locis perquam commode suspensum, (namque tuam originem fortunasque exponemus, ô lychne; nempe rota ductus impulsu figuli, singulis in naribus splendidos Solis honores habes.) da motu tuo condicta flammæ signa. Tibi quippe uni aperimus consilia nostra; atque adeo merito, siquidem in cubiculis nostris dum varias rei Venereæ schemas experimur, tu nobis ades, neque quisquam ex ædibus abigit oculum tuum, crissantium corporum inspectorem. Solus autem, ô lychne, in arcanos usque feminum recessus luces, deustulans pullulantes pilos: tum etiam nobis cellas frugibus et Lyæo latice refertas furtim reserantibus ades. Ac in hisce omnibus adjutor quum sis, nihil tamen vicinis enuntias. Quamobrem conscius eris præsentium consiliorum, quæcunque Sciris decreverunt mulieres amicæ meæ. Sed nulla earum adest, quas venisse oportuit: et tamen jamjam lucescet hoc: actutum habebitur concio, et sedes nobis capiendæ sunt, ut olim Sphyromachus dixit, si satis meministis: *Oportet mulieres inter viros sedentes latere.* Quidnam autem sit? an nondum consuerunt barbas, quas ut haberent constitutum fuerat? an vero vestes virorum subducere eis difficile fuerit? Atat advenientem lucernam prospicio. Age, mihi retro huc concedendum est, ne forte qui horsum venit, vir aliquis siet.

MUL. I. Nunc eundi tempus est: præco enim modo prodeuntibus nobis domo altera vice cantavit.

PRAX. At ego vos opperiens noctem perpetem vigilavi. Verum age, hanc vicinam e proximo evocem, leniter scalpens januam. Cauto enim opus est, ne quid vir ejus persentiscat.

MUL. II. Audivi sane, dum mihi induco calceos, scalptionem digitorum tuorum, quippe quæ non dormiebam; siquidem vir, ô mea tu, (Salaminius autem est quicum nupta sum ego) tota me nocte usque et usque agitavit in stragulis. Itaque adeo illius vestem nunc demum capere potui.

MUL. I. Atat video prodeuntem Clinaretam, et Sostratam, et una cum iis vicinam hanc Philænetam.

PRAX. Ecquid festinabitis vos? Sancte enim dejeravit Glyce, quæ nostrûm postrema venerit, eam tribus vini congiis et cicerum chœnice multatum iri.

MUL. I. En, Smicythionis non vides Melistichen in virilibus calceis festinantem? Ea quidem sola mihi videtur a viro exisse otiose.

MUL. II. Quid? nonne vides cauponis uxorem Geusistratam dextra lampadem tenentem, unaque Philodoreti et Chæretadæ sponsam?

PRAX. Sed et alias bene multas video horsum tendentes, mulierum quæ sunt in urbe excellentissimas quasque.

MUL. III. Ego quidem, ô dilecta, diu multumque fui sollicita, donec e domo furtim elabi potuerim. Vir enim meus totam noctem misere tussiit, trichiis here in cœna offertus.

PRAX. Sedete igitur, ut vos, quando huc omnes convenisse video, de iis interrogem, quæ in Sciris decreta sunt, quo sciam ea feceritis nec ne.

MUL. IV. Ego sane: nam primum omnium alas habeo hirsutiores fruticeto, itidem ut convenerat. Tum vero, si quando vir meus ad forum se conferret, totum corpus perungebam, et sic stans in sole toto die excoquebar.

MUL. V. Ego quoque: novaculam enim domo ejeci extemplo, tota ut pilosa fierem, neque quicquam mihi cum muliere simile esset.

PRAX. Habetis vero barbas, quibuscum ut conveniremus, nobis omnibus edictum fuerat?

MUL. IV. Ego quidem, per Hecaten, pulchram hancce habeo.

MUL. V. Ego itidem unam, Epicratis barba non paulo pulchriorem.

PRAX. Vos autem quid autumatis?

MUL. IV. Habere se autumant: dictis enim adnuunt.

PRAX. Et quidem cetera vobis, ut video, factitata sunt: Laconicos enim calceos habetis et scipiones, vestesque viriles, prout a nobis præceptum fuerat.

MUL. VI. Ego quidem hunc Lamiæ dormientis baculum domo etiam mecum extuli.

MUL. I. Hic sane unus ex iis baculis est, quorum pressus pondere pedit Lamias. Aptus esset, per Jovem Servatorem, hic homo, si Panoptæ renonem indueret, carnificem quibus vellet modis ludificari.

PRAX. Dicite, quæso, dum adhuc astra in cœlo apparent, qui tandem ea, quæ posthæc agenda sunt, faciemus? conventus enim, ad quem nos accinximus, statim ab Aurora inchoabitur.

MUL. I. Sane Ecastor: itaque capere te sedem oportet ex adverso tribunalis, in quo Prytanes sedent.

MUL. VII. Hæc quidem mecum adtuli, ut congregata concione carminare possim.

PRAX. *Congregata?* misera.

MUL. VII. Ita sane, per Dianam. Qui enim minus bene rhetores audiam, si carminem? nudi autem mihi sunt pueri domi.

PRAX. Ecce vero carminantem! quam quidem nullum corporis membrum oportebat ostendere spectatoribus. Res vero bella et nimis jocosa nobis accideret, si frequenti in populi cœtu transcendens subsellia nostrûm quæpiam, rejecta veste eugium ostenderet Sin

priores sederimus, collectis vestibus, latebimus. Quum vero barbas demiserimus, quas illic ori nostro circumligabimus, quis, amabo, nos videns non reputaverit viros? Agyrrius enim Pronomi barbam habens, cunctos fefellit: atqui prius mulier erat: nunc autem, ut vides, summum in republica locum tenet. Quocirca, per diem crastinum obsecro, tam magnum audeamus facinus, si qua ratione urbis administrationem capere possimus, quo boni quidpiam in eam conferamus. Nunc enim nec velis nec remis ratem provehimus.

MUL. VII. At quæso tandem, quonam fiet modo, ut mulierum conventus concionari possit?

PRAX. Sane vero nihil facilius. Quippe vulgo dictitant, eos ex adolescentibus, qui plurimum subiguntur, dicendi peritissimos esse: id autem nobis per fortem fortunam suppetit.

MUL. VII. Nescio ego. Periculosa autem res est inexperientia.

PRAX. Inde est quod huc data opera convenimus, ut ante meditemur quæ nobis illic dicenda erunt: age autem, nonne ocius barbam tibi circumligabis, tuque et ceteræ omnes, quæ in dicendo exercitæ sunt?

MUL. VIII. Quænam autem, ô stulta, nostrûm loqui nescit?

PRAX. Age igitur, barbam tu tibi præliga, citoque vir fias. Ego autem, positis in medio coronis, barbam et ipsa mihi circumligabo, sicut vos facietis, si forte quid dicere mihi videbitur necesse.

MUL. II. Age, ô dulcissima Praxagora, aspice sodes, quam ridicula res videatur.

PRAX. Qui autem ridicula?

MUL. II. Veluti si sepiis assatis barbam quis cicumligaret.

PRAX. Heus lustrator, mustelam circumfer: prodi in medium. Ariphrades, linguam comprime, transi et sedem cape. Quænam concionari vult?

MUL. VIII. Ego.

PRAX. Impone igitur capiti coronam, quod faustum et felix sit.

MUL. VIII. Ecce.

PRAX. Verba facito.

MUL. VIII. Itane antequam biberim dicam?

PRAX. Ecce vero *biberim!*

MUL. VIII. Quid igitur, ô inepta, opus fuerat coronam sumere?

PRAX. Apage te hinc. Talia fortasse nobis fecisses et illic.

MUL. VIII. Sed enim nonne et viri in concione bibunt?

PRAX. En iterum *bibunt!*

MUL. VIII. Sane, per Dianam, et quidem meracius. Unde et decreta quæcunque faciunt, inspicientibus et attente considerantibus insana videntur et dementia, velut ebriorum hominum commenta. Quin etiam, per Jovem, libant: sin minus, cujus rei gratia ita diis supplicarent, vinum nisi adesset? præterea conviciantur inter sese, quasi bene appoti; temulentosque, qui se gerant indecore, efferunt e cœtu lictores.

PRAX. Abi, abi sis et sede: mulier enim nihili es.

MUL. VIII. Ecastor næ mihi satius erat barbam non sumere: siti enim, opinor, nunc miseræ mihi dissilient viscera.

PRAX. Estne vestrûm alia quæ velit dicere?

MUL. IX. Ego.

PRAX. Age ergo coronare: res quippe nunc agitur: daque operam ut viriliter et probe dicas, baculo decore innixa.

MUL. IX. *Profecto optassem quempiam eorum, qui dicendo assueti sunt, ea dicere, quæ optima sint, ut sederem otiosus: at nunc ne unam cauponam sivero, quantum quidem mea sententia valuerit, in diversorio suo lacus aquæ facere. Mihi quidem non placet, per Cererem et Proserpinam—*

PRAX. *Per Cererem et Proserpinam?* O misera, ubinam tibi mens est?

MUL. IX. Quid vero est? Nondum enim a te petii bibere.

PRAX. Non sane: sed, quum vir sis, per Cererem et Proserpinam jurasti: quanquam cetera lepidissime locuta es.

MUL. IX. O per Apollinem!

PRAX. Desine, quæso: frustra enim concioni interfuerim, nihilque promoverim, nisi mos loquendi accurate observatus fuerit.

MUL. IX. Cedo coronam: nam rursus concionabor. Videor enim mihi satis apte quippiam meditata. *Mihi enim, ô mulieres, quæ hic sedetis—*

PRAX. *Mulieres* rursus, ô misella tu, compellas, quæ viros compellare debes.

MUL. IX. Erroris causa est Epigonus iste. Quippe eo respiciens, coram mulieribus dicere me putabam.

PRAX. Facesse hinc tu quoque, et posthac sede: ego enim ipsa, ut videor, sumta hac corona, vestrûm omnium causa concionabor, deos primum precata, ut, quæ constituimus, ad felicem exitum perducam. *Æque ad me adtinet hujus regionis cura, atque ad vos. Doleo autem et fero iniquo animo omnia urbis nostræ incommoda: quippe illam video præfectis utentem perpetuo malis: eorumque si quispiam vel diem unum bonus sit, totos decem dies malus est. Alii fortassis commiseris rempublicam? plura etiam mala faciet. Difficile autem viros morosos monere; vos, inquam, ô cives, qui reformidatis eos, qui vos amare volunt: iis autem, qui amare nolunt, supplicatis perpetuo. Fuit tempus, quum conciliis nullo modo uteremur, sed Agyrrium pravum hominem censebamus: nunc autem, quum iis utamur, alius quidem accipiens pecuniam, id mirum in modum laudat; qui vero non accipit, eos morte dignos deputat, qui in conciliis mercedem ferunt.*

MUL. I. Per Venerem, hæc belle dicis.

PRAX. Misera, *Venerem* nominasti. Lepida vero et jocosa nobis faceres, in concione si id diceres.

MUL. I. At non dicerem.

PRAX. Ne igitur nunc assuesce dicere. *Præterea confœderationem hanc quum considerabamus, deque ea deliberabamus, vulgo dictitabant perituram civitatem, si minus illa fieret: postquam inita est, indigne ferre cœperunt: rhetorum autem ille, qui eam suaserat, extemplo fugiens abiit. Naves in mare deduci, satis placet inopi: divitibus autem et agricolis non placet. Corinthiis succensetis: illi autem tibi, ô popelle, boni et commodi sunt: iis itidem commodus esto. Argeus rudis est, Hieronymus autem sa-*

piens. Salus leviter caput exseruit, at illam respuitis, ne Thrasybulum ipsum advocantes.

MUL. I. Eugepæ, quam prudens vir!

PRAX. Nunc, ut decet, laudasti. *Vos enim, ô popule, horum omnium causa estis, qui pecuniam publicam in mercedem vestram fertis. Privatim singuli spectatis, quod quisque lucrabitur; commune autem, quemadmodum Æsimus, volvitur. Atqui si mihi auscultaveritis, adhuc servabimini. Mulieribus enim aio oportere vos urbem nostram tradere: etenim illis domi procuratricibus et dispensatricibus utimur.*

MUL. II. Bene, bene, per Jovem, bene. Perge, ô bone.

PRAX. *Ut autem melius quam nos moratæ sunt, ego docebo. Primum enim cunctæ lavant lanas aqua calida pro more veteri: neque temere novi quid tentantes ipsas videas. Atheniensium vero civitas, si hoc bene teneret, nonne servaretur, nisi quid aliud novi curiose frustraque actitaret? Sedentes illæ frigunt obsonia, sicut et prius: capite ferunt, sicut et prius: Thesmophoria agunt, sicut et prius: viros suos male habent, sicut et prius: adulteros domi habent, sicut et prius: et ut illis dent, obsonantes fallunt, sicut et prius: vinum meracum amant, sicut et prius: subagitatæ gaudent, sicut et prius. His igitur, ô viri, urbem tradentes, non est, quod frustra argutemur; neque rogitemus, quid illæ acturæ sint: sed omnimodo sinamus illas imperare, hoc unum considerantes, quod videlicet matres quum sint, milites servare cupiunt. Dein cibaria quisnam melius submittat, quam quæ peperit? ad parandas divitias solertissimum est muliebre ingenium; et mulier si imperet, haud unquam facile decipiatur: quippe illæ decipere assuetæ sunt. Cetera quidem omittam: in his autem si mihi fidem habueritis, felices vitam omnem degetis.*

MUL. I. Bene, ô jucundissima Praxagora, et ingeniose. Unde quæso hæc, ô bona, didicisti tam callide?

PRAX. Fugarum tempore cum viro habitavi in Pnyce: tum sæpius ibi audiens rhetorum conciones, et ipsa concionari didici.

MUL. I. Non temere igitur, ô bona, dicendi perita es et sapiens; et te ducem mulieres, abhinc eligimus, si hæc, quæ cogitas, facies. Verum si Cephalus irruens convicietur tibi, quo modo ei in concione contradices?

PRAX. Eum dicam delirare.

MUL. I. At hoc norunt omnes.

PRAX. Sed et atra bile percitum esse.

MUL. I. Hoc itidem sciunt omnes.

PRAX. Præterea et acetabula male fingere, rempublicam autem bene et pulchre.

MUL. I. Quid si Neoclides lippus probra tibi ingerat?

PRAX. Huic ego dicam, ut in canis culum inspiciat.

MUL. I. Quid, si te pulsent?

PRAX. Ego contra movebor, utpote quæ non imperita sim plurimarum pulsationum.

MUL. I. Hoc unum a nobis provisum non est: si te lictores trahant, quid tandem facies?

PRAX. Subnixis sic alis reluctabor: neque enim media prehendar.

MUL. I. Nos autem, si te sublimem rapiant, amittere jubebimus.

MUL. II. Hæc quidem nobis pulchre cogitata sunt: illud vero non prævidimus, quonam modo manus tollere tunc meminerimus: quippe non manus, sed pedes tollere adsuetæ sumus.

PRAX. Res ista difficilis est: tamen extendendæ manus ab humero nudantibus alterum brachium. Nunc autem agite, vestes succingite, induamini citissime Laconicos calceos, quemadmodum virum videtis, quum in concionem, aut foras singulis diebus iturus est. Tum vero, quum ea se bene habuerint, barbas vobis adligate. Quum vero bene compositæ illas scite aptaveritis vobis, tunc etiam virorum pallia, quæ subduxistis, ceteris superinjicite, et baculis innixæ, incedite, canticum aliquid senile canentes, more rusticorum incitatæ.

MUL. II. Bene autumas: nos autem præeamus illis. Nam et alias puto ex agris in Pnycem venturas exadvorsum mulieres.

PRAX. Verum festinate. Quippe mos est, ut qui usque a mane in Pnyce non adfuerunt, abeant ne minimum quidem lucri referentes.

CHOR. Progrediendi tempus est, ô viri; id enim nos memores dicere perpetuo oportet, ne forte nobis excidat: neque enim mediocre periculum nobis adsit, si deprehendamur aggressæ tale facinus in tenebris.

SEM. Eamus in concionem, ô viri; nam interminatus est Thesmotheta ei, qui non primo mane, offusis etiamnum tenebris super terram, venerit pulvere conspersus præ festinatione, acerba tuens, alliata muria contentus, ei inquam, non daturum se tres obolos. Sed, ô Charitimida, tuque Smicythe, et Drace, sequere festinabunde, operam dans, ut nihil aberres ab iis, quæ te illic effecta dare necesse est. Ceterum symbolo accepto prope invicem sedeamus, ut ea decernamus omnia, quæ amicarum nostrarum in rem bene conducant. At vero quid loquor? *amicorum* enim dicere debueram.

SEM. Vide autem ut propellamus istos, qui ex Astu veniunt; qui quidem antehac, quum unicum obolum acciperent ad concionem venientes, sedebant confabulantes: nunc autem præ turba molesti sunt. At enim quum Archon erat generosus ille Myronides, nemo ausus fuisset e reipublicæ administratione mercedem ferre: sed veniebat unusquisque in sacculo habens potum simul panemque et duas cepas, tresque olivas circiter. Nunc autem triobolum accipere postulant, quum aliquid publicæ rei faciunt, quasi viles operarii, qui lutum ferunt.

BLEPYRUS, VIR QUIDAM, CHREMES, CHORUS, PRAXAGORA.

BLEP. Quid hoc rei est? Quonam mihi uxor evanuit? nam circa Auroram dies est; illa autem non apparet. At ego jaceo jamdiu cacaturiens, soleas quæritans in tenebris et pallium: postquam autem illud manibus studiose tentando non potui invenire, jam vero januam aderat pultans Copræus, hoc ego uxoris meæ amiculum capio, ejusque Persicas induo. Sed ubinam locus est secretus? ubinam commode cacaverim? at sane noctu ubicunque cacare vacat:

neque enim me quisquam nunc cacantem viderit. Hei misero mihi, quod, senex quum essem, duxerim uxorem! quot ego verberibus plecti dignus sum! Neutiquam enim boni quidpiam actura exiit. Verum utut hæc sunt, interim cacandum est tamen.

VIR QUID. Quis illic est? nonne Blepyrus vicinus? Per Jovem ille ipsus est. Dic mihi, quid sibi vult hoc rubrum quo contegeris? an te Cinesias alicunde concacavit?

BLEP. Minime: sed cum uxoris meæ crocotula, quam illa induere solet, domo exii.

VIR. Pallium vero tuum ubinam est?

BLEP. Dicere nequeo; in stragulis enim diu quæsitum non reperi.

VIR. Quid postea? tu non uxori imperasti ut diceret?

BLEP. Non per Jovem: quippe intus non est: sed clam me evasit domo. Quamobrem metuo ne quid mali designet.

VIR. Per Neptunum, eadem tibi prorsus eveniunt, quæ mihi. Uxor etenim mea disparuit, sumto pallio, quod ego ferre soleo. Neque hoc me modo male habet: sed et calceos ipsos abstulit: nullibi enim eos reperire potui.

BLEP. Per Bacchum, nec ego meas Laconicas: sed sicut eram cacaturiens, pedibus in cothurnos immissis huc festinavi, ut ne cacarem in læna, quippe quæ recens lota et nitida est.

VIR. Quid, quæso, illud sit? num ad prandium eam amicarum quæpiam vocavit?

BLEP. Mea quidem sententia: non enim malis morata est moribus, quod quidem sciam.

VIR. At tu funem cacas. Mihi vero tempus est abeundi in concionem, si modo cepero pallium, quod mihi unicum est.

BLEP. Ego itidem, ubi cacavero: nunc autem pirum quoddam silvestre occludens mihi podicem retinet cibos.

VIR. Num pirum illud est, quod Laconicis dixit Thrasybulus?

BLEP. Per Bacchum, tenaciter mihi adhærescit. At enim quid agam? nec enim solum me angit hoc præsens malum: sed quando edero, quonam mihi abibit dehinc stercus? Nunc enim hic, quicunque tandem ille sit Achradusius vir, ostium obseravit. Quis igitur medicum mihi arcessat, et quem? quis eorum, qui clunibus operam dant, artis est peritissimus? hanc sane callet Amynon, at fortasse negabit. Antisthenem quispiam huc evocet omni modo: hic enim homo, ut facile conjicias, si ingemiscentem audias, novit quid sibi velit culus cacaturiens. O veneranda Lucina, ne me siris disrumpi obserato podice, ut ne fiam lasanum comicum.

CHREM. Heus tu, quid facis? num cacas?

BLEP. Egone? non equidem hercle amplius; sed resurgo.

CHREM. Quid vero uxoris tuæ amiculum induisti?

BLEP. Quippe illud temere in tenebris intus cepi. At unde agis te, quæso?

CHREM. E concione.

BLEP. Jamne ergo dimissa est?

CHREM. Ita hercle, et quidem diluculo. Et pro Jupiter! plurimum risum præbuit rubrica, quam undique sparserant.

BLEP. Proinde triobolum accepisti.

CHREM. Utinam vero! sed tardior veni; unde hercle me piget pudetque, quum præter inanem saccum nihil reportem domum.

BLEP. Quæ vero fuit causa?

CHREM. Plurima hominum turba, quanta nunquam venit simul in Pnycem. Et sane quum illos intueremur, cunctos pro sutoribus coriariis habuimus. Quippe mirum in modum alba videbatur illa multitudo, quæ concionem replebat. Itaque non accepi triobolum, neque plurimi alii.

BLEP. Nec igitur ego acciperem, si nunc irem?

CHREM. Quidum? non pol, etiamsi eo profectus fuisses, quum secunda vice cecinit gallus.

BLEP. Væ misero mihi! *Antiloche, me viventem lugeas, magis quam triobolum: nullus enim sum ego.* Verum quæ res fuit, cur tanta turba mature adeo convenerit?

CHREM. Quid aliud, quam quod Prytanibus visum est de salute reipublicæ sententias rogare? Tum statim primus Neoclides lippus prodiit: dein populus exclamat, quam putas valide? *Nonne indignum est audere hunc concionari, quum præsertim de salute reipublicæ agatur, qui sibi palpebrarum pilos non potuerit salvare?* Ille autem reclamans et circumspectans ait: *Quid enim me facere oportuit?*

BLEP. *Allia simul terentem cum silphio, Laconicumque miscentem tithymallum, tibi inungere vesperi supercilia,* si dixissem ego, si adfuissem.

CHREM. Post hunc Euæon, ille ingeniosissimus, processit nudus, ut quidem plerisque videbatur: ipse enim negabat se pallium habere. Deinde orationem habuit maxime popularem. *Videtis quidem,* inquit, *me ipsum quoque salutis egentem quatuor staterum: nihilominus dicam, quomodo rempublicam et cives servetis. Si enim indigentibus lænas præbeant fullones, statim incipiente bruma, laterum dolor neminem nostrûm capiat unquam. Quibuscunque autem lectus non est, nec stragulæ vestes, eant illi apprime loti dormitum apud pellionum aliquem: is vero januam si claudat hiemis tempore, tribus scorteis penulis multetur.*

BLEP. Per Bacchum, satis commoda. Si et hæc adjecisset, nemo, opinor, contra decrevisset: ut farinæ venditores scilicet indigentibus tres chœnices in cœnam præberent omnibus: sin minus, plurimum plorarent; ut id fructus et commodi plebs a Nausicyde ferat.

CHREM. Posthæc autem formosus juvenis quidam, candido vultu, prosiluit, Niciæ similis, ut concionem haberet, et occepit dicere: *Oportere rempublicam mulieribus mandari.* Tum tumultuari cœpit sutoria multitudo et clamare, *bene ipsum et apte dicere:* at ii, qui ex agris venerant, reclamarunt.

BLEP. Mentem enim habebant, per Jovem.

CHREM. Verum inferiores erant numero: ille autem magis magisque vociferabatur, de mulieribus quidem bona plurima dicens, de te vero mala plurima.

BLEP. Quid autem dixit?

CHREM. Primumdum dixit te versipellem et fraudulentum.

BLEP. Et te?

CHREM. Ne adhuc me istud roges. Dein furem.

BLEP. Me solum?

CHREM. Immo hercle et sycophantam.

BLEP. Me solum?

CHREM. Immo hercle vero horuncce omnem multitudinem.

BLEP. Hoc quidem quis infitias iverit?

CHREM. At feminam dicebat rem esse sapientia plenam, et parandis divitiis aptam: nec illas arcana ex Thesmophoriis identidem efferre: te vero et me ex curia, quidquid Senatus decresset, efferre dicebat.

BLEP. Et sane, per Mercurium, id mentitus non est.

CHREM. Deinde mutuas inter se dare vestes, aurum, argentum, pocula, idque solas solis, non coram testibus, et ea omnia reddere, neque invicem fraudare; quod nostrûm plurimos facere prædicabat.

BLEP. Sane, per Neptunum, et quidem coram testibus.

CHREM. Tum mulieres neminem criminari, aut in jus vocare, neque popularem statum evertere. Sed multa et bona aliaque quam plurima de mulieribus bene dicebat.

BLEP. Quid tandem decretum est?

CHREM. Committi rempublicam illis: id enim unum videri quod in urbe nostra nondum factum sit.

BLEP. Ac decretum est?

CHREM. Ita dico.

BLEP. Eaque omnia illis committuntur, quæ viris antehac curæ erant?

CHREM. Ita se hæc habent.

BLEP. Neque ego amplius in foro jus dicam, sed uxor?

CHREM. Neque tu, quos habes liberos, ales in posterum, sed uxor.

BLEP. Neque suspirare diluculo amplius opus erit mihi?

CHREM. Non, per Jovem; sed mulieribus ea curæ sunt: tu autem securus sine gemitu pedens domi manebis.

BLEP. Hoc unum timendum est nobis æqualibus, ne scilicet illæ, ubi reipublicæ habenas susceperint, tum nos vi cogant—

CHREM. Nam quam rem?

BLEP. Subagitare ipsas.

CHREM. Si vero non possumus?

BLEP. Prandium non dabunt.

CHREM. Tu vero istuc hercle age, ut prandeas et futuas simul.

BLEP. Nihil tam odiosum est, quam invitum aliquid facere.

CHREM. Verum si reipublicæ istud conducit, id viros omnes facere oportet. Nam et quoddam seniorum dictum circumfertur, nempe: *Quæcunque stulta et fatua decreverimus, ea omnia nobis in melius converti.* Atque utinam ita contingat, et convertantur quidem, ô veneranda Pallas et dii ceteri. Verum abeo: tu autem vale.

BLEP. Et tu, ô Chreme.

CHOR. Incede, progredere: an est quisquam virorum, qui nos

sequatur? converte te et adspice: custodi te caute, multi enim sunt hic fraudulenti et versipelles, ne quis a tergo habitum nostrum observet. Sed pedibus quam pote plurimum sonans incede. Nobis enim dedecus afferat omnibus ea res, si a viris deprensa fuerit. Quamobrem succinge te, circumquaque observans, et illuc, et huc ad dextram, ne hæc res infortunio nobis sit. Sed festinemus: namque prope illum jam sumus locum, unde in concionem perreximus, quum eo ivimus. Quin conspicitur jam domus, ex qua est dux illa, egregium commenta facinus, quod comprobarunt cives. Itaque non est, ut amplius cunctemur opperientes, barbasque mento aptatas habentes, ne quis forte nos videat, et medium in agmen nostrum involet. Sed age huc in umbra accedens ad parietem, limis respiciens, rursus habitum muta, et compone te ad eundem modum, quo antea culta eras: et ne cuncteris: quippe jam ducem nostrûm omnium e concione venientem videmus. Sed festina omnis, et tædeat te barbam amplius habere, præsertim quum illæ adveniant vestem solitam jam pridem indutæ.

PRAX. Hæ nobis res, ô mulieres, prospere cesserunt, de quibus deliberavimus. Sed quam citissime antequam nos vir quispiam videat, projicite penulas: facessat hinc virilis calceus, Laconicorum laxate colligata lora, baculos dimittite. Ac tu quidem istas mulieres compone: ego vero volo intro subrepens, priusquam vir me videat, pallium ejus reponere eo, unde sumsi, ut et alia, quæ domo extuli.

CHOR. Omnia quæ dixti, jam composita sunt: tuum autem est deinceps docere, quidnam agentes conducibile tibi videbimur recte auscultare. Nunquam enim cum ulla muliere, quæ te peritior acriorque esset, scio me congressam fuisse.

PRAX. Opperimini nunc, ut ejus imperi, quod mihi modo mandatum est, vobis consiliariis utar; si quidem illic in medio tumultu et rebus asperis fortissimas vos experta sum.

CHOR. *(Deest Chori canticum.)*

BLEPYRUS, PRAXAGORA, CHORUS.

BLEP. Heus tu, unde venis, Praxagora?

PRAX. Quid tua, ô bone, interest?

BLEP. Quid mea intersit? quam inepte hoc rogas!

PRAX. Saltem de mœcho aliquo non mihi narrabis.

BLEP. Non de uno forte.

PRAX. Atqui istud tibi explorare licet.

BLEP. Quo modo?

PRAX. Si capite unguentum redoleo.

BLEP. Quid vero? non subagitatur etiam mulier absque unguento?

PRAX. Non ecastor ego.

BLEP. Cur igitur et quonam abiisti diluculo, subducto mihi pallio?

PRAX. Mulier quædam socia et amica nocte me arcessivit parturiens.

BLEP. Itane non poteras, priusquam eo ires, rem mihi dicere.

PRAX. Mulieri præsto esse oportebat, cui tam prope instabat partus.

BLEP. Saltem mihi dixisses. Sed subest hic aliquid mali.

PRAX. Non, per Cererem et Proserpinam. Sed sicut tum eram, abii. Rogabat enim ea, quæ me arcessebat, ut quam citissime possem, ad sese irem.

BLEP. Itane vero non oportebat te vestimenta tua sumere? sed postquam me meis exueras, injecto mihi tuo amiculo, abiisti, relinquens me tanquam mortuum, nisi quod non coronasti me, neque lecythum adposuisti.

PRAX. Frigus enim erat; ego autem gracilis et paulo infirmior; ideoque ut calefierem, ista indui: te vero in calore jacentem et stragulis reliqui, mi vir.

BLEP. Laconicæ autem meæ tecum abierunt, et baculus meus simul.

PRAX. Ut pallium tuerer, meos cum tuis calceos mutavi, te imitans, et pedibus sonans, et lapides feriens baculo.

BLEP. Scin' igitur amisisse te tritici sextarium, quem ego accepissem, si concioni interfuissem?

PRAX. Ne sollicitus sis: nam marem peperit puerum.

BLEP. Concio?

PRAX. Non ecastor: sed mulier illa ad quam ivi. Verum, amabo, habitane est concio?

BLEP. Ita hercle. Non memineras me tibi heri dixisse?

PRAX. At enim nunc reminiscor.

BLEP. Nec igitur quæ illic decreta sunt nosti?

PRAX. Pol horum nihil novi.

BLEP. Sede igitur sepias esitans. Vobis enim rempublicam mandatam esse dicunt.

PRAX. Quid ut faciamus? texamus?

BLEP. Non hercle; sed ut administretis.

PRAX. Quænam?

BLEP. Res omnes, quæ ad civitatem adtinent.

PRAX. Per Venerem, beata erit civitas in posterum.

BLEP. Quamobrem?

PRAX. Multis de causis. Non enim audacibus viris licebit turpia in eam et indigna patrare deinceps, neque ullo modo testimonium falsum dicere, neque criminari.

BLEP. Neutiquam, per deos obsecro, istuc feceris, neque mihi victum meum auferas.

CHOR. O mi homo, sinito uxorem dicere.

PRAX. Non despoliatorem esse, non invidere vicinis; neminem nudum, neminem pauperem esse, non conviciari, non pignora a debitoribus auferre.

CHOR. Per Neptunum, magna pollicetur, nisi mentiatur.

PRAX. At id ego effectum dabo, ita ut vera dixisse mihi tute sis testis, et hic ipse nihil contradicere possit.

CHOR. Nunc demum illud est, quum te prudentem animum et philosophicam cogitationem excitare oportet, scientem mulieribus

amicis succurrere. Ad communem enim felicitatem adhibenda tibi est linguæ solertia, quæ civilem populum adornet infinitis prosperitatibus vitæ, et demonstret, quid occasio possit. Indiget quippe sapienti quopiam commento respublicà nostra. At perfice modo res, quæ nec factæ unquam, neque commemoratæ fuerint antea. Oderunt enim nostri homines, si vetera sæpius spectent. Sed non cunctandum : quin potius commentationes ejus rei aggrediendæ sunt. Nam cito quidpiam agere, valde gratiosum est apud spectatores.

PRAX. Atqui commoda me suasuram esse confido spectatoribus, si mavelint novi quidpiam sequi, quam moribus antiquis adhærere. Hoc est quod maxime formido.

BLEP. De novarum quidem rerum studio ne metuas : has enim sectari, nobis pro alio quovis imperio est, ut et veterum rituum negligentes esse.

PRAX. Ne igitur quispiam vestrûm mihi contradicat, neque me prius interpellet, quam commentationem meam noverit, et me audierit loquentem. Quippe dicam omnes oportere omnibus uti communiter, omniumque rerum participes esse, et ex iisdem bonis vivere ; non autem hunc divitem, illum vero miserum esse ; neque hunc magnum agrum colere, illi vero ne satis quidem terræ esse sepeliendo cadaveri ; neque servis hunc compluribus uti, illum autem ne pedisequum quidem habere. Sed unum omnibus communem victum faciam, eumque similem.

BLEP. Quomodo igitur omnibus communis erit?

PRAX. Comedes stercus prior me.

BLEP. Et stercoris etiam participes erimus?

PRAX. Non ecastor mea hæc est sententia : sed me interpellasti. Hocce enim dictura eram : nempe agros primo faciam omnibus communes, et pecunias, et alia quæ uniuscujusque sunt. Dein ex illis omnibus, factis communibus, vos omnes alemus, dispensantes et parcentes, et animum adtendentes.

BLEP. At quomodo qui agros non possidet, pecuniam vero et Daricos, opes scilicet occultas—

PRAX. Hæc in medium deponet, et qui non deposuerit, pejerabit.

BLEP. Quippe et pejerando quæsivit.

PRAX. Sed ei prorsus non conducet.

BLEP. Quamobrem?

PRAX. Nemo enim quicquam paupertatis causa faciet : quippe omnes omnia habebunt, panes, salsamenta, placentas, lænas, vinum, corollas, cicer. Quocirca quid lucri esset non deponenti omnia in commune? tu, si quid excogites, fac palam.

BLEP. Nonne et nunc ii plurimum furantur, quibus hæc omnia suppetunt?

PRAX. Antea quidem, ô amice, quum prioribus legibus utebamur : nunc autem, erit enim ex communi victus omnibus, quidnam emolumenti erit non deponenti?

BLEP. Si puellam conspicatus, eam cupiat, velitque clam molere, habebit quod det, ex his bonis sumens : communium autem participabit, cum ea dormiens.

PRAX. At enim ei licebit gratiis una dormire. Namque faciam, ut illæ communes cum viris cubent, et cuilibet volenti liberos pariant.

BLEP. Quomodo autem, si omnes iverint ad formosissimam illarum, et postulabunt eam subagitare?

PRAX. Fœdiores et simæ juxta lepidiores sedebunt: tum si quis harum aliquam cupiet, deformem prius inibit.

BLEP. At quomodo nos seniculos, si cum turpioribus simus, non ante nos deficiet penis, quam eo perveniatur, quo nobis eundum dicis?

PRAX. Non pugnas ciebunt formosæ.

BLEP. Qua de re?

PRAX. Bono animo es, ne formida, non pugnabunt.

BLEP. Qua de re, inquam?

PRAX. Ut vobiscum congrediantur. Et tibi quidem posita hæc lex est: quæ autem ad nos pertinet solerter excogitata est. Quippe ita cautum et consultum est, ne cujus feminæ foramen vacuum sit.

BLEP. Viri autem quid facient? nam fugient illæ viros deformes, et ad formosos se conferent.

PRAX. At fœdæ observabunt formosos, quum abibunt a cœna: itidem deformes illi observabunt in foro et aliis locis publicis: neque licebit feminis cum formosis viris cubare, priusquam deformibus et pumilis copiam sui fecerint.

BLEP. Nunc igitur Lysicratis nasus æque ac formosi juvenes superbiet.

PRAX. Sane, ita me Apollo amet. Hoc quidem decretum oppido populare est, et mera irrisio superborum, eorumque qui anulos gerunt, quum embas eis dicet: *Heus tu, seniori cede, et coram opperire dum ego, peracta re, tibi secundas partes exigendas dabo.*

BLEP. Quomodo igitur, nobis sic viventibus, unusquisque liberos suos dignoscere potis erit?

PRAX. Quid opus est? Quippe suos patres existimabunt eos omnes esse qui ætate provectiores erunt.

BLEP. Itaque bene et naviter in posterum senem omnem præfocabunt præ ignorantia, quandoquidem et nunc patrem cognoscentes, strangulant tamen. Quid? quum ignotus erit parens, quomodo non tunc eum male concacabunt?

PRAX. Sed qui forte illic aderit, non permittet. Olim quidem non erat eis cura patrum alienorum, quicunque illos verberaret: at nunc si quis seniorem percussum audierit, timens ne parentem ipsum suum is pulset, talia facientibus adversabitur.

BLEP. Hæc quidem omnia non insulse dicis: verum si Epicurus accedens, aut Leucolophas patrem me vocitet, id mihi grave sit audire.

PRAX. At aliud longe est istoc gravius.

BLEP. Quidnam!

PRAX. Si te Aristyllus osculetur, te suum patrem esse dictitans.

BLEP. Fleret sane et ejularet.

PRAX. At tu oleres calaminthам. Verum ille natus est, ante-

quam decretum hoc fieret: quamobrem frustra metuas, ne te osculetur.

BLEP. Id sane graviter ferrem. Terram autem quis colet?

PRAX. Servi. Tibi autem curæ erit, quum jam decempedalis erit umbra solarii, uncte et laute ire ad cœnam.

BLEP. De vestibus autem, quæ ratio earum parandarum erit? id enim ex te sciscitari lubet.

PRAX. Quæ quidem vobis nunc sunt, iis utemini: in posterum autem vobis alias texemus.

BLEP. Unum adhuc a te quæsitum volo. Si quis multam alicui debeat, a magistratibus damnatus, undenam hanc solvet? non enim æquum est e publica pecunia.

PRAX. Sed enim primo ne lites quidem erunt.

BLEP. Hoc vero quam multos homines pessumdabit!

PRAX. Hoc quoque ego decretum feci. Nam cujus rei causa, ô miser, lites essent?

BLEP. Plurimarum sane, per Apollinem: primum enim hujusce; si quis aliquid cuipiam debens neget.

PRAX. At fœnori qui pecuniam daret, unde eam sumeret, rebus omnibus in commune depositis? manifestarius fur esset scilicet.

BLEP. Per Cererem, bene doces. Hoc igitur dicito mihi: qui alios verberabunt, unde injurias persolvent, quum bene appoti obvios male mulcaverint? de hoc enim ambigere te arbitror.

PRAX. A maza, quam ipsus edit: hanc enim quum quis ei ademerit, non facile deinceps injuriam faciet, sic ventre multatus.

BLEP. Nec etiam fur erit ullus?

PRAX. Qui enim furabitur, qui omnium sit particeps?

BLEP. Neque obvios nocte spoliabunt?

PRAX. Non pol, si domi dormias; nequidem si foris, ut antea. Victus enim omnibus suppetet. Si quis autem alium spoliare velit, is ultro vestimenta sua dabit: quid enim ei opus esset repugnare? quippe meliora prioribus illis ex communi accipiet.

BLEP. Neque etiam alea ludent homines?

PRAX. Nam cujus lucri gratia id quis faceret?

BLEP. Quam vero vitæ rationem institues?

PRAX. Communem omnibus. Urbem enim me facturam dico instar unius habitationis, omnia in unum committendo, ita ut alter in alterius ædes facile ingrediatur.

BLEP. Cœnam autem ubi adpones?

PRAX. Fora Judicialia et porticus virorum cœnacula faciam.

BLEP. Tribunal autem ad quid utile erit?

PRAX. Super illud imponam crateras et aquales: et stantes in eo pueri bellica laude clarorum virorum fortia canent facta, timidorumque, si qui fuerint, probra, ut pudore suffusi a cœna abstineant.

BLEP. Per Apollinem, rem festivam narras. Vascula autem, in quæ sortes conjiciuntur, ubinam repones?

PRAX. In foro ea ponam; tum stans juxta statuam Harmodii sorte omnes ducam, donec sortitus gaudens abeat, sciens in qua litera cœnaturus sit: et præco eos proclamabit, qui ex litera *Beta*

erunt, ut in porticum Basilicam sequantur cœnaturi; eos autem qui ex *Theta* erunt, in eam, quæ inde denominatur; eos vero, qui ex *Kappa* erunt, in porticum ut eant, ubi frumentum venale.

BLEP. Frumento ut se ingurgitent?

PRAX. Non ecastor: sed ut ibi cœnent.

BLEP. Cui autem litera educta non fuerit, secundum quam cœnet, eos omnes expellent?

PRAX. At id apud nos non erit: quippe omnia omnibus copiosa præbebimus, ita ut unusquisque cum corolla facem sumens e convivio abeat ebrius: porro mulieres in biviis occursantes iis, qui a cœna redibunt, hæc dicent: *Huc ad nos deflecte: hic apud nos formosa puella est. Apud me quoque*, alia inquiet, desuper ex cœnaculo, *et quidem pulcherrima et candidissima: prius tamen oportet te mecum quam cum ea cubare.* Formosos autem et adolescentulos secutæ deformiores talia dicent: *Heus tu, quo curris? prorsus nihil ages, quum illuc veneris: nam lege sancitum est, ut lepidas simi et turpes priores futuant, vos autem interea folia bifera fici capientes in vestibulis masturbemini.* Age nunc dicito mihi, placentne hæc vobis?

BLEP. Admodum.

PRAX. Itaque in forum mihi eundum est, ut accipiam bona in commune deponenda, adsumta præconissa quapiam maxime vocali. Hæc enim me facere necesse est, quæ dux reipublicæ electa fui: opus est præterea, ut convivales cœtus constituam, ut celebretis primum hodie convivium.

BLEP. Jam enim convivabimur?

PRAX. Ita dico. Tum vero meretrices coërcere volo omnes, earumque quæstui finem imponere.

BLEP. Quamobrem?

PRAX. Manifesta res est: ut decerpamus ipsæ florem adolescentulorum. Nec famulas ornatas oportet ingenuarum Venerem intercipere, sed cum servulis tantum cubare catonacam gestantibus, iisque ut placeant cunnum sibi vellere.

BLEP. Age ergo, tecum ibo comes juxta latus, ut obviorum convertam in me oculos, et mihi dicant: *Nonne suspicitis hunc Præfectæ nostræ maritum?*

CHOR. *(Deest canticum Chori.)*

VIR I. bona in medium depositurus, VIR II. non depositurus, PRÆCO, CHORUS.

VIR I. Ego quidem ut in forum supellectilia feram parabo, et substantiam omnem recensebo. Heus tu, cinachyra, huc bella belle prodi foras, rerum mearum prima, ut bene trita canistrigeræ vicem obeas, tu quæ multos jam meos saccos evertisti. Ubinam est sellifera? olla huc exi: sane hercle nigra es: nec posses nigrior esse, tametsi pigmentum coxisses, quo Lysicrates canos tingit. Sta

juxta ipsam; huc ades, ô ornatrix: huc hydriam feras, hydriaphore: tu autem huc prodi, ô citharistria, quæ me sæpius excitasti, ut in concionem irem, nocte intempesta, modum orthrium canens. Prodeat quispiam alveolum capiens; favos effer, oleaginos ramos huc prope statue, effer itidem duos tripodas et ampullam: ollulas jam, aliaque viliora vasa omittite.

VIR II. Egone mea ut deponam? utique hercle infelix essem, et exigua mente præditus. Nunquam id faciam, ita me Neptunus amabit; sed ejusmodi decreta primum examinabo sæpius, et attente considerabo. Neque enim meum sudorem, et quod ægre comparsi miser, nullius emolumenti causa sic imprudenter amittam, priusquam didicerim, qui se res omnis habeat. Eho tu, quid sibi hæc supellectilia volunt? num aliam in domum migras, qui hæc omnia extulisti, aut pignori ea oppositurus fers?

VIR I. Minime.

VIR II. Cur igitur ordine sic stant omnia illa? an præconi Hieroni pompam ducitis?

VIR I. Minime hercle; sed ea reipublicæ delaturus sum in forum, secundum sancitas leges.

VIR II. Delaturus es?

VIR I. Omnino.

VIR II. Infelix igitur es, per Jovem Servatorem.

VIR I. Quomodo?

VIR II. Quomodo? facile dictu est.

VIR I. Quid? nonne legibus parere oportet?

VIR II. Quibus, ô miser?

VIR I. Iis quæ sancitæ sunt.

VIR II. Quæ sancitæ sunt? ô quam insanus es!

VIR I. Insanus?

VIR II. Quidni enim? immo hercle omnino omnium es stultissimus.

VIR I. Quia facio, quod decretum est? Atqui virum probum maxime omnium ea exsequi oportet, quæ publica auctoritate mandata sunt.

VIR II. Virum stolidum scilicet.

VIR I. Tu vero deponere tua in commune non paras?

VIR II. Id ego cavebo, priusquam viderim, quid consili capiat populus.

VIR I. Quid enim aliud, quam parati omnes sunt ferre bona sua?

VIR II. At id si vidissem, tum demum crederem.

VIR I. Enimvero id per vias prædicant.

VIR II. Prædicabunt scilicet.

VIR I. Et sublatis in humerum sarcinis se deferre dicunt.

VIR II. Dicent scilicet.

VIR I. Enecas me, omnibus his fidem nullam habens.

VIR II. Fidem nullam habebunt scilicet.

VIR I. Jupiter te male perdat.

VIR II. Male perdent scilicet. Putas civem aliquem sua dela-

turum, qui saltem vel pauxillum mentis habeat? neque enim e more nostro istuc est: sed nos capere tantum oportet, ita me Jupiter amet. Quippe ita et dii solent: id autem ex illorum manibus nosces: simulacra etenim, quum fundimus preces, ut bona nobis largiantur, stant manu supina porrecta, non quasi quicquam datura, sed ut aliquid accipiant.

VIR I. O perditissime, sinito me quod facto est opus facere: hæc enim colliganda mihi sunt. Quo abiit lorum?

VIR II. Quid enim? revera hæc feres?

VIR I. Sane hercle; adeoque jam duos hos tripodas una simul colligo.

VIR II. O quæ dementia! non opperiri te, quid alii facturi sint, ac tum demum—

VIR I. Quid tum demum facere?

VIR II. Adhuc opperiri, postilla vero cunctari etiamnum.

VIR I. Quamobrem tandem?

VIR II. Si terræ motus creber fiat, aut mali quis ignis ominis emicet, aut mustela transiliat, desinant profecto omnes bona sua in forum deferre, ô stupide.

VIR I. Lepide hercle mecum ageretur, si, dum opperirer, interim non haberem ubi istæc deponerem.

VIR II. At enim potius timeas, ut alicunde capere possis. Sed habeto bonum animum, depones, etiamsi ad ultimum mensis diem veneris.

VIR I. Quidum?

VIR II. Ego nostros homines novi, qui in decernendo præproperi sunt, ac rursum negant facturos se, quæ decreta fuerint.

VIR I. Sua comportabunt, ô amice.

VIR II. Si vero non ferant, quid tum?

VIR I. Securus esto, ferent.

VIR II. Si vero non ferant, quid tum?

VIR I. Cum ipsis pugnabimus.

VIR II. Si vero superiores erunt, quid tum?

VIR I. Abibo, supellectilibus relictis.

VIR II. Si vero ea divendant, quid tum?

VIR I. Disrumparis.

VIR II. Si vero disrumpar, quid tum?

VIR I. Bene facies.

VIR II. Tu vero ferre etiamnum cupies?

VIR I. Ego sane: namque vicinos meos video sua comportantes.

VIR II. Nimirum Antisthenes sua deferet? Multo sane lepidius ei videretur plus quam triginta dies prius caçare.

VIR I. Plora.

VIR II. Antimachus autem chori magister quid in commune deferet plus, quam Callias? Profecto hic homo rem suam perdet.

VIR I. Molesta loqueris.

VIR II. Quid molesta? quasi non videam quotidie ejusmodi decreta fieri. Non illud meministi, quod de sale factum est?

VIR I. Memini quidem.

VIR II. Et alterum, quando scivimus de æreis illis nummis? meministine?

VIR I. Immo damno mihi fuit recens illa cusa moneta. Nam, venditis uvis, abivi plenam habens æreis drachmis maxillam: dein in forum ad emendam farinam profectus sum: ibi quum sacculum jam eirecipiendæ sustinerem, proclamavit præco: *Neminem accipere debere æreos nummos in posterum; argento enim utimur.*

VIR II. Quid? Nonne nuper omnes dejerabamus, quingenta mox reipublicæ talenta fore ex tributo quadragesimæ, quam excogitarat Euripides? ibique continuo nullus non Euripidem laudibus evehebat. At postquam attentius considerantibus res ipsa visa est, quod dici solet, *Jovis Corinthus*, neque ad necessaria suffecit, denuo nullus non Euripidi convicia dicebat.

VIR I. At res, ô bone, non in eodem sunt statu. Nam tunc nos viri rempublicam administrabamus; nunc autem mulieres.

VIR II. Quæ ne me commeiant, ita me Neptunus amet, cavebo sedulo.

VIR I. Nescio quid nugeris. Cape tibi lignum bajulatorium, puer.

PRÆC. O cives omnes adeste; nunc enim ita res est: venite, festinate recta ad Præfectam nostram, ut vobis sortes ducentibus Fortuna sigillatim indicet, ubinam cœnaturi sitis, quia mensæ onerats et refertæ sunt bonis omnibus, et paratæ sunt, lectulique lodicibus et tapetibus aggesti sunt: crateras miscent unguentariæ mulieres, eosque ordine statuunt: piscium tomi assantur, leporinæ carnes verubus figuntur, placentæ pinsuntur, corollæ plectuntur, bellaria friguntur: juvenculæ ollas fresæ fabæ coquunt: Smœus autem inter illas, equestri indutus pallio, mulierum patinas detergit: senex vero venit cum molli læna et delicatis calceis, una cum aliquo adolescentulo cachinnans; et pallium ibi projectum temere jacet. Proinde venite, quandoquidem is qui mazam fert jam stat exspectans: agite ergo, maxillas diducite.

VIR II. Utique ergo ibo: quid enim hic moror? quandoquidem ita reipublicæ visum est.

VIR I. Et quo ibis tu, qui bona non deposuisti?

VIR II. Ad cœnam.

VIR I. Non sane, si mulieribus illis cor inest, priusquam bona adferas.

VIR II. At enim adferam.

VIR I. Quando?

VIR II. Officium meum, ô amice, moræ non erit.

VIR I. Quidum?

VIR II. Quippe dico alios etiam me posteriores adlaturos.

VIR I. Ibis interim tu cœnaturus tamen?

VIR II. Quid enim agam? quippe decet sapientes reipublicæ pro virili opitulari.

VIR I. Si autem te impediant, quid tum?

VIR II. Contra ibo demisso capite.

VIR I. Si autem te verberent, quid tum?
VIR II. Eas in jus vocabo.
VIR I. Si autem te irrideant, quid tum?
VIR II. Ad fores stans—
VIR I. Quid facies, cedo?
VIR II. Cibos rapiam ex inferentium manibus.
VIR I. Abi igitur illuc posterior. At tu, ô Simo, tuque ô Parmeno, tollite hanc meam omnem substantiam.
VIR II. Age sis una cum iis ferendo operam tibi præstabo.
VIR I. Tu? haudquaquam. Vereor enim, ne, apud Præfectam nostram postquam deposuero mea, ea tibi vindices.
VIR II. Ergo hercle fabrica mihi opus est aliqua, ut quæ mea sunt mihi habeam, eorum autem, quæ in commune pinsuntur, particeps quoquo modo fiam. Recte mihi videtur: eundum est strenue, ut cœnem, neque cunctandum est.
CHOR. *(Deest canticum Chori.)*

MULIERES VETULÆ TRES, ADOLESCENS, PUELLA, FAMULA, HERUS, CHORUS.

AN. I. Quid tandem viri non veniunt? jamdudum tempus est. Ego autem fuco oblita sto et crocotam induta, otiosa, cantillans apud me canticum, ludibunda, ut quempiam illorum prætereuntem complectar. O Musæ, in os meum descendite, molliculam cantiunculam ad Ionicos modos commentæ.

PUEL. Nunc quidem prior me e fenestra prospexisti, ô putrida. Nempe rebaris, me non præsente, desertas vineas te vindemiaturam, et cantando quempiam allecturam. Ego autem, si id facies, contra canam. Etsi enim spectatoribus tritum id nimis et fastidiosum quandoque est, tamen jucundi aliquid habet et comici.

AN. I. Huncce adloquere, et cum eo abscede hinc: tu vero amicellule tibicen, tibiis sumtis, dignum te ac me canticum accine. Si quis lepide sibi vult esse, is apud me dormiat. Neque enim noviciis puellis inest solertia, sed iis solis quæ maturiores sunt: neque ulla magis contenta esse velit, quam ego amico, quicum rem habuerim, sed ad alium quempiam illico avolet.

PUEL. Ne puellis invideas: quippe voluptas inest delicatis earum cruribus, et efflorescit in illarum papillis: tu vero, ô anus, collocata es et uncta, Orci delicium.

AN. I. Excidat tibi foramen, et sellam amittas, quum voles subagitarier, et in lecto serpentem reperias, et ad te attrahas, volens osculari.

PUEL. Eheu, eheu! quid agam? non venit mihi taurus: sola autem hic relinquor. Nam mater mea alio abiit; et si quid superest, pro nihilo habeo. Sed, ô nutrix, precor, arcesse huc Orthagoram, ita tua ætate fruaris, tibi supplico.

AN. I. Jam, ô misella, more Ionico pruris: videris autem et *Lab*-

da secundum Lesbios. Sed meas mihi nunquam præripies delicias: meam autem horam nec frustra abire facies, nec adeo intercipies.

PUEL. Canta quantumvis, et prospice e fenestra, velut mustela: nemo enim ad te prius ingredietur, quam ad me.

AN. I. Anne ut efferaris?

PUEL. Mirum quod siet, ô marcida.

AN. I. Minime vero.

PUEL. Quid enim dicat subans anus?

AN. I. Non tibi molestum erit meum senium.

PUEL. Quid igitur? an magis anchusa, et tua cerussa?

AN. I. Quid mecum loqueris?

PUEL. Quid vero per fenestram prospicis?

AN. I. Ego? canto apud me Epigeni meo amico.

PUEL. Tibi enim amicus sit quispiam præter Gerem?

AN. I. Ipsus tibi ostendet: actutum enim ad me veniet: sed eccum adest.

PUEL. Tui quidem, ô pernicies, nihil egens.

AN. I. Ita me Jupiter amet, ut mei eget, ô pestifera!

PUEL. I. Id statim ipsus ostendet: nam ego hinc recedo.

AN. I. Et ego pariter, ut noris me multo magis sapere.

AD. Utinam liceret cum puella dormire, et nihil ante subagitare resimum et anile: neque enim istuc tolerabile est viro libero.

AN. II. Itaque, per Jovem, magno tuo malo futues: neque enim sub Charixena hæc aguntur. Secundum legem æquum est ista fieri, siquidem in populari statu vivimus. Sed secedam, et aucupabo eum, quid tandem faciet.

AD. Utinam, ô dii, formosam illam solam deprehendam, ad quam appotus venio, jampridem desiderans.

PUEL. Decepi scelestam illam aniculam: quippe abiit, putans videlicet me intus mansuram.

AN. I. Verumenimvero hic ipsus est, cujus modo meminimus. Huc quidem veni, huc ades, quod mihi amicum est: huc ad me accede, et tota nocte mecum concumbe. Quippe me mirum in modum amor tuorum capillorum agitat: insana autem me incessit cupido, quæ me vellicat. Concede, quæso, Amor, et facito ut iste in lectum meum veniat.

AD. Huc tandem, ô huc ad me descendens ostium hoc aperi: sin minus, fusus hic jacebo mortuus. O amicula, in tuo sinu volo lascivire cum tuis natibus. Venus, quid me hujus desiderio in furorem agis? Concede, quæso, Amor, et facito ut ista in lectum meum veniat. Hactenus quidem pro mea necessitate satis dictum fuit: tu vero mihi, ô mea voluptas, oro te, aperi ostium, et amplectere me. Quippe propter te labores perpetior. O ludicrum meum aureolum, Veneris germen, Musæ apicula, Gratiarum alumna, Mollitiei facies, aperi, amplectere me; quippe propter te labores perpetior.

AN. I. Heus tu, quid pultas ostium? mene quæritas?

AD. Haudquaquam.

AN. I. Ostium tamen pultabas.

AD. Emoriar igitur.

AN. I. Cujusnam vero rei indigens huc venisti cum face?

AD. Anaphlystium hominem quemdam quærens.

AN. I. Quemnam?

AD. Qui te ipsam subagitet, quem forte etiam exspectas.

AN. I. Ita sane, per Venerem, velis nolis.

AD. At quæ supra sexaginta annos sunt, eas nunc non inducimus; sed in aliud rejicimus tempus: quippe eas, quæ intra viginti annos sunt, judicamus.

AN. I. Ista quidem in priori reipublicæ statu obtinebant, ô dulcissime; nunc autem lege decretum est uti nos primum inducamur.

AD. A volente quidem, juxta legem latrunculorum ludo præscriptam.

AN. I. At enim non cœnas juxta legem latrunculorum ludo præscriptam.

AD. Nescio quid dicas. Hæc mihi pultanda est.

AN. I. Quum videlicet prius meam pultaveris januam.

AD. Sed nunc pollinarium cribrum non petimus.

AN. II. Scio ego me abs te amari: nunc autem stupes, quod me foris reperisti: verum admove mihi os.

AD. At enim, ô misella, amatorem tuum formido.

AN. II. Quemnam?

AD. Pictorem illum scitissimum.

AN. II. Ille autem quisnam est?

AD. Qui mortuis ampullas pingit: quamobrem abi intro, ne te pro foribus conspicetur.

AN. II. Novi quid velis.

AD. Etenim hercle ego te quoque novi.

AN. II. At Venerem obtestor, cui sorte obtigi, haud te amittam.

AD. Deliras, ô anicula.

AN. II. Nugaris tu: ego enim te ad lectum meum ducam.

AD. Quid, quæso, opus sit uncos extrahendis cadis emere, quum, hujuscemodi vetulam demittendo, liceat e puteis cados educere?

AN. II. Ne cavilleris me, ô miser; sed huc domum sequere.

AD. At enim mihi necesse non est, nisi quingentesimam annorum tuorum reipublicæ solvisti.

AN. II. Per Venerem nihilominus obsequere: nam mirifice gaudeo, ubi cum tuis æqualibus dormio.

AD. Ego vero mirifice gravor, siquando cum tuis æqualibus mihi dormiendum sit; neque ad id faciendum unquam adduci potero.

AN. II. Sed, per Jovem, hoc te coget.

AD. Hoc autem, quid est?

AN. II. Decretum, juxta quod tibi ad me veniendum est.

AD. Recita ipsum, quodnam tandem est.

AN. II. En tibi recito: *Censuerunt mulieres, si vir juvenis puellam habere cupiat, eam non ante subagitare, quam aniculam prius permoluerit: sin nolit hanc prius permolere, at expetat ju-*

venculam, liceat provectioribus ætate mulieribus juvenem illum trahere impune, mentula prehensum.

AD. Hei mihi! *Procrustes* hodie fiam.

AN. II. Nostris scilicet legibus parendum est.

AD. Quid si me eripiat ex popularibus aut ex amicis veniens quispiam?

AN. II. At rei, quæ supra medimnum sit, nulli nunc viro competit auctoritas.

AD. Ejuratio vero nulla est?

AN. II. Non enim tergiversatione opus est.

AD. At enim mercatorem me esse causabor.

AN. II. At enim plorabis.

AD. Quid igitur oportet facere?

AN. II. Hac ad me sequi.

AD. Et hæc mihi faciendi necessitas est?

AN. II. Et Diomedea quidem.

AD. Substerne igitur primum aliquantulum origani, amputatosque palmites quatuor suppone, et vittis caput cinge, et adpone ampullas, et lustralis aquæ urceum pro foribus statue.

AN. II. Immo etiam coronam adhuc emes mihi.

AD. Ita, per Jovem; si modo consumtis cereis forte superes: arbitror enim te, statim atque intro ingressa fueris, morituram.

PUEL. Quo hunc trahis tu?

AN. II. Eum, qui meus est, domum induco.

PUEL. At non sapienter id facis: non enim ætatem habet, ut tecum dormiat, qui tantilla ætate est: quandoquidem mater ei potius, quam uxor esses. Proinde si legem hanc constituatis, totum orbem Œdipis replebitis.

AN. II. O tervenefica, præ invidia hunc sermonem commentata venis. At ego te ulciscar.

AD. Per Jovem Servatorem, gratum mihi fecisti, ô mel meum, hanc anum a me amovens. Quare pro his meritis ad vesperum gratiam tibi magnam et crassam referam.

AN. I. Heus, heus tu, quonam huncce trahis, contra legem, qua cautum est scilicet, ut is prius mecum dormiat?

AD. Væ mihi misero! undenam emersisti, ô perdita? nam hoc quidem malum illo altero perniciosius.

AN. I. Huc ambula.

AD. Haudquaquam, obsecro, patiare ab istac me trahi.

AN. I. At non ego te traho, verum lex ipsa.

AD. Non me tu quidem trahis, sed Empusa, cui saniosis pustulis totum corpus tumet.

AN. I. Hac, ô mollicelle, sequere propere, et ne obloquitor.

AD. Age ergo, sinito saltem ire me cacatum, ut animum interea recipiam; sin minus, hic tu me actutum præ metu rubrum quid facientem videbis.

AN. I. Bono animo es; ambula, intus cacabis.

AD. Quin metuo, ne plus etiam, quam volo. Sed sponsores tibi duos dabo idoneos.

AN. I. Nullos volo.

AN. III. Heus, heus, quo tu cum ista ambulas?

AD. Non ambulo, sed trahor. Verum, quæcunque sis, Dii tibi multa bona dederint, quæ me male haberi haud pateris. At at, ô Hercules, ô Panes, ô Corybantes, ô Castores, quanto hoc malum illo altero etiam perniciosius est! at quid hoc tandem, obsecro, negoti est? an cerussæ plena simia, vel anuis spectrum huc ex Orco reversum?

AN. III. Ne me irrideas; sed hac sequere.

AN. I. Hac quidem ad me.

AN. III. Nunquam enim te amittam.

AN. I. Neque ipsa quoque.

AD. Distrahetis me, ô male perituræ.

AN. III. Certe enim ex lege oportuit te mihi morigerari.

AN. I. Minime, si quæ alia deformior anus intervenerit.

AD. At vero si a vobis, ô vetulæ, absumtus fuero, qui tandem postea ad formosam illam accedam?

AN. III. Tu quidem ipse dispicias: interim tibi hoc faciundum, quod volo.

AD. Utra vero vestrarum subagitata defungar?

AN. I. Nescis? huc veni.

AD. Hæc igitur me dimittat.

AN. III. Immo huc ad me veni.

AD. Sane quidem, si me ista dimittat.

AN. I. At ecastor ego te haud dimisero.

AN. III. Neque pol ego.

AD. Molestæ vero portitores essetis.

AN. I. Quid ita?

AD. Quia vectores hinc illinc trahentes deartuaretis.

AN. I. Huc tacitus veni.

AN. III. Non, per Jovem, sed ad me.

AD. Plane res est secundum Cannoni decretum: videlicet diremtum me futuere oportet. Sed qui tandem fieri poterit, ut ambas, quasi remos duos, agitem?

AN. I. Facile istuc, si ollam bulborum comederis.

AD. Væ misero mihi! propius jam ad ostium trahor.

AN. III. Sed nihil promovebis: una enim tecum intro me conjiciam.

AD. Ne faxis, per deos: uno enim malo premi melius est quam duobus.

AN. III. Per Hecaten, velis nolis, a te non divellar.

AD. O me ter miserum, siquidem diem integrum et noctem integram putrida anus subigenda est: tum postquam hac defunctus fuero, denuo Phryne altera repetenda erit, quæ ampullam ad maxillas habet. Annon igitur ego infelix sum? certe iratis diis natus, per Jovem Servatorem, et infortunatus, qui cum hujusmodi belluis natabo. Tamen mementote, si quid mihi acciderit, sæpius coacto ab hisce impuratis scortis intro navigare, sepelire me in ipso aditus ostio; superstitemque, cui immortuus fuero, illam in summo tumulo, post-

quam eam fervida pice obleveritis, pedesque ejus plumbo malleolis circumfuso muniveritis, superimponere loco ampullæ.

CHOR. *(Deest Chori cantilena.)*

FAM. Felicem vero Atticum populum; me quoque non minus felicem; heram vero meam longe omnium felicissimam! Vos quoque felices estis, quæ juxta fores nostras adestis, vicinique omnes et populares nostri: felix cum illis ego quoque ancilla, quæ caput perunxi unguentis, pro Jupiter! ut bonis! sed ista omnia longe longeque superant amphorulæ vino Thasio plenæ: hujus enim odor in capite diutius remanet: illa autem marcescentia cito evanescunt. Proinde multo, at quam multo, ô dii! meliores sunt amphorulæ. Infunde ergo merum, tota nocte lætiorem me reddet, vinum illud eligens, quod maxime odoratum sit. Sed, ô mulieres, dicite mihi herum meum, maritum dominæ meæ, ubi sit.

CHOR. Istic si maneas, nobis videris eum repertura.

FAM. Sane vero; nam eccum ad cœnam venit. O here, ô fortunate, et terbeate.

HER. Egone?

FAM. Sane ecastor tu quidem, ut nemo alius. Te enim quis alius existat magis beatior, qui, quum plures triginta millibus civium in urbe sint, solus tamen ex illis impransus es.

CHOR. Prorsus felicem hominem narras.

FAM. Quo tandem? quo abis?

HER. Ad cœnam.

FAM. Sane, per Venerem, longe omnium postremus. Tamen jussit me hera ut te adsumerem, et una tecum has puellas ducerem. Vini autem Chii copia magna relicta est, et multæ aliæ res bonæ. Itaque ne cessetis. Tum si quis spectatorum nobis favet, et judicum si quis non aliud, quam jus, respicit, veniat nobiscum: nam iis omnia præbebimus. Itaque quod dico, liberaliter dices omnibus, et cave quemquam omiseris; sed passim voca senes, adolescentes, pueros; nam ipsis cœna parata est omnino omnibus, si nempe quisque domum suam abierit.

CHOR. Ipsa autem jam ad cœnam festinabo, hanc facem pulchre et decore manu gestans. At tu, quæso, quid ita cunctare, neque tecum ducis has puellas? Dum autem ipse descendas, ego canticum accinam aliquod cœnaturis aptum.

Nunc judices aliquid monere volo, ut qui inter illos sapientes sunt, de me judicent, eorum memores, quæ sapienter dicta a me audierunt: tum ut qui lubenter rident, ii de me judicent, memores quam festive et ridicule multa protulerim. Itaque, ni fallor, fere omnes de me ferre sententiam jubeo. Neque nobis obsit, quod ductis sortibus primi prodierimus; sed eos horum omnium memores condecet, servata jurisjurandi fide, de Choris semper ex merito judicare, neque improbarum meretricum morem imitari, quæ semper postrema tantum benefacta in memoria habent. O, ô, nunc tempus est, amicæ mulieres, si rem agere volumus, subsultim ad cœnam ire: Cretico igitur rhythmo move tu pedes.

SEM. Hoc quoque facio.

CHOR. Et has quoque leves agili crure ad rhythmum moveri. Nam mox adponentur ostrea, salsamenta, cartilaginosi pisces, mustelli, reliquiæ calvariarum cum acri intrito, laserpitium cum melle interfuso, turdi, merulæ, columbæ, gallinaceorum tosta capitula, cincli, liviæ, leporinæ carnes cum intinctu defruti, cum alis. Tu itaque, his auditis, propere et celeriter patellam sume et ovum, dein festina, ut cœnes.

SEM. Sed jam vorant alii.

CHOR. In altum tollimini crure agili, euæ: cœnabimus, parta victoria lætæ, euœ, euæ.

ARISTOPHANIS

NUBES.

DRAMATIS PERSONÆ.

STREPSIADES.

PHIDIPPIDES.

FAMULUS ***Strepsiadis.***

DISCIPULI ***Socratis.***

SOCRATES.

CHORUS NUBIUM.

JUSTUS ORATOR.

INJUSTUS ORATOR.

PASIAS ***fœnerator.***

TESTIS ***Pasiæ.***

AMYNIAS ***fœnerator.***

CHÆREPHON.

ARISTOPHANIS

NUBES.

STREPS. Eheu, eheu! O supreme Jupiter, satin' infinita res est noctium? nunquamne dies fiet? Atqui dudum ego audivi gallum. Servi tamen stertunt: at antehac id non ausi fuissent. Pereas itaque, Bellum, multis de causis, tum vero quia nec servos castigare mihi licet. Sed neque bonus iste adolescens expergiscitur tota nocte; verum pedit, quinque lodicibus involutus. Sed, si videtur, stertamus obtecti.

At enim non possum dormire miser, qui mordeor a sumtibus, et præsepi, et alieno ære, propter istum gnatum. Ille vero comam alens equitat, et bigas agit, et equos somniat: at ego pereo, quum video Lunam adducere vigesimos dies: nam usuræ procedunt.—Accende, puer, lucernam, et effer tabellas, ut sumtis illis recolam, quot sint quibus debeo, et usuras computem.—Age videam, quid debeo? Duodecim minas Pasiæ. Quamobrem duodecim minas Pasiæ? quonam eas insumsi? Quando coppatiam emi. Hei miser! utinam excussus mihi prius fuisset oculus lapide!

PHID. Philo, inique agis: persequere tuum ipsius curriculum.

STREPS. Hoc illud est malum, quod me perdidit: nam etiam dormiens rem equestrem animo agitat.

PHID. Quot cursibus peragitur curule certamen?

STREPS. Me quidem patrem tuum multis tu exagitas cursibus.—At enim quodnam me post Pasiam invasit æs alienum? Tres minæ pro curriculo et rotis Amyniæ.

PHID. Abduc equum domum, volutatum prius in pulvere.

STREPS. At, ô miser, evolvisti me ex meis bonis, siquidem aliis jam obnoxius sum e re judicata, alii autem pro usuris aiunt pignora se capturos.

PHID. Quæso, pater, quid ita anxius es, et tota nocte huc illuc te versas?

STREPS. Mordet me Demarchus quispiam e stragulis.

PHID. Sine me, ô bone, aliquantulum dormire.

STREPS. Dormi tu ergo: scito tamen æs istuc alienum omne in caput tuum recasurum.—Heu! utinam pessimis exemplis periisset pronuba illa, quæ me impulit, ut matrem tuam ducerem! Ruri enim agebam vitam suavissimam, squalidam, incomtam, neglectam, redundantem apibus et ovibus et fracibus. Postilla uxorem duxi Megaclis, Megaclis filii, ex sorore neptem, rusticus urbanam, superbam,

luxuriosam, Çœsyræ moribus imbutam. Hanc postquam duxeram, cum ea cubabam olens mustum, ficus, lanarum copiam: illa vero unguentum, crocum, collabellata oscula, sumtus, heluationes, Coliadem et Genetyllidem. Non equidem dicam otiosam eam fuisse; sed texebat. Ego autem ei pallium hoc ostendens, eoque utens prætextu, dicere ei solebam: *Mulier, telam nimis densas.*

FAM. Oleum nobis non inest in lucerna.

STREPS. Hei mihi! cur enim bibulam istam accendisti mihi lucernam? huc accede, ut plores.

FAM. Cur, obsecro, plorem?

STREPS. Quia e crassis ellychniis unum indidisti.—Post illa, quum nobis jam natus esset filius iste, mihi scilicet et bonæ illi mulieri, inter nos primum de nomine obortum est jurgium ad hunc modum. Illa quidem equum addebat nomini, *Xanthippum*, aut *Charippum*, aut *Callippidem* eum nuncupans: ego vero avi imponebam ei nomen *Phidonidem*. Hactenus quidem processit concertatio: postea tandem convenit inter nos, et dedimus ei nomen *Phidippidi.* Hunc autem illa gnatum gremio complexa blande adloquebatur: *Quando tu grandis factus currum agitabis versus urbem, ut Megacles, croceo amictus pallio!* Ego autem dicebam: *Immo quando tu capras duces e Phelleo, ut pater tuus, renone indutus!* Sed meis dictis nequaquam paruit: verum fortunis meis equinum offudit morbum. Et nunc tota nocte mecum meditatus, viæ unam rationem inveni admirabiliter excellentem; quam si isti persuasero, salvus ero. Verum excitare prius ipsum volo. Quomodo ergo eum quam mollissime expergefaciam? quomodo? Phidippides, Phidippidisce!

PHID. Quid est, mi pater?

STREPS. Osculare me et manum cedo dexteram.

PHID. En. Quid est?

STREPS. Dic mihi, amas me?

PHID. Ita, Neptunum hunc testor Equestrem.

STREPS. Neutiquam mihi, quæso, Equestrem istum memora: hic enim deus est mihi causa malorum. Verum, si me corde revera amas, ô gnate, gere morem mihi.

PHID. Quid tibi ergo morem vis geram?

STREPS. Immuta quam ocissime mores tuos, et abi, ut discas, quæ ego jubebo.

PHID. Dic jam quid jubeas.

STREPS. Obtemperabisne aliquantum mihi?

PHID. Obtemperabo, ita me Bacchus amet.

STREPS. Huc ergo converte oculos. Viden' ostiolum hoc et domunculam?

PHID. Video: at, quæso, quid est hoc, pater?

STREPS. Animarum sapientum hæc est schola. Hic habitant viri, qui sermonibus alios ad credendum inducunt, cœlum esse furnum, qui circa nos siet, nos autem esse carbones. Ipsi docent, si quis pecuniam ipsis det, quo pacto quis dicendo vincat et justam et injustam causam.

PHID. Quinam vero sunt?

STREPS. Non callide novi nomen: sunt viri boni, meditationibus dediti.

PHID. Au! miseri illi quidem; novi. Jactatores illos luridos et discalceatos dicis, quorum unus est perditus ille Socrates, itemque Chærephon.

STREPS. Ah, ah! tace; ne stulte loquere. Verum si qua te tangit cura paterni victus, fi mihi unus horum, et rem equestrem missam face.

PHID. Non facerem, ita me Bacchus amet, etiamsi dares mihi Phasianos illos, quos alit Leogoras.

STREPS. Eja obsecro, hominum mihi carissime, abi et te doceri sine.

PHID. Et quid tibi discam?

STREPS. Aiunt apud eos esse geminos hos sermones: meliorem nempe, quisquis ille sit, et pejorem: istorum sermonum alterum, pejorem inquam, aiunt vincere, etiamsi injustissima dicat. Si itaque disceres mihi injustum illum sermonem, quæcunque nunc propter te debeo, istorum nihil quicquam, ne obolum quidem, cuipiam solverem.

PHID. Haud sane tibi obtemperabo: non enim sustinerem adspicere equites, si mihi color vultus corruptus esset.

STREPS. Non itaque amplius, ita mihi Ceres propitia sit, de meis comedes, neque ipsus, neque jugalis equus, neque samphora: sed exigam te domo in malam rem.

PHID. Sed me sine equis esse non patietur avunculus meus Megacles. At domum ingrediar; te vero negligam.

STREPS. Sed non ego tamen, postquam cecidi, jacebo. Verum, invocatis diis, in scholam ibo, et memet ipse docendum dabo. Quomodo ergo, quum senex sim, et obliviosus, et tardus, sermonum exquisitorum subtilitates addiscam? Eundum est. Quid multum cunctor, et non potius ostium pulto? Puer, heus puer!

DISC. Facesse hinc in malam rem. Quis est qui pultavit fores?

STREPS. Phidonis filius Strepsiades Cicynnensis.

DISC. Rusticus utique es, qui inconsiderate januam tam improbe calcitrasti, et cogitationem, quam animo conceperam, mihi excussisti.

STREPS. Ignosce mihi; procul enim hinc habito ruri. Sed dic mihi, quodnam erat illud, quod tibi ex animo excussi?

DISC. Sed fas non est hæc cuiquam dicere, nisi discipulis.

STREPS. Mihi ergo audacter dicito: ipsus enim venio in scholam discipulus.

DISC. Dicam: sed credere debes mysteria hæc esse. Modo interrogabat Chærephontem Socrates, pulex quot suos ipsius saltaret pedes: quum enim momordisset Chærephontis supercilium, in caput Socratis inde saltavit.

STREPS. Quomodo, quæso, istud metitus est?

DISC. Scite admodum. Cera liquefacta, deinde pulice prehenso,

immersit pedes ejus in ceram: post, refrigerato pulici adhæserunt calcei Persici, quos ille detraxit, iisque spatium dimetitus est.

STREPS. O supreme Jupiter, quanta subtilitas mentis!

DISC. Quid vero, si aliud Socratis audias inventum?

STREPS. Quale? obsecro, enarra mihi.

DISC. Interrogabat ipsum Chærephon Sphettius, utrum putaret culices ore canere, an vero podice.

STREPS. Quid, quæso, nam dicebat ille de culice?

DISC. Intestinum culicis dicebat esse angustum: per illud autem tenue flatum vi pergere versus podicem: deinde angusto intestino adjacentem cavum podicem flatus violentia sonare.

STREPS. Tuba itaque est podex culicum. O ter beatus ob perspectam intestini naturam! Facile hercle reus absolvetur, qui tam bene norit intestinum culicis.

DISC. Nuper vero sublimis cogitatio abrepta ei fuit a stellione.

STREPS. Quomodo? dic mihi.

DISC. Dum noctu investigabat ille Lunæ vias et conversiones, sursumque spectabat ore hiante, de tecto concacavit eum stellio.

STREPS. O lepidum stellionem, qui Socratem concacavit!

DISC. Heri autem vesperi cœna nobis non erat.

STREPS. Hem! quid itaque inveniendo cibo excogitavit?

DISC. Insperso in mensam tenui pulvere, veruculum incurvavit, deinde circino sumto, vestem e palæstra surripuit.

STREPS. Quid ergo Thalem illum miramur? Aperi, aperi propere scholam, et mihi quamprimum ostende Socratem: gestio enim discipulus fieri: sed aperi ostium. O Hercules! unde ego has bestias esse dicam gentium?

DISC. Quid mirare? cui videntur esse similes?

STREPS. Lacedæmoniis illis, qui e Pylo captivi adducti sunt. Sed quid terram intuentur isti?

DISC. Quærunt subterranea.

STREPS. Bulbos ergo quærunt. Ne jam istuc amplius curate: ego enim scio ubi sint magni et pulchri. Quid vero isti faciunt, qui tam cernuos se inflectunt?

DISC. Perscrutantur ima Erebi et Tartari.

STREPS. Quid ergo podex in cœlum spectat?

DISC. Seorsum ille astronomiam discit. Sed ingredimini, ne ipsus in nos forte incidat.

STREPS. Nondum etiam, nondum: sed maneant, ut cum ipsis communicem pauxillum quid rerum mearum.

DISC. Sed non possunt sub dio foris commorari nimis longo tempore.

STREPS. Per deos obsecro, quid hæc sunt? dic mihi.

DISC. Hæc quidem astronomia est.

STREPS. Hoc vero, quid?

DISC. Geometria.

STREPS. Hoc ergo quam ad rem usui est?

DISC. Ad dimetiendam terram.

STREPS. Illamne, quæ sorte distributa fuerit?

DISC. Non; verum universam.

STREPS. Facete dicis: est enim hoc inventum populare et utile.

DISC. Hæc autem est terræ descriptio universæ. Viden'? hæ quidem sunt Athenæ.

STREPS. Quid dicis? minime credo. Quippe judices sedere non video.

DISC. Atqui hoc est revera solum Atticum.

STREPS. Et ubi sunt Cicynnenses, populares mei?

DISC. Hic insunt. Eubœa autem, ut vides, hæcce, in longitudinem oppido protensa.

STREPS. Scio: nam a vobis protensa est et a Pericle. Sed Lacedæmon ubi est?

DISC. Ubi sit? hæc est.

STREPS. Quam prope a nobis! sed opere studete maximo, ut eam a nobis abducatis quam longissime.

DISC. Sed mehercle fieri non potest.

STREPS. Vapulabitis igitur. Age, quis vero est vir iste in carnario?

DISC. Ipsus.

STREPS. Quis ipsus?

DISC. Socrates.

STREPS. O Socrates! I tu, voca mihi eum magna voce.

DISC. Tute ipse sane voca: nam mihi otium non est.

STREPS. O Socrates, ô Socratisce.

SOC. Quid me vocas, mortalis?

STREPS. Primum quidem, quid facias, obsecro, dic mihi.

SOC. Per aërem incedo et Solem contemplor.

STREPS. Itane a crate deos despicis, non vero a terra? siquidem—

SOC. Neutiquam enim possem recte indagare res cœlestes, nisi suspenso animo, et permista meditatione cum aëre sibi consimili. Si vero humi stans superna ab inferiore loco spectarem, nunquam possem illa indagare. Enimvero terra vi quadam trahit ad se humorem meditationis. Idem autem contingit nasturtio.

STREPS. Quid ais? Meditatio trahit humorem in nasturtium? Age vero, mi Socratisce, huc ad me descende, ut me illa doceas, quorum gratia veni.

SOC. Quam autem ob rem venisti?

STREPS. Cupiens addiscere artem dicendi; nam ab usuris, creditoribusque difficillimis agor, feror, bona mea pignori capta diripiuntur.

SOC. Quomodo vero non animadvertisti ære te alieno obrui?

STREPS. Perdidit me morbus equestris terribilis voracitatis. Sed doce me alterum tuorum sermonum, illum, inquam, qui nihil reddit. Mercedem vero, quamcunque petieris, præsentaria pecunia me tibi soluturum per deos jurabo.

SOC. Per quosnam deos jurabis tu? primum enim dii nobis non sunt in usu.

STREPS. Per quid ergo juratis? an per ferreos nummos, ut in Byzantio?

SOC. Vin' res divinas cognoscere clare et recte, quænam sint?

STREPS. Volo hercle, si modo ullæ sunt.

SOC. Et venire in colloquium cum Nubibus, nostris deabus?

STREPS. Maxime.

SOC. Sede itaque in sacro grabbato.

STREPS. En, sedeo.

SOC. Porro coronam hanc cape.

STREPS. Quorsum coronam? Eheu, Socrates, cave sis, ne me, sicut Athamantem sacrificetis.

SOC. Non fiet: verum qui initiantur, omnia ista nos iis facimus.

STREPS. Quid, quæso, inde lucri capiam?

SOC. In dicendo fies tritus, crepitaculum, pollen: sed quiesce.

STREPS. Pol me non falles: nam si ad hunc modum consper-gar, pollen fiam.

SOC. Lingua favere oportet senem, precibusque aures adhibere. O rex, immense Aër, qui terram sublimem tenes, lucideque Æther, venerabilesque divæ, Nubes, quæ tonitrua et fulmina volvitis, surgite et apparete, ô dominæ, philosopho sublimes.

STREPS. Nondum etiam, nondum, priusquam duplicata lacinia caput obtexero, ne compluar. Mene vero infelicem domo egressum fuisse sine galero!

SOC. Adeste igitur, ô venerandæ Nubes, ut vosmet huic ostendatis, sive in Olympi vertice sacro nivali sedetis; sive Oceani patris in hortis sacram choream instituitis cum Nymphis; sive forte in Nili fluentis aquam aureis gutturniis hauritis; sive Mœoticam obtinetis paludem, sive Mimantis nivosam rupem, exaudite, et accipite hoc sacrificium, sacris his gavisæ.

CHOR. Perennes Nubes, tollamur manifestæ, roscida natura agiles, patre ab Oceano graviter fremente ad celsorum montium vertices arboribus comantes, unde conspicuas longe lateque speculas despectamus, sacramque terram fructuum parentem, et divinorum fluviorum sonitus, et pontum sonantem gravi murmure: nam infatigabilis oculus Ætheris coruscat lucido jubare. Sed decussa caligine imbrifera, immortalem revelantes speciem, terram spectemus longe prospiciente oculo.

SOC. O maxime venerabiles Nubes, manifesto audistis me vocantem. Sensistine vocem, simulque mugitum tonitrus divini?

STREPS. Vos equidem veneror, ô sanctæ Nubes, vestrisque volo tonitrubus oppedere; adeo iis auditis contremisco et timore perculsus sum: et, sive fas est, sive non est fas, jam volo cacare.

SOC. Ne illudas, neu facias, quod perditi isti comici; sed ore fave: magnum enim dearum examen incipit moveri cum cantu.

CHOR. Virgines imbriferæ eamus, ut pingue solum Palladis, fortium virorum feracem terram Cecropis videamus amabilem, ubi cul-

tus arcanorum sacrorum, ubi mystica domus inter sacras initiationes ostenditur, diisque cœlestibus munera, templaque summis educta tectis, et simulacra, et supplicationes beatorum sanctissimæ, coronisque ornata deorum sacrificia, epulæque omni tempore anni: vere autem adventante Bromia festivitas, et suaviter resonantum Chororum incitamenta, et tibiarum gravis cantus.

STREPS. Per Jovem te obsecro, dic mihi, ô Socrates, quænam sunt illæ, quæ vocem istam emiserunt majestate plenam. Num Heroinæ aliquæ sunt?

SOC. Minime: verum cœlestes Nubes, magna numina hominibus otiosis, quæ sententias, et dicendi peritiam, et mentem nobis suggerunt, et præstigias, et loquacitatem et fallaciam et perceptionem.

STREPS. Idcirco igitur audita earum voce, volitat anima mea, jamque de rebus subtilibus disputare gestit, et de fumo garrire, et sententiola sententiolam pungendo alteri orationi contradicere; adeo ut cupiam, si quo pacto liceat, eas aperte videre.

SOC. Specta igitur huc ad Parnethem: jam enim eas cerno sensim et placide descendentes.

STREPS. Age, ubi? ostende.

SOC. En, procedunt magno numero, per loca cava et densa seipsas obliquas inferentes.

STREPS. Quid hoc rei, quod eas non video?

SOC. Juxta aditum.

STREPS. Jam demum vix eas dispicio.

SOC. Nunc tamen vides ipsas, nisi gramias in oculis habes instar cucurbitæ.

STREPS. Hercle equidem. O venerandæ! locum jam omnem tenent.

SOC. Has tamen tu deas esse nesciebas, nec eas pro numinibus habebas.

STREPS. Non hercle: verum nebulam et rorem et fumum eas esse existimabam.

SOC. Non enim edepol scis, ut multos istæ alant sophistas, vates Thurinos, medicos, prodigos, poëtas dithyrambicis choris qui flectunt modos, hominesque qui de rebus ætheriis disserentes audientibus fucum faciunt; hos, inquam, omnes alunt otiosos et nihil agentes, quoniam ipsas laudibus celebrant.

STREPS. Propterea igitur versibus suis crepare solent *humidarum Nubium lucem avertentium celerem impetum, cirrosque centicipitis Typhonis, furentesque procellas, item aërias, udas, aduncis unguibus alites, in aëre natantes, imbresque aquarum rorantum Nubium:* deinde pro his versibus deglutiunt *mugilum magnorum et bonorum frusta carnes avium turdorum.*

SOC. Propter has tamen immerito.

STREPS. Dic mihi, quæso, undenam eis accidit, si revera Nubes sunt, ut similes sint factæ mulieribus? non enim illæ tales sunt.

SOC. Age, quales ergo sunt?

STREPS. Non satis callide scio: saltem similes videntur lanis

expansis; non hercle mulieribus, ne tantillum quidem. Istæ vero nares habent.

SOC. Responde nunc mihi quod te interrogabo.

STREPS. Dic ergo cito quidquid vis.

SOC. Vidistin' aliquando, sursum spectans, nubem Centauro similem, aut pardo, aut lupo, aut tauro?

STREPS. Ego hercle vero: sed quid tum?

SOC. Nempe fiunt quidquid lubitum est. Namque si comantem quempiam conspiciant pædiconem ex hirsutis illis, qualis est Xenophantis filius, insaniam ejus irridentes, Centauris se assimulant.

STREPS. Quid ergo? si depeculatorem ærari Simonem videant, quid faciunt?

SOC. Mores ejus ut arguant, lupi repente fiunt.

STREPS. Hoc igitur ipsum est, quamobrem Cleonymum heri conspicatæ, qui clypeum abjecit, quia timidissimum eum videbant, cervi factæ sunt.

SOC. Et nunc, quod Clisthenem adspexerunt, viden'? eo mulieres factæ sunt.

STREPS. Salvete itaque, ô dominæ, atque jam, si cui alii unquam, et mihi, rupto silentio, mittite altisonam vocem, ô præpotentes reginæ.

CHOR. Salve, ô senex annose, sapientum investigator sermonum; tuque subtilissimarum nugarum sacerdos, dic nobis cujus rei indiges. Haud enim facile obtemperemus sophistarum alii cœlestia scrutantium, excepto Prodico: huic quidem doctrinæ et ingeni ergo; tibi vero, quia superbus incedis, hac illac oculos versans, et discalceatus multa mala sustines, nobisque fretus vultum ad gravitatem componis.

STREPS. O Terra! quæ vox! quam sacra, quam venerabilis, quam prodigiosa!

SOC. Enimvero istæ solæ sunt Deæ: cetera omnia sunt nugæ.

STREPS. Sed agedum, per Terram te obtestor, Jupiter Olympius nonne nobis Deus est?

SOC. Quis Jupiter? quæso, ne nugeris: ne quidem est Jupiter.

STREPS. Quid ais tu? quis pluit ergo? Istuc enim primum omnium mihi demonstra.

SOC. Hæ nimirum ipsæ: magnis autem signis hoc te docebo. Age, ubinam tu Jovem sine Nubibus unquam pluere vidisti? Atqui oportebat eum cœlo sereno pluere; has autem peregre abesse.

STREPS. Recte, ita me Apollo amet, istud hoc tuo argumento adstruxti: atqui antehac revera putabam Jovem per cribrum meiere. Sed quis ille sit, qui tonat, dic; hoc facit me tremere.

SOC. Hæ tonant, quum volvuntur.

STREPS. Quomodo, audacissime?

SOC. Ubi multa aqua oppletæ fuerint, et vi ad motum excitatæ, in præceps actæ necessario, plenæ imbris, inde graves in se invicem incidentes, rumpuntur et edunt fragorem.

STREPS. Sed quisnam est, qui impellit eas, ut ferantur? nonne Jupiter?

SOC. Minime: verum ætherius turbo.

STREPS. Turbo? hoc me latuerat, Jovem nimirum non esse, sed pro eo Turbinem nunc regnare. Sed de tonitrus fragore me nondum docuisti.

SOC. Non audivisti me tibi dicere Nubes plenas aqua incidentes in se invicem fragorem edere propter densitatem?

STREPS. Age, qua ratione hoc possim credere?

SOC. A te ipso, ut te docebo. Nunquamne Panathenæis tibi contigit, ut te implesses jure, posteaque tibi turbaretur venter, isque concussus subito strepitum edere cogeretur?

STREPS. Ita mehercle: et quidem statim incipit me pessime habere, et turbatur: et jusculum sicut tonitru strepit, et horrendum mugit, sensim primum *pax;* deinde subjungit *papax;* mox demum *papappax;* et quando caco, plane tonat *papapappax*, sicut illæ.

SOC. Considera igitur, e tantillo ventre quam vehementer pepederis: aërem autem hunc immensum quomodo non verisimile est magno strepitu tonare? Hinc ergo et nomina ista ΒΡΟΝΤΗ, ΠΟΡΔΗ sunt similia inter se.

STREPS. Sed fulmen undenam venire possit, igni coruscans? hoc me doce; et torrefacit nos feriens, alios vivos amburit. Hoc enim Jupiter manifesto jaculatur in perjuros.

SOC. Et quomodo, ô fatue, et Saturni tempora redolens, et fabellis anilibus innutrite, si perjuros ferit, quomodo, inquam, Simonem non combussit, neque Cleonymum, neque Theorum? sunt tamen isti valde perjuri. Sed jaculatur suum ipsius templum, et Sunium promontorium Atticæ, et proceras quercus. Quanam ex causa? non enim quercus utique pejerat.

STREPS. Nescio: recte tamen autumare mihi videris. At vero quid, quæso, est fulmen?

SOC. Quando ventus aridus sursum sublatus in istis inclusus fuerit, intus eas inflat, tanquam vesicam: deinde ubi suamet vi eas rupit, extrorsum fertur concitatus propter densitatem, stridulo impetu se ipsum comburens.

STREPS. Edepol mihi prorsus idem aliquando evenit Jovialibus. Ventriculum cognatis torrebam, quem incidere omiseram imprudens: ille vero inflabatur: deinde repente medius crepans, in ipsos oculos mihi fartum ejaculatus est, et faciem combussit.

CHOR. O qui præclaram cupivisti sapientiam a nobis apisci, quam beatus inter Athenienses, ceterosque Græcos eris, si memoria et studium tibi non deest, et ærumnarum patientia inest in corde; nec defatigaris vel stando, vel eundo; neque frigus moleste fers, neque prandere cupis; vino etiam abstines, et gymnasiis, aliisque ineptiis; et istud optimum esse putas, quod quidem scitum virum decet, vincere nimirum factis et consiliis, et lingua pugnando.

STREPS. Sed de corde duro et præfracto, studioque et cura somnum obturbante; item ventre parco, vitamque discruciante, et vel thymbra contento, ne sis sollicitus: nam eo nomine me præbere possim, ut ferrum in me cudant.

SOC. Sed hoc etiam confirma, te in posterum nullum habiturum deum, præter eadem ipsa, quæ nos pro diis habemus; nimirum Chaos hoc, et Nubes, et Linguam: hæc tria inquam.

STREPS. Nec prorsus adloquerer alios, si vel obvius eis fierem: neque sacrificarem, neque libarem, neque thus adolerem.

CHOR. Nunc itaque dic nobis audacter quidnam tibi faciamus: nam frustra non eris, si nos colas, et admireris, et studeas esse politus.

STREPS. O dominæ, quod a vobis peto, id paululum quiddam est omnino; nimirum ut Græcos in facultate dicendi anteire possim centum stadiis.

CHOR. Immo erit hoc a nobis tibi: ita ut jam ab hoc tempore in sententiis pro concione dicendis nemo tam sæpe vincat quam tu.

STREPS. Ne mihi contingat de arduis rebus sententias dicere: istuc enim haud cupio: sed tantum pro me ipso lites pervertere, et elabi e manibus creditorum.

CHOR. Adipisceris igitur quæ optas: non enim ardua cupis. Sed te ipsum trade intrepidus nostris ministris.

STREPS. Faciam istud, vobis fretus; nam urget me necessitas propter equos illos coppatias, et conjugium, quod me perdidit. Nunc ergo utuntor me prorsus ut lubet; istuc meum corpus ipsis trado, quod verberibus tundant, fame, siti, squalore, algu conficiant, pro utre excorient, modo æs effugiam alienum, et hominibus videar esse audax, loquax, temerarius, procax, scelestus, mendaciorum conglutinator, inventor verborum, tritus in litibus, tabula legum, crepitaculum, vulpes, terebra, subactus, simulator, lubricus, arrogans, cento, impurus, versutus, molestus, impudens. Modo his me nominibus appellet obvius quisque, faciunto isti plane quod lubuerit, et, si volunt, ita me Ceres amet, ex me intestina farciunto, et scholasticis adponunto.

CHOR. Animus quidem inest huic haud timidus, sed promtus. Scias autem velim, si hæc didiceris a me, famam, quæ cœlum adtingat, inter homines te consecuturum.

STREPS. Quid mihi eveniet?

CHOR. Omni tempore mecum beatissimam vitam ages unus omnium.

STREPS. En unquam potis erit fieri, ut istuc videam?

CHOR. Ita ut multi ad fores tuas semper sedeant, cupientes te convenire, et tecum colloqui, atque communicare tuæ solertiæ negotia et lites multis talentis æstimatas, de quibus consultabunt tecum. Sed incipe senem docere quidquid constituisti, et incita animum ejus, et ingeni vires explora.

SOC. Agedum dic mihi tu ingenium tuum, quale sit; ut illo cognito, machinas posthac novas tibi admoveam.

STREPS. Quid vero? num me, per Deos obsecro, tanquam murum oppugnare cogitas?

SOC. Non: sed pauca quædam interrogare te volo, an memoria polleas.

STREPS. Ita hercle, gemino modo. Nam si mihi debeatur, præpolleo memoria: sin ipsus debeam, hei misero mihi! prorsus sum obliviosus.

SOC. Insitamne habes vim dicendi?

STREPS. Haud dicendi quidem, sed defraudandi.

SOC. Quomodo igitur poteris discere?

STREPS. Bene: ne sis sollicitus.

SOC. Age nunc, da operam, ut quum primum sapientem aliquam quæstionem proposuero de rebus cœlestibus, eam extemplo arripias.

STREPS. Quid? num canum in morem sapientiam comedam?

SOC. Homo iste rusticus est et barbarus. Vereor, ô senex, ne plagis indigeas. Age videam, quid facias, si quis te verberet?

STREPS. Verberor. Deinde ubi me paululum continui, antestor: deinde ubi rursus pauxillum intermisi, in jus voco.

SOC. Age nunc depone vestem.

STREPS. Quæ tibi a me facta est injuria?

SOC. Nulla: sed mos est ut nudi ingrediantur.

STREPS. Atqui ego non ingredior res furtivas quæritatum.

SOC. Depone: quid nugaris?

STREP. Hoc, quæso, dic mihi: si diligens fuero, et cupide didicero, cuinam tuorum discipulorum ero similis?

SOC. Ingenio nihil differes a Chærephonte.

STREPS. Hei miser! semimortuus fiam.

SOC. Ne multum loquere, sed propera, et sequere me hac ocius.

STREPS. In manum da mihi placentam mellitam prius: nam timeo huc intro, tanquam in Trophonii antrum, descendens.

SOC. Perge: quid sic morare circa ostium?

CHOR. Sed abi lætus ob istuc animi robur. Feliciter eveniat huic homini, quod ætate multum provecta, recentioribus ingenium suum rebus imbuit, et sapientiam colit.

Spectatores, dicam vobis libere veritatem; per Bacchum juro, cujus alumnus ego sum. Equidem ita vincam et pro sapiente habear, ut, quia vos putabam spectatores elegantes esse, istamque esse præstantissimam mearum comœdiarum, idcirco vobis primum eam volui gustandam offerre, cui insumsi laborem plurimum: deinde abscessi ab hominibus ineptis victus, meo quidem immerito. Ob hæc incuso vos, qui sapientes estis, quorum causa commentatus ista fueram. Sed neque sic tamen mea sponte deseram cordatiores. Ex quo enim hic apud viros, apud quos jucundum est vel verba facere et *Modestus* meus et *Cinædus* non male audivere; egoque (nam virgo adhuc eram, necdum licebat me parere) exposui fœtum, quem alia quædam puella susceptum abstulit; vos autem educastis liberaliter et instituistis: exinde, inquam, satis spectata est mihi vestra fides et benevolentia. Nunc itaque, ut Electra illa, venit hæc Comœdia, quærens an forte incidere possit in spectatores tam sapientes: agnoscet enim, si modo eum conspiciat, fratris cincinnum. Quam vero modestis sit moribus, videte; quæ primum quidem non ingressa est, consutum quiddam habens coriaceum, pendulum, rubrum in

summo, crassum, ut pueris risus excitetur; neque irrisit calvos, nec cordacem saltavit: nec senex, qui versus recitat, baculo verberat adstantem, dicta mordacia retundens; neque irrupit in scenam cum facibus, nec *Io*, *io*, clamat: sed sibimetipsi et versibus fidens advenit. Et ego quidem, qui talis poëta sim, non superbio; neque studeo vos decipere, bis terve eadem introducendo. Verum semper novas formas comminiscor, quas inferam, nihil inter se similes, scitas et lepidas omnes: qui plurima valenti gratia Cleoni ventrem percussi, nec amplius tamen ei insultavi jacenti. Isti autem, ubi semel ansam dedit Hyperbolus, miserum illum assidue conculcant, ejusque matrem. Primum quidem omnium Eupolis *Maricam* protraxit, quum nostros *Equites* in alium habitum male commutasset malus, addita, quæ cordacem saltaret, anu temulenta, quam pridem Phrynichus commentus fuerat, objeceratque marinæ beluæ. Deinde Hermippus rursus Hyperbolum traduxit; et jam omnes alii insectantur Hyperbolum, imagines meas de anguillis imitantes. Cuicunque ergo ista risum movent, is meis ne capiatur: sin meis inventis et me ipso delectabimini, in futurum tempus recte sapere videbimini.

SEM. Cœlo regnantem, diisque imperantem magnum Jovem Choro ut adsit primum invoco: deinde præpotentem tridentis dominum, terræque et salsi maris ferum motorem: et nominatissimum patrem nostrum, Ætherem venerabilem, nutricium omnium: equorumque agitatorem illum, qui prælucidis radiis permeat totum terræ solum, magnus apud deos et apud mortales deus.

CHOR. O sapientissimi spectatores, huc advertite mentem. Vos enim, a quibus passæ sumus injuriam, palam incusamus. Nam quum præ ceteris diis plurimum commodemus urbi, nobis tamen solis omnium deorum nec sacrificatis, nec libatis, quæ vos conservamus. Si enim absque ullo judicio decernatur expeditio aliqua, tunc aut tonamus, aut stillamus. Namque diis invisum illum coriarium Paphlagonem quum eligeretis ducem exercitus, supercilia contraximus, et indignatæ sumus, tonitrusque erupit cum fulmine: Luna autem solitas deseruit vias, et Sol, ellychnio statim in se contracto, negavit se lucere velle, si Cleo duceret exercitum: nihilominus eum elegistis. Aiunt enim *mala consilia capere hanc civitatem solere; sed quæcunque peccaveritis, illa deos in melius convertere.* Ista vero quo pacto convenient, facile vos docebimus: nempe si Cleonem, voracem illum larum, sordium et furti damnatum, capistraveritis, cervicemque ejus nervo constrinxeritis, id si peccatum fuerit, rursus in pristinum vobis, atque in melius res ea cedet reipublicæ.

SEM. Huc ades tu quoque Phœbe rex, Delie, excelsa qui tenes Cynthiæ rupis cacumina; tuque beata, quæ auream Ephesi domum habitas, in qua magnifice te colunt Lydorum puellæ; tuque patria nostra dea, Ægida quæ moderaris, urbis præses Minerva: et qui Parnasiam obtinens petram cum tædis fulges, Delphicas inter Bacchas conspiciendus, commissator Bacchus.

CHOR. Quum nos huc profectionem moliremur, convenit nos

Luna, mandavitque nobis, ut suis verbis plurimam Atheniensibus et sociis diceremus salutem. Hoc primum. Deinde irasci se aiebat: etenim atrocia perpessam esse, ut quæ vobis omnibus commodaret, non verbis, sed re palam. Primum quidem quot mensibus haud drachma minus pro tæda, adeo ut dicant omnes egredientes vesperi: *Ne facem emito, puer, quoniam Lunæ pulchra lux est.* Aliaque beneficia se vobis præstare dicit: vos tamen dierum rationem habere non recte, verum susque deque turbare: adeo ut interminari sibi deos identidem dicat, quando cœna fraudantur, et abeunt domum sacra non adepti, quæ ipsis fieri debuissent juxta statum dierum ordinem: deinde quum diis operari oportet, vos quæstiones de reis habetis et judicia exercetis: contra vero sæpe, nobis diis jejunia agentibus, quando nimirum lugemus aut Memnonem aut Sarpedonem, vos libatis et ridetis. Idcirco hoc anno sorte ducto ad Amphictyonum conventum legato Hyperbolo nos dii coronam ademimus; et merito: sic enim magis sciet, vitæ dies agendos esse secundum Lunæ cursum.

SOCRATES, STREPSIADES, CHORUS.

SOC. Per respirationem, per Chaos, per Aërem juro, ut ego non vidi hominem tam rusticum ullum, nec tam stupidum, nec tam ineptum, nec tam obliviosum; qui subtilitates quasdam parvas discens, eas obliviscitur, antequam plene didicerit. At tamen eum foras vocabo huc in lucem. Ubi Strepsiades? exi sumto grabbato.

STREPS. Sed eum non me sinunt efferre cimices.

SOC. Propere depone et adverte animum.

STREPS. En.

SOC. Age, quid vis nunc primum discere, quod antea nunquam didiceris? dic mihi. Utrum de metris, aut de versibus, an vero de rhythmis?

STREPS. De metris equidem; quia nuper a venditore farinæ defraudatus fui duobus chœnicibus.

SOC. Non hoc te rogo; sed quodnam pulcherrimum metrum esse putes; trimetrumne an tetrametrum?

STREPS. Equidem semisextario nullum præstare puto.

SOC. Nihil dicis tu homo.

STREPS. Certa mecum pignore, ni tetrametrum est semisextarium.

SOC. I in malam crucem. Quam rusticus et indocilis es! cito tu de rhythmis aliquid disceres scilicet.

STREPS. Quid autem mihi proderunt rhythmi ad victum?

SOC. Primum quidem ut sis commodus et facetus in convictu; deinde ut intelligas, quinam sit rhythmus secundum enoplium, et quinam secundum dactylum.

STREPS. Secundum dactylum? at edepol novi.

SOC. Dic ergo.

STREPS. Quis alius, nisi dactylus hic? antehac vero, quum puer essem, iste.

SOC. Rudis es et stolidus.

STREPS. Atqui, ô miser, horum nihil discere cupio.

SOC. Quid vero?

STREPS. Illud, illud, inquam, sermonem illum injustissimum.

SOC. Sed alia sunt, quæ te prius discere necesse est; quadrupedum quænam sint vere masculina.

STREPS. At novi equidem, nisi insanio, quid masculinum sit: nempe ΚΡΙΟΣ, ΤΡΑΓΟΣ, ΤΑΥΡΟΣ, ΚΥΩΝ, ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

SOC. Viden' quid facias? et femellam vocas ΑΛΕΚΤΡΥΟΝΑ, itidem uti et masculum.

STREPS. Age vero, quomodo?

SOC. Quomodo? ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ et ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

STREPS. Verum est quod dicis, ita me Neptunus amet. Sed jam quomodo femellam nuncupem?

SOC. ΑΛΕΚΤΡΥΑΙΝΑΝ: alterum autem ΑΛΕΚΤΟΡΑ.

STREPS. ΑΛΕΚΤΡΥΑΙΝΑΝ inquis? Belle, per Aërem juro: adeo ut pro ista sola doctrina opplebo farina undique tuam ΚΑΡΔΟΠΟΝ.

SOC. Ecce autem rursus alterum hoc peccatum. ΚΑΡΔΟΠΟΝ marem vocas, quæ tamen femina est.

STREPS. Quomodo ego marem ΚΑΡΔΟΠΟΝ voco?

SOC. Maxime quidem, sicuti ΚΛΕΩΝΥΜΟΝ.

STREPS. Qua ratione? dic.

SOC. Idem valet tibi ΚΑΡΔΟΠΟΣ et ΚΛΕΩΝΥΜΟΣ.

STREPS. Sed, ô bone, ne quidem erat Cleonymo mactra, verum in rotundo mortario farinam subigebat. At deinceps quomodo appellare decet?

SOC. Quomodo? ΚΑΡΔΟΠΗΝ, itidem ut dicis ΣΩΣΤΡΑΤΗΝ.

STREPS. ΚΑΡΔΟΠΗΝ feminam rectius vocas: istuc autem longe rectissimum esset, si, ut ΚΑΡΔΟΠΗ, diceretur etiam ΚΛΕΩΝΥΜΗ.

SOC. Præterea de nominibus hominum discere te necesse est, quænam sint masculina, et quæ feminina.

STREPS. Sed novi equidem quæ feminina sint.

SOC. Dic ergo.

STREPS. *Lysilla*, *Philinna*, *Clitagora*, *Demetria.*

SOC. Masculina vero nomina quæ sunt?

STREPS. Perquam multa: *Philoxenus*, *Melesias*, *Amynias.*

SOC. Atqui, ô stulte, hæc non sunt masculina.

STREPS. Non masculina apud vos hæc sunt?

SOC. Nequaquam. Nam quomodo vocares, si in Amyniam incideres?

STREPS. Quomodo vocarem? sic: *Ades*, *ades*, *Amynia.*

SOC. Viden'? mulierem jam *Amyniam* appellas.

STREPS. Nonne illum merito, qui militiam detrectat? Sed quid juvat ista discere, quæ omnes scimus?

SOC. Nihil quidem hercle. Sed tu decumbens huc—

STREPS. Quid faciam?

SOC. Excogita quidpiam circa negotia tua.

STREPS. Ne me, quæso, super hoc grabbato jubeas decumbere:

sed, si omnino decumbendum est, humi eadem ista sinas me excogitare.

SOC. Fieri aliter nequit.

STREPS. Infelix ego, quas hodie pœnas cimicibus dabo!

SOC. Meditare jam et dispice: in omnes partes te ipsum versa, mente arcte constipata. Celeriter, quum in aliquam difficultatem incideris, ad aliud commentum transili: somnus autem dulcis absit ab oculis.

STREPS. Iattatæ, iattatæ!

SOC. Quid tibi accidit? quid male te habet?

STREPS. Pereo miser: e grabbato prorepentes mordent me cimices, et mihi latus dilaniant, et animam ebibunt, et testiculos evellunt, et culum perfodiunt, et me perdunt.

SOC. Ne nunc nimis graviter doleas.

STREPS. At quomodo? Quum mihi perierint opes, perierit color, perierit anima, perierit calceus, et ad hæc mala etiam pervigil cantans propemodum ipsus perierim.

SOC. Heus tu, quid agis? meditarisne?

STREPS. Egone? meditor, ita me Neptunus amet.

SOC. Quid ergo meditatus es?

STREPS. An cimices aliquid de me sint relicturi.

SOC. Peribis pessime.

STREPS. Sed, ô bone, jam perii.

SOC. Ne molliter agas, sed caput operi. Inveniendum enim est commentum defraudatorium, et aliqua captio.

STREPS. Heu! quis itaque in me injiciat e pellibus agninis commentum privativum?

SOC. Agedum, videam primo quid agat iste. Eho tu, dormis?

STREPS. Non equidem hercle.

SOC. Habesne aliquid?

STREPS. Edepol nihil ego.

SOC. Nihil prorsus?

STREPS. Nihil, nisi penem hunc, quem teneo dextra.

SOC. Nonne te cooperiens ocius aliquid meditaberis?

STREPS. Qua de re? hoc enim, quæso, dic mihi, Socrates.

SOC. Ipsemet quod primum invenire vis, eloquere.

STREPS. Plus millies audivisti, quid ego velim: de usuris, inquam, ne illas solvam cuiquam.

SOC. Agedum cooperias te, et cohibe apud te cogitationem subtilem: minutatim considera rem, recte dividens eam et contemplans.

STREPS. Heì miser!

SOC. Quiesce, et si forte hæsitaveris in aliquo commento, omitte et ab eo discede: deinde cogitationem rursus commove, et denuo idem illud pensita.

STREPS. O Socratisce carissime!

SOC. Quid est, mi senex?

STREPS. Habeo commentum ad fraudandas usuras.

SOC. Fac illud palam.

STREPS. Dic mihi ergo: si mulierem veneficam Thessalam emerem, et noctu deducerem Lunam; deinde conclusam in theca aliqua rotunda, tanquam speculum, asservarem?

SOC. Quid, quæso, hoc tibi prodesset?

STREPS. Rogas? si non amplius oriretur Luna uspiam, usuras non darem.

SOC. Quid ita?

STREPS. Quia in singulos menses pecunia datur fœnori.

SOC. Bene. Sed aliud rursus tibi proponam callidum quidpiam. Si tibi forte scriberetur dica quinque talentûm, quomodo eam obliterares? dic mihi.

STREPS. Quomodo? quomodo? nescio: sed quærendum.

SOC. Ne jam circa te ipsum coërceas et contineas cogitationem semper; sed laxatam dimitte meditationem in aërem, tanquam scarabæum lino ex pede revinctum.

STREPS. Inveni obliterationem dicæ callidissimam, ut ipsus etiam fateberis.

SOC. Qualem?

STREPS. En unquam apud pharmacopolas lapidem vidisti, pulchrum illum et pellucidum, quo ignem accendunt?

SOC. Crystallum dicis?

STREPS. Illud, inquam.

SOC. Cedo, quid faceres?

STREPS. Si hoc sumto, quando scriberet dicam scriba, longius ego stans sic ad Solem literas liquefacerem dicæ mihi scriptæ?

SOC. Lepide, ita me Gratiæ ament.

STREPS. O! quam lætor, quod quinque talentûm dicam obliteravi!

SOC. Age nunc celeriter istuc arripe.

STREPS. Quidnam?

SOC. Quo pacto, in judicium vocatus, actoris petitionem everteres, si eo res recidisset, ut condemnari te oporteret, quia testes non produceres?

STREPS. Perquam facile et levi negotio.

SOC. Dic ergo.

STREPS. Atqui dico: si nimirum prius, dum adhuc una superest lis decidenda, antequam mea introducatur, curriculo abirem, et me suspenderem.

SOC. Nihil dicis.

STREPS. Immo equidem vere, ita me dii ament. Nam nemo contra me mortuum introduceret litem.

SOC. Nugaris; apage: nolim te amplius docere.

STREPS. Quid ita, mi Socrates, per deos obsecro?

SOC. Sed tu statim oblivisceris quæcunque didiceris. Nam, dic mihi, quid erat, quod primo docebaris?

STREPS. Age videam, quid erat primum? primum quid erat? quænam erat illa, in qua nimirum subigimus farinam? hei mihi! quænam erat?

SOC. Nonne in malam rem hinc facesses, obliviosissime et stolidissime senex?

STREPS. Hei infelix! quid me fiet? nam pereundum mihi erit, quia non didici versute dicere. Sed vos, ô Nubes, date mihi bonum aliquod consilium.

CHOR. Nos quidem, ô senex, istud consilium tibi damus: si tibi forte est gnatus, quem educaveris, illum ut mittas, qui pro te discat.

STREPS. At est quidem mihi gnatus præclaræ indolis: verum is discere nonvult. Quid igitur agam?

CHOR. Tu vero hoc ei permittis?

STREPS. Namque bona est corporis habitudine, et viget, et originem ducit ex mulieribus superbis de prosapia Cœsyræ. Sed eum arcessam; sin noluerit, haud potis ero, quin eum extrudam domo. Sed tu ingressus opperire me paulisper.

CHOR. Sentisne, ut per nos solas ex omnibus diis plurima actutum bona potiere. Namque iste paratus est omnia facere, quæcunque jusseris: tu vero hominis attoniti et palam spe elati cognito ingenio, eum attonde, quamplurimum potes. Solent enim fere hujusmodi res cito immutarier.

STREPSIADES, PHIDIPPIDES, SOCRATES, CHORUS, JUSTUS ORATOR, INJUSTUS ORATOR.

STREPS. Non amplius hic manebis, per Nebulam juro: sed abi, et comede Megaclis columnas.

PHID. O miser, quæ te intemperiæ agitant, mi pater? non recte sapis, Jovem Olympium testor.

STREPS. Ecce autem, ecce, *Jovem Olympium!* ô stultitia! hunccine ista ætate Jovem putare esse ullum?

PHID. At quæso, quid hoc rides?

STREPS. Quia mecum reputo te puerulum esse, vetustaque et obsoleta ut credas animum inducere. Attamen accede, ut plura scias; et aliquid tibi dicam, quo tu cognito vir eris. Cave autem ne istuc quemquam doceas.

PHID. En adsum. Quid est?

STREPS. Jurasti modo per Jovem.

PHID. Equidem, ut dicis.

STREPS. Vide ergo, quam bonum sit discere. Non est Jupiter, mi Phidippides.

PHID. Quis ergo?

STREPS. Turbo regnat, qui Jovem expulit.

PHID. Eho, quid deliras?

STREPS. Scias hoc ita se habere.

PHID. Quis hæc dicit?

STREPS. Socrates Melius, et Chærephon, qui novit pulicum vestigia.

PHID. Tune eo usque insaniæ es progressus, ut hominibus atra bile percitis credas?

STREPS. Bona verba. Ne male dixeris de viris sapientibus et cordatis, quorum, præ parsimonia, nullus unquam se tonderi aut exungi sivit, neque in balneum ivit lavatum. Tu vero, tanquam si mortuus essem, me bonis eluis. Sed abi quamprimum, et pro me disce.

PHID. Quid vero boni ab illis disci potest?

STREPS. Itane? omnis humana sapientia. Quin cognosces, quam ipse sis rudis et pinguis ingeni: sed præstolare me paulisper hic.

PHID. Hei mihi! quid faciam, delirante patre? Vocatumne in jus dementiæ eum arguam, an fabris loculorum indicem ejus insaniam?

STREPS. Age videam, quemnam putas hunc esse? dic mihi.

PHID. ΑΛΕΚΤΡΥΟΝΑ.

STREPS. Bene sane. Hanc vero, quid eam esse dices?

PHID. ΑΛΕΚΤΡΥΟΝΑ.

STREPS. Idemne utrumque ridiculus es. Ne itaque deinceps ita dixeris? sed hanc voca ΑΛΕΚΤΡΥΑΙΝΑΝ: istum vero ΑΛΕΚΤΟΡΑ.

PHID. ΑΛΕΚΤΡΥΑΙΝΑΝ inquis? hæccine tam præclara didicisti, intro ingressus nuper ad impios illos Telluris filios?

STREPS. Aliaque præterea multa: sed quandocunque aliquid addiscerem, continuo obliviscebar, annis præpeditus.

PHID. Ideone etiam vestem perdidisti?

STREPS. At enim non perdidi: verum studiis impendi.

PHID. Calceos vero quo contulisti, ô stolide?

STREPS. Ut Pericles, ad necessarios usus perdidi. Sed age, ambula, eamus: et, modo patri sis obsequens, per me sane pecca. Ego etiam me olim tibi adhucdum sexenni scio obsecutum esse balbutienti, quando obolum illum quem ex Heliæa primum acceperam, ex eo tibi emi plostellum Jovis festo.

PHID. Profecto tibi olim ista molestiam parient.

STREPS. Bene sane, quod morem geris. Ades, huc ades, ô Socrates, egredere; adduco enim tibi gnatum istum meum, cui vel nolenti persuasi.

SOC. Enim puer est adhuc rerum imprudens, et corbibus hic pendentibus non adsuetus.

PHID. Tu sane adsuetus fies, si pendeas.

STREPS. Nonne in malam rem ibis? magistro tu convicium dicis?

SOC. Ecce autem *si pendeas*, inquit! quam stulte locutus est, et labiis diductis! Quomodo iste unquam disceret, quanam arte judicio absolveretur, aut testes citaret, aut elevaret adversarii dicta, contrariaque persuaderet? atqui hæc pro talento didicit Hyperbolus.

STREPS. Ne sis sollicitus: doce modo: nam ingeniosus est. Etenim quum adhuc puer tantillus esset, jam intus fingebat domos, et naves sculpebat, et plostella coriacea fabricabat, et ex putamine malorum punicorum ranas faciebat scitissime. Sed tu da operam,

ut illos sermones addiscat, meliorem, inquam, quisquis ille sit, et pejorem, qui injusta dicendo meliorem evertit; si minus ambos, saltem injustum illum, quovis pacto.

SOC. Ipsemet discet ab ipsis sermonibus.

STREPS. Ego autem abero. Istuc igitur memineris, ut ad omnia e jure petita argumenta contradicere queat.

CHOR. *(Deest Chori cantilena.)*

JUST. Huc procede, et ostende te spectatoribus, licet audax sis.

INJ. I quo lubet: nam multo magis apud multitudinem dicendo te perdam.

JUST. Tu me perdas? quis es?

INJ. Sermo.

JUST. At inferior.

INJ. Sed te vincam, qui me potiorem te esse dicis.

JUST. Quanam arte, quave sapientia?

INJ. Commenta nova inveniendo.

JUST. Ista enim florent propter istos stultos.

INJ. Non stultos, verum sapientes.

JUST. Perdam te pessime.

INJ. Quid faciendo? dic.

JUST. Illa dicendo, quæ justa sunt.

INJ. Sed ista evertam contradicendo: nam esse justitiam plane nego.

JUST. Negas esse?

INJ. Cedo, ubi est ergo?

JUST. Apud deos.

INJ. Quomodo, quæso, si justitia est, Jupiter non periit, qui patrem suum in vincula conjecit?

JUST. Au! istuc sane malum procedit. Nauseam facit; date mihi pelvim.

INJ. Decrepitus es et inconcinnus.

JUST. Cinædus es et impudens.

INJ. Mihi rosæ videntur quæ dicis.

JUST. Et scurra.

INJ. Liliis me coronas.

JUST. Et parricida.

INJ. Non animadvertis, ut me auro conspergas.

JUST. Olim certe non auro, verum plumbo conspergebaris.

INJ. At nunc illud est mihi ornamentum.

JUST. Quanta est tua audacia!

INJ. Quanta vero tua ineptia?

JUST. Propter te frequentare ludum nullus vult adolescens: et agnoscent olim Athenienses, qualia doceas stultos.

INJ. Turpiter squalles.

JUST. Tu autem es dives, tametsi antehac mendicabare, Telephum illum Mysum te esse prædicans, e perula depromtas Pandeleti sententias rodens.

INJ. O quantam memoras mihi sapientiam!

JUST. O quanta est stultitia tua, et civitatis, quæ te alit, corrumpentem mores adolescentum!

INJ. Hunc non docebis tu, qui senex es et delirus.

JUST. Si modo servari eum oportet, et non loquacitatem solum exercere.

INJ. Huc accede, et istum sine insanire.

JUST. Vapulabis, si manum ei admoveas.

CHOR. Desinite rixæ et conviciorum: sed ostendite, tu quidem prioris ævi homines qualia docueris; tu vero novam disciplinam; ut audita et dijudicata vestra lite, in ludum alterutrius eat.

JUST. Facere ista volo.

INJ. Ego etiam volo.

CHOR. Age, quis vestrûm dicet prior?

INJ. Isti concedam: deinde ex illis, quæ dixerit, ipsum novis verbis et sententiis, quasi sagittis, configam: postremo si hiscere cœperit, totam faciem et oculos, quasi a crabronibus, compunctus sententiis meis, peribit.

CHOR. Nunc ostendent isti, freti callidis sermonibus, et cogitationibus, et meditationibus sententias procudentibus, uter eorum dicendo sit melior: etenim hic nunc summo in discrimine versantur sapientiæ, de qua meis amicis maximum est certamen. Sed, ô qui priores homines moribus bonis decorasti, rumpe vocem, qua delectaris, et indolem tuam ostende.

JUST. Dicam igitur veterem disciplinam, quomodo comparata fuerit, quum ego justa dicendo florerem, et modestia adhuc moribus recepta esset. Primum quidem decebat nullius pueri mutientis vocem audiri: deinde incedere oportebat in viis modeste euntes ad citharœdum vicanos nudos et confertos, etiamsi ningeret instar farinæ: deinde cantilenam docebat, quam discerent, femina non comprimentes, aut *Palladem invictam vastatricem urbium*, aut *Longe vagantem clamorem*, traditum intendentes a patribus modum. Si vero eorum aliquis scurrile quid inceptaret, fracta mollique voce canens, auctor ipse inventi, et in modis Chios vel Siphnios imitans, quales sunt flexiones illæ vulgo nunc acceptæ, quas Phrynis invexit, tam laboriosæ, is male mulcabatur, multis contusus verberibus, tanquam qui Musas aboleret. In palæstra autem oportebat sedere pueros femore prætenso, ne quid indecori ostenderent extrariis: tum rursus quando surgerent, arenam converrere, et providere, ne impressam aliquam imaginem pubis relinquerent amatoribus. Nullus tunc puer ungebatur infra umbilicum; quapropter in genitalibus ros et lanugo, sicut in malis, florescebat: nec ad amatorem accedebat, voce molliter infracta et modulata, lacivisque oculis alliciens, ipse suus leno: nec sumere licebat cœnanti caput raphani, neque anethum seniorum præripere, nec apium, nec pisces comedere, nec turdos, nec pedem alterum alteri implicare.

INJ. Antiqua sane hæc sunt, et Diipoliis coæva, plena cicadis, et Cecida, et Buphoniis.

JUST. Attamen hæc sunt illa, quibus mea disciplina viros edu-

avit, qui Marathone pugnarunt: tu autem nunc homines doces statim vestibus involvi: adeoque enecor indignatione, quando in Panathenæis, ubi eos saltare oportet, aliquis clypeum peni prætendens negligit Tritogeniam. Proinde, ô adolescens, audacter me potiorem sermonem elige; et tunc disces odisse forum, et a balineis abstinere, et erubescere ob turpia, et, si quis te ideo cavilletur, excandescere, et senioribus accedentibus loco cedere, nec male facere tuis parentibus, nec aliud quicquam turpe admittere, quia Pudoris signum debes effingere: nec ad saltatricem irrumpere, ne istis rebus inhiantem malo petat meretricula, famaque tua deteratur; nec contradicere patri quicquam, nec, Japetum eum vocitando, meminisse malorum illius ætatis, quæ te educavit.

INJ. Si huic, ô adolescens, de istis credas, ita me Bacchus amet, similis eris Hippocratis filiis, et vulgo te vocabunt bliteum.

JUST. Immo nitidus et florens in palæstris versaberis; non garries in foro inconditas nugas, quales isti nunc, neque traheris in jus ob rem levem, quæ te tum perdere possit propter calumnias adversariorum: verum in Academiam descendens, sub sacris oleis decurres, redimitus calamo albo, cum modesto æquali tuo aliquo, smilacem redolens et otium, et albam populum folia germinantem, verno tempore gaudens, quando platanus ulmo susurrat. Quod si hæc quæ dico facias, eoque advertas animum, habebis semper pectus pingue, colorem nitidum, humeros magnos, linguam exiguam, nates magnas, penem parvum. Sin illis rebus, quibus isti nunc, studebis, primum quidem habebis colorem pallidum, humeros parvos, pectus tenue, linguam magnam, nates parvas, penem magnum, decretum longum: et persuadebit tibi, ut credas quidquid turpe est, illud esse honestum, quidquid honestum, illud turpe; et ad hæc Antimachi mollitie oppleberis.

CHOR. O sapientiæ excelsæ et inclytæ cultor, quam suavis orationi tuæ et modestus inest flos! Beati ergo erant, qui tunc vivebant, quum tu adhuc eras, prioris ævi homines. Tu vero, cui molle atque facetum adnuit Musa, contra ista oportet aliquid novi te adferre; nam iste vir multam laudem adeptus est. Solerti autem consilio videtur tibi opus fore adversus eum, si virum illum volueris superare, et non ludibrium debere.

INJ. Atqui dudum mihi præfocantur ilia, cupienti omnia ista contrariis sententiis conturbare. Nam ego Pejor quidem Sermo ob id ipsum vocor a scholasticis, quia primus excogitavi, quomodo quis legibus et juri contradicere possit: sed hoc auro contra carum non est, si nimirum suscipias causam debiliorem, et tamen vincas. Sed specta, quomodo confutabo disciplinam hujus, cui confidit; qui negat se passurum te calida lavari. Quo itaque argumento vituperas calida lavacra?

JUST. Quia pessima sunt, et hominem reddunt ignavum.

INJ. Quiesce: nam ecce te medium teneo, ut elabi nequeas. Dic mihi, quemnam ex Jovis filiis fortissimi animi putas fuisse, et labores plurimos exantlasse?

JUST. Mea quidem sententia nemo potior fuit Hercule.

INJ. Ubinam, quæso, vidisti unquam frigidas balineas Herculeas? et quis tamen erat fortior?

JUST. Hæc sunt illa nimirum, quæ adolescentibus quotidie in ore sunt, et efficiunt ut balneum sit plenum, palæstræ vacuæ.

INJ. Vituperas deinde hanc in foro versandi consuetudinem; at ego laudo. Nam si hoc malum esset, Homerus nunquam fecisset Nestorem oratorem, et ceteros sapientes omnes. Redeo nunc hinc ad linguam, quam iste negat juniores exercere debere; ego vero aio. Tum etiam modestiam colendam esse ait. Quæ duo maxima sunt mala. Nam cui tu unquam propter modestiam vidisti boni quidpiam obtigisse? Dic mihi, et me dictis refelle.

JUST. Multis: nam Peleus ista de causa accepit a diis machæram.

INJ. Machæram? lepido sane lucro auctus, miserrimus ille. At Hyperbolus ex lychnis vendendis talenta accepit perquam multa propter malitiam; non vero, ita me Jupiter amet, non ille machæram.

JUST. Thetidem etiam, quod modestus esset, duxit Peleus.

INJ. Quæ deinde, deserto illo, abiit: non enim erat protervus, nec is, qui dulci ludo perpetem noctem in stragulis duceret: mulier autem gaudet, si probe subagitetur. Sed tu nugator ineptus es. Nam considera, ô adolescens, omnia quæ in modestia insunt, quantisque voluptatibus sis cariturus, pueris, mulieribus, cottabis, piscibus, vino, cachinnis. At si istis defraudareris, quid esset, quamobrem vitam amares? sed de istis hactenus. Transeo nunc ad naturæ necessitates. Peccasti, amasti, stuprum fecisti quidpiam, tum deprehensus es; periisti: causam enim orare nescis. At si mecum fueris, indulge genio, salta, ride, nihil putato turpe. Si enim cum aliena uxore rem habens deprehendaris, ipsi marito præfracte dicito te injuriam non fecisse: deinde ad Jovem causam refer, quia et ille amori mulierum succubuit: tu vero mortalis qui sis, quomodo possis esse potentior Jove?

JUST. Quid vero? si raphanismum et vulsuram patiatur tibi morem gerens, habebitne aliquod argumentum, quo ostendat, se laticulum non esse?

INJ. Quid tum, si laticulus sit? quid inde fiet illi mali?

JUST. Quidnam vero majus isto malum possit illi unquam contingere?

INJ. Quid itaque dices, si hac in re te vicero?

JUST. Tacebo: quid enim aliud agerem?

INJ. Agedum dic mihi, patroni causarum ex quorum hominum ordine sunt?

JUST. E laticulis.

INJ. Credo. Quid vero? tragici poëtæ ex quorum ordine sunt?

JUST. E laticulis.

INJ. Recte autumas. Et populi moderatores ex quorum ordine?

JUST. E laticulis.

INJ. Ergone agnoscis tandem te nihil dicere? Etiam inter spectatores utri sint plures, specta.

JUST. En, specto.

INJ. Quid vides ergo?

JUST. Multo plures mehercle laticulos video. Nam et istum novi ego, et illum, et crinitum huncce.

INJ. Quid ergo dices?

JUST. Vincimur. O cinædi, per deos obsecro, accipite meum pallium; nam ad vos transfugio.

SOC. Quid itaque? utrumne vis prehensum istum tuum gnatum abducere, an ut eum doceam dicendi artem?

STREPS. Doce et castiga, et memento, ut bene mihi exacuas eum: ex altera parte ut ei bucca valeat ad leviores lites; alteram vero buccam ejus exacue, ut valeat ad majora negotia.

SOC. Ne sis sollicitus; recipies eum argutatorem probum.

PHID. Immo pallidum, opinor, et miserum.

SOC. Ite nunc.

PHID. Arbitror autem fore, ut te horum pœniteat.

CHOR. Judices quid lucrabuntur, si aliqua Chorum hunc juste juverint, volumus vobis enarrare. Nam primum quidem ineunte vere, si volueritis agrum novare, pluemus vobis primis, ceteris posterius: deinde vites, jam natis uvis, custodiemus, ut neque eas siccitas, neque nimia lædat pluvia. Si vero nos Deas contemserit mortalis quispiam, is advertat animum, quantis eum ulciscemur malis, quum e fundo suo nec vinum, nec aliud quicquam percipiet. Nam quando germinaverint oleæ et vites, concidentur, adeo validis eas contundemus fundis. Si vero lateres illum fingere videbimus, pluemus; et tecti ejus tegulas rotunda comminuemus grandine. Tum si quando nuptias aut ipsus, aut cognatus, amicusve quis celebrabit, tota nocte pluemus: ut forsitan malit vel in Ægypto potius fuisse, quam judicasse perperam.

STREPSIADES, SOCRATES, PHIDIPPIDES, PASIAS, TESTIS, AMYNIAS, CHORUS.

TREPS. Quintus, quartus, tertius, postea secundus, deinde, quem ego maxime omnium dierum timeo et horreo et abominor, statim post illum est vetus et novus. Nam unusquisque eorum, quibus debeo, juramentum apud judices præstat, pignoraque deponit, affirmans se funditus me pessumdaturum, tametsi interea ut parcant, æquosque se præbeant, his verbis eos oro: *O bone, velis istud jam non flagitare, illud differre, hoc remittere.* At illi negant se unquam hoc pacto sua recipere posse, et me pipulo differunt, injustum esse hominem dicentes, seque nomen meum delaturos. Nunc itaque deferant: parum enim id curo, siquidem Phidippides artem dicendi bene addidicit. Sed mox scibo, scholæ ostium ubi pultavero. Puer heus, puer, puer.

SOC. Strepsiadem salvere jubeo.

STREPS. Dii te ament. Sed istum farinæ saccum prius accipe. Oportet enim magistrum munere aliquo beare. Et mihi gnatum dic, quem nuper introduxti, an sermonem illum addidicerit.

SOC. Addidicit.

STREPS. Bene sane, ô Fraus regina!

SOC. Adeoque quamlibet litem facile efficiet, ut vincas.

STREPS. Etiamne si testes adfuissent, quum fœnore acciperem?

SOC. Multo magis, etiamsi mille adfuissent.

STREPS. Itaque exclamabo alte intensa voce: Io! nummularii, væ vobis: nunc pereatis, et vos ipsi, et sors, et usuræ usurarum; nihil amplius mihi nocebitis. Talis mihi educatur in istis ædibus gnatus, ancipiti lingua micans, propugnator meus, conservator domus, inimicis gravis, profligator paternarum curarum et magnarum molestiarum, quem evoca ocius foras ad me. O gnate, ô fili, fili, egredere domo; audi patris tui vocem.

SOC. Hic vir ille est.

STREPS. O amice, ô amice.

SOC. Accipe eum ad te, et abi.

STREPS. Io, io, gnate mi, Iu, iu! ut lætor, quum primum colorem tuum intueor: nunc facies indicat te paratum primo ad negandum, deinde ad contradicendum, et istud vernaculum revera in te apparet et viget, nempe: *Quid ais tu?* et *simulare se injuriam accepisse, quum ipsus alteri intulerit, et, sat scio, male fecerit.* In vultu etiam tuo inest Atticus obtutus. Nunc ergo da operam, ut me serves, quia perdidisti etiam.

PHID. Quid ergo formidas?

STREPS. Veterem et novum diem.

PHID. Estne autem dies aliquis vetus et novus?

STREPS. Ad quem se aiunt in jus vocaturos, depositis pignoribus.

PHID. Peribunt ergo, qui deposuerint; non enim fieri potest, ut unus dies biduum sit.

STREPS. Istucne fieri non possit?

PHID. Nam quo pacto? nisi simitu eadem mulier et anus sit et puella.

STREPS. Atqui lex ita fert.

PHID. Non enim, ut reor, legem intelligunt recte, quid sibi velit.

STREPS. Quid sibi vult ergo?

PHID. Solon ille antiquus erat ingenio populari.

STREPS. Hoc quidem nihil facit ad veterem et novum diem.

PHID. Ille igitur citationem in duos dies constituit, in veterem et in novum, ut pignora litigantes deponerent novilunio.

STREPS. Cur itaque veterem addidit?

PHID. Cur, ô fatue? ut sistentes se rei uno die prius, sponte se a litibus dissolvant, re composita; sin minus, ut mane ipso novilunio acrius postulentur.

STREPS. Cur ergo magistratus non ipso novilunii die pignora accipiunt; sed pridie, veteri et novo die?

PHID. Idem enim facere mihi videntur, quod gulosi in conviviis. Ut quam citissime litigantium pignora raperent, idcirco uno die præverterunt.

STREPS. Euge, ô miseri, quid sedetis stolidi, qui nobis sapientibus ludibrium debetis, quum nihil aliud sitis, quam lapides, numerus, pecudes, amphoræ temere concervatæ? Quare in me ipsum et gnatum fetum ob hanc felicitatem canendæ sunt mihi laudes. *Quam beatus, ô Strepsiades, ipsus es, quam sapiens, et qualem filium educas!* mihi nempe dicent amici et populares admirabundi, quando tu perorando vinces in foro causas. Sed introducere te prius volo et convivio excipere.

PAS. Ergone quemquam oportet suorum quicquam aliis projicere? nunquam sane. Sed satius erat tunc statim frontem perfricuisse potius, quam molestias cepisse. Siquidem nunc etiam ob meam ipsius pecuniam te traho testem citationis, insuperque ex amico inimicus fiam populari meo. Attamen nunquam dedecorabo patriam, quoad vixero: verum Strepsiadem vocabo in jus—

STREPS. Quis homo est?

PAS. Ad veterem et novum diem.

STREPS. Testor in duos eum dixisse dies. Sed quamobrem me citas?

PAS. Propter duodecim minas, quas accepisti, quum emeres equum illum varium.

STREPS. Equumne? nonne auditis, quem vos omnes scitis odisse rem equestrem?

PAS. Immo hercle vero per Deos adjurabas, te eas redditurum.

STREPS. Edepol enim nondum tunc addidicerat mihi Phidippides invictum illum sermonem.

PAS. Nunc autem eapropter infitias ire cogitas?

STREPS. Quem enim alium fructum caperem ex illa doctrina?

PAS. Etiam sustinebis mihi negare per Deos juratus, ubi ego jussero?

STREPS. Quosnam Deos?

PAS. Jovem, Mercurium, Neptunum.

STREPS. Sane hercle. Immo tres obolos lubens perdidim, ut mihi juramentum deferas.

PAS. Pereas itaque adhuc propter impudentiam!

STREPS. Sale si perfricetur hic homo, melius se habeat.

PAS. Vah, ut derides!

STREPS. Sex congios capiet.

PAS. Ita me magnus amet Jupiter et Dii, ut tu istuc haud impune dixeris.

STREPS. Mirifice delector Diis tuis; et Jupiter juratus risum movet doctis.

PAS. Ne tu pro his dictis aliquando pœnas dabis. Sed redditurus ne sis, an non, pecuniam, responde, et me dimitte.

STREPS. Otiose nunc consiste: ego enim actutum tibi respondebo clare.

PAS. Quid tibi videtur facturus?

TEST. Redditurus pecuniam videtur.

STREPS. Ubi iste est, qui a me repetit argentum? dic, hoc quid est?

PAS. Hoc quid sit? ΚΑΡΔΟΠΟΣ.

STREPS. Ergone repetis argentum, qui tam rudis es? non redderem vel obolum cuiquam, qui ΚΑΡΔΟΠΟΝ vocaverit eam, quæ est ΚΑΡΔΟΠΗ.

PAS. Non itaque reddes?

STREPS. Non, quod ego quidem sciam. Nonne igitur properabis et ocius hinc a foribus te abripies?

PAS. Abibo. Scias tamen me pignora apud judices depositurum, aut ne vivam amplius.

STREPS. Perdes itaque et illa cum duodecim minis: quanquam ego nolim hoc tibi evenire, quia ΚΑΡΔΟΠΗΝ stulte vocasti ΚΑΡΔΟΠΟΝ.

AMYN. Io! hei mihi!

STREPS. Hem! quisnam iste est ejulatus? numquid aliquis Carcini deorum vocem edidit?

AMYN. Quid? hoc scire vultis, quis ego sim? sum homo miserrimus.

STREPS. Abi ergo tuam viam.

AMYN. O genium iratum meum! ô Fortunam, quæ rotas diffringit curruum meorum! ô Pallas, ut me perdidisti!

STREPS. Quid autem mali tibi fecit Tlepolemus?

AMYN. Ne me irrideas, ô bone; sed mihi pecuniam jube ut reddat filius, quam accepit, præsertim quum nunc male me habeam.

STREPS. Quamnam istam pecuniam narras?

AMYN. Quam ille fœnore sumsit.

STREPS. Male itaque revera tibi fuit, ut videtur.

AMYN. Namque hercle equos agitans decidi.

STREPS. Quid itaque deliras, tanquam si ab asino decideris?

AMYN. Deliro autem, si pecuniam recipere volo?

STREPS. Non potest fieri ut tu sis sanus.

AMYN. Quidum?

STREPS. Nam cerebro quasi emoto esse mihi videris.

AMYN. At tu, ita me Mercurius amet, videris in jus rapiendus, nisi reddis argentum.

STREPS. Responde mihi nunc, utrum putas Jovem identidem recentem aquam pluere, aut Solem retrahere ab imo sursum eandem istam aquam.

AMYN. Nescio ego utrum fiat, neque mihi curæ est.

STREPS. Quomodo ergo recipere argentum te æquum est, si nihil nosti de rebus cœlestibus?

AMYN. At si penuria obstat quin sortem reddas, redde saltem fœnus.

STREPS. Fœnus vero quodnam est animal?

AMYN. Quid aliud, nisi quod singulis mensibus, singulisque diebus magis magisque augetur argentum, sensim labente tempore?

STREPS. Recte autumas. Quid itaque? potestne fieri, ut mare auctius esse nunc putes, quam antehac?

AMYN. Non hercle; sed æquale: non enim illud augeri decet.

STREPS. Quomodo ergo, homo perdite, quum mare nihilo fiat auctius, influentibus fluviis, tu studes argentum tuum auctius facere? nonne te hinc auferes ex ædibus? heus puer, affer mihi stimulum.

AMYN. Hujus facti testes appello.

STREPS. Perge; quid cessas? nonne te movebis, tu Samphora?

AMYN. Nonne hæc contumelia est?

STREPS. Non erumpes? contundam te, sub culum te pungens, funalem equum: fugisne? Eram ergo te moturus loco una cum ipsis rotis tuis et bigis.

CHOR. Hem! quale est adamare res pravas! Quippe hic senex, qui ejusmodi res adamavit, fraudare hos vult pecunia, quam sumsit fœnore: nec fieri poterit, quin hodie eveniat ei aliquid, quod faciet, ut iste argutator, ob ea quæ patrare cœpit, improvisum aliquod malum accipiat. Nam puto eum actutum inventurum, quod dudum quærebat, nimirum ut filius ei possit docte contrariis sententiis oppugnare jura, adeo ut omnes vincat, cum quibus congressus fuerit, quamlibet prava dicat. Forte autem, forte optabit vel mutum eum esse.

STREPSIADES, PHIDIPPIDES, CHORUS, DISCIPULI SOCRATIS, SOCRATES, CHÆREPHON.

STREPS. Io! io! O vicini et cognati et populares, ferte vapulanti auxilium quovis pacto. Hei mihi misero! ô caput! ô maxilla! sceleste, patrem verberas?

PHID. Aio, pater.

STREPS. Videte confitentem, quod me verberet?

PHID. Utique.

STREPS. O scelerate, et parricida, et parietum perfossor?

PHID. Eadem hæc iterum dic mihi, et plura maledicta ingere. Num tu etiam scis me lubenter male audire?

STREPS. Prostibulum popli.

PHID. Consperge me multis rosis.

STREPS. Patrem verberas?

PHID. Immo hercle etiam ostendam jure me id fecisse.

STREPS. O impurissime, ecquo pacto fieri potest, ut quis jure verberet patrem?

PHID. Id equidem demonstrabo, et te vincam dicendo.

STREPS. Istud tu vinces?

PHID. Longe quidem et facile. Elige utrum ex duobus sermonibus me velis perorare.

STREPS. Quibus sermonibus?

PHID. Utrum velis potiorem an inferiorem?

STREPS. Equidem hercle curassem te doceri, ô perdite, juri contradicere, si hoc eras mihi persuasurus, justum et honestum esse, patrem verberari a filiis.

PHID. Immo arbitror me tibi ita persuasurum, ut, ubi audiveris, ne ipse sis mihi contradicturus.

STREPS. Atqui audire volo, quid dicas.

CHOR. Tuum est, ô senex, providere, quo pacto virum hunc vincas: nam iste, si non quapiam fiducia fretus esset, non esset adeo protervus: sed est aliquid, quod eum audacem facit: quippe palam est hominis præfidens sibi animus. Sed unde primum inceperit hæc rixa, oportet dicere Choro; et hoc tibi omnino erit agendum.

STREPS. Equidem unde primum cœperimus conviciari inter nos, ego dicam. Quum enim jam epulati essemus, ut scitis, primo eum jussi lyram capere, et canere carmen Simonidis, *Aries ut detonsus fuit:* at ille statim dicere, ineptum esse canere ad citharam inter pocula, velut mulierem hordea molentem.

PHID. Annon vero tunc statim oportuit verberari te et conculcari, cantare jubentem, haud secus ac si convivio cicadas acciperes?

STREPS. Talia et intus tunc effutiebat, qualia nunc; et Simonidem dicebat malum esse poëtam. Et ego vix quidem, sed tamen continebam me primo: deinde jussi illum, ut sumta saltem myrto quidpiam ex Æschylo mihi recitaret. At ille continuo: *Recte enimvero jubes! namque ego Æschylo primum inter poëtas locum tribuo, strepitus pleno, incomposito, duro, confragoso.* Hic jam quomodo putatis cor meum commotum fuisse? tamen compressa ira dixi ei: *Quin tu saltem recentiorum aliquid recita, quæcunque sunt scita ista et elegantia.* At ille statim cecinit ex Euripide longam orationem, quomodo subagitavit frater, pro Averrunce! sororem uterinam. Ego autem non amplius me continui, sed confestim incesso multis et turpibus conviciis: postea, ut fieri solet, maledicta maledictis cumulavimus: denique iste exsilit, tum tundit, cædit, suffocat, et me perditum it.

PHID. Annon merito tuo, qui Euripidem non laudas sapientissimum?

STREPS. Illumne sapientissimum? O quem te memorem? sed rursus vapulabo.

PHID. Idque mehercle jure.

STREPS. Et quo jure? qui te, ô impudens, educavi tam sedulo, ut, si quid balbutires, statim omnia persentiscerem quæ velles. Quippe si *Bryn* diceres, ego confestim bibere dabam: si *Mamman* peteres, aderam ferens tibi panem: *Caccan* vix prolocutus eras, et ego te susceptum foras efferebam, atque ante me tenebam. Tu vero nunc angens me clamantem, et vociferantem me cacaturire, non sustinuisti efferre, impurissime, foras me: sed inter suffocandum ibidem cacavi.

CHOR. Arbitror utique juniorum corda palpitare exspectatione, quidnam dicturus sit. Si enim iste, qui talia perpetravit, dicendo effecerit, ut hæc credantur jure fieri, cutem seniorum non emeremus,

ne quidem cicere. Tuum est, ô vibrator et quassator novarum sententiarum, quamdam persuadendi rationem conquirere, ut dicere videaris justa.

PHID. Quam suave est rebus novis et scitis imbui, et leges constitutas spernere posse. Ego enim quamdiu rei tantum equestri studui, ne tria quidem verba profari poteram, quin peccarem. At nunc postquam iste ab illis rebus me abduxit ipsemet, et ego adsuevi subtilibus sententiis et orationibus et meditationibus, arbitror fore ut edoceam, fas esse patrem castigare.

STREPS. Equita ergo, per Jovem obsecro; nam satius est me quadrigas alere, quam vapulantem pessumdari.

PHID. Illuc autem redibo, unde mihi sermonem abrupisti, et primum hoc te interrogabo: me puerum verberastine?

STREPS. Ita, inquam, quia bene volebam et tibi prospiciebam.

PHID. Dic mihi, quæso, annon et me tibi æquum est bene velle similiter, et te verberare, si quidem bene velle, verberare est? Quomodo enim decet corpus tuum verberum esse immune, meum autem non esse? atqui liber natus sum ego etiam. Plorant filii; at patri non plorandum esse censes?

STREPS. Quid ita?

PHID. Dices, lege receptum esse, ut puer hoc patiatur? at ego contra dicerem, senes bis pueros esse. Et æquius multo est senes plorare, quam juniores, quanto minus æquum est ipsos peccare.

STREPS. Sed nusquam gentium lege receptum est, ut pater istud patiatur.

PHID. Nonne ergo homo erat, sicut tu et ego, qui primo illam legem tulit, et dicendo persuasit veteribus ut ei parerent? Qui minus, quæso, licet mihi etiam legem novam ferre filiis, ut deinceps patres suos contra verberent? Plagas interim, quascunque accepimus, priusquam lex hæc daretur, missas facimus, et concedimus, ut impune flagris concisi simus ab ipsis. Specta vero sis gallos et alias bestias, quomodo patres suos ulciscantur. Attamen quid differunt a nobis illi, nisi quod decreta non perscribunt?

STREPS. Quid itaque, quando gallos per omnia imitaris, non stercus itidem comedis, et in pertica dormis?

PHID. Non eadem ratio est, ô bone; nec sane Socrati ita videretur.

STREPS. Quare tempera verberare: alioqui te ipsum olim culpabis.

PHID. Quidum?

STREPS. Quia æquum est, ut ego te castigem, et tu filium tuum, si tibi aliquis fuerit natus.

PHID. Si vero non fuerit, frustrane ego ploravero, tuque me irrise moriere?

STREPS. Mihi, ô æquales, æquum dicere videtur: et puto istis concedendum esse, quod par est. Nam plorare nos oportet, nisi quod justum est faciamus.

PHID. Specta vero aliam adhuc sententiam.

STREPS. Peribo enim, ni fecerim.

PHID. Et forte non ægre feres istuc tibi evenisse, quod modo perpessus es.

STREPS. Quomodo vero? doce quid inde mihi commodabis.

PHID. Matrem etiam, sicut et te, verberabo.

STREPS. Quid ais? quid ais tu? hoc jam aliud majus malum.

PHID. Quid, si pejore illo adhibito sermone evincam dicendo, matrem verberari oportere?

STREPS. Quid aliud vero? Istuc si feceris, nihil obstabit, quin te ipsum injicias in Barathrum cum Socrate, et sermonem illum pejorem. Per vos, ô Nubes, hæc mihi accidere, qui vobis omnes res meas commisi.

CHOR. Tutemet tibi horum causa es, qui te ipsum convertisti ad mala facinora.

STREPS. Cur itaque hæc mihi tunc non dicebatis, sed hominem rusticum et senem spe extulistis?

CHOR. Semper istud factitamus, quotiescunque cognoverimus aliquem fraudes adamare, usquedum ipsum conjiciamus in aliquod malum, ut discat deos revereri.

STREPS. Eheu! acerba ista sunt, ô Nubes, sed justa. Non enim oportebat me pecuniam, quam fœnore acceperam, defraudare. Nunc igitur, mi carissime, veni mecum, ut Chærephontem illum impurum et Socratem perdas, qui me et te deceperunt.

PHID. Sed haudquaquam magistros læserim.

STREPS. Immo reverere Jovem Patrium.

PHID. Ecce autem *Jovem Patrium!* quam stultus es! Estne vero Jupiter aliquis?

STREPS. Est.

PHID. Non potest fieri: nam Turbo regnat, qui Jovem expulit.

STREPS. Non expulit: sed ego tum arbitrabar Jovem esse turbinem hunc. Hei misero mihi! quum te etiam, qui fictilis es, pro deo habuerim.

PHID. Istic tibi ipse desipe et nugare.

STREPS. Hei mihi ob istam insaniam! quantum desipiebam, quum etiam deos propter Socratem ejicerem! at, ô carissime Mercuri, nequaquam mihi succenseas, neque me perdas; sed da veniam mihi, quem garrulitas delirantem concinnaverat: et fias mihi consultor, utrum eos publice reos postulem, an aliud faciam, quod tibi videtur. Recte mones, quod non sinis lites consuere, sed quamprimum jubes incendere domum his argutatoribus. Adesdum, Xanthia, sumta scala egredere, ligonem etiam ferens, deinde ascende supra scholam, et, usquedum in ipsos ruere facias domum, everte tectum, si herum amas. Mihi vero aliquis ferat facem accensam, et faxo ego, ut illorum nonnemo pœnas mihi det hodie, etiamsi valde sint arrogantes.

DISC. I. Io, io!

STREPS. Tuum est, ô fax, plurimam flammam mittere.

DISC. I. Tu homo, quid facis?

STREPS. Quid faciam? quid aliud, quam disputo de subtilibus rebus cum trabibus hujus domus?

DISC. II. Heu! quis nobis incendit domum?

STREPS. Ille, cujus vestem cepistis.

DISC. II. Perdes nos, perdes.

STREPS. Hoc enim ipsum etiam volo, nisi ligo fallat spes meas, aut ego forte prius delapsus cervicem fregero.

SOC. Eho tu, quid facis, quæso, qui in tecto es?

STREPS. Per aërem incedo, et Solem contemplor.

SOC. Hei mihi misero! suffocabor infelix.

CHÆR. At ego perditus comburar.

STREPS. Nam qua fiducia freti contumeliosi eratis in deos, et Lunæ sedem speculabamini? pelle, jace, feri multis de causis, maxime vero quum scias eorum in deos impietatem.

CHOR. Præite foras: Chorus enim nobis satis est actus hodie.

ARISTOPHANIS

AVES.

DRAMATIS PERSONÆ.

EUELPIDES.

PISTHETÆRUS.

TROCHILUS *famulus Epopis.*

EPOPS.

CHORUS AVIUM.

PHŒNICOPTERUS.

PRÆCONES.

SACERDOS.

POETA.

FATIDICUS.

METO.

INSPECTOR.

LEGISLATOR.

NUNTII.

IRIS.

PATRICIDA.

CINESIAS.

SYCOPHANTA.

PROMETHEUS.

NEPTUNUS.

TRIBALLUS.

HERCULES.

FAMULUS *Pisthetæri.*

ARISTOPHANIS

AVES.

EUELPIDES, PISTHETÆRUS, TROCHILUS, EPOPS, CHORUS, PHŒNICOPTERUS, PRÆCO.

EUEL. Rectane jubes, qua arbor illa conspicitur?

PISTH. Disrumparis! hæc enimvero retro eundum esse crocitat.

EUEL. Quid, miser, sursum deorsum oberramus? peribimus frustra viam euntes redeuntesque.

PISTH. Mene vero miserum cornici obsequutum iter decucurrisse stadiorum plus quam mille!

EUEL. Mene vero infelicem graculo obsequutum detrivisse ungues digitorum!

PISTH. Atqui nec ubi terrarum simus amplius equidem novi.

EUEL. Hinccine tu patriam invenias alicubi?

PISTH. Nunquam hercle: ne Execestides quidem hinc inveniat.

EUEL. Væ mihi!

PISTH. At tu, amice, istam viam ingreditor.

EUEL. Certe malo nos multavit ille ab aviario foro avium venditor Philocrates atra bile percitus; qui solas hasce inter omnes aves dixit nobis indices futuras esse Terei Epopis, qui ales factus est, vendiditque istum Tharrelidæ graculum obolo; hanc vero tribus: at enim utrisque nihil aliud inest quam morsicare. Et quid tu nunc hiante ore prospectas? Estne locus aliquis, quo per petras nos adhuc duces? non enim hic est ulla via.

PISTH. Nec pol hic uspiam est semita.

EUEL. An neque cornix quicquam de via dicit?

PISTH. Non: eadem hercle nunc crocitat atque antea.

EUEL. Quid ergo de via dicit?

PISTH. Quid enim aliud, quam se rodendo abesuram dicit meos digitos?

EUEL. Nonne vero miserum est, nos, qui cupimus ad corvos ire, et id jam molimur, non tamen invenire posse viam? Nos etenim, ô viri, qui huic sermoni interestis, haud consimili morbo laboramus, atque ille est Sacæ. Is enim, quum civis non sit, vi sese intrudit: nos autem tribu et genere insignes, cives cum civibus, nemine pellente, evolavimus e patria utrisque pedibus; non ipsam quidem illam odio habentes urbem, quasi non magna sit vere et fortunata, omnibusque communis habentiam in ea litibus perdituris.

Enimvero cicadæ unum mensem, aut duos, in arborum cantant ramis; at Athenienses semper judiciis affixi cantant omnem vitam. Propterea hanc viam ingredimur, canistrumque ferentes, et ollam, myrrhinasque, erramus, locum investigantes negoti molestiæque vacuum, ubi perpetuam sedem figamus. Iter autem utrisque nobis est ad Tereum Epopem, utpote a quo sciscitari avemus, sicubi talem viderit urbem iis in locis ad quæ pervolavit.

PISTH. Heus tu.

EUEL. Quid est?

PISTH. Jamdudum mihi cornix, sursum ut tendamus, quiddam significat.

EUEL. Hic itidem graculus sursum hians spectat, quasi aliquid mihi monstraret: neque omnino fieri potest, quin hic sint aves.' Jam scibimus, ubi sonitum pultando fecerimus.

PISTH. Scin' vero quid facias? crure tuo pulta petram.

EUEL. At tu capite, sis, duplex ut exoriatur sonus.

PISTH. Ergo itaque sumto lapide pulta.

EUEL. Utique, siquidem videtur. Puer, heus puer.

PISTH. Quid tu mihi? Epopem evocaturus, *Puer* dicis. Nonne vice *pueri* decebat *Epopoi* inclamare?

EUEL. Epopoi. Efficiesne ut pultem denuo? Epopoi.

TROCH. Quinam hi? quis inclamat herum?

EUEL. Apollo Averrunce, qui rictus!

TROCH. Væ mihi misero! aucupes isti sunt.

EUEL. O bone, quid conturbaris? nam cur meliora non loqueris?

TROCH. Male peribitis.

EUEL. Atqui homines non sumus.

TROCH. Quid ergo?

EUEL. Hypodedios ego sum, avis Lybica.

TROCH. Nihil dicis.

EUEL. At enim interroga pedes nostros.

TROCH. Hicce vero quis est ales? quin dicis?

PISTH. Epicechodos equidem Phrasianicus.

EUEL. At tu, quid tandem animalis es, obsecro?

TROCH. Ales equidem servus.

EUEL. Num ab aliquo superatus es gallo?

TROCH. Minime. Sed quando herus meus in epopem est conversus, tunc fieri me quoque optavit alitem, ut a pedibus me haberet et ministrum.

EUEL. An igitur avi etiam usus est ministro aliquo?

TROCH. Hic quidem, opinor, utpote qui antehac homo fuerit olim, nunc quidem comedere cupit apuas Phalericas: ego, sumta trulla, ad apuas curro: nunc autem pultem desiderat; tudicula opus est et olla; tudiculam arcessitum curro.

EUEL. Trochilus ales iste est. Scin' ergo quid facias, Trochile? herum nobis voca.

TROCH. Atqui hercle modo obdormivit, postquam comedit myrti baccas, et vermes aliquot.

EUEL. Attamen illum excita.

TROCH. Equidem liquide scio illum hoc ægre laturum: vestri tamen gratia illum expergefaciam.

PISTH. Male pereas: ita me occidisti metu.

EUEL. O me infortunatum! etiam graculus mihi evolavit præ metu.

PISTH. O tu timidissimum animal, pavens amisisti graculum?

EUEL. Dic mihi, quæso, nonne tu prolapsus amisisti coturnicem?

PISTH. Non equidem hercle.

EUEL. Ubi igitur est?

PISTH. Avolavit.

EUEL. Non ergo amisti, ô bone? quam virili es animo!

EP. Aperi silvam, ut exeam tandem.

EUEL. O Hercules! hoc quid tandem est animalis? quænam hæc est pennarum, quæ triplicis cristæ ratio?

EP. Quinam illi sunt, qui me quærunt?

EUEL. Consentes Dii.... qui te male mulcasse videntur.

EP. Num mihi illuditis, formam videntes alarum? Equidem eram, hospites, antehac homo.

EUEL. Tibi non irridemus.

EP. Cui ergo?

EUEL. Rostrum tuum nobis ridiculum videtur.

EP. Talibus ergo Sophocles injuriis adficit in Tragœdiis me Tereum.

EUEL. Tune itaque Tereus es? utrum ales an pavo?

EP. Ales equidem.

EUEL. At enim ubi tibi sunt pennæ?

EP. Defluxerunt.

EUEL. Anne morbo aliquo?

EP. Minime. Sed hieme cunctis alitibus pennæ defluunt; iterumque aliæ enascuntur. Sed dicitote mihi, vos quinam estis?

EUEL. Nos? mortales sumus.

EP. Cujates gente?

EUEL. Unde triremes illæ pulchræ sunt.

EP. Num Heliastæ?

EUEL. Minime. Sed alterius moris, Apeliastæ.

EP. Seriturne ibi illud semen?

EUEL. Toto in agro si quæras, pauxillum inde feres.

EP. Cujus itaque rei indigentes huc venistis?

EUEL. Te convenire cupientes.

EP. Qua de re?

EUEL. Quia primum quidem olim homo fuisti, uti nos: argentumque item debuisti olim, uti nos; idque si non redderes, gaudebas olim, uti nos: deinde vero in avium conversus naturam, et terram circumvolasti et mare; et omnia, quæcunque homo, quæque avis, pernosti. Eo igitur supplices ad te huc venimus, si quam nobis urbem indicare habeas tenellam, cui molliter, ut in villosis stragulis, incubemus.

EP. Itane majorem Athenis urbem quaeris?

EUEL. Non quidem majorem, sed nobis commodiorem.

EP. Palam est aristocratiam te quaerere.

EUEL. Egone? minime. Quin Scelliae filium abominor.

EP. Qualem ergo lubentissime habitetis urbem?

EUEL. Ubi summa sint ejusmodi negotia; meas veniens ad fores mane aliquis amicorum hæc mihi talia dicat: *Per Jovem Olympium rogo, ut una mecum sis et tu, tuique liberi, loti tempori: epulas enim nuptiales celebraturus sum: neque aliter omnino feceris: sin minus, ne ad me tunc invisas, quum res fuerint adversæ.*

EP. Edepol næ tu miserabilium rerum cupiditate duceris. Quid vero tu?

PISTH. Haud dissimilia et ipsus amo.

EP. Quænam?

PISTH. Ubi quis mihi obvius hæc exprobret, tanquam injuria adfectus, pueri formosi pater: *Egregie vero mihi filium, ô Stilbonide, quum obviam haberes redeuntem a gymnasio lotum, non osculo tetigisti, non adlocutus es, non illexisti, neque testiculos adtrectasti, quum mihi paternus sis amicus!*

EP. Miser, quanta expetis mala! sed interim est, qualem dicitis, beata civitas propter Erythræum mare.

EUEL. Hei mihi! nequaquam nobis maritimam urbem memores, ubi apparebit calatorem vehens summo mane Salaminia navis. Græcam vero urbem habenne nobis indicare?

EP. Quidni ad Eleum Lepreum incolendum migratis?

EUEL. Quia, ita me Dii ament, etsi non viderim, abominor tamen Lepreum, Melanthi causa.

EP. Atqui alii utique sunt Locridis Opuntii, ubi commode potest habitari.

EUEL. Equidem vero Opuntius ut fiam, auri talentum non meream. At hæc cum avibus qualis est vita? Istuc enim tu nosti accurate.

EP. Non injucunda degere: quippe ubi primum oportet vivere sine marsupio.

EUEL. Multam sane e vita abstulisti depravationem.

EP. Depascimur autem in hortis alba sesama, myrtique baccas, et papaver, et sisymbria.

EUEL. Vos igitur vivitis recens nuptorum vitam.

PISTH. Heu, heu! profecto magnum video consilium in avium gente, et potentiam, quæ exsistere possit, si mihi obtemperetis.

EP. Quid tibi obtemperemus?

PISTH. Quid mihi obtemperetis? Primum quidem ne circumvoletis quoquoversus ore hiante, quia res est istæc indecora. Quod ut argumento tibi ostendam, en illic apud nos si quis de inconstantibus illis, quos volitare dicimus, interroget, *Quænam est hæc avis?* Teleas hæc dicet: *Homo est instabilis, immo avis volitans, vaga, nullum unquam momentum in eodem permanens.*

EP. Ita me Bacchus amet, recte ista carpis. Quid igitur faciamus?

PISTH. Condite unam urbem.

EP. Qualem autem condamus aves urbem?

PISTH. Itane vero? ô sinisterrimum prolocute verbum! despice deorsum.

EP. Enimvero despicio.

PISTH. Adspice nunc sursum.

EP. Adspicio.

PISTH. Circumage collum.

EP. Næ hercle operæ pretium fecero, si collum distorqueam.

PISTH. Vidistine quid?

EP. Nubes equidem et cœlum.

PISTH. Nonne hic vero est avium polus?

EP. Polus? quo pacto?

PISTH. Ac si quis diceret, *locus*. Quoniam autem illud circumrotatur, et transit per omnia, propterea vocatur *polus*. Illic autem si urbem condideritis, et septo semel circumdederitis, ex illo polo nominabitur urbs: quo facto hominibus imperabitis, uti locustis; ipsos autem deos perimetis fame Melia.

EP. Quidum?

PISTH. In medio nimirum situs aër terram hinc disterminat: tum, sicuti nos, si ire velimus Delphos, Bœotos transitum rogamus, similiter quando sacrificabunt homines diis, nisi vectigal vobis pendant dii, per urbem alienam vestrumque Chaos femorum oblatorum nidorem non transmittetis.

EP. Iou, iou! Terram obtestor, decipulas, nebulas et retia, haud ego commentum lepidius audivi unquam, adeo ut lubenter tecum condere cuperem hanc urbem, si idem visum fuerit ceteris avibus.

PISTH. Quis igitur eam rem ipsis exponat?

EP. Tute. Ego enim eas, quum barbaræ essent antidhac, edocui humanam vocem, quum longo tempore una fuissem.

PISTH. Quo pacto, quæso, ipsas convocaveris?

EP. Facile. Huc enim extemplo ingressus in fruticetum, et excitata deinde mea luscinia, advocabimus eas: illæ vero nostram vocem ubi exaudiverint curriculo adcurrent.

PISTH. Alitum ô tu carissime, ne igitur consistas; sed obsecro te, age, quam citissime in fruticetum ingredere, et excita lusciniam.

EP. Age vitæ mihi consors, desine somni, sacrorumque modos effunde hymnorum, quos divino ore flebiliter cantas, meumque tuumque lacrimabilem Ityn complorans tenelli oris liquidis cantibus. Purus procedat per comantes taxos ad Jovis usque sedem sonus, ubi aureo decorus crine Phœbus tuum exaudiens melos, ad tuos elegos responsans, pulsat eburneam citharam, deorumque statuit choros: tum vero ex immortalium ore exit concordans simul divina beatorum acclamatio.

(Tibia canit intus aliquis.)

PISTH. Pro Jupiter! ô delectabilem aviculæ vocem! ut melle perfudit universum fruticetum!

EUEL. Heus tu.

PISTH. Quid est?

EUEL. Quid taces?

PISTH. Quid ita?

EUEL. Epops ad cantandum iterum se comparat.

EP. Epopoi, popopo, popoi, popoi. Io, io, ito, ito, ito, ito, ito huc aliqua sociarum mihi volucrium, quotquot fertiles agrorum tractus depascimini, infinita genera hordeivorarum, seminaque legentium gentes celeriter volantes, mollem emittentes vocem; quæque in sulcatis agris super glebis cacabatis tam exili sono, gaudentes voce. Tio tio tio tio tio tio tio tio. Et quæcunque vestrûm per hortos in hederæ ramis vagamini, quæque per montes, et quæ silvestrem depascimini olivam arbutumque; cito advolate ad meam vocem: trioto trioto trioto tobrix. Quæque paludosis in vallibus aculeatos culices devoratis; et quæ roscida terræ loca incolitis, pratumque amœnum Marathonis; atque avis picta alas attagen, attagen: quarumque super marinos ponti fluctus gens cum alcedinibus volat: huc adeste res novas auditura. Omnia enim huc genera congregamus longicollium alitum. Quippe venit argutus quidam senex, novi inventor consili, novarumque rerum auctor. Igitur ite ad conferendos sermones cunctæ huc, huc, huc, huc.

CHOR. Torotorotorotorotorotinx, ciccabau, ciccabau, torotorotorototililinx.

PISTH. Viden' aliquam avem?

EUEL. Nullam equidem, ita me juvet Apollo; et tamen inhians in cœlum suspicio.

PISTH. Frustra ergo, ut videtur, in fruticetum ingressus Epops sese, tanquam si ovis incubet, abscondit, charadrium imitatus.

PHŒN. Torotinx, torotinx.

PISTH. At, ô bone, hæcce jam aliqua venit avis.

EUEL. Avis quidem hercle. At quænam illa est? anne vero pavo?

PISTH. Hic ipse nobis indicabit. Quænam est ista avis?

EP. Hæc non est una illarum familiarium, quas vos videtis continuo; sed palustris.

PISTH. Papæ! pulchra sane et punicea.

EP. Quippini? Siquidem et nomen ipsi sit Phœnicoptero.

EUEL. Heus tu.

PISTH. Quid clamitas?

EUEL. Alia hæc iterum avis.

PISTH. Edepol næ alia, peregrina, ut videtur, alienamque hic sedem habens. Quænam hæc est absurda oracula canens avis monticola?

EP. Nomen huic Medus est.

PISTH. Medus? ô rex Hercules! Quo demum pacto sine camelo, Medus quum sit, advolavit?

EUEL. Hæc autem alia cristata avis quænam est?

PISTH. Quid tandem istuc portenti est? non itaque tu solus es Epops, sed et hic alter.

EP. Hic quidem Philoclis est filius ex Epope prognati: ego vero avus ipsi sum paternus; ac si dicas: *Hipponicus Calliæ filius, et ex Hipponico Callias.*

PISTH. Callias igitur est hic ales. Ut ipsi plumæ defluunt!

EUEL. Scilicet, ut qui generosus sit, a sycophantis deplumatur, et femellæ insuper evellunt ipsi pennas.

PISTH. O Neptune! eccum alium denuo versicolorem illum alitem. Quo vero nomine censetur iste?

EP. Hic est Catophagas.

PISTH. Num vero Catophagas alius est atque Cleonymus? qui autem potis est, ut, Cleonymus quum sit, non abjecerit cristam? At vero quid sibi volunt isti avium apices? an diaulum cursuri venerunt?

EUEL. Scilicet, ut Cares, ô bone, in collium apicibus incolunt, securitatis ergo.

PISTH. O Neptune! nonne vides quantum sit congregatum malum avium?

EUEL. Apollo rex, quæ nubes! Iou, iou! præ volantum multitudine ne introitum quidem licet amplius conspicari.

PISTH. Hic perdix est; iste vero, ita me Jupiter amet, attagen; hic autem penelops, et iste alcedo.

EUEL. Ecquis vero ille est pone alcedonem?

PISTH. Quis ille sit? cerylus.

EUEL. Num igitur cerylus est ales?

PISTH. Quippini? an non et Sporgilus? hæc vero noctua est.

EUEL. Quid ais? quis noctuam Athenas deportavit?

PISTH. Pica, turtur, alauda, eleas, hypothymis, columba, nertus, accipiter, palumbus, cuculus, erythropus, ceblepyris, porphyris, strix, urinatrix, ampelis, ossifraga, picus.

EUEL. Iou, iou, quantum avium! Iou, iou, quantum merularum! ut pipiunt et cursitant perstrepentes! numquid nobis minitantur? væ mihi! utique ora pandunt, atque in me respiciunt et te.

PISTH. Id quidem et mihi videtur.

CHOR. Popopopopopopopopoi. Ubinam est qui me vocavit? quo tandem in loco degit?

EP. Hic jampridem adsum, neque amicos desero.

CHOR. Tititititimprou. Quem itaque tandem amicum sermonem mihi adferens?

EP. Popularem, tutum, justum, jucundum, conducibilem. Duo enim viri subtilis ingeni huc advenerunt ad me.

CHOR. Ubi? qua ratione? quid inquis?

EP. Ab hominibus aio advenisse huc duos senes: secum autem habentes veniunt stipitem rei prodigialis.

CHOR. O tu, qui maximum commisisti flagitium, ex quo equidem natus sum et eductus, quid dicis?

EP. Quod tibi memoro, ne id tibi adhuc terrorem incutiat.

CHOR. Quid mihi fecisti?

EP. Viros admisi amantes hujus consorti.

CHOR. Tune istuc fecisti facinus?

EP. Idque etiam fecisse gaudeo.

CHOR. Et jam nunc ubinam sunt?

EP. Apud nos, si quidem apud vos ego sim.

CHOR. Hei, hei! proditi sumus, et infanda perpessi. Qui enim amicus erat, et in iisdem pariter nobiscum pascebatur campis apud nos, transgressus est instituta vetera, violavitque sacramenta avium, et in dolum me devocavit, insidiisque exposuit generis impii, quod, ex quo fuit natum, ad gerendas mecum inimicitias increvit. De hoc autem postmodum alite videbimus: hos vero senes æquum mihi videtur nunc dare pœnas, et dilacerari a nobis.

PISTH. Ut igitur periimus!

EUEL. Causa tu quidem nobis es istorum malorum sola. Quam enim ob rem me inde abduxti?

PISTH. Ut me sequereris.

EUEL. Ut equidem potius maximopere plorem.

PISTH. Ea sane in re deliras valde.

EUEL. Quidum?

PISTH. Plorabis scilicet, si semel oculi tibi fuerint excisi.

CHOR. Io, io, irrue, fac hostilem impetum et letalem, alasque simul ingere, et circumcinge viros hos: nam utrosque plorare oportet, rostroque præbere meo escam. Nullus etenim mons umbrosus, neque nubes ætheria, neque canum est mare, quod excipiat istos me effugientes. Sed ne nunc cunctemur illos vellicare et mordere. Ubinam est ordinum ductor? inducat dextrum cornu.

EUEL. Hoc ipsum illud est. Quo fugiam infelix?

PISTH. At tu, non permanebis?

EUEL. Utin' ab istis differar?

PISTH. At enim quomodo istos te cogitas effugere posse?

EUEL. Nescio quo pacto.

PISTH. At ego profecto tibi dicam, nobis pugnandum esse manentibus, et has capiendas esse ollas.

EUEL. Quid autem olla nobis proderit?

PISTH. Tum quidem noctua nos non invadet.

EUEL. Quid autem istis aduncos ungues habentibus faciam?

PISTH. Vericulum ocius arripe, atque ita erectum tibi prætende.

EUEL. Oculis vero quidnam?

PISTH. Illis acetabulum inde sumtum adpone, aut catinum.

EUEL. O sapientissime, bene sane illud adinvenisti et imperatorie: tu vero jam Niciam exsuperas machinationibus callidis.

CHOR. Eleleleu, procede, demitte rostrum; cunctari non decet. Trahe, velle, feri, percute, primamque ollam confringe.

EP. Dicite mihi, quam tandem ob causam, omnium pessimæ beluarum, perdetis, nullam passi injuriam, hos viros, et distrahetis, qui meæ conjugis cognati sunt et tribules.

CHOR. Quid enim his magis parcemus, quam lupis? aut quos alios puniemur, qui nobis adhuc inimiciores sint?

EP. At si natura quidem sunt inimici, animo tamen amici sunt, atque huc etiam veniunt, ut utile quid vos edoceant.

CHOR. Quo tandem hi modo utile quid nos edocere queant, aut ostendere, qui avis jam meis exstiterint hostes?

EP. Sed ab inimicis sane multa discunt sapientes. Cautio enim omnia conservat: ab amico autem illam non discas: at hostis cautos esse nos coëgit. Primum enim civitates ab hominibus didicerunt hostibus, non amicis, exstruere alta mœnia, et naves habere longas: istuc autem repertum servat liberos, familiam, rem.

CHOR. Atqui, uti nobis videtur, sermones primum audire utile est: discat enim quis et ab inimicis sapiens quiddam.

PISTH. Hi vero iram remittere videntur: retro parumper cede.

EP. Illud vero justum est; mihique hanc vos gratiam facere decet.

CHOR. Et sane in nulla alia unquam tibi re contrarii fuimus.

PISTH. Magis pacem agunt nobiscum: quapropter ollam et catinos humi depone: et hastam oportet, hoc inquam veru, nos deambulare tenentes intra castra, ad ipsam ollam, extremam eam respicientes e propinquo. Nequaquam enim nobis fugiendum est.

EUEL. Vera loqueris: si tamen occubuerimus, ubi terrarum sepeliemur?

PISTH. Ceramicus nos excipiet. Ut enim publice condamur, Prætoribus dicemus, nos cum hostibus depugnantes cecidisse ad Orneas.

CHOR. Recipe te iterum in ordines, eodem unde abieras, animumque depone pronus juxta iram, tanquam gravis armaturæ miles: istosque percontemur, quinam sint, et unde venerint, et quid consili gerant. Hem! Epops, te voco.

EP. Cujus autem rei cupidus audiendæ me vocas?

CHOR. Quinam hi sunt et unde?

EP. Hospites e sapiente Græcia.

CHOR. Quænam eos tandem fors induxit, ad aves uti venirent?

EP. Cupido vitæ vestræ atque consuetudinis, tuique, tecumque habitandi, et usque una degendi.

CHOR. Quid ais? quidnam enimvero dicunt?

EP. Incredibilia et hactenus inaudita.

CHOR. Videtne commodi aliquid, quod sibi ex hac habitatione contingat, quoque confidat, si nobiscum sit, se hostem superare, aut amicis prodesse posse?

EP. Magnam aliquam prædicat felicitatem, inenarrabilem et incredibilem; hæc omnia scilicet esse tua, quæque hîc atque illic sunt, quæque horsum spectant, argumentis adstruit.

CHOR. Satin' sanus est?

EP. Difficile dictu, quam sit prudens.

CHOR. Sapitne ei pectus?

EP. Est callidissima vulpes, ipsa astutia, promti consili, subactus, versutus totus.

CHOR. Dicere ipsum, dicere ad me jube. Auditis enim, quos mihi narras, sermonibus, in spem erigor.

EP. Agite vero vos ambo, omnem illam armaturam sumite rursus, et, quod felix faustumque sit, suspendite in camino intus prope epistatem: tu vero ea, quorum causa hosce convocavi, edissere atque expone.

PISTH. Haud equidem hercle, nisi illi mecum tale paciscantur pactum, quale simius ille ensium faber cum sua pepigit uxore, ut neque illi me commordeant, neque testiculis trahant, neque fodicent—

EP. Illumne metuis? intelligis. Nequaquam.

PISTH. Non hunc, sed oculos dico.

CHOR. Spondeo equidem.

PISTH. Jurejurando igitur hæc mihi confirma.

CHOR. Ita istis omnibus vincam judicibus, et his cunctis spectatoribus.

PISTH. Eveniet hoc quidem.

CHOR. Sin fefellero, ut uno tantum judice vincam.

PRÆC. Audite populi: gravis armaturæ nunc quidem milites sumtis armis revertantur domum: nos autem consideremus, quæ sint nobis in tabulis præscribenda.

CHOR. Subdolum quidem semper et vafrum omni modo natus est homo: at tu tamen eloquere. Fors enim commodum aliquid in medium protuleris, quod mihi excogitaveris, aut potestatem quandam majorem, quæ præterierit me imprudentem: tu autem illud perspicis. In commune, quæso, consule: quodcunqne enim mihi bonum conciliaris, illud erit commune. Sed cujuscunque rei causa huc venire animum induxti, confidenter eloquere: neutiquam enim pacta, antequam quid velis acceptum fuerit, violaverimus.

PISTH. Edepol næ dicere gestio; dudumque mihi macerata est una oratio, quam porro subigere nihil vetat. Puer, affer corollam: ad manus aquam ocius quis ministret.

EUEL. Cœnaturine sumus, aut quid?

PISTH. Haud sanequam: sed dicere quæro jampridem magnam aliquam rem et pinguem, quæ istorum emolliat animos. Adeo vestri causa percrucior, qui, quum antea reges essetis—

CHOR. Nos reges? cujus?

PISTH. Vos inquam, omnium quæcunque sunt, mei primum, hujusce, et Jovis ipsius; quippe qui antiquiores prioresque exstitistis Saturno et Titanibus et Terra.

CHOR. Et Terra?

PISTH. Ita hercle.

CHOR. De istoc, ita me Jupiter amet, nihil inaudiveram.

PISTH. Indoctis nimirum es moribus, atque incuriosus, neque

Æsopum trivisti, qui dicit alaudam avem ante omnia primum exstitisse, ipsa Terra priorem: deinde morbo patrem ejus fuisse exstinctum, quum Terra nondum esset: illum autem jacuisse insepultum ad quintum usque diem: illam vero consili expertem præ ineluctabili rei difficultate, patrem suum in capite contumulasse.

EUEL. Pater itaque alaudæ nunc conditus est post mortem in Cephalis.

EP. Nonne itaque, si Terra priores, prioresque diis exstiterint, ad eos, utpote antiquissimos, juste pertinebit regnum?

EUEL. Ita hercle: quapropter valde in posterum oportet te rostrum alere. Non enim facile Jupiter sceptrum restituet pico.

PISTH. De diis sane, eos in homines non habuisse imperium antiquitus, sed illud penes aves fuisse, eosque regnasse, multa sunt indicio. Ac primum quidem, ut inde ordiar, vobis ostendam gallum regno potitum fuisse, Persisque imperasse ante omnes, Dariumque et Megabyzum: quapropter nominatur adhucdum Persicus ales, ex eo imperio.

EUEL. Ideo videlicet nunc etiam, uti Magnus Rex, graviter incedit, tiaram in capite gerens, solus alitum, rectam.

PISTH. Tantum autem potuit, tantaque ejus tum fuit imperi magnitudo et dignitas, ut ad hoc usque tempus, propter potestatem, quam tunc olim obtinuit, quando solummodo diluculo cantaverit, exsiliant omnes ad opus, ærarii, figuli, coriarii, sutores, balnearii, farinæ venditores, clypeorum lyrarumque confectores, et calceis in tenebris indutis ad res suas properent.

EUEL. Illud quidem ex me quære: lænam enim perdidi miser e Phrygia mollique lana, istius opera. Ad nominalia enim aliquando pueri celebranda vocatus compotabam in urbe, atque jam obdormiebam: priusquam vero desiissent ceteri bibere, gallus iste cecinit: ego autem diluculum esse ratus Alimuntem discessi: et vix processeram extra murum, atque grassator clava mihi dorsum percutit: tum ego procido, jamque opem imploraturus eram; is me interea veste spoliavit.

PISTH. Miluus itidem Græcis tunc imperitavit, regnoque potitus est.

EP. Græcis?

PISTH. Et primus ille, quum regnum obtineret, docuit in genua procumbere, conspectis miluis.

EUEL. Ita me Bacchus amet, ego quum forte aliquando miluum vidissem, ad terram me demisi, quumque supinus jacerem hiante ore, obolum deglutivi, vacuumque ære sacculum domum retuli.

PISTH. Ægypti autem totiusque Phœniciæ cuculus erat rex, et quum cuculus cecinisset *coccu*, universi tum Phœnices frumenta et hordeum in arvis demetere solebant.

EUEL. Non temere ergo istuc proverbio jactatur: *Coccu, recutiti in agros.*

PISTH. Tantam autem obtinuerunt imperi potestatem, ut si

quis etiam regnaret in Græcorum urbibus Agamemnon aut Menelaus, super sceptris considebat avis, particeps eorum, quæ ille acciperet dona.

EUEL. Id equidem ignoraveram; atque adeo mirari subibat, siquando in tragœdia prodiret Priamus aliquis avem tenens, quæ erecta in summo sceptro Lysicratem observaret, quibusnam ille muneribus corrumperetur.

PISTH. Quod autem omnium maxime mirandum est; Jupiter ille, qui nunc regnat, aquilam avem gerit in capite, ut qui rex sit; ejusque filia, noctuam: Apollo vero, tanquam famulus, accipitrem.

EUEL. Cererem obtestor, ut istæc recte fabularis. At vero quamnam ob causam ista habent?

PISTH. Ut, quum quis sacrificat, ipsisque in manus, ut sacrorum est ritus, exta deponit, ipsæ ante Jovem exta accipiant. Neque tunc hominum ullus per deum quempiam jurabat, sed per aves universi: et adhucdum Lampon per anserem jurat, quum decipit aliquem: tanto opere vos omnes antehac venerabiles et sanctos habuerunt: nunc autem mancipia, fatuos et servulos viles. Jamque adeo vos in templis etiam tanquam furiosos feriunt: nemo non ut vos capiat auceps ponit laqueos, tendiculas, virgas, septa, nebulas, retia, pedicas; deinde vos captos vendunt universos: emtores vero manibus imum vobis ventrem contrectant: neque tantum, quandoquidem ista facere videtur, vos assatos adponunt, sed comminutum radula caseum, oleum, silphium, acetum adjiciunt; istisque simul intritis, jusculum aliud dulce et pingue conficiunt, illudque calidum in vos ipsos effundunt, tanquam si morticinæ carnes essetis.

CHOR. Longe vero, longe acerbissimam orationem apportasti, mi homo, ut deplorem patrum meorum ignaviam, qui istos a majoribus traditos honores ad meam usque ætatem non propagarint, sed aboleri siverint. Tu vero, deo mihi propitio, et peropportune advenisti mihi servator. Tibi enim commissis pullisque meis et memetipso, secure degam. Sed quid facere expediat, tu nos nunc præsens edoce: nam vivere nos certe indignum est, nisi redipiscamur quovis pacto regnum nostrum.

PISTH. Et primum itaque moneo, una ut avium sit urbs: deinde ut omnis aër circum, atque universum hocce intervallum commœniatur magnis lateribus coctilibus, uti Babylon.

EP. O Cebrione et Porphyrio, quam terribilem urbem!

PISTH. Porro autem quum illa fuerit excitata, imperium ut a Jove repetatis: si autem negarit, et noluerit, neque extemplo suæ sibi imbecillitatis conscius consenserit, sacrum illi bellum indicatis, deosque vetetis per vestram regionem rigente nervo transire, sicut antea descendebant, Alcumenas, Alopas et Semelas stupraturi: sin adeant, ut mentulam eis annulo constringatis, ne amplius illas futuant. Ad homines autem alium alitem vos mittere legatum jubeo, ut avibus, utpote regnum adeptis, sacra dehinc faciant, et deinde

demum diis: unicuique autem deorum decore adjungant avem aliquam, prout singulæ singulis convenient: Veneri si quis faciat, avi phaleridi triticum offerat: si quis Neptuno pecudem sacrificet, triticum anati consecret: Herculi vero si bovem, gaveæ placentas libet mellitas: si Jovi immolet regi arietem, rex est orchilus ales, cui ante ipsum Jovem decet culicem coleatum mactare.

EUEL. Perplacet culex ille mactatus: nunc intonet magnus Jovis.

EP. Etenim quo pacto nos homines existimabunt esse deos, non vero graculos? quippe qui volemus, pennasque habeamus.

PISTH. Nugaris: nam pol et ipse Mercurius volat, tametsi deus est, alasque gerit; aliique itidem dii permulti: et, ut alios omittam, Victoria volat aureis alis; immo hercle Amor. Quin Iridem Homerus similem esse dixit trepidæ columbæ.

EP. Nonne Jupiter intonabit, nobisque aligerum immittet fulmen?

PISTH. Si autem homines præ inscitia vos quidem nihil esse duxerint, illos vero tantum deos, qui sunt in Olympo, tunc oportet passerum seminilegularumque subvolantem nubem, eorum ex agris sublectum semen consumere: tum ipsis Ceres esurientibus triticum distribuat.

EUEL. At hercle recusabit, ipsamque videbis causas prætendentem.

PISTH. Corvi itidem jumentorum, quibus terram arant, pecudumque oculos effodiant, ut experiantur an dii sitis: tum ipsis Apollo, qui medicus est, medeatur: operam enim mercede locat.

EUEL. Modo hoc ne fiat, antequam par quod habeo buculorum primum vendiderim.

PISTH. Te vero si ducant esse deum, te vitam, te Terram, te Saturnum, te Neptunum, omnibus illi rebus bonis affluent.

EP. Vel unum mihi istorum commodorum memora.

PISTH. Primum quidem illis vitium florem locustæ non depascentur: nam unica noctuarum et strigum turma eas absumet: deinde non pergent culices et vermiculi ficus exedere: sed enim eos omnes prorsum subleget unus turdorum grex.

EP. Divitias autem unde dabimus eis? illud enim inprimis amant.

PISTH. Consulentibus illis aves hæce metallifodinas dabunt ditissimas, et mercaturas lucrosas vati indicabunt; ita ne naviculariorum quidem unus peribit.

EP. Qua ratione non peribit?

PISTH. Prædicet semper quædam ex avibus homini auspicium capienti de navigatione: *Nunc ne naviges, hiemabit: nunc naviga, lucrum obtinget.*

EUEL. Gaulum emo et nauclerus fio, nec apud vos manere velim.

PISTH. Thesauros itidem argenti eis indicabunt, quos majores

in terra defoderunt: etenim aves hoc sciunt. Proverbio quippe apud omnes fertur: *Nemo thesaurum meum novit, nisi forte quædam avis.*

EUEL. Gaulum vendo, ligonem emo, hydriasque effodio.

EP. At quo pacto sanitatem ipsis præbebunt, quæ apud deos est?

PISTH. Si secundis vivant in rebus, nonne illa est magna sanitas? Istuc pro certo habeas, hominem qui adversa utatur fortuna, neminem prorsus sanum esse.

EP. At quo tandem modo ad senectam pervenient? Etenim illa quoque est in Olympo: an vero in puerilibus annis mori eos oportet?

PISTH. Tantum hercle abest, ut trecentos ipsis additiuri sint aves annos.

EP. A quo?

PISTH. Rogitas? a se ipsis. Nescin' quinque hominum ætates vivere stridulam cornicem?

EUEL. Papæ? quanto præstat hos nobis imperare, quam Jovem!

PISTH. Quidni multo? Primumdum fana nos iis ædificare non oportebit lapidea, neque portas adstruere deauratis tabulis: verum sub fruticibus et ilicibus habitabunt: venerandis autem avibus templum erit arbor olivæ. Neque Delphos, nec ad Ammonem profecti, illic sacra faciemus: verum inter arbutos et oleastros stantes, hordeaque porrigentes et triticum, precabimur eas extensis manibus, aliquam ut nobis bonorum partem largiantur: atque hæc nobis confestim erunt pauxillum tritici porricientibus.

CHOR. O senex, qui mihi multo amicissimus ex inimicissimo es factus, nunquam erit, ut ego sponte mea a tua sententia discedam. Namque tua erectus oratione, comminatus sum et adjuravi, si tu mecum pactus corcordibus verbis et justis, sine fraude sancteque conceptis, iveris adversus deos mecum consentiens, fore, ut non longo tempore dii deinceps sceptra mea terant. At quæ viribus efficienda erunt, ea nobis mandentur: quæ autem consilio sunt administranda, illa tibi omnia concreduntur.

EP. Atqui mehercle haud dormitandi amplius tempus nobis est, neque cessandi Niciæ more; sed quam ocissime aliquid efficiendum est. Primo autem ingredimini in nidum meum, et ad festucas meas, ad præsentia sarmenta: nobisque nomen edite vestrum.

PISTH. Atqui hoc facile est: mihi nomen est Pisthetæro.

EP. Huic autem quodnam?

PISTH. Euelpides Thriensis.

EP. Ita valeatis ambo.

PISTH. Accipimus omen.

EP. Huc igitur ingredimini.

PISTH. Eamus: tu nos introduc.

EP. Age.

PISTH. Atat, perii! huc retrorsus gradum flecte. Age sciam,

dic nobis: quomodo ego et iste vobiscum erimus volantibus, quum volare nequeamus?

EP. Bene vero.

PISTH. At tu etiam atque etiam considera: nam in Æsopi fabulis hoc scilicet traditum est vulpem haud bono suo societatem aliquando cum aquila coiisse.

EP. Animo sis defæcato. Est enim radix quædam, qua comesa, eritis alati.

PISTH. Hac quidem conditione ingrediamur. Agedum Xanthia, et tu Manodore, tollite stragula.

CHOR. Heus tu, tibi dico.

EP. Quid me vocas?

CHOR. Hos quidem tecum duc et lauto excipe prandio: at dulce canentem, et voce Musis æquiparandam lusciniam relinque nobis huc excitam, ut cum ea ludamus.

PISTH. O, per Jovem rogo, istuc ipsis obsequere: excita aviculam illam ex arundinibus; huc illam evoca, per deos obtestamur, ut et nos quoque lusciniam contemplemur.

EP. Si quidem vobis ita videatur, sic faciendum est. Procne, egredere, teque ipsam hospitibus ostende.

PISTH. O supreme Jupiter! quam bella avicula, quam tenera, et quam candida!

EUEL. Scin' vero quam ipsi crura lubens divaricarem?

PISTH. Quantum autem habet auri, tanquam virgo!

EUEL. Equidem, opinor, non me continebo, quin illi feram osculum.

PISTH. Sed, ô miserrime, rostrum habet e duobus verubus.

EUEL. At hercle oportet, tanquam ab ovo, eximere ab illius capite corticem, et sic dein eam osculari.

EP. Eamus.

PISTH. Duc jam nos faustis ominibus.

CHOR. O amica, ô tenella, ô dilectissima avium omnium consors, hymnorum meorum socia luscinia, venisti, venisti, apparuisti, suavem mihi sonum adferens: at ô tu, dulce sonante quæ modularis tibia, modis vernis incipe anapæstos.

Agite vero homines in tenebris vitam degentes, foliis adsimiles, imbecilli, figmenta luti, umbræ similis et inanis turba, sine pennis brevi ævo functi, ærumnosi mortales, viri somniis pares, advertite mentem nobis immortalibus, sempiternis, ætheriis, seni expertibus, æterna animo versantibus, ut, ubi omnia recte a nobis audiveritis de cœlestibus rebus, naturam avium, ortumque deorum, fluviorum, Erebi atque Chao ubi bene cognoveritis, Prodicum meo nomine plorare jubeatis posthac.

Chaos erat et Nox, Erebusque niger in principio et Tartarus amplus: Terra vero non erat, neque aër, nec cœlum. Erebi autem in infinito gremio omnium primum peperit irritum furva Nox ovum, ex quo, temporibus exactis, propullulavit Amor desiderabilis, ra-

dians tergo aureis alis, celerrimæ ventorum vertigini similis : ille vero alato caliginosoque mistus Chao in Tartaro ingente edidit nostrum genus, et primum eduxit in lucem. Neque enim deorum genus ante erat, quam omnia commiscuisset amor. Omnibus autem inter se confusis, prodiit Cœlum, et Oceanus, atque Terra, deorumque beatorum genus immortale. Sic itaque nos sumus multo antiquissimi omnium deorum. Nos autem Amore esse prognatos, non pauca sunt indicio : volamus enim et adsumus amantibus. Multos enimvero formosos pueros, qui dejeraverant se nunquam morigeros fore, deflorescente jam prima ætate, nostræ potestatis munere subegerunt amatores ; hic quidem coturnice dato, alter porphyrione, alius ansere, et item alius Persica ave. Omnia vero mortalibus contingunt a nobis alitibus, quæ maxima sunt. Primum quidem anni tempora nos designamus, veris, hiemis, autumni : ut serant, quando grus clangens in Libyam migrat ; tunc itidem nauclero significat, ut suspenso clavo dormiat ; præterea Oresti lænam contexant, ne homines, si alserit, vestibus spoliet. Miluus posthæc apparens aliud anni tempus designat, quum scilicet ovibus vernam tondere lanam tempestivum est. Deinde hirundo, quum læna jam vendenda est, et æstivum aliquod comparandum amiculum. Sumus autem vobis Ammon, Delphi, Dodona, Phœbus Apollo. Ab avibus enim primum auspicati, ad omnia dehinc negotia vos confertis, ad mercatum, ad victum quærendum et ad nuptias. *Avis* item nomine censetis quæcunque ad vaticinia et futura discernenda pertinent : omen vobis *avis* est ; sternutationemque vocatis *avem ;* signum, *avem ;* vocem, *avem ;* famulum, *avem ;* asinum, *avem.* Annon itaque manifesto vobis sumus fatidicus Apollo ? Nos igitur si pro diis habueritis, uti poteritis pro vatibus Musis, auris, anni tempestatibus, hieme, æstate, moderato æstu : neque aufugientes considebimus sursum superbi in nubibus, quemadmodum Jupiter ; sed præsentes largiemur vobismetipsis, liberis atque nepotibus opes cum sanitate conjunctas, felicitatem, vitam, pacem, juventam, risum, choreas, festa convivia, gallinarumque lac ; adeo ut satietas vobis suboritura sit præ bonorum copia : ita ditescetis omnes.

SEM. Musa silvestris, tio tio tio tio tiotinx, versicolor, quacum ego in saltibus, montiumque verticibus, tio tio tio tio tiotinx, fraxino insidens foliis comanti, tio tio tio tio tio tinx, ex ore meo tenello sacros carminum modos Pani edo, Magnæque deûm Matri montanæ, ad quos venerandas ducat choreas, totototototototototototinx ; unde, velut apis, Phrynichus immortalium carminum depascebatur fructum, semper proferens suavem cantilenam, tio tio tio tio tiotinx.

CHOR. Si quis vestrûm, spectatores, cum nobis avibus velit degere, jucunde vitam deinceps ut agat, ad nos veniat. Quæcunque enim hic sunt turpia, legibusque obnoxia, illa apud nos aves omnia sunt honesta. Hic enim si patrem pulsare lege sit indecorum, hoc ipsum apud nos pulchrum est, si quis ad patrem adcurrerit, dixeritque percutiens : *Tolle calcar, si pugnas.* Si quis vero vestrûm fugitivus

sit literatus, attagen iste apud nos versicolor habebitur. At si quis forte est barbarus e Phrygia æque ac Spintharus, frigilla avis hic erit e Philemonis genere: si vero quispiam servus est e Caria, quemadmodum Execestides, avos sibi procreet apud nos, et invenientur ipsi gentiles. Quod si Pisiæ filius portas prodere infamibus voluerit, perdix fiat, genuinus parentis pullus, siquidem apud nos turpe non sit perdicum more aufugere.

SEM. Taliter olores, tio tio tio tio tiotinx, commissis modulantes vocibus, simul alis concussis perstrepentes canere solent Apollinem, tio tio tio tio tiotinx, in litore insidentes ad Hebrum fluvium, tio tio tio tio tiotinx; perque ætheria nubila transit clamor, omneque ferarum genus stupefactum auscultat, fluctusque componit tranquilla serenitas; totototototototototototinx: totus autem adsonat Olympus, regesque deos capit admiratio: Olympiades vero melos Gratiæ, Musæque lætæ recinunt, tio tio tio tio tiotinx.

CHOR. Nihil est melius neque jucundius quam plumis vestirier atque avem esse. Nam, ne longe abeam, si quis e vobis spectatoribus esset alatus, atque esuriens tragœdorum choris ægre impatienterque adsisteret, is evolaret, et domum reversus pranderet, deinde saturatus ad nos iterum revolaret: et si quis e vobis Patroclides forte cacaturiret, non ille pallium contaminaret, sed alio avolaret, et postquam pepedisset, spiritumque recepisset, iterum devolaret. Tum si quis vestrûm, quisquis ille sit, cum aliena rem haberet uxore, videretque maritum mulieris in gradibus senatoriis, iste itidem hinc a vobis, motis alis avolaret, et postquam futuisset, illinc rursus in suam sedem huc se referret. Nonne igitur alatum esse quantivis est preti? Etenim Diitrephes, vimineas qui tantum habet alas, creatus est Tribus præfectus, deinde equitum magister, deinde ex nullius momenti homine magnus evasit et fortunatus: et nunc flavus est et Equigallus.

PISTHETÆRUS, EUELPIDES, EPOPS, CHORUS, SACERDOS, POETA, FATIDICUS, METO, INSPECTOR, LEGISLATOR.

PISTH. Ista quidem sic se habent: at, ita me Jupiter amet, haud ego rem magis ridiculam vidi unquam.

EUEL. Quid rides?

PISTH. Tuas pennas. Scin' cui alatus maxime sis adsimilis? rudibus lineis anseri depicto.

EUEL. Tu autem merulæ caput in orbem deplumatæ.

PISTH. Istis quidem adsimulati sumus, idque, ut ait Æschylus, *non alienis, sed nostris ipsorum pennis.*

EP. Age jam nunc quid faciendum?

PISTH. Primum nomen urbi imponendum est, magnum aliquod atque illustre: deinde diis sacra facienda.

EUEL. Ita mihi quoque videtur.

EP. Age videam, quid nostræ nominis erit urbi?

PISTH. Vultisne conspicuo illo et a Lacedæmone sumto Spartæ nomine vocemus ipsam?

EUEL. Hercules! Spartam nomen ut ego imponam urbi meæ? ne grabato quidem sparteos funiculos, si modo junceos habeam.

PISTH. Quodnam igitur illi nomen imponemus?

EUEL. Istinc desumtum, ex nubibus et sublimibus regionibus, amplum quid valde.

PISTH. Vin' Nubicuculiam?

EP. Iu, Iu! Pulchrum revera et magnificum invenisti nomen.

EUEL. Numquid hæc est illa Nubicuculia, ubi multæ sunt illæ Theagenis opes, et Æschinis omnes?

PISTH. Optimum quidem est, ut hanc eam esse dicas, aut campum Phlegræum, ubi terrigenas Gigantes jactabundi dii superarunt.

EUEL. Splendida prorsus est hæc urbs. Quis vero deus tutelam habebit urbis? cuinam texemus peplum?

PISTH. Quidni sinamus Urbanam Minervam præsidem esse urbis?

EUEL. Qui vero possit urbs bene esse morata, ubi dea femina integram armaturam habet, Clisthenes autem radium textorium?

PISTH. Quis autem murum urbis Pelargicum obtinebit?

EP. Ales hinc e nobis origine Persica, qui ubique dicitur acerrimus esse Martis pullus.

EUEL. O pulle domine! ut idoneus erit ille deus ad incolendas petras!

PISTH. Agedum tu vade ad aërem, illisque, qui murum exstruunt, ministeria præstato: cæmenta adporta, lutumque nudus macera, pelvim fer sursum, de scala decide, custodes constitue, ignem absconde semper, cum tintinnabulo circumcursita, atque ibi dormi: præcones mitte, unum ad deos sursum, alterumque desuper ad homines deorsum, indeque rursus ad me.

EUEL. Tu vero hic remanens, per me licet, plora.

PISTH. I, ô bone, eo quo te mitto: nihil enim eorum, quæ dixi, sine te geretur. Ego vero, ut sacra peragam novis diis, sacerdotem, qui pompam ducat, vocabo. Heus puer, puer, canistrum afferte et gutturnium.

CHOR. Sociam operam conjungo, consentio, adhortor, supplicationes magnificæ et splendidæ ut fiant diis; insuperque ad persolvendas gratias victima quæpiam simul ut immoletur. Eat, eat Pythii carminis clamor in honorem Dei, et concinat Chæris cantilenam.

PISTH. Desine tu inflare tibiam. O Hercules! quid illud erat rei? Ita me Jupiter amet, ego multa quum viderim et admiranda, nondum usque adhuc corvum vidi capistratum.

EP. Sacerdos, hoc age, operare diis novis.

SAC. Faciam hercle. Sed ubi ille, qui canistrum tenet? Veneramini Vestam avicularem, miluumque Larem, et alites Olympios atque Olympias cunctos et cunctas.

CHOR. O accipiter, tutela Suni, salve Rex Pelargice.

SAC. Cycnumque Pythium et Delium, Latonamque coturnicem ingentem, et Dianam acalanthidem.

PISTH. Non amplius Colænis dicatur, sed acalanthis Diana.

SAC. Et frigillam Sabaziam, struthumque, Magnam Matrem deûm hominumque.

CHOR. Cybebe domina, struthe, mater Cleocriti, da Nubicuculiensibus sanitatem et salutem, ipsis, sociisque Chiis.

PISTH. Chii sane me delectant, ubique adjuncti.

SAC. Heroesque et aves, heroumque natos, et porphyrionem, et pelicanum, phlexidemque, tetracem, pavonem, eleam, bascam, clasam, ardeam, falconem, ficedulam et parum.

PISTH. Desine; in malam rem: desine clamare. Heu, heu! ad qualem, miserrime, victimam vocas nisos et vulturios? nonne vides vel unum miluum istuc omne abripere posse? aufer te hinc tuasque infulas: ipsus enim hæc sacra solus peragam.

SAC. Ergo alterum rursus ad gutturnium tibi me oportet accinere carmen, pium sanctumque, et invocare deos, unum aliquem solummodo, si modo satis habebitis cibi. Has enim, quæ adsunt, victimas nihil aliud esse dicas, quam barbam et cornua.

PISTH. Sacra facientes veneremur volucres deos.

POET. Nubicuculiam illam fortunatam celebra, Musa, tuis hymnorum cantibus.

PISTH. Quid hoc rei est? undenam? dic mihi, quis es?

POET. Is ego sum, qui mellifluorum carminum fundo cantus, Musarum famulus expeditus, secundum Homerum.

PISTH. Ergone servus quum sis, comam alis?

POET. Non ita est: verum omnes sumus nos poëtæ Musarum famuli expediti, secundum Homerum.

PISTH. Non temere est ergo, quod lacerum habes amiculum. Sed, ô poëta, quis te huc adegit furor?

POET. Carmina confeci in Nibicuculiam vestram, dithyrambosque multos et elegantes, virginaliaque cantica, quæ Simonideis etiam æquiparentur.

PISTH. Quando fecisti tu ea, et a quo tempore?

POET. Jamdudum equidem, jamdudum hanc urbem concelebro.

PISTH. Nonne ego hoc ipso in articulo nominalia urbis sacra facio, et nomen, tanquam puerulo, nunc primum ei imposui?

POET. Sed est celerrima Musarum fama, qualis equorum micans pernicitas. Tu vero pater, Ætnæ conditor, divinorum honorum cognominis, largire mihi, quodcunque tuo tibi capite adnuens velis propitius dare mihi.

PISTH. Istuc nobis malum hominis facesset negotia, nisi defun-

gamur, quidpiam illi dantes. Heus tu, qui sagum habes et tunicam, illud exue, et da lepido poëtæ. En tibi sagum: prorsus enim mihi frigere videris.

POET. Donum quidem hocce lubens accipit mea Musa: tu vero animo tuo percipe hos Pindari versus—

PISTH. Importunus iste a nobis non discedet.

POET. *Nomades enim inter Scythas palatur Straton, qui textilem vestem non possidet; indecorum autem venit sagum sine tunica.* Intellige quid dicam.

PISTH. Intelligo, nempe tunicam accipere te velle. Exue tu: poëtæ enim benefacere oportet. Hanc sume et abi.

POET. Abeo, atque hinc digressus carmina hæc in urbem vestram componam. Concelebra, ô Apollo aureo sedens in solio, tremulam hanc et frigidam urbem: in campos nive conspersos fertilesque veni: alalan.

PISTH. Hercle enimvero istos effugisti frigidos campos, accepta hac tunica. Haud pol ego malum hoc unquam sperassem, ut ille tam cito quicquam inaudiret de urbe nostra. Rursus tu circumi sumto gutturnio.

SAC. Favete linguis.

FAT. Ne immola hircum.

PISTH. Tu vero quis es?

FAT. Quis sim? fatidicus.

PISTH. Itaque nunc plora.

FAT. O bone, res divinas ne contemtui habeas: namque Bacidis exstat vaticinium, quod manifesto respicit ad Nubicuculiam.

PISTH. Cur ergo de eo certiorem me non fecisti, antequam ego hanc urbem conderem?

FAT. Divinum me impedivit numen.

PISTH. Sed nihil obstat, quin ista carmina audiamus.

FAT. *At quando incoluerint lupi canæque cornices eodem in loco Corinthum inter et Sicyonem*—

PISTH. Quid mihi, quæso, cum Corinthiis est?

FAT. Obscure per illud Bacis indicavit aërem. *Primum Pandoræ faciendum est albi velleris ariete: quique meorum primus venerit carminum interpres, illi domanda vestis pura, et calcei novi*—

PISTH. Estne istic scriptum de calceis?

FAT. Hem specta, eccum libellum. *Phialaque insuper est danda, et extis ei implenda manus*—

PISTH. Etiamne istic scriptum exta esse danda?

FAT. Hem specta, eccum libellum. *Siquidem illa, divine juvenis, confeceris, uti præcipio, aquila in nubibus eris: ni vero dederis, neque turtur eris, neque aquila, nec picus.*

PISTH. Ista etiam istic insunt scripta?

FAT. Hem specta, eccum libellum.

PISTH. Neutiquam igitur simile est illud oraculum isti, quod

egomet mihi ex Apollinis vaticiniis descripsi: *Quum vero homo invocatus venerit, ineptus ostentator, et sacra facientibus odio erit, extorumque partem sibi flagitabit, tunc demum verberibus ipsi latera contundere oportet*—

FAT. Equidem te nugas dicere arbitror.

PISTH. Hem specta, eccum libellum. *Nec parce quicquam, nec aquilæ in nubibus, neque si vel Lampon fuerit, magnusve Diopithes.*

FAT. Ista etiam istic insunt scripta?

PISTH. Hem specta, eccum libellum. Non foras abibis in maximam malam crucem?

FAT. Væ mihi misero!

PISTH. Non tu hinc te alio proripies oracula enarratum?

MET. Ad vos venio—

PISTH. Ecce aliud iterum hocce malum. Quam vero ob causam tu huc ades? quæ consili ratio? quod institutum? cur ad hoc te iter accinxisti?

MET. Dimetiri vobis aërem volo, non secus atque terram solent geometræ, et in jugera dirimere.

PISTH. Per deos quæso, quis tu homo es?

MET. Quis ego sim? Meto, quem novit Græcia omnis et Colonus.

PISTH. Dic sodes, quid illud vero rei habes?

MET. Regulas aëris. Ut enim verbo dicam, totus aër forma maxime consimilis est furno: ego igitur adposita sursum hac ipsa curva regula, impositoque circino—intelligisne?

PISTH. Non sane.

MET. Rectam admovebo regulam, dimetiarque, ita ut circulus exsistat tibi quadratus, inque medio forum: eo autem ducant undique viæ rectæ, ad ipsum illud medium, sicut a Sole, qui ipse rotundus est, recti quaquaversum radii refulgent.

PISTH. Hem homo Thaletis instar sapiens! Meto—

MET. Quid me vis?

PISTH. Scin', quam te amem? atque si mihi obsequeris, hinc ocius te amove.

MET. Quid enim est periculi?

PISTH. Sicuti Lacedæmone peregrini hinc expelluntur, frequentesque per urbem infligi occeperunt plagæ.

MET. Num orta est inter vos seditio?

PISTH. Non edepol istuc.

MET. Sed qui vero?

PISTH. Communi consensu male mulcare omnes jactatores visum est.

MET. Itaque hercle me hinc subducam.

PISTH. Et vero haud scio an celeri fuga verbera sis evitaturus: hæc enim ecce e propinquo tibi impendent.

MET. Væ mihi misero!

PISTH. Nonne jamdudum id tibi dicebam? non tuo te modulo metieris, atque alio recipies?

INS. Ubi sunt hospitum patroni?

PISTH. Quis hic Sardanapalus est?

INS. Inspector huc venio, fabæ sorte electus, ad Nubicuculiam.

PISTH. Inspector? quis vero te huc misit?

INS. Improbus libellus Teleæ.

PISTH. Quid? Vin' ergo, accepta mercede, carere molestia, atque abire?

INS. Perquam lubenter, ita me dii deæque ament. Quippe concioni oportebat me adfuisse domi manentem: sunt enim nonnulla a me in rem Pharnacis confecta.

PISTH. Amove te, accepta mercede: est autem ea hæcce.

INS. Quid rei est istuc?

PISTH. Habita super Pharnace concio.

INS. Antestor me verberatum, qui Inspector sum.

PISTH. Non te proripies? non auferes judiciarias tuas urnas? nonne hæc sunt intolerabilia? et mittunt jam Inspectores in hanc urbem, antequam sacra diis facta fuerint.

LEG. *Si vero Nubicuculiensis Atheniensem læserit*—

PISTH. Quid istuc iterum est mali libelli?

LEG. Decretorum populi venditor sum, novasque leges ad vos huc venio venditurus.

PISTH. Quid autem?

LEG. *Utuntor Nubicuculienses iisdem mensuris, ponderibus et legibus, quibus Olophyxii.*

PISTH. Tu vero vapulans jam mox illis uteris, quibus Ototyxii.

LEG. Heus quid agis?

PISTH. Nonne tu hinc tuas leges auferes? acerbas ego tibi hodie leges ostendam.

INS. Arcesso Pisthetærum injuriarum in Munychionem mensem.

PISTH. Itane vero? etiamnum tu hic stabas?

LEG. *Si vero quis expellat magistratus, neque recipiat secundum præscriptum edicti in columna*—

PISTH. Væ mihi misero! Tune etiam hic eras adhuc?

INS. Disperdam te, et dicam tibi decem millium drachmarum scribo.

PISTH. Ego vero tuas urnas comminuam.

INS. Meministin' ut olim publicam columnam vesperi concacasti.

PISTH. Ehodum, aliquis illum comprehendat. Heus tu, non manebis?

SAC. Hinc nos præpropere digrediamur, hircum intus diis sacrificaturi.

SEM. Jam nunc mihi cuncta adspicienti, cunctaque regenti mortales omnes sacra facient votivis precibus. Universam enim terram inspicio, et conservo bene florentes fructus, interimens omnige-

nûm genera animalium, quæ omnia in terra ex calyce progerminantia ore voraci, arboribusque insidentia, fructus depascuntur: itidem conficio, quæ hortos odoratos corrumpunt pessimis modis; reptiliaque et noxia venenato morsu, quantum eorum est, vi alarum mearum internecione pereunt.

CHOR. Hac maxime die per præconem promulgatur: si quis vestrûm Diagoram interficiat Melium, accipiet talentum: itidem si defunctorum tyrannorum quempiam quis occidat, talentum accipiet. Nos igitur etiam ista nunc hic promulgare volumus: si quis vestrûm Philocratem occiderit Struthium, talentum accipiet: sin vivum adduxerit, quatuor; quia frigillas colligans, septenos obolo vendit; turdos itidem sufflans palam ostendit, et indigne habet; merulis etiam in nares immittit pennas; similiterque comprehensas columbas habet inclusas, aliasque cogit aves illicere, in reti deligatas. Hæc publicare volumus: et si quis vestrûm aves alat conclusas in caveis, edicimus ut dimittatis: quod si morem non gesseritis, vos ab avibus comprehensi invicem apud nos vincti, illices eritis.

SEM. O fortunatam volucrium gentem avium, quæ hieme lænis amictæ non sunt: neque rursus calore nos urunt æstus late resplendentes radii: sed florida per prata foliorum in gremiis incolo, quando meridianis solis ardoribus furiata stridula vates argutum resonat melos: hiemem vero transigo cavis in antris, colludens Nymphis monticolis; vernasque depascimur virgineas et candidas myrti baccas, Gratiarumque hortulos.

CHOR. Judicibus aliquid dicere volumus de victoria, quam si nobis adjudicaverint, iis omnibus bona largiemur, ita ut dona accipiant multo majoris preti, quam illa Paridi data. Primum igitur, cujus rei maxime omnis judex cupidus est, noctuæ nunquam vos destituent Laurioticæ, sed intus inhabitabunt, et in marsupiis vestris nidificabunt, excludentque minutos nummulos. Præterea tanquam in templis habitabitis: ædium enim vestrarum tectis pinnas addemus. Et si forte apti fueritis magistratum, et quid surripere volueritis, celerem vobis in manus accipitrem dabimus. Si vero aliquo ad cœnam eatis, gulas vobis mittemus. Sin victoriam nobis abjudicetis, curate vobis lunulas fabricarier, tanquam statuis: nam quicunque vestrûm lunulam non habebit, quando candida læna eritis induti, tunc maxime pœnas nobis dabitis, ut ab omnibus avibus concacemini.

PISTHETÆRUS, NUNTII, CHORUS, IRIS, PRÆCO, PATRICIDA, CINESIAS, SYCOPHANTA.

PISTH. Pulcherrime, ô aves, sacris litavimus. At mirum a mœnibus nullum adhuc adesse nuntium, ex quo cognoscamus, quæ ibi gerantur. Eccum vero occurrit aliquis Alpheum spirans.

NUNT. I. Ubi, ubi est, ubi, ubi, ubi est, ubi, ubi, ubi est, ubi, ubi locorum est Pisthetærus Imperator?

PISTH. Adest.

NUNT. I. Exædificata tibi sunt mœnia.

PISTH. Bene dicis.

NUNT. I. Pulcherrimum opus et magnificentissimum, ut in summo muro, etenim tanta est illius latitudo. Proxenides Compasensis et Theagenes sibi occurrentes agitarent currus, quibus equi essent juncti pari magnitudine atque Durius, et facile prætermearent.

PISTH. Hercules tuam fidem!

NUNT. I. Longitudo autem, egomet enim murum dimensus sum, centum est ulnarum.

PISTH. Pro Neptune! quanta longitudo! qui vero illum exstruxerunt talem?

NUNT. I. Aves, nemoque præter eas alius, non Æpyptius laterum bajulus, non lapicida nec faber aderat; sed ipsæ suamet industria, adeo ut in admirationem hoc me rapiat. Ex Libya quidem venerunt triginta circiter millia gruum, quæ lapides deglutiverant, quibus fundamenta substernerentur: hos autem creces rostris suis complanabant: aliæ autem lateres adportabant ciconiæ decem mille: aquam autem ferebant e terra ad aërem charadrii, ceteræque aves fluviatiles.

PISTH. Lutum vero quinam illis adferebant?

NUNT. I. Fulicæ in pelvibus.

PISTH. At quo pacto lutum in pelves injiciebant?

NUNT. I. Istuc, ô bone, inventum est lepidissime. Anseres eruentes pedibus suis, veluti palis, lutum in pelves ingerebant.

PISTH. Quid pedes igitur non conficiant?

NUNT. I. Atque edepol anates etiam præcinctæ lateres adportabant: sursum autem volabant, tergo impositam trullam gerentes, tanquam pueruli: lutum in ore ferebant hirundines.

PISTH. Quorsum igitur mercenarios quis amplius mercede conducat? Age videam: quid enim? ligna quæ ad murum pertinebant, quinam elaborarunt?

NUNT. I. Aves erant fabri lignarii callentissimi pelecani, qui rostris dedolaverunt portas: erat autem sonitus ab iis, dum dolarent, excitatus, qualis est in navali. Et omnia nunc ista portis sunt instructa, pessulis occlusa, et undequaque custodiuntur, circumeuntur, tintinnabulo vigiliæ explorantur, ubique excubiæ sunt constitutæ, et nocturnæ faces in turribus. Sed ego hinc digrediens me abluam: tu autem ipse jam nunc cetera perfice.

CHOR. Heus tu, quid agis? an miraris tanta celeritate murum esse commœnitum?

PISTH. Ita equidem hercle: etenim res est admiratione digna. Nam revera hæc mihi falsis commentis similia videntur. Sed quid accidit novi? ecce enim ab excubitoribus nuntius hic ad nos accurrit, bellicum intuens.

NUNT. II. Iou, iou, iou, iou, iou, iou!

PISTH. Quid hoc negoti est?

NUNT. II. Indignissima nobis acciderunt. Illorum enim aliquis, qui apud Jovem sunt, deorum jam modo per portas involavit in aërem, clam graculis qui excubias agunt diurnas.

PISTH. O quam nefarium et indignum designavit facinus! Quis deorum?

NUNT. II. Ignoramus: quod autem alas haberet, hoc tantum scimus.

PISTH. Nonne igitur oportebat circuitores extemplo adversus eum mittere?

NUNT. II. Atqui misimus triginta mille accipitres, sagittarios equites: discursant quicunque curvos habent ungues, strix, buteo, vulturius, cymindis, aquila: celerrimo motu, alarumque stridoribus æther agitatur, dum deus inquiritur: neque procul abest, sed hic, ni fallor, jam est.

PISTH. Ergo fundas capere oportet et arcus. Huc accedat quicunque minister: nemo non sagittas mittat: fundam mihi aliquis det.

CHOR. Bellum oritur, bellum infandum, inter me et deos. At quilibet custodiat aërem nubibus obductum, quem Erebus genuit; nec ullus deorum clam te hac se penetret: quisque vero intentis oculis circumspectet. Nam prope jam est deus sublimis, agitatarumque alarum sonitus exauditur.

PISTH. Heus tu, quo, quo, quo volas? mane quieta, esto immota, hic consiste, sustine cursum. Quæ es? cujas? Jam dicere oportebat, unde tandem venias.

IR. A diis ego quidem Olympiis.

PISTH. Nomen autem quodnam tibi est? navis, an petasus?

IR. Iris velox.

PISTH. Paralus, an Salaminia?

IR. Hoc autem quid rei est?

PISTH. Hanc nonne aliquis comprehendet subvolans buteo bene peculiatus?

IR. Mene comprehendet? quid id tandem est mali?

PISTH. Multum plorabis.

IR. Absurda utique hæc res est.

PISTH. Per quasnam portas urbem ingressa es, scelestissima.

IR. Nescio ecastor equidem per quasnam portas.

PISTH. Audin' eam, ut nos ludos facit? adiistin' ad graculorum præfectos? quid ais? sigillumne habes a ciconiis?

IR. Quid hoc est mali?

PISTH. Non accepisti?

IR. Satin' sanus es?

PISTH. Neque symbolum ullus tibi avium immisit præfectus, qui tecum fuerit?

IR. Ecastor mihi nullus immisit, ô fatue.

PISTH. Et tu tamen, quæso, sic tacite transvolas per urbem alienam et aërem?

IR. Qua enim alia via deos volare oportet?

PISTH. Illud equidem hercle ignoro: hac quidem certe non. Quin nunc etiam injuria es. At hoccine scis, te unam omnium Iridum summo jure comprehensam fuisse morituram, si quidem ex merito plectereris?

IR. Atqui immortalis sum.

PISTH. At sic tamen periisses. Intoleranda enim nobis eveniant, mea sententia, si ceteris quidem imperitemus; vos autem dii petulantes sitis, et non agnoscatis, nobis, utpote potioribus, invicem auscultandum esse. Eloquere vero mihi, quo te alarum remigio agas.

IR. Egone? ad homines a patre devolo, mandatura, Diis Olympiis ut sacrificent, oves bovesque in aris mactent, et compita nidore repleant.

PISTH. Quid ais tu? quibus diis?

IR. Quibus? nobis, in cœlo qui sumus, diis.

PISTH. Vos scilicet dei estis?

IR. Et quis vero alius est deus?

PISTH. Aves hominibus nunc sunt dii, quibus etiam operari decet, non autem, ita me Jupiter amet, Jovi.

IR. O stulte, stulte, graves ne commove deorum iras, ut ne genus omne tuum ad internecionem Jovis ligone funditus evertat Justitia, fuligo autem Licymnii fulminis tuum corpus ædiumque ambitum in cineres redigat.

PISTH. Auscultadum: desine tumidorum verborum inanis strepitus: quiesce. Age, dic mihi, Lydumne quempiam, an Phrygem his dictis perterrefacere te putas? scin' vero, si Jupiter amplius mihi molestus fuerit, me ædes ipsius et domos Amphionis combusturum igniferis aquilis? mittamque porphyriones in cœlum contra eum alites, pardi pelle amictos, numero plus quam sexcentos. Et quidem unus olim Porphyrion negotium ei exhibuit. Tu vero si mihi odio esse pergas, tua primum famulæ crura sustollens, femoraque diducens, ipsam Iridem inibo: ut mireris, quomodo mihi hoc senectæ penis adeo rigeat, ad ternosque valeat compressus.

IR. Dispereas, inepte, cum istis tuis dictis.

PISTH. Non tu hinc te proripies? nonne confestim eurax, patax?

IR. Quod si hanc tuam insolentiam pater meus non compescuerit—

PISTH. Væ misero mihi! nonne alio avolans fumo et fuligine implebis juniorum aliquem?

CHOR. Interdiximus ne amplius Jove nati dii per meam transeant urbem, neve quisquam mortalis victimas in templis adolens hac amplius ad deos mittat fumum.

PISTH. Metuo sane præconem, qui ad homines abiit, ne nunquam revertatur.

PRÆC. O Pisthetære, ô beate, ô sapientissime, ô celeberrime, ô sapientissime, ô politissime, ô terbeate, ô silentium impera.

PISTH. Quid vero dicis?

PRÆC. Ista te aurea corona sapientiæ ergo coronant et condecorant omnes populi.

PISTH. Accipio. Cur autem tanto me opere honorant populi?

PRÆC. O tu, qui celeberrimam condidisti ætheriam urbem, nescis quanto sis apud homines honore, quotque habeas hujus regionis amatores. Etenim antequam hanc condidisses urbem Laconas imitandi studio tum insaniebant homines omnes, comam alebant, esuriebant, sordebant, Socratem æmulabantur, scipiones Laconicos gestabant: nunc vero vice versa avium amore insaniunt; omniaque præ voluptate faciunt, quæ aves, easque imitantur. Primum quidem omnes e vestigio e lectulo simul provolant mane, sicuti nos ad pascua; deinde simul se conferunt ad libellos, atque ibi depascuntur plebiscita. Tam aperte vero avium insaniunt amore, ut etiam plerisque indita sint avium nomina. *Perdix* enim caupo quidam vocatur claudus; Menippo autem nomen est *Hirundo;* Opuntio *Luscus corvus; Alauda* Philocli: *Vulpanser* Theageni; *Ibis* Lycurgo; Chærephonti *Vespertilio;* Syracusio *Pica:* Midias autem illic *Coturnix* nominatur; nam similis est coturnici a pugnace gallo caput ictæ. Omnes autem præ avium amore carmina cantant, in quibus mentio quædam hirundinis est inserta, aut penelopis, aut, si mavis, anseris, aut columbæ, aut alarum, aut saltem de pennis inest pauxillum quiddam. Ita quidem res illic se habent. Unum autem hoc tibi dico. Huc venient illinc plus quam sexcenti, qui alas sibi expetunt, moresque avium curvis unguibus rapacium: adeoque pennæ tibi pro advenis alicunde parandæ sunt.

PISTH. Non igitur hercle cunctandi nobis copia est; sed tu quamprimum ito, et corbes atque cophinos omnes imple pennis, easque mihi huc foras Manes efferat: ego autem advenientes quosque excipiam.

CHOR. Brevi certe tempore populosam hancce urbem hominum aliquis vocaverit.

PISTH. Fortuna modo faveat.

CHOR. Prævalet amor urbis meæ.

PISTH. Ocius afferre jubeo.

CHOR. Quid enim huic non inest urbi, quod commodum non sit immigranti? Sapientia, Amor, immortales Gratiæ, et comis Tranquillitatis placida facies.

PISTH. Quam tarde ministras! nonne ocius properabis?

CHOR. Cito quis adferat calathum cum pennis. Tu vero hunc rursum excita, atque istum in modum verberato: nimis enim tardus est, haud secus atque asinus.

PISTH. Manes etenim est ignavus.

CHOR. Tu vero hasce primum pennas ordine dispone, simul et musicas, et fatidicas, et marinas; deinde operam da, ut unumquemque considerans, iis quæ in singulos conveniant, prudenter alis ornes.

PISTH. Non amplius, strigas obtestor, tibi parcam, quum te tam ignavum esse videam et tardum.

PAT. Utinam aquila fiam altivolans, ut volem supra sterilis cæruleique undas maris.

PISTH. Veridicus fuisse videtur nuntius. Nam nescio quis iste accedit aquilas cantans.

PAT. Papæ! nihil est jucundius, quam volare. Capior equidem avium legibus: nam sane earum amore insanio, et volito, et cupio habitare vobiscum, teneorque desiderio vestrarum legum.

PISTH. Quarum legum? multæ enim avium sunt leges.

PAT. Omnium: præcipue vero, quod pulchrum habetur apud aves patri collum obtorquere, eumque mordere.

PISTH. Immo hercle fortem illum omnino existimamus, qui, pullus adhuc quum sit, patrem pulsaverit.

PAT. Propterea equidem huc transmigravi, patremque suffocare cupio, omniaque ejus bona habere.

PISTH. Sed lex est nobis avibus antiqua in ciconiarum tabulis: Postquam pater ciconia pullos suos alendo fecerit volatiles omnes, oportet pullos patrem vicissim alere.

PAT. Edepol operæ pretium fecero huc veniens, si pabulum etiam patri suppeditare me oporteat.

PISTH. Nihil est: quandoquidem enim venisti nobis benevolus, alas tibi, tanquam avi orbæ, aptabo. Tibi autem, juvenis, non male præcipiam, sed ipse quæ didici, quum essem puer. Tu enim patrem ne verberato: sed hac in manum sumta ala, istoque calcis aculeo in alteram, existimans galli esse cristam quam habes, excubias age, milita, stipendia merendo victum tibi para: patrem sine vivere. Sed quoniam pugnax es, in Thraciam avola, atque ibi pugna.

PAT. Recte, ita mihi Bacchus faveat, consulere mihi videris: tibique sane morem geram.

PISTH. Certe itaque sapies.

CIN. Subvolo ad Olympum levibus alis, volatuque vias permeo, modo has, modo illas, carminum—

PISTH. Isti negotio opus est tota pennarum sarcina.

CIN. Intrepida mente et indefesso corpore novas semper sectans.

PISTH. Tiliaceum Cinesiam amplectimur. Quid huc pedem tu claudum in gyrum versas?

CIN. Avis fieri volo, arguta luscinia.

PISTH. Desine cantillare, quodque dicere habes, edissere.

CIN. Alis tua opera instructus cupio in sublime subvolans ex nubibus nova sumere aëris vertigine contorta et caligine obvoluta exordia.

PISTH. An itaque ex nubibus quispiam exordia captet?

CIN. Immo enimvero illinc pendet ars nostra. Dithyramborum enim qui maxime splendidi sunt, iidem sunt aërii, caliginosi, cœruleum splendentes, et leves, tanquam alis agitati. Tu vero actutum scies, audias modo.

PISTH. Haud equidem audiam.

CIN. Immo mehercle tu quidem. Omnem namque percurram tibi aërem, simulacra volatilium, ætherem permeantium, avium longicollium.

PISTH. Oop!

CIN. Utinam subsultans marino cursu una cum ventorum flatibus incedam—

PISTH. Hercle equidem tuos flatus et spiritus compescam.

CIN. Nunc australi via pergens, nunc autem contra ad Boream appropinquans, importuosum ætheris sulcum secans. Lepida, ô senex, et scita excogitasti commenta.

PISTH. Nonne etiam tu gaudes, dum pennis agitaris?

CIN. Hoccine tu facis poëtæ dithyrambico, quem Tribus certatim sibi semper omnes expetunt?

PISTH. Vin' ergo etiam apud nos remanens Leotrophidæ sumtus suppeditanti e Cecropia tribu chorum docere volantum avium?

CIN. Ludificas me planissime. Sed id scias velim, me non conquieturum, usque dum volucris factus aërem percurram.

SYC. Quænam hæ sunt aves, nihil habentes, versicolores, alas pandens ô picta hirundo?

PISTH. Malum hocce haud leve excitatum est. Ecce alius iterum huc cantillans accedit.

SYC. O quæ alas explicas versicolor iterum iterumque hirundo.

PISTH. In vestem suam hoc mihi scolion cantare videtur; apparetque eum non paucis hirundinibus egere.

SYC. Quis ille est, qui alis instruit huc advenientes?

PISTH. Ipse hic adest: sed quo tibi opus sit, dicendum est.

SYC. Alis, alis opus est: ne iterum percontare.

PISTH. Num recta Pellenem volare cogitas?

SYC. Nequaquam: sed citator sum insulanus, et sycophanta—

PISTH. O te artis felicem!

SYC. Et litium investigator. Proinde volo sumtis alis pernici volatu circuire urbes omnes, reos ubique citans.

PISTH. At vero volando qui callidius reos citare possis?

SYC. Non istuc quidem hercle; sed ut ne prædones mihi negotium facessant, cum gruibus illinc revertar rursus, saburræ loco multis deglutitis litibus.

PISTH. Enimvero dic mihi, illudne operis obis? Juvenis qui sis, an peregrinos injuste reos agis?

SYC. Quid enim agam? nam fodere nescio.

PISTH. Sed alia utique negotia sunt honesta, unde victum sibi parare hominem hoc ætatis decebat, justo potius modo, quam litibus consuendis.

SYC. O bone, ne me præceptis, sed alis instruas.

PISTH. Nunc quum hæc dico, alas addo tibi.

SYC. Et quomodo tu verbis hominem alatum concinnaveris?

PISTH. Omnes verbis, tanquam alis, extolluntur.

SYC. Omnes?

PISTH. Nonne audivisti in tonstrinis patres identidem dicere adolescentulis? *Mirifice gnatum meum adolescentulum Diitrephes sermonibus suis, quasi alis additis, impulit, ut equos agitaret.* Alius vero quispiam dicit filium suum ad scribendas tragœdias alas sumsisse, mentemque ejus circa illam rem volitare.

SYC. Ergone sermonibus etiam homines alati fiunt?

PISTH. Fiunt, inquam: nam sermonibus sublimis erigitur animus, atque homo extollitur. Ita te etiam erectum volo utili oratione: convertere ad opera honesta.

SYC. At ego nolo.

PISTH. Quid ergo facies?

SYC. Familiæ meæ nolo esse dedecori. Avitum mihi vitæ genus est delatorem agere. Sed tu me alis instrue velocibus et levibus, accipitris, aut strigis, ut, postquam peregrinos citavero, et eorum deinde illic apud magistratus nomina detulero, postea rursum istuc volem.

PISTH. Intelligo: sic dicis: ut nimirum condemnetur illic, antequam eo advenerit, peregrinus.

SYC. Prorsus intelligis.

PISTH. Post is quidem illuc navigat causam dicturus; tu vero interea istuc revolas, rapturus ejus bona.

SYC. Rem tenes. A turbine nihil me differre oportet.

PISTH. Intelligo turbinem. Atque edepol sunt mihi pulcherrimæ alæ Corcyreæ hujuscemodi.

SYC. Væ mihi misero! scuticam habes.

PISTH. Alas quidem, quibus ego hodie te instar turbinis faciam circumrotari.

SYC. Heu me miserum!

PISTH. Non hinc avolabis? non tu hinc ocius in malam rem abibis, perditissime? acerbam jam nunc experieris pervertendi juris malitiam. Nos abeamus collectis alis.

CHOR. Multa sane et nova et mirabilia volitando cognovimus, et res vidimus, quas nemo facile credat. Enata est enim arbor quædam peregrini admodum et inauditi generis, a corde longiuscule, Cleonymus dicta, nulli quidem rei utilis, at sic tamen timida et magna. Hæc vere semper germinat, et sycophantias edit: at ei hieme rursus clypei, tanquam folia, defluunt. Est itidem locus aliquis apud ipsas tenebras, hinc procul in lucernarum vastitie, ubi cum heroibus homines una prandent et conversantur, præterquam vesperi. Id enim temporis non amplius erat tutum obviam illis fieri. Si quis enim mortalium occurrisset Orestæ heroi noctu, nudabatur vestibus, ab eoque percutiebatur partes corporis quasque nobiliores.

PROMETHEUS, PISTHETÆRUS, CHORUS.

PROM. O me infelicem! caveam modo ne me Jupiter conspiciat. Ubi est Pisthetærus?

PISTH. Hem, quid hoc est? Quid, malum, sibi vult hæc capitis obvolutio?

PROM. Deorumne hic quempiam pone me vides?

PISTH. Nullum equidem hercle. Quis vero tu es?

PROM. Quodnam igitur diei tempus est?

PISTH. Quodnam? aliquantulum post meridiem. At tu, quis es?

PROM. Inclinatne in vesperam, an præcipitat magis?

PISTH. Væ mihi, ut te abominor!

PROM. Quid enim facit Jupiter? detergitne, an obducit cœlo nubes?

PISTH. Male pereas.

PROM. Sic quidem me detegam.

PISTH. O care Prometheu!

PROM. Desine, desine, ne clamites.

PISTH. Quid enim est?

PROM. Sile: ne meum nuncupes nomen: quippe perdideris, si me Jupiter hic videat. Sed ut tibi enarrem res supernas, quomodo se habeant, hanc umbellam sume, et supra caput meum sustine, ne me conspiciant dii.

PISTH. Ha, ha, he; bene illud excogitasti, et more tuo solerter. Ocius itaque succede, ac deinde audacter loquere.

PROM. Itaque jam nunc ausculta.

PISTH. Operam tibi do sedulam: fabulare.

PROM. Prorsus periit Jupiter.

PISTH. Quando periit?

PROM. Ex quo vos urbem in aëre condidistis. Hominum enim nemo quicquam amplius sacrificat diis, neque nidor a victimarum femoribus ascendit ad nos ab eo usque tempore. Sed sicut in Thesmophoriis jejunium agimus, sacrorum primitiis carentes. Barbari vero dii esurientes, Illyriorumque more absonum stridentes, clamitant bellum se desuper illaturos Jovi, ni emporia præbeat libera et aperta, ut importentur exta concisa.

PISTH. Suntne enimvero alii quidam barbari dii supra vos?

PROM. Nonne enim barbari sunt, e quibus Patrius est suus Execestides?

PISTH. Nomen vero barbaris istis diis quodnam est?

PROM. Quodnam sit? Triballi.

PISTH. Intelligo: inde nimirum illud *Dispereas* est natum.

PROM. Verissime. Hoc autem unum tibi plane dico, legatos huc esse venturos, de pactis qui agant, a Jove illisque superioribus Triballis: vos vero ne pacta ineatis, ni reddiderit avibus sceptrum denuo Jupiter, et Basileam uxorem tibi matrimonio jungat.

PISTH. Quæ est Basilea?

PROM. Formosissima virgo, quæ fingit fulmen Jovis, ceteraque omnia, consilia recta, æquas leges, modestiam, navalia, calumniam, Colacretem, triobolarem judicum mercedem.

PISTH. Omnem igitur penum administrat.

PROM. Ita est: quam si tu a Jove acceperis, cuncta habes. Ista ut tibi declararem huc veni. Nunquam enim non animi in homines propensi sum.

PISTH. Et tui vero solius inter deos munere cibos super prunas torremus.

PROM. Deos vero, ut nosti, odi omnes male.

PISTH. Semper quidem hercle deorum osor fuisti.

PROM. Timon purus putus. Sed ut hinc ocius abeam, cedo mihi umbellam, ut si me Jupiter e cœlo conspexerit, sequi videar canistrigeram.

PISTH. Sume itidem hanc sellam, eamque cum umbella fer.

CHOR. In Sciapodum vero finibus lacus est quidam obscœnus, ubi ab Orco animas evocat Socrates. Eo et Pisander venit, obsecrans ut animam sibi videre liceret, quæ illum etiamnum viventem deseruerat: victimamque secum habebat camelum, agnum aliquem, cujus præciso gutture, retro, ut olim Ulysses, abiit: deinde ascendit ipsi ab Inferis ad sanguinem cameli bibendum Chærephon Vespertilio.

NEPTUNUS, TRIBALLUS, HERCULES, PISTHETÆRUS, FAMULUS Pisthetæri, CHORUS.

NEPT. Urbs Nubicuculiæ, uti vides, hæc est, ad quam legati mittimur. Heus tu, quid agis? adeon' in sinistrum latus rejicis pallium? nonne tu id convertes ad dextram? Quid, miserrime, eodem naturæ vitio laboras, quo Læspodias? O popularis licentia, quo nos tandem cogis, si quidem hunc delegerunt legatum dii!

TRIB. Quin quiescis?

NEPT. Male pereas: enimvero te vidi omnium multo barbarissimum deorum. Age vero, Hercules, quid faciemus?

HERC. Dudum tibi dixi, illum hominem me velle strangulare, quicunque tandem sit, qui ducto muro deos interclusit.

NEPT. Sed, ô bone, delecti sumus de pace legati.

HERC. Tanto magis illum strangulare certum est.

PISTH. Radulam det mihi quispiam: adfer laserpitium; caseum quis adportet; suscita carbones.

HERC. Virum salvere jubemus nos dii tres.

PISTH. Sed rasum inspergo laserpitium.

HERC. Cujus autem istæ sunt carnes?

PISTH. Aves quædam novarum rerum studio aggressæ populares aves injusta perpetrasse visæ sunt.

HERC. Tum tu illas, amabo, laserpitio prius conspergis?

PISTH. Salve, Hercules; quid est?

HERC. Legati huc missi venimus à diis de bello componendo.

FAM. Oleum non inest in ampulla.

PISTH. Atqui pingues esse aviculas convenit.

HERC. Nobis enim bellum gerere nihil lucri adfert: vosque, si nobis diis essetis amici, pluviam aquam haberetis in paludibus vestris, alcedoniaque ageretis semper. De istis omnibus legati plena potestate instructi venimus.

PISTH. Atqui neque unquam antea nos lacessivimus vos bello, et nunc etiam parati sumus vobiscum, si videtur, si quidem aliud etiam, quod justum sit, volueritis facere, pacta inire: conditiones autem hæ sunt. Sceptrum ut nobis avibus denuo Jupiter reddat: atque ita conciliemur. Hac conditione legatos ad prandium voco.

HERC. Mihi quidem hæc sufficiunt et suffragor.

NEPT. Quid, ô miserrime, tam stultus es et gulosus? an regno patrem privabis?

PISTH. Siccine vero? non enim vos dii plus poteritis, si rebus, quæ infra in terra sunt, præsint aves? Nunc quidem sub nubibus latentes, atque inclinantes sese, pejerant vestrum numen mortales. Aves autem si socios habueritis, quando quis corvum adjuraverit et Jovem, corvus ad perjurum clanculum volando accedet, percussumque oculum ipsi excutiet.

NEPT. Ita me Neptunus amet, ista perpulchre dicis.

HERC. Mihique etiam sic videtur.

PISTH. Quid autem tu ais?

TRIB. *Nabaisatreu.*

PISTH. Viden'? et hic ista comprobat. Alterum nunc etiam audite, quantum vobis commodi simus adlaturi. Si quis hominum victimam deorum alicui voverit, deinde is astu eludat, ita inquiens; *faciles sunt dii et moræ patientes:* neque solvat præ avaritia; nos et ista exigemus.

NEPT. Age, fac sciam, quo pacto?

PISTH. Si forte dinumeraverit nummulos hic homo, aut lavans in balneo consideat, miluus devolabit, surreptumque duarum ovium pretium referet deo.

HERC. Ut sceptrum illis denuo reddatur, suffragio meo confirmo.

NEPT. Interroga nunc Triballum.

HERC. Heus tu, Triballe, an plorandum tibi videtur?

TRIB. *Saunaca bactaricrousa.*

HERC. Nos omnino recte loquutos esse dicit.

NEPT. Si quidem hæc vobis utilia videntur, et mihi itidem videntur.

HERC. Heus tu, de reddendo sceptro quæ rogas, nobis facere acceptum est.

PISTH. Atqui hercle aliud etiam est, cujus mihi in mentem venit. Junonem enim relinquo Jovi: sed Basilea virgo uxor mihi elocanda est.

NEPT. Pacem non cupis ex animo. Domum revertamur.

PISTH. Parum id mihi curæ est. Coque, jusculum oportet te dulce conficere.

HERC. O hominum divinissime Neptune, quo te agis? nosne unam ob mulierem bellum geremus?

NEPT. Quid itaque faciamus?

HERC. Quid? conveniamus.

NEPT. Quid, inepte, non animadvertis te jamdudum circumveniri? tute enim rem tuam perdis. Namque si Jupiter moriatur, tradito hisce imperio, tu pauper eris. Ad te enim omnia devolvuntur bona, quæ Jupiter moriens reliquerit.

PISTH. Hei mihi misero, quam tibi callidis dictis os sublinit! huc ad me secede, ut tibi quid dicam. Circumducit te tuus patruus, ô stulte: ex bonis enim paternis ne hilum quidem tibi obveniet secundum leges: quippe nothus es; non genuinus.

HERC. Egone nothus? quid ais?

PISTH. Tu vero hercle, ut qui e peregrina muliere sis natus: aut quonam pacto unicam esse heredem Minervam putes, quæ filia est, si frates una sint genuini?

HERC. Quid autem, si mihi moriens pater reliquerit bona, ut quæ nothis lege permittantur?

PISTH. At eum lex non sinit. Ipsus hic Neptunus, qui te nunc incitat, litem tibi primus de paterna hereditate movebit, genuinum se esse fratrem dictitans. Quin etiam recitabo tibi Solonis legem: *Nothus jure propinquitatis hereditatem ne adeat, liberi si sint genuini: sin liberi non sint genuini, ad proximos agnatos hereditas devolvatur.*

HERC. Nullum itaque mihi obtigerit jus in paterna bona?

PISTH. Ne minimum quidem hercle. Dic autem mihi, an tribulium tabulis jam te pater curavit inscribi?

HERC. Nequaquam: illudque jam olim miratus sum.

PISTH. Quid sursum hians spectas irato et verbera minante vultu? a nobis autem si stes, ego te constituam regem, gallinarumque tibi lac præbebo.

HERC. Jampridem sane justa mihi petere videris de ista virgine, illamque ego tibi concedo.

PISTH. Quid tu vero?

NEPT. Seorsum atque aliter sentio.

PISTH. Omnis nunc res in Triballo posita est. Quid tu ais?

TRIB. Pulchram virginem magnamque Regiram avi concedo.

HERC. Concedere tu dicis?

NEPT. Ita me Jupiter amet, non hic se concedere dicit, nisi tam incondita blatit verba, quam cantillans hirundo.

PISTH. Proinde virginem hirundinibus concedendam esse ait.

NEPT. Vos nunc ambo litem componite et paciscimini: ego, si quidem ita vobis videatur, silebo.

HERC. Nobis, quæ tu rogas, omnia concedere placet. Sed ipse

nobiscum ito in cœlum, ut Basileam, ceteraque omnia ibi accipias.

PISTH. Commodum igitur hæ aves concisæ sunt ad nuptiales epulas.

HERC. Vultisne vero, ut ego hic remanens interim carnes assem? vos autem ite.

NEPT. Tune carnes asses? magnam enimvero voracitatem narras. Non ibis nobiscum?

HERC. Molliter sane me curassem.

PISTH. At vestem nuptialem huc mihi quis adferat.

CHOR. In Pharis vero, apud Clepsydram versuta est Englottogastorum natio, qui lingua metunt, serunt, vindemiant, et ficus legunt: sunt autem genere barbari, Gorgiæ et Philippi: et ab istis Englottogastoribus Philippis mos invaluit, ut ubique regionis Atticæ lingua seorsum a ceteris extis secetur.

NUNTIUS, CHORUS, PISTHETÆRUS.

NUNT. O summe felices, magisque quam verbis possit exponi, ô ter beatum volucrium avium genus, excipite regem vestrum fortunatis in ædibus. Talis enim accedit, qualis neque illustris adspectu stella fulsit in auro splendente domo; neque Solis clarum radiorum jubar tantum resplenduit. Venit autem ducens secum mulierem inenarrabili pulchritudine, vibrans fulmen, alatum Jovis telum: miræ suavitatis odor ad altissima cœli diffunditur; spectaculum egregium: suffituum vero auræ levi motu adtollunt volumina fumi. Hic vero ipsus est: sed oportet divæ Musæ sacrum, bonaque verba fundens, os aperire.

SEM. Recede, discede, abscede, concede, circumvolate fortunatum virum fausto venientem omine. Hem, hem, quanta venustas! quæ pulchritudo! O qui felicissimum huic urbi matrimonium inisti! magna, magna contigerunt per huncce virum generi avium commoda: sed hymenæis et genialibus excipite carminibus ipsum, sponsamque ejus Basileam.

SEM. Junoni olim Olympiæ excelsi solii regem magnum diis Parcæ conjunxerunt tali hymenæo: Hymen, ô Hymenæe. Floridus autem Amor aureis alis retro adductas regebat habenas, Jovis pronubus beatæque Junonis: Hymen, ô Hymenæe.

PISTH. Delector hymnis, delector cantibus: laudo vestrum sermonem. Jam vero nunc age, Jovis ipsius celebrate tonitrua sub terram mugientia, igneaque fulgura, horrendumque et coruscum fulmen.

CHOR. O fulguris aureum lumen, ô Jovis immortale telum igniferum, ô inferna, gravesonantia, et imbrifera simul tonitrua, quibus vir iste nunc terram concutit, omnium per te potitus, et adsidentem sibi Basileam habet Jovis. Hymen, ô Hymenæe.

PISTH. Sequimini nunc nuptias, ô genera omnia aligerûm soda-

lium, ad ædes Jovis et lectum genialem. Porrige, ô beata, tuam manum, alisque meis prehensis, mecum salta: tollens autem ego allevabo te.

CHOR. Alalæ, Ie Pæan, Tenella præclare victor, ô deorum summe!

ARISTOPHANIS

VESPÆ.

DRAMATIS PERSONÆ.

SOSIA, } *servi Philocleonis.*
XANTHIA, }

BDELYCLEO.

PHILOCLEO.

CHORUS SENUM VESPARUM *habitu.*

PUERI.

CANIS.

MULIER PANARIA.

VIR QUIDAM ACCUSATOR.

ARISTOPHANIS

VESPÆ.

SOSIA, XANTHIA, BDELYCLEO, PHILOCLEO, CHORUS, PUERI.

SOS. Heus tu, quid facis, infelix Xanthia?

XANTH. Custodiam nocturnam dissolvere disco.

SOS. Magnum ergo quoddam malum debebas lateribus tuis. Anne etiam scis qualem custodiamus beluam?

XANTH. Scio: sed cupio paululum dormire.

SOS. Tu vero periclitare; nam et meis oculis jam aliquid dulce offunditur.

XANTH. Profecto insanis, aut Corybantum more furere incipis.

SOS. Non: sed gravis me quis sopor incessit ex Sabazio.

XANTH. Eundem ergo mecum colis Sabazium. Nam et mihi modo quasi hostis quis Medus invasit palpebras, capitis quassator sopor; et sane mirum somnium somniavi modo.

SOS. Et ego unum certe, quale nunquam antehac. Sed tu narra prior.

XANTH. Visa est aquila devolans in forum, magna oppido, rapere unguibus clypeum æratum, et procul in cœlum auferre: deinde illum clypeum visus est abjecisse Cleonymus.

SOS. Nihil ergo a gripho differt Cleonymus. *Qui fit, quæso*, rogabit aliquis inter convivas fabulans, *ut una eademque belua in terra et in cælo et in mari clypeum abjecerit?*

XANTH. Hei mihi! quid ergo mali eveniet mihi, qui tale insomnium vidi?

SOS. Ne sis sollicitus: nihil enim erit mali, ita me ament dii.

XANTH. Attamen dirum est omen homo abjiciens arma. Tu vero jam tuum narra.

SOS. Sed est magni momenti: nam ad totam reipublicæ navem attinet.

XANTH. Propera igitur memorare carinam illius rei.

SOS. Visus sum circa primum somnum videre concionem sedentum in Pnyce pecudum, baculos habentium et pallia: deinde inter istas pecudes mihi videbatur verba facere balæna omnivora, quæ vocem habebat obesæ suis.

XANTH. Au!

SOS. Quid est?

XANTH. Desine, desine; ne narra. Pessime olet insomnium istud putorem corii.

SOS. Deinde impura illa balæna trutinam tenens, bubulum appendebat adipem.

XANTH. Hei mihi misero! populum nostrum vult distrahere.

SOS. Videbatur autem mihi Theorus prope humi sedere, coracis habens caput: tum vero Alcibiades mihi dixit ore balbo: *Celnisne? Theolus colacis habet caput.*

XANTH. Recte id quidem Alcibiades balbutiit.

SOS. Annon monstri hoc simile est, Theorus corvus factus?

XANTH. Minime; immo optimum est.

SOS. Quomodo?

XANTH. Rogas? homo erat: deinde repente factus est corvus. Nonne hinc manifesta conjectura augurere, eum subvolantem a nobis ad corvos iturum?

SOS. Ergone duobus obolis non conducam te, qui tam perspicue conjicis somnia?

XANTH. Age vero, spectatoribus argumentum eloqui volo, ubi prius pauca hæc eos monuero. Nihil a nobis exspectent magnum nimis, nec etiam jocos Megaris furtim conquisitos. Nobis enim nec sunt, qui nuces ex sportula jaciant spectatoribus, servi: nec est Hercules cœna defraudatus, nec iterum Euripides petulanter traducitur; neque etiam, quia Cleo fortunæ favore inclaruit, propterea eundem illum hominem rursus aceto perfundemus. Sed est nobis argumentum non ineptum, quod vestram quidem sapientiam non superat, sed tamen magis est scitum et elegans, quam quævis insulsa comœdia. Nempe herus est nobis, qui in superiore ædium parte dormit, magnus ille in cœnaculo. Iste nobis imperavit, ut suum patrem adservemus, quem intus conclusit, ne foras exeat. Morbo enim pater ejus laborat mirabili, quem nemo facile noverit, neque conjecerit, qui sit, nisi ex nobis audiatis: si minus creditis, ipsi conjecturas facitote. Amynias quidem iste Pronapi filius ait, esse eum amatorem aleæ: sed nihil dicit.

SOS. Nihil hercle; sed de se hunc morbum conjectat.

XANTH. Haud sane recte. Est tamen *Amator* quidem exordium hujus mali. Iste vero, Sosia, ad Dercylum ait, amatorem eum esse compotationum.

SOS. Nequaquam; si quidem iste morbus etiam virorum est bonorum.

XANTH. Nicostratus autem Scambonides ait eum amatorem esse sacrificiorum, aut hospitum.

SOS. Per canem juro, Nicostrate, non est amator hospitum. Nam cinædus est Philoxenus.

XANTH. Frustra nugamini: non enim invenietis. Si autem scire cupitis, jam tacete: declarabo enim nunc morbum heri mei.

Quippe amator est Heliææ, ut nemo alius: insanitque hujus rei, judicandi inquam, cupidine, et gemit, si non in primo sedeat judicum subsellio. Noctu autem somni ne tantillum quidem videt: si vero pauxillum connivere cœpit, tamen noctu etiam mens volitat illic circa clepsydram. Et quoniam assuefactus est calculum tenere, tribus compressis digitis expergefactus surgit, quasi thus imponeret acerræ novilunio. Et mehercle, si alicubi videat inscriptum in janua, *Bellus Demus Pyrilampis filius*, ipse ire solet, et juxta scribere: *Bellus Camus Judiciarius.* Gallum autem gallinaceum, qui cecinerat vesperi, dixit, se excitare tarde, quia corruptus esset a reis argento. Statim autem a cœna cum clamore poscit calceos: deinde ubi illuc ante diluculum venit, dormit adnixus et hærens columnæ, instar conchæ. Præ severitate autem ducta omnibus longa linea, tanquam apis aut bombylius domum ingreditur cum unguibus cera sublitis. Et quia timet ne aliquando eum calculi deficiant, litus habet renovatque semper domi, ut ferendæ sententiæ copiam habeat. Ita æstuat: magis autem monitus, semper magis judicare studet. Hunc itaque custodimus obductis inclusum pessulis, ne exeat. Filius enim ejus morbum graviter fert. Et primum quidem dictis lenibus adlocutus suasit ei, ne gestaret pallium, neve exiret foras: at ille morem non gessit. Deinde illum lavit, et purgavit, quin etiam postea Corybantum sacris piari curavit: ille autem tympanum tenens exsiluit, et judicaturus in forum irruit. Quum autem istis initiis ei nihil profuisset, in Æginam navigavit, ibique prehensum noctu in Æsculapii fano incubare fecit: at ille summo mane apparuit apud cancellos. Exinde non amplius domo exire eum sivimus: ille vero elabebatur per cloacas et foramina: nos autem, quæcunque erant perforata, obturavimus pannis, et obsepivimus: ille vero paxillos infigebat parieti, quibus, ut graculus, innixus, exsiliebat: nos demum totum atrium circumcirca retibus obduximus, illumque sic adservamus. Est autem nomen seni Philocleo, quo sane dignus est, ita me Jupiter amet: filio autem ejus Bdelycleo, quippe qui mores habeat caperofrontipervicos.

BDEL. O Xanthia et Sosia, dormitisne?

XANTH. Hei mihi!

SOS. Quid est?

XANTH. Bdelycleo surgit.

BDEL. Nonne curret vestrûm alter huc ocius? nam pater in culinam est ingressus, rimaturque aliquid, tanquam mus in caverna delitescens: sed specta, ne per foramen alvei elabatur: tu autem januæ incumbe.

SOS. Hoc ago, here.

BDEL. O Rex Neptune! quid est, quod fumarium ita sonat? Eho, quis es tu?

PHIL. Fumus equidem exeo.

BDEL. Fumus? age videam cujus ligni.

PHIL. Ficulnei.

BDEL. Sane hercle, quod quidem unum omnium fumum facit acerrimum. Sed non intro te referes citissime? ubi est fumarii operculum? regredere. Agedum asserem etiam superimponam. Istic jam aliud quodvis machinare. At ego infelix sum, ut nemo alius, qui Fumo patre natus jam perhibebor.

SOS. Tu puer, januam trude: valde preme atque fortiter: ego etiam illuc veniam. Seram diligenter observa et vectem, et vide ne vectis glandem derodat.

PHIL. Quid facere vultis? non me exire sinitis, impurissimi, judicaturum? Ergo abibit indemnatus Dracontides.

BDEL. Istuccine vero tu graviter ferres?

PHIL. Etenim consulenti mihi olim Delphis oraculum respondit Deus, me tum mortem oppetiturum, quando mihi indemnatus reus abiisset.

BDEL. Apollo Averrunce! quale hoc est oraculum!

PHIL. Age, obsecro, emitte me, ne disrumpar.

BDEL. Per Neptunum juro, ut ego te nunquam emittam, Philocleo.

PHIL. Itaque corrodam mordicus arreptum rete.

BDEL. Sed non habes dentes.

PHIL. Me miserum! quomodo te occidam? quomodo? date mihi gladium ocius, aut tabellam damnatoriam.

BDEL. Homo iste magnum aliquod molitur malum.

PHIL. Non equidem hercle, non, inquam; sed vendere volo asinum una cum clitellis abductum: nam novilunium est.

BDEL. Nonne ego etiam, quæso, possem eum vendere?

PHIL. Non ita ut ego.

BDEL. Immo hercle melius: sed educ asinum.

XANTH. Qualem prætextum intulit! quam callide, ut eum emittas citius!

BDEL. Sed inanem retraxit hamum: mihi enim doli suboluerat. Sed ingressus asellum educere volo, ut ne foras rursus emicet senex. —Aselle, cur fles? anne quod hodie venum ibis? quid ingemiscis, quiane Ulyssem aliquem non vehis?

XANTH. Sed mehercle quemdam vehit, huncce subtus pendulum.

BDEL. Quemnam? age videam.

XANTH. Istum.

BDEL. Hoc quid est? quisnam es, quæso, tu homo?

PHIL. Utis sum mehercle.

BDEL. Utis tu? cujas?

PHIL. Ithacus ex Fugacia.

BDEL. At faxo hercle, ut non sine magno tuo malo Utin te esse dixeris. Sursum trahe eum ocius. Impurissimus ille, quorsum subierat! mihi sane videtur simillimus esse pulli subrumi asellæ, qua viator invehit.

PHIL. Nisi me missum feceritis, pugnabimus.

BDEL. Qua de re, quæso, pugnabis nobiscum?

PHIL. De asini umbra.

BDEL. Improbus es, sed rudis et desperatæ audaciæ.

PHIL. Egone improbus? non hercle. Sed tu non sentis nunc me esse virum optimum: at senties forte, quando comedes sumen, quod adponet tibi senex Heliasticus.

BDEL. Trude asinum et te ipsum in domum.

PHIL. O judices, mei socii, tuque, ô Cleo, succurrite.

BDEL. Intus vociferare, clausis foribus. Trude tu multos lapides ad ostium, et glandem rursus immitte in vectem, transversumque oppone tignum, cui fulciendo propere advolve magnum mortarium.

SOS. Hei mihi misero! unde incidit in me glebula?

XANTH. Forte mus desuper eam tibi injecit alicunde.

SOS. Mus? non hercle: sed iste serpens heliastes, qui tegulas subiit.

BDEL. O me miserum! iste homo passer fit: avolabit. Ubi est rete? ubi? apage, apage, retro apage te. Edepol næ satius esset me Scionem custodire, quam hunc meum patrem.

SOS. Agedum, quoniam istum abegimus, nec potis est, ut clam nobis elabatur, cur non obdormiscimus pauxillum?

BDEL. Sed, ô miselle, venient paulo post sodales judices vocantes hunc meum patrem.

SOS. Quid ais? at nondum illuxit.

BDEL. Nondum hercle. Tamen solito tardius excitantur hodie, quippe qui a media nocte eum semper arcessunt, lucernas habentes, suavissimaque e veteris Phrynichi Phœnissis cantillantes carmina, quibus eum evocant.

SOS. Itaque, si opus erit, jam eos lapidibus impetemus.

BDEL. Sed, ô miser, si quis irritaverit genus istud senum, simile est illud crabronibus. Extremis enim in lumbis aculeum habent acutissimum, quo pungunt, et vociferando saltitant, et jaculantur, instar scintillarum.

SOS. Animo liquido et tranquillo es: nam si ego lapides habeam, multorum judicum examen dissipabo.

CHOR. Perge, procede strenue. Cessas, ô Comia? at hercle, antea non cessabas; sed tam firmus eras, quam lorum caninum: nunc autem te vincit Charinades eundo. O Strymodore Conthylensis, optime judicum, estne hic forte Euergides, aut Chabes Phlyensis? Adest, quidquid superat, appapæ, papæ, papæax! ex illa juventute, quæ tum florebat, quando in Byzantio contubernales eramus custodes ego et tu; deinde obambulantes noctu panariæ illius surripiebamus ligneum mortarium, quo fisso oleris agrestis nonnihil coquebamus. Sed festinemus, ô viri; nam de Lachete nunc judicium fiet. Aiunt autem omnes eum habere alveare plenum pecunia. Itaque heri Cleo, columen nostrum, nos jussit mature adesse, instructos in tres dies ira acerba contra ipsum, ut illius ulciscamur injurias. Eia agite, festinemus, ô æquales, antequam illucescat: per-

gamus, simulque cum lucerna usquequaque dispiciamus, ne quis ex insidiis imprudentes nos opprimat.

PUER. Lutum istud, mi pater, pater, cave.

CHOR. Tu igitur humi festucam sume, et lucernam emunge.

PUER. Non. Sed hocce digito mihi videor lucernam probe emuncturus.

CHOR. Quamobrem, ô stulte, digito promoves ellychnium, præsertim in ista olei penuria? non enim te mordet, quando care est emendum.

PUER. Edepol, si pergitis pugnis nos commonefacere, exstinctis lucernis nos domum abibimus: tum forte in tenebris hac lucerna carens, lutum turbabis ambulans, tanquam attagen.

CHOR. Profecto ego alios etiam te majores castigo. Sed istud, quod calco, mihi cœnum videtur. Et mirum ni quatuor ad summum cis dies necesse fuerit Jovem pluere: adeo increvere in lucernis fungi: solet autem quam maxime, si istud fiat, pluere. Expetunt autem fructus, quicunque sunt serotini, pluviam et Boreæ flatum. Quidnam huic sodali nostro judici, qui in hisce habitat ædibus, dicam accidisse, quod non prodit huc ad gregem nostrum? sane antehac non solebat remulco trahi: sed primus nobis præibat cantans Phrynichi carmen; etenim est cantus amans: sed ego censeo, ut hic stantes, ô viri, et cantantes eum eliciamus; si forte audiens meam cantilenam præ voluptate prorepat foras.

Quid causæ est, quamobrem ante ostium non apparet nobis hic senex, nec responsat? num perdidit calceos, aut digitum pedis in tenebris alicubi impegit, unde malleolus ei intumuit homini seni? et forte etiam inguen ei doleat. Sane multo acerrimus erat omnium nostrûm, et solus oratione non flectebatur. Sed si quando aliquis eum supplex rogaret, tum ille capite sic demisso dicebat, *Lapidem coquis.* Forte etiam propter istum hominem, qui nobis heri elapsus est, decipiens nos, et dicens *Se Atheniensium reipublicæ favere, quæque in Samo gererentur, primum se indicasse;* id, inquam, ægre ferens, forte nunc in febre cubat. Nam sic homo est. Sed, ô bone, surge, et ne te ipsum edas, neque stomacheris. Etenim adest homo quidam opulentus ex iis, qui Thraciam prodidere, quem vide ut infames plectasve capite.

I præ, puer, progredere.

PUER. Gratificaberisne ergo mihi, pater, si quid abs te rogem?

CHOR. Omnino, mi filiole: sed dic, quid velis me tibi emere boni: arbitror autem te dicturum talos fortasse, mi fili.

PUER. Neutiquam hercle, pater dulcissime; sed ficus: plus enim placent.

CHOR. Non edepol emam, si vel suspendatis vos.

PUER. Non edepol ergo amplius te deducam.

CHOR. Nam ab ista tenui mercede judiciaria oportet tertium me nunc habere panem et ligna et obsonium: tu autem præterea ficus a me petis?

PUER. Age vero, mi pater, si noluerit Prætor nunc fieri consessum judicum, unde ememus prandium? habesne spem aliquam bonam nobis, aut *viam Helles sacram?*

CHOR. Apapæ! heu! Equidem hercle nescio, unde nobis erit cœna.

PUER. Cur me ergo peperisti, ô infelix mater, ut molestias sufferam in alendo patre?

CHOR. Inutile ergo, ô saccule, te habui decus.

PUER. Heu, heu! parati nobis sunt gemitus.

PHILOCLEO, CHORUS, BDELYCLEO, SOSIA, XANTHIA, CANIS.

PHIL. Amici, dudum tabesco, per foramen vos audiens, vobisque responsare cupiens. Sed canere nequeo. Quid agam? adservor ab istis. Jampridem enim cupio vobiscum ire ad urnas judiciarias, et mali quid facere. Sed, ô Jupiter, tona vehementer, et me subito fac fumum, aut Proxeniadem, aut Selli filium, qui mentitur labruscam: ne dubita, ô rex, istud mihi gratificari, sortem miseratus meam: aut me fulmine ardenti cinefac ocius: deinde me sublatum flatu impelle in acidam muriam ferventem; aut me in lapidem illum converte, super quo calculos dinumerant.

CHOR. Quis est ergo, qui te sic cohibet, et occludit fores? Dic; nam amicis dixeris.

PHIL. Gnatus meus. Sed ne clamate: etenim in anteriore parte ædium dormit; sed submissiore voce loquimini.

CHOR. At ista faciens, ô nugator, quanam a re se prohibiturum te cogitat? quamnam prætendit causam?

PHIL. Non sinit me, ô amici, judicare, nec quidpiam mali facere. Sed me conviviis exhilarare paratus est; ego autem nolo.

CHOR. Hoccine impurus ille ausus est hiscere, Populi et Cleonis osor, quia nimirum vera dicis de navibus?

PHIL. Nunquam sane iste homo hoc ausus fuisset dicere, nisi conjurationis esset alicujus particeps.

CHOR. Sed hæc quum ita sint, tempus est maximum, ut quæras novum aliquod commentum, quod te faciat clam isto viro huc descendere.

PHIL. Quidnam id esse possit? vos quærite. Nam ego quodlibet faciam, tanta flagro cupiditate per subsellia spatiari cum calculo.

CHOR. Estne, quæso, foramen aliquod, quod intus possis perfodere, atque elabi pannis tectus, uti callidus ille Ulysses?

PHIL. Omnia sunt obsepta, nec vel formicæ patet exitus. Sed aliud quidpiam quærere vos oportet: per foramen perrepere non licet.

CHOR. Meministin' ergo, ut militans olim furatus es veru, iisque depactis in murum ex eo te demisisti, quando Naxus capta fuit?

PHIL. Novi: sed quid istud? non enim hic status rerum illi similis est. Quippe juvenis tum eram, et poteram furari, integerque vigoris eram: nec quisquam me custodiebat: sed mihi tuto licebat fugere: nunc autem cum armis satellites ordine dispositi per vias in speculis sunt: eorum autem duo isti ad ostium, tanquam mustelam, quæ carnem furata est, me observant, verua manibus tenentes.

CHOR. Sed etiamnum exprome aliquam machinationem quamprimum, ô mellite; nam Aurora adest.

PHIL. Optimum itaque erit perrodere rete. Ignoscat autem mihi Dictynna quod retia lædo.

CHOR. Viri fungeris officium ad salutem tendentis: sed admove tuam maxillam.

PHIL. Perrosum hoc quidem est: sed nihil quicquam clamate: verum caveamus, ne Bdelycleo persentiscat.

CHOR. Nihil formides, ô amice, nihil: nam ego illum, si mutit, cogam mordere cor suum, et de vita certare; ut sciat non esse calcanda Cereris et Proserpinæ scita. Sed funem aptato ad fenestram, deinde alligatum te ipsum demitte, et concipe animo furorem Diopithis.

PHIL. Age nunc, si isti sentiant hæc, et me velint reducere atque retrahere intro, quid facietis? dicite jam.

CHOR. Opem tibi feremus, et omne robur adsciscemus animi, ut nequeant te cohibere: talia nos facinora inceptabimus.

PHIL. Faciam igitur quod suadetis, vobis fretus; et mementote, si quid mihi acciderit, ut me vestris manibus sublatum et defletum, sub cancellis sepeliatis.

CHOR. Nihil mali accidet tibi, ne timeas: sed, ô bone, demitte te ipsum audacter, invocatis patris diis.

PHIL. O Lyce domine, heros vicine; tu enim iisdem, quibus ego, delectaris, perpetuis reorum lacrimis et lamentis: huc sane venisti habitatum data opera, ut ista audires, et solus omnium heroum voluisti apud flentem sedere: miserere mei, et me vicinum tuum nunc serva. Sic nunquam ad tuas storeas mingam aut pedam.

BDEL. Eho tu surge.

SOS. Quid negoti est?

BDEL. Quasi vox quædam me circumsonat.

SOS. An senex ille aliquorsum prorepit?

BDEL. Non hercle: sed fune se vinctum demittit.

SOS. O impurissime, quid facis? nunquam descendes.

BDEL. Ascende ocius in alteram fenestram, et verbera ramis, si qua ratione retro se convertat, illis cæsus.

PHIL. Nonne suppetias venietis, quotquot hoc anno litigaturi estis, ô Smicythio, et Tisiade, et Chremo, et Pheredipne? Quando autem, nisi nunc, opitulabimini mihi, antequam magis introrsum trahar?

CHOR. Dicite mihi, quid cessamus commovere illam bilem, quam solemus, quum quis nostrum crabronum examen excitaverit? nunc, nunc ille iracundiæ nostræ stimulus, quo sontes castigamus, acutus

erigitur. Sed, abjectis tunicis, ocius, ô pueri, currite et clamate, et Cleoni hæc nuntiate, ipsumque jubete venire, ut contra hominem reipublicæ osorem et pessime periturum, quia sententiam hanc introducit, lites non oportere judicarier.

BDEL. O boni, rem ipsam audite et ne clamate.

CHOR. Pol in cœlum usque tollemus clamorem: nam hunc ego non deseram.

BDEL. Annon intolerabilia sunt hæc, et manifeste tyrannica?

CHOR. O cives, et Theore deorum contemtor, et si quis alius assentator nobis præsidet!

XANTH. O Hercules! spicula etiam habent. Nonne vides, ô here?

BDEL. Sane, quibus Philippum Gorgiæ filium judicantes perdiderunt.

CHOR. Et te rursus perdemus. Sed unusquisque convertere huc, et exserto spiculo hunc pete, constipatus, ordinatus, ira et furore plenus, ut deinceps sciat quale examen irritaverit.

XANTH. Atqui hercle hoc jam grave est, si pugnandum erit: nam ego quidem timeo, quum eorum aculeos video.

CHOR. Sed amitte virum; sin minus, aio te beatas prædicaturum testudines, ob tergi duritiam.

PHIL. Eia nunc, ô sodales judices, crabrones irritabiles, partim in culum ei involate irati; partim oculos circumcirca pungite et digitos.

BDEL. O Mida, et tu Phryx, huc succurrite, et tu Masyntia, istumque tenete, neque cuiquam eum dimittite; sin minus, in crassis compedibus jejunia agetis. Nam ego jam sæpius ficulneorum foliorum crepitum audivi.

CHOR. Nisi hunc dimiseris, spiculum infigetur tibi.

PHIL. O Cecrops heros, domine noster, in draconem desinens, paterisne me sic a barbaris hominibus opprimi, quos ego docui quatuor mensuras lacrimarum fundere in chœnicem?

CHOR. Ergone in senectute multa non insunt incommoda scilicet? nunc etiam ambo isti veterem herum vi capiunt, subiguntque, immemores renonum et exomidum, quas iste eis emit, et galerorum, et ut hieme pedes eis fovebat, ne quando frigerent: sed illis non inest in oculis pudor nec reverentia veterum calceorum.

PHIL. Nonne me nunc quidem dimittes, pessima bestia, nec in memoriam revocans, quando te uvas furantem deprehendi, et adductum ad oleam probe flagris concidi usque ad invidiam? at tu ingrati animi homo eras. Sed dimitte me et tu, et tu, priusquam gnatus meus huc excurrat.

CHOR. Sed horum mox pœnas nobis dabitis non ita multo post; ut sciatis, qualis sit mos hominum iracundorum et justorum et acerba tuentium.

BDEL. Cæde, cæde, ô Xanthia, et abige crabrones ab ædibus.

XANTH. Atqui hoc ago; sed et tu largo fumo illos preme.

SOS. Nonne in malam rem facessetis? non abibitis? percute caudice.

XANTH. Et tu imposito in ignem Æschine Selli filio, fac fumum. Eramus ergo vos abacturi tandem.

BDEL. Sed mehercle non tam facile illis defunctus fuisses, si forte de carminibus Philoclis comedissent.

CHOR. Annon ergo hæc manifesta sunt pauperibus, ut clam me imprudente insinuarit se tyrannis? siquidem tu, ô improbissime, superbique illius sectator Amyniæ, a legibus nos arces, quas constituit nostra civitas, neque causam ullam prætendens, neque orationem comem, quamobrem solus ipse domineris.

BDEL. Possemusne sine pugna et acuto clamore sermones conferre inter nos, et in gratiam redire?

CHOR. Tecumne conferam sermones, ô populi osor, et monarchiæ cupide, et familiaris Brasidæ, qui gestas fimbriam e tæniis, et barbam intonsam alis?

BDEL. Edepol næ satius est, ut a patre meo prorsus abscedam, potius quam quotidie conflicter cum tantis malis.

CHOR. Nec in apio nec in ruta sunt adhuc res istæ: hoc enim inseremus vilissimum verbum: et nunc quidem nihil dolet tibi; sed dolebit, quum orator eadem ista in te ingeret crimina, conjuratosque tuos vocabit.

BDEL. Obsecro per deos, estisne vos hinc discessuri? sin aliter, constitutum est mihi vapulare usque et verberare toto die.

CHOR. Nunquam desistam, donec aliqua pars mei reliqua erit, quando tu ad tyrannidem affectas viam.

BDEL. Nempe omnia vos tyrannidem et conjurationem nominatis, sive majus, sive quis minus crimen alicui intentet, cujus ego tyrannidis nomen quinquaginta annis ne semel quidem audiveram. Sed nunc multo vilior est salsamentis, adeo ut illius nomen jam in foro etiam circumferatur. Nam si quis emat orphos, nolit autem membradas, illico dicit ille, qui in proximo vendit membradas: *Iste homo videtur obsonare ad tyrannidem.* Si quis autem porrum petat ad condiendas apuas, olerum venditrix limis intuens dicit illi: *Porrum petis: dic mihi, num paras tyrannidem? an putas tibi Athenas condimenta tributi instar ferre?*

XANTH. Me quoque scortum, quum heri meridie ad illud ingressus essem, quia jubebam, ut supinum agitaret equum, iratum interrogavit, *an Hippiæ tyrannidem constituam.*

BDEL. Hæc enim istis auditu jucunda: et nunc ego, quia volo, ut pater meus, his relictis moribus, primo mane domo non egrediatur, delationibus et litibus miseré vacaturus, sed vitam agat splendidam, uti Morychus, insimulor ista facere ex conjuratione, tyrannidisque studio.

PHIL. Tuo quidem hercle merito: namque ego vel gallinarum lac nihili faciam præ ista vivendi ratione, a qua me nunc abducere satagis: neque delector raiis, nec anguillis; sed libentius comederem liticulam minutam in patina suffocatam.

BDEL. Namque edepol assuevisti ejusmodi rebus delectari. Sed si poteris patienter silere, et cognoveris quæ dicam, arbitror tibi me ostensurum, ut ista omnia te falsum habeant.

PHIL. Fallor, quando judico?

BDEL. Et quidem derideri te non sentis ab hominibus, quos tu tantum non adoras. Quin insciens servitutem servis.

PHIL. Desine memorare servitutem mihi, qui omnibus impero.

BDEL. Haud tu quidem: verum servus es, dum te putas imperare. Nam doce nos, ô pater, quid tibi accedit dignitatis, qui tributa Græciæ in rem tuam convertis.

PHIL. Plurimum vero: voloque his arbitrium permittere.

BDEL. Ego etiam. Dimittite nunc eum omnes, et gladium mihi date. Nam si argumentis a te victus fuero, gladio incumbam. At, perii! dic mihi, quid, si non acqüieveris arbitrorum sententia?

PHIL. Nunquam bibam meri mercedem Boni Geni.

CHOR. Nunc autem te, qui e nostra palæstra es, oportet dicere quid novi, ut videaris—

(BDEL. Ferat mihi huc scrinium aliquis ocius.

CHOR. Sed non prorsus homo nihili videberis esse, si istud tibi jubes dari.) non ita, ut adolescens iste, verba facere. Vides enim quam magnum tibi instet certamen, in quo omnia in discrimen adducuntur, si, quod absit, iste victor erit.

BDEL. Etenim quæcunque dixerit, memoriæ causa summatim notabo.

PHIL. Quid autem vos dicitis, si iste oratione me superaverit?

CHOR. Non amplius senum turba utilis foret, nec hilum. Nam irrideremur per vias omnes et thallophori vocaremur, litium putamina. Sed ô qui disceptabis de universo imperio nostro, nunc audacter omnium linguæ tuæ virium fac periculum.

PHIL. Equidem statim ab ipsis carceribus imperium nostrum argumentis ostendam, ut nullo regno sit inferius. Quid enim fortunatum aut beatum magis nunc est judice, aut deliciis magis abundans, aut formidabilius animal, præsertim sene? quem primum quidem prorepentem e lecto observant apud cancellos homines magni et quadricubitales: deinde statim accedens aliquis injicit mihi manum mollem, quæ furta fecit publicæ pecuniæ: supplicesque mihi ad genua accidunt sontes, vocem miserabilem fundentes: *Miserere mei, ô pater, obsecro te, si et tu unquam surripuisti aliquid, magistratum gerens, aut in militia contubernalibus obsonans.* Qui nec an viverem sciret, nisi a me jam antea crimine absolutus fuisset.

BDEL. Quod de supplicibus dicis, illius hoc esto mihi monumentum.

PHIL. Deinde ingressus, precibusque oneratus, et ira detersa, intus nihil horum quæ promiserim, facere soleo. Sed'audio reos omnigenas voces mittentes, ut absolvantur. Age, quæ non ibi blandimenta potest audire judex? alii deflent paupertatem suam, eaque quibus revera premuntur mala cumulant aliis, donec æquaverit ali-

quis sua meis. Alii narrant fabulas nobis: alii Æsopi ridiculum quoddam: alii dicteria dicunt, ut ego rideam et iram deponam. Atque si his non moveamur, liberos extemplo protrahit, filias et filios manu ducens: ego autem ausculto: at illi capita simul demittentes balant: deinde per illos pater, tanquam deum, me obsecrat, tremens, ut se noxa liberem: *Quod si delectaris agni voce, filii vocem miserearis. Si vero porcellis delecter*, orat, *ut filiæ voce movear*. Atque tunc nos intensionem iræ nonnihil relaxamus. Annon magnum hoc est imperium et divitiarum irrisio?

BDEL. Hoc alterum erit, quod literis mandabo, divitiarum tua irrisio. Et commoda mihi memora quæ habes tu, qui Græciæ imperare te dicis.

PHIL. Etiam puerorum ætas quum examinatur, nobis licet pubem eorum contemplari; et si Œagrus in judicium veniat, non ante absolvitur, quam nobis ex Nioba orationem recitet, optimam quamque eligens. Si autem tibicen causam vincat, pro latæ sententiæ mercede nobis judicibus e foro egredientibus exodium modum tibia canit capistratus. Et si pater quis moriens filiam, quam unicam relinquat hæredem, testamento det alicui nuptum, nos tabulas et concham sigillo decore impositam longum flere jubemus, et rescindimus, puellamque damus illi, qui precibus nos ad suas partes adduxerit: et ista quum facimus, immunes sumus reddendæ ratiions: ceterorum autem magistratuum nullus.

BDEL. Honesta quidem sunt quæ dixti cetera, ob eaque felicem te prædico: at quod rescindis testamentum de unica hærede, injuste facis.

PHIL. Præterea quum Senatus, itemque populus, in cognitione magni alicujus criminis dubius hæret, decreto facto reos ad judices amandant: deinde Euathlus et magnus ille pulpator clypeique abjector Cleonymus dicunt se non prodituros vos, et pro populari statu pugnaturos. Et apud populum nullius unquam oratoris sententia valuit, nisi dixerit judicum confessus esse dimittendos, quum primum unam litem judicaverint. Ipse autem Cleo, qui clamore omnia domat, solos nos non arrodit; sed observat, manu tenens flabellum, muscasque a nobis abigit. Tu autem patri tuo nihil istorum fecisti unquam, At Theorus, quamvis nequaquam inferior vir sit Euphemo, spongiam habens e pelvi calceos nobis pice illinit. Considera autem a quibus me excludis et arces commodis, quæ tu servitium esse et ministerium te dicebas probaturum.

BDEL. Dic usque ad satietatem: nam utique desistes aliquando ab isto præclaro tuo imperio, et videberis *podex loturam pervincens*.

PHIL. Sed quod jucundissimum est omnium istorum, cujus oblitus fueram; quum domum redeo, mercedem habens, atque ingredientem simul omnes amplectuntur propter argentum; et primo gnata me lavat, et pedes ungit, et me prona deosculatur, atque me *pappam* vocitans, interea triobolum lingua sua mihi ex ore expiscatur: deinde uxorcula mihi subblandiens mazam adfert non multum

subactam postea mihi adsidens me sic invitat: *Comede istud; manduca istud.* His ego delector; nec mihi opus erit, ut ad te respiciam et ad condum promum, quando prandium adponat, maledicens mihi et murmurans, ne mox aliam mihi pinsat offam. Hæc possideo, propugnaculum malorum, munimentumque telis arcendis. Tum si mihi vinum sitienti non infuderis, *asinum* hunc adtuli vino plenum: deinde pandus ipse memet ingurgito: ille autem hians rudit, et contra tuum *turbinem* grande et horrendum pedit. Annon magnum imperium obtineo, nec inferius Jovis regno? qui eadem audio de me dici, quæ Jupiter de se. Nam si nos tumultuemur, quilibet prætereuntium autumat: *Quam vehementer tonat forum judiciale, ô suprem̃e Jupiter!* Et quando fulmino, poppysmate me adorant, et cacant præ metu divites vel maxime superbi. Et tu me in primis times ipse, times, inquam, ita me Ceres amet; ego vero peream, si te timeo.

CHOR. Nunquam tam accurate quemquam audivimus, neque tam prudenter verba facere.

PHIL. Non: verum ille desertas vineas sperabat se vindemiaturum; probe enim norat me hac arte plurimum valere.

CHOR. Ut autem omnia persecutus est, et nihil præteriit, adeo ut extollerer quidem auscultans, et jus dicere in Beatorum insulis ipse mihi viderer, dulcedine ejus verborum perfusus.

PHIL. Ut iste jam pandiculatur, et non est apud se! Efficiam certe, ut tu scuticas præ oculis habeas hodie.

CHOR. Oportet autem te omnigenos nectere dolos, ut elabaris: difficile enim iram meam mollire, si quis a me non dicat. Proinde tuum est quærere molam bonam recensque cæsam, si nihil tale dixeris; quod meam iracundiam frendere possiet.

BDEL. Difficilis equidem est labor, cui adhibendum acrius majusque ingenium, quam Comicorum sit, morbum sanare civitati ex longo tempore ingenitum. Sed, ô pater noster Saturno gnate—

PHIL. Desine patrem commemorare. Nisi enim cito ostenderis me servire, non est, ut mortem effugias, etiamsi oporteat me extis abstinere.

BDEL. Ausculta modo, mi patercule, paulisper exporrecta fronte; atque primo quidem computa levi negotio, non calculis, sed digitis, tributa universa, quæ ab urbibus nobis conferuntur: præterea vectigalia seorsum, et multas illas centesimas, prytanea, metella, fora, portus, mercedes, sectiones. Istorum redituum summa est circiter bis mille talenta. Hinc jam pone mercedem annuam judicibus, qui sunt sex mille; non enim plures in hac urbe habitatis: cedunt itaque vobis centum et quinquaginta talenta.

PHIL. Ne quidem decima pars ergo nobis in mercedem cedit.

BDEL. Non hercle. Sed quorsum abit reliqua pecunia?

PHIL. Ad eos qui semper hæc verba in ore habent: *Nunquam prodam Atheniensium colluviem; verum pro Populi libertate pugnabo semper.*

BDEL. Tu enim, ô pater, ipsos tibi adsciscis dominos, speciosis illis dictis deceptus. Deinde isti quinquagenorum talentûm munera ab urbibus extorquent, hujusmodi minis terrorem incutientes: *Aut tributum dabitis, aut ego intonans urbem vestram evertam.* Tu vero contentus es, si imperi tui rejectanea rodas. Socii autem nostri ut senserunt reliquam turbam e phimo sorbere et comedere res nihili, te quidem habent pro Conni calculo: istis autem adferunt munera, salsamentorum orcas, vinum, tapetes, caseum, mel, sesama, pulvinaria, phialas, lænas, coronas, torques, pocula, opes cum sanitate. Quibus autem tu imperas post multos terra marique exantlatos labores, eorum tibi nemo ne caput quidem allii ad condiendos pisciculos dat.

PHIL. Non hercle: sed ipse tres allii bulbos ab Eucharida qui peteret misi. At odiosus es, istam servitutem omittens, quam mihi demonstraturus eras.

BDEL. Nonne vero servitus magna est, quum omnes isti magistratus gerentes, et ipsi, et eorum assentatores, mercedes accipiunt: tu vero, si quis tibi tres obolos det, contentus es, quos ipse remigando et terrestribus præliis depugnando, et urbes obsidendo quæsieras multo labore? Et præterea, quod me in primis excruciat, alieno jussu ad forum ire cogeris, quando domum tuam ingressus impudicus adolescentulus, Chæreæ filius, sic divaricatis cruribus stans, lascivo et ad mollitiem composito gestu, tibi edicit, ut summo mane et tempestive judicaturus eas, quia quicunque vestrûm post datum signum venerit, triobolum non accipiet. Ille vero qui reipublicæ dat operam, pro patrocinio drachmam accipit, etiamsi ad concionem serius venerit: deinde alium quemdam eorum, quos in magistratu collegas habet, participem facit, si quis reorum aliquid dederit: atque ita ambo de composito negotium conficere student: deinde, velut quum serra rursum prorsum ducitur, alter trahit, alter remittit: tu vero hietans quæstorem respicis, et quæ gerantur non animadvertis.

PHIL. Hæccine mihi faciunt! hei mihi, quid dicis? ut mihi cor profundum moves, facisque ut magis advertam animum, nec scio quomodo me adfectum reddas.

BDEL. Specta igitur, ut, quum tibi et universis ditescere in proclivi sit, involutus sis nescio quibus angustiis, ab istis, qui populo se studere simulant semper: qui urbibus plurimis imperans inde a Ponto ad Sardiniam usque, non habes quo fruaris, præter istud quod fers mercedis minimum: idque ex lanæ flocculo instillant identidem tibi paulatim, ad sustentandam vitam, tanquam pultem. Pauperem enim te esse volunt, idque qua gratia velint, dicam tibi; nempe ut cognoscas tuum nutricium, et quum iste te instigabit et tanquam canem immittet in quempiam inimicorum, ferociter tu illis insultes. Si enim vellent victum præbere populo, perfacile id esset. Sunt enim urbes mille, quæ tributum nobis conferunt: harum si unicuique injungeretur, ut viginti viros aleret, viginti millia civium vive-

rent in omnibus deliciis, abundantes carne leporina, coronis omnigenis, colostra et decocto lacte, illisque perfruentes, quibus digna est patria nostra, erectumque Marathone tropæum: nunc autem, tanquam olivantes, illum comitamini, qui mercedem distribuit.

PHIL. Hei mihi! quid ita quasi torpore manus mea perfunditur, et gladium tenere non possum, sed jam mollesco?

BDEL. At si quando ipsi timeant, Eubœam dant vobis, et frumenti promittunt quinquagenos modios se præbituros: nihil autem unquam dederunt, præter quinque modios nuper hordei; et hos vix, peregrinitatis postulatus, accepisti per chœnices singulatim admensos. Ideo inclusum semper ego te habui, alere te cupiens, ne isti irrideant te acerbe. Et nunc certum est præbere tibi quidquid voles; tantum quæstoris lac bibere haud te sinam.

CHOR. Utique sapiens erat, qui dixit: *Priusquam amborum orationem audiveris, ne judica.* Nam tu mihi nunc longe vincere videris. Itaque jam ira laxata scipiones abjicio. Sed, ô æqualis et sodalis noster, obtempera, orationi obtempera, ne imprudentem te præbe, neque rigidum infractumque. Utinam mihi adfinis aut cognatus fuisset aliquis, qui me talia monuisset! Tibi autem nunc deorum aliquis manifeste præsens adjutor est in hac re, et palam beneficia in te confert, quæ tu quoque præsens accipe.

BDEL. Equidem alam ipsum, præbens quæcunque seni conveniunt; alicam lingendam, lænam mollem, lodicem, meretricem, quæ penem ei fricet lumbosque. Sed quod tacet, nihilque mutit, id non potest mihi placere.

CHOR. Quid sibi agendum sit, ipse nunc secum reputat: jam enim agnoscit, quantum insaniebat modo; criminique sibimet ipse vertit, quæcunque tu illum hortatus es, se iis obsecutum non fuisse. Nunc igitur forte tuis dictis paret, et sapit, mutatis in posterum moribus, tibique morem gerens.

PHIL. Hei mihi!

BDEL. Heus tu, quid mihi clamas?

PHIL. Ne mihi quicquam istorum pollicere. Illa amo: illic siem, ubi præco dicit: *Quis suffragium nondum tulit? surgat.* Atque adstem urnis judiciariis, ultimus eorum qui calculum in phimum demittunt. Propera, anima mea. Ubi mea est anima? sine me transire, ô caliginosa. Hercules ne sirit, ut nunc ego inter judices sedens Cleonem furti reum deprehendam!

BDEL. Per deos obsecro, mi pater, age obtempera mihi.

PHIL. Quid obtemperem tibi? dic quidquid voles, præter unum.

BDEL. Quodnam id est? fac sciam.

PHIL. Ut a judiciis abstineam: illam enim consuetudinem Orcus adimet mihi prius, quam ego tibi obsequar.

BDEL. Tu itaque, quandoquidem istud libenter facis, illuc quidem ne amplius eas; sed hic manens, jus dicito familiaribus.

PHIL. Qua de re? quid nugaris?

BDEL. Eadem fac, quæ illic fient. Quia ostium dum aperuerit famula, hanc unica multabis multa, quod quidem illic utique factitabas. Et ista in posterum facies, ut rationi consentaneum est: quum ortus fuerit calor solis mane, judicium exercebis in sole: si vero ningat, aut pluat, ante focum sedens, causas cognosces: et licet meridie surgas, nullus te cancellis excludet Thesmothetes.

PHIL. Satis hoc mihi placet.

BDEL. Præterea si quis causam nimis longa oratione dicat, non exspectabis esuriens, te ipsum cruciaus simul et oratorem.

PHIL. Quomodo ergo potero, ut antidhac, causam recte cognoscere, si comedam interim?

BDEL. Multo quidem melius: etenim hoc vulgo dicitur, *Judices, mentientibus testibus, vix rem cognovisse ruminando.*

PHIL. Utique mihi persuades. Sed illud nondum dicis, mercedem unde sim accepturus.

BDEL. A me.

PHIL. Bene est istud, quod seorsum, non cum alio accipiam. Nam turpissime mecum egit nuper Lysistratus ille scurra: quum enim accepisset drachmam mecum, venit in forum piscarium et eam æreа moneta permutavit; deinde mihi imposuit in manum tres squamas mugilis, quas ego in os condidi: nam obolos me rebar accepisse: deinde offensus odore eas exspui, illumque in jus trahere volui.

BDEL. Is vero quid ad hæc dixit?

PHIL. Rogas? Galli me aiebat stomachum habere; *Itaque facile concoques pecuniam*, inquit.

BDEL. Vides ergo quantum tibi inde accedet lucri.

PHIL. Non parum sane. Sed quod facturus es, face.

BDEL. Manta modo: ego autem mox adero ista ferens.

PHIL. Vide sis, ut oracula perficiantur. Audiveram enim fore ut Athenienses aliquando singuli jus dicant in suis ædibus, et in vestibulis ædificet sibi unusquisque forum parvulum oppido, instar Hecatæ sacelli, ubique ante fores.

BDEL. En: quid jam dices? nam omnia fero, quæcunque dixi, et multo etiam plura. Etenim matula, si micturias, ista juxta te pendebit prope e paxillo.

PHIL. Scitum certe istud, et seni utile omnino invenisti remedium stranguriæ.

BDEL. En et ignis, cui lens adposita, sorbere si quid necesse fuerit.

PHIL. Istud etiam scitum est. Nam si vel febricitem, mercedem tamen accipiam. Istic enim manens lentem sorbebo. Sed cur hunc ad me extulistis gallum?

BDEL. Ut, si dormias, dum aliquis causam dicit, iste cantans desuper te excitet.

PHIL. Unum adhuc desidero: cetera autem placent mihi.

BDEL. Quidnam?

PHIL. Simulacrum Lyci herois si qua ratione efferas.

BDEL. Ecce ob oculos adest, et ipsus ille est heros.

PHIL. O heros domine, quam terribilis es aspectu, qualis Cleonymus nobis videtur!

SOS. Ergo nec ipse, tametsi heros est, arma habet.

BDEL. Si ocius sederes tu, ocius etiam litem ego citarem.

PHIL. Cita modo: nam sedeo ego dudum.

BDEL. Agedum, quamnam ei primum introducam litem? fecitne quid mali quispiam e familia? Thratta ancilla, quæ adussit nuper ollam—

PHIL. Eho tu reprime te; nam parum abest, quin me perdideris. Num sine cancellis litem citaturus es, qui inter res sacras primi nobis apparere solent?

BDEL. Edepol non adsunt, sed curram, et ipse actutum efferam foras. Quid hoc rei est? Quam multum valet, quibus adsuescas locis!

XANTH. Abi in malam rem. Istiusnemodi nos canem alere!

BDEL. Quid rei est, sodes?

XANTH. Nonne enim Labes iste canis in culinam modo irruens abreptum Siculum caseum comedit?

BDEL. Hæc itaque noxa patri prima introducenda est: tu vero ades et accusa.

XANTH. Non ego hercle: verum alter canis ait se accusaturum, siquis introducat actionem.

BDEL. Agedum adduc eos huc.

XANTH. Ita sane facere oportet.

PHIL. Hocce quid est?

BDEL. Suile vimineum Laris.

PHIL. Itane manu sacrilega ablatum adfers?

BDEL. Non: sed a Lare facto initio aliquem conteram.

PHIL. Sed propera introducere litem: nam ego multam intuor.

BDEL. Agedum efferam nunc tabulas et stylos.

PHIL. Hei mihi! obtundes me enecabisque tempus terendo: mihi sat erat ungue sulcos ducere in tabula.

BDEL. En accipe.

PHIL. Cita nunc.

BDEL. Jam in eo sum.

PHIL. Quis iste est primus?

BDEL. Perii! ut piget oblitum me esse urnas judiciarias efferre!

PHIL. Heus tu, quorsum curris?

BDEL. Ad quærendas urnas.

PHIL. Nequaquam, ego enim istis cotylis usurus eram.

BDEL. Optime ergo: omnia enim adsunt nobis, quibus opus est, præter clepsydram.

PHIL. Hoc vero quid est? annon clepsydra?

BDEL. Lepide excogitas hæc instrumenta, et more vernaculo. Sed quamprimum aliquis intus efferat ignem et myrtos et thus, ut vota primum faciamus diis.

CHOR. Nos etiam in libaminibus et votis verba bona dicemus vobis, quia ex concertatione et jurgio mutuam generose reconciliastis gratiam.

BDEL. Linguis nunc primum favete.

CHOR. O Phœbe Apollo Pythie, hoc negotium, quod machinatur iste ante fores, da ut prospere nobis omnibus cedat, ut ab erroribus liberatis. Io Pæan!

BDEL. O Rex domine, vicine Agyieu vestibuli mei, nova hæc accipe sacra, quæ patris mei in gratiam nunc primum comminiscimur, et mitiga hos ejus nimis austeros et rigidos mores, pro *defruto* pauxillum mellis iracundiæ ejus admiscens, ut jam deinceps fiat hominibus clemens, et reorum magis misereatur, quam accusatorum, illisque orantibus illacrumet, et deposita asperitate, ab iracundia sua demat urticam.

CHOR. Nos simul tecum precamur et accinimus tibi, in novo constituto magistratu, propter ea quæ modo dixisti. Benevoli enim sumus tibi, ex quo sensimus te populum amare, ut nemo eorum, qui nunc sunt te juniores.

BDEL. Siquis Heliææ judicum foris est, ingreditor: nam quumprimum causidici orare inceperint, non intromittemus amplius.

PHIL. Quisnam est iste reus? ut condemnabitur!

XANTH. ut ACC. Audite nunc accusationis libellum. Dicam subscripsit canis Cydathenæensis Labeti Æxonensi, quod solus contra jus et fas comedit caseum Siculum: pœna esto boia ficulnea.

PHIL. Immo mors canina, si semel convictus fuerit.

BDEL. Equidem Labes reus iste adest.

PHIL. O impurus ille! quam furaciter etiam intuetur! ut dentes restringens se decepturum me arbitratur! ubi est accusator Cydathenæensis ille canis?

CAN. Hau, hau.

BDEL. Alter iste rursus est Labes, bonus latrare et ollas lingere.

SOS. ut PRÆC. Sile, sede: tu vero ascende et accusa.

PHIL. Agedum simul et ego hancce infundam et sorbebo.

XANTH. ut ACC. Audistis quam dicam scripserim huic, ô judices: etenim indignissimum facinus admisit et in me et in navales socios. Nam in angulum se proripiens plurimum caseum desicilissavit, et se implevit in tenebris—

PHIL. Satis hercle facti manifestus est, siquidem mihi pessimum fœtorem casei ructavit in faciem modo impuratus iste.

XANTH. ut ACC. Nec me petentem fecit participem. At vero quis vobis bene facere poterit, nisi quis et mihi cani aliquid projecerit?

PHIL. Nihil impertivit?

XANTH. ut ACC. Ne mihi quidem, qui consors ei sum.

PHIL. Fervidus enim vir est, nec minus ac lens ista.

BDEL. Per deos obsecro, mi pater, ne condemnes, priusquam ambos audiveris.

PHIL. Sed, ô bone, res manifesta est; ipsa enim clamat.

XANTH. ut ACC. Ne ergo dimittite eum, utpote qui multo omnium canum lubentissime solus vorat, qui circumnavigans mortarium, urbium exedit crustam.

PHIL. Nec mihi adeo superest, qui rimas obturem urcei.

XANTH. ut ACC. Proinde istum castigate: nunquam enim poterit una domus duos fures alere: ne in vanum frustra latrem ego; sin minus, deinceps non latrabo.

PHIL. Hui, hui! quantas ejus commemoravit nequitias! furax omnino ille homo est. Nonne et tibi videtur, galle? næ hercle; adnuit ille quidem. Heus tu Thesmotheta! ubi ille est? matulam mihi det.

SOS. ut THESM. Ipse deme: nam ego testes citabo. Labeti testes adsunto; catinus, pistillum, radula, craticula, olla, ceteraque adusta vasa. Sed meiisne tu adhuc, nec sedes?

PHIL. Nondum: sed istum arbitror cacaturum hodie.

BDEL. Annon desines rigidus esse et difficilis, idque erga reos, semperque eis mordicus inhærebis? Ascende tu, Labes, et crimen purga. Quid taces? eloquere.

PHIL. Sed iste nihil habere videtur, quod dicat.

BDEL. Habet quidem: sed idem ei puto accidisse, quod olim accidit reo Thucydidi: buccas stupore percussus obmutuit subito. Facesse hinc: ego enim causam tuam defendam. Difficile quidem est, ô viri, crimine invidioso arcessiti canis patrocinium suscipere: dicam tamen. Bonus enim est et lupos fugat.

PHIL. Immo fur iste quidem et conjuratus.

BDEL. Neutiquam hercle: sed natum quantum est canum optimus est, quique possit præesse magno pecori.

PHIL. At vero quid prodest, si caseum comedit?

BDEL. Nempe pro te pugnat, et custodit januam, ceteraque optimus est: si autem quidpiam surripuit, condona eum; citharam enim pulsare nescit.

PHIL. Vellem equidem, ut nec literas sciret, ut ne patrato scelere orationem conscripsisset.

BDEL. Audi, ô bone, meos testes. Ascende tu, radula, et dic alta voce: tu enim tunc quæsturam exercebas: responde clare: nonne comminuisti militibus dividenda quæ acceperas? Ait se comminuisse.

PHIL. Sed mehercle mentitur.

BDEL. O bone, miserere afflictorum. Iste enim Labes et capita piscium edit et spinas: nec unquam in eodem loco manet. Alter vero ille nihil aliud scit quam domum custodire: quippe manens ibi semper, quæcunque quis inferat, eorum partem sibi flagitat: si quis vero non det, mordet eum illico.

PHIL. Au! quidnam est mali, quo mollesco? malum quoddam evenit mihi, et persuadeor.

BDEL. Age, mi pater, obsecro, misereseite ejus, et nolite perdere. Ubi sunt liberi? ascendite, ô miseri, et gannitu orate, obsecrate, et lacrimate.

PHIL. Descende, descende, descende, descende.

BDEL. Descendam: et quamvis istud *descende* complures jam deceperit, descendam tamen.

PHIL. Abi in malam rem. Ut nocet sorbuisse! Ecce enim illacrimavi ego, quod, animo quidem meo, haud fecissem unquam, nisi implessem me lente.

BDEL. Nonne ergo absolvetur?

PHIL. Difficile scitu.

BDEL. Age, mi patercule, ad meliora convertere. Hoc sumto calculo, ad posteriorem urnam connivens transili, et eum absolve, ô pater.

PHIL. Minime: nam citharam pulsare nescio.

BDEL. Agedum, hac te celeriter circumducam.

PHIL. Estne hæc prior urna?

BDEL. Hæcce.

PHIL. Huc demissus esto hicce calculus.

BDEL. Deceptus est, et absolvit imprudens.

PHIL. Age effundam calculos humi: nam qua fortuna certavimus?

BDEL. Res ipsa videtur ostensura. Absolutus es, ô Labes. Pater, pater, quid tibi accidit?

PHIL. Hei mihi! ubi est aqua?

BDEL. Erige, erige te ipsum.

PHIL. Illud dic mihi: reverane absolutus est?

BDEL. Ita hercle.

PHIL. Nullus ego sum.

BDEL. Ne sis sollicitus, ô bone; sed surge.

PHIL. Quomodo ergo id ego mihi conscire potero, hominem reum meo calculo fuisse absolutum? quid me nunc denique fiet? sed, ô dii sancti, ignoscite mihi: invitus enim id feci, et non est moris mei.

BDEL. Ne feras id ægre; ego enim te, ô pater, splendide alam, ducens mecum quocunque, ad cœnam, ad convivium, ad spectacula, ut reliquum vitæ tempus degas jucunde: neque te irridebit Hyperbolus, os tibi sublinens offuciis. Sed ingrediamur.

PHIL. Id nunc fiat, si videtur.

CHOR. Sed ite vos læti, quo vultis, celeriter. At, ô innumerabiles catervæ, nunc quæ recte dicentur, ne decidant humi in vanum, cavete? nam inscitorum est spectatorum id committere, et non vestrûm.

Nunc vero advertite animum, ô populi, si vera nec fucata loquen-

tem amatis: nam incusare spectatores poëtæ nunc libido est: ait enim vos in se injurios esse, de quibus prior sæpe bene meritus est, partim non aperte, sed clam adjutans alios poëtas, quum Euryclis divinationem et mentem imitatus, in alienos ingressus ventres, comicas multas fudit fabulas: partim vero aperte postea, quum ipsemet ausus est periculum subire, non alienarum, sed suarum ipsius Musarum ora moderans. Quum autem tantis honoribus elatus fuisset, quantis neminem mactavistis unquam, negat credidisse se summum attigisse fastigium, aut tumidos spiritus sumsisse, et palæstras comissabundum circuisse ut tentaret pueros; et si quis amator ad se properaret, indigne ferens perstringi amasium suum, negat se ulli unquam morem gessisse, consilio usus honesto, ne videlicet Musas, quibuscum consuescit, lenas redderet. Et quando primum docere cœpit, negat se homines aggressum fuisse; sed herculeo impetu maxima monstra adortum se ait, quum statim ab initio audacter congressus est cum illa immani rictu horrenda belua, cujus ab oculis terribiles Cynnæ radii micabant, centumque capita assentatorum perditissimorum circumlambebant ei caput: vocem autem habebat gurgitis perniciem enixi, odorem phocæ, illotos Lamiæ coleos, culum cameli. Hujusmodi monstrum quum conspicatus esset, negat se timuisse, et muneribus id placavisse: verum etiamnum pro vobis pugnat, aitque se præter istud monstrum incubos et febres aggressum superiore anno, qui patres strangulabant noctu, et avos suffocabant, et in cubilibus incubantes, quicunque vestrûm lites odere, litium contestationes, et citationes, et testimonia illis conglutinabant, ita ut perterriti multi ad Polemarchum se proriperent. Talem malorum depulsorem, hujusce purgatorem regionis, quum inveneritis, tamen anno superiore prodidistis, serentem sententias grata novitate commendabiles, quas, quia non recte intellexeratis, incrementum capere non sivistis: quamvis per Bacchum inter libamina sæpe adjuret, nunquam meliores istis versus comicos quemquam audivisse. Vobis quidem turpe est non statim illorum præstantiam cognovisse: sed poëta nihilo deterior apud sapientes habetur, si postquam adversarios prætervectus est, spem victoriæ confregit. At in posterum, ô boni, poëtarum illos, qui studebunt aliquid novi dicere et invenire, magis amate et colite, atque eorum sententias servate et recondite in arcas cum pomis. Hæc si facietis, toto anno vobis vestes redolebunt dexteritatem.

SEM. O nos olim fortes in choris, fortes in præliis, ob idque solum viri pugnacissimi! Olim hæc erant, olim: nunc autem perierunt, et cycno jam candidiores efflorescunt hi nobis capilli. Sed ex istis etiam reliquiis oportet robur adsumere juvenile. Ego meum senium præstantius esse puto multorum adolescentum cincinnis et ornatu et impudicitia.

CHOR. Si quis vestrûm, spectatores, conspecta mea persona, miretur, quum videat medium me gracilem esse factum in modum vespæ, aut quæ mens sit hujus mei aculei, facile hunc ego docebo,

si vel indoctus fuerit antea. Nos, quibus aculeatus est podex, Attici sumus, vera et sincera nobilitate soli insignes, indigenæ; fortissimum genus, quodque hanc rempublicam sæpius adjuvit in præliis; quando venit Barbarus, fumo premens incendiisque vastans universam regionem, cupidine incitatus favos nostros vi eximendi. Nam confestim facta excursione cum hasta et clypeo, pugnam ipsis conseruimus, ira proluti acri, vir juxta virum stans, præ iracundia mordens sibi labra: tela volantia cœlumque diemque ex oculis eripiebant: sed tamen in fugam compulimus eos circa vesperam, diis opem ferentibus: noctua enim ante conflictum transvolarat nostrum exercitum. Deinde fugientes insecuti sumus, tanquam thynnos pungentes eos in braccas: illi autem fugiebant, genæque et supercilia ipsis interea pungebantur, ita ut apud Barbaros ubique etiamnum nihil Attico crabrone perhibeatur fortius.

SEM. Utique acer tum eram, quippe qui nihil prorsus timerem: et sane delevi perduelles, navigans illuc triremibus. Non enim tunc curabamus, quomodo scite orationem diceremus, vel calumniaremur aliquem: sed laudis illius erat inter nos æmulatio, quis optimus clueret remex. Itaque quum multas ceperimus urbes, virtuti nostræ id maxime debetur, quod huc ferantur tributa, quæ depeculantur juniores.

CHOR. Si nos contemplemini diligentius, ad omnia invenietis nos consimiles crabronibus, tum vivendi ratione, tum etiam moribus. Primo enim nullum animal, si irritetur, nobis magis est iracundum, neque truculentius. Deinde et cetera omnia cum crabronibus molimur. Nam per examina collecti, tanquam in diversa alvearia migrantes, partim apud Archontem, partim apud Undecimviros, partim in Odeo jus dicimus: alii etiam juxta mœnia stipati arcte, in terrem capite demisso, vix moventes se ipsos, tanquam vermes in cellulis. Ad reliqua etiam vitæ necessaria invenienda ingenio sumus promtissimo. Nam quemlibet pungimus, victumque inde nobis paramus. Sed enim fuci quidam inter nos sedent carentes aculeo, qui exspectantes tributi nostri fructum comedunt otiosi. Hoc autem est molestissimum nobis, si quis non militans aufert mercedem nostram, licet pro salute hujus urbis nec remum, nec hastam, nec pustulam ceperit. Sed rem in pauca conferam; censeo ut deinceps quicunque civium non habuerit aculeum, is ne triobolum accipiat.

PHILOCLEO, BDELYCLEO, CHORUS.

PHIL. Nunquam profecto pallium hoc vivus exuam, quod quidem solum mihi in acie saluti fuit, quum vehemens ille Boreas ingruit.

BDEL. Nihil boni, ut videtur, cupis evenire tibi.

PHIL. Haudquaquam enim hercle mihi expedit pretiosam vestem

gestare. Nam et nuper, quum me pisciculis opplessem, maculatam vestem fulloni purgandam detuli, cui debitam mercedem triobolum solvi.

BDEL. Saltem periculum fiat, quandoquidem mihi te ipsum semel dedidisti, ut tibi benefaciam.

PHIL. Quid ergo jubes me facere?

BDEL. Missum hoc pallium face, et hancce lænam conjice in collum instar pallii.

PHIL. Ergone filios generare et educare oportet, quum iste me nunc suffocare vult?

BDEL. Hem, hanc cape et injice tibi, et ne loquere.

PHIL. Per deos obsecro, quid hoc mali est?

BDEL. Alii vocant Persida, alii Gaunacum.

PHIL. At ego lodicem esse putabam Thymœtidem.

BDEL. Nec mirum id quidem: nam Sardes nunquam adiisti. Alioquin enim nosses; nunc autem ignoras.

PHIL. Egone? non hercle, non, inquam. Sed mihi quidem videtur persimilis esse Morychi villoso sago.

BDEL. Minime: sed Ecbatanis ista texuntur.

PHIL. An Ecbatanis fiunt tramæ flocci?

BDEL. Nequaquam, ô bone; sed hoc a Barbaris texitur magno sumtu, siquidem hæc læna facile talentum absorpsit lanæ.

PHIL. Nonne ergo *Laniperdam* hanc oportebat appellare potius, quam Gaunacum?

BDEL. Mane sis, ô bone, et consiste, dum indueris.

PHIL. Hei mihi misero! quantum calorem impurata hæc in me eructavit!

BDEL. Nonne amicieris?

PHIL. Non equidem hercle: sed, ô bone, si necesse est, clibanum induite mihi.

BDEL. Age sis, ipse ergo te amiciam: tu perge modo.

PHIL. Porro huc etiam depone fuscinam.

BDEL. Quid ita?

PHIL. Ut me eximas, prius quam liquefiam et diffluam.

BDEL. Age nunc exue illos detestabiles calceos, et propere indue Laconica has baxeas.

PHIL. Egone ut sustineam induere unquam ab hostibus consuta infesta calceamenta?

BDEL. Pedem immitte, ô bone, propere, deinde innitere fortiter, in Laconicam.

PHIL. Injuriam tu quidem mihi facis, qui in hostile solum me cogis deferre pedem.

BDEL. Immitte nunc et alterum pedem.

PHIL. Minime vero istum: nam unus digitorum ejus Laconas odit quam maxime.

BDEL. Aliter fieri nequit.

PHIL. Infelix ego, qui in senectute pernionem non habebo!

BDEL. Propera induere: deinde more divitum sic incede cum molli et delicato motu corporis.

PHIL. En: specta jam habitum meum, et considera cui potissimum ex divitibus sum incessu similis.

BDEL. Cuinam? furunculo, cui impositum ex alliis emplastrum.

PHIL. Et profecto jam mihi libido est clunem motitare.

BDEL. Agedum, sciesne graves et præclaros sermones exsequi coram viris doctis et lepidis?

PHIL. Equidem.

BDEL. Quosnam ergo proferres?

PHIL. Permultos. Primum quidem ut Lamia capta pepederit. Deinde ut Cardopio matrem suam—

BDEL. Ne mihi narra fabulas: sed de rebus humanis sermones perhibe, quales maxime domi solemus.

PHIL. Jam igitur ego novi eorum, qui maxime sunt domestici, istum: *Olim mus erat et mustela*—

BDEL. *O stolide et indocte*, inquit Theogenes stercorario, idque eum objurgans. De muribus et mustelis vis narrare inter viros?

PHIL. De quibus ergo narrare me oportet?

BDEL. De rebus splendidis. Ut sacram legationem obieris una cum Androcle et Clisthene.

PHIL. At ego nullibi ludos spectavi, nisi in Paro, idque duobus obolis pro mercede solutis.

BDEL. Ergo oportet saltem te dicere, ut illico pancratio certaverit Ephudion cum Asconda præclare, senex jam et canus, qui tamen haberet latus robustum, et manus, et ilia, thoracemque firmissimum.

PHIL. Ohe, desine; nihil dicis. Qui enim pancratio certaret thorace indutus?

BDEL. Hunc in modum confabulari solent sapientes. Sed aliud quid dic mihi. Si apud hospites biberes, qualenam velles tuum ipsius memorare facinus fortissimum in juventute patratum?

PHIL. Illud, illud quidem meorum est fortissimum, quum Ergasionis ridicas furatus sum.

BDEL. Enecas: quas tu, malum, narras ridicas? Quin potius? ut aprum olim sectatus fueris aut leporem? vel ut lampadem ferens cucurreris? excogitato facinore aliquo, quod juvenilem audaciam spiret quam maxime.

PHIL. Ergo equidem novi audacissimum hoc, quum Phayllum cursorem, adhuc catulaster, persecutus sum judicio, et vici duobus calculis ob maledicta accusatum.

BDEL. Desine, et huc potius accumbe, ut discas quomodo te in conviviis et conversationibus gerere debeas.

PHIL. Quomodo ergo accumbam? dic propere.

BDEL. Composite et decore.

PHIL. Siccine me jubes accumbere?

BDEL. Nequaquam.

PHIL. Quomodo ergo?

BDEL. Genua extende, et, ut palæstræ peritum decet, flexiles artus molliter defunde in stragulis: deinde lauda ex adpositis æreis vasis quidpiam; lacunar contemplare; aulæ crepitacula mirare. Afferatur aqua manibus. Mensæ ferantur intro. Cœnamus. Jam loti sumus. Libamus—

PHIL. Per deos obsecro, num epulamur insomnium?

BDEL. Tibicina inflavit tibias. Convivæ autem sunt Theorus, Æschines, Phanus, Cleo, hospes alius nescio quis ad caput Acestoris. Tu una cum istis es; proinde vide, ut scolia scite excipias.

PHIL. Itane? ut nullus Diacriorum.

BDEL. Hem, faciam periculum: etenim jam sum ego Cleo. Incino autem prior Harmodium: tu vero excipies. *Nullus unquam vir fuit Atheniensis—*

PHIL. *Non sane fur versutior.*

BDEL. Hoccine tu canis? peribis. Magno enim cum clamore minitabitur se perditurum te, et interemturum, atque ex hac regione expulsurum.

PHIL. At ego, siquidem minabitur, aliud hercle occinam: *Heus tu, homo! tibi dico, furiose et præpotens, evertes adhuc hanc civitatem? illa autem jam labat, mox ruinam datura.*

BDEL. Quid vero? si Theorus ad pedes tuos accumbens canat, prehensa Cleonis dextra: *Admeti historiam, ô amice, doctus, viros bonos ama.* Quid illi referes scolion?

PHIL. Equidem canore et musice referam ad hunc modum: *Non licet vulpinari, nec ambobus fieri amicum.*

BDEL. Post illum Æschines Selli filius excipiet scolion, vir sapiens et musicus, sicque incinet: *Pecunias et opes Clitagoræque et mihi cum Thessalis—*

PHIL. *Multas sane dissipasti tu atque etiam ego.*

BDEL. Ista quidem probe tu calles. Sed jam tempus est, ut cœnaturi eamus ad Philoctemonem. Heus puer Chruse, cœnam compone in cistam nobis, ut aliquantisper inebriemur.

PHIL. Nequaquam. Noxium est potare: etenim oriuntur ex vino januarum effractiones, verbera, lapidum ictus; deinde quum quis crapulam edormivit, præsenti pecunia multam pendere oportet.

BDEL. Non, si apud viros honestos et bonos fueris. Aut enim veniam petunt ab eo quem offenderis; aut ipse fabulam aliquam facetam narras, Æsopicam ridiculam, aut Sybariticam, ex illis quas audieras in convivio: deinde rem in risum deducis, ita ut ille abeat, missum te faciens.

PHIL. Operæ pretium est igitur, ut fabulas multas addiscam, siquidem hoc pacto pœnas non luam, ubi mali quidpiam patravero. Agesis eamus: nil nobis objiciat moram.

CHOR. Sæpe mihi visus sum urbanus et lepidus esse, nunquam

ineptus et inscitus. Sed multo magis stolidus mihi visus est Amynias Selli filius, de Crobyli prosapia, ille, quem ego aliquando vidi pro pomo et malo punico cœnare cum Leogora: esurit enim sicut et Antipho. Sed enim Pharsalum abiit legatus: deinde ibi solus cum solis Thessalorum Penestis una erat, ipse penesta quum sit non minus ac quivis alius.

SEM. O felix Automenes, quam te beatum prædicamus! filios genuisti solertissimos artifices; primum quidem omnibus gratum, virumque maxime catum, illum, inquam, fidibus canere doctissimum, quem venustas comitabatur: alterum histrionem, difficile dictu quam scitum! porro Ariphradem multo ingeniosissimum; quem aliquando jurabat pater nullo magistro usum, sed suopte ingenio per se didicisse lingua patrare, lupanaria intrantem identidem.

SEM. Sunt, qui me dixerunt in gratiam rediisse cum Cleone. Quum is me nonnihil turbaret urgens, et me probris proscinderet, demumque quum vapularem, qui foris erant, deridebant me valde vociferantem, spectabantque, non quod illos aliqua mei tangeret cura, sed tantum ut viderent, an aliquando pressus dicterium aliquod emissurus essem. Quod ego quum persentiscerem, subblandiri paululum cœpi. Proinde nunc, aiunt, *Ridica delusit vitem.*

XANTHIA, CHORUS, PHILOCLEO, BDELYCLEO, MULIER PANARIA, ACCUSATOR.

XANTH. O beatas vos testudines ob vestram cutem, et ter beatas, præut est illa laterum meorum cutis! quam bene et provide tergum vestrum testa obtexistis, quæ plagas illæsa tolerat: at ego perii, quum tergum meum baculo inscribitur.

CHOR. Quid est, ô puer? nam puerum, tametsi est senex, eum vocare par est, qui plagas acceperit.

XANTH. Annon ergo ille senex malum erat atrocissimum, et convivarum multo petulantissimus? Etsi adessent Hippylus, Antipho, Lyco, Lysistratus, Theophrastus, Phrynichus, horum tamen ille omnium longe erat injuriosissimus. Quum enim se primum implevit multis deliciis, occepit saltare, tripudiare, pedere, ridere, ut asellus hordeo saturatus, et me verberavit probe, *Puer, Puer,* compellans. Deinde ut ipsum vidit Lysistratus, increpuit eum, hac usus similitudine: *Similis es, ô senex, fæci recens ditatæ, et viatori qui aufugit in paleas.* At ille sublato clamore ipsum contra similem esse dixit *locustæ, quæ floccos amisit palli, et Sthenelo supellectile spoliato.* Illi vero plausum excitarunt, excepto Theophrasto solo, qui labra distorquebat, utpote vir scitus et elegans. Tum senex Theophrastum percontari sic infit: *Dic mihi, quare superbis, venustusque et lepidus haberi vis, qui scurriliter divitibus subpalparis semper?* Hujusmodi contumeliis singulos insectabatur, cavillans rustice, præ-

tereæque fabulas narrans ineptissime, nihil ad rem facientes. Deinde postquam inebriatus est, domum venit, verberans omnes, quicunque illi fieret obviam. Et eccum jam titubans accedit; sed facessam hinc, priusquam plagas accipiam.

PHIL. Desinite, concedite. Plorabit aliquis eorum, qui pone me sequuntur. Vah! ut vos, nisi facessitis, ô improbi, hac teda torrefaciam!

BDEL. Profecto tu dabis cras pro istis pœnas nobis omnibus, etsi valde juveniliter audax es. Nam una omnes veniemus, te in jus vocaturi.

PHIL. Hui, hui, *vocaturi!* Obsoleta hæc vestra sunt. Num etiam scitis, me ne nomen quidem litium patienter audire? Io, io! ista mihi placent: abjice camos judiciarios. Nonne vero abibitis? ubi est judex Heliasticus? in malam crucem abeat. Ascende huc, aureola melolonthe, fune hoc manu prehenso: firmiter eum tene; sed cave: nam putris est funis ille: attamen fricari gaudet. Vide autem quam te callide subduxerim, convivis jam ore morigeraturam: quamobrem huic peni gratiam refer. Sed non referes, nec opus aggrediere, sat scio: verum decipies et huic peni irridebis cum magno cachinno: nam et aliis multis idem factitasti. At si nunc facilem te benignamque præbeas, ego te, ubi gnatus meus mortuus fuerit, redemtam ex lupanari habebo pro pellice, ô cunne mi. Nunc autem meorum ipsius bonorum non sum dominus: sum enim juvenis et magna cura custodior. Adservat enim me filiolus meus, et est morosus, ceteraque scrupulosus et sordidus cumini sector et nasturti scalptor. Proinde mihi timet, ne corrumpar; nam præter me pater ei nullus est. Sed eccum illum, adversum te et me celerem videtur conferre gradum. Sed quamprimum consiste, his tedis sumtis, ut eum juveniliter ludos faciam, haud secus ac ille me olim, antequam initiarer.

BDEL. Heus tu, decrepite, et cunnitriba, desideras et videris amare formosam sandapilam. At ita me Apollo amet, ut tu istuc haud inultum feres.

PHIL. Quam lubenter comederes ex aceto litem!

BDEL. Nonne indignum est mihi illudere te, qui tibicinam convivis clam abduxisti?

PHIL. Quamnam tibicinam? quid ita ineptis, tanquam a tumulo delapsus?

BDEL. Pol eccam, opinor, ipsam, quæ tibi adstat Dardanis.

PHIL. Non: verum in foro teda diis uritur.

BDEL. Hæccine teda?

PHIL. Teda utique. Nonne vides variegatam?

BDEL. Quid vero nigrum hocce est ejus in medio?

PHIL. Pix nimirum ex ipsa ardente exsudat.

BDEL. Sed iste nonne podex est a tergo?

PHIL. Immo tedæ ramus hic eminet.

BDEL. Quid ais tu? quis ramus? tu vero nonne huc ibis?

PHIL. Ohé, ohe! quid facere cogitas?

BDEL. Hanc abducere ademtam tibi, ut qui te putem rancidum senem esse et nil potesse.

PHIL. Operam mihi da modo. Etenim ludos Olympicos quum spectarem ego, Ephudion pugnavit cum Asconda egregie, senex jam: deinde pugno feriens prostravit juniorem. Proinde cave, ne suffusis cruore oculis sugillatisque abeas.

BDEL. Næ hercle Olympiam probe didicisti.

PAN. Age, per deos obsecro, assiste mihi. Iste enim homo est, qui me perdidit, teda pulsando, et excussit hinc panes decem singulos unius oboli, et alios quatuor sarcinæ impositos.

BDEL. Viden', quid feceris denuo? etiam lites paratæ sunt nobis propter tuam temulentiam.

PHIL. Minime, siquidem hæc component facetæ fabulæ. Quippe scio me huic reconciliatum iri.

PAN. Ita me sospitent Ceres et Proserpina, ut tu non impune illuseris Myrtiæ Ancylionis filiæ et Sostratæ, qui sic meas merces perditum iveris.

PHIL. Ausculta, mulier; fabulam tibi volo narrare lepidam.

PAN. Ne mihi quidem ecastor, ô fatue.

PHIL. Æsopum a cœna redeuntem vesperi audax et temulenta quædam adlatravit canis. Tum ille dixit: *O canis, canis, utique hercle, si pro mala lingua alicunde triticum emeres, sapere mihi videreris.*

PAN. Etiam derides me? In jus te voco, quisquis es, ad Ædiles, ob datum mercibus meis damnum, testem habens Chærephontem istum.

PHIL. Quin hercle potius auscultas, si quid tibi dicere videbor? Lasus olim et Simonides carmine certabant: tum dixit Lasus; *Nihil moror.*

PAN. Eho, siccine vero?

PHIL. At tu, Chærephon, testis adesse mihi videris mulieri buxeæ, Inoni pendenti ad pedes Euripidis.

BDEL. Sed eccum alium virum, qui, ut videtur, huc venit te citaturus: viatorem utique secum ducit.

ACC. O me infelicem! Postulo te, ô senex injuriarum.

BDEL. Injuriarum? ne, per deos obsecro, ne cites eum: ego enim pro illo pœnam tibi persolvam, quamcunque statueris, et gratiam insuper habebo.

PHIL. Equidem cum ipso in gratiam redibo ultro. Fateor enim eum a me verberatum, et lapidibus impetitum fuisse. Sed accede huc prius: permittisne meo arbitrio, ut quanti injuriam æstimavero, tantum tibi argenti pendam, et amicus deinceps tuus sim, an ipse indicabis, quantum tibi dari velis?

ACC. Dic tu modo; nam lites fugito, otiumque sector.

PHIL. Sybarita quidam de curru deciderat, et grave vulnus acceperat capite; etenim peritus non erat equestris rei: tum quidam

ex amicis superveniens dixit ei: *Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.* Sic tu quoque curre ad Pittalum.

BDEL. Similia hæc etiam sunt reliquis tuis moribus.

ACC. Saltem tu memento quem ad modum ille respondit.

PHIL. Audi, ne fuge. In Sybari mulier olim fregerat echinum—

ACC. Hujus etiam dicti testem te esse volo.

PHIL. Echinus ille vero teste quodam adhibito in jus vocabat mulierem Sybaritidem; tum illa dixit: *Ita me Proserpina amet, si omissa hac contestatione, celeriter fasciam emisses, saperes magis.*

ACC. Illude, usquedum Archon litem hanc introduci jubeat.

BDEL. Ita me Ceres amet, ut tu non amplius hic manebis: sed sublimem medium ego te arreptum—

PHIL. Quid agis?

BDEL. Quid agam? fero te hinc intro. Sin minus, testes deficient illos tam multos qui te in jus vocaturi sunt.

PHIL. Æsopum quondam cives Delphici.

BDEL. *Nihil moror.*

PHIL. Furatum esse phialam insimulabant Apollinis: at ille narravit eis, ut olim scarabæus—

BDEL. Vah! enecas me cum tuis scarabæis—

CHOR. Laudo fortunas tuas, ô senex. En quo pervenit ex arida illa et aspera vivendi ratione! alia jam pro illis edoctus, utique deliciis mollitieque indulgebit plurimum. Sed forte nolet: nam recedere difficile est ab ingenio, quo semper quis fuit: quamvis multis id accidit, ut aliorum consiliis utentes mutaverint mores. Multam vero laudem, meo sapientumque judicio, reportabit ob suam erga patrem pietatem, et solertiam, Philocleonis gnatus. In nullum enim tam comem incidi, nec ullius mores ita deamavi, nec unquam tam effuse lætatus sum. Quid enim ille adversum patrem dixit, in quo non vicerit, cupiens parentes honestioribus ornare studiis?

XANTHIA, PHILOCLEO, BDELYCLEO, CHORUS.

XANTH. Res turbidas et intricatas, ita me Bacchus amet, in ædes nostras aliquis deus invexit. Senex enim noster, ut diu multumque potavit, tibiamque audiit, lætitia perfusus, totam noctem saltationes illas antiquas continuat, quibus certavit Thespis in choris, seque ait mox saltando ostensurum, Tragicos, qui nunc sunt, fatuos et insulsos esse.

PHIL. Quis vestibuli sedet in foribus?

XANTH. Hoc malum jam procedit.

PHIL. Claustra laxentur ista: namque jam initur saltationis exordium—

(XANTH. Quin potius forte furoris exordium.)

PHIL. Quæ latera magna vi torquet. En ut naris mugit, et vertebra sonat!

XANTH. Bibe helleborum.

PHIL. Ferit Phrynichus, ut gallus—

(XANTH. Ni caveam, calcibus me feries.)

PHIL. Vibratis in altum calcibus micans: hiat podex.

XANTH. Quo in loco te moveas vide.

PHIL. Nunc enim in nostris artubus vertitur laxum acetabulum.

BDEL. Nihil hercle boni, nil profecto; sed furor hic quidem est.

PHIL. Age nunc edicam et provocem, qui mecum certent. Si quis tragœdus autumat se scite saltare, huc accedat mecum decertaturus saltatione. Ait quis, an nemo?

BDEL. Unus iste solus.

PHIL. Quis ille est infelix?

BDEL. Filius Carcini medius.

PHIL. At iste absorbebitur: nam ipsum perimam impactis in numerum pugnis: est enim rhythmi prorsus imperitus.

BDEL. Sed, ô miser, alius tragœdus Carcinita venit, illius frater.

PHIL. Edepol ergo obsonatus sum.

BDEL. Nihil hercle aliud, quam carcinos: nam accedit alius etiam filiorum Carcini.

PHIL. Quid hoc rei est, quod adrepit? acetabulumne an araneus?

BDEL. Pinnoteres iste est in hac familia, minimus natu, qui tragœdiam facit.

PHIL. O Carcine, ô felix liberorum prole! quanta multitudo decidit orchilorum! Sed in certamen contra eos descendendum est, ô miser. Muriam misce istis, si vicero.

CHOR. Agedum nos omnes paulum concedamus illis, ut libere ante nos turbinis instar versent se ipsos.

SEM. Agite, ô celeberrimi filii patris marini, saltate juxta arenam et litus maris sterilis, squillarum fratres. Velocem pedem agitate in orbem, et in morem Phrynichi calces quis vibret, ut videntes crura sursum jactata, cum admiratione exclament spectatores.

SEM. Versa te ipsum, duc gyros, ventrem tuum feri, jacta crus sublime, turbines fiant. Etenim ipse quoque adserpit pater istorum, regnator maris, lætus filiis suis, tribus saltatoribus bene peculiatis. Sed, si libenter saltatis, educite nos quamprimum foras: hoc enim antehac nemo periclitatus est, saltantem ut dimitteret comicorum chorum.

ARISTOPHANIS

EQUITES.

DRAMATIS PERSONÆ.

DEMOSTHENES.

NICIAS.

ISICIARIUS *cui nomen* AGORACRITUS.

CLEO.

CHORUS EQUITUM.

DEMUS.

ARISTOPHANIS

EQUITES.

DEMOSTHENES, NICIAS, ISICIARIUS, CLEO, CHORUS.

DEM. IATTATÆAX! hem mala! Iattatæ! Qui illum Paphlagonem, recens emtum malum, male dii perdant cum ejus consiliis! Ex quo enim in hanc domum se malis intulit avibus, plagas assidue infligit servis.

NIC. Pessime hercle pereat primarius iste Paphlago cum suis calumniis!

DEM. Infelix, quomodo te habes?

NIC. Male, sicut et tu.

DEM. Agedum huc ades, ut lamenta misceamus, Olympi flebiles imitati modos.

NIC. Mu mu, mu mu, mu mu, mu mu, mu mu, mu mu.

DEM. Quid lamentamur frustra? nonne oportebat nos quærere aliquam salutem nobis, et non flere amplius?

NIC. Quænam igitur evenire nobis possit salus? dic tu.

DEM. Quin tu dic mihi, ut ne tecum contendam.

NIC. Equidem, ita me amabit Apollo, prior non dixerim. Sed dic audacter; deinde dicam etiam tibi.

DEM. *Utinam mihi diceres, quæ me dicere oportet!*

NIC. Sed mihi non inest confidentia barbara. Quo tandem modo dicam hoc scite, et Euripideo more?

DEM. Apage: ne scandicem mihi obtrudas: sed inveni aliquam cantilenam recessus ab hero.

NIC. Dic ergo continenter *fugiamus*.

DEM. Age, dico *fugiamus*.

NIC. Nunc subjunge *trans* isti *fugiamus*.

DEM. *Trans*.

NIC. Optime. Quasi masturbares, nunc primo sensim dic *fugiamus*: deinde frequenter, subjuncto *trans*.

DEM. *Fugiamus trans fugiamus transfugiamus.*

NIC. Hem, nonne jucundum est?

DEM. Sane hercle, ut dicis: sed cuti hoc omen timeo.

NIC. Quid ita?

DEM. Quia cutis abscedit masturbantibus.

NIC. Optimum igitur nobis est pro præsenti rerum statu, ut supplices accidamus ad cujusvis signum dei.

DEM. *Signum?* quale signum? Quæso enim, putasne esse deos?

NIC. Ego quidem.

DEM. Quonam vero edoctus argumento?

NIC. Quia diis invisus sum immerito meo.

DEM. Facile me adducis in tuam sententiam.

NIC. Sed dispiciamus aliam rationem.

DEM. Vin' ut rem omnem spectatoribus enarrem?

NIC. Non abs re fuerit: sed unum hoc eos rogemus, manifestum ut nobis vultu faciant, an sermonibus nostris et rebus delectentur.

DEM. Jam eloquar. Nobis est herus feris moribus, fabas esitans, cerebrosus, *Demus* Pnycensis, morosus seniculus, surdaster. Iste superiore novilunio emit servum, coriarium Paphlagonem, vaferrimum, calumniatorem pessimum. Ille, perspecto senis ingenio, coriarius Paphlago, canis in modum hero se submittens, blandiri, suppalpari, adulari cœpit, eumque decipere, oblatis præsegminibus coriorum minutis, hæc dicens: *O Dême, i lavatum, ubi prius unam litem dijudicaveris: sume offam, sorbe, jenta, cape triobolum: vin' ut cœnam tibi anteponam?* Deinde abripiens quodcunque nostrûm quispiam paraverit, hero illud largitur Paphlago. Nuper etiam quum ei mazam pinsuissem in Pylo Laconicam, vaferrimo nescio quo me modo circumvenit, surreptamque ipsus adposuit hero, quam ego pinsueram. Nos autem abigit, nec sinit ut herum alius colat: sed coriaceum flabellum tenens, cœnanti adstat hero, et rhetoras arcet; canitque oracula: inde senex intentam Sibyllis habet mentem: ille vero ubi eum videt studio jam stupidum, opus adgreditur. Nam familiares aperte falsis criminibus accusat: deinde flagris cædimur nos. Ipse vero Paphlago circumcursitat famulos, petit, turbat, munera captat, hæc dicens: *Videtis, ut Hylas propter me flagris cæditur? nisi me placaveritis, hodie moriemini.* Nos vero illi damus: sin aliter, conculcati a sene octuplum cacamus. Nunc itaque diligenter consideremus, ô bone, quamnam viam insistere, et ad quemnam nos convertere debeamus.

NIC. Optima fuerit, ô bone, via, quam dixi, illa, *fugiamus*.

DEM. Sed nihil clam Paphlagone fieri potest: nam ipsemet omnia inspectat. Habet enim crus alterum in Pylo, alterum in concione. Cruribus itaque ejus tanto intervallo divaricatis, culus reapse est in *Hiantia:* manus utraque in *Petilia:* mens vero in *Clepidum* tribu.

NIC. Mori itaque optimum erit nobis: sed vide ut moriamur quam maxime viriliter.

DEM. Qui, quæso? qui possimus quam maxime viriliter?

NIC. Optimum est nobis taurinum potare sanguinem: nam Themistoclis letum maxime expetendum est.

DEM. Non hercle sanguinem, sed merum Boni Geni. Forte enim utile quid excogitaverimus.

NIC. Ecce vero *merum!* Ergone de potu tibi agitur? qui vero utile quid excogitaverit homo temulentus?

DEM. Itane, ô stulte, ineptis, aqua te ingurgitans? audesne vinum calumniari, ut acuendæ menti minus idoneum? possisne vero quidpiam vino invenire efficacius? viden'? quum potant homines, tunc ditescunt, negotia peragunt, vincunt lites, beati fiunt, prosunt amicis. Sed effer mihi citò vini congium, mentem ut irrigem, et dicam lepidum quiddam.

NIC. Hei mihi! quid nobis facies cum tuo potu?

DEM. Bona. Sed affer: ego vero decumbam. Si enim inebriatus fuero, omnia istà conspergam consiliolis, sententiolis, et ratiunculis.

NIC. O factum bene, quod deprehensus non fui, quum vinum intus furarer!

DEM. Dic mihi, quid facit Paphlago?

NIC. Postquam liguriit publicatos cibos mola conspersos, improbus ille stertit ebrius, in coriis supinus jacens.

DEM. Agesis infunde mihi jam vinum largiter.

NIC. Cape jam libamen, et liba Bono Genio: trahe, trahe potionem Geni Pramnii.

DEM. O Bone Geni, tuum est hoc consilium, non meum.

NIC. Dic, obsecro, quid est?

DEM. Oracula cito Paphlagonis clam effer domo, dum dormit.

NIC. At hæc Geni consilia vereor ne *mali* esse deprehendam.

DEM. Agedum ipsemet mihi admovebo congium, ut mentem irrigem, et dicam lepidum quiddam.

NIC. Quam valde Paphlago stertit et pedit! Proinde facile clam eo sacrum illud oraculum abstuli, quod ipse maxima custodiebat cura.

DEM. O solertissime, cedo illud, ut legam. Tu vero propere vinum infunde. Age videam quidnam hic insit. O vaticinia! da mihi poculum cito.

NIC. Eccum. Quid ait oraculum?

DEM. Aliud infunde.

NIC. Estne in vaticiniis istuc *Aliud infunde?*

DEM. O Bacis!

NIC. Quid rei est?

DEM. Da mihi poculum citò.

NIC. Sæpiuscule, opinor, Bacis usus est poculo.

DEM. O impure Paphlago, ergone ideo cavebas dudum, formidans istud, quod de te editum est, oraculum?

NIC. Quidum?

DEM. Hic exstat, quo pacto ipse pereat.

NIC. Quonam vero?

DEM. Quonam? Oraculum planissime dicit, ut primo exsistat stuparum venditor, qui primus rempublicam tenebit.

NIC. Unus jam iste est venditor. Quid posthæc? memora.

DEM. Post hunc rursus pecudum alius venditor.

NIC. Duo isti jam sunt venditores. Et quid huic accidere oportet?

DEM. Ut dominetur, usquedum alius homo sceleratior ipso exoriatur: postea perit. Succedit enim coriorum venditor Paphlago, rapax, clamosus, Cyclobori vocem habens.

NIC. Interimendus ergo erat pecudum venditor a coriorum venditore?

DEM. Ita hercle.

NIC. Væ misero mihi! undenam gentium unus adhuc exsistet venditor?

DEM. Adhuc est unus mirificam artem habens.

NIC. Dic, obsecro, quis est?

DEM. Dicamne?

NIC. Sane hercle.

DEM. Isiciorum venditor est, qui hunc perdet.

NIC. Isiciorum venditor? Insignem vero artem, ô Neptune! age, ubi istum inveniemus virum?

DEM. Quæramus eum.

NIC. Sed eccum ultro accedit ad forum, non sine numine.

DEM. O beate isiciorum venditor, ades, ades, carissime, ascende, qui civitati et nobis servator huc prodiisti.

IS. Quid est? cur me vocatis?

DEM. Huc ades, ut audias, quam sis felix et valde fortunatus.

NIC. Agedum deme ipsi abacum, et Dei oraculum ipsum edoce, quomodo se habeat; ego autem ibo et speculabor quid rerum agat Paphlago.

DEM. Agesis tu supellectilem hanc primulum humi depone, deinde Tellurem adora et deos.

IS. En. Quid est?

DEM. O beate et opulente, ô qui nunc quidem nullus es, cras autem eris maximus! O Athenarum dux fortunatarum!

IS. Quamobrem, ô bone, non me sinis abluere istos ventriculos, isiciaque vendere, sed me ludibrio habes?

DEM. Quosnam, stulte, ventriculos? huc adspice. Nempe vides ordines horum populorum.

IS. Video.

DEM. Istorum omnium tu dux et princeps eris, et fori, et portuum, et concionis: Senatum calcabis: prætores defringes, nervo constringes, in carcerem conjicies: ipsus in Prytaneo scortaberis.

IS. Egone?

DEM. Tu quidem; et nondum omnia vides. Sed ascende etiam in hunc abacum, et specta insulas omnes circumcirca.

IS. Specto.

DEM. Quid vero? Emporia et naves onerarias?

IS. Equidem.

DEM. Qui ergo non sis valde fortunatus? Etiam oculum detorque in Cariam dexterum, alterum autem in Chalcedonem.

IS. Scilicet fortunatus ero, si strabo fiam?

DEM. Immo hæc omnia per te veneunt. Fies enim, ut oraculum hoc prædicat, vir maximus.

IS. Dic mihi, quomodo ego, qui isiciarius sum, vir fiam?

DEM. Ob id ipsum enim fies magnus, quia malus es, et unus e foro, itemque audax.

IS. Indignum me esse deputo, qui potens adeo fiam.

DEM. Hei mihi! quid est quod te indignum autumas? videris mihi præclari quidpiam tibi conscire. Num ex bonis et probis es prognatus?

IS. Immo, per deos adjuro, sum ex malis.

DEM. O fortunate, quam magnum a natura habes adjumentum rerum gerendarum!

IS. Sed, ô bone, nec liberalem doctrinam adtigi, præterquam literas, nec eas quidem satis feliciter.

DEM. Hoc unicum tibi officit, quod vel male literas scis. Reipublicæ enim administratio non doctum amplius competit in hominem, nec bene moratum, sed in rudem et sceleratum: tu vero noli negligere, quæ tibi dant in vaticiniis dii.

IS. Quo modo itaque dicit oraculum?

DEM. Bene, ita me dii ament, varieque, et scita ambiguitate contextum est. *Sed quum maxillis prehenderit coriaria aquila unco rostro prædita draconem stupidum, potorem sanguinis, sane tunc Paphlagonum quidem muria alliata peribit: intestinorum autem venditoribus magnam deus largitur gloriam, nisi si maluerint isicia vendere.*

IS. Quomodo ergo hæc ad me pertinent? edoce me.

DEM. Coriaria quidem aquila est Paphlago iste.

IS. Quid vero significat *unco rostro prædita?*

DEM. Istuc subindicat curvis eum manibus rapere et ferre.

IS. Sed draco quorsum spectat?

DEM. Planissimum hoc est. Draco enim est longum quiddam: isicium itidem longum: deinde sanguinis potor et isicium est et draco. Itaque draconem ait coriariam aquilam superare jam posse, si verbis se decipi non sinat.

IS. Hæc quidem vaticinia me vocant: sed miror qua ratione aptus sim procurandis populi negotiis.

DEM. Res est facillima. Ea, quæ nunc facis, face: turba, implica, ut intestina soles, ita res omnes; populum fac tuum semper, verbulis eum demulcens coquinariis. Cetera tibi sunt in mundo, quibus populum concilies tibi: vox dira, natura malus es, forensis es: habes omnia, quibus usus est ad rempublicam administrandam: oracula conveniunt, et ipsum Pythicum. Sed capiti coronam impone, et liba Coalemo, et vide, ut strenue obsistas homini isti.

IS. Et quis adjutor erit mihi? nam eum et divites metuunt, et plebs formidat paupercula.

DEM. At sunt Equites mille, viri boni, qui oderunt eum, et

DEM. At sunt Equites mille, viri boni, qui oderunt eum, et opem ferent tibi, et civium quotquot boni sunt et probi, et ex spectatoribus quisquis est cordatus, et ego cum ipsis, eritque adjutor deus. Et cave timeas: ipsius enim non videbis vultum; nam personam effingere, quæ eum referret, nullus præ metu voluit artifex. Attamen plane cognoscetur: nam spectatores sciti sunt.

NIC. Væ misero mihi! Paphlago egreditur.

CLEO. Næ haud impune, ita me amabunt Consentes dii, feretis, quod in rempublicam conjurastis dudum. Istuc Chalcidicum poculum quid vult sibi? non potest fieri, quin Chalcidenses ad defectionem sollicitetis. Peribitis, moriemini, sceleratissimorum par.

DEM. Eho tu, quid fugis? non manebis, ô egregie isiciarie? ne prodas negotium. Viri Equites, adeste, tempus est. O Simo, ô Panæti, nonne agetis equos ad dextrum cornu? Prope adsunt viri: sed resiste tu quoque, et revertere rursus: apparet pulvis quem excitant, unde cognoscas eos propius imminere. Sed defende, pelle, et in fugam eum verte.

CHOR. Cæde, cæde veteratorem, et perturbatorem equestrium turmarum, et publicanum, et abyssum malitiæ, et gurgitem rapinarum, et veteratorem, et veteratorem: identidem enim hoc dicam; namque veteratorie ille plus semel singulis diebus agit. Sed verbera, pelle, perturba, age, rue, et exsecrare eum, uti nos facimus, eique instans clama. Cave autem ne effugiat: quippe novit vias, per quas Eucrates fugit ad furfures.

CLEO. O senes Heliastæ, cognati trioboli, quos ego pasco, æqua et iniqua clamitans, succurrite: nam ab hominibus conjuratis verberor.

CHOR. Merito sane tuo, quippe qui communia bona, prius quam sorte distribuantur, devoras, et pertrectas premisque reos, tanquam ficus, spectans ecquis eorum sit crudus, aut maturus, aut nondum maturus: et observas, siquis civium simplex est instar agni, opulentus, a negotiis remotus, et fugitans litium: tum si quem videas otiosum et oscitantem, huc evocatum ex Chersoneso medium prehendis, collum implicas nexu brachii, humerumque retorques, sicque afflictum præcidere soles.

CLEO. Vos una in me insurgitis: at, ô viri, propter vos vapulo, quia sententiam dicturus eram in Senatu, ut æquum sit in urbe exstare monumentum vestræ fortitudinis.

CHOR. Quam gloriosus, quam subactus est! Viden' quomodo nobis tanquam senibus subrepit, et nos deludit. Sed si hac ratione vincit, eadem ferietur: si vero huc declinaverit, in crus impinget.

CLEO. O cives, ô popule, quales mihi beluæ ventrem percutiunt!

CHOR. Etiam clamitas, qui semper urbem vastas?

IS. At ego te isto meo clamore primum fugabo.

CHOR. At si quidem eum clamore viceris, triumphale canticum tibi accinetur: sin impudentia ipsum superaveris, palma nostra est.

CLEO. Hunc hominem defero, aioque eum extulisse triremibus Peloponnesiorum juscula.

IS. At ego hunc, ita me Jupiter amet, quia ventre vacuo currit in Prytaneum, post revertitur inde currens pleno.

DEM. Quin etiam, ita me Jupiter amet, effert inde res vetitas, panem et carnem, et piscium frusta, quæ nec Pericli obtigerunt unquam.

CLEO. Moriemini jamjam.

IS. Triplo plus vociferabor.

CLEO. Clamando superabo te.

IS. Vociferando superabo te.

CLEO. Calumniabor te, ubi prætor eris.

IS. Concidam tibi tergum.

CLEO. Circumcidam tibi tuas arrogantias.

IS. Molitiones tuas præcidam.

CLEO. Adspice me oculis non conniventibus.

IS. In foro ego etiam educatus fui.

CLEO. Differam te, si quid mutis.

IS. Stercore te oblinam, si loqueris.

CLEO. Ego fateor me esse furem: tu vero negas.

IS. Quin, ita me Mercurius Forensis amet, etiam pejero, si me furantem viderint.

CLEO. Alienas igitur artes æmularis: et te deferam apud magistratus, quod non decimatos diis sacros possides ventriculos.

CHOR. O impure et flagitiose et clamose, audacia tua omnem terram implevit, omnemque concionem et telonia, et tabularia, et tribunalia. O qui omnia, ut cœnum, confundis, et universam urbem nostram peturbasti, qui Athenas nostras obtudisti clamitans, et qui e specula publica vectigalia, ut piscatores e scopulis thynnos, observas!

CLEO. Novi unde res ista consuitur dudum.

IS. Si tu non nosti rationem suendi coria, nec ego rationem farciendi intestina: qui dolose incidens corium infelicis bovis, vendebas agricolis astute, ut videretur crassum, et prius quam unum diem id gestaverint, duobus palmis majus erat.

DEM. Edepol eadem fraude usus est mecum, ita ut valde irrisui fuerim popularibus meis et amicis: nondum enim Pergasis eram, quum jam natarem in calceis.

CHOR. Annon ergo inde a principio exseruisti impudentiam, quæ unicum præsidium est rhetorum? qua tu fretus mulges peregrinorum opulentiores, ipse facile inter eos princeps: Hippodami vero filius liquitur lacrimis. Sed enim exortus est homo alius multo te impurior, id quod lætor, qui te dejiciet e loco, et, ut ex his satis apparet, te superabit versutia et audacia et præstigiis. Sed, ô qui ibi nutritus es, unde prodeunt viri, qui quidem sunt, nunc ostende vanum esse illud verbum, quod jubet *modeste educari.*

IS. Atqui audite, qualis iste sit civis.

CLEO. Nonne me sines verba facere?

IS. Haud sane hercle, quia et ego malus sum. Sed de hoc ipso primum decertabo tecum, quis debeat prior verba facere.

CHOR. Quod si huic argumento non cesserit, adde etiam, quia sis malis prognatus.

CLEO. Non mihi concedes?

IS. Non hercle.

CLEO. Immo hercle.

IS. Non: ita me Neptunus amet.

CLEO. Hei mihi! disrumpar.

IS. At ego te non sinam.

CHOR. Sine, sine, per deos obsecro, eum disrumpi.

CLEO. Qua fiducia fretus dignum te censes qui mihi contradicas?

IS. Quia dicendi peritus et ego sum atque condiendi.

CLEO. Ecce vero *dicendi!* Pulchre tu sane, negotium aliquod tibi oblatum suscipiens, in frusta discerperes, tractaresque, ut par est. Sed scinne, quid ego tibi evenisse putem? quod plerisque solet. Si forte unam liticulam bene defendisti contra inquilinum advenam quempiam, nocte tota susurrans, et tecum in viis loquens, aquam potans, et speciminis gratia recitans, amicisque molestiam exhibens, propterea te peritum esse dicendi putas, ô fatue.

IS. At tu quo usus potu effecisti, ut civitas nunc tua solius loquacitate obstupuerit muta?

CLEO. Mihine vero opposueris hominum quemquam? qui simul ac thynni frusta calida devoravero, et post ebibero meracioris vini congium, vexabo omnes in Pylo duces.

IS. Ego vero bovis omasum et ventrem suillum si deglutivero, deinde jusculum superimbibero illotus, guttur præcidam rhetoribus, et Niciam commotum reddam.

CHOR. Cetera quidem, quæ dixti, placent mihi: unum autem improbo, quod solus jusculum exsorbebis.

CLEO. Sed non turbabis Milesios, devoratis lupis.

IS. At bovillis costis devoratis metalla redimam.

CLEO. Ego vero in Senatum irruens, vi omnia infima summis paria faciam.

IS. Ego vero podicem tuum pro intestino agitabo.

CLEO. Ego vero podice impulsum te extrudam cernuum.

CHOR. At, per Neptunum, trahes me quoque, si quidem hunc traxeris.

CLEO. Ut ego te in nervo constringam!

IS. Timiditatis reum te agam.

CLEO. Corium tuum sellis obducetur.

IS. Excoriabo te, et faciam ex te saccum furtorum.

CLEO. Distenderis humi paxillis adfixus.

IS. Minutalia ex te faciam.

CLEO. Palpebras tuas evellam.

IS. Ingluviem tuam exscindam.

DEM. Atque hercle immisso ei in os paxillo, coquorum more, deinde linguam ejus extrahentes, spectabimus probe, ipso hiante, an ei culus stramas habeat.

CHOR. Erant ergo igne alia quædam calidiora, et in urbe verbis impudentibus alia impudentiora: et hæc res non est adeo contemnenda. Sed insta et versa, nihil fac modicum: nunc enim medius tenetur. Nam ubi primo congressu molliorem eum feceris, timidum reperies; ego enim novi ejus mores.

IS. Attamen iste, qui talis fuerat per omnem vitam, visus est vir fortis esse, quum falcem in alienam immisisset messem: et nunc spicas illas, quas inde adduxit, in nervo constrictas arefacit, et vult vendere.

CLEO. Non metuo vos, quamdiu Senatus vivit, et Populi persona sedet stupida.

CHOR. Vah! ut impudens est ad omnia, nec mutat colorem confidentiæ indicem!

CLEO. Nisi te odi, fiam una de pellibus Cratini, et docear accinere Morsimi tragœdiam.

CHOR. O qui circa omnia et in omnibus munera captans sessitas, ut apis in floribus, utinam facile, ut invenisti, ita ejicias bucceam! tunc demum cantarem, *Bibe, bibe secundis rebus.* Arbitror etiam Juli filium, senem illum puerorum sectatorem præ lætitia Pæanem et Bacchebacchum cantaturum.

CLEO. Ita me Bacchus amet, ut impudentia me non superabitis, aut nunquam Jovis Forensis intersim sacris.

IS. Ita me pugni juvent, quos sæpe et multis de causis perpessus sum inde a puero, et plagæ cultellis mihi inflictæ, ut spero me superaturum te in hac re: aut frustra offis nutritus, quibus manus absterguntur, in hanc molem excreverim.

CLEO. *Offis*, ô scelestissime, ut canis, nutritus fuisti? quomodo ergo qui canis cibum esitas, cum cynocephalo pugnabis?

IS. Quin edepol aliæ sunt fraudes, quas puer feci. Nam decipiebam coquos, coram sic dicens: *Spectate pueri, annon videtis? ver novum adest, hirundo venit.* Tum illi spectabant: ego vero interea carnis aliquid furabar.

CHOR. O astutissimum corpus, quam solerter providebas! quasi urticas esitans, ante adventum hirundinum surripiebas.

IS. Id quidem plerumque clam eos faciebam: at si quis eorum animadvertisset, abscondens carnem inter femina, per deos furtum abjurabam. Proinde dixit rhetor, qui me id facientem viderat: *Fieri non potest, quin iste puer olim rempublicam administret.*

CHOR. Bene sane conjectavit: atque satis apparet, unde documentum ceperit: quod nimirum furto facto pejerabas, et culus tuus carnem tenebat.

CLEO. Audaciam tuam, immo, ut puto, amborum compescam. Nam erumpam vehemens, magnoque incumbam impetu, terram simul et maria perturbans temere.

IS. Ego vero, isiciis contractis, committens me ipsum fluctibus secundis, multum plorare te jubebo.

DEM. Et ego, si quid fatiscat, sentinam observabo.

CLEO. Non tu, ita me Ceres amet, Atheniensium multa talenta impune furatus fueris.

CHOR. Specta, et pedem veli nonnihil laxa; nam Cæcias iste jam calumnias spirat.

CLEO. Te vero certo scio ex Potidæa habere decem talenta.

IS. Quid ergo? vin' accepto uno istorum talentûm tacere?

CHOR. Lubens acciperet homo. Sed tu extremos funes laxa.

IS. Ventus remittit.

CLEO. Lites quatuor tibi intendam centenorum talentûm.

IS. Tibi autem ego viginti desertæ militiæ, peculatus vero plus quam mille.

CLEO. Aio te ex illis ortum esse, qui piaculum in Deam admisere.

IS. Avum tuum aio unum fuisse ex satellitibus—

CLEO. Quibusnam? memora.

IS. Byrsinæ, matris Hippiæ.

CLEO. Impostor es.

IS. Veterator es.

CHOR. Verbera ipsum valide.

CLEO. Iu! Iu! verberibus me cædunt conjurati.

CHOR. Verbera ipsum validissime; tunde ejus ventrem tuis istis intestinis et colis, et vide ut castiges hominem. O vastissimum corpus, animique fortissimi, qui servator apparuisti reipublicæ, nobisque civibus, quam probe et versute supplantatum oratione vicisti! utinam te laudare possimus, ita ut gestimus!

CLEO. Haud clam me erat, ita me Ceres amet, ista omnia strui: sed sciebam ita compingi et conglutinari.

CHOR. Hei mihi! Tu vero nihil ex carpentaria fabrica dicis?

IS. Haud clam me est quid rerum gerat Argis. Simulat quidem se nobis Argivos conciliare: at privatim illic Lacedæmonios convenit. Atque hæc novi quamobrem conflentur: quippe propter captivos cuduntur.

CHOR. Bene sane; tu contra cude, quum ille conglutinat.

IS. Atque illinc etiam homines quidam eadem struunt. Neque tu, si vel argentum et aurum dederis, vel etiam amicos ad me supplicatum miseris, me adduces, ut ego hæc Atheniensibus non indicem.

CLEO. Equidem illico in Senatum ibo, et vestras conjurationes deferam, et coitiones nocturnas contra rempublicam, et ut conspiretis cum Persarum Rege, et ista, quæ apud Bœotos coagulastis negotia.

IS. Quanti ergo venit apud Bœotos caseus?

CLEO. Ego te, ita me juvet Hercules, distendam.

CHOR. Agedum tu, quo sis animo et qua mente præditus,

nunc ostende, si quidem olim occultavisti carnem inter femina, ut ipse fateris. Nam celeriter currendum tibi erit in senatum: iste enim eo irruens nos omnes calumniabitur, et clamorem tollet.

IS. Jam ibo; sed primumdum ventriculos cultrosque hosce hic statim deponam.

CHOR. Cape modo hunc adipem, et eo collum tibi inunge, ut elabi possis e calumniis.

IS. Recte autumas et ex usu palæstræ.

CHOR. Tum etiam allia hæc sume et degluti.

IS. Quid ita?

CHOR. Ut fortius, ô amice, pugnes pastus allio; et festina ocius.

IS. Hoc ago.

CHOR. Memento jam ut mordeas, prosternas, et cristas rodas, et ut palearibus devoratis huc redeas. Sed abi lætus, et rem ex animi mei sententia gere; et te custodiat Jupiter Forensis, victorque inde rursus venias, sertis conspersus. Vos autem anapæstis nostris animum advertite, qui omnigenam doctrinam experti estis.

Si veterum quispiam Comicorum nos adigere voluisset, ut carmina ejus recitaturi in theatrum prodiremus, haud sane facile id a nobis impetrasset: nunc autem dignus est poëta hicce, cujus in gratiam hoc faciamus, quia eosdem nobiscum odit, et quod justum censet, non veretur dicere, fortique animo it obvius turbini et circio. Quod autem vestrûm multi ad ipsum accedentes mirentur, ut ait, et rogitent, cur non dudum chorum sibimet ipse poposcerit, ejus rei causam nos jussit verbis edisserere. Ait autem se non dementia adductum, ut cunctaretur, verum quod existimaret artem comicam rem esse omnium difficillimam; nam quum multi jam eam tentarint, paucis eam sui copiam fecisse: præterea quod vestrum ingenium dudum cognosceret, in horas mutabile, veteresque poëtas, simul ac consenescunt, a vobis deseri. Primo quidem non ignorans, quid evenisset Magneti, quum jam canesceret, qui licet multas victorias a choris adversariorum reportarit, omnigenas voces mittens, psaltrias introducens, aves, Lydos, psenas, et batrachio colore faciem oblinens, non perduravit tamen: sed mala in ætate, non enim in juventute, demum ejectus est, senior factus, quod sales eum deseruerant. Deinde Cratini recordatus, qui quondam multa laude fluens, per planos campos impetu ferebatur, et radicibus evulsas vehebat quercus et platanos, suosque funditus adversarios: quin et canere tunc in convivio nihil licebat, præterquam ista Cratini, *Doro ficubus pedes ornata*, et *Fabri ingeniosorum hymnorum;* adeo ille florebat. Sed nunc quum videatis illum delirare, non miseremini, postquam labant clavi, nec superat chorda, harmoniis fatiscentibus: at senex obambulat despectui habitus, coronamque aridam gerens, ut Connas, siti perit, quem decebat ob victorias illas priores bibere in Prytaneo, et non tanquam delirantem contemni, verum spectare bene unctum, ad ipsum Bacchi signum sedentem. Crates item quas non iras ve-

stras et vexationes pertulit? qui vos modico sumtu pastos d… bat, ore delicatissimo perquam urbanas sententias pinsens: … men solus duravit, aliquando cadens, aliquando non. Hæc n… hicce semper cessavit, dicere etiam solitus, *oportere remige… priusquam aliquis clavum teneat, deinde proræ custodem … culatorem ventorum, tum demum gubernare sibi navem.* … igitur omnium gratia, quia modestus est, nec temere ingressu… agit, plausum ipsi excitate multum, et eum undenis remis p… mini fausta acclamatione Lenæa, ut poëta lætus abeat, re ex… tia gesta, hilari fronte nitens.

SEM. Equestris Neptune, cui æripedum equorum stre… hinnitus placet, nec non veloces, cærulea rostra habentes, m… riæ triremes, gloriantiumque curruum agitatione juvenum cer… quos perdit equorum cura; huc ades in chorum, ô triden… conspicue, ô delphinorum rex, qui in Sunio adoraris et in Ge… nate Saturno, Phormioni amice, Atheniensibusque præ cete… in præsenti.

CHOR. Laudare volumus majores nostros, qui viros se… bant dignos hoc solo, et ut eorum facta in peplo pingere… terrestribus et navalibus præliis ubique semper victores, h… decus conciliarunt: neque quisquam eorum unquam, hostib… spectis, eorum numerum curavit; sed animo erant ad pug… parato. Quod si forte caderent in humerum in prælio aliq… verem abstergebant, et deinde negabant se lapsos esse; qu… luctabantur. Nec eorum, qui antea ducebant exercitus, ullu… sibi publice præberi petebat compellans Cleænetum. At … prærogativam sedis obtineant et cibum publicum, negant s… turos. Nos vero volumus pro aris et focis gratiis et for… gnare: insuperque nihil petimus, nisi hoc unicum, ut, s… pax fiat et a bello sit otium, ne nobis invideatis comam ale… cutem nitide curantibus.

SEM. O præses urbis Pallas, ô quæ sanctissimam omniu… loque et poëtis, opibusque excellentem regis terram, huc ad… duc tecum illam in exercitibus et præliis nostram adjutricem… riam, choro nostro amicam, quæ nobiscum hostibus ad… Hic igitur nunc appareas: oportet enim viris istis quovis p… buere te victoriam nunc etiam, si unquam alias.

CHOR. Quorum conscii sumus de equis, ea volumus pr… digni autem sunt, quibus bene dicatur. Multa enim bella s… ra gesserunt nobiscum, irruptionibusque et præliis interfue… quæ in terra fecerunt, ea non adeo miramur, ut quum in hi… insiluerunt, fortium virorum more, et coëmerunt pocula… itemque allia et cepas; deinde sumtis remis, uti nos homine… bentes vociferabantur: *Hippapæ! quis incumbet remis… capessendum opus. Quid facimus? Nonne ages remum… phora?* Exsilieruntque in Corinthum: deinde juniores… ungulis cubilia, et stragula quæsitum ibant, edebant autem …

pro herba Medica, si quis proreperet foras; quin et in profundo eos venabantur. Proinde Theorus dixit sic locutum esse cancrum Corinthium : *Indignum est, ô Neptune, si nec in profundo quidem potero, nec in terra, nec in mari effugere Equites.*

CHORUS, ISICIARIUS, CLEO, DEMUS.

CHOR. O carissime hominum et strenuissime, quantam mihi absens exhibuisti curam! Nunc itaque postquam salvus rediisti, narra nobis quomodo rem gesseris.

IS. Quid aliud, quam victoriam in Senatu me adeptum fuisse?

CHOR. Nunc ergo par est, ut omnes faustum clamorem tollant. O qui præclara dicis, multo autem præclarioribus factis dicta superas, utinam mihi recenseas omnia perspicue! nam ego mihi videor vel longam viam confecturus, ut auscultem. Proinde, vir optime, dic audacter: nam omnes gratulamur tibi.

IS. Equidem operæ pretium est audire res istas. Nam statim a tergo hinc eum sequutus sum: at ille intus tonantem rumpens vocem, Equites increpuit, monstra et portenta loquens, confragosis verbis incessens, et conjuratos memorans. Quæ quum omnia tanquam vero simillima Senatus audivisset, mendaciis ejus tam facile oppletus est, quam atriplex nascitur, et acerbe intuebatur, frontemque corrugabat. Atque ego, quum jam cognossem eum illius verba admittere, et fallaciis decipier, *Agite* inquam, *Dii præsides ignobilitatis et fraudum et stultitiæ et hominum vafrorum atque scurrilium, tuque, ô forum, in quo puer eruditus sum; nunc mihi audaciam, nunc mihi linguam expeditam date et vocem impudentem.* Hæc meditanti mihi a dextra pepedit cinædus quidam, et ego adoravi; deinde podice impetens discussi cancellos, et magno oris hiatu exclamavi: *Viri Senatores, famam bonam adportans, bona renuntiare vobis primum volo: ex quo enim bellum hoc ingruit, nunquam vidi apuas viliores.* Horum autem vultus statim sereni facti sunt: deinde coronam mihi decreverunt ob faustum nuntium. Et ego indicavi eis rem secretam, compendii verba multa faciens, ut apuas emant multas uno obolo, trullas omnes colligerent, quæ apud opifices prostant: illi vero plauserunt, et me ore hiante spectarunt. At ille animadvertens, Paphlago inquam, non ignarus cujusmodi verbis maxime capiatur Senatus, sententiam dixit: *O viri, jam censeo, quia res lætæ renuntiatæ sunt, ut ob bonum nuntium immolentur centum boves Minervæ.* Rursus ad illum inclinavit Senatus. At ego animadvertens me bubulo fimo vinci, ducentis additis bobus illum superavi: præterea auctor fui, ut Dianæ mille capellæ voverentur, si cras sardinæ centenæ venirent obolo. Rursus ad me conversus de meo ore pependit Senatus. At ille, his auditis, perculsus, nugas cœpit agere; deinde ipsum traxerunt Prytanes et lictores.

Ceteri autem stantes de apuis tumultuabantur: ille vero supplex orabat, ut paulisper exspectarent, *dum*, inquiebat, *ea, quæ caduceator Lacedæmone veniens dicturus est, audiveritis; adest enim de pace ineunda verba facturus.* At illi uno omnes ore clamarunt: *Nunc vero de pace? postquam, ô fatue, senserunt apuas apud nos viles esse? non opus est nobis pace; sed serpat bellum.* Et cum clamore jusserunt Prytanes Senatum dimittere. Deinde omni ex parte cancellos transilierunt. Ego vero clam cursitans coëmi coriandrum omne et porrum, quantum erat in foro: deinde ad apuas condiendas indigentibus ipsis illa dedi, et gratiis largitus sum. Illi vero supra modum laudabant, et mihi blandiebantur omnes, adeo ut, Senatu universo ad meas partes adducto, adsim, ob unius oboli coriandra viritim data.

CHOR. Ita prorsus rem gessisti, uti fortunatum decet hominem: invenit autem veterator ille alium præstigiis multo majoribus ornatum, et omnigenis dolis, et verborum illecebris. Sed meditare, ut quam optime perficias reliquam partem certaminis: adjutores autem nos te habere benevolos scis dudum.

IS. Sed eccum accedit Paphlago, fluctus vario conatu propellens, et turbans et miscens, non secus ac si me deglutire velit. Vah confidentiam!

CLEO. Nisi te disperdam, si quid veterum mihi mendaciorum inest, omnibus exemplis intercidam!

IS. Suave mihi est audire tuas minas; rideo fumos tuæ jactantiæ, saltito, mothonem alta voce canto.

CLEO. Ita me Ceres amet, nisi te exedam ex hac terra, non amplius vivam!

IS. *Nisi me exedas?* Ego vero peream, nisi te ebibam, teque exsorpto disrumpar!

CLEO. Disperdam te, per primam sedem juro, quam ob Pylum adeptus sum.

IS. Ecce vero *primam sedem!* vah! ut ego te videbo ex prima illa sede ad ultima theatri subsellia relegatum!

CLEO. In nervo te constringam, per Cœlum juro.

IS. Quam iracundus es! age, quid tibi dem edere? quid tibi velles anteponi, quod lubentissime comederes? an cruminam?

CLEO. Evellam tibi unguibus intestina.

IS. Præcidam tibi, quasi ungues, cibos quos ex Prytaneo capis.

CLEO. Ad populum te traham, ut mihi pœnas des.

IS. At ego te traham, et complurium te criminum accusabo.

CLEO. At, ô improbe, tibi non credit: ego vero ipsum ludificor, quantum volo.

IS. Quam valde existimas populum tuum esse!

CLEO. Enim scio quibus ferculis capiatur.

IS. At, quemadmodum nutrices solent, maligne ipsum cibas. Nam præmandens, pauxillo ei in os indito, ipse triplo plus deglutis.

CLEO. Quin hercle, quæ mea est solertia, populum et amplum et angustum facere queo.

IS. Quippini? culus etiam meus hoc scite facit.

CLEO. O bone, ne putes te in senatu mihi illudere: ad populum eamus.

IS. Nihil impedit: en perge; nobis ne sit quicquam moræ.

CLEO. O Deme, huc egredere, per Jovem obtestor, ô pater.

IS. Egredere sane, Demule carissime.

DEM. Quinam sunt qui clamant? nonne abibitis ab ostio? olivæ ramum januæ appensum mihi convulsistis.

CLEO. Egredere, ut videas quibus adficior contumeliis.

DEM. Quisnam injuriis te lacessit, Paphlago?

CLEO. Propter te verberor ab isto et ab his adolescentibus.

DEM. Quare?

CLEO. Quia te colo et sum amator tuus.

DEM. Tu vero quis es scilicet?

IS. Rivalis sum hujusce, qui te dudum amo, cupiens tibi bene facere, ut et alii multi boni et probi viri: sed non possumus propter huncce: tu enim similis es pueris illis, qui amatores habent: bonos et probos non admittis; sed te ipsum venditoribus lucernarum, iisque qui coria consuunt, aut secant, aut vendunt, dedis.

CLEO. Merito: nam populo bene facio.

IS. Dic ergo qua ratione.

CLEO. Quia præfectos exercitus ad Pylum circumveniens, quum illuc navigassem, Laconas huc adduxi.

IS. Ego vero circuiens ex taberna ollam surripui cum cibo, quem alius coxerat.

CLEO. Sed ocius conventum age, mi Deme, ut cognoscas uter nostrûm sit tibi benevolentior, et dijudica, ut illum ames.

IS. Quæso, inquam, dijudica, modo ne in Pnyce.

DEM. Nolim in alio loco considere; sed, ut antea, cives oportet convenire in Pnycem.

IS. Væ misero mihi! ut perii! nam senex hicce domi quidem vir est sapientissimus: quum vero in ista rupe sedet, tam hianti ore stupet, quam qui ficus adligans, petiolis fractis hæret.

CHOR. Nunc funes omnes movere te oportet, et animum præsentem adferre solertemque, et orationem captiosam, ut istis hunc superes. Est enim homo versipellis, quique impedita expedire facile potest. Proinde opera danda tibi est, ut multus et vehemens contra illum prodeas; sed cave tibi, et prius quam ille impetum in te faciat, tu prior delphinas erige, et lembum appelle.

CLEO. Deam Minervam præsidem hujus urbis precor, si erga populum Atheniensem sum optime post Lysidem et Cynnam et Salabaccham adfectus, ut, quemadmodum nunc, nihil agendo cibum capiam in Prytaneo: si autem te odi, et non pro te pugno, solum me obponens, peream, et serra dissecer, et discindar in lora jugalia.

IS. Et ego, mi Deme, si te non amo et magni facio, coquar disse-

cius in tenuissima minutalia: atque si his verbis non credis, super hac mensa minutissime radar cum caseo in moreto, et harpagine correptis testiculis trahar in Ceramicum.

CLEO. At, ô Deme, quomodo exsistere possit civis, qui te magis amet, quam ego? præcipue quum tibi meis consiliis utenti conlocupletaverim ærarium, alios torquendo, alios angendo, ab aliis petendo; non curans privatorum ullum, dum tibi gratificarer.

IS. Istud quidem, ô Deme, nihil habet præclari: nam idem præstabo et ego: alienos enim panes rapiens anteponam tibi. Primum autem id te docebo, hunc te non amare, nec tibi esse benevolum, nisi propter id ipsum, quod pruna tua perfruitur. Etenim te, qui cum Persis de hac regione digladiatus es Marathone, et victo hoste effecisti, ut possimus nostras res gestas magnifice crepare, non respicit, tam duriter sedentem super his lapidibus, sicut ego, qui hoc pulvinar consui et tibi fero. Age vero surge, deinde sede molliter, ne atteras podicem illum, qui in prælio ad Salaminem laboravit.

DEM. Mi homo, quis es? num aliquis de prosapia Harmodi? Nam revera præclarum est hoc facinus et oppido populare.

CLEO. Quam parvis a blandimentis ei benevolus factus es!

IS. Nam tu quoque rebus multo levioribus eum inescasti.

CLEO. Immo si quisquam visus est unquam, qui magis pugnet pro populo, aut qui te magis amet quam ego, capitis certamen inire volo.

IS. Et quomodo tu illum amas, quem quum videas octavum jam annum habitare in doliis et turriculis, ejus non misereris tamen, sed inclusum fumo enecas, et offerente pacem Archeptolemo, eam dissipasti, legatosque abigis ab urbe, pede nates eorum verberans, qui ad inducias invitant.

CLEO. Nempe ut Græcis omnibus imperet. Exstat enim in vaticiniis fore, ut ille in Arcadia quinos obolos pro judiciali mercede accipiat, si exspectaverit. Utique alam ego hunc et curabo, atque inveniam qua jure quave injuria, unde triobolum habeat.

IS. Non ideo hercle, ut hic imperet Arcadiæ, satagis, sed ut magis rapias, et plura dona captes ab urbibus; populus autem propter belli caliginem tuas sutelas non videat, sed necessitate et inopia, stipendique cupiditate ore hiante te spectet. Quod si aliquando ipse in agrum reversus vixerit in pace, et esu granorum recentis frumenti se recrearit, et olivas convenerit, cognoscet cujusmodi bona ei præcideris propter stipendia. Deinde tibi redibit exacerbatus et ferus, calculum contra te quærens. Quæ quum tu scias, hunc decipis, et somnia tua jactas.

CLEO. Annon vero indignum est te hæc in me dicere, et calumniari apud Athenienses et populum, qui præclarius jam multo meritus sum de republica, quam Themistocles, ita me Ceres amet?

IS. *O cives Argivi, audite qualia dicat.* Tune Themistocli te æquiparas? qui quum plenam ad labra usque nostram urbem repperisset, eam redundantem fecit: præterea prandenti ei Piræeum in-

super pinsuit, et, nihil de pristinis amovens, novos pisces adposuit. At tu studuisti urbem Atheniensium parvam facere, interpositis muris eam dividens, oracula canens, qui te Themistocli æquiparas. Et ille quidem abit in exsilium; tu vero Achilleis placentis vesceris.

CLEO. Annon acerbum est, ô Deme, hæc me ab isto audire, quia te amo?

DEM. Heus tu, quiesce, neve conviciis eum pete. Nam sat longo tempore me clam defraudasti.

IS. Impurissimus est, ô Demule, et multa nequiter egit, te oscitante, caulesque repetundarum succidens deglutit, et ambabus manibus inferciens, haurit reipublicæ bona.

CLEO. Faxo ego ut non gaudeas; nam te furatum esse tres myriadas convincam.

IS. Quid tumultuaris? quid strepitas? qui pessimus es erga populum Atheniensem. Et te ostendam, ita me Ceres amet, aut ne vivam, ex Mitylene plus quam quadraginta minas dono accepisse.

CHOR. O qui omnibus hominibus maximo emolumento exortus es, beatum te prædico ob dicendi facultatem; si enim ita perrexeris, maximus eris Græcorum, et solus tenebis rempublicam, sociisque imperabis, tridentem gerens, quo magnam pecuniæ vim conficies, quatiens et turbans. Sed ne dimittas hominem, postquam tibi ansam præbuit: facile enim eum vinces, ejusmodi habens latera.

CLEO. Nondum, ô boni, eo rediit res, ita me Neptunus amet; exstat enim meum quoddam facinus adeo præclarum, ut omnibus meis inimicis os obturare possim, quamdiu aliquid supererit de clypeis in Pylo captis.

IS. Subsiste in mentione clypeorum; nam mihi ansam dedisti. Non enim debueras, si populum amas, consulto sinere eos cum amentis dedicarier. Sed est hæc, ô Deme, molitio quædam, ut, si tu velis hunc hominem castigare, tibi non liceat. Vides enim, ut sit illi constipata ista caterva coria vendentium juvenum: circa istos habitant venditores mellis et caseorum, qui omnes in unum conspirant. Proinde, si tu frendeas iratus, et exsilium illi mediteris, dereptis noctu istis clypeis currerent ad occupanda granaria nostra.

DEM. Væ misero mihi! ergone habent amenta? ô sceleste, quam diu me decepisti et fraudasti!

CLEO. O bone, ne te sinas a quovis dicente persuaderi, neve putes me ipso unquam te inventurum amicum meliorem: qui solus conjuratos compescui: neque me latet ulla conspiratio in urbe, sed statim vociferari soleo.

IS. Quippe idem facis, quod qui piscantur anguillas. Si enim lacus sit sedatus, nihil capiunt: quum autem sursum deorsum cœnum perturbaverint, capiunt. Tu quoque capis, quando civitatem turbas. Unum vero dic mihi hoc: quum tot coria vendas, dedistine unquam huicce de tuo soleam ad calceos, tu, qui te amare eum dicis?

DEM. Non sane hercle.

IS. Ergone cognoscis eum qualis sit homo? at ego tibi hocce par calceorum emi et do gestandum.

DEM. Judico te omnium, quod sciam, optime de populo meritum esse, et benevolentissimum te esse reipublicæ atque digitis pedum.

CLEO. Annon ergo acerbum est calceos quidem apud te tantum valere, meorum autem erga te meritorum te oblivisci, qui compescui cinædos, deleto Grytto?

IS. Annon ergo acerbum est, te culos quidem inspectare, et cinædos compescere? quamvis omnino ex invidia compescueris eos, ut nulli in posterum oratores existant. Hunc autem istac ætate Demum quum videas carere tunica, nunquam hiberno tempore dignatus es eum veste utrinque manicata: at ego tibi istam do.

DEM. Tale quid Themistocles nunquam excogitavit; quamvis solers et illa sit Pyræei munitio, non majus illud videtur inventum, quam hocce tunicæ.

CLEO. Væ misero mihi! qualibus mé adulationibus exagitas!

IS. Minime: sed id facio, quod poti solent, quum cacaturiunt: nam ut illi soleis alienis, ita ego tuis utor moribus.

CLEO. Sed non superabis me palpationibus. Nam ego superinduam ei hanc vestem; tu vero plora, improbe.

DEM. Phui! nonne in maximam malam crucem ibis, qui pessime corium oles?

IS. Et de industria tibi istam vult induere, ut te suffocaret. Antea etiam tibi insidiatus est: meministin' quum caulis laserpiti vili pretio veniret?

DEM. Equidem memini.

IS. Data opera iste effecit ut vili veniret, ut ementes ederetis, deinde in Heliæa judices visiendo sese invicem enecarent.

DEM. Ita me Neptunus amet, idem mihi stercorarius quidam dixit.

IS. Annon tunc tam crebro visientes pudore suffundebamini?

DEM. Sane hercle fuit hoc Pyrrhandri commentum.

CLEO. Qualibus, ô improbe, scurramentis me turbas!

IS. Dea enim me jussit vincere te jactantia.

CLEO. At non vinces me. Ego enim aio me tibi daturum, ô Deme, nihil agenti sorbere catinum mercedis judiciariæ.

IS. Ego vero tibi pyxidem et medicamentum do, ut tibiarum ulcera tibi circumungas.

CLEO. Ego vero canos tuos legens, juvenem te faciam.

IS. Hem, accipe caudam leporinam, ut tibi ocellos circumtergeas.

CLEO. Quum te emunxeris, ô Deme, in caput meum digitos absterge.

IS. Immo in meum, immo in meum.

CLEO. Faxo ego, ut triremem instruas tua impensa, ita ut na-

vem veterem habens, in eam tibi sumtuum nullus sit finis, nec fabricationis: comminiscar etiam, ut putre velum accipias.

CHOR. Homo iste ebullit: seda, seda effervescentem; subducendum aliquid de lignis; despumandum de minis nonnihil isto cochleari.

CLEO. Dabis mihi pulchre pœnas, tributis pressus: ego enim operam dabo, ut inter divites censearis.

IS. Ego vero minabor quidem nihil; opto autem tibi hæc: ut sartago quidem cum sepiis stet super igne stridens: tu autem rogationem laturus de Milesiis, et lucraturus talentum, si rem confeceris, properes sepiis te ingurgitare, priusquam in concionem eas: deinde, antequam ederis, arcessat te aliquis, et tu talentum accipere volens, vorando suffoceris.

CHOR. Belle, ita me Jupiter amet, et Apollo, et Ceres.

DEM. Et sane videtur mihi cetera etiam esse manifesto bonus civis, qualis nemo ad hoc tempus vir exstitit hominibus istis, quorum complures veneunt obolo. Tu vero, Paphlago, qui te mei amantem esse dicis, me exacerbasti, et nunc redde mihi anulum; nam non amplius opum mearum custos eris.

CLEO. Habe tibi. Hoc tamen scias velim, si me non sines procurare rempublicam, nequiorem me ipso alium denuo exoriturum.

DEM. Fieri nequit, ut iste sit meus anulus: sane signum aliud videtur esse, nisi forte parum cernunt oculi.

IS. Fac sciam quid signi tibi fuerit.

DEM. Bubulæ adipis thrium assatum.

IS. Non illud est.

DEM. Non thrium? quid vero?

IS. Mergus hians super petra loquens pro concione.

DEM. Au! miser ego!

IS. Quid est?

DEM. Aufer hinc procul. Non meum habuit, sed Cleonymi. Hunc autem accipe a me, et penum meam administra.

CLEO. Nondum etiam, ô here mi, obsecro te, priusquam oracula mea audias.

IS. Et mea ergo.

CLEO. Sed si huic credas, cœcum te fieri necesse est.

IS. Et si huic, verpum te fieri necesse est usque ad pectinem.

CLEO. Immo mea oracula dicunt fore, ut imperes universæ terræ, coronatus rosis.

IS. Mea vero dicunt, ut purpureo indutus sago acu picto et coronatus in aureo curru persequaris Smicythem et dominum.

CLEO. Quin abi et affer illa, ut hic audiat ea.

IS. Maxime.

DEM. Tu etiam affer tua.

CLEO. Ecce eo.

IS. Ecce hercle eo: nihil impedit.

CHOR. Jucundissima lux hujus erit die præsentibus et adventan-

tibus, si Cleo perierit: quamvis seniores quosdam morosissimos in digmate litium audivi contradicere: *Si iste non evasisset magnus in Republica, non exstitura fuisse duo ista utilia vasa, pistillum et truam.* Sed hoc etiam illius demiror porcinæ eruditionis: pueri enim, qui cum eo ludum frequentarunt, dicunt ad solam Doricam harmoniam fides eum aptare consuevisse, aliam vero noluisse discere; deinde citharistam iratum abduci eum jussisse, cum hoc dicto: *Harmoniam puer iste non potis est addiscere, nisi quæ nomine refert munera.*

CLEO, ISICIARIUS, DEMUS, CHORUS.

CLEO. En, specta; necdum omnia effero.

IS. Hei mihi! quam valde cacaturio! necdum omnia effero.

DEM. Quænam sunt ista?

CLEO. Oracula.

DEM. Omniane?

CLEO. Miraris? atqui hercle adhuc est mihi una arca plena.

IS. Mihi autem cœnaculum et duo conclavia.

DEM. Facite sciam cujusnam sint hæc oracula.

CLEO. Mea quidem sunt Bacidis.

DEM. Tua vero, cujus?

IS. Glanidis, qui fuit frater Bacidis natu major.

DEM. Nam qua de re sunt?

CLEO. De Athenis, de Pylo, de te, de me, de omnibus rebus.

DEM. Tua vero, qua de re?

IS. De Athenis, de lente, de Lacedæmoniis, de scombris recentibus, de his qui in foro inique metiuntur frumenta, de te, de me: penem iste sibi mordeat.

DEM. Facite ergo, ut ea mihi legatis, illud præcipue, quod de me est editum, quo delector, nempe ut *aquila fiam in nubibus.*

CLEO. Jam ergo audi et huc adverte mentem. *Percipe, Erechthida, rationem oraculorum, quæ Apollo tibi profatus est e penetrali per tripodas venerandos: servare te jussit sacrum canem, serratos habentem dentes, qui prius latrans, et pro te acerrime vociferans, mercedem tibi acquiret; et nisi hoc fecerit, peribit: multi enim ex odio contra eum crocitant graculi.*

DEM. Pol ego haud intelligo, quid hæc sibi velint. Quid enim est Erechtheo cum graculis et cane?

CLEO. Ego quidem sum canis ille: nam pro te latro. Tibi vero dixit Apollo, ut canem me serves.

IS. Non hoc dicit oraculum: verum canis hicce, ut fores tuas, ita etiam oracula arrodit: mihi enim unum est aliud, quod vere de hoc cane dicit.

DEM. Dic ergo: prius autem lapidem capiam, ne me illud de cane mordeat oraculum.

IS. *Animadverte, ô Erechthida, canem Cerberum plagiarium, qui adulans cauda, et te cœnantem observans, exedet tuum cibum, siquando tu hietans aliorsum spectes. Clam autem noctu ingredietur in culinam, et canina voracitate patinas et insulas delambet.*

DEM. Multo melius, ita me Neptunus amet, ô Glani dixisti.

CLEO. Audi, ô bone, tum demum dijudica. *Est mulier, parietque leonem sacris in Athenis, qui pro populo contra multos culices pugnabit, tanquam pro catulis suis stans; quem tu observa, muro exstructo ligneo, et turribus ferreis.*

DEM. Scin' quid hæc significent?

IS. Haud ego hercle.

CLEO. Perspicue Deus tibi dixit, ut me serves. Ego enim tibi sum pro leone.

DEM. Et quomodo me inscio factus es Proleo?

IS. Unum de industria te non edocet ex hoc vaticinio, quod solum ferreus murus est et lignum, in quo te adservare hunc jussit Loxias.

DEM. Quomodo ergo illud dixit Deus?

IS. Istum ut constringas jubet in ligno quinque foraminibus pertuso.

DEM. Hæc vaticinia nunc impleri mihi videntur.

CLEO. Ne credas: invidæ enim cornices crocitant: at tu accipitrem amare memento, qui tibi adduxit vinctos Lacedæmoniorum coracinos.

IS. Hoc quidem periculum temere adiit ebrius Paphlago. Cur id, Cecropida imprudens, habes pro egregio facinore? nam mulier etiam facile ferat onus, si vir sublatum id ei imponat: non tamen pugnaverit; nam cacaverit, si pugnaverit.

CLEO. Sed istuc animadverte, Pylum, quam tibi dixit, ante Pylum. *Est Pylus ante Pylum*—

DEM. Quid istud *Ante Pylum* sibi vult?

IS. Ait se solia in balneo occupaturum.

DEM. Hodie igitur illotus ero.

IS. Ipse enim solia nobis præripuit. Sed istud de classe dicit meum oraculum, ad quod te animum advertere oportet omnino.

DEM. Adverto: tu vero lege, nautis meis quomodo stipendium primo dabitur.

IS. *Ægida, observa canivulpem, ne te decipiat, clam mordentem, dolosam, astutam, callidam.* Scin' quid hoc sit?

DEM. Philostratus est canivulpes.

IS. Non hoc dicit: sed quas naves identidem iste petit veloces ad colligendas ab insulanis pecunias, has vetat ei dare Loxias.

DEM. At quomodo triremis est *canivulpes?*

IS. Quomodo? nempe et triremis est et canis res velox.

DEM. Cur vero *cani* addita est *vulpes?*

IS. Vulpeculis adsimulavit milites, quoniam uvas comedant ruri.

DEM. Esto: vulpeculis autem illis stipendium quod detur ubi est?

IS. Id ego præbebo quoque in tres dies. Sed hoc adhuc audi oraculum, quo te vitare jussit Apollo Cyllenen, ne te illa decipiat.

DEM. Quamnam Cyllenen?

IS. Hujus manum finxit Cyllenen esse merito, quia dicere hicce solet, *Injice in cyllen.*

CLEO. Perperam autumas. Per Cyllenen enim Phœbus recte innuit manum Diopithis. Sed est mihi de te oraculum alatum, ut *aquila fias et omni terræ imperes.*

IS. Mihi autem ut et terræ, et Erythræo mari, utque in Ecbatanis jus dicturus sis lambens conditos cibos.

CLEO. At ego insomnium vidi, et mihi videbatur ipsa Dea e cotyla in populum infundere opes et sanitatem.

IS. Ego etiam, ita me Jupiter amet; quippe mihi videbatur ipsa Dea ex arce descendere, eique noctua insidere, deinde majori e calice infundere utriusque in caput, tuum quidem, ambrosiam, hujus autem, muriam alliatam.

DEM. Iu, iu! nemo profecto erat Glanide sapientior. Quin memet tibi committo, ut senem me cures, et quasi puerum denuo edoceas.

CLEO. Nondum, obsecro te, sed exspecta: nam hordea tibi præbebo et victum quotidie.

DEM. Hordeorum mentionem sufferre nequeo. Sæpe deceptus sum a te et a Theophane.

CLEO. Immo farinam tibi dabo præparatam.

IS. Ego vero parvas mazas jam pistas et pisces tostos: nihil obstabit, quin illico edas.

DEM. Properate igitur perficere, quod vultis. Uter enim vestrûm mihi plus benefecerit, huic ego tradam habenas Pnycis.

CLEO. Curram itaque jam prior.

IS. Non tu hercle, sed ego.

CHOR. O Deme, præclarum utique habes imperium, quandoquidem omnes homines metuunt te, tanquam tyrannum: sed mobilis es, et si quis tibi aduletur, teque decipiat, delectare: tum etiam oratorem semper ore hiante spectas: mens autem tua præsens est absens.

DEM. Mens non inest comis vestris, si me haud sapere existimatis. At ego sic desipio ultro. Nam ipsi mihi voluptas est potitare in dies; et unum alere volo furacem præsidem: hunc autem, quando oppletus est, sublatum percutere soleo.

CHOR. Recte quidem sic feceris, si tibi, ut dicis, prudentia inest in isto more tam multa: si hos data opera, tanquam publicas victimas, alis in Pnyce: deinde siquando tibi desit obsonium, horum aliquem qui pinguis sit, mactas et comedis.

DEM. Spectate, an callide istos circumveniam, qui se sapere putant, et me fallere. Quippe ipsos semper observo, eos, quum furan-

tur, me videre dissimulans: deinde quæcunque de meis furati fuerint, cogo eos rursus evomere, camum eis pro specillo in guttur immittens.

CLEO, ISICIARIUS, DEMUS, CHORUS.

CLEO. Abi hinc in maximam malam crucem.

IS. Tu quidem, ô perdite.

CLEO. O Deme. Ego quidem paratus terdudum sedeo, cupiens tibi benefacere.

IS. Ego vero decies dudum, et duodecies dudum, et millies dudum, et antea dudum, dudum, dudum.

DEM. Ego vero exspectans tricies millies dudum exsecror vos, et antea dudum, dudum, dudum.

IS. Scin' ergo quid facias?

DEM. Si nesciam, tu id mihi dices.

IS. Jube me simul et istum, tanquam a carceribus missos, ex æquo tibi benefacere.

DEM. Hoc agere me par est. Abscedite.

IS. Ecce.

DEM. Currite jam.

CLEO. Subverti haud me sinam.

DEM. Profecto beatus ero oppido hodie amatorum horum opera, nisi delicias faciam.

CLEO. Viden'? ego tibi prior extuli sellam hanc.

IS. At non mensam tu: verum ego multo prior extuli.

CLEO. Ecce ego fero tibi hanc parvam mazam, ex farre illo pistam, quod ex Pylo adtuli.

IS. Ego vero offas panis, quas excavavit ipsa Dea manu eburnea.

DEM. Quam magnum ergo digitum habes, ô veneranda!

CLEO. Ego vero e pisis pultem boni coloris et bonam, quam tudiculavit Pallas, cujus auspiciis Pylum expugnavi.

IS. O Deme, manifesto te respicit Dea: nunc etiam tenet ollam supra te juris plenam.

DEM. Putasne hanc urbem habitari potuisse tamdiu, nisi perspicue ollam supra nos tenuisset?

CLEO. Hoc frustum piscis dedit tibi Dea fugatrix exercituum.

IS. At Virgo patrima carnem in jure elixam, item intestini, et omasi, et ventriculi frustum.

DEM. Pulchre gratiam retulit, pepli memor.

CLEO. Gorgonis capite et crista insignis Dea te comedere jubet de hac placenta in longum ducta, ut remos ducamus et navigemus commode.

IS. Hæc etiam cape.

DEM. Et quid istis faciam intestinis?

IS. Ea tibi consulto misit Dea, ad statuminandas intrinsecus ma-

ves : quippe manifesto respicit classem nostram : cape et poculum duobus vini, tribus aquæ mistum cyathis.

DEM. O Jupiter ! quam suave vinum ! ut facile fert ternas aquæ partes ?

IS. Etenim Tritonia eum ternavit.

CLEO. Accipe nunc a me pinguis placentæ frustum.

IS. A me vero totam placentam hancce.

CLEO. Sed leporinam non habebis unde ei des : at ego.

IS. Hei mihi ! undenam leporinæ mihi copia fiat ! mi anime, nunc scurrile quidpiam inveni.

CLEO. Viden' hancce, ô perdite ?

IS. Parum id curo. Sed enim isti ad me veniunt.

CLEO. Quinam ?

IS. Legati, qui crumenas habent refertas pecunia.

CLEO. Ubi, ubi sunt?

IS. Quid hoc ad te ? nonne omittes hospites ? O Demule, viden' leporinam, quam tibi fero ?

CLEO. Væ misero mihi ! nefarie meam surripuisti.

IS. Etenim tu quoque hercle Laconas illos ex Pylo.

DEM. Dic, amabo, quo commento eam rapuisti ?

IS. Commentum quidem est Deæ : furtum vero meum.

CLEO. At ego periculo meo leporem venatus sum.

IS. Ego vero eum assavi.

DEM. Abi : nam non nisi adponenti gratia est.

CLEO. Hei mihi ! vincar impudentia, perditus.

IS. Cur non dijudicas, ô Deme, uter nostrûm melior vir sit erga te et ventrem ?

DEM. Quonam ergo documento usus, inter vos sapienter dijudicasse videri queam spectatoribus ?

IS. Dicam tibi. Vade et cistam meam tacite comprehende, et explora ecquid insit : hujus itidem Paphlagonis. Sic procul dubio recte judicabis.

DEM. Age videam, quid ergo inest ?

IS. Sed vacuam vides, ô patercule ; omnia enim tibi adtuli.

DEM. Hæc quidem cista populo favet.

IS. Accede igitur etiam huc ad cistam Paphlagonis. Jamne vides ?

DEM. Hei mihi ! quantis bonis repleta est ! quam magnam in ea placentam recondidit : mihi autem tantillum præcisum dedit.

IS. Idem fecit antidhac etiam : ex illis quæ capiebat, pauxillum tibi dabat : ipsus autem sibi majores partes anteponebat.

DEM. O impure, itane me decipiebas, furtum faciens ? *Ego autem te coronis et donis ornavi.*

CLEO. At ego furabar reipublicæ bono.

DEM. Depone ocius coronam, ut isti eam imponam.

IS. Depone ocius, verbero.

CLEO. Minime vero : nam mihi oraculum est Pythicum, declarans a quo solo vinci me necesse sit.

IS. Nempe declarans meum nomen, idque perquam perspicue.

CLEO. Atqui volo documento explorare an congruas cum oraculo: et ex te primum hoc tantum percontabor; quem ludum frequentasti puer?

IS. In culinis concinnabar pugnis.

CLEO. Quid ais? ut oraculo percellitur animus meus! Esto: quid vero apud palæstræ magistrum didicisti?

IS. Furari et furtum abjurare, testesque in oculos intueri.

CLEO. *O Phœbe Apollo Lycie, quid tandem me facies?* Quamnam vero artem exercuisti jam adultior?

IS. Isicia vendebam.

CLEO. Quid præterea?

IS. Futuebar.

CLEO. Væ mihi infortunato! Jam nullus sum. *Tenuis quædam est spes, quæ nos sustinet.* Et mihi hoc tantum dic, utrum in foro isicia vendebas, an ad portas.

IS. Ad portas, ubi salsamenta venum exponuntur.

CLEO. Hei mihi! oraculum adimpletum est. Volutate intro huncce infelicem. O corona, vale: invitus equidem te amitto: habebit te alius, fur quidem non pejor, forte tamen fortunatior.

IS. Jupiter Græcanice, palma tua est.

CHOR. O salve victor, et memor esto, te virum evasisse mea opera. Modicum autem hoc a te peto, ut fiam tibi scriba in judiciis, uti nunc Phanus est.

DEM. Mihi autem, quodnam sit tuum nomen, eloquere.

IS. Agoracritus: nam in foro litigando pastus sum.

DEM. Agoracrito igitur memet committo, eique Paphlagonem hunc trado.

AG. Equidem te, ô Deme, curabo sedulo, ut fatearis te hominem nullum vidisse meliorem me erga Oscitantium urbem.

SEM. Quid pulchrius incipienti opus aut finienti, quam velocium equorum agitatores cantare, nulloque convicio Lysistratum aut Thumantin domo carentem sponte lacessere? Etenim iste, ô bone Apollo, esurit, et uberrimas lacrimas fundens supplex tuam Delphis tangit pharetram, quia summa laborat inopia.

CHOR. Maledicere improbis neutiquam est invidiosum: quin id laudi bonis dabit, qui recte judicat. Quod si autem homo ille, quem par est ex me multa maledicta audire, esset vulgo notus, non facerem mentionem alius amici viri. Nunc itaque Arignotum homo qui ignoret, nemo est, nisi qui nesciat, quid sit album, aut qui sit orthius modus. Huic vero frater est, moribus ei haud germanus, Ariphrades improbus: sed enim sciens prudensque talis est. Est autem non tantum malus, nec enim hoc sensissem, neque pessimus tantum: verum etiam insuper excogitavit quiddam. Linguam enim suam polluit turpibus voluptatibus, in ganeis lambens despuendum illum rorem, et inquinans barbam, et conturbans labra pudendorum, Polymnestea carmina faciens, et consuescens cum Œo-

nicho. Quicunque igitur hominem istum non valde execratur, nunquam ex eodem poculo nobiscum bibet.

SEM. Sæpe nocturnis cogitationibus occupatus fui, et quæsivi, qua de causa tam improbe comedat Cleonymus. Aiunt enim illum more pecudum vorantem bona divitum hominum vix abire a panario: at illos eum orare, ut sibi æque edendi veniam det: *Age, ô præclare, per genua te obsecro, exi et parce mensæ.*

CHOR. Aiunt convenisse triremes ad colloquendum inter se, et unam aliquam earum, quæ maxima erat natu, dixisse: *Nonne auditis, ô virgines, quæ in urbe fiunt? aiunt quemdam petiisse nostrarum centum ad expeditionem in Chalcedonem, civem improbum, vappam Hyperbolum.* Triremibus autem aiunt id visum esse grave et intolerabile, et quamdam earum dixisse, quæ cum viris nondum consueverat: *Pro Averrunce! meus certe navarchus ille nunquam erit; sed si necesse est, a cossis corrosa et putrefacta hic consenescam; nec Nauphantæ Nausonis filiæ navarchus ille sit, ne sit, inquam, ô Dii! si quidem ex picea et lignis sum ego etiam compacta. Si autem Atheniensibus placet illa sententia, videtur mihi optimum nobis esse, si in Thesei aut Eumenidum fanum navigemus, ibique supplices sedeamus. Non enim nobis imperans irridebit urbem: sed naviget seorsum solus in malam rem, si vult, alveos illos, in quibus lucernas vendebat, in mare deducens.*

AGORACRITUS, CHORUS, DEMUS.

AG. Linguis favere oportet et os comprimere, et a testibus citandis abstinere, et fora judicum occludere, quibus ista urbs gaudet, et propter novas prosperitates oportet, ut theatrum Pæanem canat.

CHOR. O qui auxiliator sacris apparuisti insulis et lumen Athenis, quamnam ferens bonam famam venisti, ob quam plateas repleamus nidore?

AG. Populum vobis decoxi, et pulchrum eum ex turpi feci.

CHOR. Et ubi nunc est ille, ô admirandi auctor commenti?

AG. Antiquas incolit violis coronatas Athenas.

CHOR. Qui videre eum possimus? quemnam habet ornatum? et qualis factus est?

AG. Qualis antehac fuit, quando eum Aristide et Miltiade cibum una capiebat: jam autem illum videbitis: crepant enim ab eo vestibuli fores. Sed gratulamini Athenis ob antiquam receptam speciem, Athenis, inquam, admirandis, decantatis, in quibus habitat inclytus ille Populus.

CHOR. O nitidæ, violis coronatæ, præclaræ Athenæ, ostendite nobis monarcham illum Græciæ et hujus soli.

AG. Hic ille est cicadas in capillis gestans, splendens antiqua specie, non calculos redolens, sed pacem, myrrha delibutus.

CHOR. Salve, ô Græcorum Rex: tibi gratulamur: nam bona tibi obtigerunt et civitate digna, et illo in Marathone tropæo.

DEM. O hominum carissime, huc accede, Agoracrite. Quantis me decoquendo bonis adfecisti!

AG. Egone? sed, ô bone, necdum scis, qualis antehac fueris, neque quid feceris: nam pro deo me haberes.

DEM. Quid ergo feci antehac? dic mihi, qualis eram?

AG. Principio quidem, si quando in concione diceret aliquis: *O popule, amator sum tuus, teque colo, et curam tui gero, et consultum tibi solus volo:* his si quis uteretur exordiis, subsiliebas, et jactabas caput férociter.

DEM. Egone?

AG. Deinde ille, te decepto, abibat.

DEM. Quid ais? hæccine mihi fecerunt, nec ego id sensi?

AG. Nam aures tuæ hercle diducebantur instar umbellæ, et rursus contrahebantur.

DEM. Adeone ineptus ego fui et præ senectute delirans?

AG. Quin etiam, quum duo oratores verba facerent, altero dicente *parandam esse classem*, altero autem, *solvendam esse judicibus mercedem;* tunc qui de mercede dicebat, superato illo qui de classe rogationem tulerat, abibat. Heus tu, quid demittis caput? nonne loco manebis?

DEM. Pudet me profecto priorum peccatorum.

AG. At culpa non est tua, ne sis sollicitus, sed eorum, qui te sic decepere. Nunc autem, dic mihi; si quis advocatus scurra dicat: *Non est vobis judicibus panis, nisi hanc causam damnaveritis:* huic patrono quid facies? dic mihi.

DEM. Sublimem tollam et in Barathrum injiciam, e collo ei suspendens Hyperbolum.

AG. Istuc quidem recte et sapienter jam dicis: sed in ceteris quomodo rempublicam ordinabis? age, dic mihi.

DEM. Primo remigibus longarum navium, quum primum in portum appulerint, mercedem integram dabo.

AG. Multis adtritis natibus gratum fecisti.

DEM. Deinde catalogo militum inscriptorum civium nullus in alium transcribetur ordinem studiis fautorum: sed sicut initio erat, ita erit inscriptus.

AG. Istuc momordit clypeum Cleonymi.

DEM. Nec imberbis ullus in foro concionabitur.

AG. Ubi ergo concionabuntur Clisthenes et Strato?

DEM. Adolescentulos illos dico in myropoliis versari solitos, qui sedentes hæc garriunt: *Dexter est Phæax, et solerter eruditus fuit: quippe auditorem oratione quasi constrictum tenet, et quodlibet adsequitur: sententias etiam cudit, et est perspicuus, facileque affectus movet, optime comprimens tumultuantes.*

AG. Nonne tu es pædico istorum locutuleiorum?

DEM. Non hercle; sed cogam istos omnes venatum ire, a faciendis decretis abstinentes.

AG. Accipe ergo hac conditione sellam hanc plicatilem, et pue-

rum coleatum, qui eam tibi gestet, et, siquando videbitur, h· sellam face.

DEM. O me beatum, qui pristinum in statum reducor!

AG. Istuc dices demum, quum tricennales inducias tr tibi. Adeste ocius vos Induciæ.

DEM. O Jupiter supreme, quam venustæ sunt! obsec Deos, licetne cum illis rem habere? quomodo illas cepisti, ar

AG. Nonne eas Paphlago intus absconderat, ne tu eas c nunc itaque tibi eas do, ut rus abeas, tecum eas abducens.

DEM. Paphlagonem autem, qui ista fecit, dic, quo malo mactabis?

AG. Non magno, nec alio ullo, nisi ut artem meam obtineat, et ad portas isicia vendat solus, caninas carnes miscens asininis, ebriusque scortis convicia dicat, et ex balneorum soliis haustam aquam bibat.

DEM. Bene excogitasti id, quo dignus est, nimirum ut cum scortis et balneatoribus digladietur maledictis. At te pro his beneficiis in Prytaneum invito, et in sedem, quam obtinebat impurissimus ille: sequere autem sumta viridi hac veste. Et illum educat aliquis ad exercendam suam artem, ut videant ipsum hospites, quos contumeliis solebat adficere.

CHOR. *(Deest Chori cantiuncula.)*

ARISTOPHANIS

ACHARNENSES.

DRAMATIS PERSONÆ.

DICÆOPOLIS.

PRÆCO.

AMPHITHEUS.

LEGATI *Athenienses.*

PSEUDARTABAS.

THEORUS.

CHORUS *Acharnensium.*

UXOR *Dicæopolidis.*

FILIA *Dicæopolidis.*

CEPHISOPHO.

EURIPIDES.

LAMACHUS.

MEGARENSIS.

PUELLÆ *Filiæ Megarensis.*

SYCOPHANTA.

BŒOTUS.

NICARCHUS.

FAMULUS *Lamachi.*

AGRICOLA.

PARANYMPHUS.

NUNTII.

ARISTOPHANIS

ACHARNENSES.

DICÆOPOLIS, PRÆCO, AMPHITHEUS, LEGATI *Athenienses*, PSEUDARTABAS, THEORUS, CHORUS.

DIC. Quam multa sunt, quæ mihi cor momorderunt! Quæ vero me delectarunt, pauca, perpauca, quatuor omnino. At quæ me cruciarunt, tot sunt, quot litus arenas, et quot Gargara segetes habent. Age videam, quid me delectavit, ob quod merito gavisus fuerim. Scio equidem, quanam re visa cor meum maxime exhilaratum fuit, illis nimirum quinque talentis, quæ Cleo evomuit. Quanto ob hanc rem delibutus fui gaudio! et Equites deamo ob istuc factum, quo quidem Græcia juvatur omnis. Sed contra aliud me excruciavit animi, tragicum quiddam, quum, postquam dudum ore hiante exspectassem Æschylum, præco alta voce dixit: *Introduc, ô Theognis, tuum chorum*. Quam valde putas id meum cor concussisse? sed ob aliud quiddam aliquando delectatus fui, quum Dexitheus ingressus est vitulo certaturus, fidibusque cantaturus Bœotium. At hoc anno tædio enectus fui, et mihi distorsi collum, quum prodiit Chæris, ut Orthium modum tibia caneret. Verum ex quo in balineis me sordibus purgari curo, nunquam supercilia mea sic momordit lixivium, ut nunc, quum tempore legitimæ concionis matutinæ, deserta est Pnyx hæcce. At illi confabulantur in foro, et sursum deorsum fugitant rubrica tinctum funem. Nec Prytanes veniunt. Sed ubi tandem sero advenerint, tum mirum in modum sese invicem trudent, confestim influentes, concurrentes, certantesque de primo subsellio. Pax autem quo pacto fiat, nihil pensi habent: ô cives, cives! At ego semper primus in concionem veniens sedeo: deinde quum hic solus sum, ingemisco, hieto, pandiculor, pedo, dubius hæsito, baculo solum conscribillo, pilos mihi evello, computo, rus spectans, pacis cupidus, urbem exosus, pagum autem meum desiderans, qui mihi nunquam dixit, *Carbones eme*, nec *acetum*, nec *oleum;* nec norat illud *eme*. Sed ipse omnia ferebat, et aberat istud, quod mihi cor dissecat, *eme*. Nunc itaque adveni plane paratus clamare,

obloqui, conviciari oratores, si quis aliud quam de pace dicat. Sed eccos jam Prytanes meridie advenientes. Nonne dicebam? hoc illud est, quod autumabam, in prima subsellia se quisque intrudit.

PRÆC. Procedite ulterius, procedite, ut intra lustratum sitis locum.

AMPH. Jamne aliquis dixit?

PRÆC. Quis verba facere vult?

AMPH. Ego.

PRÆC. Quis tu es?

AMPH. Amphitheus.

PRÆC. Non homo?

AMPH. Non: sed immortalis. Nam Amphitheus erat Cereris et Triptolemi filius; ex illo Celeus nascitur: Celeus autem uxorem duxit Phænaretam aviam meam, ex qua Lycinus natus est, qui me immortalem genuit. Mihi vero soli permiserunt dii inducias pacisci cum Lacedæmoniis. At ego immortalis qui sum, ô amici, viaticum non habeo: non enim mihi subministrant Prytanes.

PRÆC. Eho lictores—

AMPH. O Triptoleme et Celee, mene abripi patiemini?

DIC. O Prytanes, injuriam facitis congregato populo, quum hunc virum abduci jubetis, qui volebat nobis inducias facere, et suspendere clypeos.

PRÆC. Sede tacitus.

DIC. Non faciam, ita me Apollo amet, nisi de pace consultationem mihi proponatis.

PRÆC. Prodeant legati, qui ad Regem missi fuerant.

DIC. Quem regem? tædium enim me cepit legatorum, et pavonum illorum, stolidarumque jactantiarum.

PRÆC. Sile.

DIC. Papæ! ô Ecbatana! quis hic est habitus insolens?

LEG. Misistis nos, Euthymene Archonte, ad Magnum Regem, attributa nobis in singulos dies duarum drachmarum mercede.

DIC. Hei mihi drachmarum!

LEG. Afflictati autem sumus misere, per Caystrios campos oberrando sub tentoriis, in carpentis molliter cubantes, ærumnis confecti.

DIC. Scilicet mecum bene agebatur, quum ad propugnaculum in paleis cubarem.

LEG. Excepti autem hospitio cogebamur bibere e vitrei poculis et aureis phialis merum dulce.

DIC. O Cranai civitas, num sentis, ut te ludificentur legati?

LEG. Barbari enim solos eos esse viros deputant, qui plurimum valent esse et bibere.

DIC. At nos eosdem scortatores et cinædos esse deputamus.

LEG. Anno autem quarto ad regiam pervenimus: sed Rex abierat ventris exonerandi gratia, abducto secum exercitu, mensesque perpetuos octo cacavit in aureis montibus.

DIC. Quanto autem tempore contraxit podicem?

LEG. Plenilunio: deinde abiit domum: tum nos hospitio excepit, nobisque anteposuit integros e clibano boves.

DIC. Et quis vidit unquam boves in clibano tostos? ô jactantiam!

LEG. Atque hercle avem triplo majorem Cleonymo adposuit nobis: nomen autem ei erat *Derisor*.

DIC. Propterea ergo tu nos derides, acceptis duabus drachmis.

LEG. Et nunc venimus adducentes istum Pseudartabam, qui est Regis oculus.

DIC. Utinam, ô Legate, tuum ipsius oculum tundendo excutiat corvus!

PRÆC. Prodeat Regis oculus.

DIC. O magne Hercules! Per deos obsecro, mi homo, stationemne vides, aut circa promontorium flectens navale observas, adeo timide incedis et caute circumspicis? suffultus mihi videtur oculus tuus loro, ut remus in navi.

LEG. Agedum tu eloquere, quæ te Rex misit nuntiaturum Atheniensibus, ô Pseudartaba.

PSEUD. Iartaman exarx' anapissonai satra.

LEG. Intellexistisne quid dicat?

DIC. Non equidem, ita me Apollo amet.

LEG. Ait Regem vobis aurum missurum. Enuntia majore voce et clare aurum.

PSEUD. Non accipies aurum, cinæde Iaona.

DIC. Hei mihi misero! quam clare!

PRÆC. Quid jam dicit?

DIC. Rogas? Cinædos esse dicit Iaonas, si exspectant aurum a Barbaris.

LEG. Nihil istius dicit; sed auri medimnos commemorat iste.

DIC. Quosnam medimnos? tu quidem magnus es jactator. Sed abi: ego autem hunc solus examinabo. Agedum tu dic mihi clare, huic, inquam, homini, ne te tingam tinctura Sardianica; anne aurum nobis mittet Rex Magnus?

(*renuit Pseudartabas.*)

Temere itaque decipimur a legatis.

(*adnuit Pseudartabas.*)

Græco utique more isti viri adnuunt. Nunquam quisquam faciet, quin indidem sint ex hac urbe. Et eunuchorum alter iste qui sit, novi: Clisthenes, inquam, est, Sibyrti filius. O qui culum invenisti calidi consili! talemne, ô simie, habens barbam, eunuchi ornatu nobis huc venisti? Iste vero quis est? num forte Strato?

PRÆC. Sile, sede. Regis oculum Senatus vocat in Prytaneum.

DIC. Nonne hæc ad suspendium aliquem adigant? et tamen hic diutius moror! Istis, si quos hospitio excipere velint, semper patent Prytanei fores. Sed perpetrabo facinus magnum et memorabile. Ubinam est mihi Amphitheus?

AMPH. Eccum adest.

DIC. Tu mihi, sumtis his octo drachmis, inducias paciscere cum Lacedæmoniis soli, et liberis et uxori: vos vero legatos mittite, et auras captate.

PRÆC. Accedat Theorus, qui a Sitalce rediit.

THEO. Eccum.

DIC. Alius jactator hicce prodire jubetur.

THEO. Non multo tempore morati fuissemus in Thracia—

DIC. Non hercle, nisi multam mercedem acciperes.

THEO. Nisi contecta fuisset omnis Thracia nive, et fluvios constrinxisset gelu sub idem tempus, quando hic Theognis certavit tragœdiis. Interea potavi cum Sitalce; et sane supra modum studiosus erat Atheniensium, vereque amator vester: itaque etiam in parietibus scripsit *Athenienses belli*. Gnatus autem ejus, quem civem adscivimus Atheniensem, cupiebat isicium comedere ex Apaturiis, et patrem oravit, ut patriæ succurreret: at ille juravit libans se opem laturum cum tanto exercitu, ut Athenienses dicant: *Quanta multitudo locustarum advenit!*

DIC. Male peream, si quicquam istorum, quæ tu hic dixti, credo, præter locustas.

THEO. Et nunc illam gentem, quæ bellicosissima habetur inter Thracas, nobis misit.

DIC. Istuc quidem jam perspicuum fieri occipit.

PRÆC. Vos Thraces adeste, quos Theorus adduxit.

DIC. Quid hoc mali est?

THEO. Odomantorum exercitus.

DIC. Quorum Odomantorum? Dic mihi, hoc quid erat? quisnam Odomàntis mutilavit penem? quis?

THEO. Isti, si quis eis mercedem dederit duas drachmas, incursionibus infestabunt omnem Bœotiam.

DIC. Hisne recutitis duas drachmas? ingemiscat utique remigum universus populus, sospitator urbis. Hei mihi misero! pereo: ab Odomantis allia mihi populantur. Nonne projicietis allia?

THEO. O improbe, cave ne accedas ad istos, qui alliati sunt.

DIC. Siccine me injuria affici sinitis, ô Prytanes, in patria, idque a barbaris hominibus. Sed interdico, ne concio habeatur Thracibus super mercede. Dico autem vobis ostentum factum esse, et me gutta pluviæ percussit.

PRÆC. Thraces abeant, et adsint post tertium diem: nam Prytanes dimittunt concionem.

DIC. Hei mihi misero! quantum alliati perdidi! Verumenimvero ex Lacedæmone adest iste Amphitheus. Salve Amphithee.

AMPH. Nondum etiam, priusquam currere desiero. Nam fuga me effugere oportet Acharnenses.

DIC. Quid rei est?

AMPH. Tibi ferens inducias huc properabam: sed olfecerunt quidam Acharnenses vetuli, duri senes, iligni, immites, qui olim Ma-

rathone pugnarunt, acerni; mox autem uno ore exclamarunt: *O impurissime, inducias fers, quum vites excisæ sint ab hostibus?* simulque lapides colligebant in pallia. Ego autem in pedes me conjeci; illi vero me persecuti sunt vociferantes.

DIC. Vociferentur sane illi. Tu vero fersne inducias?

AMPH. Fero, inquam, tria hæcce specimina. Istæ quidem sunt quinquennales; cape et gusta.

DIC. Phui!

AMPH. Quid est?

DIC. Non placent mihi, quia redolent picem et apparatum navium.

AMPH. Decennales has ergo cape, casque gusta.

DIC. Redolent istæ etiam perquam acerbe legatos in urbes abeuntes questum de sociorum mora.

AMP. At istæ sunt induciæ tricennales terra marique.

DIC. O festivitas! redolent istæ quidem ambrosiam et nectar; nec jubent commeatum parare in tres dies; palamque et aperte dicunt, *I, quo lubet.* Has accipio et libo et bibo, Acharnensibus multum valere jussis: ego vero solutus bello et ærumnis, rus ibo, ibique agam Liberalia.

AMP. At ego fugere pergam, ne me corripiant Acharnenses.

CHOR. Hac omnis sequere, persequere, et sciscitare de homine ex viatoribus omnibus: nam ad rempublicam pertinet comprehendi hunc hominem. Sed mihi indicium facite, si quis novit quonam se gentium convertit iste qui fert inducias.

SEM. Effugit, abiit, evanuit.

CHOR. Hei mihi misero! O ætatem meam senectam! non sane in mea juventute, quum onustus carbonibus Phayllum assequebar currendo, iste ita facile induciarum gerulus a me tunc agitatus, effugisset, nec tam levi pede se abstulisset. At nunc, quum jam rigent genua mea, et Lacratidæ seni prægravantur crura, effugit.

SEM. At persequi eum oportet. Ne etenim unquam nos irrideat, licet senes simus, gloriando se Acharnenses effugisse, qui, ô Jupiter et dii, cum hostibus meis inducias pactus est, contra quos a me bellum infestum magis magisque augetur, ob vastata mea prædia: nec remittam, priusquam velut juncus ipsis infixus hæream acutus, molestus, infestans eos classe, ne unquam conculcent meas vites.

CHOR. Sed conquirere oportet hominem et lapidibus eum obruere, et persequi e loco in locum, donec inveniatur tandem. Nam ego lapidibus eum petendo satiari non possum.

DICÆOPOLIS, CHORUS, UXOR, FILIA, CEPHISOPHO, EURIPIDES, LAMACHUS.

DIC. Ore favete, ore favete.

CHOR. Silete omnes. Audistisne hunc faventiam imperare? hic

ipsus est, quem quærimus. Sed huc omnes concedite: nam, ut videtur, iste homo sacrificaturus prodit.

DIC. Ore favete, ore favete. Procede paulo ulterius, tu canistrifera: erectum autem phallum statuat Xanthia.

UX. Depone canistrum, ô filia, ut sacra auspicemur.

FIL. Mater, huc mihi porrige trullam, ut pulte perfundam placentam hancce.

DIC. Ista quidem apparastis bene. O magne Dionyse, adnue, ut qui grato animo hanc pompam tibi duxi, et sacrificavi cum familiaribus, prospere agitem Dionysia ruralia, militia defunctus, utque mihi bene cedant induciæ tricennales.

UX. Age, filia, da operam, ut canistrum bella belle portes, vultu austero, thymbramque tuens. O quam beatus erit, qui te inibit, facietque ut mustelæ non minus videantur visire, quam tu, sub lucis exortum! Progredere, et in turba sedulo cave, ne quis clam tuum arrodat aurum.

DIC. Vos, ô Xanthia, erectum oportet tenere phallum pone canistriferam: ego vero subsequens Phallicum accinam: tu vero, mulier, specta me de tecto. Procede. Phalle, Bacchi amice, comissationum socie, noctivage, adulter, puerorum amator, sexto te demum adloquor anno, in pagum meum reversus lubenti animo, postquam inducias mihimet pactus sum, ærumnis et præliis et Lamachis defunctus. Multo enim est jucundius, ô Phalle, Phalle, si quis inveniens lignatricem venustam, Strymodori ancillam, furantem ligna ex Phelleo, sublimem mediam arripiat, humique prosternat, et ibidem permolat, ô Phalle, Phalle. Si nobiscum potaveris, hesterno vino gravis, mane pacis catinum sorbebis: clypeus autem in fumo pendebit.

CHOR. Iste ipse est, iste. Jace, jace, jace, jace: percute impurum istum. Annon jacies, nonne?

DIC. O Hercules! quid hoc est? ollam mihi confringetis.

CHOR. Quin te lapidibus obruemus, ô impurum caput.

DIC. Quamobrem, ô maxime omnium Acharnensium senes?

CHOR. Istuc rogas? impudens es et sceleratus, ô proditor patriæ, qui quum solus ex nobis inducias pepegeris, tamen audes adspicere me.

DIC. Nescitis utique quamobrem pepigerim. Itaque audite.

CHOR. Tene ut ego audiam? peribis. Obruemus te lapidibus.

DIC. Nequaquam, priusquam audiatis. Sed reprimite vos, ô boni.

CHOR. Non me reprimam; neque tu jam verba feceris: nam odi te Cleone adhuc pejus, quem ego aliquando concidam Equitibus in soleas. Ex te autem longam orationem non audirem, qui amicus factus es Laconibus; sed pœnas de te sumam.

DIC. O boni, Laconas missos facite, et audite an recte inducias pepigerim.

CHOR. At quo modo possis id recte factum dicere, si modo se-

mel pepigisti cum illis, quibus nec ara, nec fides, nec jusjurandum certum manet?

DIC. At equidem scio Laconas, quos nimis premimus odio, non esse omnium malorum nobis causam.

CHOR. Non omnium vero, ô nequissime? hæccine audes dicere palam coram nobis? et tamen ego tibi parcam?

DIC. Non omnium, inquam, non omnium. Quin ego, quem videtis, ipse varie ostendere possim, eos etiam in nonnullis injuriam pati.

CHOR. Istud jam verbum acerbum est, et cor meum perturbat, si tu audebis pro hostibus apud nos verba facere.

DIC. Et, nisi dixero, quæ justa sunt, ac populo talia videbuntur, super trunco lanionio posita cervice volo verba facere.

CHOR. Age, ô populares, cur parcimus lapidibus, quin hunc concerpamus ut lanam puniceæ vesti faciendæ.

DIC. En qualis fuligo iracundiæ rursus in vobis exardescit! non audietis, non audietis me, quæso, ô Acharnidæ?

CHOR. Non sane audiemus.

DIC. Indigne ergo mecum agetur.

CHOR. Dispeream, si audivero.

DIC. Nequaquam, ô Acharnici.

CHOR. Scito te jam moriturum.

DIC. Faciam ergo quod vos mordeat. Contra enim occidam illos, qui amicorum vestrorum sunt vobis carissimi. Quippe a vobis habeo obsides, quos jugulabo.

CHOR. Dicite mihi, viri populares, quid minatur hoc verbum Acharnicis? num cujuspiam nostrûm, qui adsumus, gnatum tenet intus conclusum? aut quanam fiducia fretus tam audax est?

DIC. Jacite, si vultis, lapides: at ego hunc perdam; mox autem cognoscam, ecquem vestrûm tangit carbonum cura.

CHOR. Periimus! cophinus iste meus est popularis. Sed ne faxis, quod instituisti: nequaquam ô nequaquam.

DIC. Utique hunc occidam: ejula quantumvis; etenim haud auscultabo.

CHOR. Perdes ergo æqualem istum meum et amicum carbonarium.

DIC. Nec vos, quæ dicerem, auscultabatis modo.

CHOR. At nunc dic, si tibi videtur, vel de Lacedæmoniis ipsis, quodcunque animo tuo collubitum est. Nam istum ego cophinulum haud deseram unquam.

DIC. Jamprimum mihi lapides effundite humi.

CHOR. En tibi humi jacent: tu etiam vicissim depone gladium.

DIC. Sed videndum ne in palliis forte supersint absconditi lapides.

CHOR. Excussi sunt humi. Nonne vides, ut excutitur pallium? sed ne mihi causas finge; verum depone gladium: nam et sinus excutitur hicce, dum saltans in alteram partem convertor.

DIC. Debebatis ergo clamorem omnes tollere, simulque lapides excutere: parum autem abfuit quin pessum irent carbones Parnasii, idque propter imprudentiam suorum popularium: adeoque formidine pressus fuit hic cophinus, ut atri pulveris, ad morem sepiæ, multum mihi cacaverit. Enimvero viris periculosum est tam immiti esse animo, ut statim jaculentur et clamitent, nolintque auscultare æquas conditiones, qualem ego offero, quum volo super trunco lanionio dicere omnia, quæcunque pro Lacedæmoniis dixero: et tamen amo etiam vitam meam ego.

CHOR. Cur itaque non dicis, foras prolato trunco lanionio, quodcunque tandem, ô perdite, dicendum habes tanti momenti? quid enim cogites, audire prorsus aveo. Sed, quemadmodum ipse tibi pœnam decrevisti, huc truncum statue, postque incipe dicere.

DIC. En, videte. Iste est truncus lanionius: vir autem qui verba faciet, hic, ego inquam, tantillus. Clypeo me non muniam hercle; ne id putetis. Dicam autem pro Lacedæmoniis, quæ mihi videantur, quamvis multa timeam. Nam et animi agricolarum scio quam valde gestiant, si ipsos et civitatem laudet homo quispiam jactator, qua jure qua injuria. Atque hic tum non advertunt animum se venundari. Senum item novi ingenium, ut nihil spectent, quam calculo ut mordeant. Ipse quoque quid a Cleone sim passus, scio, propter comœdiam præterito anno editam; nam me in Senatum protractum calumniatus est, et falsa in me effutiit crimina, et magno verborum fragore obtudit, et maledictis perfudit, ut minimum abfuerit, quin perirem, fœdatus ejus conviciis. Nunc igitur primum, antequam verba faciam, sinite me amiciri in modum hominis miserrimi.

CHOR. Quid tam versute et dolose moliris, atque moras nectis? sumas per me licet ab Hieronymo umbrosam aliquam et hirsutam Orci galeam: deinde expande machinationes Sisyphi: nam istud certamen nullam excusationem admittet.

DIC. Tempus nunc est ut fortem animum adsumam, et mihi adeundus est Euripides. Puer, puer!

CEPH. Quis iste?

DIC. Estne intus Euripides?

CEPH. Non intus est, intus est, si mentem habes.

DIC. Quomodo intus, et rursum non intus?

CEPH. Recte, ô senex. Animus quidem foris colligens versiculos non intus est: ipse autem intus in sublimi sedens facit tragœdiam.

DIC. O terbeate Euripide, qui servum habes tam sapienter respondere doctum! evoca ipsum.

CEPH. At fieri hoc nequit.

DIC. Attamen. Non enim abierim: sed pultabo januam. Euripide, Euripidisce, ausculta mihi, si unquam auscultasti cuiquam. Dicæopolis vocat te Chollides, ego, inquam.

EUR. Sed non est otium.

DIC. Sed te huc promoveri jube.

EUR. Sed id fieri non potest.

DIC. Attamen.

EUR. Sed promovebor quidem: verum descendendi non est otium.

DIC. Euripide—

EUR. Quid vociferaris?

DIC. In sublime evectus tragœdias facis, quum idem liceat humi? non temere est, quod claudos fingis. Quid vero? pannos ex tragœdia habes, vestem miserabilem. Non temere est, quod mendicos fingis. Sed per ego te genua obsecro, mi Euripide, da mihi panniculum aliquem veteris fabulæ; nam me oportet recitare Choro longam orationem, quæ quidem mortem mihi adfert, si dixero male.

EUR. Nam quos tibi dem pannos? num illos, in quibus Œneus iste certavit, infelix senex?

DIC. Non Œnei erant, sed adhuc miserioris.

EUR. Vin' cœci pannos Phœnicis.

DIC. Non Phœnicis, non inquam. Sed alius quis erat Phœnice miserior.

EUR. Quasnam homo iste tandem laceras petit vestes? num illas mendici Philoctetæ dicis?

DIC. Non: sed multo magis mendicioris isto.

EUR. Numquid sordidum vis amictum, quem habuit claudus Bellerophontes ille?

DIC. Non Bellerophontes; sed et ille quidem erat claudus, mendicus, garrulus, disertus.

EUR. Novi hominem: Telephum Mysum dicis.

DIC. Telephum inquam: hujus da mihi, obsecro, velamina.

EUR. Tu, puer, da ei laceras vestes Telephi: jacent autem supra Thyesteas, mediæ inter Inus pannos.

CEPH. En accipe.

DIC. O Jupiter, qui omnia perspicis et specularis, adnue ut miserrimum exorner in modum. Euripide, quandoquidem ista indulsisti mihi, da mihi et alia, quæ ad pannos hosce pertinent, Mysium capiti pileolum. Quippe oportet mendicum me adsimulare hodie, esse quidem, qui sum, sed eum non videri; spectatores quidem scire me, qui siem, chorum autem stolidum adstare, ut eum verbulis ludificer.

EUR. Dabo: nam prudenti animo subtilia machinaris.

DIC. Dii tibi bene faciant; Telepho autem, ut ego cupio. Euge! ut jam plenus vocularum fio! sed opus est mihi etiam baculo, qualem mendici gerunt.

EUR. Cape hunc, et abscede a lapideis postibus.

DIC. Vides, anime mi, ut repellar ab ædibus, licet adhuc mihi multa supellectile sit opus: nunc igitur fac instes obnixe petendo, mendicando, et flagitando. Euripide, da mihi sportellam lucernam perustam.

EUR. Quid tibi, ô miser, usus est opere illo plectili?

DIC. Usus quidem nullus: id tamen adsumere volo.

EUR. Molestum esse te mihi scias, et ab ædibus discede.

DIC. Eheu! Dii te perinde, ut matrem tuam olim, felicitent!

EUR. Facesse hinc jam.

DIC. Nondum, obsecro: sed unum modo da mihi caliculum, præfractum cui labrum sit.

EUR. Accipe ista et aufer. Scias vero te molestum esse ædibus.

DIC. Nondum scis hercle, quantis me affictas malis. At, ô suavissime Euripide, hoc tantum da mihi, ollulam spongia obturatam.

EUR. Tu homo, adimes mihi omnem tragœdiam; cape hanc et abi.

DIC. Abeo. Sed quid agam? Etenim unum est adhuc, quo indigeo, quod nisi nactus fuero, perii. Audi, ô dulcissime Euripide: istæc si accipiam, abibo, et non accedam amplius: in sportellam da mihi tenuia olerum folia.

EUR. Perdes me: en tibi. In nihilum redactæ sunt fabulæ meæ.

DIC. Sed nihil amplius petam; verum abibo: etenim molestus sum nimis, non reputans odiosum me fieri regibus. Hei mihi misero! ut perii! oblitus id sum, in quo res omnes meæ sitæ sunt. Euripidisce dulcissime, ô carissime, pessimis exemplis peream, si quid a te petiero amplius, præter unicum, hoc solum, hoc solum. Scandicem da mihi a matre acceptam tua.

EUR. Homo contumeliam dicit. Ædium compinge fores.

DIC. O anime, sine scandice erit eundum. Num scis quantum certamen mox certaturus sis, dum sustinebis pro Lacedæmoniis dicere? procede nunc, anime mi: isti sunt carceres. Restas? non ibis, licet Euripidem imbiberis? laudo te: age nunc, ærumnosum cor meum, illuc abi; deinde caput illic præbe, et dic quæcunque tibi videbuntur, aude, i, procede, age, cor meum.

CHOR. Quid facies? quid dices? Scito jam impudentem te esse et ferreum hominem, qui civitati præbens cervices solus omnibus vis contradicere.

SEM. Homo iste intrepidus rem aggreditur. Eia age, quandoquidem ipsemet cupis verba facere.

DIC. Ne mihi succenseatis, spectatores, si mendicus apud Athenienses dicturus sum de republica in comœdia: nam et comœdia novit quod justum est. Ego autem dicam acerba quidem, sed justa. Non enim nunc me calumniabitur Cleo, quod peregrinis præsentibus civitati convicia dicam. Quippe soli sumus, ludique fiunt in Lenæo: et nondum peregrini adsunt; nec enim tributa veniunt, neque ex urbibus socii: sed soli sumus nunc et perpurgati, omnique carentes gluma; nam civium glumam advenas vocare soleo.

Equidem Lacedæmonios impense odi: atque utinam ipse Neptunus, qui in Tænaro colitur, terræ motu excitato, omnibus subvertat domos: nam et mihi sunt ab illis vites excisæ. Verumenimvero (dicam enim libere, quoniam amici sunt, qui orationi huic intersunt) cur istorum causam in Lacedæmonios conferimus? Nostrum enim quidam, ô viri, non civitatem universam dico; memineritis istud, quod non civitatem dico; sed homunciones pessimi et pravæ notæ, infames, adulterini, semicives calumniis vexarunt Megarenses: et

si quis melopeponem forte videret, aut lepusculum, aut porcellum, aut allium, aut micam salis, *Megarica hæc sunt*, aiebant, et correpta vendebantur eodem die. Atque hæc quidem levia et vernacula. Sed vero Simætham meretricem profecti Megara adolescentes quidam clam rapiunt ebrii: post illa Megarenses dolore exacerbati duas contra surripiunt meretrices familiares Aspasiæ: et inde occepit bellum erumpere Græcis universis, ex tribus inquam scortis. Hinc Pericles ille Olympius præ iracundia fulminabat, tonabat, conturbabat Græciam, leges ferebat scoliorum ad exemplum scriptas, ut Megarensibus nec in Attica regione, nec in foro, nec in insulis, nec in continenti liceret manere. Tum vero Megarenses, quum jam esurirent sensim, Lacedæmonios orarunt, ut eorum ope decretum immutaretur illud propter scorta factum: at noluimus nos, illis sæpe deprecantibus. Hinc jam strepitus armorum exoriebatur. *Dicet aliquis: Non oportuit. Verum, quid oportuit, dicite.* Si quis Lacedæmoniorum profectus navi, per calumniam Seriphiis ademtum vendidisset catellum, sedissetisne domi, neglectis Seriphiis? multum certe abest: immo quam citissime deduxissetis naves trecentas, fuissetque urbs plena tumultu militum, clamoribus de triremium eligendis præfectis, strepitu stipendia accipientium, Palladia deaurantium, trudentium se confertim in porticum, ubi admetiuntur frumenta: plena utribus, scalmorum loris, cados ementibus, alliis, olivis, cepis in reticulis, corollis, sardinis, tibicinis, suggillis: navale vero annon plenum fuisset lignis ad fabricandos remos aptis, clavis sonantibus, coriis foramina, per quæ remi exseruntur, munientibus, tibiis, celeusma canentibus, incitamentis et sibilis? scio utique hæc vos facturos fuisse: *Telephum autem non idem putamus facere? vobis itaque mens non inest.*

SEM. Siccine vero, ô perdite, et impurissime? hæc tu, qui mendicus es, audes in nos dicere, et exprobras, si quis inter nos fuit vitiligator?

SEM. Ita me Neptunus amet, quæcunque dicit justa sunt et vera, nihilque mentitur.

SEM. Ergone, si justa erant, hunc ea dicere oportebat? sed cum magno malo suo hæc ausus erit dicere.

SEM. Eho tu, quo curris? non manebis? nam si percutis hunc virum, ipse mox sublimis rapiere.

SEM. Io Lamache, io fulgur emittens oculis, fer opem, ades, ô terrificas cristas celeri quatiens motu, io Lamache, ô amice, ô tribulis: tum si quis est manipuli ductor, aut dux exercitus, sive oppugnator mœnium, propere succurrat aliquis; nam medius teneor.

LAM. Unde clamorem audivi bellicum? ubi auxilio, ubi tumultu facto est opus? quis Gorgonem e theca excitavit meam?

SEM. O Lamache heros, cristarum et cohortium—

SEM. O Lamache, nonne enim iste homo dudum universæ urbi nostræ maledicit?

DIC. O Lamache heros, ignosce, obsecro, si, mendicus q aliquid dixi, et nugas blateravi.

LAM. Quid ergo in nos dixti? nonne eloquere?

DIC. Haud memini amplius: nam præ metu armorum vertigine laboro. Sed obsecro te, aufer a me terriculamentum clypei tui.

LAM. En.

DIC. Nunc eum huc colloca supinum.

LAM. Jacet.

DIC. Cedo mihi nunc pennam de galea.

LAM. Eccam tibi pennam.

DIC. Tene nunc meum caput, ut vomam. Nauseam enim mihi movent cristæ.

LAM. Heus tu, quid cogitas? vin' tibi hac penna vomitum ciere?

DIC. Quippini? dic mihi ergo cujusnam sit ista penna.

LAM. Alitis est.

DIC. Numquid gloriosi cujusdam?

LAM. Heu! quam mox peribis!

DIC. Nequaquam, ô Lamache. Non enim vi res hæc agitur. Si autem viribus polles, quin me verpum facis? nam bene vasatus es.

LAM. Hæccine tu, mendice, in ducem exercitus dicis?

DIC. Egone mendicus?

LAM. Quis ergo es?

DIC. Quisnam? civis bonus, non ambitiosus; verum, ex quo bellum durat, militans: tu vero, ex quo bellum durat, mercenarius dux es.

LAM. Suffragiis enim me crearunt—

DIC. Cuculi tres scilicet. Hæc itaque ego aversatus, inducias pepigi, quod viderem canos quidem viros in acie; juvenes autem, tui similes, fugitantes laborem, quosdam in Thracia, qui tres drachmas merebant, Tisamenos, Phænippos, et Hipparchidas nequissimos: alios apud Charetem: alios in Chaonia, Geretes, Theodoros, gloriososque Diomenses: alios in Camarina, in Gela, et in Catagela.

LAM. Nam suffragiis erant creati duces.

DIC. Quæ autem causa est, cur vos quidem mercedem accipiatis undecunque, istorum autem nemo? Quæso, Marilade, an tu, qui jam canus es, legationem unquam obiisti, nec ne? renuit: et tamen iste modestus est et laboris amans. Quid vero Dracyllus, et Euphorides, aut Prinides? novitne aliquis vestrûm Ecbatana, aut Chaonas? negant: sed novit ille de Cœsyræ prosapia et Lamachus, quibus nuper, propter stipem non collatam et æs alienum, amici omnes, ut solent qui vesperi aquam per fenestras effundunt qua pedes abluere, dicebant, *Abscede.*

LAM. O plebis licentia! hæccine ergo sunt toleranda?

DIC. Non sane, si Lamachus stipendia non mereat.

LAM. At ego adversum Peloponnesios omnes bellum semper ge-

eosque quavis ratione lacessitos, navibus, terrestribusque copiis, commotos reddam, quantum potero.

DIC. Ego vero prædico Lacedæmoniis omnibus et Magarensibus et Bœotiis, ut emant vendantque in foro meo: sed Lamacho non.

CHOR. Homo iste vincit argumentis, et populum inducit, ut mutata sententia probet inducias: sed accingamus nos ad anapæstos recitandos.

Ex quo poëta noster comicis animum adpulit choris, nondum prodiit spectatoribus dicturus scitum lepidumque se esse. Quoniam autem falso insimulatur ab inimicis apud Athenienses præcipites consili, quasi civitatem ludibrio sibi habeat, populumque proscindat conviciis, opus est ut respondeat illis apud Athenienses mutare solitos consilia. Ergo autumat poëta multorum se vobis bonorum auctorem esse, cujus opera factum, ut non amplius tam facile patiamini vobis a peregrinis verba dari, nec adulatoribus delectemini, nec remisse rempublicam administretis. Antehac autem legati ab urbibus missi, si vellent vos circumvenire, primo *violis coronatos* vos appellabant; quod simulac dixerat quispiam, statim propter *coronas* in primoribus natibus sedebatis. Tum si quis vobis subpalpans diceret, *O nitidæ et pingues Athenæ*, is quam vellet rem conficiebat, ob pinguedinem, qua vos, tanquam apuas, perunxerat. Hæc quia fecit poëta, multorum bonorum causa vobis exstitit: tum etiam ostendit sociarum civitatum incolas, ut populari regantur imperio. Itaque jam ex urbibus tributum vobis adferentes venient, videre cupientes poëtam hunc præstantissimum, qui periculum non refugit quominus diceret Atheniensibus quæ justa sunt. Tam late autem ejus audaciæ fama pervagata est, ut et Magnus Rex, legatos explorans Lacedæmoniorum, sciscitatus fuerit ex ipsis primum, utri classe prævalerent: deinde, utris poëta iste multa convicia dicat: hos enim homines inquiebat meliores futuros, et bello longe superaturos, qui ejus uterentur consiliis. Propterea Lacedæmonii vos ad pacem invitant, et Æginam sibi reddi flagitant, non quod insulam illam tanti faciant, sed ut poëtam hunc e prædiis suis ejiciant. Sed vos neutiquam timeatis, ne quando comœdias docens traducat, et in ludibrium vertat justa consilia: autumat vero se multa bona vos docturum, ut beati fiatis, non suppalpando, non mercedem ostentando fautoribus, non fraudibus aut versutiis fallendo, nec laudibus demulcendo; sed ea ipsa quæ optima erunt docendo. Proinde Cleo machinetur, et quidlibet adversum me struat: nam a meis partibus honestum et justum stabit, nec unquam deprehendar erga rempublicam talis, qualis ille est, timidus et morbosissimus.

SEM. Huc ades, Musa, quæ flagrantem ignis habes vim, acuta Acharnica, qualiter e prunis ilignis favilla subsilit, quando torrendi impositi sunt pisciculi, dum alii Thasiam miscent recentem muriam, alii pinsunt farinam; sic veni rapidum carmen, intensum, agreste, tecum ferens, ad me popularem tuum.

CHOR. Nos senes vetusti civitatem incusamus: non enim pro

dignitate rerum a nobis in prælliis navalibus gestarum alimur in senectute; sed acerba perpetimur a vobis: qui, quando nos senes litibus implicaveritis, ab oratoribus adolescentibus nos sinitis haberi ludibrio, quum nihil simus amplius, sed hebetes et detriti, quibus pro Neptuno Tutore est baculus. Stamus autem murmurantes ad lapideum tribunal, nihil videntes præter nebulam Justitiæ circumfusam. At juvenis, qui secum meditatus est causas orare, cito reum ferit rotundis, quæ copulat, verbis; deinde protractum interrogat, tendiculas verborum statuens, Tithonum lacerans, turbans, vexans: at iste præ senectute labia contrahit; deinde multam debens abit: postea singultit et lacrimat, amicisque dicit: *Quo mihi sandapila erat emunda, hoc multatus abeo.*

SEM. Hoccine modo æquum est senem perdere, canum hominem, apud Clepsydram, qui multos labores cum sodalibus pertulit, et calidum abstersit virilem sudorem, eumque uberem, qui fortem se præstitit Marathone pro republica? Itane vero, quum vigebamus, hostem Marathone persequendo premimus, et nunc ab hominibus improbis premimur criminibus, et condemnamur demum? Quis Marpsias contra hæc aliquid dicet?

CHOR. Quomodo enim æquum est, hominem senio incurvum, qualis est Thucydides, perire, tanquam Scythicæ implicatum solitudini, negotium habentem cum hoc Cephisodemo, loquaci causidico? Quippe miseratus sum, et lacrimas mihi detersi, quum vidi a sagittario vexari senem virum, Thucydidem illum, qui, ita me Ceres amet, quum integer esset ævi, ne Cererem quidem ipsam facile passus fuisset sibi molestam esse: verum primum quidem luctando dejecisset Euathlos decem, clamando autem et vociferando superasset sagittariorum tria millia, tum sagittis confixisset sagittarii ipsius paternos cognatos. Sed quandoquidem nos senes somnum capere non sinitis, decreto publico sciscite causarum cognitiones seorsum fieri, ut adversum senem senex oret edentulusque causidicus, junioribus autem obponatur cinædus et loquax, et Cliniæ filius. Et judicio quidem malos persequi oportet deinceps: at si quis agatur reus, multam irroget senex seni, juvenis autem juveni.

DICÆOPOLIS, MEGARENSIS, PUELLÆ, SYCOPHANTA, CHORUS.

DIC. Isti sunt limites fori mei. Hic mercari Peloponnesiis licet et Megarensibus, et Bœotiis, ea lege ut mihi vendant, Lamacho autem non. Agoranomos autem, qui foro præsint, constituo tres sorte lectos, quibus lora sunto Lepreatica. Huc neque sycophanta ingreditor, nec alius quicunque Phasianus est homo. Ego autem columnam inscriptam formula, juxta quam inducias pepigi, arcessam, ut eam collocem conspicuam in foro.

MEG. Salve forum Atticum, gratum Megarensibus! desiderabam

te, ut matrem, ita me Jupiter amet præses amicitiæ. Sed ô ærumnosæ puellæ miseri patris, ascendite ad mazam, si modo eam alicubi inveniatis. Audite, quæso, et mihi advertite ventrem: utrumne vendi vultis, an esurire pessime?

PUEL. Vendi, vendi.

MEG. Ipse equidem optimum hoc censeo. Verum quis adeo ineptus sit, qui vos emat, damnum manifestarium? sed est mihi Megarica quædam fabrica. Porcellorum ad speciem vos adornabo, et porcellos me ferre dicam. Induite istas porcellorum ungulas, et date operam, ut videamini ex bona scrofa editæ. Nam, ita me Mercurius amet, si domum redieritis, extrema famis et pessima mala experiemini. Age induite et hæc rostra; deinde in saccum sic irrepite: videte autem, ut grunniatis, et *coï* dicatis, et mittatis vocem porcellorum mysticorum. Ego vero vocabo Dicæopolin. Ubi est Dicæopolis? Vin' porcellos emere?

DIC. Quid? homo Megaricus?

MEG. Ad mercatum venimus.

DIC. Quomodo vos habetis?

MEG. Esurimus assidue sedentes ad ignem.

DIC. Atqui hercle suave est ad ignem sedere, si adsit tibicen: verum quid aliud agitis nunc?

MEG. Rógas? sane quum inde ad mercaturam proficiscebar, Provisores id dabant operam, ut quam citissime et pessime periremus.

DIC. Mox ergo liberabimini a malis.

MEG. Quippini?

DIC. Quid aliud vero Megaris agitur? quanti venit frumentum?

MEG. Apud nos eodem honore et pretio est, quo Dii.

DIC. An ergo salem affers?

MEG. Annon vos salinas tenetis?

DIC. Ne quidem allia?

MEG. Quæ, malum, allia, quorum vos semper, quum irruptionem in agrum nostrum facitis, tanquam rustici mures, capita paxillo effoditis?

DIC. Quid ergo fers?

MEG. Equidem porcos sacres.

DIC. Pulchre dicis. Ostende.

MEG. Utique pulchri sunt. Sustolle, si lubet: hem, quam pinguis iste et pulcher!

DIC. Quid hoc rei erat?

MEG. Porcus mehercle.

DIC. Quid ais tu? cujas est hic porcus?

MEG. Megaricus. Annon porcus est?

DIC. Mihi quidem non videtur.

MEG. Nonne hoc absurdum est? spectate hominis incredulitatem! negat hunc esse porcum. Atqui, si placet, mecum da pignus in salem cum thymo tritum, nisi sit iste porcus Græcorum more.

DIC. Porcus est quidem, sed hominis.

MEG. Ita, per Dioclem juro, et quidem mei. Tu vero illos cujus esse putas? vin' grunnientes audire?

DIC. Equidem, ita me dii ament.

MEG. Mitte ocius vocem, porcelle. Non usus est tibi silentio, perditissime: Mercurium adjuro, domum reportaberis denuo.

PUEL. Coï, coï.

MEG. Estne hic porcus?

DIC. Nunc quidem porcus videtur; sed si probe nutriatur quinque annos, cunnus fiet.

MEG. Certo scias, matri exæquabitur.

DIC. Sed ne quidem sacrificari hic potest.

MEG. Quidum? Qua de causa sacrificari non potest?

DIC. Caudam non habet.

MEG. Juvenculus enim est: sed adultus habebit magnam et crassam et rubram. Sed si alere vis, hic tibi porcus bonus est.

DIC. Quam germanus est hujus cunnus alteri!

MEG. Est enim ex eadem matre et ex eodem patre. Si vero crassior factus fuerit, et pullulantibus obsitus pilis, aptissimus erit porcus, qui Veneri sacrificetur.

DIC. Sed Veneri porcus sacrificari non solet.

MEG. Non porcus Veneri? immo solæ deorum omnium: et fit porcorum istorum caro suavissima, cum figitur veru.

DIC. Jamne vero sine matre comederent?

MEG. Ita sane, per Neptunum juro; quin etiam sine patre.

DIC. Quid autem potissimum comedunt?

MEG. Quidquid dederis. Ipsus ab illis quære.

DIC. Porce, porce.

PUEL. I. Coï, coï.

DIC. Comederesne cicer?

PUEL. I. Coï, coï, coï.

DIC. Quid vero? caricasne?

PUEL. I. Coï, coï.

DIC. Tu vero quid? comederesne eas etiam?

PUEL. II. Coï, coï.

DIC. Quam acute ad caricas clamant! Efferat aliquis huc intus caricas porcellis. Anne etiam comedent? Papæ! quanto vorant cum strepitu, ô venerande Hercules! Cujates sunt isti porcelli? nempe ex *Voracia* videntur esse. Sed fieri non potest, ut omnes caricas comederint.

MEG. Nisi quia unam earum sustuli hancce.

DIC. Edepol lepidæ sunt istæ pecudes. Quanti emerim a te hos porcellos? age.

MEG. Alterum quidem alliorum manipulo: alterum vero, si tibi collubuerit, unico salis chœnice.

DIC. Emam abs te. Opperire hic.

MEG. Hæc quidem prospere cesserunt. Mercuri, lucri dator, annue, ut uxorem meam sic vendam, meamque ipsius matrem.

SYC. Heus tu, cujas es?

MEG. Porculator Megaricus.

SYC. Proinde porcellos istos, teque ipsum deferam, tanquam hostiles.

MEG. Ecce iterum hoc ipsum redit, unde nobis exortum est principium malorum.

SYC. Cum magno tuo malo megaricissabis: nonne dimittes saccum?

MEG. Dicæopoli, Dicæopoli, deferor a nescio quo.

DIC. Quis est, qui te defert? vos vero, Agoranomi, nonne excludetis quadruplatores foras? Quid, malum, ô stolide, quadruplare sine funali?

SYC. Annon deferam hostes?

DIC. Cum magno tuo malo, nisi aliorsum abeas, ubi calumniam exerceas.

MEG. Quale hoc Athenis inest malum!

DIC. Bono animo es, Megarice. Age, quo porcellos vendidisti pretio, accipe allia ista et salem; multumque vale.

MEG. Sed valere apud nos moris non est.

DIC. In meum ergo caput vertat, quia minus opportune dixi.

MEG. O porcelli, facite nunc periculum, an sine patre possitis edere mazam cum sale, si modo quis dederit.

CHOR. Sane iste homo beatus est: nonne audivisti, quo evadat consilium illud? lucrum faciet ille in foro desidens; et si quis ingressus fuerit Ctesias, aut delator alius, ejulans sedebit: nec alius quisquam clam obsonans tibi damnum dabit, nec affricabit Prepis impudicitiam suam tibi, nec in turba truderis a Cleonymo; verum læ-nam habens nitidam transibis: nec obviam tibi factus Hyperbolus litibus te implebit: nec in foro ambulans congredietur te Cratinus, semper forficibus cinædice tonsus: nec improbissimus ille Artemo, nimis expeditus arte musica, cui graveolens hircus in alis cubat: neque etiam te ludibrio habebit in foro Pauson ille pessimus, nec Lysistratus, Cholargensium opprobrium, sceleribus, quasi purpura, tinctus, algens et esuriens assidue plus triginta diebus quot mensibus.

BŒOTUS, DICÆOPOLIS, NICARCHUS, CHORUS, FAMULUS Lamachi, PRÆCO, AGRICOLA, PARANYMPHUS, NUNTII, LAMACHUS.

BŒOT. Testis sit Hercules, ut mihi pessime dolet callus humeri. Depone placide pulegium, Ismenia: vos vero, quotquot adestis Thebani tibicines, osseis tibiis inflate canis culum.

DIC. Desine; in malam rem. Non facessent a foribus cra-

brones? unde advolarunt perditissimi ad januam mihi raucisoni tibicines, pulli Chæridis?

BŒOT. Me volente sane, hospes, abierint in malam rem, ita mihi faveat Iolaus: nam inde a Thebis pone me flantes, etiam flores pulegii depulerunt humi. Sed, si lubet, eme quidpiam istorum, quæ fero, gallos gallinaceos, aut cicadas.

DIC. O salve Bœotule, collicum helluo, quid fers?

BŒT. Quidquid omnino boni est apud Bœotos, origanum, pulegium, storeas, ellychnia, anates, graculos, attagenas, phalaridas, regulos, mergos—

DIC. Ergo quasi tempestas, quæ aves sternit humi, venisti ad forum.

BŒOT. Quin etiam fero anseres, lepores, vulpes, talpas, erinaceos, feles, pyctidas, lutras, anguillas Copaicas.

DIC. O qui suavissimum piscem fers hominibus, da mihi copiam illas salutandi, si fers anguillas.

BŒOT. Maxima virginum quinquaginta Copaidum, exi, et huic hospiti gratificare.

DIC. O dilectissima et dudum expetita, venisti desiderabilis comicis choris, grata etiam Morycho. Vos famuli efferte foculum mihi huc et flabellum. Spectate, pueri, pulcherrimam anguillam, quæ desiderata, vix demum sexto venit anno: salutate ipsam, ô filii: prunas autem vobis præbebo, hujus hospitæ gratia. Sed intro aufer ipsam; nunquam enim ego, ne mortuus quidem, sine te velim esse, si cum betis cocta sis.

BŒOT. Hujus autem pretium quo pacto mihi solvetur?

DIC. Hanc dabis mihi tanquam vectigal fori. Sed siquid vendis ex ceteris istis, dic.

BŒOT. Equidem omnia.

DIC. Cedo, quanti ea æstimas? aut alias hinc merces vis reportare domum.

BŒOT. Quidquid Athenis est, quod non sit apud Bœotos.

DIC. Apuas itaque emes et asportabis, aut fictilia.

BŒOT. Apuas, inquis, aut fictilia? atqui hæc sunt illic; sed quod apud nos non est, hic autem affatim.

DIC. Equidem scio: asporta igitur quadruplatorem, sicut vas fictile ligatum.

BŒOT. Ita me Dioscuri ament, scilicet multum lucrifacerem, si abducerem, tanquam simium flagitiis multis plenum.

DIC. Sed eccum commode huc venit Nicarchus iste quempiam delaturus.

BŒOT. Parvæ utique staturæ hic est.

DIC. Sed nihil nisi nequitia.

NIC. Cujusnam sunt istæ merces?

BŒOT. Hujus hominis, mei, inquam, ex Thebis: testis sit Jupiter.

NIC. Itaque hicce ego ista defero, utpote hostilia.

BŒOT. Quid, malum, eo te impellit, ut cum avibus bellum pugnamque ineas?

NIC. Immo te quoque deferam insuper.

BŒOT. Quanam in re læsus?

NIC. Dicam equidem tibi, istorum gratia qui hic adstant: ab hostibus importas ellychnia.

DIC. Itane, quæso, propter ellychnia hominem defers?

NIC. Quippe unum eorum facile incenderet navale.

DIC. Ellychnium incenderet navale?

NIC. Arbitror.

DIC. Quo pacto?

NIC. Bœotius aliquis id infixum blattæ et incensum immitteret in navale per canalem, observato Boreæ flatu vehementiore, et si corriperet naves ignis semel, extemplo flammis collucerent cunctæ.

DIC. O perditissime! itane vero collucerent flammis ob blattam et ellychnium?

NIC. Antestor.

DIC. Comprime ei•os: da mihi sarmenta, ut eum illigem, feratque Bœotus, tanquam vas fictile, ne frangatur inter ferendum.

CHOR. Illiga bene, vir optime, hospiti mercem hanc, ut ne eam inter portandum frangat.

DIC. Id mihi curæ erit, quandoquidem tinnitus ejus arguit garrulum quiddam, et igni ruptum, et diis invisum.

CHOR. Quidnam vero faciet illo?

DIC. Vas erit ad omnia utile: crater malorum, trapetum litium, candelabrum ad reddendæ rationi obnoxios patefaciendos, et calix, in quo negotia mista turbentur.

CHOR. Sed quomodo quis secure utatur ejusmodi vase, cujus continuo strepitu tantopere personat domus?

DIC. Firmum est, ô bone, ut non facile frangatur unquam, si pedibus suspendatur demisso capite.

CHOR. Jam bene satis colligatus est.

BŒOT. Equidem constitui manipulos meos colligere.

CHOR. Itaque, hospes optime, una sustolle hunc etiam prehensum, et ablatum jacito quocunque lubet, aptum ad omnia sycophantam.

DIC. Vix colligavi tandem hominem male perditum. Accipe et sustolle hoc fictile vas, ô Bœotie.

BŒOT. Agedum submitte callosum humerum, Ismeniche, et operam da, ut feras istum caute.

DIC. Nihil utique boni feres, sed tamen id saltem lucri feceris, hoc ferens onus: beatus eris quadruplatorum gratia.

FAM. LAM. Dicæopoli.

DIC. Quis est? quid me vocas?

FAM. Quia postulat a te Lamachus, ut sibi pro ista drachma turdos impertias aliquot ad Choas: postulat etiam ut sibi tribus drachmis vendas anguillam Copaicam.

DIC. Qualis est ille Lamachus, qui anguillam petit?

FAM. Ille terribilis, ille laborum patiens, qui clypeum Gorgone insignitum concutit, motans tres umbrosas cristas.

DIC. Non ei mehercle venderem, etiamsi mihi daret illum suum clypeum: sed ad salsamenta cristas suas motans se conferat: si autem tumultuabitur, Agoranomos advocabo. Ego autem adsumtis his, quæ emi, intrabo *sublatus alis turdorum et merularum.*

CHOR. Vidistis, vidistis, ô cives omnes, virum prudentem et sapientissimum, ut ei nunc, postquam inducias pepigit, omnia coëmere liceat, quæ solent a mercatoribus advehi, quorum alia domi sunt utilia, alia comedentem juvant, tepida cœnæ adposita. Simul etiam magnos spiritus sumit, hasque plumas ante ostium projicit, documento futuras opipari victus: bona huic sponte suggeruntur omnia. Martem ego nunquam excipiam domo, neque apud me unquam Harmodium cantabit mecum accumbens, quia vinolentus et contumeliosus homo est, qui ad nos omnibus abundantes bonis commissabundus irruens, omnia nobis intulit mala, evertens, effundens, et cædens etiam, tametsi eum sæpe invitabamus comites his verbis: *Bibe, accumbe, cape hoc amicitiæ poculum.* At ille multo magis flammam admovebat ridicis, effundebatque nostrum vinum violenter e vitibus.

DIC. O Veneris venustæ, et amicarum Gratiarum socia Pax, mene ignorasse, quam pulchra esses facie? Utinam me et te copulet Amor aliquis, coronatus rosis, ut iste pictus! aut forte putas me nimis esse senem? sed si te prehendam, videor mihi adhuc tria tibi applicaturus commoda: primo quidem ducam viticulæ longum sulcum; deinde juxta hunc tenera germina ficuum, et tertio loco vitis palmitem plantabo ille ego senex, et circa prædium omne seram oleas, ut ambo ungamur oleo festis noviluniis.

PRÆC. Audite populi. More patrio congiis potate ad tubæ clangorem: qui autem exhauserit primus, utrem Ctesiphontis accipiet.

DIC. O pueri, ô mulieres, nonne audivistis? quid agitis? non auscultatis præconi? Elixas facite, torrete, versate in igne, detrahite a verubus carnes leporinas: ocius corollas nectite: cedo vericula, ut figam turdos.

CHOR. Laudo fortunas tuas, ob eam, qua polles, prudentiam, multoque magis, mi homo, ob præsentes epulas.

DIC. Quid ergo dicetis, quando videbitis turdos, ut assabuntur?

CHOR. Arbitror et hoc te recte dicere.

DIC. Sarculo suscita ignem.

CHOR. Audistine, ut more coquino, sciteque et cœnatorie sibi omnia administrari jubeat?

AG. Hei mihi misero!

DIC. Pro Hercules! quis iste?

AG. Homo infortunatus.

DIC. Ergo quo occepisti, perge tua via.

AG. O carissime, quandoquidem induciæ tibi soli pactæ sunt, admetire mihi aliquid pacis, saltem in quinquennium.

DIC. Quid mali tibi accidit?

AG. Interii amisso boum pari.

DIC. Unde?

AG. E Phyla ceperunt Bœotii.

DIC. O termiserum! nihilominus tamen læna amiciris candida?

AG. Qui quidem, ita me Jupiter amet, alebant me fimo bovino, quasi omni genere deliciarum.

DIC. Quid igitur opus est tibi?

AG. Oculos meos corrupi, boves illos deflendo. Sed, si tibi curæ est Dercetes Phylasius, Pace unge mihi oculos ocius.

DIC. At, ô miser, medicinam publice non facio.

AG. Age vero obsecro, unge, si forte boves meos recuperare possim.

DIC. Haud potis est: sed abi ploratum ad Pittali discipulos.

AG. Saltem unam guttam Pacis in istum calamum instilla.

DIC. Ne tantillum quidem: sed quo vis abi et ejula.

AG. Heu me infelicem amissorum boum!

CHOR. Homo iste per suas inducias aliquid nactus est dulcedinis: nec videtur quemquam participem facturus.

DIC. Perfunde has lactes melle: assa sepias.

CHOR. Audin' altam ejus vocem?

DIC. Torrete anguillas.

CHOR. Enecabis me vicinosque fame et nidore et clamore, talia vociferans.

DIC. Torrete ista, et facitote ut pulchre flavescant.

PAR. Dicæopolis.

DIC. Quis iste? quis iste?

PAR. Misit tibi carnes has sponsus quis e nuptialibus epulis.

DIC. Benigne fecit, quisquis est.

PAR. Orat autem, ut, carnium istarum gratia, infundas in hunc alabastrum cyathum Pacis unicum, ne militatum abire cogatur, sed domi manens usque futuat assiduo.

DIC. Aufer, aufer istas carnes, et ne mihi dederis; nam non infunderem, etsi mille drachmas dares. Sed mulier ista quænam est?

PAR. Pronuba est, vult sponsæ nomine aliquid tibi dicere soli.

DIC. Agedum tu, quid dicis?—Quam ridicula, pro dii immortales, est petitio sponsæ, enixe flagitantis a me, ut sponsi penis domi manere queat. Fer huc mihi inducias ut dem ei soli, quoniam femina est, et indigna, quæ belli adficiatur incommodis. Huc age mulier, ampullam porrige.—Scisne quomodo utendum sit isto? Dic sponsæ, quando militum fiet delectus, noctu hoc inungat sponsi mentulam.—Aufer inducias: cedo trullam, ut vinum infundam in congios.

CHOR. Sed eccum huc festinat aliquis contracto supercilio, quasi horrendum quiddam nuntiaturus.

NUNT. I. O labores, et prælia, et Lamachi!

LAM. Quis circum ædes æreis phaleris insignes strepit?

NUNT. I. Proficisci te jubent Prætores hodie sumtis celeriter cohortibus et cristis, et aditus regionis custodire, licet ningat. Nam sub ipsum Choum Chytrorumque festum nuntiavit illis aliquis prædones Bœotios incursionem fecisse in agros.

LAM. O Prætores quanto plures tanto pejores!

DIC. Nonne molesta hæc res est, quum nec festum celebrare mihi licet? ô exercitum bellolamachaicum!

LAM. Væ misero mihi! tune derides me jam?

DIC. Visne pugnare cum Geryone quatuor pennis cristato?

LAM. Ah ah! qualem mihi præco nuntium adtulit!

DIC. Ah ah! mihi vero qualem adportabit iste, qui huc adcurrit?

NUNT. II. Dicæopolis.

DIC. Quid est?

NUNT. II. Ad cœnam propere abi, et fer tecum cistam cum congio; namque te arcessit Bacchi Sacerdos: sed festina: convivas moraris dudum. Cetera enim omnia parata sunt, tori, mensæ, pulvinaria, stragula, coronæ, unguentum, bellaria; scorta adsunt, amyli, placentæ, liba sesamo sparsa, crusta, saltatrices pulchræ, Harmodi deliciæ. Sed quam citissime propera.

LAM. Me miserum!

DIC. Quippe tu magna Gorgone insignisti clypeum tuum. Occludat quis ostium et cœnam paret.

LAM. Puer, puer, effer huc mihi sportam.

DIC. Puer, puer, effer huc mihi cistam.

LAM. Salem thymo intritum fer, puer, et cepas.

DIC. Mihi autem pisces: nam cepas fastidio.

LAM. Folio involutum fer huc mihi salsamentum vetus.

DIC. Et tu mihi, puer, libum in folio: id autem illic assabo.

LAM. Fer huc mihi pennas illas de galea.

DIC. Mihi vero palumbos fer et turdos.

LAM. Pulchra est et candida struthocameli penna.

DIC. Pulchra est et flava palumbi caro.

LAM. Mi homo, desine armaturam meam deridere.

DIC. Mi homo, potin' es, ut ad turdos non respicias?

LAM. Thecam mihi effer, in qua triplex recondita est crista.

DIC. Et mihi da lancem carne refertam leporina.

LAM. Utique crinivoræ tineæ cristas meas corroserunt.

DIC. Utique ante cœnam lactes leporinas comedam.

LAM. Mi homo, potin' es, quin me alloquaris?

DIC. Non te alloquor: sed ego et puer rixamur dudum. Vin' pignus mecum dare, Lamacho judice, utrum locustæ sint suaviores, an turdi.

LAM. Vah! ut contumeliosus es!

DIC. Locustas judicat multo suaviores.

LAM. Puer, puer, hastam deprome et huc effer mihi.

DIC. Puer, puer, fartum intestinum deprome et fer huc.

LAM. Age, vaginam hastæ detraham; tene, puer, obnitere.

DIC. Et tu, puer, istum tene, et obnitere.

LAM. Fer, puer, fulcra mei clypei.

DIC. Mei etiam fulcra effer, panes e clibano.

LAM. Fer huc orbem clypei Gorgonem in tergo habentem.

DIC. Et mihi orbem placentæ caseum in tergo habentem.

LAM. Annon hic derisus est hominibus multus?

DIC. Annon hæc placenta est hominibus dulcis?

LAM. Perfunde tu, puer, æreum clypei umbonem oleo. Video in clypeo imaginem senis, qui reus erit timiditatis.

DIC. Tu melle placentam perfunde. Hic quoque perspicua est senis imago, plorare jubentis Lamachum Gorgasium.

LAM. Fer huc, puer, loricam bellicam.

DIC. Loricam et mihi, puer, effer congium.

LAM. Hac ego adversum hostes pectus muniam.

DIC. Hoc ego adversum compotores pectus muniam.

LAM. Stragulis, puer, alliga clypeum: ego autem hanc sportam sumam et ipsemet mihi gestabo.

DIC. Cœnam, puer, alliga cistæ: ego autem hanc vestem sumam et abibo.

LAM. Clypeum tolle, puer, et ambula. Ningit. Papæ! hiberna hæc negotia.

DIC. Tolle cœnam. Convivalia hæc negotia.

CHOR. Ite jam læti in militiam. Quam dissimiles vias ingredimini! ille quidem bibet coronatus: tu autem algebis et excubias ages. Ille dormiet cum puella formosissima; tu vero penem tibi fricabis.

SEM. Antimachum illum Psacadis filium, historicum et poëtam, ut aperte dicam, male perdat Jupiter: qui me infelicem, festo Lenæorum choragus dimisit incœnatum. Quem utinam aliquando videam sepiæ comedendæ cupidum: et illa tosta, in fartagine stridens, cum sale in mensa jacens, in cœnaculum appellat; deinde quum voluerit ille eam prehendere, canis rapiat et aufugiat.

SEM. Præter istud malum, aliud ei nocturnum eveniat: febricitans domum ex equitatione se recipiat: deinde ebrius quis Orestes furore percitus caput ei comminuat: ille autem lapidem in eum jacere volens in tenebris manu prehendat merdam recens cacatam, faciatque impetum tenens illiusmodi lapidem, tum aberrans scopo, feriat Cratinum.

FAMULUS LAMACHI, LAMACHUS, DICÆOPOLIS, CHORUS.

FAM. O servuli, qui estis in ædibus Lamachi, aquam, aquam in

ollula calefacite, linteola, ceratum parate, lanam succidam, fasciam ligando malleolo pedis. Vir ille vulneratus est sude, dum transiliret fossam, et malleolus ipsi luxatus est, et caput fregit impingens lapidi; et Gorgonem e clypeo excitavit: quum autem terribilis illa pinna cecidisset ad petras, Lamachus horrendum edidit carmen: *O inclytum lumen, nunc extremum te videns linquo lucem meam.* Tantum elocutus, in canalem lapsus, surgit, et in fugitivos quosdam incidit, prædones persequens et hasta premens. Sed eccum adest ipse: ocius aperi januam.

LAM. Attapattata! acerbos dolores et frigus, quibus crucior! Interii miser, hostili percussus lancea. Illud ergo lamentabile et ejulabile mihi esse possit; namque si me videat Dicæopolis vulneratum, illudet mihi, ridebitque meum infortunium.

DIC. Attalattata! Papillæ istæ quam duræ sunt, et similes cydoniis malis! date mihi savium, aureæ, et morsiunculas, et collabellate oscula. Nam congium primus exhausi.

LAM. O tristis casus meorum malorum! heu, heu, vulnera excruciantia!

DIC. Io, io, salve Lamache eques!

LAM. Ah me miserum!

DIC. Ah me ærumnosum!

LAM. Quid tu me blande compellas?

DIC. Quid tu me mordes?

LAM. Miser ego propter duram in prælio symbolam!

DIC. Ergone hoc Choum festo symbolas quis exigebat?

LAM. Io io, Pæan, Pæan!

DIC. Sed non celebrantur hodie Pæonia.

LAM. Prehendite, prehendite meum crus. Papæ! tenete me, ô amici.

DIC. Vos autem meum penem ambæ medium prehendite, ô amicæ.

LAM. Vertigine laboro caput percussus lapide, et tenebræ mihi offunduntur.

DIC. At ego concumbere volo, quia tentigine rumpor, et in tenebris futuere gestio.

LAM. Foras efferte me in domum Pittali pæoniis manibus.

DIC. Ad judices me efferte. Ubi est Rex? date mihi utrem.

LAM. Infixa est meis ossibus dolorifica lancea.

DIC. Videte hunc congium vacuum. Io triumphe!

CHOR. Io triumphe ergo, quandoquidem tu vocas, ô senex!

DIC. Et insuper, meraciore infuso, uno spiritu exhausi.

CHOR. Io triumphe! ô generose, i, sumto utre.

DIC. Sequimini jam cantantes *Io triumphe.*

CHOR. Age sequemur tua causa, Io triumphe! cantantes te et utrem.

ARISTOPHANIS

PAX.

DRAMATIS PERSONÆ.

FAMULI DUO TRYGÆI.

TRYGÆUS.

PUELLÆ *filiæ Trygæi.*

MERCURIUS.

BELLUM.

TUMULTUS.

CHORUS.

HIEROCLES.

FALCARIUS.

CRISTARIUS.

LORICARIUS.

TUBICEN.

GALEARUM FABER.

HASTARIUS.

PUER LAMACHI.

PUER CLEONYMI.

ARISTOPHANIS

PAX.

FAMULI, TRYGÆUS, PUELLÆ, MERCURIUS, BELLUM, TUMULTUS, CHORUS.

FAM. I. Fer, fer turundam quam citissime scarabæo.

FAM. II. Ecce.

FAM. I. Da perditissimo illi.

FAM. II. Atque utinam tu suaviorem hac nunquam turundam comedas!

FAM. I. Da offam aliam ex asinino formatam stercore.

FAM. II. Ecce autem rursus.

FAM. I. Ubi vero est, quam modo ferebas? annon devoravit eam?

FAM. II. Sane hercle. Quin ereptam glomeravit pedibus totamque deglutivit.

FAM. I. Sed quam primum tere multas et spissas.

FAM. II. Viri sterquilinilegi, ferte mihi opem, per deos obsecro, nisi vultis committere, ut præfocer.

FAM. I. Aliam, aliam da pueri cinædi: tritam enim cupere se autumat.

FAM. II. Ecce. Unam quidem, ô viri, suspicionem a me segregaturus mihi videor. Nemo enim dixerit me inter pinsendum mazam comedere.

FAM. I. Phui! fer aliam, et aliam, et aliam; aliasque præterea tere.

FAM. II. Haud equidem hercle. Non enim amplius queo sentinam hanc perpeti: ipsam itaque una cum scarabæo sumam et intro auferam.

FAM. I. Ita edepol in malam rem, et te ipsum insuper.

FAM. II. Vestrûm autem, si quis novit, dicat mihi, unde emere possim nasum non perforatum. Nullum enim opus ærumnosius est, quam scarabæo pinsentem cibum præbere. Nam sus aut canis, ita ut cacaveris, facile et celeriter vorat: iste autem præ superbia fastidit, et comedere non dignatur, nisi toto die teram, eique adponam,

tanquam mulieri, turundam subactam. Sed an desierit edere, speculabor, forem pauxillum sic aperiens, ne me videat. Incumbe, ne desinas unquam edere, usquedum imprudens disrumparis. En, ut pronus vorat execrabilis ille, tanquam luctator, maxillas contorquens; caput interea manusque quodammodo circumducens, ut ii qui crassos rudentes in naves onerarias convolvunt. Res immunda et fœtida et vorax est iste scarabæus. Nec cujusnam deorum sit hoc peculium scio: haud sane Veneris mihi videtur esse nec Gratiarum.

FAM. I. Cujus ergo est?

FAM. II. Haud fieri potest, quin sit hoc signum Jovis Fulgeratoris.

FAM. I. Jam igitur spectatorum aliquis dicat, juvenis forsan opinione sua sapiens: *Quid hoc rei est? Quorsum pertinet iste scarabæus?* Deinde ipsi vir Ionicus aliquis adsidens dicat: *Ad Cleonem, ni fallor animi, pertinet hoc; nam ille impudenter merdam comedit.* Sed domum ingressus scarabæo dabo bibere.

FAM. II. At ego hujus rei rationem pueris, et adolescentibus, et viris, illisque qui viros ætate superant, edisseram, illisque etiam qui ultra communem virorum sortem, longiorem vitæ capiunt usuram. Herus meus novum insanit in modum, non quo vos, sed alio plane novo. Per totum enim diem cœlum suspiciens hianti ore sic increpat Jovem, aitque: O Jupiter, quid vis facere? depone scopas: ne verre Græciam—

TRYG. Eheu! eheu!

FAM. II. Silete: nam ejus vocem audire mihi videor.

TRYG. O Jupiter, quid demum facere nostro populo cogitas? non animadvertis te urbes nostras exhaurire?

FAM. II. Hoc nimirum illud malum est, quod dicebam: nam specimen insaniæ ejus auditis. Quæ autem statim ab initio dixit, quando eum cœpit agitare bilis, audietis. Secum enim hoc in loco ita loquebatur: *Utinam possem recta via ad Jovem pergere!* Deinde tenuibus scalulis fabricatis, eas conscendebat, pedibusque et manibus nitens, in cœlum conabatur scandere, donec præcipiti casu cervices defregit sibi. Postea heri, quum se proruisset, nescio quorsum, foras, domum reversus est cum Ætneo maximo scarabæo, et deinde me ejus equisonem esse coëgit. Atque ipse demulcens eum, tanquam pullum equinum, *O Pegasule mi*, inquit, *generose ales, fac ut me vehens ad Jovem recta voles.* Sed quid agat, spectabo, sic per clathros exserens caput. Hei mihi misero! adeste huc, adeste, ô vicini: herus enim meus sublimis tollitur in aërem, scarabæo, tanquam equo, insidens.

TRYG. Placidus, placidus, sensim, ô scarabæe, ne mihi ferociter nimis incede, statim a principio robore fretus, priusquam sudaveris, et solveris artuum nervos alarum motu vehementi; et ne spira mihi tetrum odorem, obsecro te: sin istuc facturus es, hic potius maneas nostris in ædibus.

FAM. II. O here, mi domine, ut deliras!

TRYG. Sile, sile.

FAM. II. Quorsum, quæso, sublimis volitas temere?

TRYG. Græcorum omnium causa volito, audax molitus insolensque facinus.

FAM. II. Quid volitas? quid frustra insanis?

TRYG. Ore favere decet, et nihil mali omnino mutire, sed bona verba dicere: hominibusque dic ut sileant, atque ut fimeta et cloacas novis lateribus instaurent, podicesque claudant.

FAM. II. Nullo pacto a me impetrabis ut sileam, nisi mihi dixeris, quorsum volare cogitas.

TRYG. Quorsum, nisi ad Jovem in cœlum?

FAM. II. Qua mente?

TRYG. Interrogaturus eum quid de Græcis universis facere constitutum habeat.

FAM. II. Si autem id tibi non declararit?

TRYG. Scribam ei dicam, ut qui prodat Græciam Persis.

FAM. II. Nunquam, ita me Bacchus amet, hoc me vivo facies.

TRYG. Fieri aliter nequit.

FAM. II. Iu, iu, iu! O puellæ, deserit vos solas pater, in cœlum proficiscens clanculum. Sed orate patrem, ô miseræ.

PUEL. O pater, ô pater, ergone vera ædibus nostris fama venit, te cum avibus, me deserentem, ad corvos iturum evanidum? Estne aliquid horum revera? Dic, ô pater, si me amas.

TRYG. Arbitrari licet, ô filiæ; illud autem est certissimum, dolore me premi, quando vos panem petitis, *pappam* me vocitantes, domi autem ne gutta quidem argenti est omnino. Si autem re bene gesta rediero, habebitis mature semper collyram magnam, et cum ea pugnum obsoni loco.

PUEL. Ecqua tibi erit itineris conficiendi ratio? navis enim te non vehet viam hanc.

TRYG. Alatus vehet me pullus: haud navigabo.

PUEL. Quæ vero mens tua est, qui scarabæo juncto veharis ad deos, ô pater?

TRYG. In Æsopi fabulis invenitur, ut solus ille omnium volucrum ad deos pervenerit.

PUEL. Incredibilem memoras fabulam, ô pater, pater, ut olens bestia ad deos venerit.

TRYG. Venit propter inimicitias quas olim cum aquila gerebat, ut ejus ova in præceps devolveret, sicque eam ulcisceretur.

PUEL. Quidni ergo aligerum jungebas Pegasum, ut diis videreris magis tragicus.

TRYG. At, ô misella, duplici commeatu mihi opus fuisset: nunc autem quos ipsus comedero cibos, iisdem hunc alam.

PUEL. Quid si in profundas ceciderit maris undas, quomodo emergere poterit, volucris quum siet?

TRYG. Data opera clavum habeo, quo utar: navis autem mihi erit Naxi fabricatus cantharus.

PUEL. Quis autem te portus fluctu delatum excipiet?

TRYG. Nimirum in Piræeo est Canthari portus.

PUEL. Illud provide ne impingas, et illinc delabaris; deinde claudus Euripidi argumentum præbeas, et trægœdia fias.

TRYG. Mihi quidem hæc curæ erunt: sed valete. Vos vero, quorum gratia istos labores tolero, ne visite, neu cacate cis tres dies. Nam si olfecerit in sublime elatus iste, præcipitem me dabit et spe dejiciet. Sed age, Pegase, lætus incede, aurato freno strepitum excita, micans auribus. Quid agis, quid agis? quo detorques nares ad cloacas? tolle te ipsum audacter a terra, et deinde pernices alas pandens, recta perge ad Jovis aulam, a merda nasum abstinens, et a quotidianis cibis omnibus. Heus tu homo, quid facis, tu, inquam, qui cacas in Piræeo ad lupanar? perdes me, perdes: nonne defodies, et super ingeres terræ quam plurimum, summoque in tumulo plantabis serpillum, et unguentum infundes? nam si hinc delapso gravius mihi quid acciderit, mortis meæ pœnas dabit Chiorum civitas, quinque talentis multata propter tuum culum. Hei mihi! ut paveo! nec amplius joco hoc dico. O machinarie, adverte animum ad me: jam torquet se mihi flatus aliquis circa umbilicum, et, nisi cautionem adhibeas, scarabæo saginam dabo. Sed prope a diis esse me puto, atque jam perspicio Jovis ædem. Ecquis tutelam Jovis januæ gerit? nonne aperietis?

MERC. Unde vocis humanæ ad me accidit sonus? O dive Hercules! quid hoc mali est?

TRYG. Hippocantharus.

MERC. O impure tu et audax et impudens, et impure, et nimium impure, et impurissime, quomodo huc ascendisti, ô impurorum impurissime? quodnam est nomen tibi? nonne dices?

TRYG. Impurissimus.

MERC. Cujas es? dic mihi.

TRYG. Impurissimus.

MERC. Pater tibi quis est?

TRYG. Mihine? impurissimus.

MERC. Haud causam dices, per Tellurem juro, quin moriaris illico, nisi profitearis mihi quid tandem sit nominis tibi.

TRYG. Trygæus Athmonensis, vinitor probus, non sycophanta, nec litium amans.

MERC. Quamobrem vero venisti?

TRYG. Ut carnes hasce tibi ferrem.

MERC. O miselle, satin' salvus venis?

TRYG. O gulose, viden' ut jam tibi non videor esse impurissimus? age nunc voca sis mihi Jovem.

MERC. Eheu, eheu, eheu! quod ne tantam quidem emensus viam prope ad deos accessurus es. Absunt enim, ut qui heri emigrarint.

TRYG. Quo terrarum?

MERC. Perii! *terrarum* ais?

TRYG. Quorsum ergo?

MERC. Perquam procul, in penitissimum abditissimumque cœli recessum.

TRYG. Quomodo ergo tu hic solus es relictus?

MERC. Deorum adservo reliqua vascula, ollulas, tabellas et amphorulas.

TRYG. Sed quapropter emigrarunt dii?

MERC. Quia Græcis irati sunt: ideo quem ipsi antea obtinebant locum, eum Bello incolendum dederunt, eique permiserunt, ut vos tractet plane arbitratu suo. Ipsi autem sursum quam longissime migrarunt, ut ne viderent vos amplius prælíantes, nec supplicantes sibi prorsus sentirent.

TRYG. Sed cur nobiscum ita agi voluerunt? dic mihi.

MERC. Quia belligerare malebatis, pacem illis sæpe conciliantibus. Atque si quando Lacones essent superiores, ipsorum hæc fere erant verba: *Nunc, ita me Castores ament, Atticus pœnas dabit.* Contra si Athenienses meliuscule rem gessissent, venirentque Lacones de pace agentes, vos illico solebatis dicere: *Officiis nobis os sublinitur, ita me servet Minerva*: *Per Jovem minime mos eis gerendus est*: *venient denuo, si Pylum habeamus.*

TRYG. Est illa quidem sermonis nostri genuina forma.

MERC. Quamobrem nescio an Pacem unquam sitis visuri.

TRYG. Quorsum ergo abiit?

MERC. Bellum eam injecit in antrum profundum.

TRYG. In quodnam?

MERC. In istud infimum. Deinde viden' quam multos superingesserit lapides, ut eam nunquam prehendatis?

TRYG. Dic mihi, quidnam ergo mali jam nobis parat?

MERC. Nescio, nisi unum hoc, eum vesperi mortarium immanis magnitudinis intulisse.

TRYG. Quorsum, quæso, isto mortario utetur?

MERC. Contundere in eo urbes cogitat. Sed ibo; etenim, ut opinor, exiturus est: tumultuatur utique intus.

TRYG. Hei misero mihi! age effugiam ipsum: namque sensi quasi mortari bellici sonitum ipse etiam.

BEL. Io mortales, mortales, mortales ærumnosi, quam valde actutum maxillis dolebitis!

TRYG. O dive Apollo, quanta mortari amplitudo! quantum autem malum est solus belli adspectus! An iste est ille quem fugimus, ille truculentus, ille durus, ille divaricatis cruribus firmans gradum?

BEL. Io Prasiæ termiseræ, et quinquies, et decies iterum iterumque, ut peribitis hodie!

TRYG. Istud quidem, ô viri, nihil adhuc ad nos pertinet: malum enim hocce est Laconicæ.

BEL. Io Megara, Megara, ut actutum contereminí, universa in moretum intrita.

TRYG. Papæ, papæ! quam magnos et acerbos Megarensibus injecit fletus!

BEL. Io Sicilia, ut peris tu etiam! Qualis civitas comminuetur misera! age infundam et mel hocce Atticum.

TRYG. Heus tu, auctor sum tibi, ut alio utaris melle. Quatuor obolis hoc venit: parce Attico.

BEL. Puer, puer Tumultus.

TUM. Quid me vocas?

BEL. Male plorabis. Stasne otiosus? nescis enim pugnum istum, ut sit acerbus.

TUM. Hei mihi misero! mi here, num allia indidisti in pugnum?

BEL. Afferesne pistillum curriculo?

TUM. At, ô bone, non est nobis: heri huc commigravimus.

BEL. Nonne vero ad Athenienses curres petitum cursim?

TUM. Curram equidem hercle; sin minus, plorabo.

TRYG. Agite, quæso, quid faciemus, ô miseri homunciones? videte quam magno versemur in periculo. Quippe si pistillum ferens venerit, isto contundet urbes otiose. Sed, ô Bacche, pereat, nec reversus ferat!

BEL. Eho tu.

TUM. Quid est?

BEL. Non affers?

TUM. Quî, malum, afferam? Periit Atheniensibus, vides, pistillum, coriarius, inquam, ille, qui turbabat Græciam.

TRYG. Bene sane, ô veneranda domina Minerva, factum est, quod periit ille, et quidem opportuno reipublicæ tempore, antequam moretum nobis infunderet.

BEL. Non igitur aliud ex Lacedæmone arcessere properabis?

TUM. Hoc ago, here.

BEL. Cito ergo redi.

TRYG. O viri, quid nobis fiet? nunc in summo res est discrimine. Sed si quis forte vestrûm in Samothracia est initiatus, nunc precari decet, ut qui pistillum arcessit, illius distorqueantur pedes.

TUM. Hei mihi misero, hei mihi iterum, iterumque hei mihi!

BEL. Quid est? num non fers nunc etiam?

TUM. Periit enim et Lacedæmoniis pessimum illud pistillum.

BEL. Quomodo, sceleste?

TUM. In Thraciam utendum aliis quum dedissent illud, perdiderunt.

TRYG. Bene, bene factum, ô Dioscuri! forte bene erit: habete bonum animum, mortales.

BEL. Cape rursus hæc vasa, eaque intro aufer: ego vero ingressus pistillum faciam.

TRYG. Nunc hoc ipsum Datidis carmen iterare commodum est, quod ille cantabat aliquando masturbans meridie: *Quam lætor, quam delector, quam gaudeor!* Nunc nobis, ô Græci, tempus se dat opportunum, ut soluti litibus et præliis extrahamus Pacem om-

nibus caram, antequam rursus aliud quoddam pistillum impedimento sit. Sed, ô agricolæ, et mercatores, et fabri, et opifices, et inquilini, et hospites, et insulani, huc adeste omnes populi, sumtis quamprimum ligonibus et vectibus et restibus. Nunc enim arripere licet Boni Geni poculum.

CHOR. Huc accedat quisque strenue ad salutem recta. O Græci, quotquot estis, succurramus, si unquam alias, soluti bellicis aciebus et malis cruentificis. Dies enim illuxit hæc inimica Lamacho. Proinde, si quid est opus facto, dic nobis et impera, quasi architectus aliquis. Non enim potis est ut defatisci hodie mihi videar, priusquam vectibus et machinis in lucem protraxerim illam dearum omnium maximam et vitium amantissimam.

TRYG. Nonne silebitis, ne nimium lætabundi hoc negotio Bellum excitetis intus vestris clamoribus.

CHOR. At nos lætamur, audito isto de extrahenda Pace edicto; longe enim diversum est ab illo, quo toties venire jussi fuimus trium dierum commeatum habentes.

TRYG. Cavete nunc formidantes Cerberum illum, ne ira æstuans et vociferans, ut modo, quum hic erat, impedimento nobis sit, quo minus deam extrahamus.

CHOR. Nemo est, qui eam mihi nunc quovis pacto eripiat, si semel in meas venerit manus.

TRYG. Heu! heu! occidetis me, ô viri, nisi clamorem remittatis. Foras enim se proripiens omnia hæc conturbabit pedibus.

CHOR. Misceat sane, et conculcet omnia, et turbet: non enim facile gaudio moderabimur hodie.

TRYG. Quid hoc mali est? quid accidit vobis, ô viri? Neutiquam, per deos obsecro, corrumpatis saltando pulcherrimum negotium.

CHOR. Equidem hercle saltare non cogito; verum præ voluptate, me non movente, ipsa crura saltitant.

TRYG. Ne amplius etiam: sed desine, desine saltare.

CHOR. En jam desii.

TRYG. Dicis quidem: sed nondum desinis.

CHOR. Unam hanc choream sine me ducere, et non amplius.

TRYG. Hanc unam ergo: at ne præterea saltetis quidquam.

CHOR. Non saltaremus, si quid tibi prodessemus.

TRYG. Sed videte, nondum desiistis.

CHOR. Istuc modo crus dextrum si jactavero, jam tum mehercle desinam.

TRYG. Hoc equidem vobis ita concedo, ut amplius mihi molesti ne sitis.

CHOR. Sed et sinistrum etiam necesse est ut nonnihil jactem. Quippe lætus sum, et lætitia differor, et pedo, et rideo, magis quam si senectam exuissem, quia clypeum effugi.

TRYG. Ne gaudete, quæso, adhuc; nondum enim certo rem scitis. Sed quando prehenderimus ipsam, tunc gaudete, et clamate, et ridete. Quippe tum demum licebit vobis navigare, manere, futuere,

dormire, interesse ludis solemnibus, epulari, cottabo ludere, Sybariticis deliciis frui, *Iu! Iu!* exclamare.

CHOR. Utinam mihi liceat videre hunc diem aliquando. Ærumnas enim toleravi multas, et stramenta, Phormionis peculium. Nec amplius me invenies judicem acerbum et difficilem, nec asperum durumque ingenio, sed mollem me videbis, multoque mitiorem, ubi solutus fuero belli molestiis. Etenim satis longo jam tempore perimus et atterimur, dum vagamur in Lyceum et ex Lyceo cum hasta et cum clypeo. Sed quo facto tibi maxime gratificemur age eloquere: *te* enim imperatorem legit nobis benigna quædam fortuna.

TRYG. Age jam dispiciam, quorsum istos lapides amoliemur.

MERC. O impure et temerarie, quid facere cogitas?

TRYG. Nihil mali; sed id quod Cillicon.

MERC. Periisti homo infelix.

TRYG. Siquidem sortitio fiat: tu enim, qui Mercurius es, sortibus dirigendis quid facturus sis scio.

MERC. Periisti, interiisti.

TRYG. In quem diem?

MERC. Jam statim.

TRYG. At nihil adhucdum emi, nec farinam, nec caseum, tanquam periturus.

MERC. Atqui jam contritus es.

TRYG. Quomodo ergo non sensi me tanta affici voluptate?

MERC. Num scis Jovem prædixisse mortem illi, qui hanc effodiens deprehensus fuerit?

TRYG. Ergone nunc me mori omnino necesse est?

MERC. Scias hoc ita esse.

TRYG. Da igitur mutuas mihi tres drachmas in porcellum; oportet enim initiari me, priusquam moriar.

MERC. O Jupiter fulminator—

TRYG. Per deos obsecro, domine, ne nos indices.

MERC. Nolim silere.

TRYG. Immo per carnes te rogo, quas tibi ultro adtuli.

MERC. At, ô miselle, eradicabit me Jupiter, nisi alto clamore hæc palam fecero.

TRYG. Noli nunc clamare, obsecro te, Mercuriole. Vos vero dicite mihi, quid accidit vobis? sic statis attoniti? ô perditi, ne parcite precibus; sin minus, consilium nostrum clamore denuntiabit ille.

CHOR. Neutiquam, ô domine Mercuri, neutiquam hoc feceris, si quem gratum et acceptum tibi porcellum a me oblatum meministi te comedere, nec meritum illud parvipendas istoc in negotio.

TRYG. Non audis, ut adulentur tibi, ô Rex domine?

CHOR. Ne fias iratus ex propitio supplicibus nobis, ut istam nancisci nequeamus: sed gratificare nobis, ô humanissime, et munificentissime deorum, si detestaris Pisandri cristas et supercilia: sic te victimis sacris, et supplicationibus magnificis honorabimus, ô domine, semper.

CHOR. Immo merito, quoniam ficum meam exciderunt illi, quam ego severam et educaveram.

TRYG. Ita me Jupiter amet, ô bone, merito sane: nam et meam, lapide injecto, sex modiorum capacem cistam frumentariam perdiderunt.

MERC. Deinde, ut ex agris convenere in urbem agricolæ, eodem modo se etiam venales haberi, quo urbani, facile animadvertere; sed quum essent sine uvis, et desiderarent ficus, spectabant oratores: qui quum satis nossent pauperes infirmos esse, et laborare inopia victus, Divam istam sæpius clamoribus suis, tanquam furcillis, abegerunt, quoties illa, regionis hujus amore, sese conspiciendam exhibuit. Ex sociis autem illos quatiebant, qui essent pinguiores et opulentiores, affingentes hujuscemodi causas, *Brasidæ favet.* Tum vos istum falso oppressum crimine, tanquam catuli, lacerabatis. Urbs enim pallida morbo et in metu desidens, quæcunque quis per calumnias parta ei objiceret, lubentissime comedebat. At exteri, quum plagas viderent, quas isti infligebant, auro iis qui hæc faciebant, os obturabant; ita ut illos quidem facerent divites, Græcia autem desolaretur vobis non animadvertentibus. Caput autem istis rebus erat coriarius.

TRYG. Desine, desine, Mercuri domine, horum ne memineris; sed sine istum hominem esse apud Inferos, ubi est: non enim noster est ille vir amplius, sed tuus. Quæcunque igitur dixeris in illum, licet nequam fuerit, dum vixit, et loquax, et sycophanta, et miscuerit omnia et turbaverit, hæc inquam omnia tuis dehinc exprobrabis. Sed cur sileas, ô Diva, dic mihi.

MERC. At hujus rei causam non facile animum inducet ut dicat spectatoribus: est enim iis valde irata, ob ea quæ perpessa est.

TRYG. Tibi saltem dicat ipsa paulum modo.

MERC. Dic mihi, ô carissima, quo erga istos sis animo; age ô mulierum clypeis inimicissima.—Esto: audio. Hæccine expostulas? intelligo.—Audite vos, quamobrem de vobis conqueratur. Ait se ultro venisse post res in Pylo gestas, cistamque adtulisse plenam induciis, sed rejectam fuisse ter in concione.

TRYG. Peccavimus in hac re; sed ignosce: mens enim nostra tunc erat in coriis.

MERC. Audi sis nunc, quod me modo interrogavit, quisnam malevolus ipsi maxime fuerit hic, et quis amicus, qui prælia ne fierent studuerit?

TRYG. Benevolentissimus quidem multo erat Cleonymus.

MERC. Qualis ergo videtur esse in re bellica Cleonymus?

TRYG. Animi fortissimi, nisi quod non est filius cujus ipse ait patris. Nam si quando exeat militatum, statim, quum arma abjiciat, *subjectitius* esse arguitur.

MERC. Adhuc nunc audi, quod me modo interrogavit, quis nunc obtineat suggestum in Pnyce?

TRYG. Hyperbolus illum nunc locum tenet. Heus tu, quid facis? quonam caput tuum circumagis?

MERC. Aversatur populum, indigne ferens, quod malum præsidem sibi adscivit.

TRYG. At non amplius utemur eo; nunc autem quia populus indigebat tutore, nudusque erat, hoc viro interim, tanquam munimento, se præcinxit.

MERC. Quærit, qui tandem ista conductura sint reipublicæ.

TRYG. Prudentiores fiemus quodammodo, quia lucernarum artifex est. Antehac quidem palpabamus res gerendas in tenebris; *at* nunc de omnibus rebus ad lucernam consultabimus.

MERC. O! ô! qualia jussit me ex te sciscitari!

TRYG. Quænam?

MERC. Plurima, etiam vetusta illa, quæ reliquit olim: et primo quidem quid rerum agat Sophocles, percontabatur.

TRYG. Bene ac beate est illi; et tamen evenit ei mirabile quiddam.

MERC. Quid?

TRYG. E Sophocle fit Simonides.

MERC. Simonides? quomodo?

TRYG. Quoniam senex et sordidus lucri causa vel in crate naviget.

MERC. Quid vero? estne in vivis adhuc Cratinus ille sapiens?

TRYG. Mortuus est, quando Lacones irruptionem fecerunt.

MERC. Quid ei accidit?

TRYG. Rogas? animi deliquium passus est: quippe dolori temperare non poterat, quum videret dolium vino plenum frangi. Alia etiam quam multa censes contigisse urbi infortunia? quapropter, ô domina, nunquam a te divellemur.

MERC. Age ergo hac lege accipe Oporam hancce tibi uxorem, deindeque in agris cum illa habitans procrea tibi uvas.

TRYG. O carissima, huc ades, et da mihi copiam tui osculandi. Numquid detrimenti capturus tibi videor, ô domine Mercuri, si longo post tempore Oporam subagitavero?

MERC. Non, si re patrata misturam pulegii biberis. Sed quamprimum hancce Theoriam suscipe, et ad Senatum perduc, cujus quondam erat.

TRYG. O beate tu Senatus ob hanc Theoriam quantum sorbebis jusculi per triduum! quam multa comedes viscera cocta et carnes! sed, ô amice Mercuri, vale multum.

MERC. Tu quoque vale, mi homo; lætus abi, et memor esto mei.

TRYG. O scarabæe, domum, domum avolemus.

MERC. Non est hic, ô bone.

TRYG. Quorsum ergo abiit?

MERC. Currum Jovis subiit, et fulmen gerit.

TRYG. Unde ergo miser ille istic habebit cibos?

MERC. Ganymedis ambrosiam comedet.

TRYG. Age, obsecro, miserere supplicis eorum vocis, quoniam majori etiam te quam antehac cultu dignantur.

MERC. Furaciores enim nunc sunt quam antehac.

TRYG. Atque tibi indicabo rem atrocem et magni momenti, quæ contra deos omnes suscipitur.

MERC. Age, sodes, eloquere: forte enim permoveris me.

TRYG. Namque Luna et veterator ille Sol vobis insidiantur a longo jam tempore: Barbaris produnt Græciam.

MERC. Curnam vero id faciunt?

TRYG. Quia hercle nos quidem vobis sarificamus: istis autem barbari sacrificant. Quocirca, ut par est, vellent vos omnes perire, ut sacra, quæ ceteris diis offerri solent, acciperent ipsi omnia.

MERC. Hæc ergo causa est, cur dudum dies imminuerunt clanculum, et orbem arroserunt aurigatione subdola.

TRYG. Rem hercle loquere. Proinde, amice Mercuri, adjuva nos alacri animo, et illam una nobiscum extrahe. Atque tibi magna illa Panathenæa celebrabimus, ceterasque omnes deorum ferias, ita ut deinceps in honorem Mercuri agitentur Mysteria, Diipolia, Adonia: tum ceteræ urbes a malis liberatæ Averruncatori sacrificabunt Mercurio ubique: aliaque præterea multa habebis bona. Primum autem dono tibi phialam hancce do, ut ea libare possis.

MERC. Hei, quam misericors semper sum vasorum aureorum gratia! Vestrum deinceps negotium est, ô viri: age cum ligonibus ingressi ocius lapides amovete.

CHOR. Hoc agemus: tu vero nobis, ô deorum sapientissime, adsta, et, ut fabrûm præfectus, quidquid facto opus sit, impera: ceterum invenies nos ad ministrandum non ignavos.

TRYG. Agedum tu ocius porrige phialam, ut opus auspicemur deos precati.

MERC. Libatio fit, libatio: ore favete, ore favete.

TRYG. Inter libandum precamur, ut præsens dies fiat multorum bonorum Græcis omnibus initium; quique promto animo funes nobiscum contigerit, ille vir ut nunquam sumat clypeum.

CHOR. Edepol ne clypeum sumam: sed in pace potius degam ætatem, habens amicam et fodicans carbones.

TRYG. Quisquis autem bellum præoptat, is nunquam desinat, ô dive Bacche, e cubitis suis telorum cuspides eximere.

CHOR. Tum si quis cupiens ordines ducere, tibi lucis usuram invidet, ô diva Pax, in præliis idem ei contingat, quod Cleonymo solet.

TRYG. Tum si quis hastarum faber, aut institor clypeorum, ut merces suas melius vendat, bellum cupit, is a prædonibus captus nihil nisi hordeum comedat.

CHOR. Tum si quis imperator esse volens non adjuverit, aut servus aliquis transfugere ad hostes parans, in rota versetur et flagris cædatur: nobis vero bona eveniant ΙΗ ΠΑΙΩΝ ΙΗ.

TRYG. Aufer istud ΠΑΙΕΙΝ et dic tantum ΙΗ.

CHOR. IH, IH ergo, IH tantum dico.
TRYG. Mercurio, Gratiis, Horis, Veneri, Cupidini—
CHOR. Et Marti.
TRYG. Non, non.
CHOR. Nec saltem Enyalio?
TRYG. Non.
CHOR. Subtendite quisque, et funibus deducite lapidem.
MERC. O eia.
CHOR. Eia magis.
MERC. O eia.
CHOR. Eia adhuc magis.
MERC. O eia, ô eia.
TRYG. Sed pari jugo non trahunt viri. Nonne simul incumbetis? ut turgentes simulato nisu operam frustramini! male plorabitis, vos Bœotii.
MERC. Eia ergo.
TRYG. Eia ô!
CHOR. Agite vos etiam una trahite.
TRYG. Ergone non traho, et ex fune pendeo, et incumbo, et serio rem gero?
MERC. Qui fit ergo, ut non procedat opus?
CHOR. O Lamache, injurius es, qui nobis obstas hic sedens: nihil opus est nobis, ô bone, tua Gorgone.
MERC. Nec isti traxerunt. Dudum est, quum Argivi nihil aliud curant, quam ut irrideant eos, qui conflictantur ærumnis, præsertim quum bifariam mereant stipendia.
TRYG. Sed Lacones, ô bone, trahunt strenue.
MERC. Scinne vero, ut trahant? quotquot eorum ligna tractant, ii soli enixe incumbunt; sed non sinit ærarius faber.
CHOR. Nec Megarenses quicquam agunt; trahunt tamen, perquam avide diducentes rictum, catulorum instar dum ossa arrodunt, quippe qui fame mehercle pereant.
TRYG. Nihil promovemus, ô viri: sed uno animo omnes nos denuo adniti oportet.
MERC. O eia.
TRYG. Eia magis.
MERC. O eia.
TRYG. Eia mehercle.
MERC. O eia, ô eia.
CHOR. Parum sane promovemus.
TRYG. Nonne indignum est alios quidem tendere et trahere, alios vero retrahere? Plagas accipietis vos Argivi.
MERC. Eia ergo.
TRYG. Eia ô!
CHOR. Quam malevoli sunt quidam inter nos!
TRYG. Vos ergo, qui pacis cupiditate flagratis, trahite fortiter.
CHOR. Sed sunt, qui impediunt.

TRYG. Viri Megarenses, nonne malo cruciatu hinc facessetis? odit enim vos Dea, alliorum memor, quibus illam unxistis primi. Vobis etiam Atheniensibus edico, ut desinatis isti adhærere parti, unde nunc trahitis: non enim nisi judiciis exercendis occupati estis. Sed si cupitis illam extrahere, ad mare nonnihil recedite.

CHOR. Agite, ô viri, capessamus jam opus nos soli agricolæ.

MERC. Procedit sane negotium multo magis vobis, ô viri.

CHOR. Ait procedere negotium: sed enitere quisquis ades.

TRYG. Profecto soli agricolæ opus extrahendo peragunt, et nemo alius.

CHOR. Age nunc, age quisque. Atqui jam prope est: ne ergo remittamus, sed intendamus fortius: jamjam confectum est negotium. O eia nunc, ô eia omnes; ô eia eia, ô eia eia, ô eia eia, ô eia omnes.

TRYG. O Diva uvarum datrix, qua te compellem oratione? unde sumam verbum decies mille amphorarum capax, quo te salutem? non enim habeo domo. O salve, Opora, et tu etiam ô Theoria. O qualis est vultus tibi, ô Theoria! ô quale et quam suave spiras intimo corde, dulcissimum, quasi vacationem militiæ et unguentum! num ergo similis est odor sportæ militaris?

CHOR. Abominor inimici hominis infestissimum vas textum vimine: illud enim olet ructum acidum cepæ; hæc autem olet poma, convivium, Dionysia, tibias, tragœdos, Sophoclis carmina, turdos, versiculos Euripidis—

TRYG. Plora tu quidem, qui eam falso insimulas: non enim delectatur forensium oratiuncularum artifice.

CHOR. Hederam, qualum quo mustum percolatur, balantes oves, sinum mulierum ad furnos cursitantium, ancillam temulentam, inversum congium, aliaque multa et bona.

MERC. Age adspice nunc, ut inter se confabulantur civitates reconciliatæ, et rident lubenti animo, tametsi sunt omnes mirum in modum suggillatæ, et cucurbitulas cuti inhærentes habent.

TRYG. Et horum etiam spectatorum intuere vultus, ut cognoscas singulorum artem.

MERC. Hei miser! Istum enim cristarum artificem nonne vides semet vellicantem? ille autem qui ligones factitat obpedit jam huic ensium fabro.

TRYG. At falcarius nonne vides ut gaudeat, et hastarum fabrum ut digito infami notet?

MERC. Age nunc jube agricolas abire.

TRYG. Audite populi: agricolæ abeant, sumtis rusticis instrumentis, in agrum quam citissime, sine hasta et sine gladio, et sine jaculo. Nam omnia jam plena hic sunt pacis antiquæ: sed unusquisque eat ad opus faciendum in agrum cantato Pæane.

CHOR, O dies optata justis et agricolis, postquam te lubens adspexi, convenire volo vites; atque etiam ficus, quas ego sevi junior, salutare animus est nobis longo post tempore.

TRYG. Nunc igitur, ô viri, adoremus primo Deam, quæ nobis ademit cristas et Gorgonas: post illa danda opera ut festino gradu abeamus domum, quisque ad suam villam, mercati nonnihil salsamenti melioris in agrum.

MERC. O Neptune, quam pulchra adspectu eorum caterva! quam densa et compacta, instar mazæ et cœnæ collatitiæ!

TRYG. Namque mehercle si splendens bene instructus sit malleus, et tridentes rastri refulgeant ad solem, eorum ope pulchre conserantur ordines: atque adeo jam cupio ire in agrum, et longo post tempore vertere rastro agellum. Sed, ô viri, revocate in memoriam pristinam illam vivendi rationem, quam præstabat ista olim vobis, et caricas constipatas, et ficus, et myrtos, mustumque illud dulce, pratumque violarum illud ad puteum, et olivas, quarum flagramus desiderio, et pro istis hanc nunc Divam salutate.

CHOR. Salve, salve, ô carissima; quam cupidis advenisti nobis tui! domiti enim et victi sumus tui desiderio, te Deam cupientes in agrum remeare. Quippe nobis eras maximum emolumentum, ô expetita omnibus, quicunque rusticam terebamus vitam: sola enim nos juvabas. Nam multis fruebamur olim, te vigente, rebus dulcibus, quæ sine sumtu et gratæ accidebant. Quippe rusticis eras recens hordeum fresum et salus. Itaque tibi et vites, et teneræ ficus, ceteræque omnes stirpes adridebunt, te cupide recipientes. Sed ubinam a nobis abfuit istæc multo isto tempore? hoc nos edoce, ô deorum benevolentissime.

MERC. O sapientissimi agricolæ, mea jam percipite verba, si vultis audire hanc, quomodo perierit. Prima quidem causa fuit Phidias adversa fortuna usus; deinde Pericles metuens ne in partem veniret ejusdem infortuni, quia formidabat indolem vestram, præfractumque ingenium, priusquam aliquid mali pateretur, ipse inflammavit rempublicam: quippe injecta parva scintilla decreti Megarici, excitavit tantum bellum, ut præ fumo omnes Græci lacrimarent, quique illic, quique hic sunt. Ut autem primum semel audivit vitis, crepuit, et cadus percussus iracunde recalcitravit cadum. Non amplius erat quisquam, qui hæc sedaret: ipsa autem Pax disparuit.

TRYG. Hæc sane, ita me Apollo amet, ex nemine resciveram, nec quomodo cum ea conjunctus esset Phidias, audiveram.

CHOR. Nec ego, nisi nunc: propterea ergo formosa erat Pax, utpote genere illi conjuncta: multa sane nobis latent.

MERC. Deinde postquam cognorunt civitates, quibus imperabatis, vos esse vobis invicem exasperatos, dentesque restringere, omnia in vos machinabantur tributorum metu, et pecuniarum largitionibus in partes suas adducebant Lacedæmoniorum primores: isti autem, utpote homines sordidi appetentes lucri, exterosque decipere sueti, hac turpiter abjecta, bellum arripuerunt: deinde illorum lucra agricolis erant intertrimento. Nam triremes hinc missæ ad ulciscendas injurias, hominum etiam immerentium ficus comedebant.

TRYG. Quomodo ergo descendam ego?

MERC. Bono animo es, recte: hac, juxta ipsam Deam.

TRYG. Adeste, vos puellæ; sequimini me ocius: nam plurimi vos exspectant cupidi arrecto pene.

CHOR. Sed abi lætus: nos autem interea hanc supellectilem comitibus servandam committamus: quippe solent præcipue circa scenas plurimi fures morari occulti, et mala patrare. Sed tu custodi hæc strenue: nos autem spectatoribus dicamus ex instituto nostro quæcunque nobis ratio suadet atque animus.

Equidem oportebat ut, si quis comicus poëta in digressione ad spectatores per anapæstos se ipsum laudaret, illum verberarent lictores: sin, ô Jovis filia, æquum est, quempiam honore adfici, qui præstantissimus hominum et celeberrimus evaserit in arte comœdias docendi, poëta noster magna se laude dignum esse ait. Primo enim solus omnium effecit, ut quos habet æmulos, ii desierint pannos mendicorum irridere, et cum pediculis belligerare: deinde Hercules illos pinsentes, et famelicos, et fugitivos, et fraudulentos, et se consulto verberibus offerentes, collutulatos expulit primus: servos etiam facessere coëgit, quos semper producebant flentes, idque eapropter, ut conservus ridens alterius plagas sic eum interrogaret; *O miser, quid accidit cuti tuæ? num hystrix invasit tibi in latera cum magno exercitu, tergumque tuum exscidit et vastavit?* Sublatis his ineptiis, odiosisque et ignobilibus nugis, magnam fecit artem vobis, quam ædificavit, et alte quasi turribus eduxit verbis magnificis, et sententiis, dicteriisque haud trivialibus; operam non abutens perstringendis privatis homuncionibus, mulieribusve: sed herculeo quodam impetu maxima monstra aggreditur, transcendens coriorum fœtores tetros et cœni commoti minas. Et primum quidem omnium oppugno ipsam illam serratis dentibus immanem beluam, cujus ab oculis terribiles micabant Cynnæ radii, caput autem ejus circumlambebant centum capita perditissimorum adulatorum; quæ vocem habebat torrentis stragem edentis, odorem phocæ, coleos Lamiæ illotos, culumque cameli. Hujuscemodi viso monstro non extimui, sed pro vobis pugnans et pro insulis, obstiti ei semper. Quapropter nunc vos æquum est reddere gratiam mihi, et memores esse. Etenim antehac, quum rem ex sententia gessissem, non obambulabam palæstras, puerosque solicitabam; sed sumta supellectile statim abibam, in paucis molestus, in plerisque delectabilis, servato in omnibus officio. Proinde fautores me habere decet et viros et pueros: calvos etiam admonemus, ut suo studio nos adjuvent in adipiscenda victoria. Unus enim quisque dicet, me victore, ad mensam et in conviviis: *Porrige calvo illi, da calvo illi de bellariis aliquid, et ne detrahe quicquam præstantissimo poëtarum, viro qui frontem habet.*

SEM. Musa, tu, bello repudiato, mecum, cum amico tuo, choreas exerce, Deorum celebrans connubia, hominumque convivia, et beatorum epulas: tibi enim hæc in primis curæ sunt. Si autem Carcinus venerit, et tecum oraverit, ut cum filiis suis choreas instituas,

ne obtemperes, nec eas adjutrix illis: sed puta omnes e... ces domesticos, saltatores brevicervicos, statura nanos, caprinorum stercorum ramenta, machinarum inventores. Etenim dixit eorum pater, illud, quod præter spem sibi obtigerat argumentum fabulæ, a mustela vesperi strangulatum fuisse.

SEM. Tales decet Gratiarum pulchricomarum hymnos celebres sapientem poëtam cantare, quando vere novo hirundo sessitans voce perstrepit, et chorum non habet Morsimus, neque Melanthius: cujus acerbissimam vocem garrientis audivi, quum tragicum chorum haberent frater ejus et ipse, ambo Gorgones gulosæ, batidispices, Harpyiæ, anuum fututores, impuri, olentes hircum, piscium pernicies: quos despue screatu magno et largo, diva Musa, et mecum læta festivitatem celebra.

TRYGÆUS, FAMULUS, CHORUS, HIEROCLES.

TRYG. Quantæ molis erat pervenire usque ad deos! mihi hercle fesso dolent oppido crura. Parvi utique desuper intuenti mihi videbamini. De cœlo quidem spectanti videmini sane maligni, hinc autem multo maligniores.

FAM. Venistin', ô here?

TRYG. Ut ego audivi ex quodam.

FAM. Qualem expertus es fortunam?

TRYG. Dolent mihi crura, magnum iter emenso.

FAM. Age dic nunc mihi.

TRYG. Quidnam?

FAM. Vidistin' alium quempiam hominem in aëre vagantem præter te ipsum?

TRYG. Non, nisi forte duas aut tres dithyrambicorum poëtarum animas.

FAM. Quid autem faciebant?

TRYG. Volitantes colligebant prooemia nescio quæ, natantium in aëre virorum nugas.

FAM. Non ergo illud esse verum in aëre deprehendisti, quod vulgo dicunt, nos stellas fieri, quando quis nostrûm moritur?

TRYG. Maxime.

FAM. Ecquænam est illic nunc stella?

TRYG. Ion Chius, qui olim hic fecit canticum illud *Eoum*, tanta cum approbatione, ut eum statim omnes *Eoum sidus* appellarent.

FAM. Quænam ergo sunt illæ discurrentes stellæ, quæ ardentes cursitant?

TRYG. Sunt illæ quædam e stellis divitibus, quæ a cœna redeunt laternas habentes, et in laternis ignem. Sed adsume ocius istam et introduc eam, et solium elue, et aquam calefac, et sterne mihi atque huic genialem lectum: hisque peractis redi huc. Ego autem alteram hancce reddam Senatui interea.

Jadenam vero has accepisti ?

TRYG. Unde? nempe ex cœlis.

FAM. Haud ego jam deos faciam trioboli, si lenocinium faciunt, uti nos homines.

TRYG. Non quidem ita solent: sunt tamen inter illos quidam, qui ex hoc quæstu sibi victum parant.

FAM. Age ergo eamus. Dic mihi, aliquidne huic comedendum dabo?

TRYG. Nihil. Nam nolet comedere, nec panem, nec mazam, solita semper apud superos ambrosiam lingere.

FAM. Ain' *lingere?* Ergo ei pelvis etiam paranda est.

CHOR. Sane feliciter senex iste, quantum videre licet, nunc rem gerit.

TRYG. Quid ergo, quum sponsum me videbitis nitidum?

CHOR. Dignus eris, quem omnes beatum prædicent, mi senex, rursus juvenis factus, unguento delibutus.

TRYG. Opinor. Quid vero, quando cum illa concumbens papillas prehendam?

CHOR. Fortunatior videberis, quam Carcini strobili.

TRYG. Nonne vero merito? qui scarabæo invectus servavi Græcos, ita ut omnes in agris degentes tuto jam futuant et dormiant.

FAM. Lavit puella, et recte se habent circa nates omnia? placenta cocta est; libum sesaminum conficitur; ceteraque parata sunt omnia: sed pene opus est.

TRYG. Age ergo reddamus Theoriam hancce Senatui propere.

FAM. Quænam est hæc mulier? quid ais?

TRYG. Theoria illa est, quam nos aliquando madidi subagitavimus, Brauronem eam deducentes: hoc certo scias, et vix potuit capi.

FAM. O here, quantam culus iste quinto quoque anno voluptatem adfert!

TRYG. Eia, quis vestrûm est justus? quisnam? quis hanc ad se receptam custodiet Senatui? Heus tu, quamnam hic delineationem facis?

FAM. Quid, malum, rogas? ad Isthmia tentorium peni meo designo.

TRYG. Nondum dicitis vos, quis sit custoditurus? Huc ades tu; deponam enim te in medium adductam.

FAM. Iste innuit.

TRYG. Quis?

FAM. Rogas? Ariphrades, obsecrans ut ad se adducatur.

TRYG. Sed, ô stulte, succum ejus lambendo hauriet irruens. Agedum tu depone prius hanc supellectilem humi. Senatus, vosque Prytanes, videte hanc Theoriam: spectate quanta bona vobis adferens tradam, ita ut statim possitis sustollentes crura hujus in sublime patrare sacra. Hancce culinam videte quam sit pulchra: propterea etiam fuligine nigra est: istic enim, antequam bellum oriretur, Senatui ollæ stabant olim. Deinde cras statim nobis hanc habentibus

certamina licebit instituere pulcherrima, humi luctari, quadrupedum in morem stare, unctisque ritu pancratio certantium strenue ferire, fodicare, simul pugnis et pene. Post autem tertia die cursus equestres instituetis, ubi singulator singulatorem prævertet, currusque super curribus eversi flantes et spirantes mutuis movebuntur succussibus: alii autem jacebunt recutiti aurigæ lapsi circa metam. Sed, ô Prytanes, accipite Theoriam. Hem, quam lubenter adsumsit eam iste Prytanis! at non faceres, si quid gratiis introducendum ad Senatum fuisset tibi, sed vidissem te prætendentem vacationem simulque manum accipiendo muneri.

CHOR. Certe de omnibus bene meretur civis similis tui.

TRYG. Quum vindemiabitis, multo magis scietis qualis sim.

CHOR. Nunc etiam id satis tu quidem ostendis. Servator enim omnibus hominibus es factus.

TRYG. Quid ergo dices, quum ebibes musti poculum?

CHOR. Immo secundum deos tibi semper primas deferemus.

TRYG. Optime enim de vobis promeritus sum ille ego Trygæus Athmonensis, qui gravissimis ærumnis liberavi plebeiam turbam, populumque agrestem: quique Hyperbolum repressi.

CHOR. Age vero, quid deinceps nobis faciendum est?

TRYG. Quid aliud, nisi hanc dedicemus adhibitis leguminum ollis?

CHOR. Ollisne? tanquam querulum Hermulam?

TRYG. Quid ergo videtur? vultisne saginato bove?

CHOR. Bove, inquis? nequaquam, ne suppetias aliquorsum currere oporteat.

TRYG. Num ergo porca pingui et magna?

CHOR. Minime.

TRYG. Cur?

CHOR. Ne fiat porcina Theagenis spurcitia.

TRYG. Quanam ergo sodes ex ceteris victimis censes?

CHOR. Ove.

TRYG. Ove?

CROR. Ita hercle.

TRYG. Sed est Ionicum hoc vocabulum.

CHOR. De industria, ut, si in concione quis dixerit bellum esse gerendum, tum qui illic sedebunt, præ metu dicant Ionice, *Ovæ!*

TRYG. Recte utique dicis.

CHOR. Et sint cetera lenes: atque ita alii erga alios erimus animo agnino, erga socios autem multo mitiores.

TRYG. Age ergo adduc quam citissime ovem: ego interea aram parabo, in qua sacrificabimus.

CHOR. En ut omnia quæ Deus vult, fortunaque secundat, procedunt ex sententia, aliaque aliis istorum opportuno tempore sese offerunt!

TRYG. Hoc utique satis apparet: nam ara, ecce, jam foris est.

CHOR. Festinate ergo, dum divino jussu impetum cohibet conversa belli aura. Nunc enim Deus palam res in melius refert.

TRYG. Canistrum adest, cui mola salsa inest, et corona, et culter: ecce etiam ignem, nec, præter ovem, nobis quicquam moræ est.

CHOR. Nonne ergo omni studio festinabitis? Nam si Chæris vos viderit, invocatus accedet, ut canat tibiis, et certo scio vos ei flanti seque ipsum fatiganti daturos tandem aliquid.

TRYG. Agedum tu sume canistrum et gutturnium, atque circumi aram ocius dextrorsum.

FAM. Ecce circumivi: aliud jam impera.

TRYG. Agedum torrem hunc in aquam immergam: tu concute ocius: tu autem porrige salsæ partem molæ; ipseque fac lustreris, tradita mihi hac face: projice spectatoribus etiam aliquantum frugum.

FAM. En.

TRYG. Jamne dedisti?

FAM. Ita mehercle: nec istorum quotquot sunt spectatorum ullus est, quin habeat hordeum.

TRYG. Nonne etiam mulieres acceperunt?

FAM. Sed ad vesperam dabunt eis viri.

TRYG. Quin precamur? Quis hîc adest? ubinam sunt multi et boni?

FAM. Age dem istis: multi enim sunt et boni.

TRYG. Istosne putasti bonos esse?

FAM. Quippini? qui nimirum, quum eos tanta aqua perfuderimus, in eundem istum veniunt et consistunt locum.

TRYG. Sed quam primum precemur; precemur jam. O veneranda regina, Dea honoranda, Pax, domina chororum, domina nuptiarum, accipe sacrificium nostrum.

CHOR. Accipe, obsecro, ô carissima; nec fac itidem, ut solent mulieres adulteræ. Quippe illæ semiadapertis foribus prospectant; et siquis advertat ipsis animum, recedunt; deinde, si abeat, prospectant rursus. Tu nihil horum fac itidem nobis.

TRYG. Ne hercle feceris, sed ostende totam te ipsam, ut ingenuam decet, amatoribus nobis, qui tui desiderio tertium jam et decimum maceramur annum. Dissolve pugnas et tumultus, ut Lysimacham te vocemus. Compesce festivas illas nostras suspiciones, quibus adducti nugas garrientes alii alios calumniamur: et tempera nos Græcos denuo amicitiæ succo, et ignoscendi voluntatem mitiorem admisce mentibus nostris. Effice, ut forum nostrum bonis rebus abundet, grandibus alliis, cucumeribus præcocibus, pomis, malis punicis, lænis parvis in usum servorum: et ex Bœotia ut videamus multos, qui ferant anseres, anates, palumbes, trochilos: et Copaïdum anguillarum ut sportæ veniant, utque circa eas conferti nos opsonantes in turba luctemur cum Morycho, Telea, Glauceta, aliisque helluonibus multis; deinde Melanthius ut veniat posterior ad forum, illæ autem venditæ jam sint, et iste ejulet, deinde ex Medea

sic lamentetur: *Perii, perii, postquam e manibus exciderunt mihi* anguillæ in betis delitescentes: et homines ut ejus malis gaudeant. Hæc, ô veneranda, precantibus nobis da.

FAM. Cape cultrum, et scite, ut coquum decet, fac mactes ovem.

TRYG. Sed fas non est.

FAM. Quamobrem?

TRYG. Nimirum Pax non gaudet cæde, nec cruentatur ejus ara; sed intro ablatam victimam macta, femoraque exemta huc effer: et sic ovis præbitori servatur.

CHOR. Te ergo foris nunc manentem oportet assulas huc reponere ocius, ceteraque insuper quæ ad rem sacram pertinent.

TRYG. Nonne tibi aruspicum ritu videor cremium ponere?

CHOR. Quippini? Quid enim te fugit, quod requiri possit in sapiente viro? aut quid non pervides mente, quod pervidere oporteat illum, cujus probata est solertia, expeditaque animi audacia?

TRYG. Assula incensa Stilbidem fumo premit. Mensam etiam adferam; nec opus erit famulo.

CHOR. Quis non laudaret hujuscemodi virum, qui multa perpessus, servavit sacram urbem? quare nunquam non habebitur admirandus omnibus.

FAM. Peracta sunt quæ imperasti. Cape femora hæc et in ignem impone: ego vero ad exta et liba ibo.

TRYG. Mihi erunt ista curæ. Sed jam venisse te oportebat.

FAM. Ecce adsum: num cessasse tibi videor?

TRYG. Assato nunc ista probe: namque eccum accedit aliquis lauro coronatus. Quis homo est tandem?

FAM. Quam arrogans videtur! Vates est aliquis.

TRYG. Non hercle, sed Hierocles.

FAM. Ille ipse nimirum est ex Oreo sortilegus. Quidnam porro dicturus est?

TRYG. Satis apparet illum adversaturum paci.

FAM. Minime: sed ad nidorem ingressus est.

TRYG. Adsimulemus, quasi non videamus eum.

FAM. Recte dicis.

HIER. Quodnam hoc est sacrificium, et cuinam fit deo?

TRYG. Assato tu tacite, et cave ne lumbum adtigas.

HIER. Nonne dicêtis cuinam deorum sacrificatis?

TRYG. Num cauda bene habet?

FAM. Bene sane, ô diva Pax amica.

HIER. Age proseca nunc, et prosicias da.

TRYG. Præstat prius assare.

HIER. Atqui hæc jam sunt assata.

TRYG. Nimis curiosus es, quisquis es. Disseca: ubi mensa? libamentum cedo.

HIER. Lingua seorsum præciditur.

TRYG. Meminimus. Sed scin' quid facias?

HIER. Si dixeris.

TRYG. Ne loquere nobiscum quicquam. Nam sanctæ Paci sacra facimus.

HIER. O miseri mortales et insipientes—

TRYG. In caput tuum vertat.

HIER. Qui præ stoliditate Deûm voluntatem non intelligentes fœdus iniistis viri cum truculentis simiis—

FAM. Ha ha he.

TRYG. Quid rides?

FAM. Faceti mihi videntur truculenti simii.

HIER. Et stupidæ columbæ vulpeculis creditis, quarum dolosa mens, dolosum ingenium.

TRYG. Utinam fiat tuus pulmo tam calidus, ô jactator, quam sunt hæc exta!

HIER. Nisi enim Nymphæ deæ Bacin deceperunt, nec Bacis mortales, nec rursus Nymphæ Bacin ipsum—

TRYG. Dii te eradicent, ni bacissare desinis.

HIER. Non erat in fatis, ut jam dissolverentur vincula Pacis, sed tunc primum—

TRYG. Sale conspergenda hæc sunt.

HIER. Nondum enim placet beatis diis, ut a bello desistamus, antequam lupus ovem ineat. Dum blatta fugiendo visiens teterrimum emittet fœtorem, et clamosa canis partus concitata stimulis cœcos gignet, tamdiu nondum oportebat pacem fieri.

TRYG. Quid ergo facere nos oportebat? num a bello non desistere? aut sortiri utri ploraturi essemus magis, quum liceret nobis, inito fœdere, Græciæ communiter imperare?

HIER. Nunquam efficies, ut cancer incedat recte.

TRYG. Nunquam cœnabis posthac in Prytaneo; neque, postquam res peracta est, vaticinia facies deinceps.

HIER. Asperum erinaceum nunquam reddideris levem.

TRYG. Num Atheniensibus verba dare aliquando desines?

HIER. Quo enim oraculo jussi victimæ femora adolevistis diis?

TRYG. Isto nimirum, quod pulcherrimum fecit Homerus: *Sic illi quidem inimica belli nube depulsa, Pacem amplexi sunt, et eam dedicarunt mactata victima. Sed postquam femora combusta fuere, visceribus pasti libarunt poculis: ego autem dux eram viæ: at sortilego nemo dabat calicem fulgentem.*

HIER. Hæc non ad me pertinent: non enim hoc dixit Sibylla.

TRYG. At sapiens ille mehercle Homerus perquam scite dixit: *Nec tribules, nec legem, nec Larem habet ille, qui bellum amat intestinum horrendum.*

HIER. Vide ne dolo aliquo mentem tuam decipiens miluus, corripiat.

TRYG. (*ad famulum*). Istuc tu cave: nam hoc metuendum est extis oraculum. Infunde vero libamen, et extorum partem huc cedo.

HIER. Sed si vobis ita faciendum videtur, ipsemet etiam ego mihi ministrabo.

TRYG. Libamen, libamen.

HIER. Infunde mihi etiam et extorum partem porrige.

TRYG. At nondum hoc placet beatis diis: sed istud potius, ut nos libemus, tu autem abeas. O veneranda Pax, permane nobiscum omni vitæ tempore.

HIER. Affer huc mihi linguam.

TRYG. Tu vero tuam hinc aufer.

HIER. Libamen.

TRYG. *(ad famulum)*. Hæc etiam cum libamine sume ocius.

HIER. Nemone dabit mihi de extis aliquid?

TRYG. Non enim possumus nos prius dare, antequam lupus ovem ineat.

HIER. Immo per genua te obsecro.

TRYG. Frustra, ô bone, supplicas: non enim levem reddes asperum erinaceum. Agite, spectatores, adeste, comedite exta nobiscum.

HIER. Ego vero quid?

TRYG. Sibyllam comede.

HIER. Haud sane, per Tellurem adjuro, vos hæc comedetis soli; sed abripiam ea vobis: sunt enim in medio posita.

TRYG. Percute, percute, percute istum Bacin.

HIER. Antestor.

TRYG. Et ego, te nempe esse helluonem et arrogantem hominem; percute ipsum, et baculo cohibe jactatorem illum.

FAM. Tu quidem id cura: ego vero victimarum pelles, quas hicce per fraudem accepit, ei detraham. Nonne depones pelles, sacrificule? audistin'? qualis iste corvus ex Oreo venit! nonne avolabis ocius in Elymnium?

SEM. Lætor, lætor, quod carere licet casside, et caseo, et cepis. Non enim ex præliis voluptatem capio; sed si apud ignem perpotem cum caris sodalibus, comburens ligna, quæcunque fuerint aridissima, æstivo calore exsiccata, et in carbonibus torrens cicer, fagumque in ignem immittens, et simul Thrattam subagitans, dum uxor lavat. Nihil enim jucundius est, quam si, facta jam semente, deoque eam irrigante, sic fabuletur vicinus aliquis: *Dic mihi sodes, quid facimus interea, ô Comarchida? mihi quidem potare placet, dum deus juvat sata. Age, mulier, frige phaselorum tres chœnices, triticique nonnihil eis admisce, atque ficus deprome. Vocet Syra Manen ex agro, quandoquidem non licet pampinare hodie, neque glebas frangere, quum ager sit uvidus: et a me ferat aliquis turdum et fringillas duas. Erat etiam recondita domi colostra, et quatuor frusta carnis leporinæ, nisi quid illorum abripuit mustela vesperi: sane strepebat intus nescio quid et tumultuabatur. Ex illis, inquam, frustis fer nobis tria, puer, et unum da patri: myrtos fructiferos pete ab Æschinada; simulque, eadem est enim via, Charinadem aliquis vocet, ut potet nobiscum, dum bene facit, et incrementum dat deus frugibus.*

SEM. Quando cicada cantat suavem suam cantilenam, lætor dispiciens Lemnias vites, an jam maturescant: nam fructum præcocem producunt: lætor etiam intuens grossum tumescentem; deinde quum est maturus, comedo, suavitatemque exploro, simulque dico: *Amicæ tempestates!* et nonnihil thymi terens misturam bibo: deinde fio pinguis eo æstatis tempore: his, inquam, lætor magis, quam si intuear diis odiosum centurionem tres cristas habentem, puniceamque chlamydem coloris intensissimi, quam ille tincturæ esse ait *Sardianicæ*: sin forte pugnandum sit ei ista amicto chlamyde, tunc illa tingitur tinctura *Merdianica:* deinde fugit primus, tanquam celer equigallus, cristas concutiens; ego autem sto retia servans. Quando autem domi sunt, intolerabilia faciunt, dum alios inscribunt in catalogum, alios temere delent bis aut ter. Cras quidem profectio est: huic vero cibus non est emtus: nesciebat enim quum domo egrederetur se militiæ adscriptum esse: deinde ad simulacrum Pandionis consistens, nomen suum in catalogo videt, inopsque consili currit flens amare. Ista nobis faciunt agricolis; urbanis vero secus, illi diis hominibusque invisi armorum abjectores: pro quibus pœnas adhuc dabunt mihi, si deus volet: multis enim me læserunt injuriis, qui domi quidem sunt leones, in acie autem vulpes.

TRYGÆUS, FALCARIUS, CRISTARIUS, LORICARIUS, TUBICEN, GALEARUM FABER, HASTARIUS, PUER LAMACHI, PUER CLEONYMI, CHORUS.

TRYG. Io! io! Quanta multitudo venit ad nuptiales epulas! Cape hanc galeam, et cristis mensas deterge, siquidem illius nullus est usus amplius: deinde infer placentas et turdos, plurimamque leporinam et panes.

FALC. Ubi Trygæus est, ubi?

TRYG. Turdos coquo.

FALC. O carissime Trygæe, quanta bona in nos contulisti, quum pacem fecisti! nam antidhac nemo emisset falcem vel teruncio: nunc vero eas quinquagenis drachmis vendo: iste autem ternis drachmis cados vendit in agros. Sed, ô Trygæe, cum ex falcibus sume, tum ex istis, quidquid voles, gratiis: et istæc accipe. Ex iis enim quæ vendidimus, et unde lucrum fecimus, dona hæcce tibi ferimus ad nuptias.

TRYG. Agite ergo, depositis istis apud me, ingredimini ad cœnam ocius: etenim iste armorum institor accedit æger animi.

CRIS. Hei mihi! Trygæe, quam me funditus perdidisti!

TRYG. Quid vero est, infortunate? num tibi forte dolet caput cristis erumpentibus?

CRIS. Pessum dedisti meum opificium et victum, hujusque, et istius hastarum fabri.

TRYG. Quid preti, amabo, solvam tibi pro istis duabus cristis?

CRIS. Tu ipse quid das?

TRYG. Quid dem rogas? pudet dicere. Tamen quia multo labore implicitæ et adstrictæ sunt, facile pro iis darem tres caricarum chœnices, mensam ut detergam hacce.

CRIS. Fer igitur intus huc caricas: quippe satius est, ô bone, quam nihil accipere.

TRYG. Aufer, aufer eas hinc in malam rem: pili eis defluunt, nihili sunt. Cristas has non emerem, ne una quidem carica.

LOR. Hac autem lorica decem minis æstimata, commissa fabr quid faciam miser?

TRYG. Hæc quidem nequaquam tibi damno erit: sed da eam mihi eodem pretio, quo tibi constitit: nam ad id apta est, ut quis in eam exoneret alvum—

LOR. Desine conviciorum in me et merces meas.

TRYG. Hoc modo adpositis tribus lapillis. Annon commode?

LOR. Qua vero parte terges nates, homo ineptissime?

TRYG. Hac, immissa manu per foramen, quo brachium exseritur, et illac—

LOR. Ergo utraque manu?

TRYG. Ita hercle, ne furtum fecisse deprehendar obturando navis foramine.

LOR. Ergone super vase decem minarum sedens cacabis?

TRYG. Equidem hercle, ô perdite. Anne vero putas me podicem meum venditurum vel mille drachmis?

LOR. Agedum effer argentum.

TRYG. Sed, ô bone, podicem mihi premit tua lorica; aufer, non emam.

TUB. Quid vero ego tandem hac tuba faciam, quam emi olim sexaginta drachmis?

TRYG. Plumbum si infundas in hanc cavitatem, deinde si superne virgam infigas longiusculam, fiet tibi pensilis cottabus.

TUB. Hei mihi! derides me.

TRYG. Sed aliud consilium dabo. Plumbum quidem, ut dixi, infunde: ex hac autem parte funiculis suspensam lancem adde, et plane tibi fiet illud, quo possis ficus in agro servis tuis appendere.

GAL. FAB. O implacate dæmon, ut me perdidisti, quando pro his galeis minam olim dedi! et quid jam faciam? quis enim eas emet?

TRYG. Abi et vende eas Ægyptiis, sunt enim aptæ ad metiendam syrmæam.

HAST. Hei mihi! ô galearum faber, quam misera est nostra conditio!

TRYG. Huic quidem nihil evenit mali.

GAL. FAB. Sed quid est adhuc, ad quod galeis utatur quispiam?

TRYG. Si hujusmodi ansas discat quis facere, multo pluris eas vendet, quam nunc.

GAL. FAB. Abeamus, ô hastarum faber.

TRYG. Nequaquam; quia ab hoc ego hastas istas emam.

HAST. Quantum ergo das?

TRYG. Si bifariam diffindantur singulæ, sumam eas pro ridicis, centenas drachma.

HAST. Contumelia hæc est: discedamus hinc, ô bone.

TRYG. Ita hercle: nam pueri jam exeunt huc invitatorum, micturi, ut quæ cantaturi sunt præmeditentur, ni fallor. Sed, ô puer, si quid cantare cogitas, hic propter me adstans prius præludium cantus face.

PUER I. Nunc rursus a bellicosis viris exordiamur—

TRYG. Desine bellicosos cantare, præsertim, ô perditissime, facta jam pace. Male doctus es et execrabilis.

PUER I. Illi autem quum jam prope essent concurrentes inter sese, scuta et clypeos conserebant umbonibus munitos.

TRYG. *Clypeos?* nonne desines clypeos memorare nobis?

PUER I. Hic virum ejulatus exoriebatur simul et supplicatio.

TRYG. *Virûm ejulatus*, inquis? plorabis, ita me Bacchus amet, ejulatus canens, eosque umbonibus munitos.

PUER I. Sed quid canam tandem? tu enim dic mihi, quibus delecteris.

TRYG. Cane, *Sic illi quidem comedebant boum carnes*, et quæ sunt istiusmodi: *Prandium adponebant et quæcunque sunt esu suavissima.*

PUER I. Sic illi quidem comedebant boum carnes, sudantumque equorum cervices solvebant jugo, satiati jam bello.

TRYG. Esto: bello satiati sunt; deinde comederunt. Ista cane, ista, ut comederint satiati.

PUER I. Deinde postquam desiere, pectora munierunt.

TRYG. Cupide et lubenter, ut credo.

PUER I. E turribus vero sese effuderunt; clamor autem ingens exortus est.

TRYG. Pessimis exemplis pereas, ô puerule, cum tuis præliis: nihil enim nisi bella canis. Cujusnam vero filius es?

PUER I. Egone?

TRYG. Tu ergo hercle.

PUER I. Filius Lamachi.

TRYG. Hui! mirabar profecto, dum te audiebam, ni tu esses *Bulomachi* hominis et *Clausimachi* alicujus filius. I in malam rem, et hastiferos adiens, iis canta. Ubi mihi Cleonymi est filius? cane, priusquam ingrediaris, aliquid: nam sat scio te pugnas non cantaturum: modesto enim es patre natus.

PUER II. Clypeo quidem meo Saïus aliquis superbit, quem ad fruticem reliqui invitus, instrumentum belli labe carens—

TRYG. Dic mihi, ô pusio, hæccine in patrem tuum canis?

PUER II. Vitam autem meam servavi.

TRYG. At parentum vitam dedecorasti. Sed ingrediamur:

quippe sat certo scio, quæ modo cecinisti de clypeo, horum te nunquam obliturum, qui tali sis patre natus. Vobis autem hic manentibus id jam relinquitur negoti, ut hæc strenue comedatis et consumatis, nec frustra maxillas moveatis. Sed gnaviter incumbite, et raptim mandite utrisque maxillis. Nullus enim, ô ærumnosi, alborum dentium usus est, nisi etiam aliquid mandant.

CHOR. Nobis hæc erunt curæ: bene enim facis et tu, quum nos mones.

TRYG. Sed ô qui antehac esuriebatis, ingurgitate vos leporinis: non enim quotidie licet incidere in placentas sine custode vagantes: quamobrem vorate, aut mox vos pœnitebit. Ore favere oportet, et sponsam huc foras adducere, tedasque ferre, et gratulari omnem populum, ac fauste acclamare, et omnem supellectilem nunc rursus in agrum portare, postquam saltaverimus, et libaverimus, et Hyperbolum expulerimus; deosque precati fuerimus, ut dent Græcis divitias, et ut magnus hordei proventus nobis sit omnibus pariter, vinique, utque ficus comedamus; et uxores ut nobis pariant, bonaque omnia, quæcunque amisimus, de integro collecta recuperemus, et coruscantis ferri ut cesset usus. Veni, ô mulier, in agrum, daque operam, ut mecum bella belle cubes. Hymen ô Hymenæe, Hymen ô Hymenæe!

CHOR. O terbeate, quam merito hæc bona nunc habes! Hymen ô Hymenæe, Hymen ô Hymenæe! Quid ei faciemus? quid ei faciemus? fruemur ea, fruemur ea. Sed nos, ô viri, quibus id mandatum est, sustollamus et feramus sponsum. Hymen ô Hymenæe, Hymen ô Hymenæe!

(Desunt complures versus.)

CHOR. Proinde bene habitabitis, nec molestias sustinebitis, sed ficus colligeris. Hymen ô Hymenæe, Hymen ô Hymenæe! Ille habet magnam et crassam, hæc vero dulcem ficum. Dices ergo quum comederis, vinumque biberis multum, *Hymen ô Hymenæe, Hymen ô Hymenæe!*

(Desunt versus aliquot.)

CHOR. Placentas comedetis.

FINIS.

8

